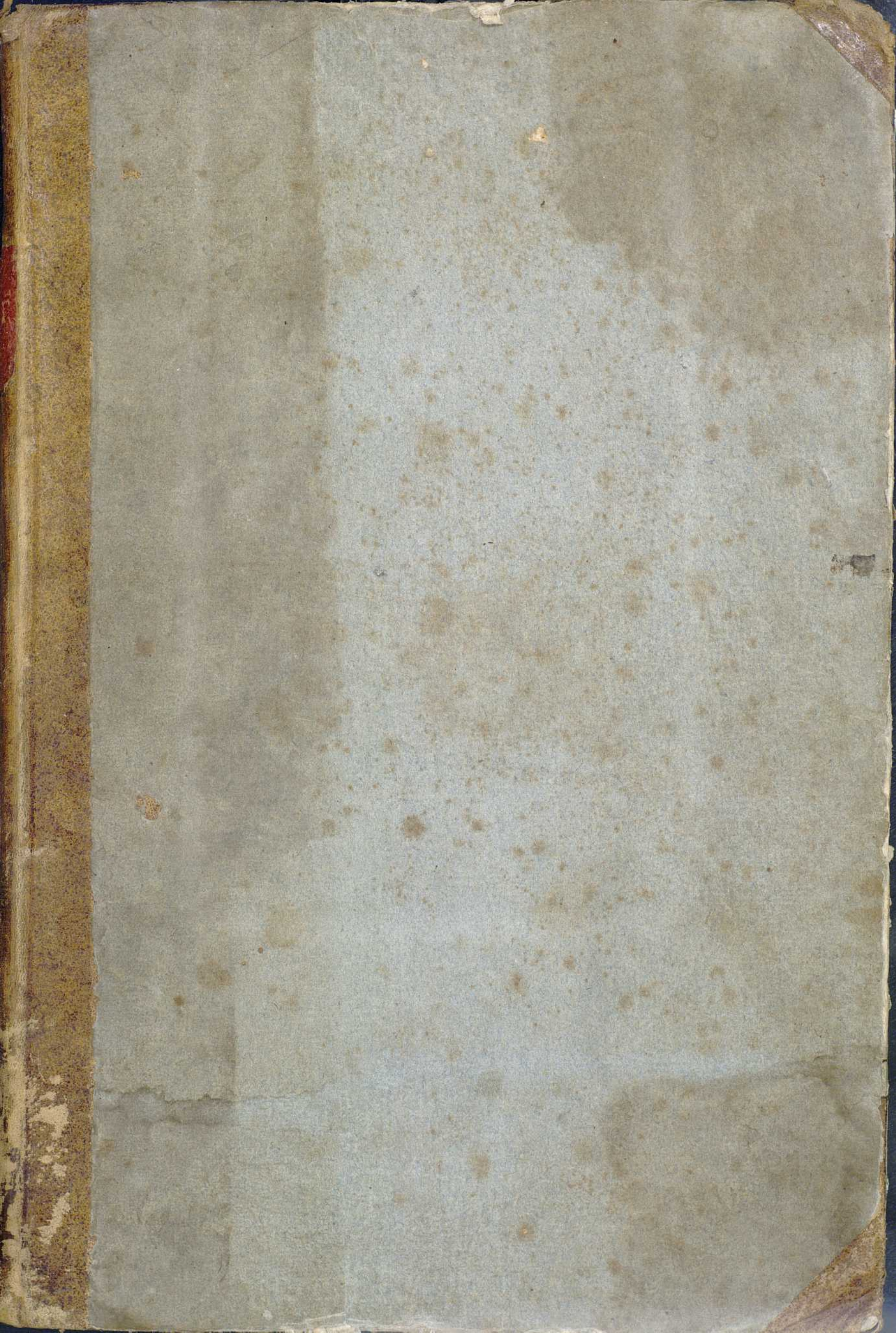

HISTORIA
NATURAL
TOMO II.
DE PECES
Y DE INSECTOS

A
47
199

Op 281
jonstoni

8 March 1812

140²

502

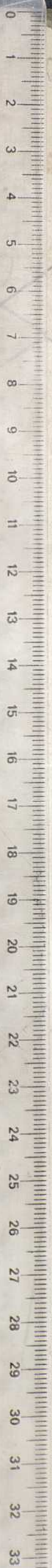
4

502 Jons

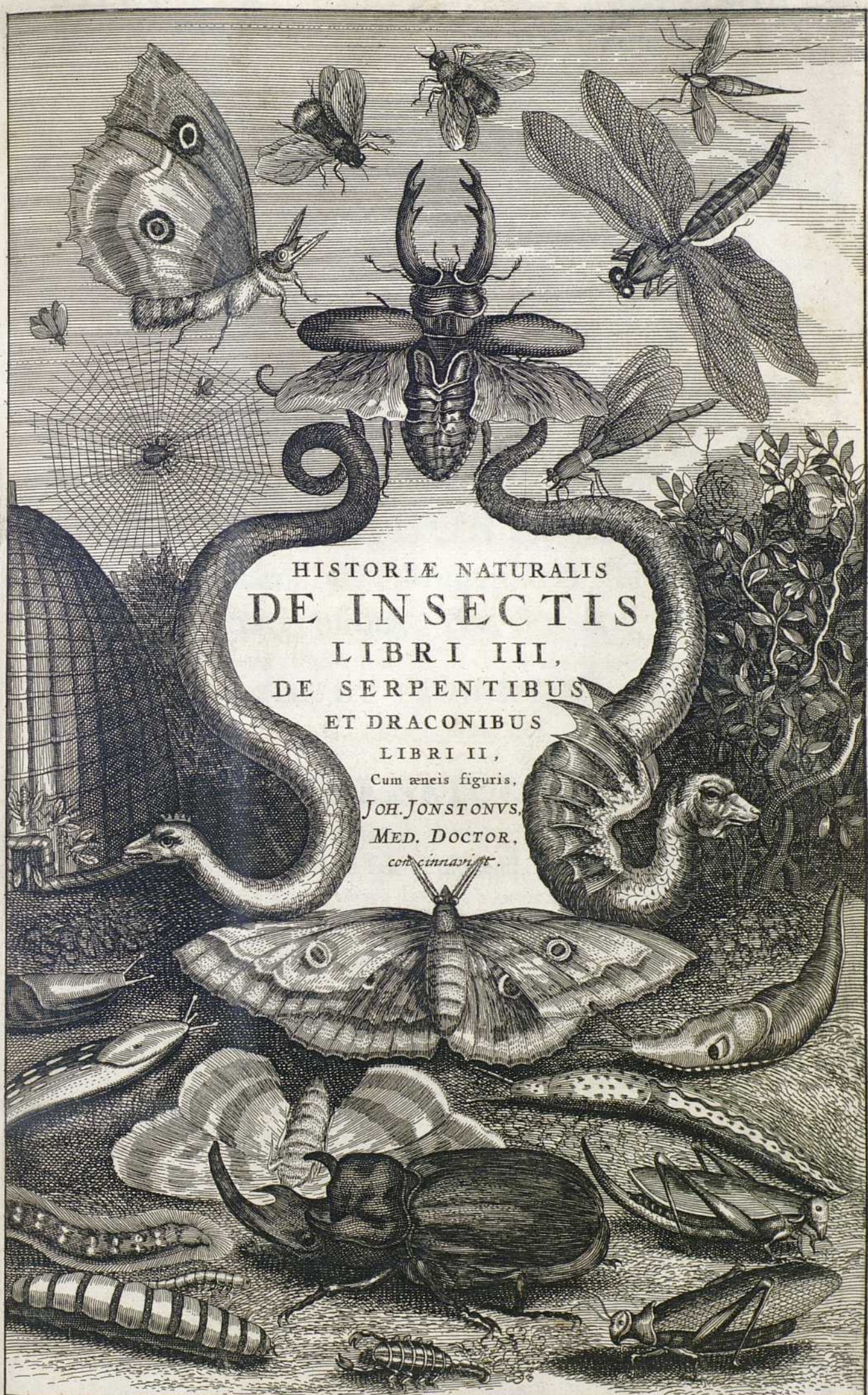
7 400 40

Galita

MADE IN SPAIN

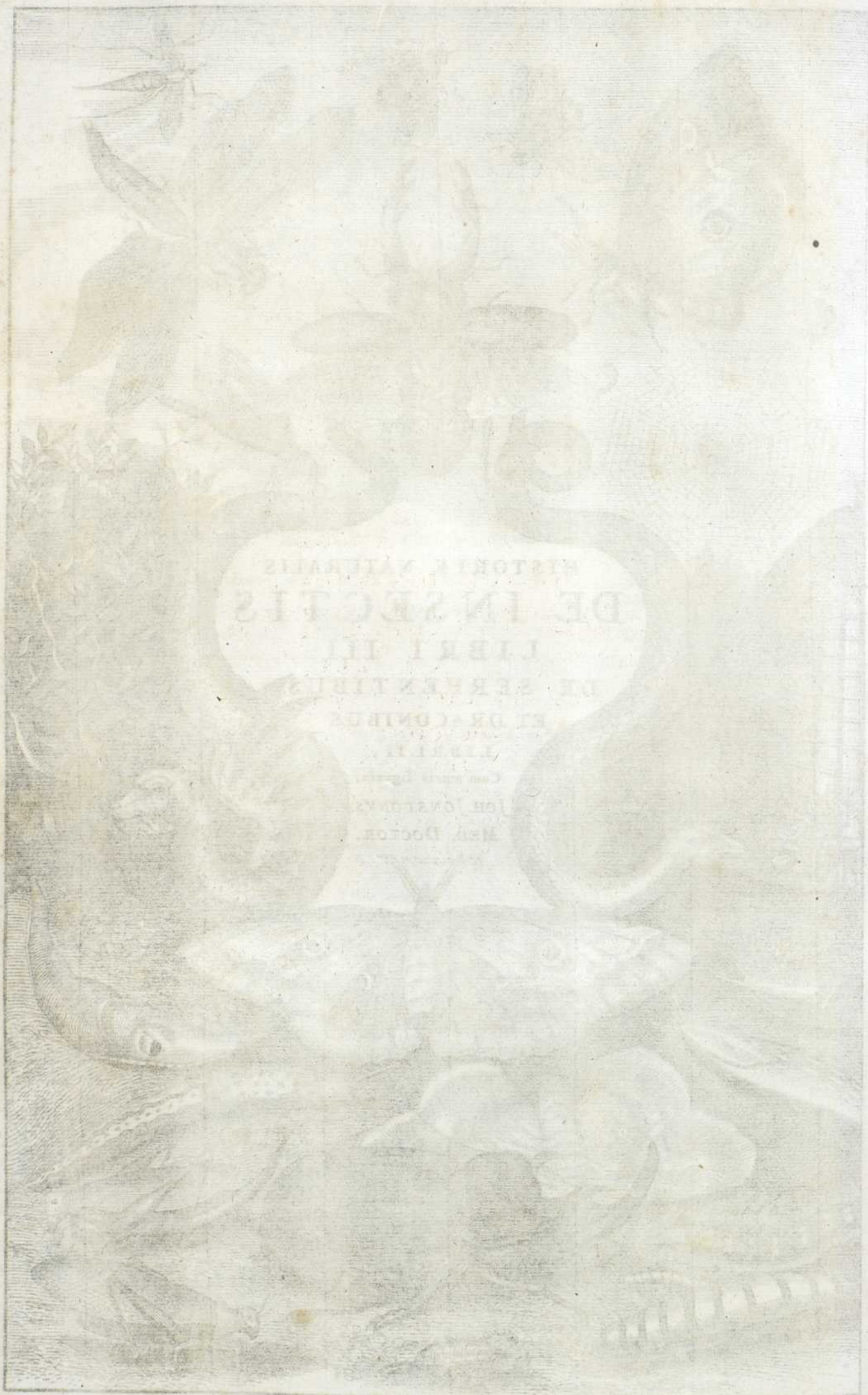

HISTORIÆ NATURALIS
 DE INSECTIS
 LIBRI III,
 DE SERPENTIBUS
 ET DRACONIBUS

LIBRI II,
 Cum æneis figuris,
 JOH. JONSTONVS,
 MED. DOCTOR,
 con. cinnar. et.

AMSTELODAMI,
 Apud IOANNEM IACOBI FIL. SCHIPPER. MDCLVII.

HISTORIA NATURALIS
DE INSECTIS
LIBRI III
DE SERPENTIBUS
ET DRACONIBUS
LIBRI II
AUCTOR
JOH. CHRISTOPH. WILHELMUS
MED. DOCTOR

AMSTELÆDAMI.
JACOBI JOHANNIS SCHNEIDER. MDCLVII.

ILLUSTRISSIMIS ET CELSISSIMIS
PRINCIPIBUS ET DOMINIS,

DOMINO

GEORGIO,

DOMINO

LUDOVICO,

DOMINO

CHRISTIANO,

D. G. DUCIBUS SILESIAE,

Lignicenfibus , Bregenfibibus , Gold-
bergenfibibus , &c. &c. &c.

DOMINIS ET PRINCIPIBUS SUIS

Gratiffiffimis :

Hanc HISTORIAE NATURALIS de INSECTIS

partem, fideliffimi obfequii monumentum, offert , utque fibi & fuis
fubditis clementiffimè favere dignentur, demiffè orat, Illuftriff. Cel-
fitud.

Fideliffimus Cliens

JOAN JONSTONUS

Med. D.

P R Æ F A T I O

Ad Libros

D E I N S E C T I S.

Nomen.

INSECTORUM nomine animalia illa exanguia intelligimus, quæ incisuras parte sui vel supina, vel etiam prona, vel etiam utraque habent, & corpore intus forisque duro constant. Aristoteles ^{ιτρομα} vocat, ab incisuris, quæ nunc cervicum loco, nunc pectorum, atque alvi procinctu separant membra tenui fistula coherentia. Albertus *annulosa* dixit, quod corpora quibusdam quasi annulis distincta gerant. Imperfecta ad sanguinea si comparaveris dici possunt: nec enim tanto partium apparatu stipantur: si in se considerentur, quia nulla re ad

Plin. H. N. l. II. c. I.

Partes.

naturam suam pertinente destituuntur, perfectissima jure dixeris. *Partes* si attendamus, Antennas quædam in *capite* gerunt, quæ in Lucano cornua potius vel forcipes propter

Arist. H. A. l. 4. c. 7.

Plin. H. N. II. c. 27. 37.

duritiam vocantur: nullas alia habent. *Oculi* in omnibus patent, illicque duri, ut quasi per membranam vitri modo translucidam cernant; mobiles iidem, ut, cum ob duritiam hebetius videant, clarius, splendore recepto videant. Nec *gena* ipsis, nec *palpebrae*.

Arist. de pari. lib. 4. c. 5.

Lingua quibusdam mollis & infirma, dura & valida omnibus, quibus non in alvo aculeus est. *Dentibus* carent, quæ cibo utuntur humido; de quibus ut & aliis cibo accommodatis ita Aristoteles: *Partes quæ cibum administrant, non pari ratione data omnibus, sed plurimum differunt. Quibusdam in ore est, quod aculeus appellatur, quasi compositum, ac una lingua & labiorum obtinens potestatem. Quibus autem aculeus non parte priore ha-*

Arist. de gener. l. 4.

*betur, iis intrâ dentes tale sensorium continetur. Ventrem, nonnulla habere advertit i-*dem, à quo reliquum intestinum vel simplex vel replicatum proficiscitur. *Viscus* nullum est, nullum etiam pingue: nec ossa, nec spina: naturam inter carnem & nervum mediam obtinent. *Cute* omnia circumdantur, sed admodum tenui. Brevissimè hæc Plinius. *In-*

Arist. H. A. l. 4. c. 7.

Plin. H. N. l. II. c. 4.

secta ut intelligi potest, non videntur nervos habere, nec ossa, nec spinas, nec cartilaginem, nec pinguia, nec carnes, nec crustam quidem fragilem, ut quædam marina, & quæ jure dicatur cutis: sed mediæ cujusdam inter omnia hæc naturæ, corpus arenti simile, nervo mollius, in quibusdam partibus siccius verius quàm durius. Pennas quædam habere, quædam non, in textu dicemus, de varietate in differentiis. ^{Ελυτρον} dicitur crusta quæ pen-

Arist. de pari. lib. 4. c. 6.

nis supervenit, easque vaginæ instar condit. *Caudam* solus scorpio, si Aristotelem sequimur, habet. *Senectam* exuere suetum illis quorum pennæ vagina continentur. *Pedes* quibus sunt in obliquum moventur: quorundam extremi longiores foris curvantur. Quæ verò saliunt, vel crura posteriora habent longiora, vel gubernaculis quibusdam saltui accommodatis fulciuntur, retrò curvatis. *Causam* apud Aristotelem invenies. *Pedes, in-*

Arist. H. A. l. 8. c. 7.

quit, priores longiores nonnulla ex illis habent, ut quoniam propter oculorum duritiam non exquisitiè cernunt, *cruribus* illis longioribus incidentem molestiam abstergant & arceant. De numero sciendum, plures habere quæ pro corporis sui longitudine plurimum frigent; pauciores, quæ volucres. *Pennarum* adjumento pedem inopia compensatur. Partim spontè partim per coitum *generantur*. *Culices* & *vermiculos* nec coire, nec ex animalibus nasci, Aristoteles habet. Ut mas in coitu fœminæ inferat, visum paucis, nec adeò exploratum habetur: mirumque genitale oblongum fœminis, quo genitalem auram à mafculo hauriant. De illis quæ vermem generant ita Aristoteles: *Generant & vermem inse-*

Plin. H. N. l. II. c. 48.

cta, quæ vim obtinent generandi, & quæ non per coitum, sed sponte naturæ oriuntur, ex tali Origine consistunt. Nam & Erucas genus esse vermis censendum est, & fœtum araneorum, quanquam propter figuræ orbiculatam speciem, similia ovo, tum eorum nonnulla & alia complura primordia esse videantur. Verum non figura, nec mollitiæ aut duritiæ ovum definiendum est. Sunt enim conceptus nonnullorum duri, quamvis ovo diversi, sed quod totum mutetur, nec ex parte animal gignatur, id vermis est. Omne autem hoc vermiculi genus, ubi sue magnitudinis finem receperit, quasi ovum efficitur. Iudurescit enim putamen eorum, & tantisper immota redduntur. Quod in vermiculis apum & vesparum atque etiam in erucis apertum est. Cujus rei causa est, quod Natura pro sui imperfectione quasi maturans antequam tempestivum sit ovum pariat, tanquam hic vermis ad incrementum ovi mollis adhuc pergat. Hoc eodem modo in ceteris evenit omnibus quæ non coitu generantur, vel in lanis, vel aliis hujusmodi, atque etiam in aquis. Omnia enim post vermis naturam motu cessant, & putamine obarescunt. Mox rupto putamine exit veluti ex ovo animal, tertia perfectum generatione, idque pennatum quod jure multi mirentur. Erucæ enim quamprimum capiant cibum, mox non capiunt, sed motu cessant, quæ per id tempus Aureliæ à nonnullis vocantur.

Generatio. Arist. de gener. lib. I. cap. 16.

Vesparum

Vesparum etiam vermiculis, & Apum, idem accidit. Post deinde, quæ Nymphæ appellantur, proveniunt, quæ nihil hujus modi habeant. Ovorum enim natura, adepta suum finem, non insuper accrescit, sed ante augetur & alitur, donec distinguatur, & fiat ovum perfectum: Vermium autem alii hoc intra se habent, unde excrementum ipsis nutriendis accedat, ut vermes apum & vesparum: alii de foris capiunt, ut Erucæ & cæterorum nonnulli vermium.

*Diu coitus durat, tardo digressu sejunguntur: brevique maxima sui parte pariunt. Emit-tanne semen incertum est. Quot diebus generatio absolvatur, apud Aristotelem habemus. Maximæ partis ternis septenariis aut quaternis ut in oviparis describitur. Septem ab initu concretionem & consummationem ovi sibi vendicant: reliquis tribus septenis incubant & excludunt, ea scilicet quæ suo procreant fœtu, qualis est araneus. Quoad motum nota, reperere, ambulare, volare, &c. Omnia pluribus motuum quam sanguinea generibus moveri, utpote quæ in frustra divisa, multilatis corporibus satis diu vivere possunt. *Spirant* necne non convenit inter authores. Negat Aristoteles, & perfrigerari duntaxat voluit.*

*At Plinius. Non video cur non magis possint non trahere animam talia & vivere quàm spirare sine visceribus: quod etiam in marinis, (addit) docuimus, quamvis arcente spiritum densitate & altitudine humoris. Pulmone carere, nec refrigerio cum sint frigida indigere, certum. Quorsum itaque respiratio? Murmur quod Apes & Muscæ edunt, interioris spiritus agitato accidit. Quæ canere videntur, membrana septo transverso subdita, ad quam spiritus inclusus atteritur, obstrepunt. Exanimantur sub aquis multa, in cineribus reviviscunt, non quod inspirare non poterant, sed quod interior ille spiritus ab humore suffocatus fuerit, quo per calorem discusso, sibi restituitur. Odoratus quisquis in illis, nativo spiritu ipsorum corporis perficitur. Nec enim sensorio carere, si sensus adest, dicendum est. Vocem edere quis dixerit? sonum ex interioris pelliculæ attritu. Locustæ suis se atterentes gubernaculis sonant. Diversus tamen is. Murmur edunt apes: cum attritu stridorem Cicadæ. Et quia hoc genus intus sonum habere visitur, hinc *Enceladum* insecti genus appellari Grammatici adstruunt. Universim *Bombycia* à bombo diceret. Tenaciorrem præ sanguineis sortita vitam non est quod dubites, ea inprimis quibus longum corpus est, & pedes multi, ut in Centipèda videre est. Singulare illud quod in agro Liguria Augustinus observavit. Secti per medium vermibus partes à vulnere tanta celeritate in contraria discessere, ac si duo diversa animalia fuissent. Causam ad multiplicem principii eorum partem referre videtur Aristoteles. Subitò intereunt, & vel solius olei aspersu enecantur, quod viscositate hujus angustissimis per naturam meatibus oclusis, spiritus intercipiatur.*

*Differentiæ sunt innumeræ: præcipuæ à loco in quo nascuntur & degunt, quantitate, qualitate, partibus, victu, generatione, coitu & gressu, sumuntur. Locis variis gaudent. In igne oberrat pyrausta ut Plinius vocat: in nive vermes hirti & rubidi: in aquis marinis scolopendra, pulex & alia: in dulcibus hircines, scarabæorum quoddam genus corpore lato, compressoque, quod & in fundo reptat. In terra oriuntur vermes, lumbrici, juli, &c. Sæpè etiam intra fossilia invenias. Planta inprimis diversi generis insecta ferunt. In arborum caudicibus reperies Cossos & Teredines; in ficu Cerasten; in olea plantata ubi effossa quercus, Ranam vel Raucam vermem; in sorbo, vermiculos ruffos, pilosos; in vitibus Butyros, ut Tullius vocat; & Ipes, qui verno tempore, Austro spirante orti, oculos vitium erodunt; & Involvulum, qui in pampini foliis intortis se implicat: nihil de Volucella dicam, quæ in vino nascitur. Cupressum & esculum infestant Galbæ, à quibus Sulpitorum genti cognomen: Evonymum quoddam erucarum genus, quod frondibus absumentis emoritur: vesiculam ulmi plerit: coccum, bestiola Conopi similis, quæ fructu maturecente erumpit: gramen, Crotones: dipsaci fructum, vermibus, qui portatus quartanam solve dicitur: solani folia vermibus viridi & croceo colore distinctus, cornu in fronte gerens, digiti longitudine: porrum Prassocurides: brassicam Crambides: Asphodelum vermes in volucres bestiolas flosculorum specie degenerantes: malvam cimices agrestes: rutam perniciosi vermiculi. In frugibus quoque peculiarioria oriuntur insecta. In tritico namque occurrunt Curculiones: in farre vermiculus teredini similis, quo cavo dentium cera incluso, vitiati cadere dicuntur: in faba, Mida: in lente & aliis alii. Nec exfortia insectorum animalia. Lendes & pediculi caput humanum infestant: in manibus sub cute *pedicellus* vulgò dictus oritur. Dracunculi Ægypti & Indiæ incolæ, in cruribus & brachiorum musculis infestant. In ovibus sunt Ricini: in bubus & canibus Cynomia: sub lingua littæ. Mulum piscem affligit scolichia: Cyprinum, primo nativitate anno vermiculus quidam niger circa branchias. In percis fluviatilibus duodecem ceu uniones ervi magnitudine generantur, carnosus, candidi, quibus singulis vermibus gracilis, oblongus, & teres inest. Gobius piscis vermibus quos in ventre gestat vitiatur. Leuciscus lumbricis candidis, latis, qui se intestinis & visceribus circumvolvunt. Nonnullis aliis minuta quædam animalcula quæ partem expellunt innascuntur. Carnes sale inveteratæ blattas gignunt. Taceo ipsa insecta, ex quibus generantur alia. In Apum sanè alveis Clerus, qui aliis Pyranys, invenitur.*

Obnoxia denique huic malo & *artificialia*. Teredines inprimis vestibis nasci Plinius affirmat. Tineæ in lanificio producuntur: in libris blattæ: ubi & bestiolam scorpioni similem, chelas brachiave forcipibus bifulcis dentata habentem, invenies. Inter *Qualitates* maximè *Color* occurrit. Alia enim simplici duntaxat tinguntur: alia vario, ut in papilionum & Erucarum inprimis generibus. *Quantitatem* & figuram si attendas, sunt parva, magna, rotunda, ovata, angulosa, hirta, glabra, &c. A *Partibus* plurimæ sumuntur, *alis* inprimis, *pedibus*, *lingua*, *dentibus*, & *aculeis*. Alata sunt quedam, *atropa* nonnulla: aliqua mutata forma alata fiunt, ut Erucarum genus, quod postea in alatos Papiliones transit. Ex illis sunt alia Celeoptera, quæ alas velut in vagina recondunt, *vagini pennia* Plinius dixit, ut Scarabæi, Cantharides, &c. alia semper conspicuas & apertas gerunt ut Muscæ, Apes. *Ελευθρον* Philosopho crusta illa dicitur, quæ pennis supervenit. Sunt & alia bipennia, alia quadripennia. De quibus ita elegantur Plinius: *Insectorum quedam binas gerunt pennas, ut Muscæ: quedam quaternas, ut Apes. Membranis & Cicada volant, quaternas habent, quæ aculeis in alvo armantur. Nullum cui telum in ore pluribus quam binis advoлат pennis. Illis enim ultionis causa datum est, his aviditatis. Nullis eorum pennæ revivescunt avulse. Nullum cui aculeus in alvo bipenne est. Quibusdam pennarum tutela crusta supervenit, ut Scarabeis, quorum tenuior fragiliorque penna. His negatus aculeus etiam. Invenias inter ea & *ολιπτερα* totipennia seu totalia, quæ alas habent non scissas ut Apes & Vespa. Papiliones farinaceas habent. Pedum ratione Apodes sunt Lumbrici; Multipedes Centipedæ & Millepedæ. Haud pauciores sex plurima habent. *Lingua* aliis mollis infirmaque: aliis dura & valida, ut Tabanis, Aphyllis, &c. Omnibusque data quibus aculeus in alvo non est. *Dentes* haud pauca habent: Non habent illa quæ humido cibo vescuntur. *Aculeus* quibusdam in ore est, linguæ ac labiorum potestatem obtinens: quibusdam in alvo est. Nos Omnia in *Terrestria* & *Aquatica* distinximus, utraque in *Pedata* & *Apada*, prout in Historia videre est. Et hæc sunt quæ de Insectis in genere dicere volui. *Usum* sub singulis speciebus prosequemur. Historiam Animalium, plantarum excipiet historia, cum figuris æneis, cujus gustum ante quinquennium dederam. Tu *Benevole Lector*, fave, & felicem successum, cum prospera valetudine nobis apprecare, ut & hoc opusculum, bono literariæ juventutis coeptum, absolvere possimus. Dabam Lesznæ ex Museo 10. Junii, Anno M. DC. LII.*

ADMONTIO ad Bibliopegum, quo quævis Tabula loco suo fit inferenda.

TABULA	I.	pagina	I
	II.		14
	III.		26
	IV.		30
	V.		37
	VI.		38
	VII.		38
	VIII.		49
	IX.		52
	X.		58
	XI.		63
	XII.		65
	XIII.		67
	XIV.		71
	XV.		74
	XVI.		83
	XVII.		89
	XVIII.		98
	XIX.		106
	XX.		109
	XXI.		110
	XXII.		114
	XXIII.		127
	XXIV.		130
	XXV.		139
	XXVI.		144
	XXVII.		144
	XXVIII.		146

In prima tabula omnium maxima est, quæ prima depingitur alis clausis & rursus apertis, à capite ad extremum alvi usque commensurata longitudine sex digitos explet, extentis verò pedibus digitos decem. Reperitur in nostris collibus nonnunquam inter herbas in locis ferè incultis. Capta acriter mordet, dolorem inferens haud exiguum. Ova mihi peperit innumera, quæ omnia animari non puto; nam si ita esset, inextinguibilis semper earum esset numerus, omnemque quotannis segetem absumerent. Volat magis, quàm salit, quamobrem pedes natura dedit anteriores nescio ad quem usum, nisi adhaerendum, cui involat, firmiter tenaciusque, crassiores, cum in cæteris posteriores crassitie præcellere soleant, ut iis insistentes facilius salitura à terra eleventur. Toto corpore pedibusque colore vestitur gramineo viridi, alvus tamen nonnihil per intervalla rubet, potissimum in superiori parte. Differt ab aliis non sola magnitudine & ventris crassitie (crassus est autem pollicem) sed & partium quarundam situ & figura. Capite Perlam vulgò nominatam potius quàm locustas, quæ equinum quodammodo caput habent, exprimit. Dorsum gibbosum est, è priorum pedum regione longius, quàm aliis: pedes anteriores, quos diximus posterioribus esse crassiores, è principio ferè pectoris ortum suum habent, in extremo chelis astacorum more insignes subflavis, neutiquam ferratis, sed ipsi interprimum & secundum articulum insigniter ferrati sunt, ut minus horum exemplo Plinium miremur, qui ex Indicis Serras fieri tradidit. Medii sub alis oriuntur, anterioribus breviores, quibus ferè contigui postremi, omnium longissimi. Alæ intus argento resplendent, albo cinereoque variantes, in extremo virides, viridi includuntur tegmine sive vagina. Antennas è fronte exerit exiles, breviusculas, subflavas.

Ex minimis est tertio loco picta locusta, dorso ac vagina rubicundis, alvo nigra, luteis Zonis distincta, capite planè equum refert. Antennas habet brevissimas, brevissimosque pedes anteriores & medios postremos contra longissimos lutescentes.

Mediocribus adscribenda est quarta, toto corpore flavescens, tæniis quibusdam fuscis transversalibus, pedes ac potissimum postremi albo nigroque distinguuntur. Alvus coloris castanei diluti, respersa multis maculis, exiguis, fuscis. Alæ vaginae inclusæ ex cæruleo diluto perpulchre admodum virescunt.

Quinto & sexto loco posita ex maximis est, medium digitum corporis crassitie æquans, palmum ferè longa, capite vi-

ridi, nec non toto capite continuato articulo, qui in dorsum deorsum excurrens triangulari cuspide; squamaceis marginibus cuculli cujuspiam speciem præbet, medio acclivi, & in acumen surgente supercilio à fronte ad alarum principium, quod ipsum integit, disseptus, in cujus lateribus utrinque lacunæ quædam, seu scrobiculi in longum excavati hinc ab ipso medio gibberæ, illinc exiguo tuberculo constitutæ uti inter montes vales mediæ jacere solent, colore nigro distinctæ spectantur. Ocelli, ut cancri, immobiles, nigri, minimè sphaerici, sed longiores, quàm latiores. Inter hos medios duæ non ita longæ, nempe digitum tantummodò, antennæ extant; reliquum corpus, nempe pectus latum ac compressum, ac æquabile, alvus novenis coagmentata incisuris, quæ veluti loricarum lamellæ exterius imbricatim sese excipiunt. Petilli item quaterni, nempe antiqui, & medii coloris cinerei; postici verò longissimi, quibus tanquam remigibus nixa sese vibrans procul salit, verticillares sunt; Femur enim nigris maculis notatur, femur verò viridi & subalbido variat. Tibia ac pediculi instar ferræ dentati, dilute punicea sunt. Alæ media sui parte ultra extremam alvum in longum protendentur quaternæ. Harum binæ superiores fusco & balio maculosæ. Inferiores ex fusco argenti splendore micant, ac à volatus officio cessante insecto, minimè ut illæ simplæ sunt, sed decuplo rugarum ordine in se complicatæ, quomodo mantilia extergendis manibus dicata & puerorum illæ ex charta laternæ viæ duces multiplici plicarum serie sibi mutuò incumbentium componi solent, quas, cum ad volatum explicat, in trium digitorum latitudinem distensus est intueri.

Secunda tabula duodecim habet Locustarum diversas species. Prima è majorum genere dorsum habet colore ochræ nigris minutis punctis sive guttulis consperso. Alarum tegmen viridescit, & ejusdem coloris & magnitudinis notatur. Caput, pectus & alvus, item pedes viridi ochroque variant. Alvus in aduncum aculeum ochræ colore definit, capite Perlis similis est. Antennas habet miræ longitudinis & tenuitatis, rubicundas subrutilas.

Num. 2. locusta capite & antennis Cochleam sive Domiportam æmulatur; capite, nisi oculi id proderent, carere videretur. Antennæ crassæ sunt, & crassâ quoque admodum femora posteriorem pedum. Alas habet corpore protensiores, undique concolor sibi, color est cinereo flavescens.

Num. 3. locusta est è genere vulgarium, unico-

unicolor, viridis, præter antennis, quæ lutescunt.

Quarta tricolor Locusta vocari, potest, vulgò Frate, hoc est, Monachus nominatur, non ob colorum diversitatem, sed quod cucullata est. Caput, & collum cucullatum est, pectus & femora posteriorum pedum sunt viridia. Tibiæ verò eorundem pedum sanguinei planè coloris, cætera omnia cinerea, antennæ exiles, sursum erectæ.

Quinta ex aculeatarum sive caudatarum genere, ubique unicolor, viridis; Num. 6. ex atro cinerea, undique sibi concolor est.

Septima ^{ἀνίσκος}. Bruchus dici potest factum illius maximæ, quæ primo loco in prima tabula spectatur, esse puto; Nam etiam gibbosa est, & priores pedes è pectoris initio è gibbi seu tuberculi regione producit, & viridis est tota.

Num. 8. ea videtur, cujus descriptionem suprâ dedimus ex Autore de natura rerum: nam aculeum habet pro cauda, ut ille loquitur, & tota viridis est, caput equino capiti simile. Tales Hollandi, ut audio, Corenmesem vocant. Tales ego propriè legitimas Locustas esse putem, hanc cum Cyprio ostenderem, Bruchum vocabat, quod non probo.

Num. 9. ex Attelaborum genere dici potest propter alarum brevitatem. Hæ enim albo, quæ admodum crassa est, comparatæ inutiles esse videntur, impotentes scilicet eam de terra attollere. Cucullum quoque habet, cumque viridem, reliquo toto corpore ex viridi, albo, flavo & nigro varia.

Decima insigni ac notabili aculeo sursum reflexo viridi insignis ex vulgariis genere est, sed differens plurimum colore. Tota albo & dorso coloris est amethystini sive violacei, rostro viridi, fronte, cucullo & antennis, quæ proceræ sunt ac exiles, coloris ochræ, pedibus posterioribus viridibus, alis caret, Bruchus adhuc ac imperfecta Locusta.

Undecimo & postremo numero Locusta seu Attracus cinereus linea in vertice & dorso ferruginea alis exterioribus nigro & cinereo variis, cruribus postremis in femore interno & infimis tibiis phæniceo suave rubentibus, & maculis atris in rubeo colore & poplitibus distinctis.

Tertia tabula tredecim habet Locustas. Prima etiamnum Bruchus est, ejus generis locustarum, quod ceu maximum primò posuimus; nam & chelas habet in anterioribus pedibus, figura corporis, qualem figura ostendit, ubique sibi concolor, tota ex cinereo lutescens.

Num. 2. Locusta ex minimorum genere sive Attacus, sive Attelabus, ca-

pite, dorso, pectore aliisque & pedibus è viridi lutescentibus, albo miniacea, Zonis distincta atris.

Num. 3. Bruchus viridi & atro varius, alvi extremum habet bifurcatum.

Quarto numero datur Bruchus sive, ^{ἀνίσκος} omnium minimus, totum, viride exceptis pediculis, qui flavescunt.

Num. 5. Papilionis icon est, quam suprâ dedimus inter Papiliones.

Num. 6. Bruchus est corpore tenui, totus viridis.

Septimo numero ex vulgatis Locustis maximis est aculeo admodum longo, tota viridis, per dorsum verò & alvi Zonas purpurascit.

Num. 8. ex eodem genere, sed minor & alis caret, Bruchus adhuc, supino ventre flavescit, pectore candicat, cætera viridis.

Num. 9. Bruchus est inusitata planè formæ albo fermè rotunda, sive sphaerica, assulatim compacta tota ex cinereo fufcescens.

Num. 10. Attacus vel Attelabus haud dubio omnium maximæ Locustæ capite, pedibus & dorso subflavis, alarum tegmine ad ferrugineum vergente.

Undecima tota ferruginei coloris ex majoribus est.

Num. 12. Bruchus alius totus viridis.

Num. 13. Bruchus viridi, albo & atro varius.

Num. 14. Bruchus viridi, luteo & nigro distinctus.

Num. 1. in quarta tabula est omnium minimus, totus ex flavo ad ferrugineum vergit.

Num. 2. & 3. insolentis admodum formæ Bruchum F. Gregorius Capuccinus Regienus, rarioribus stirpibus investigandis intentus, in pratis collium nostrorum inventum ad me detulit, ut cum studiosis curiosisque Lectoribus communem facerem. Cum quiescit, ita sedet, quem admodum prior icon exprimit, incedit verò, progrediturvè, ut in altera ostenditur. Capite cervum vel equum cristatum refert, item cauda, quæ multifida est, sed surrecta. Sub articulis posteriorum pedum tubercula habet sphaerica, corpore toto fusco, luteo & albo variat. Rarissimum est Insectum, & mihi alias nunquam visum vel observatum.

Num. 4. depictum Insectum locustaceum Bruchus quispiam imperfectus totus fuscus est, & exiguo admodum corpore.

Tres istæ separatim pictæ, cum præcedentes tabulæ eas non caperent, ex minimis sunt. Prior alis, corpore toto & anterioribus pedibus coloris cinerei, dorso viridis, pedibus postrema rubicundis; Altera per superna viridis, cætera cinerea.

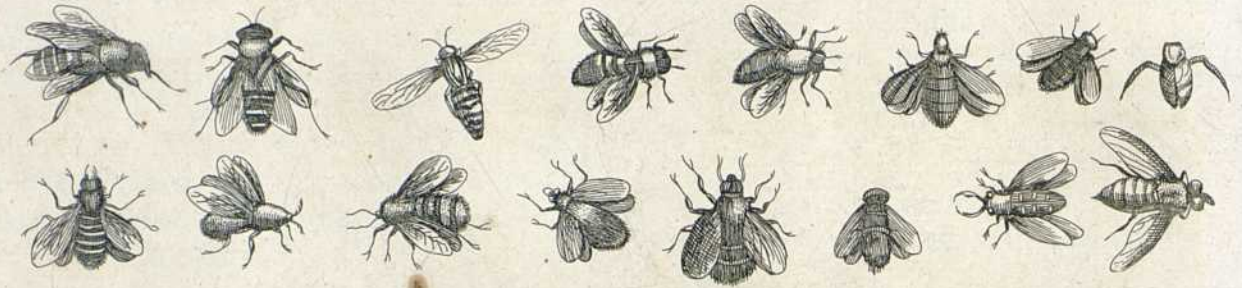
Postrema tota purpurea.

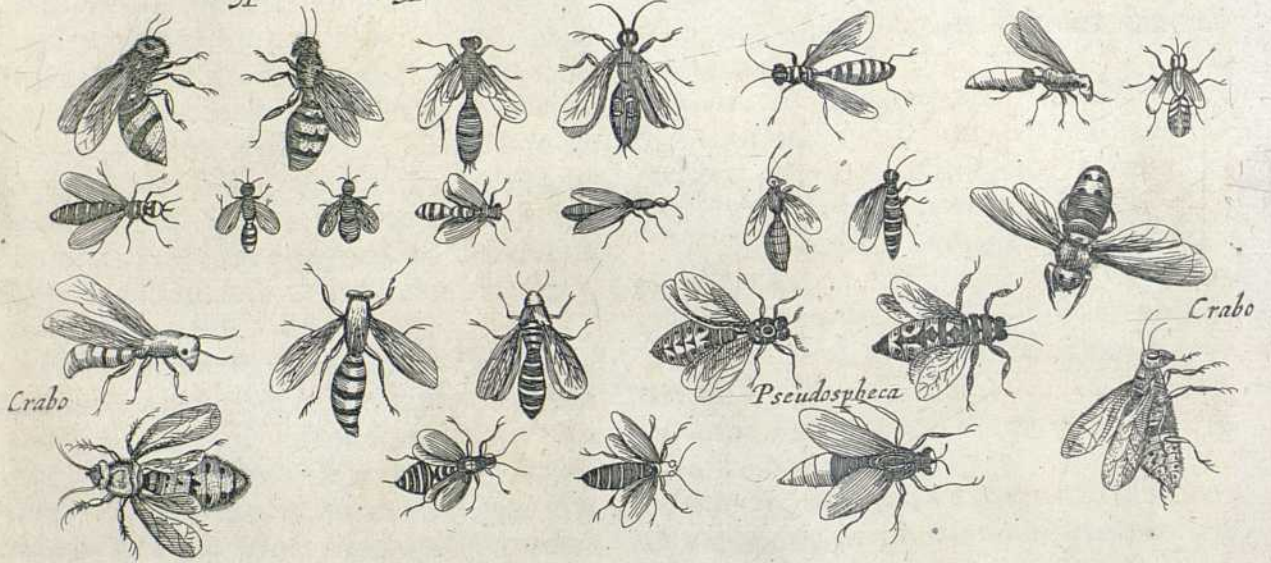
Apes   *Bienen*   *immen*

Fuci   *Bomby*   *Humeln*

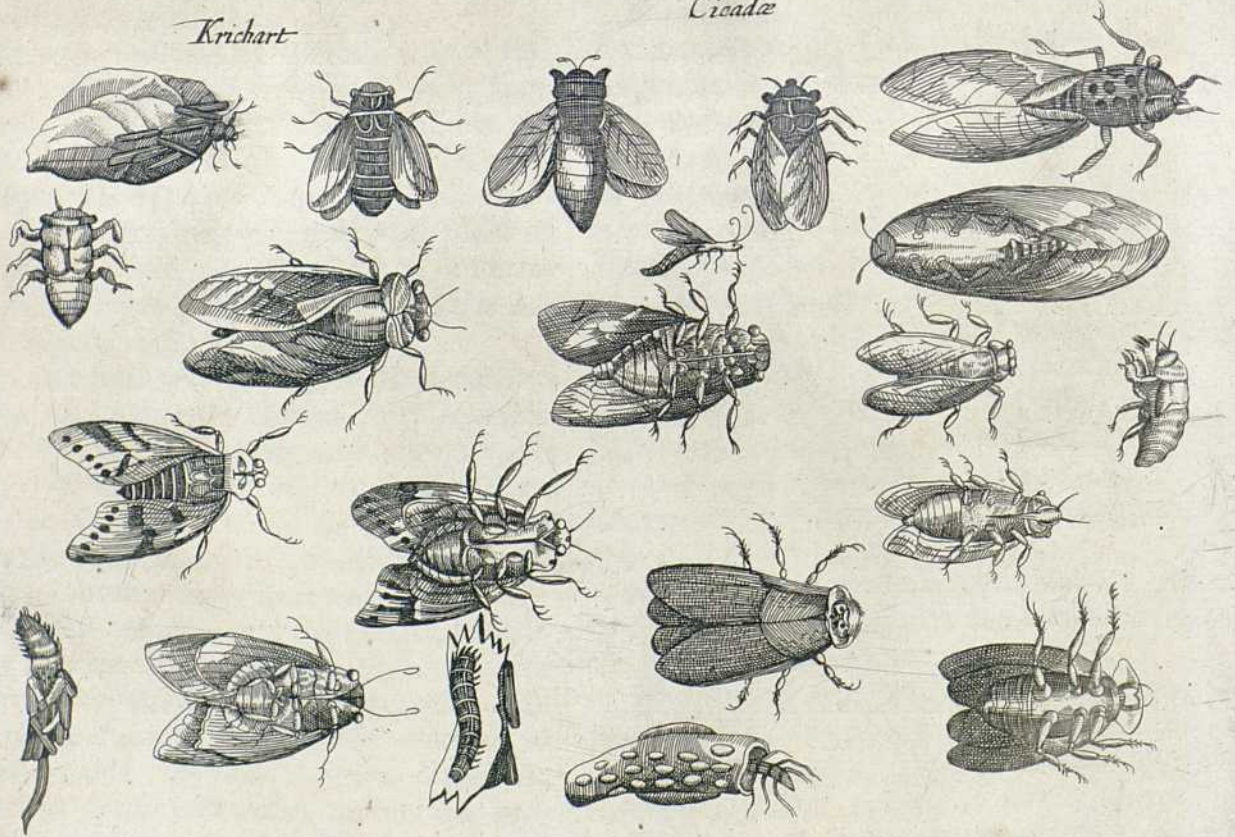

Vespa   *Wespa*   *et*   *Crabrones*   *Hornaufen*

Krichart

Cicadz

HISTORIÆ NATURALIS DE INSECTIS:

LIBER I.

De Insectis terrestribus, pedatis & alatis.

TITULUS I.

De Anelytris, seu Detectipennis.

CAPUT I.

De Anelytris quadripennibus.

ARTICULUS I.

De Anelytris quadripennibus membranaceis.

PUNCTUM I.

De Apibus.

IGESSIMUS in præfatione Insecta: jam secundum præmissam seriem de iisdem agemus, de Anelytris quadripennibus membranaceis primò dicturi; quorum alia quidem favificant, ut

Apis, Fucus, Fur, Vespa & Crabro: alia non favificant, ut Cicada, Orsodacna, Perla, & Cimex sylvestris.

Ab APIBUS incipimus, quibus inter omnia insecta principatus, & jure præcipua admiratio, solis ex eo genere hominum causa genitis. Mella contrahunt, succumque dulcissimum ac saluberrimum. Favos fingunt & ceras. Illæ ad usus vitæ tolerant, opera conficiunt, rempublicam habent, consilia privatim, & duces gregatim: at quod maximè mirum est, mores habent. Præterea cum sint neque mansueti generis, neque feri: tamen tanta est natura rerum, ut propè ex umbra minimi animalis incomparabile effecerit quiddam. Quos efficaciam industriæque tantæ comparemus nervos? quas vires? quos rationi medius fidius viros? hoc certè præstantioribus, quo nihil novere, nisi commune. Virgilius eis partem divinæ mentis & haustus tribuit. Scripsere de illis præter Aristomachum Solensem, qui duodessaginta annis nihil aliud egit; & Philescum Thasum, qui quod in desertis apes coleret Agrius cognominatus est; Hyginus, & quidem diligentissi-

mè; Virgilius ornatissimè, & Celf. elegantissimè: ut in *Meno* inter Samnites nato taceam. Aristodemum, cujus Augustinus meminit, eundem cum Aristomachò Plinii esse puto.

Latinis *Apis* & *Apes*, hæc insecta dicuntur, seu quòd sine pedibus nasci videantur: seu quod examina pedibus mutuo sibi hæreant, ac firmiter sese quasi in botro teneant. Græcis est μέλισσα & μέλιτις vel à μέλι, id est, melle, cujus opifex est; vel à Melissa puella, quæ cum favos melle plenos in Peloponeso reperisset, alias Nymphas ad degustandum invitavit: vel à μέλιτη, id est, meditatione & exercitio, quòd semper sit in opere. Hesiodo μέλιτις, παραμέτις, & ἀγρότην legitur; sed hanc Suidas, Aristoteles & alii, crabronem potius faciunt. Apud Rulandum, *ἄπες*, ἡ ἀδαν, dicitur: apud Hesychium *ἄπες*. Stephanus *συμβλήδας* quoque vocari scripsit. Unde *συμβλήδα*, apes alvearibus condo. Epitheta occurrunt plurima. Dicuntur enim à fingendo *πλαστεις*; à florum depopulatione *ἀγρόδαντες*; à colore *ξανθοί*; à natali solo *βουρκοί*; ab obtusioribus aculeis *σιμαί*; ab alarum in aëre vibrantium sono *βομβύλα*, & *βομβύλοι*; à loco communi *ἀγρόδαντες*; ab aliis *ἡρόμονες*, ἡρόφοροι, & *πλαστεις*: quod cum sole & surgant & quiescant, *Solis sequæ*. Theocritus *κορίας* dixit, à corporis hirtutis; Aufon, & alii *Cecropias*, quòd in Attica regione primùm conspectæ credantur: Virgilius, & Martialis ab Hybla monte Siciliæ *Hybleas*. Callimachus, quòd omnia florum fastigia pervolitent, *παναγρίδες*; Varro, quòd mel conficiant, *mellis matres*.

Unicolores magis esse quàm crabrones aut vespas Aristoteles prodidit: generaliter nigras, Cardanus opinatur. Tenuem earum substantiam, quia leves, facile excoqui; excoctum & humidum velut nigrum evadere. *Pennas* habent quatuor, siccas, ut cuncta volatilia insecta, pellucas, scapulis annexas, quarum postremæ minores ne remigio obessent; linguam prælongam quam foris gerunt: aculeum ventri confertum: dentes, & oculos subcorneos intus conditos; stomachum ex omnium membranarum tenuissima contextum, quo collectam mellaginem, non solum continent, sed etiam concoquunt & depu-

Nomen.

Ruland. in Synonym.

Descriptio.

Cardan. de Rer. variet. l. 7. c. 28. Mansuet. l. 1. de Insect. c. 1.

Arist. H. A. l. 4. c. 7.

Ordo. Plin. H. N. l. 11. c. 5.

Virg. Georg. l. 4.

Plin. H. l. 11. c. 9.

depurant. Plinius *Utriculum* dixit. Imis *petunculis* duo quasi digiti emergunt, quibus procellosis temporibus lapillum ad vibrandum corpusculum ferunt, ne per ventorum impetus abripiantur. Excrementum rubrum est: *Quibus* Græci vocant. De Ducis seu Regis aculeo non convenit. *Quærat nunc aliquis*, inquit quasi indignabundus Plinius, *unus ne Hercules fuerit, & quod Liberi patris sepulchrum, & reliqua vetustatis situ obruta? Ecce in re parva, villisque nostris annexa, cujus assidua copia est, non constat inter authores: rex nullum ne solus habeat aculeum, majestate tantum armatus: an dederit quidem eum natura, sed usum ejus illi tantum negaverit?* Aristoteles habere, sed non uti scripsit: *Ælian.* dubitavit. At Columella, qui pleraque ab experientia scripsit, sine spiculo esse prodidit, *nisi quis fortè*, inquit, *plenior quasi capillum, quem in ventre gerunt, aculeum putet.* Ut ut sit, ad unum ictum, hoc infixum, quidam eas quæ utuntur, statim emori putant. Aliqui non nisi in tantum adacto, ut intestini quippiam sequatur: sed fucos postea esse, nec mella facere velut castratis viribus, pariterque & nocere & prodesse desinere. Nullas in novæ Hispaniæ insulis reperiri scribunt quidam: nullas in Scotia Solinus, in Hibernia alii, sed falsò. De hac Polydori Virgillii testimonium habemus. In illa vidimus ipsi, & in horto hospitis nostri Andreapoli, summa cum jucunditate tractavimus interdum. In Africa paucas invenias, propter nimium sine dubio solis æstum, qui & flores depascit, & fontes absument. In Mycono non gigni, importatas mori, *Ælian.* auctor est. Frequentiores sunt in Italia circa Paduam, in agro Nolano, in *Arcadia, Thracia, Corsica, Sicilia, Attica, Iucatana, & Goa.* Hostilia vicus alluitur Pado. Hujus inquilini pabulo circa deficiente, imponunt navibus alveos, notibusque; quina millia passuum contrario amne naves subvehunt. Egressæ luce Apes, pastæque, ad naves quotidie remeant, mutantur locum; donec pondere ipso pressis navibus, pleni alvei intelligantur, reiectisque, eximantur mella. In Nolano frequentes esse, loci ipsius temperies & benignitas ostendit. Maxima ibi vis Bacchi. Oleæ nusquam generosior liquor: pomorum ut omnia genera, ita nullis secunda: æstate aura perpetua, hyeme apricitas maxima. In *Arcadia* Aristæus Arcas primus mellis usum ostendit; in *Peloponneso* Melissa virgo. Corsicæ incolæ longævus ideò Athenæus tradit, quòd melle assidue vescantur. Ovidius ob taxi copiam venenatum facit. In *Sicilia*, Hyblen montem in primis incolunt, thymi & salicum opulentissimum. Abundantia, comparisonem Ovid. expressit. In *Attica* in Hymetto monte qui & Cecropius, ob pascua quæ solis Halizoniis cedunt, favificant. Hinc Hymettia & Hyblæa mella. At maximus in Septentrione earum proventus. In Podolia & Lithuania, siccarum terrarum

foveas melle repleti, scribit Olaus, in quas immanes urfi prolapsi, suffocati sint. In Moscovia pinus vacuas eodem abundare, apud scriptores habemus. Historiam in Historia Urfi habebis. Pascuorum fortè ubertas copiam facit, odoris suavitas, florum abundantia, saporque jucundus. Hoc quoque experimento compertum est, in locis montanis mari vicinis, propter solitos maris halitus, & flosculorum copiam, adeò propagari, ut vaga illarum examina, corticibus infidentia, objectis alvearibus, facile capiantur, modò ipsa alvearia sale muriave illita fuerint. Tantus illis propagandi appetitus inest, quem visalis multo uberius expleri præsentunt. De sedibus eligendis. *Columellam* consule.

Creatas in principio cum Danæo & Du-bravio dicerem: ex alterius corporis corruptione oriri, nullum dubium. Ex tauro, bove, vacca, vituloque putrefactis produci certum: modum Geoponicor. auctor ostendit. Hinc in descriptione Philonii, mel *ταυραβοφωρατικόν* quædam liquor filiarum taurorum, dicitur. Ex cerebro Reges & Duces, ex carnis vulgus gigni scribunt. Nascuntur & ex spinali medulla illi, sed quos cerebrum dedit, pulchritudine, magnitudine, robore, & prudentia antecellunt. Primæ transformationis indicium, si parva & alba specie immobilia, & imperfecta cadaveri circumfunduntur. Augescunt mox paulatim, alisque sensim excrecentibus, proprium colorem consecutæ, Regem circumvallant; brevibusque & tremulis, propter membranorum debilitatem & volandi insuetudinem, utuntur. Fœtus quonam modo progenerent, magna inter eruditos & subtilis quæstio fuit. Apum coitus visus est nunquam. Alii eas coire & parere negant. Alii semen in floribus foliisque relictum, asportare ad alveos, ibique blanda incubatione perfici. Plinius ex flore Cerinthi colligi opinatur, Aristoteles ex calandro, Athenæus ex arundinis quidam ex oleæ, immittique osculis in favos. Prodire ideo, feracibus horum florum annis plura examina: rarioribus rariores & ipsas videri. Nonnullis ex melle, seu potiore ipsius parte proveniunt. Taxites coire existimat, & apes mares, Reges foeminas facit: hoc tempore constituto, vermiculos per examina, ut muscæ, excludere, fucos verò more serpentum incubare, & incubando, ad tempus vermiculos fovere. Hinc vermes *αδύρις* dictos melle purissimo vesci, donec in nymphas abeant: aureliarum tunc instar involutos, in cellis manere, nec vesci, nec excrementa reddere. Tandem certo die, ruptis corticibus fieri apes & ad suum quamque munus vix dum alis perfectis sese accingere. Aristoteles, nec ex allato semine, nec per coitum gigni opinatur: nec apes esse foeminas, nec fucos mares. Duces & seipsos generare, & aliud genus quod Apum est: ab apibus

Arist. H. l. 1. c. 40.

Plin. H. N. lib. 11. cap. 16.

Arist. H. A. lib. 5. cap. 21. *Æl. H. A.* l. 1. c. 60. *Colum. R.* R. lib. 9. cap. 10.

Plin. H. N. lib. 1. cap. 17. *Arist. H.* A. lib. 3. cap. 12. Locus.

Polyd. Virg. lib. 13. *Hist. Anglicæ.*

Leo Nolan. probl. 180.

Æl. H. A. l. 5. c. 42.

Plin. H. N. l. 21. cap. 12.

Ovid. Trist. l. 5. Eleg. 7.

Marr. Epig. l. 6.

Olaus Mag. l. 22. c. 19.

Colum. R. R. lib. 9. cap. 5. Generatio.

Plin. H. A. l. 11. cap. 16.

Arist. H. A. l. 5. c. 21.

Cardan. de subtil. 9. *Mouf. Theatri Insect.* l. 1. cap. 3.

Aristot. de gen. anim. l. 3. cap. 10.

bus prodire fucos, hos nihil producere. Hinc & proportio quædam fervatur, & discrimen. Duces magnitudine fucos, aculeo apes æmulantur, & vice versa. Nec mirum à paucis Ducibus, tam numerosas prodire. Nam & Leones cum primum quinque genuerint, mox pauciores generare, postremò unum, tandem nullum. Multitudinem primò apum à Ducibus gigni, mox sese paucos: illarum foetum minorem, auctiorem suum, &c. Plinius ita de ea. *Plurimi existimare oportere confici floribus compositis atque utiliter* (lege ex Aristotele, confici ex apportatis floribus Cerinthi, salicis alii, alii oleæ.) *Aliqui coitu unius Rex in quoque appellatur examine. Hunc esse solum marem præcipua magnitudine, ne fatiscat. Idcò factum sine eo non edit: apesque reliquas tanquam marem fœnas comitari, non tanquam Ducem: quam probabilem alias sententiam fucorum proventus coarquit. Quæ enim ratio, ut idem coitus, alios perfectos, imperfectos generet alios? Dum foeticant, *Κυβερνήτης* dicuntur: foetus *ἰστίον*, & *Nympha* vocatur. De incubatione, ita ex Aristotele Plinius. Quod certum est, gallinarum modo incubant. Id quod exclusum est, primò vermiculus videtur candidus, jaccens transversus: adhaerensque ita ut pascere videatur. (lege, deinde ita pascitur, ut adhaerescere videatur) Rex statim mellei coloris, ut electo flore ex omni copia factus, neque vermiculus, sed statim penniger. Cætera turba, cum formam capere cepit, nymphae vocantur, ut fuci, sirenes, aut cephenes. Si quis alterutris capite demat, priusquam pennas habeant, pro gratissimo sunt pabulo matribus. Tempore procedente instillant cibos, atque incubant, maximè murmurantes, caloris, ut putant, faciendi gr. necessarii excludendis pullis, donec ruptis membranis quæ singulos cingunt, ovorum modo, univèrsum agmen emergat. Spectatum hoc Roma consularis cujusdam suburbano, alveis cornu laternæ translucido factis. Foetus intra XLV. diem peragitur. Fit in favis quibusdam, qui vocatur clerus, vel potius *σκηνοδοξ* (vermiculus est in alvearis pavimento nascens) amara duritia cere, cum foetus inde non eduxere, morbo, aut ignavia, aut infœcunditate naturali. Hic est abortus apum. Alveus totus arena obducitur, & favus putrescit. Addit Aristoteles, Duces subter ad favum pendentes oriri, separatim sex aut septem: fucos quoque seorsim si Dux superest, si obit, in Apum loculamentis provenire: cæteras in concavis imisque favorum. Apum vermes dum recentes sunt, & aluntur, & sterminus emittunt; donec lineamenta, sub quibus Nymphae dicuntur receperit. Quiescunt tum contracti, nec ullo pacto se patiuntur moveri, usque dum destinatam speciem referant. Minus foeticant, vere ferotino, aut si squalor vel rubigo incidit. *αὐτὸν ὀψίον* optimæ fiunt, cum mellifica-*

Plin. H. N. l. 11. c. 16.

Arist. H. A. l. 5. c. 21.

Arist. H. A. l. 6. c. 40.

Arist. H. A. l. 5. c. 19.

tur. Scaliger genitale quiddam in cellis ponere existimat, è quo Apiculæ progignantur. Creari è roribus in foliis vermiculos; pluere ranis: quantò commodius lectum rorem illum, atque calore parentis genitali fotum, tanquam ab architecto, in schadonem animari posse. Deprehensam à se cicindulam cum mare in coitu, meridie solutum obivisse. Edita sub vesperam à foemella ova, quæ intra viginti horas vivificata abiere. Visam & è grandioribus Muscis unam, quæ in vola manu aliquandiu retenta, plusculos vermiculos candidos, mobilitate propria insignes edidit. Cur non Apes pauculis horis coire possent: deinde illico parere? Vossius denique ex Belgicorum apiariorum sententia ita de propagatione Apud scribit. *Rex apum singulis in cellis semen emittit. Id est, folliculus albicans, unde prodit vermiculus ejusdem coloris, sem. papav. assimilis. Isti folliculo circumdatur ab apibus viscidus ex rore humor itidem albicans. Nempe album hoc, albumini ovi, regium semen vitello respondet. Folliculo sic viscido rore circumdato, apicula incubat gallinæ instar, ac suo id fovet calore. Ita folliculus turgescit magis & magis, donec talis fiat vermiculus, qualem pinguioribus in caseis nasci videmus. Porro sæpè quidem tardius, interdum tamen die nempe sereno, intra diem 10. vel 12. vermiculi ejus pellicula perrupta, exit apis, eaque perfecta; senis quippe pedibus, alis quaternis; pallidior tamen, & paulò post adultioribus similis. Hactenus Vossius.*

Scalig. Exerc. 191. 2.

Vossius de Idol. l. 4. c. 66. p. 1511.

De victu, de quo ex lege methodi nostræ ante generationem agere debebamus, si quæras, nihil venantur, sed ventura hyemis memores æstate laborem experiantur, & in medium quæsitâ reponunt. Melle ergo, & si hoc nimium subtrahatur, ceragine, cerintho, erythace, sandaraca dicta vescuntur. Deterior hæc & ficum dulcedine æmulatur. His deficientibus Apiarii ficus, faccarata, uvas passas ficcatas, fucos tusos, schadonum capita, lanas passò defrutove madidas, & aquam mulsam pro foribus ponunt. Crudas & recentes carnes apponi jubet Plinius. Floribus odoratis & calculatis delectantur, ex arboribus pomorum cytisi, amygd. tamarisci, casia, ziyiphi, pyri, persicæ, therebinthi, lentisci, cedri, tiliæ, ilicis minoris. Rhamni: ex herbis, thymi albi & rubri, fertulæ campanæ, myrti, viticis, genistæ, phlei; fabæ, serpilli, violæ, myrrhidis, roris marini, conizæ cerinthæ, meliloti, narcisci, asphodeli, citraginis, hederæ, consiliginis, origani, fatureiæ, violæ agrestis, amaraci, hyacinthi, iridis, croci, rosæ, litii attractilis, sinap. spondilii, battrachii, &c. De quibus omnib. distinctè Columella agit, quem vide. Bibere easdem certum, & limpida, seu fluviatili seu fontana delectari, in qua ligna & lapides injiciendi, ut

Victus.

Arist. H. A. l. 9. c. 40. l. 4. c. 9.

Colum. R. R. l. 9. c. 4. Arist. H. A. l. 9. c. 40. Varro R. R.

commodè & insidere, & sese abluere possunt. Hac destitutæ, aliunde humore hausto sitem leniunt, de eoque intus ad Reges & operatrices aliquid deferunt.

Vita ad 6. 7. & ad summum 10. annos producitur: seu ut Plinius. *Vita eis longissima, ut profere inimica ac fortuita cadant, septenis annis uniuersa. Alueos, nunquam intra decem annos durasse proditur. Sunt qui mortuas si intratectum hyeme seruentur, deinde sole verno torreatur, ac ficulneo cinere toto die foveantur, putent reviviscere. In totum vero amissas, reparari ventribus bubulis recentibus cum fimo obrutis. Virgil. iuvenorum corpore exanimato, sicut equor, vespas ac crabrones, sicut asinorum scarabæos, mutante natura ex aliis quadam in alia.* Cardanus robustior. ad 12. an. pervenire posse, scripsit.

Attollunt sese atque contrahunt cum volant. Rectè non volant, quia cauda destitutæ sunt: ideo etiam parum in volatu perseverant, aut in aëre demorantur. Præstant tamen vaginipennes. Quia exiguas pennas habent, nec rectè procedere, nec diu volare possunt.

Vocem non edunt, sed sonum, *βουβέιν* id Græcis Latinis bombilare, & bombiffare. Sonus ipse *οὐρρῶς* & *βουβῶς*, illis murmur & furrus his dicitur. Quidam modulari, sed ineptè, dixit. Alii, nocte ea, qua natus est Jesus, magis bombos edere, garrunt. Odoratu plurimum valere in de colligas, quod mel à longinquo sentiant. Visæ ex agris pharmacopolia & quimel venderent invisisse, revolassaque onustas. Retulit & Clutius, per longum camini tubum, cum mel domi coqueret, supernè ingressas, nec aliter quam circa candelam cicindelas & lampyrides solent, circa ahenum volitasse, plerasque in illud decedentes submersas. De instrumento non est quod solliciti simus. *ὀνίσκου* illud est, & spiritus innatus, quo & moventur.

Auditu destitui Aquinati visum. Sono vehementi, ob ingentem aëris motem, qui & animal interimere, & lignum scindere valet, terreri & fugere. At plausu æris gaudent, & murmure excitantur ad opus, sonituque quieti sedant, ut postea dicitur. Memoria valere, apud Rhodiginum extat. Visus quod oculi duri, hebetior. Ideò facilè à merope & hirundine capiuntur.

Odere foedos odores, proculque fugiunt, sed & insectos. Itaque unguenta redolentes infestant, ipsæ plurimor. animalium injuriis obnoxia. Impugnant eas naturæ ejusdem degeneres vespæ atque crabrones, & e culicum genere qui vocantur *muliones* (*μυλιδες* Aristoteles qui onustos in via mulos estate ve-

xant) populantur hirundines & quædam aliæ aves. Insidiantur aquantibus ranæ, quæ maxima est earum operatio, tum, cum sobolem faciunt. Nec hæ tantum quæ stagna rivosque obsident, verum & rubeta ve-

niunt ultrò, adrepentesque foribus per eas sufflant: ad hoc provolant, confestimque abripiuntur. (alii legunt, *instantur*, & *provolantes eas confestim abripiunt*) Nec sentire ictus apum ranæ traduntur. Inimicæ & oves, difficile se à lanis earum explicantibus. Cancrorum etiam odore, si quis juxta coquat, exanimantur. Timent quoque ab araneis, lacertis, crocodilis, upupa, merope, noctua, & aliis alvearium depopulatoribus: sed & ab Echo, fulgure, tonitru, & fragore omni.

Huc & morbi pertinent, repletio nempe, inanitio, siccitas, humiditas, frigus, calorque non naturalis. Repletionem nimia siccitas infert, quando alvearia non castrantur, scabie tum fordibusque diffluunt, strumosaque redduntur. Inanitio è cibi inopia oritur: Ejusdem inopia, malaciam, diarrhæam, *βραχυροσίων*, & tabem affert. In malacia adeò morosa sunt, ut facilè aufugiant, nisi tintitu, vel rerum gratissimam suffitu retineantur. *Diarrhæam* ex tichymalli, hellebori, ebuli & sambuci floribus contrahunt. *Tabes* correptæ pellucescunt. De remediis & quæ huc spectant, vide Authores. De his ita Plin. *Sunt & operis morbi: cum favos non explent, cleron vocant. Item blapsigoniæ, si factum non peragant. Inimica est & echo resultanti sono, qui pavidas alterno pulsat ictu: inimica & nebula. Aranei quoque vel maximè hostiles, cum prævaldere ut intexant, enecant alveos. Papilio etiam hic ignavus & inhonoratus, luminibus accensis advolitans, pestifer, nec uno modo. Nam & ipse ceras depascitur, & relinquit excrementa, quibus teredines gignuntur: filius etiam araneosa, quacunque incesit, alarum maximè lanugine obtexit. Nascuntur & in ipso ligno teredines, quæ ceras præcipue appetunt. Infestat & aviditas pastus nimia florum satietate, verno maximè tempore abrocta. Oleo quidem non apes tantum, sed omnia insecta exanimantur, præcipue si capite sensere eximi, mella avide vorantes. Catero præparca, & quæ alioquin prodigas atque edaces, non secus ac pigras atque ignavas proturbent. Nocent & sua mella ipsi illitæque ab adversa parte moriuntur. Tot hostibus, tot casibus & quota portione eorum commemorata? tam munificum animal expositum est.*

Singulare ingenium regiminis & operis ratio ostendit, in quibus prudentiam, fidem, obedientiam, fortitudinem, & exactæ quasi *ποντίας* exemplum, observare est. Eleganter de iis Plinius. *Ratio, inquit oportis hæc, interdum statio ad portas more castrorum, nocte quies in matutinum, donec una excitet gemino aut triplici bombo, ut buccino aliquo. Tunc uniuersa provolant, si dies mitis futurus est. Prædivinant enim ventos imbresque, & tunc se continent tectis. Itaque temperie celi (& hoc inter præscita habent) cum*

Etas
Arist. H.
A. l. 5. c.
6. Plin.
H. N. l.
11. c. 20.

Cardan. de
variet.
Rer. l. 7.
c. 22.
Volatus.

Sonus.

Odoratus.
Arist. H.
A. l. 4. c.
8.

Vossius de
Idololat.
l. 4. c. 71.

Arist. de
part.
anim. l. 2.
c. 16.

Auditus.
Plin. H.
N. l. 11.
c. 20.

Arist. H.
A. l. 9. c.
40.

Arist. H.
A. l. 4. c.
10.

Antipathia.
Plin. H.
N. l. 11.
c. 18.
Theoph.
C. P. l. 6.
c. 4.

Arist. H.
A. l. 5. c.
19.

Alii. H. A.
l. 8. c. 6.
& l. 10. c.
51.

Morbi.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 19.

Ingenium.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 10.

agmen

agmen ad opera processit, alia flores aggerunt pedibus, alia aquam ore, guttasque lanugine totius corporis. Quibus est earum adolescentia ad opera exeunt, & supra dicta convehunt: seniores intus operantur. Quae flores comportant, prioribus pedibus femina onerant, propter id natura scabra, pedes priores rostro: totaque onusta remeant sarcina pandatae. Excipiunt eas ternae, aut quaternae atque exonerant. Sunt enim intus quoque officia divisa. Alia struunt, alia poliunt, alia suggerunt, alia cibum comparant ex eo quod allatum est. Neque enim separatim vescuntur, ne inaequalitas operis & cibi fiat & temporis. Struunt orsa ea concameratione alvei, texumque vel usque ad summa tecta deducunt, limitibus binis circa singulos arcus, ut aliis intrent, aliis exeant. Favi superiore parte affixi; & paululum etiam lateribus simul haerent & pendent una. Alveum non contingunt, nunc obliqui, nunc rotundi, qualiter poposcit. alveus: aliquando & duorum generum: cum duo examina concordibus populis dissimiles habuere ritus. Ruentes ceras fulciunt, pilarum intergerinis à solo fornicatis, ne desit aditus ad sarcendum. Primi ferè tres versus inanes struuntur, ne promptum sit quod invitet furantem. Novissimè maximè implentur melle: ideoque averso alveo favi eximuntur, Gerula secundos flatus captant. Si cooriatur procella, apprehensi pondusculo lapilli se librant. Quidam in humeros cum imponi tradunt. Iuxta vero terram volant in adverso flatu vepribus hebetato. Mira observatio operis. Cessantium inertiam notant, castigant mox, & puniunt morte. Mira munditia. Amoliuntur omnia è medio, nullaque inter opera spurcicia jacent. Quin & excrementa operantium intus, ne longius recedant unum congesta in locum, turbidis diebus, & operis otio egerunt. Cum advesperascit, in alveo strepunt minus ac minus, donec una circumvolet eodem, quo excitavit, bombo, ceu quietem capere imperans: & hoc castrorum more. Tunc repente omnes conticescunt.

Prima fundamenta *Commofin* vocant periti, seu gummitionem, (καμίντιν vel κωμίντιν alii legunt) cum alveare tectorio illinunt: secunda *pissoceron*, tertia *propolin*, inter coria cerasque magni ad medicamina usus. *Commofis* crusta est prima, saporis amari. *Pissoceros* super eam venit, picanitium modo ceu dilutior: ceræ initium, plerumque è mitiore gummi. *Propolis* crassioris jam materix, (è gutta quam in foliis populi ferunt hanc faciunt) additis floribus nondum tamen cera sed favor. stabilimentum, qua omnes frigoris aut injuriæ aditus obstruuntur, odore & ipsa etiamnum gravi, ut qua plerique pro galbano utantur. *Deoscorides* ad styracem accedere putat. De *Regimine* sic idem.

Mira plebi circa Regem (de hoc in *Diferentiis*) obedientia. Cum procedit una est totum examen, circaque eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur? Reliquo tempore cum populus in labore est, ipse opera intus circuit, similis exhortanti, solus immunis. Circa eum satellites quidam, lictoresque, assidui custodes authoritatis. Procedit foras nonnisi migraturo eximine. Id multò intelligitur ante, aliquot diebus murmure intus strepente, apparatus indice, diem tempestivum eligentium. Si quis alam ei detruncet, non fugiet examen. Cum processere, se quæque proximam illi cupit esse, & officio conspici gaudet. (Id *Homerus* ^{βραχίονος} dixit;) Fessum humeris sublevant: validius fatigatum ex toto portant. Si qua lassata deficit, aut fortè aberravit, odore persequitur. Ubique ille confedit, ibi cunctarum castra sunt. Duce prehenso totum tenetur agmen: amisso, dilabitur migratque ad alios. Esse utique sine Rege non possunt. Invitæ autem interimunt eos, cum plures fuere, potiusque nascentium domos diruunt, si proventus disponatur: tunc & fucos abigunt. Rege peste consumpto, moeret plebs ignavo dolore, non cibos convehit, non procedit, tristi tantum murmure glomeratur circa corpus ejus. Subtrahitur itaque deductæ multitudini: aliàs spectantes exanimem, luctum non minuunt. Tunc quoque ni subveniatur, fame moriuntur. Huc *latitatio*, *mundicies*, & alia spectant.

Quiescunt ab occasu *Vergiliarum* usque ad ver, & hyeme conduntur. Alii ultra exortum latere dicunt, prout ratio climatis & tempestatis tulit. Ante fabas florentes non exeunt ad opera & labores.

Stupendum quod ex *Clutio Vossius* narrat, *mundiciei* & *amoris* simul exemplum. Repererat is in hortis suis apiculam, in olla mellis submersam: alteram item ab imbre sic afflietam, ut & ipsa quasi exanimis jaceret in herba. Utramque igitur manus imposuit: cujus calore sic fota plane sunt refocillata. Ut verò se mutuo agnoverere, utraque alteram osculari & amplecti amicum in modum. Ac illa quidem mundior, quam imber sic straverat, membratim purgare cepit alteram melle sordidatam: inque opera hac propemodum horam insumsit. Tum quæ beneficium id acceperat, os admovit alteri; eique grati animi ergo, de pectore suo eduxit mellis aliquid: quod ea hausit, satiataque, in alveare revolavit. Addo de *abborca* & *præsagiis* quædam. Fructibus nullis nocetur, inquit *Plinius*. Mortuis ne floribus quidem, non modò corporibus insidunt. Operantur intra sexaginta passus. Et subindè consumtis in proximo floribus, speculatores ad pabula ulteriora mittunt. Noctu deprehensæ in expeditione, excubant supinè, ut alas à rore protegant. *Præsagia*

Plin. H. N. l. II. c. 16.

Aristot. H. A. l. 8. c. 14. Plinius l. I. c. 6.

Clut. de Apib. I. cap. 3. Voss. de Ido. 4. cap. 72.

Plin. H. N. l. II. cap. I. Aelian. H. A. lib. 5. cap. 49.

ab examinibus ubi confedere fumuntur. Tunc ostenta, *inquit idem*, faciunt privata ac publica, uva dependente in domibus siue templis, sæpè expiata magnis eventibus. Sedere in ore infantis, Platonistum etiam, suavitatem illam prædulcis eloquii portendentes. Sedere in castris Drusi Imperatoris, cum prosperrimè pugnatam apud Arbalonem esset; haud quaquam perpetua aruspicum conjectura, qui dirum id ostentum existimant semper. Aliter apud Dionem Obsequentiam legitur. Ille examine apum deterritum, ne ultra Visurgim procederet: hic infeliciter dimicasse scribit.

Plin. H. N. l. II. cap. 16.

Dio. Hist. 54. Obseq. l. de prod. c. 12. 4.

Ufus.

Inseruiunt *usibus* pluribus apes. In *Cibo*, *Medicina*, *bellis*, *presagiis*, *suppliciis*, etiam adhibentur. Vescebantur eis Cumanæ regionis incolæ. Contusæ & cum vino diuretico exhibitæ, hydropem potentur curant & calculos comminuunt. In melle mortuæ vomicas sanant: Ulcera labiorum emolliunt: dysenteria medentur. Favis immortuæ & cum melle tritæ pilos partibus nudatis restitunt. Sæpè ab obsessis in hostes emittuntur: harumque opera Lupus Barriga Lusitanus ab obsidione opidi Xiamaticensis in Mauritania, Anno millesimo quingentesimo duodecimo depulsus est. Apud veteres stellationis reum, melle illitum, & ad solis radios expositum, apibus obijciebant. De *presagiis* superius dixi. Adde, Pompejo aciem contra Cæsarem instructuro, & Dirrhachium egredienti, tanta apum examina occurrere, ut signa obscurarent. Victus est. Severo imperante, apes in signis militaribus, in stativis Nigri maximè, favos finxerunt. Ancipites hinc inter Severianos & Nigrianos congressus: sed illi obtinere. In Consulatu L. Pauli & C. Metelli hostem imminentem præsignificaverunt. Leopoldo Austro Sem-pachum cum exercitu tendente, apum examen in oppidum irruit, ut Helvetiorum Historici produnt. Palatino Regiam Pragensis ingrediente, regulis insedere. Mali rem ominis Anhaltinus dixit. Reliqua prætereo.

Differentiæ.

Arist. H. A. lib. 9. cap. 40.

Plin. H. N. lib. II. cap. 26.

Arist. H. A. lib. I. cap. 40. Plin. H. N. l. II. cap. 16.

Differentiæ Apum sunt variæ. Aristoteles in *urbanas* & *feras* dispescit, & ibidem, alias *gregales*, ut Apes, Reges, fucos, vespas annuas, crabrones teredinis: alias *solitarias*, ut Sirenem minorem, majorem, & bombycem. Hunc secutus Albertus, novem quoque genera facit, quæ apud Aldrovandum vide. *Plinio* Apes sunt & *rusticæ sylvestresque*, horridæ aspectu multo iracundiores, sed opere ac labore præstantes, *Urbanarum*, addit, duo genera, optimæ breves variæque, & in rotunditatem compactiles: deteriores longæ, & quibus similitudo vesparum: etiamnum deterrimæ ex iis pilosæ. Optimè in *non operatrices* & *operatrices* distinguuntur. Inter illas sunt *Rex*, *Fucus* & *Fur*. De Rege satis superius diximus. Duo eorum secundum Aristote-

lem & Plinium genera. Melior ruffus, quàm hirsutus niger variusque. Omnibus forma semper egregia, & duplo quàm cæteris major, pennæ breviores, crura recta, ingressus celsior, in fronte macula quodam diademate candicans. Multum etiam à nitore vulgò differunt. Varro nullam ruffi mentionem facit. De *fusco* in sequentibus agetur. *Fur* est nigrum quid, ventreque ampliore. *Operatricium* differentiæ, à *corporis figura*, *etate*, *moribus*, *operatione*, *colore* & *aculeo* sumuntur. *Corporis figura*. Sunt aliæ *vastæ* sed glomerosæ, eademque nigrae & hirsutæ: aliæ *minores* quidem sed æquè rotundæ, & infusci coloris, horridique pili: aliæ magis *exigua*, nec tam rotunde, sed obesæ tamen & latæ, coloris meliusculi: aliæ minimæ gracilesque, & acutialvei, ex aureolo, variæ atque leves. Sic distinguit ex Aristotele Columella & Virgilius: Optimæ parvulæ, oblongæ, leves, nitidæ, auro ardentes, & paribus litata corpora guttis, moribus denique placidis. *Etate*. Sunt quædam *novellæ*, *vetulæ* quædam. Illarum examen quotannis avolare solitum est, nec perinde pungunt: & si annum non excessere, nitescunt, oleique similitudinem & speciem gerunt. Hæ horridulæ evadunt, & rugis obseruntur: mellificandi peritissimæ. Prigora denique & pluvias præsentunt: ideo his ingruentibus non longè ab alvearibus recedunt. *Operatione*. Sunt *inutiles*, ut bombylius: *εργασθησι, πλάσθησι*, ab artificio figmento fortè. Sunt & *inertes*, quæ quidem nec favos corumpunt, nec melli insidantur: id tamen non conficiunt. Nonnullæ Regem cingunt: quædam mortuas ex alveo efferunt: aliæ noctu excubias agunt. Quæ mellificant, vel in alveis, arboribus excavatis, petris, tabulatis, vel sub terra id faciunt. Circa Thermodoontem fluvium (in Themiscyra) duo genera: aliarum quæ in arboribus mellificant: aliarum quæ sub terra, triplici cerarum ordine, uberrimi proventus, inquit Plinius. At Aristoteles illarum duntaxat meminit, has alibi ponit. Favus ipse, *addit*, levis, atque æquabilis est, quem non semper, sed hybernis duntaxat mensibus construunt. Copia in eo tractu hederæ, unde mel conficitur. *Colore*. In Ponto enim sunt quædam albæ, quæ bis in mense mella faciunt. *Moribus*. In Æthiopia, si Alvarezio credendum, adeo cicures, ut intra hominum cubilia examina conficiant. Apud Halizones cum hominibus papulatum exire, & opus tam concretum facere, ut mel à cera sejungi nequeat, Pausanias author est. Destituuntur & aculeo quædam.

De Novi orbis apibus ita *Nierembergii*. Multiplex apiarum genus in novo orbe semper admirabile, licet in mellificio diversum. *Quodam* in arborum cavitatibus, sed sine favo, corticem cereum prius effingunt ovi

Arist. H. A. lib. 9. cap. 40.

Colum. R. R.

Ælia. H. A. l. 1. c. 11.

Ælia. H. A. l. 1. c. 59.

Plin. H. N. l. II. cap. 17. Aristot. H. A. l. 5. c. 22.

Pausan. in Atticis.

Nieremb. H. Exot. l. 132. c. 1.

ovi instar, quem imbuunt penitus liquido & suavi nectare. Hæc ova copulata simul, & racemata, usque ad viginti vel triginta inveniuntur. Indi truncum cædunt, & deferunt ad usus suos plenum melleis globulis, cera quoque utilissima. *Aliæ* glandes minores conficiunt: *aliæ* non excedentes nucem avellanam. Hoc genus apum exiguum est & mansuetissimum. *Aliæ* sub humo laborant, quædam 3. aut 2. ulnas, quædam non amplius quàm dodrantem profundæ, prout oportunitum illis. Harum quædam mellificant in cereis quasi fistulis oblongis, quædam orbicularibus rotundioribus. Ex his quædam *mites* & innoxia, *aliæ majuscula* effera, & suos labores acriter tuentur. *Aliæ* quoque sunt *fera* diversi opificii, rotundum conficiunt favum instar mali citrei circulando fistulas suspenduntque ex arborum fronde, imponentes favos alium super alium: aliquando sustinet frons racemum ejusmodi trium dodrantium longum. *Exiguiores* apes suspendunt minores racemos, & tenuioribus ramis; grandiores ex firmioribus (vocant has Indi *Materas*) quarum morsus æquat dolore ictus serpentum, & viginti quatuor horis perseverat. *Alia* mitis apum natio est in terris Haimensium, quas industria Europæorum in alvearia conclusit, ubi nec pungunt, nec irritantur, nec inquietes fiunt, recluso alveare. Mirum dictu, nec cessant à labore, tam sunt officio intentæ. Hic curiositas non indigeret vitreis, nec transparentibus vasculis, ut exemplum sedulitatis disceret. Regina & Magistra plurimum à plebe distat. Est quoque apum *nigrum* & *exile* genus, quod in sylvis sine cera mellificat. Cera subterraneanarum apum percommodo ceratis ad dolores ex quavis causa frigida accidentes: tumores resolvit: ad alia medicamenta etiam idonea. Albæ apes sunt in Quatemala, mel quoque album & ceram fabricantes, nec nimis noxiæ.

Nunc ex aliquibus authorib. dabo aliqua. In *Ceyba* vastæ arboris & aliar interdum cavis nidulantur apes, atque suum mel elaborant, non minus bonum quam in Hispania teste *Ciæca*: quarum tria sunt genera. *Unum* paulo majus culicibus. Ad favi quem probè communiunt, orificium, tubulum dimidii digiti longitudine aptant ex materia ceræ simili, per quem apes, alis eo quod è floribus decerpserunt onustis ad suas operas ingrediuntur. Acidiusculum est mel istud, cujus paulò amplius libra præbent singula alvearia. *Aliud* genus paulo majus nigrum superius tamen candidum est. Orificium, quo in arborum cavum ingrediuntur, confectum habent ex cera alteri materiæ commixta, lapide durius. Harum mel superius bonitate longè superat, illiusque tres mensuræ, sive veterum congius nonnunquam ex unico alveari eximitur.

Tertium genus Hispanicis magnitudine excedit, sed aculeis caret, impetu tamen in eos fertur, qui favos eximere volunt, mireque sese capitis & barbæ pilis implicat. Harum interdum alvearia duodenas aut plures libras mellis, multò quam reliquarum præstantioris, continent.

Americana inquit *Lerius*, apes nostris dissimiles, & exiguas illas muscas quæ æstate, præsertim maturis uvis, nobis infestæ sunt, potiùs referentes, suum Mel & ceram conficiunt, per sylvas in arborum cavis, unde incolæ utrumque probè eximere norunt. Favum, è quo mel nondum exemptum yrayetic appellant: yra enim illis mel est, yetic cera. More nostro melle vescuntur: ceram verò, quæ instar picis ferè nigra est; in massas convolvunt brachiali crassitudine. Sed neque funalia neque candelas ex ea parant, (noctu enim nullo alio lumino utuntur, quàm certi ligni fragmentis accensis, quæ lucidam flammam parant) at ingentium cannarum lignearum tubos (in quibus suas plumas, ne à certo papilionum genere, ipsis travers dicto, corrumpantur conservant) ista præsertim obturant.

Anton. Herrera in Provincia *Vetrapacis* scribit reperiri apes sine aculeo clarum mel conficientes; quarum *aliæ* sint armatæ & noxiæ, quemadmodum nostræ, *aliæ* parvæ ut muscæ, optimè tamen mellificantes, *aliæ* noxii nectaris: quod dementet gustantes. Nullæ favum conficiunt, sed condunt liquorum sub humo, aut in cavis arboribus mel liquidissimum, & acescit non nihil. *Ulricus Faber* scribit, in terra *Marchkastorum*, si quis sylvas ingressus in arbore quacunq; foramen faciat, posse ex arbore quinque vel sex mensuras mellis accipere, quod instar mulsi ab exiguis apibus neminem cædentibus conficitur. Hoc mel ad comedendum optimum est, & vinum inde suavissimum præparatur.

Adjiciam hisce ab *Aldrovando* observatas, easque propriis ipsius verbis describam. Quæ inquit *priori loco* exhibetur, Apum regulus est ape duplò fermè procerior, sed fuso macilentior: magis etiam lutescit, & alvum habet in extremo acutiorum. Alæ sunt longæ, & coloris albi, flavis punctus conspersi. Caput ejusdem cum ventre coloris est. Antennæ sunt breves, sed parum benè à pictore expressæ. Apis est vulgaris, quæ *secundo loco* ponitur, color ei magis ad cinereum vergit hirta ferè tota, alvo est obtusiori, brevissima, exerit aculeum. Alæ sunt candidæ intercurrentibus lineolis flavis, breves, breviores, inquam, ipso corpore: Caput magnum; antennæ, ut in ipso regulo. Fucus, qui *tertio loco* exprimitur media est magnitudine inter Regem, & Apem; magis tamen ad regem accedit; Ape duplo major, Rege

*Aldrov.
Insect. lib.
1. cap. 4.*

corpulentior, sed brevior, colore etiam magis fusco. Alæ fermè, ut in Rege, pedes breviores, caput majus. Alvi extremum velut in duas appendices desinit.

Inter *apes sylvestres*, quarum multa sunt genera, *duæ priores*, una cum suis favis expressæ, domesticis quodammodo accenseri possint. Mel enim quod parant, non omnino spernendum videtur, propter suum dulcorem, & ex favis non contemnenda cera parari possit. Ipsarum verò apum species domesticis nostris multo est pulchrior venustiorque. Differunt autem & magnitudine inter se & colore. Quæ major est, & priori loco pingitur, favos & cellas etiam conficit majores. Has simul cum suis apibus inventas F. Gregorius Regienlis Cappucinorum ordinis, diligentissimus Pharmacopola, & herbarum etiam apprimè peritus, cum ad montem Padernum vulgo dictum in nostro agro herbarum inspiciendarum gratia ivisset, ad me attulit, cum ut gratum mihi faceret, tum verò etiam, ut tam pulchrum naturæ arcanum posteris aliquando communicarem, cellarum aliæ erant vacuæ, aliæ plenæ; plenarum aliæ continebant mel, aliæ sobolem albam, qualem à latere favorum pictor exhibuit. An vacuis apes quiescere putaverim. Omnium figura non sexangulis terminatur, ut in communibus, sed erant rudes, & rotundæ, neque omnes ejusdem magnitudinis. Apis ipsa aspectu venusta admodum, tota hirsuta capite, antennis, & pedibus aterrimis, aterrima item, ac rotunda macula intergore insignis: alæ ferruginæ, cætera modo rubicundo, modo atro colore variat. *Altera* quæ plures & minores favos construit, minore est ut dixi, & colore diverso. Caput enim in hac pedes & tota alvus nigricant, dorsum totum rubicundum est, alæ proceræ, angustæ nigricantes. Utraque favos suos operit quisquiliis, palea & musco ne facile sit invenire. Quid si harum melle D. Joannem Baptistam in deserto vixisse dicamus.

Quæ *duæ deinceps* pinguntur, nostris rusticis *Avoni* vocantur, invicem ferè confimiles. *Prior* capite antennis, & pedibus nigris; toto corpore magis, quàm præcedentes hirsuto, & lutescente, minus in dorso, magis in alvo. Sed colorem istum luteum corporis hirsuties facit, non ipsius corpus. *Altera* eadem omnino videretur, nisi candidior esset, & paulò minor. Reperiuntur in hoc genere etiam virides, & nigrae, & aliorum colorum. Hollandi, ut audio, omnes, nescio cur *Keppers* hoc est, Imperatores vocant, nisi dicamus propter aculeum, quo acerrimè pungunt, Re-

ges in eo vincentes, qui vel eo carent, vel si habent, non utuntur.

Nigrarum duarum hic iconem etiam dedi, *prior* major est, & brevioribus tamen alis, utraque corpulenta est admodum. *Prior* undique nigra est, præterquam in cervice & superiori alvi parte, ubi macula lutea est, & in extrema ferè, ubi candicat. *Altera* easdem habet maculas, sed multò majores, colorque est intensior. *Priori* pedes hirsutiores, & crassiores. Utrique atri. Antennæ in secunda breviores, & exiliores. Quæ *deinceps picta est*, ex earum genere est, quæ propè latrinas, & foedas cloacas bombos suos edere solent. Aspectu elegans est, alvo crassa, ex nigro, & luteo varia, in extermo acuta, capite & dorso cinereis, oculis magnis, extuberantibus, nigris, pedibus brevibus etiam cinereis, alis proceris angustis ejusdem cum dorso coloris

Est præterea alia *Apis fera*, quam *aquaticam* vocavi, seu potius amphibiam, quod, & in terra, & aqua degat. Sed rarius videtur. Hanc aliquando, ut me exerce-rem, sic descripsi. Api vulgari valdè simile insectum amphibium, extra aquam volans, in aquis natans, quadripenne, sepes. Duos pedes oblongos habet, nimirum anticos, quibus utrinque distentis tanquam temone simul & remigibus ad natatum utitur. Cæteri breviculi, sub ventrem contracti. Caput compressum, oculis nigris, grandiusculis ac splendidis instructum. Corpus alis tectum, prorsus atrum. Alæ superiores simul, & inferiores duriusculæ, ac crustaceæ, nonnihil majori sui parte eaque superiore è luteo colore habent, & nigro maculosæ sunt, sed extrema parte aut proxima subtilissimæ, ac pelluentes, instar inferiorum alarum, quas operiunt ipsæ, appendices duæ sunt raræ observatu; imo in nullo alio Insecto, à me visæ, quarum una alteram incumbens tegit, quæ faciunt, ut laciniosæ interna parte, ac triangulo sinuatae appareant. Sed & extremo sui erectam seu fissuram levem habent. Rostrum aculeatum est, ut Culicibus. Pedes antea, quibus natat, tribus articulis dissecti sunt. Rustici *Bonon Guardalosa* vocant, forsitan quod lucente sole aquæ summa petat, velut apricari cupiens, & nebuloso cælo non conspiciatur. Aliquando coelum tuetur, sursum ex aqua exortore, aliàs deorsum, & vel levissimo strepitu aut umbra percepta, sagacitate mira statim quovis telo velocius in fundum lancinans subducit, adeò ut captu difficillimum sit.

Ad Caput de Apibus.

APPENDIX I.

De Melle.

Nomen.

Athen.
Dipnos. l.
14.Descri-
ptio.
Plin. H.
N. l. II.
c. 12.
Arist. H.
A. l. 6 c.
21.
Mercur.
Var. Lect.
l. 2. c. 24.
Columella
R. R. l. 9.
c. 14.Galen. de
Alim. fa-
cult. l. 3.
c. 39.

Mellis apud Latinos nomen, à Græco μέλι deductum videtur, hoc autem vel à μέλι, curæ est, quod cum cura colligatur: vel à μέλι, pomo, quod ex ejus fructibus, descendisse videtur. Apud Athenæum Aleman. ὀπώραν κηρίου, cereum fructum, Epicharmus, πόντος ὄρητον, matutinum mare, quod diluculo ex aëre fluat, appellat. Favus, quod vocabulum à φάβην Isidorus derivat, Perottus, à fovendo, quod in favis fœtus suos apes foveant; Martinius ab ὑφὸ textum; Græcis ἀθήριον, κέρικ, κήριον, μελίθειον, μελικήρις, ὄρητον, audit. Cellula est apum sexangula, loculamentum, & fundamentum operis.

Quid sit, egregiè ex antiquis exposuit Plinius. *Venit hoc, inquit, ex aëre & maximè Syderum exortu.* (μέλιτα ἐν τῆς πᾶν ἀστρῶν ἐπιτολαῖς Aristoteles dixit) *precipueque ipso Sirio splendescit*, (benè hinc Mercurialis in Aristotele pro ἠέρις, Cæsi legi debere putat) *nec omnino prius Vergiliarum exortu*, (oriuntur, octavo Calend. Aprilis, in octava parte Arietis, ut apud Columellam habetur) *sublucanis temporibus. Itaque tum primà aurora folia arbor. melle roscida inveniuntur: ac si qui matutino sub dio fuere, unctas liquore vestes, capillumque concretum sentiunt. Sive ille est cæli sudor, sive quedam syderum saliva, sive purgans se aeris succus. Utinamque esset & purus ac liquidus, & suæ naturæ, qualis defluit primò: nunc verò è tanta cadens altitudine, multumque dum venit, sordescens, & obvia terræ halitu infectus; præterea è fronde ac pabulis potus & in uterculis congestus apum (ore enim vomunt) adhæc succo florum corruptus, & abveis maceratus totiesque mutatus, magnam tamen naturæ cælestis voluptatem affert. Nec abire in diversa alios videbis. Nam Aristoteles, rorem qui cecidit esse, ex eo demonstrat, quòd uno & altero die cellas melle tepletas inveniunt Apiarii, nec, autumno, postquam detractum est, reparatur, quamvis tum flores præstent. Galenus in plantarum foliis oriri, & ejusdem cum rore generis esse; recordarique, æstate copiosum in iisdem repertum, postquam per æstatem, temperiem aëris calidam & siccam, benè frigida nox excepisset, scripsit. Scilicet, sublatis è terra & aquis, solis calore, halitus, ex aceteque tenuati ac cocti, à frigore subsecutæ noctis concreti coaluere. In monte Libano id persæpè quotannis accidere ait. Itaque coria extendunt, & decussum de arboribus excipiunt.*

Ælianus denique mel in Media, ex arboribus stillare prodidit, eodemque in Præsiorum regione in India pluere. In herbarum & palastrium arundinum comas decidens, ovillo & bubulo pecori tam suave epulum, ut suavissimum lac edant. Seneca dubitat inveniantur nè ipsum in floribus, an succum tantum quendam, quem *spiritus sui proprietate*, ut loquitur, & adhibito quodam veluti fermento, in melleam substantiam densent & coagulent. Et hæc quidem veterum sententia. Ex recentioribus Senecæ Erasmus in suo Ciceroniano subscribit: *Fingunt, inquit, ore visceribusque suis liquorem, ac in ipsas transformatum, rursus ex se gignunt.* Mufetus, Chylum apum in ventriculis earum consummatum vocat, idque vomitione ejici, vix hoc nobis probatur. Excrementum esse quo alimur non potest: observatumque à curiosioribus, ore quidem melleum ex floribus succum colligere, sed non implere ventrem. Onerari duntaxat crura & coxas, in quibus pilorum instar eminentia quædam repagula, ne mel decidat, reduces ad alvearia, distenta crurum & onustas melle coxas habere, à quo, à destinatis huic officio apiculis, exonerentur. Deciduum ex vaporibus humorem seu rorem esse, dubito. Non colligunt summo manè, dum flores roscidi, apiculæ, fervens dies placet: nec versus cælum hiantibus insident, sed versus terram pendulis. Induere se & ad medium penetrare videbis, quoros qui summa duntaxat folia stringit, pervenire non potuit. Hærere intus melleam dulcedinem testantur, quam si leviter fuxeris, gustabis. Et cur, si mel deciduum: festucis quoque & stipulis non adhæret? Cur ex certis duntaxat floribus colligitur? Benè ergò Cabeus, certor. florum succum, illumque internum & medullarem, ab apibus, naturæ genio cum aëra humiditate expressum, & qui vegetabile quid potius ac terrenum, dixit. Inde sanè fit, quod pro diversarum regionum genio, diversæ sunt & mellis fortes. Diversum hæc, floribus sal subministrant. Inde quòd aquam gravitate superat, & ad eam se ut 10. ad 1. habet: inde, quòd arte Chymica dissolutum, maximam partem in terram facessit: inde, quòd suavem quidem sed vehementem saporem, qui salinum & terrestre quid sapit, præ se fert.

De *Electio* in Differentiis agetur. Optimum est Galeno, purum, ab omnibus sordibus liberum, pellucidum, flavum, boni odoris, gustu paulum acre, sed suavissimum, & cohærens, ita, ut si attollatur, continuum defluat. Plinius, plenilunio uberiori capi scribit, sereno die pinguius. *In omni melle, addit, quod per se fluit, ut mustum oleumque, appellatur acaton, maximè laudabile*

Ælian. H.
A. l. 15.
c. 7.Seneca E.
pist. 84.Cabeus
Meteor. l.
3. textu
50. quæst.
3.

Electio.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 15.

bile est. Aptissimum existimatur, è thymo, coloris aurei, saporis gratissimi, quod fit palam do-
liolis (ut mel ^{νυμάδι} esse monstrarent, Thy-
mi folia miscebant) pingue, marino è rore spif-
sum. Quod contrescit autem hoc minime lauda-
tur, Thymosum non coit, & tactu prætennia fila
mittit: quod primum gravitatis argumen-
tum est. Acæton quid sit, inter authores
non convenit. Alii ^{ἀκέραιον} dicunt, sua
sponte fluens. Quidam ^{ἀκέραιον} legunt, quod
statim fluxisset, nec diu in vina ceis, fraci-
bus, favo, jacuisset. Defœcatum & sedi-
menti expers dixeris. Nonnulli, ut Dale-
champius, ^{ἀκέραιον}, curioso studiosoque nul-
lo labore confectum.

Dale-
champ. ad
Plin. H.
N. l. 11.
c. 15.
Ufus in
cibus.

Laert. in
Zenone.

Athen.
Dipnos. l.
2.

Plin. H.
N. l. 23.
c. 24.

Varro R.
R. l. 3. c.
16.
Tertius
Chiliad.
13. lib.
478.

Adul. Mi-
les. 10.

Hippocr. l.
de Affe-
ctib.

Veteribus loco faccari in opere dulcia-
rio erat: hoc, saporis, illis quæ acriora, gra-
tia conciliabatur. Erant qui vehementer
delectabantur, & vitam credebantur pro-
traxisse. Zeno modicè eo cum pane uteba-
tur. Pythagoram sole sive favo, & pa-
ne eodem contentum, quidam autumant.
Democritus in annum centesimum & no-
num fati diem distulisse, quod eo oble-
ctaretur, creditur. Idem mellis odore
vitam per Thesmophoria produxisse puta-
tur: sed Ficinus, vino liquefactum albo
calentibus panibus infudisse opinatus est.
De Pollione ita Plinius. Corpora auget.
Multi senectam longam mulsi tantum nutri-
tu tolerare, neque alio ullo cibo, celebri
Pollionis Romuli exemplo. Centesimum an-
num excedentem, cum Divus Augustus ho-
spes interrogavit, quam maxime ratione
vigorem illam animi corporisque custodisset.
At ille respondit, intus mulso, foris oleo. Ap-
ud Lacædemonios initium cœnæ fuit;
sed & in secundis mensis apponebatur. Pla-
centæ quæ ex eo parabantur, mellita, py-
ramantes & itria dicebantur. Illa in cœnis
quas Nero familiaribus indicebat, qua-
dragies tertium constabant. Pyraman-
tes ex tritico & melle constabant: Itria, ex
eodem & farina conficiebantur. Mellita
scitamenta Apulejus vocavit. Quantum
alimenti corporibus largiatur, non conve-
nit inter authores. Hippocrates, per se,
attenuare magis & per urinam plus justo
purgare; cum aliis sumptum, nutrire &
bonum colorem conciliare dixit. Celsus
inter valentissima reponit. Dulcedine il-
lectas partes, plus ad se nutrimenti rap-
ere, retinere, & in simile sibi converte-
re, verisimile. Senibus commendatur. An-
nost, Anthiochus Medicus, & Telephus
Grammaticus senes: iidem Attico melle
sæpius cocto pane vel alica excepto vesce-
bantur. Acrimoniam amittit, si aqua di-
luatur, ac coquatur donec spumare desi-
nat, spuma assiduò deterfa. Urinam sic
paratum tollit, & sputa crassa incidit. E-
dulii illud genus quod Cocetum Festus
vocat, ex melle & papavere constabat.

Paratur ex eodem mulsum, medo, melome-
lites & vinum. Mulsi frequens apud anti-
quos mentio: nomen à mulcendo, quod
vini austeritas ejus dulcedine molliatur.
Plinius Aristæum Thracium primum inve-
nisse tradit: quidam cum oinomelite idem
censent. Sed Ulpianus dulcissimo vino
idem tribuit. Ex vino & melle paraba-
tur, ex vetere utilissimum, & quod facile
cum melle concorporatur, ex austero,
Massico inprimis, quod mons Gauranus, in
Puteolor. Bajazarumque prospectu fundit,
nobile. Crassum & turbidum olim fuisse, ex
Horatio colligit Mercurialis. Duæ partes
uni mellis affunduntur. Aliqui, quo cele-
rius præberi possit, una coquunt, & trans-
fundunt: Alii, utilitatis gratia, ad sex mulsi
ferventis sextarios, unum mellis adjiciunt,
& postquam deferbuere recondunt. Adjici-
ebantur & aromatica, folia malabathri,
myrrha, casia, costus, nardus, de quibus
authorem Geoponicor. consule. Medo Sep-
tentrionalium potus est, aliquando tam no-
bilis, ut non nisi lautioribus mensis appona-
tur. Laudatissimus Covenis. Moris & aro-
matibus condire. Per totam ferè Euro-
pam devehitur. Idem cum medone ^{μυδάρον},
(male apud Ethymologum ^{μυδάρον}, in vul-
gatis quibusdam lexicis ^{μυδάρον} legitur)
dicerem, quod ^{συνδίκιον πομαλίον οὐν ὀδάλι ἰψέδρον}
Hesychius explicet, nisi & herba accederet.
Cum illo convenit, quod ^{μύτι κόκκιος} A-
thenæus vocat, quodque ex vino, mel-
le, & herbis variis conficiebatur. Cam-
bris nunc *Meibeglin*; Hibernis *Usbebach*
dicitur. Vina ex melle redolere, Illyriis
quos Taulantinos vocabant, olim sœtum.
Favus aqua superfusa exprimebatur, ac si-
mul ahenò ad mediam usque partem inco-
cta; fictilibus primum infundebatur, jam
tum dulcissima: dein vasis ligneis in multa
tempora reservabatur. In Græcia parum
differebat à vino, quod nascitur. Plinius
ita de eo: *Quinquennio ad hoc servari cœ-
lestem jubet. Aliqui prudentiores statim ad
tertias partes decoquunt, & tertiam ve-
teris mellis adjiciunt, deinde quadraginta
diebus. Canis ortu in sole habent. Alii dif-
fusa ita, decima die obturant. Hoc vocato
Hydromeli, & vetustate saporem vini asse-
quitur, nunquam laudatius quàm in Phry-
gia.* Dioscorides ex duabus mensuris aquæ
coctæ, & sub Caniculæ sydus insolatæ, ac
melo meliris ex cotoneis facti unâ compo-
nit. Plutarchus ante vinum inventum,
propinatum fuisse scribit. *Melomeli* quod
& Cydonites quomodo fiat, apud Geo-
ponicorum authorem qui id Hydrome-
lum vocat, habemus, quomodo ex melle
vinum, apud Portam. Est & *Melitites vi-
num*; quod adjecto ad quinque congios au-
steri mulsi mellis congio, & salis cyatho,
paratur. *Seculis jam fieri non arbitror hoc
genus*

Geopon. l.
c. 24.
Plin. H.
N. l. 22.
c. 24.

Martial. l.
2.

Mercur.
variar. l.
2 c. 17.
Dioscor.
M. M. l.
5: c. 16.

Hesychius
in Lexico.

Aristot. in
mirab. an-
scult.

Plin. H.
N. l. 14
c. 17.

Plutarch.
Sympos. l.
4. quæst. 5.
Geopon. l.
8. c. 26.

Plin. H. N. l. 22. c. 24. Auson. Epigr. 83. *genus inflationibus obnoxium, inquit Plinius. Dodram quoque genus potionis apud Aufonium, à dodrante novem unciarum mensurâ ita dictam, ingrediebatur mel, cum jure, aqua vino, pane, pipere, herba, oleo, & sale. Eodem, puritas vini probatur, si cum lacte infuderis.*

Plaut. Pseudolo act. 2. sc. 4. *Ad lapideam duritiem decoctum, & pulverizatum ex albo rubellum reddit, si transuando misceatur. Mellina Plauti in Pseudolo Hydromeli est. Descriptiones & compositiones, Galeni, Æginetæ, Plinii, Dioscoridis, Angelorum, qui hordeum torrefactum adjiciunt, Moscovitarum apud Mousetum vide; Mauritanorum apud Aldrovandum.*

Mouset. de Insect. l. 1. c. 5. Ulius in Medicina. *Auxit & Medicorum contra morbos remedia. Nec hoc tantum Mulsam Hydromeli, seu melicratum, ἀβυλλοῦ, apomeli, clionomeli, Thalassomeli, Omphacomeli, & Oxymeli helleboratum in usum deduximus: spiritum, oleum, & quintam essentiam his adde. Mellis quidem ipse natura talis est, ut putrescere corpora non sinat, jucundo sapore atque non aspero, alia quàm salis natura. Ideò Democritus melle condiri iussit: sicque Alexandri & Agesipolidis, nec non Agesilai corpora conservata; à Statio Papinio, Xenophonte, & Diodoro Siculo proditum. Hyblæo inquit ille, perfusus nectare durat. Hippocentaurum in Thessaliâ natum eodemque die denatum, principatu Claudii Cæsaris in melle ex Ægypto adlatum, Plinius vidit. Faucibus, tonsillis, anginæ, omnibusquè oris desiderii utilissimum est, arescentique in febribus linguæ. Jam verò peripneumonicis, pleuriticis decoctum, item vulneribus à serpente percussis. Et contra venena fungorum. Auribus sonantibus instillatur cum rosaceo, lendes & fœda capitis animantia necat. Dysentericis & cæliacis medetur, in quo sint immortuæ apes decoctum. Tale & oculis utilissimum.*

Plin. H. N. l. 22. c. 24. Columella R. R. l. 12. c. 46. Stat. Papin. in Sylv. Xenoph. de reb. Græcor. l. 5. Siculus l. 55. Plin. H. N. l. 7. c. 3. *Ufus despumati semper aptior: stomachum tamen inflat, bilem auget, fastidium creat, alioqui oculorum angulos melle tangi suadent. Eadem apud Dioscoridem invenies. Hippocrates in secunda pleuritidis specie favum in aqua maceratum; in casu ex alto, cremorem ejus decoctum, præscribit: in convolvulo lingere jubet. Ex apibus quæ in tumulo ejus mellificabant, collectum, ulcusculis oris puerorum medebantur. Cum fructu etiam in dentitione cum butyro gingivis inunctum; in visus hebetudine, & albugine cum primo infantis stercore subactum; in faucium dolere, cum agresti papavere permixtum; in lienis, demortuis apibus appositum; in dysenteria & cæliaca cum apibus vel caseo recenti coctum; testibus frigidis, cum resina temperatum; adhibetur. Cum nitro & lacte bubulo ulcera faciei sanat: cum*

Plin. H. N. l. 22. c. 24. *corii bubuli cinere, phagædenas & panos curat: spuma cum oleo juglandium, adustionem cutis emendat. Hollerius inter Diaphoretica retulit. Cum lenticula cocta, & contrita, vel myrti foliis viridibus, vel galla, redurvia, manuum inprimis prodest. Id apud Oribasium, hoc apud Priscianum legitur. A Nicandro contra Opium laudatur: ab Ovidio, cum ovis & pineis nucibus ad ciendam venerem. Celsus coctum inter alvum stringentia numerat, quod coquendo, acrimonia alvum ciens detrahatur. Minui & alimenti virtutem, addere poteris.*

Plin. H. N. l. 30. c. ult. Plin. H. N. l. 29. c. ult. Dioscor. l. 2. c. 102. *Aqua mulsa duo sunt genera, subita ac recentis alterum inveterate οὐδυσσῆ & ἀπιδύου, conditivæ, quod propriè Hydromeli dicitur, Repentina, inquit, Plinius, despumato melle præclaram utilitatem habet, in cibo agrotantium levi, hoc est, alicæ eluta, viribus recreandis, ore stomachoque mulcendo, ardore refrigerando. Frigidam enim utilius dari ventri molliendo, invenio apud auctores. Hunc potum bibendum alsosis: item animi humilis & preparci, quos illi dixere micropsychos. (τὴ, διαπορευτὴς & μικροψύχους, qui immodico sudere diffluunt, & languidum, habent, intelligit,) Est & ratio subtilitatis immensa à Plutone descendens: corpusculis rerum levibus, scabris, angulosis, rotundis, magis, aut minus, ad aliorum naturam accedentibus: Ideò non eadem omnibus amara aut dulcia esse. Sic & in lassitudine proniores esse ad iracundiam, & insiti. Ergo & hæc animi asperitas, seu potius anima, dulciore succo mitigatur. Lenit transitum spiritus, & molliores facit meatus, ne scindant euntem redeuntemque. Experimenta in se cuique: nullius non ira luctusque tristitia & omnis animi impetus cibo molliuntur. Ideoque observanda sunt, quæ non solum corporum medicinam, sed & morum habent. Aqua mulsa & tussientibus utilis traditur, calefacta invitat vomitiones. Contra venenum psimmythij salutaris addito oleo. Item contra hyoscyamum, cum lacte maxime asininio, & contra haliacabum, ut diximus. Infunditur & auribus & genitalium fistulis. Vulvis imponitur cum pane molli, subitis timoribus, luxationis, leniendisque omnibus. Inveterate usum damnare posteri, minus innocentem aqua, minusque vino firmum. Longâ tamen vetustate transit in vinum, ut constat inter omnes stomacho inutilissimum, nervisque contrarium. Semper mulsam ex veteri vino utilissimum, facillimequè cum melle concorporatur, quod in dulci nunquam evenit. Ex austero factum non implet stomachum, neque ex decocto melle, minusque inflat, quod ferè evenit. Appetendi quoque revocat aviditatem cibi. Alvum mollit frigido potu, pluribus calido sistit. Eadem*

Plin. H. N. l. 30. c. 4. *apud*

Oribas. Synop. l. 7. c. 18. Pr. sc. Euporist. l. 1. c. 34. Plin. H. N. l. 22. cap. 24. *B 2*

apud Dioscoridem habentur. Idem & *ἰσχυρὰ* præstat.

Plin. H.
N. l. 22.
c. 24.

Mulsū ex austero vino factum, non implet stomachum, neque ex decocto melle, minusque inflat, quod ferè evenit. Appetendi quoque revocat aviditatem cibi. Alvum mollic frigidò potu, calido sistit. Corpora auget. Varro regium cognominatum morbum arquatū tradit, quoniam mulso curetur. *Apomeli*, quod ex melle ex favis niveo cadore splendentibus cum aqua fontis, prout ab Ætio traditur, decoquebatur, deterget & digerit, urinas ciet, calidioribus naturis inimicum. Confert & ad educendum spiritum. *Chionomeli* cum nive & cum melle commista fiebat, & in febribus propinabatur. De *Omphacomeli*, quod succo uvæ immaturæ & melle fit, nihil singulare occurrit. *Thalassomeli* ex æquis partibus maris, pluvix, & mellis defæcatis, & in picato vase per canis æstum insolatis paratur. Sapore & odore gratum est, clementerque purgat. *Oxymelitis* varix apud authores sunt descriptiones; quas apud Aldrovandum vide. Sumptum humores crassos attenuat; ischiade & arthritide laborantibus prodest: in angina utiliter gargarizatur. De *Scyllitico* oxymelite consule Medicos. *Helleboratum* Gesnero debemus, cujus encomia in epistola ad Occonem persequitur.

Spiritus, qui per retortam exit, & vel albus vel flavus est (aquam quoque vocant) effusiones & albugines oculorum sanat, & ad capillos producendos adhibetur. *Oleum* quod instar aquæ vitæ ardet, si cum spiritu vini circuletur, gratissimi saporis evadit, & non tantum scolopetariis vulneribus & phagedænicis ulceribus convenit: sed & dolores podagricos vehementer mitigat: maculasque faciei cum oleo Champhoræ discutit. Componitur & cum vitriolo calcinato. *Acetum* ex cocto cum aqua fluviali & semine erucæ, quod duntaxat in petra suspenditur, destillatur. Solvit filices, reliquosque lapides: nec est quòd calcinationem præmittas. *Quinta essentia*, quæ sale ex fæcibus propriis incineratis acuitur, in colica, calculo renum &c. remedium creditur paratissimum. De *Elixire*, quod Doctissimus Schröderus describit, taceo.

Non permittere ut corpora putrescant, superius ex Plinio dictum: Babyloniosque in melle cadavera servasse dici debuit. Nunc de *purpuris*, *antidotis*, & *arborum surculis* aliqua adjicere placet. *Purpuræ* Hermionicæ, compositæ quidem ante centum nonaginta annos, sed *πρὸς τὸν τὸν ἀπὸ τῆς ἑρμιονικῆς, ὅτι νεώτεροι, recentem adhuc florem & novum servantis*, quinque millia talentum, capitis ab Alexandro Susis inventa fuisse, Plutarchus auctor est. De *purpuris* hoc cum succo in

Hartman.
in Crol.
Agric. in
Poppium
T. 2. p.
973.

Schrod.
Pharmacop.
5. p.
316.

Herodot.
in Thalia.

Plutarch.
in Me-
nandro.

massam redactis, vel flore, qui Vitruvio ostium, cum vaginula sola, intellige: talentum de pondere potius quam precio fumentum est; Durationis causa, mel, in quo massæ punicearum immergebantur. *Theriace* & aliis antidotis haud frustra admiscetur. Conservat ea, & excipit. Lentori, consistentia debetur, & ne ambiens aër exhauriat. Servari in melle *surculos*, nec quicquam propagationi decedere, apud Cardanum habemus: Scaliger eo multa servari, multa vitari reponit. Ille mellis humido quod tenue, dulce, temperatum, non pingue, nec putredini obnoxium adscribit. Hic juglandis naturam in eo incorruptam, propter oleositatem servari; ficus, persica, pyra, tabo fluida fieri, asserit. Tactum à pane corrumpitur, & in formicas similiaque animalcula abit. Fugitivo denique & exanimi vino vitam reddit, suetum cœnopolis mangonium.

Differentiæ mellis sunt varix. *Substantiam* si spectes, habetur *Æreum*, *Terreum*, *Anthinum*, *Galbanarium*, *Thymosinum*, *Cerosum*, *adulteratum*. *Æreum*. Mense enim Majo, Junio & Julio ambrosia quædam cœlestis, liquida, pura, suavissima, plantarum foliis illabatur, ut vulgò creditur: hanc collectam & imbibitam apes in alvearia deferunt. Initio dilutum est, ut aqua & primis diebus fervet, ut mustum, seque purgat: vicesimo die crassescit, mox obducitur tenui membrana, quæ fervoris ipsius spuma concrevit. *Terreum* rore abeunte ex terræ ipsius sudore, & plantarum dulci parte exugitur, densioris substantiæ, totque differentias, quod plantæ sunt, ex quibus detrahitur, sortitur. De *Anthino* inferius dicemus. *Galbanario* nomen Aphrodisiensis imposuit, à pastu apum, quem galbana vitiant. Prodest ad oculorum claritatem. *Thymosinum* non coit, & tactu prætenuia fila mittit: quod primum gravitatis argumentum est. Si planè thymum redolet, consummatum ne dicas: quanquam venditores ab injecto laudem conciliare soleant. *Cerosum* crassius est, & in quo crasitudines quædam innant. Adde hisce *Bithymum*, quod ex utroque thymo, albo & nigro, paratur, oculis & ulceribus aptissimum.

Loci ratione est, *Sylvestre*, *Domesticum*, *Atticum*, *Cycladicum*, *Siculum*, *Cappadocium*, *Seythicum*, *Samogitum*, *Cephalonicum*, *Creticum*, *Cnidium*, *Mysium*, *Halizonum*, *Thracium*, *Lydiū*, *Ægyptium*, *Medicum*, *Hircanum*, ut alias regiones taceam. De *Sylvestri* in sequentibus agetur, *Atticum*, quod & *Hymettium*, id in primis, quod in argentifodinis fit, primas inter optima obtinuit. Optima quippe ibi apum indoles, & terra thymo & aliis floribus luxuriat. Vidit Bauhinus Veronæ in phar-

Cardan.
Subtil. l.
8.

Scalig.
Ex. 179.

Differen-
tiæ.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 14.

Alex.
Aph. 2.
probl. 74.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 16.

macopolio, illudque in vesica elephanti valdè crassâ, pondere librarum XXI. longitudine duorum cubitorum, latitudinis sesqui cubiti invenit. Ex africa allatum fuisse verisimile est. Cycladico secundas Dioscorides tribuit. Urbanum & jucundum est. Siculo seu Hyblæo tertiæ debentur. In Cappadocia sine favis conficitur, & perinde ut oleum crassum est. In Scythia quoque & Samogitia laudatissimum habetur: seu quòd flores sint meliores, perflato à septentrionali vento aère: seu quòd ibi robustiores vivant, & mel diligentius elaborent. Ex Cephalonia summæ bonitatis & faccaro suavius devehi, Cardanus auctor est; ut Aphrodesiensis in insulis & littoralibus optimum esse putat. De Cretico ita Plinius. Aliud in Creta miraculum mellis: Mons est Carina IX. millium passuum ambitu: intra quod spacium muscæ non reperiuntur: natumquè ibi mel nusquam attingunt. Hoc experimento singulare medicamentis eligitur. E Cnido advecturi, Thasio & Hymettio proximum est. Ubi consenuit, vini conditiones assumit. De Mysio hæc apud Galenum occurrunt. Nostra, inquit, in Asia, collis quidam inter Pergamum & Eleam urbem maritimam porrigitur, thymo scatens, in quo Apes optimum mel reponunt, quod ibidem totum absuntur. In Mysia quoque, qua parte nostræ provincie finitima est, tractus occurrit, quem Britum appellant, in quo mel Attico simile penitus, magnâ cum admiratione conspexi, quanquam deteriora quoque mella ibi perveniunt. Extabat ibi quoque monticulus quidam non magnus, saxosus totus, thymo atque origano plenus, ad cujus radices agri cythiso plurimo abundabant. Ex eo, collis dominus mel usque ad eò dulce colligebat; ut in hac parte Atticum etiam superaret: acre tamen ut Atticum non erat: idcirco statim nauseam gustantibus excitabat. Apud Halizones ita concretum est, ut à cera sejungere nequeas. Thracicum, arenosum erat. In Lydia ex arboribus colligitur. Incolæ pastillos absque cera tantâ duritie conficiunt, ut nisi vehementiore attritu nihil inde demi possit. Ægyptium dilutum est quod flores illius tractus, nimia Nili irrigatione humescant. In Hircania multo folia tinguntur. Extinguitur, nisi ortum solis colligentis præverterint, si Curtio credimus. In Medea ex arboribus stillat. Ad Amisum denique proden- te Aristotele, convehitur à superioribus locis candidum, crassumque, quod apes in arboribus sine favo, quod & in Ponto fieri notum, faciunt. Brevissimè ista complexus est Plinius. Summa quidem bonitatis natione constat, pluribus modis. Alicubi enim favi cera spectabiles gignuntur, ut in Pelignis, Sicilia: alicubi mellis co-

pia, ut in Creta, Cypro, Africa: alicubi magnitudine, ut in Septentrionalibus, viso jam in Germania octo pedum, favo, in cava parte nigro.

Sumptas à Tempore colligendi differentias recenset eleganter Plinius. In quocumque, inquit, tractu terna sunt mellis genera. Verum ex floribus constructo favo, quod idèd vocatur anthinum. Hoc quidam attingi vetant, ut largo alimento valida exeat soboles. Alii ex nullo minus apibus relinquunt, quoniam magna sequatur ubertas, magnorum syderum, (Sirii, Caniculæ, Arcturi) exortu. Præterea solstitio cum thymum & uva florere incipiunt, præcipua cellarum materia. Alterum genus est mellis æstivi, quod idèd vocatur horæum, à tempestivitate præcipua, ipso Sirio exsplendescente, post solstitium diebus XXX. ferè. Immensa circà hoc subtilitas nature mortalibus patefacta est, nisi fraus hominum cuncta pernicie corrumpet. Namque ab exortu syderis cujuscunque, sed nobilium maximè, aut cælestis arcus, (de hoc loco consule Marfilium Cagnatum) si non sequantur imbres, sed ros tepescat, solis radiis medicamenta non mella gignuntur, oculis, ulceribus internisque visceribus dona cælestia. Quod si servetur hoc, Sirio exoriente, casuque congruat in eundem diem, ut sepe, Veneris, aut Jovis, Mercurijque exortus, non alia suavitas visque, mortalium malis à morte vocandis, quàm divini nectaris fiat. Rutulum omne tale, ut diebus confectum siccioribus. Æstivâ mellatione decimam partem Thasio Dionysio apibus relinqui placet, si pleni fuerint alvei: sin minus, pro ratâ portione: aut si inanes, omninò non attingi. Huic vindemiæ Attici signum dedere initium, Caprificalem diem Vulcano sacrum. (Incidebatis in Nonas Julii, quæ & Caprotinæ & vulgi fuga vocabantur.) Tertium genus mellis minimè probatum, sylvestre, quod ericæum vocant. Convehitur post primos autumnis imbres, cum erice sola floret in sylvis, ob id arenoso simile. Athenienses tetralicem appellant, Eubæa sisaram, quam putant apibus esse gratissimam, fortassis quia nullius tunc alius sit copia. Hæc mellatio sine vindemiæ & Virgiliar. occasu, Idib. Novembris ferè includitur. Relinqui ex ea duas partes apibus ratio persuadet, & semper eas partes favorum, quæ habent erithacen.

Dantur & à Qualitatibus differentia. Laudatissimum existimatur è thymo, coloris aurei, saporis gratissimi, quod fit palam doliolis, pingue, marino è tore spissum. Tale nascitur, ubi thymus, cunicula, origanum, violæ, &c. pullulare solent, ut in Achajæ montibus, Hybla, Himetto, & aliis, fieri solet. Tale odoratum, ex dulci acræ, glutinosum, perlucidum, quod minimum spumæ vomit.

Æl. H. A.
l. 5. c. 42.

Cardan. de
var. Rer.
l. 6. c. 25.

Plin. H.
N. l. 21. c.
14

Galen. 1.
de Antid.
cap. 4.

Pausan. in
Atticis.

Aphrodis.
2. Probl.
74

Mela 3. de
suis orbis.

Plin. H.
N. l. 11. c.
14.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 15.

Plin. H.
N. l. 11. c.
16.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 15.

Tale Cretensibus Acramaumorion, Cypriis Chytrium, Cois Calaminium. Tale, si Moufettum sequimur, pingue, lentum glutinosum, grave (unde in fundò optimum) ἀπὸ ζυγῶν, clarissimi therebinthini liquoris æmulum, sui ubique simile, & vel nullis vel saltem paucissimis fœcibus impuratum, blandissimo calore liquefactum, & levissimo frigore quasi in lapillos concretum. Tale denique quod Strabo in Attica ad argentarias gigni; & ἀκρόπολις vocari scribit. *Malum* est, quod vel justo crassius, vel justo tenuius, vel diversarum partium est; quod thymum planè redolet; multam spumam egerit. Tale quod quia ex custodia computruit, male olet quia è cicuta contagium contraxit, graviter; quia acre, nares odore ferit: quia sub vappa vapulat, nihil olet. *Venenatum* in Ponto ex argolethro Dioscoridi, ex Rhododendri floribus Plinio; ex Aconito Aëtio, testibus, colligitur. In Carina, Perside, Mauritania & Getulia, vel ob terræ halitus, vel virulentos succos tale evadit: livore deprehenditur. Apud Macronas insaniosum prodente Xenophonte, habetur. Nec stare quidem poterant, qui eo vescebantur. In Heptacometarum urbe contagiosum, & quod stupidos redderet, Strabo reliquit. In Corsica ex cicuta, Ovidius: in Trapezunto Pontica ex buxi floribus gravis odoris, sed quod insaniam curaret, Ælianus. Cognoscitur, si non omninò densatur, rutilum est, alieno odore, & ad nigredinem vergit. Duos tali melle gustato in foro Romano obiisse, apud Galenum habemus. In Troglodyticæ parte quæ Balgada dicitur, adeo *Candidum* est, ut ne nivibus quidem cedat; durum quasi lapis, solidum etiam ita, ut sportis contineatur. Meminit talis & Aristoteles, idque ex puro thymo confectum negat. In Tigremahon & Tagodast, Moufetus ponit. *Rutilum* est ericæum. *Nigrum*, *fuscum*, *spadicæum* & *lividum* suspectum esse solet. *Vinosum* apud Galenum habetur. *Amarum* juxta Phasin, & in Ponto. Evadit & vetustate tale. *Dulcissimum*, in Mysia superius diximus. *Fœtidum* custodia evadit. *Farina milii adulteratur*. *Factitium*, ex nuce Indica, & vulgaribus siliquis, quas Græci *κασσίδα* vocant, paratur, qui Troglodyticam Arabiam incolunt, radices zingiberis recentes in eo conservant. Mirum verò quod Eudoxus Cnidius apud Apollonium refert, Gyzanteres Africæ supra Sirtin & Carthaginem gentem, apum more flores colligere, & mellificium exercere, felicitate pari. Diodorus Siculus mellis conficiendi rationem Curetes primos invenisse auctor est.

Mouf. l. 1.
de Insect.
c. 1. p. 28.

Strab. Ge-
org. l. 9.

Xenoph.
de Cyri
exped. l. 4.

Strab. l.
12.

Scal. E-
xercit.
132.

Gal. de
Antidor.
l. c. 2.
Strab.
Georg. II.

APPENDIX II.

De Cera.

CERÆ nomen à Græcis sumptum est, Nomen. *κέρως* his dicitur, seu à *κέραιον*, quod curare est, ut Isidoro placet; seu à *καίεται* *καίεται* quod favis ignis calore liquatis fiat; seu ab Arabico *قير* quod ceram Abrabibus, ut murum seu parietem Ebræis significat. Et certè favorum ceræ sunt ut parietes, intra quos *μυρωτάρις*, liquidum mel stipatur. Dicitur & *μυρωτάρις* Galeno teste, quod vocabulum quidam emollitæ tantum attribuunt. Potest tamen & duræ imponi.

Ex lachryma arborum ab Apibus confici, Aristot. prodidit. Ex omnium arborum fatorumque floribus confingi Plin. rumice & echinopode, seu equinopode, (quidam tribulum, alii echion, nonnulli spinæ quoddam genus intelligunt) excepta. Addit. *Falso excipitur & spartum*, (genesta, iisdem locis quibus & juncus sterilis nascens) quippe cum in Hispania multa in spartariis mella herbam eam sapiunt. *Falso & oleas excipi arbitror*, (alibi verum id esse affirmat) quippe olive proventu plurima examina gigni certum est. De Lampfana apud Columellam habemus. Modus elaborandi apud Aristotelcm extat. Perreptant flores primum primis pedibus, quos leviter affingunt; tum in medios sese abstergunt; & affricant: tandem vero tincturam florum aqua vel saliva sua laborantam, & compactam, in cruscula posteriorum pedum dextrè & celeriter deponunt, & magnitudinè formaque lentis collectam, onustæ ad proprios lares redeunt, ut Moufetus exponit: Quomodo exprimaturn Colummella exposuit. *Expresse*, inquit, *favorum reliquia*, Colu. R. R. *posteaquam diligenter aqua dulci perluta sunt*, l. 9. c. 16. *in vas æneum conjiciuntur: adjecta deinde aqua liquantur ignibus, quod ubi factum cera per stramenta & juncos defusa colatur, atque iterum similiter de integro coquitur, & in quas quisque voluit formas, aqua prius adjecta defunditur.* Brevius ita Plinius. *Cera fit expressis favis, sed ante puaiscatis aqua, & triduo in tenebris sciatiss, 4. die liquatis igni in novo fœteli, aqua favos tegente, tunc sporta colatis.* Rursus in eadem olla coquitur cera cum eadem aqua, excipiturque alia frigida, vasis melle circumlitis.

De Loco non est quod multa dicamus. Habetur ubi & apes. Corsis olim tam copiosa, ut Romanis tributum loco centum millia, (ducenta posuit Livius) pondo persolverint. Ex Russia & Moscovia in universam ferè Europam defertur. Ad Mombazzæ urbem ingens ejusdem vis. Livones olim purgamenti instar rejecisse, à Crantzio proditum. Ejusdem usum & flu-

Arist. H.
A. l. 3. c.
21.
Disci-
ptio.

Plin. H.
N. l. 11.
c. 8.

Plin. H.
N. l. 21.
c. 12.

Arist. H.
A. l. 9. c.
40.

Colu. R. R.
l. 9. c. 16.

Plin. H.
N. l. 21. c.
14.

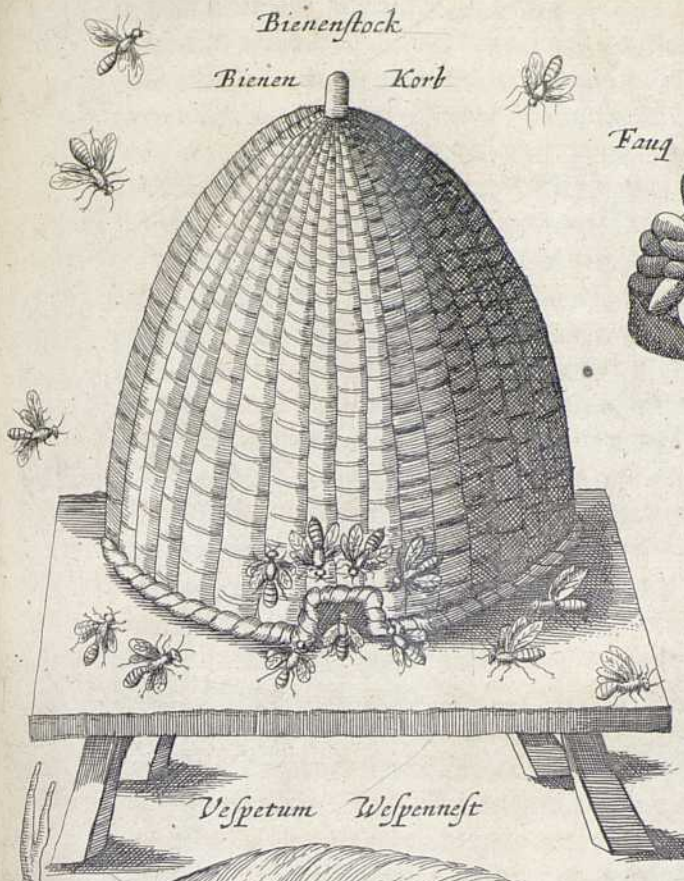
Locus.

Crantz.
Vand. 16.
c. 9.

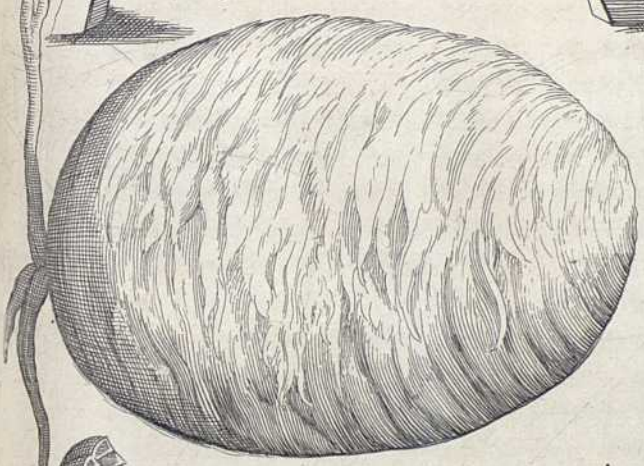

Apiarium
Bienenstock

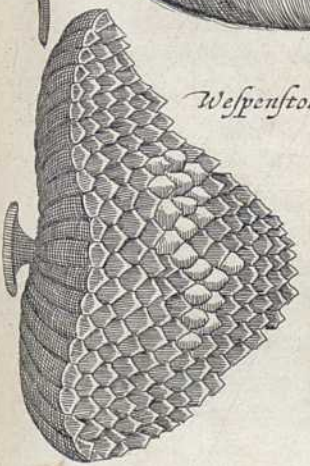
Bienen Korb

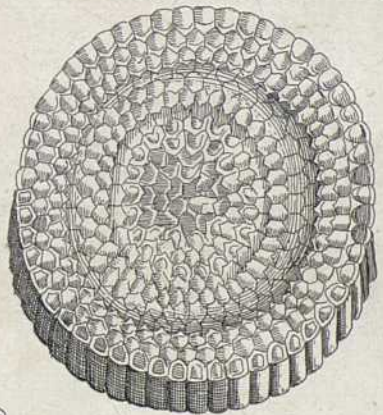
Vespetum Wespennest

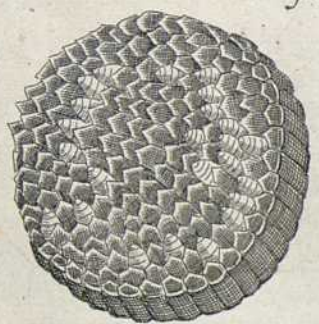
Wespenstock

Wespenstock

Hornustock

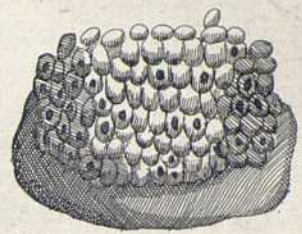
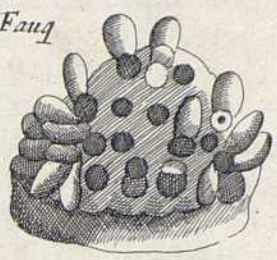

Hummelstock

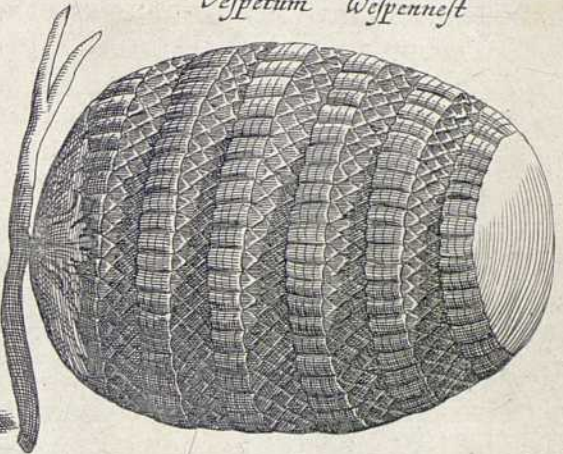

Cera Seu fauus Honigstock

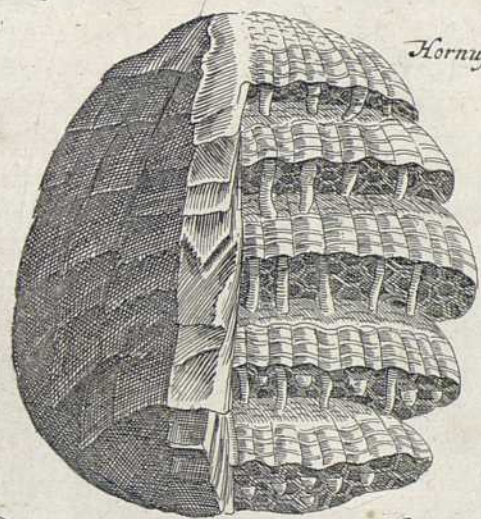
Faug

Vespetum Wespennest

Hornustock

fluvii Senegæ accolæ ignorant.

Ad Naturam spectat, quod calore Solis candefiat, cum caro nigrescat, quod coacta opaca fit, liquida pellucescat: quod facillè calore emolliatur; & denique, quod cum oleo facillimè, cum vino & aqua difficulter confundatur. Causas in Aldrovando vide.

Usum nobis præstat eximium, in *Medicina*, scribendo, pingendo, sigillando, imaginibus, conglutinando, lucem præbendo, & aliis. In medio quodammodo est calefacientium, refrigerantium, humectantium & siccantium. Habet aliquid emplastici & crassarum partium, ut Galenus scribit. Ideo reliquorum medicamentorum materia efficitur, & ad emplastrorum, & ceratorum compositionem adhibetur. Præbetur dysentericis cum pomo assato. Nervis & tendonibus denudatis applicatur. Linteo in cera intincto, & calidissime appposito, juncturar. ex frigore dolores tolluntur. In Ictero cum ovi vitello ad duritiem cocto, aliquot granis croci, & syrupo absynthii, pillulæ ex eadem laudatissimæ. Valde sitim excitant. Dat & oleum, in diuresi, & tumorum emollitione eximium, cujus præparationem apud Chymicos vide. De *Adulteratione* & *Coloratione* alibi dicitur, sic & de aliis usibus.

Differentia. Genera ceræ dantur aliquot. Est *Nativa*, est & *Factitia*. Habuit Aldrovandus *Indicam*, colore flavo, viridi, rubro, & nigro, lapideæ proorsus, duritei, quam ex lacca confici ab Acoſta discimus. *Laudatissima* est recens, subpinguis, pura, odorata, halitum melleum referens, Pontica aut Cretica. *Pontica*, si Galenum sequimur, ob flores absynthii amara est. Plinio *optima que Punica dicitur*, (candidissimam omnium Dalechampius facit) *proxima quæri maximè fulva, odorisque mellei*, (hinc Cicero, unguenta gratiora esse quæ ceram quam quæ crocum redolent, scripsit. Sic omninò legendum non terram) *pura, natione Pontica, quam constare, addit, equidem miror inter venenata mella. Deinde Cretica, plurimum enim ex propoli habet. Post hæc Corsica, quoniam ex buxo fit, habere quandam vim medicaminis putatur.*

Plin. l. c. *Alba*, seu candida, quam quidam *virginæam* vocant, quomodo fiat Dioscorides & Plinius prodidere. *Ventilatur*, inquit hic, *sub dio sæpè cera fulva. Deinde fervet in aqua marina ex alto petita, addito nitro. Inde ligulis hauriunt florem, id est, candidissimam quæque, transfunduntque in vas quod exiguum frigido habeat. Et rursus marina decoquunt separatim: dein vas ipsum refrigerant. Et cum hæc ter fecere, juncea crate, sub dio siccant Sole Lunaque: hæc enim candorem facit. Siccantes, ne liquefaciant, protegunt tenui linteo. Candidissima vero fit post insolationem etiam incocta.*

Scilicet Tollitur ita à cera mel, eæque partes expirant, quarum tenuitate color conflatur. *ἰξικμάζεται* mel ab igne, inquit Sealigner. Venetiis candidissima habetur. *Talis & Tarentina* fuit. Adulteratur therebinthina. Inalbescit & tractando. Unde *πράκτου κηρός λευκότερον* Aëtio dicitur; & *πρακταζεν* Phavorino inalbescere. Sed & *καυρίδεια* tracta dicuntur, quod manibus tractata albescant. Medicis utilissima est, & commendatur à Paulo ad ipsoſam. Usurpatur & ad expiendos pulveres in masticatoriis, & quidem factitia, qualis Tyrrenica fuit. Convenit renibus inflammatis. Paulus *λευκὴ προπόλις* meminit. *Flava* ob aëream ex melle naturam magis emollit, relaxat, & dolorem solvit. Frequentius liquefacta terrestrem naturam contrahit. Ideò recens & nova adhibenda, *Virginem* vocat Hollerius, à juvene Apum populo elaborata. Actuarius propolia esse dicit. Commendatur ab eodem in ceratis. *Viridis* in Ægyptiacis numerat inter medicamenta purgantia Hollerius, vel mollita oleo imponitur. *Nigrescit* cera, addito chartarum cinere sicut anchusa admista, *rubet*. Colligitur tamen & in Moluccis insulis & America naturaliter nigra. Mirum quod scribit Aristoteles tepesfacta junior. boum cornua in cera flecti: nec sentire dolorum pedum, si ea inungantur.

Addere aliquid de *Propoli* & *Erythace* placet. Illa dicitur quasi *suburbana*, quod præ foribus alvei ab apibus ædificetur. Græcis aliàs *σμήνιον, σάμυξις & ἀλγισθ*. Scribonius pro cera virginea accepit: pro face alvearium Sylvaticus. Bellunensis sorditiem parietum vocat, & pro Bedellio adhiberi. Nonnulli ab arboribus stillare contendunt, alii primum esse favum: Dicerem, crassiore quandam esse materiam, inter commosin, quæ Aristoteli *Mitys*, *πρωόνιον* & ceram mediam, flavescentem, odoratam, styracem referentem, & in masticis modum ductilem. Cordus apud Mousetum, lachrymam esse, arborum gemmantium oculis innascentem scribit. Colectam, circa vestibulum alveorum ab apibus suspendi, contra injurias frigoris munimentum. Quatuor ejus facit species. *Prima* è nigra tantum populo colligitur. Ægyrinam vocant. Tractu est mollis, visci instar, colore flavo, odore jucundo, somnifero, & styracis æmulo: sapore populneis gemmis respondente. *Secunda*, ex betula, eandem redolet, colore inter flavum, cinereum & subviridem medio, ductilis. *Tertia* ex Alpinae populi lachrymis colligitur, eaque rara. *Quarta*, ex his omnibus eaque mixta. Desitum jam est ea uti. Apiarii exemptis favis confundunt: & cera, quæ Avic. *Mum nigrum*, nihi aliud est quam quod-

Scal. Ex.
325. 12.

Holler. In-
fir. Chir.
l. 6. c. 7.
Plin. H.
N. l. 21.
c. 14.
Arist. H.
A. l. 8. c.
7.

Propolis.

Mouset.
Theatr.
Insect. l.
I. cap. 6.

dam post decoctam ceram fundum petens sedimentum. Resolvitur oleo veluti cera, sed præponderat, & fundo illabitur. Syncera & odoratissima optima. Fusione in aquam facile à cera se jungitur. *Cretica* & *Passidica*, quòd major illius pars à styracis & ladanii pinguedine colligatur. *Usum* si spectes vitiosam materiam ex alto elicit. Celso inter anatomica recensetur. Aëtio calefacit, discutit, maturat, extergit. Varro propter multiplicem usum, multo carius in sacra via, quam mel ipsum venditam scribit. Inde fortè *Cera sancta* apud Largum nomen. Veteri tussi suffitu prodest. Guttam rosaceam ex aqua tollit: impetigenes illita extirpat, & ad plurima prodest.

Varro R. l. 3. c. 16.

Erithaca. Arist. de plant. l. 2.

Erithacam Aristoteles *Sandaracham* & *Smerion*, alii *Cerinthum* vocant. Doctioribus est *Vermilago*, quibusdam à tempestate *Vernix*. Rusticis Lombardis, apud Niphum. *Carbina*. Diximus de eo ex Plinio supra. Varro gluten esse vult, quo favos extremos apes inter se compingunt. Mira ei vis eliciendi examina. Ubi volunt examen confidere, ramum erithace, addito apiastro, oblinunt. Virgilius *gluten* vocat.

CAPUT II.

De Fucis.

Nomen. Aldr. Hist. Inf. l. 1. c. 5.

FUCUS à fucò, seu quòd fit fucata apis; seu quod fucum faciat, & prætextu alvearia calefaciendi, mellifica absumat, dictus videtur. Α φαγόμενοι qui deducunt, audaces nimis sunt: ut & illi qui à furando, quamvis verum sit furari. Græcis est κηφήν & θράναξ. κέθνηθ epitheton est, παρά τὸ κέθνηθ τὸν ἐλευθὲρ ἄμα, quod aculeum, ut aliæ apes non exerat.

Descriptio. Col. R. R. l. 9. c. 15. Plin. H. N. l. 11. c. 11.

Columella eos genus amplioris incrementi appellat, simillimum apum; atque inter gregalia animalcula collocat Plinio sunt sine aculeo, velut imperfectæ apes novissimæque, à fessis ac jam emeritis inchoatæ, ferotinus foetus, & quasi servitia verarum. Aristoteles quartum genus apum, sed perperam, nec enim mella faciunt, facit. Vulgari ape ferè duplo major est: imò Regem crassiore & compactiore statura æquat. Ducas essent, si aculeo instruerentur. Magnitudo ex vitæ instituto obtigit. Nihil superfluitatum laboribus absumitur; & interdium & noctu sese liquore melleo ingurgitant. Colore splendente nigricant magis quam apes. Qui *Fur*, Aristoteli κέρ, Hefuchio κέρηθ, dicitur, minor est. Plin. inter apes grandissimos nominat, nigros, laraque albo, ita appellatos, quod furtim mella devorent.

Arist. H. A. l. 5. c. 22.

Arist. H. A. l. 9. c. 40. Plin. H. N. l. 11. c. 17.

Generatio.

De Generatione, varix sunt opiniones. Ex mulis putrescentibus nasci prodidit Isidorus, ex asinis Cardanus, ex equis Plu-

tarchus & Servius. Sunt qui aliunde, ex cerinthi, oleæ, vel arundinis floribus portari credunt. Alii ex apibus degeneratione quadam fieri existimant, posteaquam aculeos perdidere. Nonnulli has ex fucis originem ducere nugantur. Quidem denique in mares & fœminas distinguunt, (sane Varius κηφήνας τὰς ἀρῆνας τὰς ἀπράκτους τῶν μελισσῶν, explicat) & coitu propagari contendunt. Aristoteles ex apibus longioribus & porrectioribus prodire tam fucos quam fures affirmat, & quidem annis prosperis, quibus largior mellis copia speratur, abundante humore, quod & ex Plinio superius adduximus. Addit, seorsim gigni si Dux vivat: si obiit, in Apum loculamentis, & hos fieri animosiores. Minores verò ipsis cellas confingunt, nec eas sparsim per alveum, sed extimis & velut ejectitiis castris. Sic intra ternarium numerum, ratione generationis, totum Apum genus rede gisse videtur. Duces & seipsos & aliud genus gignunt: Apes fucos: fuci gignendi facultate destituuntur. Foetus autem prout Apum, candidus est: ex eo vermiculi apum vermiculis minores exsurgunt.

Arist. de gener. lib. 3. c. 10.

Græcis quibusdam ἀσυνταλὲς, ἀταλὲς, ἀλειψόμενοι, ἀσύνταλθ, μηδὲ ἐκ τῆν κοινὴν συμφέραν, fucus est: ideo Virgilius immunem ad aliena pabula sedere dixit. At quibusdam visum magno esse usui. Vivunt quidem, si mellificium attendas perpetuò ociosæ: imò totum diem in mellariis cellulis latent; nocte, sopitis somno apibus opera invadunt & vastant alveos, ut Æliano proditum; sed si nos Bartholomæus Anglicus non fallit, regias mansiones, illasque magnificas, in apice & meditullio favi specioso cooperculo insignes, exstruunt. Tzetzes ὑδροφῆρας facit: Colummella feminibus, quibus apes figurantur, insidere scribit. Ad fovendam & educandam novem prolem adhiberi, exclusis proturbari: quæ omnia egregiè Plinius. Domos, inquit, primum plebeis ex adificant, deinde regibus. Si speratur largior proventus adjiciuntur contubernia & fucis. His cellarum minima, sed ipsi majores apibus. Sunt autem fuci sine aculeo, velut imperfectæ apes, novissimæque, à fessis & jam emeritis inchoatæ, ferotinus foetus, & quasi servitia verarum apum. Quamobrem imperant iis, primosque in opere expellunt, tardantes sine clementia puniunt. Neque in opere tantum, sed in factu quoque adjuvant eas, multum ad calorem conferente turba. Certè quòd major fuerit multitudo, eo major fiet examinum proventus. Cum mella caperunt maturescere, abigunt eos: multæque singulos aggressæ trucidant. Nec id genus, nisi vere conspicitur. Fucus ademptis alis in alveum rejectus, ipse cæteris admittit: Vel potius, si Aristotelem sequimur, cæteror. fucor. intus relictorum alas

Virg. Georg. l. 4.

Ælia. H. A. l. 1. c. 10.

Therz. Chil. 8. Hist. 227. Plin. H. N. l. 11. c. 11. Colum. R. l. 9. c. 11.

alas ipsæ apes comedent : ut malè Plinius, ^{ἔπειτα} pro αὐτῶν legerit, & τῶν λοιπῶν ad apes retulerit. Sunt qui ex Aristotele favos in eodem alveo fingere tradunt. Manent enim maxima temporis parte intus, cumque exeunt, efferunt sese fusim, in sublime, gyroque volitant, & quasi exercitium faciunt, quo peracto, domum redeunt, & epulis perfruuntur. De *Anthipatia* quæ occurrunt, ex jam dictis petantur. De *Furibus* hoc adjicere placet, adeo sese aliquando replere, ut vix exire aut resistere possint: sæpè in apum cellulis parere: neque mel colligere, nec ædes erigere: ingressos, verberari & pro foribus semianimes relinqui, sæpè morti affici.

CAPUT III.

De Vespiis.

VESPA à Latinis nomen inditum esse puto, non tam quòd vesperi muscas capiat, vel vi petat & adoriatur, quàm quòd vesca, id est, gracili sit pede. Græcis *ἑσπέρη* & *ἑσπέρη*, aut à *ἑσπέρη* stringo & gracilem facio, aut *ἀπὸ τοῦ διασπέρη*, quòd medio ita sit dissecta, ut quasi hiare appareat; dicitur. Nicandri Scholiastæ sunt *ἑσπέρη*, Suidæ *ἑσπέρη* & *ἑσπέρη*, Hesychio *ἑσπέρη* & *ἑσπέρη* Gazæ, sed *ἑσπέρη* *ἑσπέρη* ἀνθρώπων. Hæ enim potius Crabrones dici debent.

Animal est gregale, annulosum, oblongum, quatuor alis membraneis, (quarum primæ majores) præditum, exangue, intus aculeatum, sex pedibus instructum, colore luteo deaurato, super maculas nigras triangulatim positas, corpore toto transversim variegatum, unde fortè Pollioni *ἑσπέρη* dicebatur. Corpus medio pectori tenuissimo veluti filo alligatur, ut veluti elumbes & hierulæ appareant. Aculeum omnes gerere, Moufet. existimat. Varro eo ab Ape distingui putat, quòd Ape sit brevior, compactior, pectore ac dorso pilosis, capite oblongiore, acutiore rostro, minus colorata albo, annulor. lineis calore ruffis, & nigris ut plurimum distincta, antennas, sub oculorum regione locatas habet: vespa verò longior, veluti quadam fistula medio coherentibus albo & pectore, glabra tota, rotundiore & brevior capite coloratior: & antennas supra oculos gerit.

Gaudent locis asperis, in iisque magis multiplicantur. Quædam tamen genera quibusdam in locis, ut post dicemus, non reperiuntur. In insula Nicæsin, Orteliò referente, mortem ictu inferunt. In extremo polari climate frequentissimas Olaus ponit. Condunt & vespetæ, cellulis & foraminibus plena in quibus nidificant & stabulantur. Reperies ea in sublimi aliquando, tectis ar-

borum truncis, montibus & quercibus: aliquando sub terra, in maceriis, cavernis & speluncis. Aldrovandus & in leguminibus & in humilioribus arbusculis conspexit. Tria nobis idem dedit. Unum ovale sub nucis juglandis arbore, terra ad pedis altitudinem effossa: alterum, subterraneum itidem, sed orbiculatum: tertium phialiforme. Prioris hæc erat constitutio. Antrum, inquit Aldrovand. seu foramen angustum: nempe ea amplitudine, qua singulis pateret aditus in terræ superficie conspicuum erat, à quo iter erat ejusdem amplitudinis tendens ad Vespetum, non quidem rectà, seu perpendiculari linea deorsum tendens, sed ad latera per cuniculos quosdam duorum, plus minus palmorum intervallo, à primo (quod in summam humum desinit) foraminis vestibulo. Hic majori & ampliori sinu terra excavata est rotunda propè modum, ac ipsius Vespeti ovali figuræ proportionem respondens, ita tamen, ut inter Vesparum domicilium, & telluris cava latera, tantum sit spaci, quantum ingressuris sua penetralia vespiis sufficit, ad transcendendum arctum illud ostiolum totius alvearis unicum, ad latera collocatum. Hac scrobe aperta, effossaque, vesparum ædificium domiciliumque apparuit, figura ferè ovali, altum ferè dodrantem, duas palmas transversas medio latum, undique ceu ovum testa, ita hoc membrana corticea obductum; eaque subalbida arenosa, simili licheni marino, ejusdem cum favis substantiæ, non ut Apum cerea, sed lignosum quid habente, filiquisque tenuioribus leguminum, seu lunariæ majoris bulbosæ dictæ pericarpio, aut scabiosæ similima substantia. Hujus superna pars, tectivice gererebat, & veluti tuguria ac mappalia culmine medio in conum fastigiato ab imbre undiquaque (cum fortè incidit) defendebat, inque parietum lateribus omnem hostilem incursum aditumque præcludebat. Infima basis fundamenti vice fungebatur, denique undiquaque à foridibus putredine tutas reddebat. Hoc veluti putamine detracto seni favorum sese produunt classes seu orbes, qui sibi mutuò ceu tabulata solaria, aut contignatione superponuntur, ac imminent, justoque distitæ intervallo. Sed ne tabulata superiora in inferiora collabantur, fœtusque premant, aut suffocent, singula columnis quibusdam sustententur, quæ non susque deque formatae sunt, & constitutæ, sed à lata basi incipiunt, & ad concavam, seu pronam superioris tabulati faciem lato, ac protenso epistilio protenduntur, instar clavi utrinque capitati pollicis lati longitudine, ita ut fornices, & hypogæa videantur, infimi ac supremi orbes exigui, & angusti, medi amplissimi, reliqui orbes mediæ amplitudinis.

Singuli plurimis cellulis abundant sexangulis, in quarum quibusdam Vespæ adultæ, in aliis foetus juniores, attamen perfecti, & alati, aliis Vermiculi condebantur, qui omnes posteriori parte sursum siti erant, capite deorsum.

De altero nihil singulare occurrit. Phialiforme, erat collo angusto, contra ventre capacissimo, cui latus pediculus appendebat. Materia constabat subtili; membranosa, qua undique circumductum erat. Forfice per longitudinem dissectum, tres membranas, illasque inani spacio distinctas, per quas circumcirca percurrere poterant, exhibebat. Prima membrana, exterior minor, secunda amplior, tertia omnium minima conspiciebatur. In intimæ medio, septem cellæ eæque sexagonæ erant.

Victus.

Appollonio ἀριστοτέλι, Aristoteli μελλοβόροι, quod crudis carnibus molisve maturis vescantur. Sed nec pyris, prunis, uvis, floribus fructibusque variis parant; nec ulmorum succo, saccharo, aut melli. Muscas etiam grandiores venantur & amputato iis capite, reliquum corpus auferunt, ne apibus quidem parentes. Serpentibus avidè vesci apud Plin. legimus, eoque alimento mortiferos ictus facere.

Plin. H. N. l. II. cap. 21.

Arist. H. A. l. 9. c. 41.

Plin. H. N. l. II. c. 53.

Arist. H. A. l. 9. c. 41.

Plin. H. N. l. II. c. 53.

Arist. H. A. l. 9. c. 41.

Plin. H. N. l. II. c. 53.

Arist. H. A. l. 9. c. 41.

Plin. H. N. l. II. c. 53.

Sexum agnoscit. Aristoteles. Majores & robustiores mares, instruunturque aculeo: minores imbecillioresque foeminae, & carent eo. Matrices vocari possent, nisi eas Arist. latiores, ponderosiores, crassiores, & vespis majores poneret. Darii sexus, apud quosdam indicium, quod, si vespam ex pedibus ceperis, & bombilare siveris, quæ aculeo destituuntur advolent. Coire visas fuisse, idem ipse scribit: alii ambigunt. Vincentio, agrestes cum domesticis rem habent. De Generatione ita Aristotel. duobus locis. Primo, *Crabrones vespeque favos exaedificant pullis suis, si ducem habeant nullum, eumque palantes querant: Ac crabrones quidem in sublimi loco: vespe in foramine: quæ ducem habent sub terra. Horum item favi sexanguli, quemadmodum ut apum, compositi non è cera, sed ex corticea materia & araneosa. Ad cellæ latus deponunt factus suos gutta magnitudine, quæ parieti hærent. Non omnibus in cellis tamen simul fetus est: sed in quibusdam adeo grandes, ut etiam volare possint: in aliis nympha: in aliis vermiculi adhuc. Quibus solis subest stercus sicuti etiam in apum genere. Ac quandiu nymphae sunt, neque moventur, & obducuntur folliculo. Altero.*

Arist. H. A. l. 9. c. 65. Scal. edit. Duces ubi cepere locum conspicuum, incunte astate fingunt favos: & constituunt, quæ vesperita vocantur pusilla. Puta, quaternis ostiolis, aut propè modum: in quibus vespe oriuntur, non autem matrices. Quibus adultis, de integro, præter superiores telas, alias majores construunt: atque his adultis alias. Adeo ut ad

finem Autumni plurima & maxima vesparia sint. In quibus dux quem matricem nominavimus, non amplius gignit vespas sed matricem. Oriuntur hæ, grandiorum vermium specie in quatuor aut non multo plurimum inter se continuatarum superior: cellar. labris summis. Plin. addit. Fætum ipsum inaequalem & barbarum alium evolare, alium in nympha esse, alium in vermiculo. Et autumno non vere omnia ea. Maximo numero matricem oriuntur, si anno proximo vesparum & imbrum copia præcesserat. Vermiculi antequam in Nympham transeunt oblongi sunt, vermiculis in carne (ιουλις vocat Hippocrates) & in avellanis nascentibus non dissimiles, albicantes, incisuris notabiles, extremo corpore crassiore, linea nigricante per dorsum discurrente, sine pedibus non repentes, sed huc, & illuc se volutantes & moventes. Deposito foetu, tenui quadam pellicula cellas obvestiunt, qua, ubi ad perfectionem ducuntur perfracta, egrediuntur in lucem, & à biduo volucres circumvolant. Oriri & ex putri certum. Ex equi cerebro nasci prodidit Pachymerius; ex carnibus, Plinius, Plutarchus, & Antigonus. Nasci ex asini corio, apud Isidorum: ex Crocodili sanguine vel cadavere apud Horum; ex putredine arborum & fructuum apud Albertum legimus. Ex fenis cervi, capitis sub oculo terebrato osse concrevisse, Vincentius Belluacensis, ex vetustissimo quodam auctore tradidit.

Plin. H. N. l. II. c. 21.

Plutar. in Cleomen. Antigon. in Mirab. Plin. H. N. l. II. c. 20.

Vitam quod spectat, matricem bimatam non superant: Operariæ una cum autumno finiunt ætatem. Imò, inquit Moutetus, utrum matricem sive duces anni superioris, novellis jam procreatis ducibus intereant, una cum vespis, novellis, idque simili modo semper eveniat, an amplius etiam temporis possint vivere, multi dubium relinquunt. Agrestes vivaciores habentur. Vitæ brevitate, tenacitas compensat. Nam si alvos à capite, hoc à pectore sejungas, ferient tamen, & quidem nec levius quàm antehac. Circulariter volant, quia cauda destituuntur. Cedunt tinunculis, hirundinibus, noctuis, taxo, & vulpi in cibum. Vulpes caudam in vesperum inserit: onustam, ad arbores allidit: & mortuis vespis vescitur. Pseudosphecem, quam solitariam vocant, sinistra apprehensam atque annexam, (quæ prima eo anno capitur, maximè conducit) contra quartanam laudat Plinius. Mizaldus aquæ ex vespis stillatiæ meminit, quæ tumores absque dolore excitet. Inflativum esse necesse est. Curatur ictus si contusas vulneri imposueris, vel emplastrum ex terra furnorum, aceto, & miscarum capitibus. Alii extra succum citrulli, folia teneriora siliquæ Plinii, salviam cum aceto,

Ætas.

Ulus.

Plin. H. N. l. 30. c. 11.

to, cretam in pulverem redactam, melifophyllon cum oleo, à sparagum tritum cum melle, simum denique bubulum laudant: *intus*, succum fampuchi cum bolo Armeno & agresta folia tenuiora lauri cum vino; Althææ decoctum ex posca; rutæ vel melissophylli succum, folia ejusdem commanducata, etiam commendant. Si à *venenatis* ictus est, quod stupor, delirium etiam ostendunt, locus primò scalpello aperitur; dilatatus fugatur, insequenti cataplasmate ex terræ in qua vespæ nidificant rasura, cum aceto subacta: Inter *preservativa*, malva & althæa palmam tenent. Quomodo capiantur vide apud Moufeturum. Inserviunt & ad *presagia*. Longam portendunt hyemem, si ante finem Octobris apparuerint: pluviosam ac frigidam, si multis in locis, ante Vergiliarum exortum, subterraneos specus glomeratim ingrediantur: ingenter imbres, si multæ autumnò generantur. Scilicet, frigida cum sint animalcula, subterraneos quæ calent specus subeunt: & quia nonnisi terra hemida & vaporosa procreantur, nimiam humoris copiam, si copiose proveniant indicabunt. Capuæ, ingens earum multitudo quæ in æde Martis confederat, hostium adventum, & urbis incendium quasi præfagiebat.

Differentiæ vesparum sunt plurimæ. Aristotel. *sylvestrium, domesticarum, matricum*, seu *Ducum* & *Operariarum* meminit. Apud Plinium sunt *Ichneumones*, & *Pseudo sphaeræ*. Apud alios occurrunt, *parva, magna, flavæ, Indæ, spurie, venenata, solitaria, Laerte, Aculeata, non aculeata*. Aldrovandus duodecim species quas observavit descripsit, quarum icones damus. Moufeturus duas ex Hungaria accipit, quæ etiam hic exhibentur.

Ferum illud & *sylvestre* genus rariùs est. In montibus & sylvis nascitur: & non sub terra, sed in quercu nidificat. Grandius est, porrectius, nigrius, varium, longius, fortius, aculeatum, ictuque acerbius. Authores sunt, ter novenis punctis interfici hominem. Vivit tunc anno; & hyeme, cæsa arbore, evolat. Hyemem in latebra exigit. Moufeturus semel in sylva Essexiensi cum vitæ periculo observavit. A toto examine obrutus fuisset, nisi aliquet genitæ ramulis sese defendisset. Varro pilosas magis facit. *Domesticæ*, quæ & *Cicures*, & *placidæ*, seu mitiores, minores sunt. Dividuntur in *Matrices* & *Operarias*; quarum illæ biennio durant, & majores sunt. Plinius clementes facit. Latior earum, addit, species: dibiumque an habeant aculeos, quia non egrediuntur. *Operariæ* in opere versantur, & matres pascunt. *Ichneumones*, minores sunt quàm aliæ, & unum genus ex araneis perimunt phalangium appel-

latum, & in nidos suos ferunt, deinde illinunt, & ex iis incubando suum genus procreant. Vocantur ita, quòd *ἰσχυρὸν*, exiles nempe & graciles videantur. *Pseudosphæra* caput, fuscum, duo brevissima & gracilia in fronte cornicula; oculi magni, nigri, prominentes; os oblongum, bifurcum pectus crassum ac prominens, quibus tres utrinque pedes affixi; scapulæ densæ, gibbosæ; corpus procerum, gracili, articulatissimum; alæ fuscæ, duæ; pedes hirsuti, & colorem alarum affecuti.

Parnopes uvas tam maturas quam immaturas exsugunt. Unde ita dicantur, nescire me fateor. Noctuarum stridularumque præda sunt. *πεμφρίδαν*, Nicander Scholiasti, est animalculum *σφικαίδος*, minus ape, majus formica, aligerum, albo nigroque colore varium. Montes saltusque incolit, & è fruticum floribus melleos succos carpit, & in cavis quercubus stabulatur. Idem esse cum *πενθρήνη*, aut *πενθρήδανι*, non facilè dixerim. *Βεμίδεξ* apud Nicandrum ex vesparum quoque genere insectum, *μέλαν κατὰ τὴν χροίαν, κέντρο χιόρδου*, coloris nigri: *aculeo utens*: Vocatur, ni fallor, & *βιμίδεξ*. Nicander sylvestre & montanum facit. De *parvis* nihil singulare occurrit. *Magnarum*, quædam capita nigra, & aculeos plurimos habent. *Flavæ* Ardoyno *citri-næ*, in duas divisæ partes, in medio tenuissimi ligamenti beneficio hærent. *Indæ* sunt & domesticæ, quæ innoxie; & sylvestres, quæ virulentæ. Quas Oviedus descripsit, sunt corpore magno, colore luteo, ad album tendente, alis maculatis nigris, extremitate aliquantulum albicante. *Spurie* apum aut muscarum figuram obtinent. De *Venenatis* in sylvestribus & Indicis dictum. *Laerte* huc spectant, quia mortiferam plagam, ut *laerte* viperæ formicæ inferunt. *Solitariæ* in muris & aggeribus congestis nidificant. Ante ostium foraminis lutosa ponitur porticus. Longitudo ejus duos quasi transversos digitos æquat: intus lævigato luto emplastratur. In *aculeatas* & *non aculeatas* distinxit Aristoteles.

De suis ita Aldrovandus. Quæ à me observatæ sunt vespæ.

Prior vesparum omnium, quotquot observavi maxima est toto corpore atro, præterquam in superna alvo, ubi quatuor sunt maculæ luteæ, illæ scilicet quas albas icon exprimit. Caput minus, quam in plerisque aliis à cervice distinguitur, in quo oculi nonnihil lutescunt. Antennæ sunt magnæ, & latiores, quam in aliis, nigrae, nigri quoque pedes, & hirsuti. Alæ argenteo, & aureo obscuro ad castaneum inclinate resplendent.

Secundum genus est vespar. minimarum, alis proportionè latiusculis, & oblongiusculis subflavi coloris. Corpore toto ex nigro ad castaneum vergente, sed zonis

Steph. de Agric. 1. c. 8.

Theophrastus de sign. tempor. Aratus in Phenom. Theon. in Comment.

Differentiæ. Arist. H. A. l. 9. c. 41. Plin. H. N. l. 11. cap. 21.

Moufeturus de Insect. p. 45.

Varro R. l. 3. c. 16.

Nicand. in Theriac.

Ardoyn. l. 8. de Venen.

Moufeturus lib. cap.

Aldrovandus de Inf. l. 1. c. 6. p. 202. edit. Bononiens.

ex albo flavis ad croceum inclinantibus distincto. Caput erat exiguum valdè, punctis duobus croceis ferè, supernè insignitum. Oculi nigricabant, antennæ nigerrimæ in extremo obtusæ. Pedes exigui, colore croceo.

Tertia magnitudine Vespæ vulgari compar, vel paulò minor, sed tota atra, antennis, pedibusque longissimis, capite ovali, albo breviori, lineis exiguis transversalibus, subflavis distincta, tenui ligamento pectori annexa. Alæ vero argenteæ, splendidæ, subrubris velut venulis percurrentibus præditæ.

Ex minimarum genere sunt *quarta* & *quinta*: quarum *prima* tota atra est, capite nimirum, pectore & albo, quæ partes ferè æquè magnæ sunt, quod in aliis non observabis: Pedes quoque nigri sunt, & leves, antennæ item nigræ & exiles: Alæ fuscescunt. *Altera* capite item est nigro, rotundo. Huic antennæ breviores sunt, sed nescio quid velut tricuspitem exerit; pectore est angusto, quæ capiti hæret latiore, ac lutescente, quæ albo angustiore & nigro, albo ferè rotunda, primo lutea, dein modo lutea, modo nigro varia. Alæ ad aureum colorem accedunt.

Allatam ad me eam, quæ *sexto loco* depingitur, propter miram capitis formam. Simiæ, quodammodo aspectum æmulantem, Vespam sinuformam nominavi. Tergore est crasso, rubicundo: rubicundo item vertice, oculis nigris, majusculis, infra linea semilunaris, ceu os constituit. Alvus item crassa est, sed tenui pellicula tergori adhæret; Anterius nigricat, in extremo candicat, punctis transversalibus nigris. Alæ fuscæ, sed perperam duos tantum pictor expressit.

Septima inter magnas & parvas ambigit, tota atra, sed maculis undique aureis, aut flavis interstincta, iis autem, quæ in expresso icone albæ apparent. Pedes non ut in aliis Vespis, tenues, sed crassi respectu corporis, quod compactius est, colore subcroceo, antennæ aterrimæ, exiles & breves, Alæ cinereo luteo.

Octava icon, Vespæ est imperfectioris, quam ut possit volare, seminympha adhuc, ut ex nympha recens orta. Corpus ex albo ad luteum vergere incipit, nondum maculis distinctum. Est ejus generis, quod decimo subinde loco depingetur, nimirum favis insidens.

Nonna pectore est longissimo: albo mediocris longitudinis, ita invicem hærent, ac si duæ diversæ essent Vespæ. Tota flavo & nigro colore alternatim constat, pedes & antennæ sunt longi, sed valdè tenues, coloris ferruginei. Ferrugineæ quoque alæ sunt quatuor, quanquam trinæ tantum sint depictæ. Caput quoque luteo, & nigro colore variat.

Decima ejusdem omnino cum novissimè descripta coloris est, sed breviori pectore. Vespeta talia quali insidet, ferè ædificat, vel ad fenestras, vel ad arborum ramos, vel alicubi alio in loco.

Undecima elegans genus sylvestrium vesparum est, albo miniacei coloris, sed annulis nigris, & nigra podicis extremitate. Alas habet quatuor, oblongas, sed angustas coloris ferè cinerei. Pectus, & dorsum nigricant, & ad ferrugineum vergunt. Caput ejusdem est coloris, rotundum, exiguum: antennæ verò longiusculæ, nigræ in extremo acutæ.

Duodecima tota est coloris fusci, ad atrum vergentis, pedibus longiusculis, longis item antennis: capite, & alis nonnihil ad ferrugineum accedit.

Decimotertio, ac postremo loco depictum Vespis congener judicavi, quanquam revera nondum didicerim an favificet. Corpore ex procero, nigro, & flavo coloribus vario, tenui. Alas pictor duas expressit, sed nunquid vel duas, vel quatuor habeat, ut quod res est dicam, ignoro. Capite interim Vespas potius, quam Muscas refert. Antennæ in extremo obtusæ sunt. Pedes sublutei. Mousfeti Hungaricæ, quas Vienna accepit, dorsis erant luteo atroque variè pictis; Corniculis huic pilosis, illi glabris; tertia penè parte vespis vulgaribus majores.

CAPUT IV.

De Crabronibus.

DIVERSUM à Vespis Crabrones genus pono, quod in corpore tantum discriminis appareat. Nec placet ab Aristotele & aliis abire, qui diversis capitibus de iisdem egere. *Nomen* ipsi apud Latinos vel à Crabra in agro Tusculano, ubi perfrequentes sunt, vel à cabo, seu caballo, ex quo creantur, ut Isidoro visum, obvenit. Scaliger à craceo deducit, à quo Craber & Crabro: alii à *crabro* caro & *crabro* cibus, quod carnibus vescantur. Græcis est *crabron*, fortè quòd ictu carbunculum excitet.

Duplo vespis sunt majores forma proximè ad easdem accedunt. *Alis* instruuntur quatuor, quarum externæ internis duplo minores, & humeris obscure fuscis & castaneo colore tinctis, affiguntur. *Pedes* habent sex, ejusdem cum pectore & humeris coloris. *Caput* oblongum, croceum. *Oculi* sunt propenduli, inter quos antennæ duæ oriuntur, falcis æmulæ, ejusdem cum pedibus coloris. *Venter* tenui quasi filo humeris annectitur: cujus

Nomen

Isid. l. 12.

Descriptio.
Mousfeti.
de Insect.
l. 1. c. 9.

cujus anterior pars media, fusco colore, & cingulo croceo notatur: posterior, tota crocea videtur, acto fuscis punctulis notata, una cum triangulo parvo, incisuris præterea quibusdam in utraque parte existentibus, quibus se extendere & contrahere pro lubitu possit. Juxta ventrem maculas utrinque quatuor nigras habet, & in cauda, aculeo longo, robusto & maximè venenato armatur. Hoc inter crabrones & vespas intercurrit discriminis, quòd vespis sint majores, alvum minus gracilem habeant, ejusque pars, quæ tenui ligamento thoraci annectitur, multò fit latior; thoraxque compactior.

Locus. Arist. H. A. l. 5. c. 23. Plin. H. N. l. 11. cap. 21. Favos (*αὐρίπια* Suidæ) sub terra, quam formicarum instar egerunt, faciunt: duce ab alveis aberrante, sublimia & arborescunt. Ideo Plinius in cavernis arborum degere scripsit. Nidos ad amussim omnes ferè sexangulares ædificant. Exterior facies candidis ferrugineisque segmentis distinguitur: materia membranacea est, & betulacei corticis per æstum in laminulas fatiscentis peràmula. Lenta quadam saliva, & gummosis foliis, pluribus ob prolem tabulatis adaucti eleganter poliuntur: Duos Aldrovandus observavit, de quibus ita scribit. Inveniuntur quinis aut senis, & ut plurimum sex ordinibus, seu tabulatis constricti, cujusmodi is erat, quam agricola meum, cum quercum per medium seram divideret, offendit: cujus cacumen in super trunci cavi parte situm, tecti loco fungebatur, substantia membranacea betulæ mediano cortici simili, quam ex populi nigræ & salicis ligno putrilaginoso, ac pulverulento ab excedente carie, humore glutinoso iis peculiari, compingere dicuntur: nec ea contigua, & solida est, unica veluti membrana constans; sed pluribus: ita ut lancellæ plures sibi mutuo adhærentes videantur, in eo, quod inter ipsas intercedebat interstitio, rotundos quosdam ductus canalium modo seu fistularum continuo ad fundum, seu ultimum orbem via, effinxerant, per quos supernæ deorsum ferri possent, in fundo autem cortex, quo totus alveus circumvestitur, patulo aditu dehiscebat, utpote per quem alvei penetrantia subeuntes, ad singula tabulata ascendunt, inerant enim, & singulis tabulatis sua foramina satis ampla, per quæ in singulas cellas singulæ se recipere poterant. Observavimus quoque alveum tam prudenter ab his fuisse conditum, quam ab aliis quibusvis, aut apibus aut vespis, nam superna arboris cavæ parte uno latere, in quod nonnihil parte superiore reclinabat, suspensus erat, eo situ, ut cellularum oscula deorsum propendentia fundum antri arborei spectarent, & crabrones ac eorum Nymphæ, & vermiculi capite deorsum

tanquam ruituræ conderentur, nec id aliam ob causam quam ut ab omni aëris injuria, & quæ desuper in ea arbore incidere poterant, pluvia, aliisque utpote adrepentibus tutiores essent. nam si cellulæ ea parte, qua patent, cælum spectassent, magnis certe incommodis obnoxii fuissent, singula autem tabulata ejusdem erant materiæ, cujus cortex exterior versicoloribus lineis albis dico & ferrugineis, tanquam segmentis interstinctæ. Reperiuntur nonnulli quoque alvei Crabronum majores multò, quam prædicti, & septem tabulatis exornati ejusmodi rure meo in tuto reperi trabi appensum, altitudine duorum dodrantum circumferentia, quinque iidem lineis aut cum superiori eminentibus albis & ferrugineis, tabulatis rotundis tanquam orbibus cellulis plenis, digitorum transversum altis, quæ digitorum duorum latitudine à se invicem distabant, ad facilem singulis ingressum; hæc columnis optimè erant fulta, in superiore hujus nidi parte foramina erant majora, in quibus parentes degebant, in inferiori minora, in quibus filii.

Quia Cibum in favis per hyemem non recondunt, ideò jejuni tum latent, & plurimi moriuntur. Vescuntur muscis majoribus. Captis caput abscindunt. Uvas corrodere vel inde constat, quod autumnis tempore frequentes vites circumvolitent. Carne quia magna ex parte, Aristotele teste vivunt: ideo in stercorebus sæpissimè versantur. Aves ubi cæperint, accipitrum ritu, caput primo vulnerant, deinde abscindunt. Pennius in Petropoli, in publico urbis vico, passeri accidisse vidit. In India oleum, butyrum & reliquos cibos infestant, ut nihil intactum ferè relinquunt.

Ex equorum cadaveribus oriri, plerique cum Ovidio, sentiunt: ex asini cerebro Landus; ex duriore carniæ equi parte, ut vespas ex teneriore Moufetus. De Coitu ita ex Aristotele & Plinio Aldrovandus. Quod (verba sunt Aristotelis) ad generationem, cognatorum iis (Apibus) animalium pertinet, ut Crabronum, Vesparumque, similis quodammodo ratio est: sed defuit his locuples naturæ dotatio merito. Nihil enim apum genus habent divinitatis. Generant quippe matrices vocatas, primosque favos confingunt. Generatione verò cocundo inter se finguntur. Visus est enim sæpè eorum coitus. Fæturam autem Apum modo instillant ad latus cellularum favi, & parietibus admovent. Sed quemadmodum Vesparum fœtus, ita quoque Crabronum haud est æqualis, nam aliis cellis grandiusculus inest, ut queat volare, aliis Nympha, aliis adhuc vermiculus. Excrementorum vermiculis tantum ut & in Apum genere est. Nam ut ait Aristoteles, Apum & Crabronum &

Vicus.

Arist. H. A. l. 9. c. 42. Moufetus. lib. cap.

Generatio. Ovid. Metam. l. 5. Landus de Num. vet. Arist. de Gener. l. 3. c. 10.

Vesparum vermes, quamdiu recentes sunt : tantisper & stercus emittere videntur : at cum formæ lineamenta receperint, sub qua facie Nymphæ appellantur ; Jam neque cibum præterea coquunt, neque ullum reddunt alvi excrementum, sed coerciti, & contracti quiescunt, nec ullo pacto movere se patiuntur, usque dum species destinata perficiatur ; quo pacto evolat proles rupto quo continebatur folliculo : Cæterum quod foetus inæqualis sit, Plinio quoque traditur. Foetus (inquit tam de Crabronibus quam de Vespiis) ipsæ inæqualis est & Barbarus (alii legunt ut Barbaris) alius evolat, alius in Nympha est, alius in vermiculo. Et autumnno, non Vere omnia ea. Plenilunio maxime crescunt. Mellis quoque paululum quantum gutta, in cellis Crabronum è regione parari scribit Aristoteles, Schadonesque hujus generis non vere, sed autumnno fieri, crescereque plurimum plenilunio.

Vespiis amici sunt. Ideò percussi à Scorpionibus, nec à Vespiis, nec à Crabronibus feriuntur. Muscis inimicos esse de victu dictum. Inter Caniculæ & Arcturi ortum, apibus prodeuntibus ante alvearia plerumque obsidiantur. Juvenis quoque sunt infestissimi. Melis plenio illorum antra ingreditur, totamque familiam destruit.

De *Natura & Moribus* pauca occurrunt. Ducem unum habent, magnitudine corporis majorem, eumque impensè amant. In singulis hiecorum alveariis oritur, contra hostes foris pugnacissimus ; facillimus domi erga subditos. Nulla fit examinis, ut inter apes emissio ; novella profapia sinu parentum favetur, & ad illius conservationem plures contignationes superstruuntur. Amplificant, inquit Moufetus, majorum in modum favos, & jam ex valentiore quodam grege, quolos tres aut quatuor favorum plenos excepimus. In cellis parum mellis quantum gutta è regione prolis paratur. Majorem quam Vespiæ inter volandum sonum edunt. Cicurationem non admittunt : & tantæ sunt malignitatis, ut Syrio præsertim orto, ter novenis ictibus, hominem, imò & Equum interficiant. Haud temerè sine febre esse, dixit Plinius. Remedia in Vesparum historia posuimus. Majore duntaxat quantitate, hic exhiberi debent.

Si luce crepera, sæpius nidos intraverint, quasi se occultaturi ; pluviam & ventos expecta : serenitatem proximæ diei, si vesperi numerosiores obvolitavere. Jejunos per hyemem latere, superius dixi.

De *Uso* nihil habeo quod dicam, nisi quod Mizaldus prodit, aqua destillationis eorum, cutim attactam, in tumorem attolli. Mentiri sic imprægnationem coram amasiis meretriculas.

Nec de Differentiis quicquam occurrit. Quæ hic de Tenthredine, Tenthrene, & Pemphredine Moufetus habet, in capite de Vespiis allata sunt.

Differentiæ.

CAPUT V.

De Cicada.

HActenus de Anelytris quadripennibus membranaceis, favificis dictum : jam de illis quæ non favificant agemus, & primum de Cicada. Nomen apud Latinos seu quod cito quasi cadat & evanescat ; seu quasi invenit *κικαδων*. Apud Græcos pro regionum, sexus, ætatis, & magnitudinis ratione, varia obtinuit. Generaliter vocatur *τέτλιξ*. Eleis *βάρικος*, Sidetis *σειγάρ*, Ponticis *βάρικος*, Cretensibus *σύμφυγγον*, Suidæ popularibus *ἴρη*, quod rorem exugendo vivat. Fœmina non vocalis Æliano est *κερωώπη* & *καλαμαία* : Athenæus tamen simile cicadæ animal credit. Novella, *κικαδων* & *κικαδων*, parva *καλαμαία*, *καλαμίδας* & *κερωώπας* alii dicunt. *Τετλιγγία* etiam Cicadastras significant, ut apud Cælium legimus. Epitheta apud authores plurima invenies. Dicuntur *πελαλίδες* à volando : *τετραπτερυίδες*, quod quatuor pennis in aere remigent : *αίματροι*, quod nimio cantu se oblectent : *φίλομετροι*, quod tempestate pluvia plurimæ nascantur ; *ήλιομαγίς*, quod insano solis amore capiantur : *αΐθαλιονες*, *παρα τὸ αΐθεσθαι ὑπὸ τὸν ἥλιον*, quod à sole comburantur : *κυανόπτεροι*, quod alas cyaneas habeant. Virgilius *querulas & argutas* dixit Nemesianus *æstivas* : quidam *graciles* dixere. Pontanus *Choralistriam* vocavit, quod alternatim & chori instar canat.

Aldrov. de Insl. 2. cap. 13.

Nomen.

Athen. Dipnos. lib. 4. Hesych. in Lexic.

Virg. in Cule. Nemes. in Eclog.

Vulgares ita Moufetus descripsit. *Vulgarium caput pronum, magnum videtur ; & pentagonum imitatur, lateribus inæqualibus finitum. Colore est viridi nigricante ; (Aldrovandus superiorem corporis partem nigram ponit, inferiorem ad nigrum vergentem : unde & Martial. nigram fecit.) Utrisque tumulos duos obtinens, ejusdem coloris, sed ovalis figura, & margine quadam fusca circumseptos ; fusca item linea tumulos secat medios, mediumque caput jota litera nigerrima dividit. Oculos habet ex fusco non multum viridantes, prominentes quidem & magnos pro corporis ratione : (immobiles adde & lucidos, ut mirer Nigidium, qui cicadis oculis negavit, eos non vidisse) Supinum caput sive facies, diluto ex albo viridiusculum apparet. Inter insecta omnino in hoc animalium genere una, ore caret : habet tamen prolixum quid, compactum, indivisumque, intus plerumque conditum, quod veluti promuscis, tum oris, tum lingue usum supplet, denis striis transversis*

Descriptio.

Mar. li. Epig. 116.

Arist. H. A. l. 4. c. 30. Plin. H. N. l. 11. cap. 37.

affa-

affabrè canaliculatum. (Plinius linguam forte appellavit: figuræ est triangularis; coloris castanei.) *Corpus capiti brevissimo collo, vel potius nullo annectitur: Scapula, ex viridi & nigro maculata; pectus viride magis albicat,* (durum hoc, ideò Martialis vetulas, pectus Cicadæ habere dixit.) è quo tres utrinque pedes tibiæque erumpunt *præsini coloris.* (Aldrovandus subtilissimos, & in fine asperos, ut arbores conscendere possent, addidit) *Venter, in majoribus duos digitos transversos aequat, latitudine unum: interna ventris pars, peltam refert in apicem desinentem, & limbo duodecem tredecemve articulis constante cingitur: intus incisura aliquot apparent concolores ventri, caudamque extremam mares, id est, minores, fissam habent; foeminae contra integram. Dorsum nigricat, septem vel octo lineis & incisuris virentibus, transversim ductis ornatum. Alæ pulcherrime, argento illitæ, navisque fuscis & maculis cum ornatu pictæ, externæ internis duplo longiores sunt, magisque variegatæ. Membranæ quia sunt, ideò ὑμνοπολιέροι vocantur. Pennarum illis natura quæ apibus, sed pro corpore amplior, dixit Plinius.*

Martia.
Epiq. l. 3.
q. 93.

Plin. H.
N. lib. 11.
c. 16. 18.

Locus.
Arist. H.
A. lib. 5.
cap. 30.

Plin. H.
N. lib. 21.
cap. 27.

Aldrov.
de Inf. lib.
2 cap. 13.
Nol. lib. 1.
cap. 1.

Victus.
Arist. H.
A. lib. 5.
cap. 30.
Virg. Ecl.
5.

Altom. l.
de Man-
na.

Arist. H.
A. l. 4. c. 7.

Non visuntur in septentrionalibus regionibus: quod frigus averfentur. Nec apud Cyrenam in campo ullæ, cum circa oppidum multæ proveniant. In nemoribus umbrosis frustra quæras. Ideo oleas, quia minus opacæ ambiunt. Nullas in Gecalia agri Nolani monte, nullas Neapoli proditum: seu Maronis magia id factum, ut Nipho placet, seu incolarum industria qui arcere norunt, seu terræ ipsius genio. Scio quid signis & scripturis, quæ *τοίχιστα*, adscribatur. Copiosas Italia, Narbonensis Gallia, & Ægyptus ferunt. Mirum verò, in Milesia regione paucis esse locis. In Cephalenia annem quendam penuriam earum & copiam dirimere. In Dulichio maris Jonii insula idem observatum. Vesuvium, qui agrum Nolanum à meridie claudit eas nescire; Abellam, quo monte idem ab Arcto sepitur, plurimas producere. De mutis & vocalibus in Differentiis agemus.

Rore vesci, præter Aristotelem, Theocritus & Virgilius prodidere. Excitatae, cum subvolant, inquit Plinius, humorem reddunt, quod solum argumentum est, rore easdem ali. Quia verò ore carent, quiddam aculeatum linguis simile pro eo habent, & hoc in pectore est, quo rorem lambunt, Antonius ab Altomari ex fraxini & Orni præcipuè ramis cortisibusque lachrymam fugere dixit. Ex herbis vel de herbis more papilionum id facere, probabile est; tum quod jejunae semper & inanes reperiantur, quòd nihil excernere conspiciantur; nisi fortè ubi plusculum roris

absorpsere, superfluum ejus partem, ut rustici notarunt, removendo ejiciant. Aristoteles tamen alimentum Cicadarum, in ipsa corporis humiditate situm esse, opinari videtur: foramenque se conspexisse dicit, per quem aquosum, qui in ventre cotinetur, humorem, ejiciunt.

Ex Cuculorum sputo nasci fabulatur Isidorus. Provenire & ex putri, verisimile est. Vidit Baldus Angelus sub quercubus rarioribus, imperfectas, forma solita, albas, & sine alis effossas, cum terra non culta, & ad Orientem obversa fodere. Novimus & Anguillas ex limo nasci, quæ postea more cæterorum animalium generant: & circa Ægyptias Thebas post vehementes in æstibus pluvias, universa arva foricibus impleri, Basilius prodidit. Sed & lutum, si non debito tempore profcindatur, Cicadas proferre, testatur Paracelsus, & ante eum Hesychius. Ordinariè per coitum generant, Coitus supinis: masque inserit in foeminam, quæ genitali reciso, recipit quod à mare injicitur. Asperitate quæ in dorso, excavant foeturæ locum in terra. Quapropter magna Cicadarum, in agro Cyrenensi copia est. Pariunt & in squillæ caulibus: & in arundinibus quibus vites eriguntur, nidos foeturæ cavant. Ova alva deponunt. Fit primò vermiculus: dein ex eo, quæ vocatur, Tettigometra, (theca est, aureliæ papilionum similis,) cujus cortice rupto, circa solstitia evolant, noctu semper: primum nigræ atque duræ. Tettigometra in eo à Chrysalide differt, quod in hac nulla sit partim distinctio: in illa, caput, oculi, pedes, cæteræque partes exceptis alis, apertissimè conspiciantur. Color ei subalbidus, sed qui multis lineis subferrugineis respergitur. Quomodo exeat, Aldrovandi verbis visum exprimere. *Cum è Tettigometra egredi cupit, inquit ille, ascendit primum arborem, & illico alicui ramo adheret, (quamvis scribat Aristoteles, ubi Cicada eruperint, oleis & arundinibus insidere) deinde exit parte superiore, in qua rima primum apparet; rupto autem operculo, ut rectè scripsit Philosophus, parum in eo relinquunt humoris; nam hoc operculum cum manibus contrectarem, humore aliquo aquoso digitos illevit. Iam tum simul atque Cicada emerfit, toto ferè corpore viridis est, dein superiore parte aliquantum ad castaneum vergit, quæ spacio unius diei subnigro fit colore, insidet tam diu huic exuvio, donec volare incipiat. Imbecillis enim primum sunt alæ pedesque, ut difficulter incedere queat. Exuvium hoc *πράπιν* dici Hesychius reliquit: aliis est *λεβρις* & *γύρας*. Lucretius modo tunicam, modò folliculos nominat. Æstate deponi addit.*

Arist. de
part. anim.
lib. 4. c. 5.

Genera-
tio.
Isidor. in
Origin.

Basil. in
Hexam.

Plin. H.
N. l. 11.
cap. 26.

Plin. H.
N. l. 11.
cap. 26.

Hyeme, imò in autumnno perire, apud Ari-

Ætas.
Ari-

Aristotelem & Plinium habetur : in montium antris aut terra se condere , ex Aristophano quidam evincere conantur. Temperamentum in causa, quod quam aliis infectis frigidius.

Cantus. Cuculo infestas esse, eumque audita voce invadere, creditum quibusdam. Ideo sub exortum caniculæ cuculare desinunt.

Quia sonoram vocem edunt inter infecta numerantur, περιζεν id Græcis, *fritinnire* Latinis. Theocrito à sono περιζεν *περιζεν* dicuntur. Ambrosius *dulcem in exiguo gutture Cicadæ cantilenam* dixit. Platonis eloquentiam Simon Sillographus, Cicadarum cantilenis comparavit : eundemque sonum & citharæ & harum veteres τῶν περιζεντικῶν nomine vocabant.

Ambros. Hex. c. 22.

Incipiunt autem æstate canere ; minores citius, quod citius è Tettigometra ex eunt. Achetas sub Syrio astro canere, cum capræ & vinum optima sunt, apud Hesiodum habemus. Plinius cantus acerrimi facit, quo tempore Scolymus floret : floret autem serò, diu, & æstate. Alibi solstitium, æstivum scilicet, ponit. Aliquot post auroram horis, cum sol validius ferit, canere, vel ex Poëtis colligi potest. Hinc Vergilius.

Virg. Ecl. 2.

Sole sub ardenti resonant arbuta Cicadæ.

Quam diu canant sciri non potest: autumno filere cognitum.

De modo non convenit. Ægyptii per aculeum emodulari, & motu suo stridorem ciere, veluti plectrum quo citharæ pulsantur, opinati sunt. Basilio, aëris respiratione id fieri visum. At quia & pulmonibus carent; & capite, cui illa fistula inhæret orbæ, canunt, nihil horum est. Multo minus verum, vel dentes inter se atterendo, quos in commissura Scapularum haberent, id facere, vel alarum attritu, (hæc Procli Diadochi sententia) quod locustis fuetum. Membranulæ sub flabellis (sic vocant operimenta illa duo, post postrema crura ventri adhærentia) reverberationi id adscribendum. Sonant quippe, ut brevissimè Aristoteles, alliso ad membranam septo transverso subditam spiritu. Nam dum illa eo pacto distenditur ac remittitur, sursumque ac deorsum impellitur, sonus erumpit stridules, non secus quàm in puerorum arundineis fistulis pellicula tenui constantibus; qua depressa, intenta, vel vibrata, sonitum fieri necesse est Ælianus κατὰ τὴν ἰδίαν λαλεῖσάντων esse dixit. Pierius Valerianus, colliso, attrito, agitatoque cavo utero. Quia verò hæ partes sub alis, haud improprie veteres Poëtæ Cicadas subalis canere dixerunt.

Bas. Hexa. Hom. 8. Cardan. de variet. Rev. l. 7. c. 28.

Arist. H. A. l. 4. c. 9.

Arist. H. A. l. 1. c. 20.

Pier. Hist. zool. l. 26.

Natura. Mouset. de Insect. l. 1. c. 17.

Hominum ita gaudent consortio, ut agros messoribus vacuos si viderint, submissius & rarius canant : si concinentes hos

audiverint, maximo laterum cantu, καὶ ἐξέφρανοι adstrideant. Æstarem certo præfagiunt, nec unquam post Cicadæ adventum frigus rediisse visum est. Quod si citius solito aliqua die cecinerint, æstum majorem expecta. Tempestuosum tempus, si ab austro venerint : morbidum & pestilentem annum, si frequentes appareant. Raræ tamen Anno. MDLXXV. grassente in Italia peste visæ, quòd rore destituerentur.

Vescebantur Athenienses assis, quales & in Cotiis convivio appositas Athænæus author est. Ante coitum Parthi mares præferunt; à coitu fœminas, ovis earum correpti, quæ candida, suavissima eadem antequam cortex cadit, si Aristoteli credimus. Carabi Americæ juxta sinum Darienem populi, siccas vel salitas apponunt. Pro aliis mercibus commutari, Oviedus prodidit. Cedunt & canibus in escam : idque canis Aldrovandi exemplo.

Habent & in Medicina locum. Trallianus exsiccatas, & contritas alis ac pedibus abjectis, in balneo cum mulso, contra calculum exhibere jubet. Galenus à quibusdam, tres, quinque aut septem cum paribus piperis granis, in Colica laudari scribit. Apud Æginetam, compositio diatettigon occurrit : quam & apud Myrepsum invenies. Quidam ad urinam ciendam cantharidibus substituunt. Ætius, tres ex vino exhibet. Utilissimum eadem apud Aretæum contra vesicæ laxamentum remedium. Aridæ & tritæ cum aqua & radice nardi paxillo elixantur. In iisdem æger, loco balnei, ad vesicæ laxamentum, desiderare jubetur. Lanfrancus ad frangendum calculum Cicadarum spodium, ex aqua raphani vel cicer. decocto magni facit. Merum an aqua dilitum vinum sit, Cicada cognoscitur. Natat si illud : si hoc mergitur, si Gaudentio Merulæ fides.

Cicadarum plura sunt genera; quorum quædam, quod solo nomine ab antiquis prodita sint, difficulter cognoscuntur. Æhanus; Membracis, Lachetarum, Cercopis, Acheto, & Acanthiæ meminit. Quid sibi per priores velit, non inteligo. Cercopæ Dalechampio, fœminæ, mutæ, pusillæ, oblongæ. Acanthias epitheton potius est quam generis nomen, seu ab acantho seu Ipina in qua habitare solent; vel ab Acantho Athamantum urbe in Ætolia, ut Stephanus prodidit, quæ quoniam ferè consulescunt, inde receptum, ut qui non loquuntur, eo insigniantur nomine. Acheta major est Cicada. Apud Aristotelem, quoque & Plinium, Achetarum, Tettigoniæ, Minorum, Majorum, Suralulariarum, Frumentariarum, & Avenariarum mentio. Achete sunt, ut dixi majores, quorum corpus, sub septo transverso

Mercuria. de peste cap. 6. Ulys. Aristoph. in Horis Athen. Dipnos. l. 4. c. 2. Plin. H. N. l. 11. cap. 26. Arist. H. A. l. 5. c. 30.

Differencia.

Arist. H. A. l. 10. c. 44.

Arist. H. A. l. 5. c. 36. & l. 4. c. 7.

verso præinctum distinguitur, magisque sunt canoræ & serius prodeunt, & primæ intereunt. Ex Hefychii ^{αἰβάζ}, quam ^{μυζάρλυ} ^{τίτλινα} exponit, esse videtur. *Tettigonia* minores, & quia minus vocales, ideò Aristoteles ^{ἀφ᾽ αὐτῶν} dixit. Primæ prodeunt, & novissimæ peræunt. Gaza Cicadadastras vocavit. *Surcularia* grandiores sunt, & virides. *Fruentariis* nomen, quod simul cum frumentis arescentibus appareant. *Avenaria* cum istis eadem. Fit apud authores, & *Marium*; *Fæminarum*, *Locrensum*, *Rheginensium*, *Seripharum*, *Guineensium*, & *Virginensium* mentio. *Mares* vocales sunt, nisi natura soli impediatur; fœminæ mutæ, quòd ^{διὰ τὴν} illud cujus figura fructui. *Thlaspi* parvi hieracifolii à Lobelio depicti, respondet, non habeant. Tam in majore, quàm in minore specie reperiuntur. *Rheginenses* silent; *Locros* translatae garrunt. Uterque ager fluvio Alexe qui per profundam vallem decurrit, & Pausaniæ *Caicinus*, Ptolomæo *Locanus*, modernis *Alesso* dicitur. Idem de Seripho insula apud Plinium occurrit. Mutæ ibi, si aliò transferantur, strident. Idem dixit in Rhegino agro silere omnes; ultra flumen in Locrensi canere: quod & Pausaniæ placuit. Umbrosa ibi opacaque regio in causa, unde membranulæ inhumidatæ minimæ panduntur. Arescunt eadem in Locrensi aprico, & veluti corneæ evadunt, unde stridor emittitur. Plinius & Ælianus ignorari rationem scribunt. Ex *Guinea* delata *fusca* est, eamque Pennius à Ludov. Atmaro accepit. Quæ ex *Virginia*, cinerei omninò coloris erat: alis argenteis, non maculatis. Aldrovandus, præter vulgarum sex alia genera observavit, de quibus ipse ita. 2. 5. Cicada lienis in alvo ruffescentibus, cum ejusdem *tettigometra*. Huic in pedibus anterioribus natura duas providit chelis diriusculis: quibus terram excavat paulatim veris tempore cum è terra prodire cœpit; posteriores pedes quatuor in extremitates asperi sunt, quibus & ascendit & se sustinet, ne in eundem locum recidat: sunt & hi aliquantum hirsuti; chelas priorum pedum *tettigometram* deponit, relinquit, & in fine prætenues ut cætera insecta pedes adipiscitur, habet & mediocres antennis *Tettigometra*, coloreque tum plurimum temporis ratione variat. Nam cum primum è vermiculo exit, colore magis albicat, & quanto vicinior est ei tempori, quo *tettigometram* exuit, eo apparet nigrior. *Tettigometram*, & alba materia deprehendimus. Cicada minor *Tettigonia*, aureis lineis pronam partem corporis perreptantibus. Cicada non diu ex involucre egressa lineis viridibus pronam partem depingentibus. Cicada major *Acheta* prona, & supina.

Plin. H. N. l. 21. c. 26.

Arist. H. A. l. 5. c. 20. Ælia. H. A. l. 1. c. 20.

Plin. H. N. l. 11. c. 27. Pausanias in Eliacis.

Moufet. Theat. Inf. l. 1. c. 17.

CAPUT VI.

De Orsodacna, & Cimicibus sylvestribus.

ORSODACNA, Gazæ *Mordolla* est, quasi ad mordendum concitetur. Constat 4. pennis, ore largo, & penè denticulato pustulasque puerorum appetit. Nascitur secundum Aristotelem ex vermiculis immutatis, qui in brassicæ caule generantur.

Ex alatis sunt & *Cimices sylvestres*, iisque quadripennibus & membranaceis. Lectulariis sunt majores septuploque eos superant, æque ac illi fœcidi. In malvis sæpius, in aliis plantis arboribusque conferis, in ulmo & salice quandoque, reperiuntur. In Dariene quoque provincia reperiri, Cardanus scripsit. Coeunt mense majore avertis caudis, & finem Veneri per diem integrum vix faciunt. Mas minor, fœmina major & latior. Volant sole exæstuate satis celeriter, sed nec diu, nec longè.

Genera sunt varia. *Moufetus* tres supinos & pronos, quos inter vaginipennes ponit, repræsentat. *Primus*: inquit, dorsum, collum, antennulæ, atque elytra porrum referunt; alæ elytris longiores ex viridi flavescunt, uti etiam oculi & pedes. *Secundus* undique infuscatur. *Tertio* corpus nigro rubroque varium, antennæ pedesque anthracini. Omnes aureo fulgore hic illinc micant. *Quicklebergius* ex agro Viennensi duas alias species ad Pennium miserat, aureo nigroque undulatas. De suis ita Aldrovandus: II, quos ego diversis temporibus observavi, differunt invicem colore magnitudineque & latitudine, sed pictor deceptus nominis vicinitate exiguum quendam silicem, in quo humana facies expressa est, pro Cimice primo & secundo loco dipinxit. *Numer.* 3. *Cantharidis* potius quam Cimicis species. Pedibus enim est longioribus, quam Cimices habere solent. Undiquaque colori est miniaceo, sed maculis nonnullis atris respergitur. *Num.* 4. *Cimex lectularius*, nulli non notus. *Num.* 5. *Cimex sylvestris* non fœcens; undique subflavus, lineis fuscis. *Num.* 6. Colore flavo. Aliter versus caudam albescens. *Num.* 7. 8. 9. etiam flavescunt, sed veluti humanam ferè faciem per alas expressam gerunt. *Num.* 10. Colore ferè castaneo, & alterius ferè generis, vel *Cantharides* vel *Scarabæorum*. *Num.* 11. *Cimex sylvestris* minor undique cinereus. *Num.* 12. Ex *Scarabæis* videtur, aut *Ricino* congener, si alati vultus, quod nondum observavi, ex cinereo ad castaneum vergit. *Num.* 13. Totus est coloris Castanei, lineis nigris in longum sectis. *Num.* 14. *Cimex*

Aldrov. de Inf. l. 2. c. 13.

Arist. H. A. l. 5. c. 19. Plin. H. N. l. 27. c. 4.

Moufet. Theat. Inf. l. 1. c. 29. Cardan. de Rev. variet. l. 7. c. 28.

Aldrov. de Inf. l. 5. c. 3.

atro cœruleus propè caudam tribus notis albis respersus. *Num.* 15. Colore est castaneo, macula in extremis alis cinerea. *Num.* 16. Luteus nigro & albo conspersus. *Num.* 17. Cinereus macula argenteâ. *Num.* 18. Cimex oleraceus atrorubeus, macula circa anum cinerea, Mordella vulgò. *Num.* 19. Mordella five Orfodacne alia oblonga. *Num.* 20. Cimici & Ramptreno simile insectum. *Num.* 21. Cimex Cinnabrinus cruciger. *Num.* 22. Cimex viridis. *Num.* 23. Cimex non foetens, atroviridis, guttis albis plurimis ornatus. *N.* 24. Cimici simile insectum cinereum ferè anelytrum. *Num.* 25. Cimici simile anelytrum aliud pedibus longis locustæ. *Num.* 26. Cimex ruber lineis nigris in longum insignitus.

De *Uso* si quæras, Matrhiolus iis omnes vires demit. Plinius, hortenses in cinerem redactos, & cum oleo rosaceo infusos, contra dolores aurium variè commendat. Palladius, cum amurca, felle bubulo, foliis hederæ, & oleo, ad sanguifugarum virulentarum vulnera inungit. Arnoldus Villanovanus, contra disuriam, caput virgæ in oleum camomillæ calidum, in quo Cimices ebullierint, mitti, & mox cum allio pistato innungi jubet.

Villanov.
Breviarii
4. c. stran-
gur.

C A P U T VII.

De *Perlis* vulgò dictis.

Aldrov.
Hist. In-
sect. 2. c.
10.

Moufet. de
Insect. 1.
c. 11. p.
65.

Perlarum apud Italos nomen, huic quod descripturi sumus insecto, vel à rotunditate capitis, quæ perlam seu unionem æmulatur, vel à splendore inditum est. Quatuor omnes *alas* habent longas, robustas, cartilagineas. *Alvum* admodum proceram, quæ in volatu non incurvatur. *Moufetus*; qui *Libellas* vocat, ita describit. Corporis forma aut nihil discrepant, sed tantum coloribus. Corpora enim habent duas nonnullæ uncias oblonga & teretia, quæ in tres præcipuè partes dividuntur, caput, pectus, & reliquum corpus, quod caudæ vicem supplet. Caput cum oculis magnis emissitiis, ejusdem cum reliquo corpore coloris, collo est affixum brevissimo, cui priores duo pedes adhærent, reliquis pectori annexis. Pedes item posteriores longissimi sunt, ut sese melius erigant, atque sustentent. Omnibus bifurcæ caudæ, quibus adversis coeunt, ac in coitu diutissime hærent. Maxima rusticorum pars ex majoris junci aquatici putrescentibus vermibus oriri autumant: quod ut verum esse concederem, coitum tamen non tollit, & vermium ex seipsis depositionem; ut hoc modo & medio æternùm crescentes, sobolem propagarent. Tarde admodum volant minores, majores celerrimè, æstate concalescente solum conspicuæ. *Coeunt* more muscarum. Mas

fœminæ insidet, ejusdemque sursum immittentis membrum recipit. Tenacissimè in congressu cohærent, & hærentes per agros volare visæ. Æstate & autumnò cernuntur, hyeme latent. Volant velocissimè sæpè solæ, plærùmque gregatim, rarò altè. Meridie stipiti alicui insidentes quiescunt. Unde proverbium prandendi tempus indicans, *la perla va à sticchi*.

Differunt variè. *Antennas* quædam habent, quædam non. *Caudam* bifurcatam quædam, obtusam & bifurcatione carentem aliæ. Propè aquas quæ occurrunt, cœruleo ferè sunt corpore. Aldrovandus viginti & ultra descripsit.

Prima ex mediocribus est, capite & toto corpore rufis, alis candidis, extremò macula nigra notatis, pedibus nigris.

Secunda capite perlam, five unionem nequaquam refert, non enim rotundum est; sed acutum. Oculos habet enormis magnitudinis, subcœruleos. Pectus admodum crassum, alvum proceram, tenuem, tota lutescit, nigroque ut pictura expressit, maculatur, alæ sunt subcœuleæ.

Tertia alas habet breves, ad subcœruleum inclinantes, alvum longissimam, tam subtilem ut mirum sit, quomodo eam regere possit. Oculi quoque ut in proximo, maximi, sed caput orbiculatum, infra candicat, per dorsum superne ad latera lutescit, in medio ferrugineo colore est. *Antennas* habet admodum breve subflavas.

Quarta ex mediocrium genere est corpore toto purpureo, aureis zonis undique interstincto, alis planè argenteis, nigro maculatis.

Quinta alas quoque habet argenteas, sed non tam resplendentes. *Maculam* in extremo singulæ habent nigricantem. *Corpus* totum aurei fere coloris est, nigricantibus zonis interstinctum. *Pedes* sunt atri.

Ex maximis est, quæ *Sexta* in hoc ordine depingitur speciosa ac elegans *Perla*, capite, pectore, ac dorso viridis, alvo tota cœrulea, per quam linea fertur à dorso ad extremum usque aterrima. Alæ cinereæ sunt, pedes nigri.

Septima oculos habet virides, tota lutea, nigro maculosa.

Minimarum generis est *Octava* alas habens argenteas, corpus viridescens.

Nona ex maximis est, capite dorsoque viridis, alvo dilutè flava primum crassa, dein tenui, alis sine maculis.

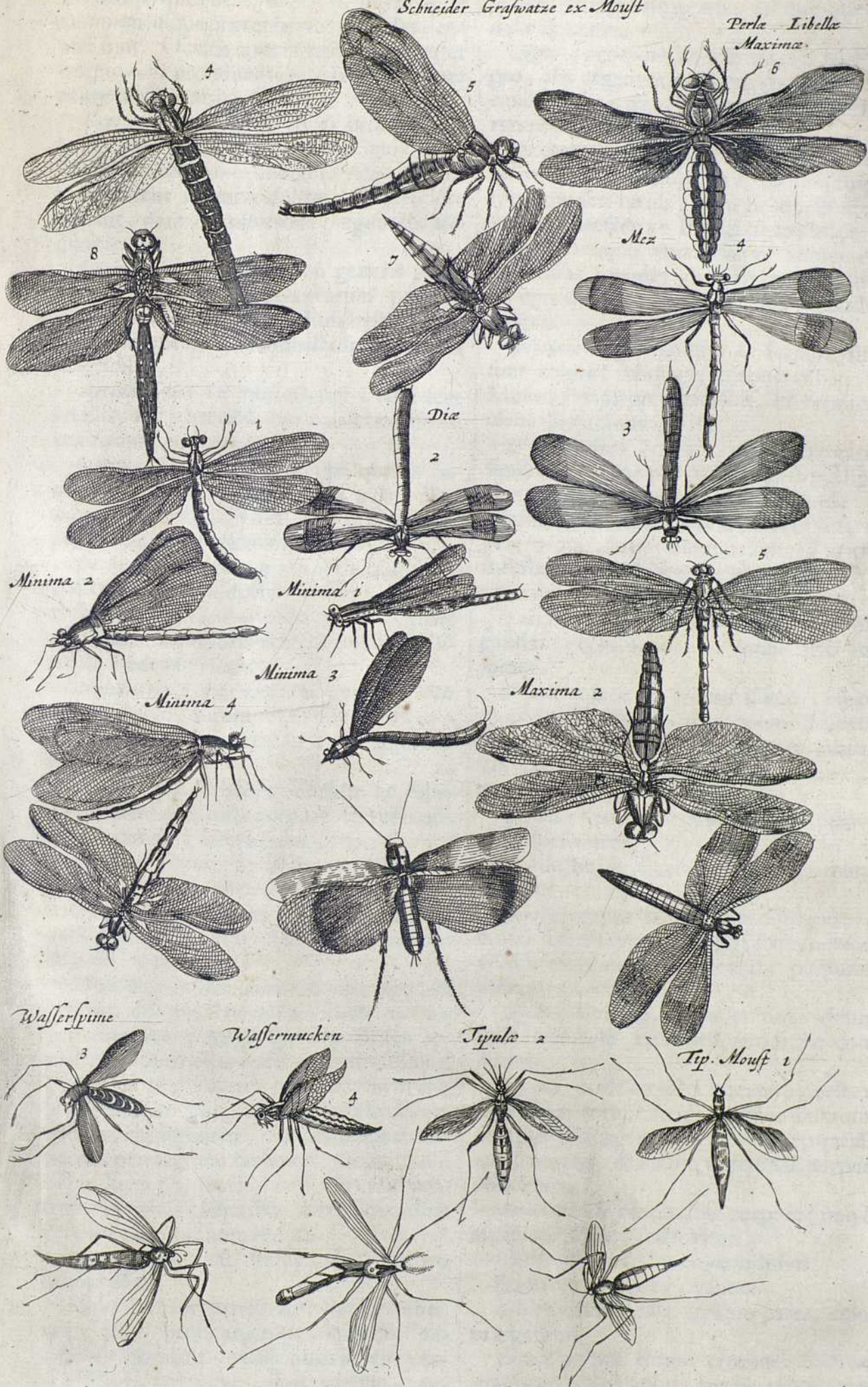
Decima toto corpore est flavo, nigro interstincto, pedibus etiam flavis, alis cinereis splendidis.

Undecima alas habet subflavas, & corpore toto flavo est, exceptis zonis, quæ sunt ferrugineæ.

Duodecima tota viridis est, maculis quatuor candidis, in alarum extremitatibus.

Deci-

Mcz

Die

Minima 2

Minima 1

Minima 3

Minima 4

Maxima 2

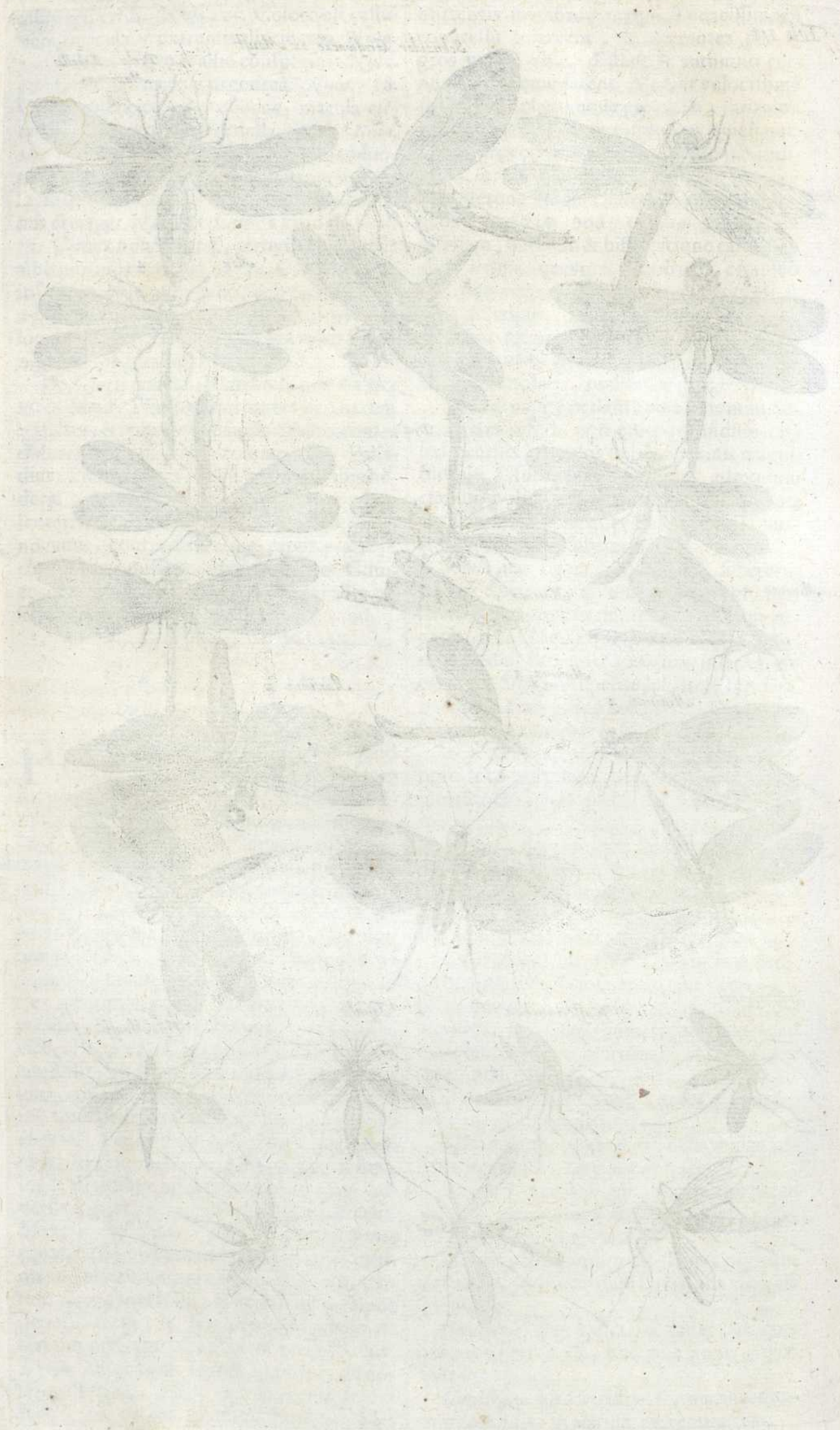
Wasserspinn

Wassermücken

Tyzule 2

Tyz. Moust 1

Decima tertia Alas habet breves, & laticas, primum virides, deinde cœruleas, cujus coloris quoque totum est corpus à capite ad anum usque præter oculos & pedes, qui atri sunt. Oculos autem habet enormiter magnos, ac prominentes. Alvus in exilem acutiem velut acum desinit.

Decima quarta, etiam aquas prosequitur, toto corpore viridi, nigris, exiguis zonis distincto. Oculi protuberant. Alæ quæ corpori hærent argenteo colore, & splendore micant, dein cœruleæ sunt, argenteis venis refertæ.

Decima quinta minimarum generis pedes habes longissimos. Araneorum pedibus non dissimiles, sed admodum exiles. Corpore, alisque ex luteo subalbidis est, cauda simplici.

Decima sexta ex minimis est, tota fere viridis, sed à lateribus tergoris lutea. Oculi candicant, pedes nigri sunt.

Decima septima cum decima quarta admodum similis, pariter aquas petit, alvo cœrulea, pectore viridi, alis primum argenteis, deinde cœruleis.

Decima octava, ex maximis, capite & pectore viridibus, dorfi lateribus, ubi alæ nascuntur, nigris, alvo longa, cœrulea, quam nigra linea lata coloris aterrimi mediam difsecat. Pedes atri sunt.

Decima nona mediocrium generis toto corpore viridi, aurum resplendente. In dorso nigricat: alæ cinereæ sunt, & argenteo micant.

Vigesima alvum habet obtusam, ac minimè bifurcatam, toto corpore ferrugineo, alis candidis, à latere ferrugineis.

Vigesima prima, ac pestrema alvo est crassa, & brevi, lutea, nigris circumdata zonis, capite, pedibus, dorso, & alarum principiis ferrugineis. Alarum cætera candicant.

Mousetus in *Maximas Medioximas*, & *Minimas* dividit. De quibus idem ita. *Libellas maximas*, Angli quidam Brises appellant. Cujus generis octo tantum vidimus.

Primam virescentem; maculæ item in collo summisque lateribus ex fusco virides ornabant, alæ argenteæ, veloces & motu impetum permagnum facientes. Septem illi nigre lineæ transversim in dorso erant protractæ; muscis exilioribus inter volandum vescitur, hirundinum more.

Secunda huic est similis, sed obscuro magis colore.

Tertia oculos margaritis similes obtinet, alas item argentas, quarum extremam fimbriam macula fusca inficit; corpus luteo, nigroque colore varium, cauda bifurca nigra, duabus quasi plumis ornata.

Quarta, luteo est colore, latera habens quasi divisa in sex partes: juxta alarum ar-

gentearum exortum macula lata nigra conspicitur; medio lineis luteis distincta: in caudæ extremitate quatuor vel quinque spinulæ apparent.

Quinta, corpore & capite cæcio, ore nigro, alis argenteis una macula notatis: in caudâ ultima tres spinulæ tridentem referentes conspiciuntur.

Sexta alæ adnascuntur argenteæ, medio ipsarum nigra insignitæ: totum corpus nigrum, sed rariùs, item in dorso atque ventre lutescens: Pectus scapulæque ex nigro flavoque æque mixtæ. Subter caudam duas spinulas recurvas trahit: in fine ejus quinque apparent, sed admodum exiguæ.

Septima caput collum & scapulæ fusco sunt colore; reliquum corpus rubet: in Musæo Pennii procreata fuit, ex vermiculo plane illi mihi ignoto.

Octava adhuc brevior, oculis margaritis similibus, toto corpore luteo, nisi ubi lineis transversim ductis notatur. Cauda illi quasi abscissa, in fine latiuscula & obtusa: argenteorum alarum summitas nigra maculâ infuscatur. inter segetes plerumque reperiuntur.

Libelle medie maximam naturæ elegantiam commendant, omni arte majorem.

Prima colore est elegantissimo, corpore cœruleo, alis violaceo colore saturato: Inter scapulare spatium gemmis quatuor aureis, ceu in nigricante pala fixus ornatur.

Secunda corpore capite cæcio apparet: alæ albescentes, cæcis item lineis in longum ductis ornantur, medio purpurascetes.

Tertia corpus atque caput subviride, alarum lineæ sanguinis veluti striis notatæ, versus extremitates obscuram purpuram imitantes.

Quarta ejusdem ubique coloris videtur, fusci nimirum fatifcente viriditate commixti.

Quinta oculi cœrulei in capite virescenti: corpus totum viridi cœruleo mixtum; demptis alis argento nigrefacto accuratissimè laboratis, & medio obscuratâ purpurâ obfuscatis.

Sexta viridi est omnino corpore: imo & alæ illi virescunt, sed leviter.

Libellas minimas, quatuor vidimus.

Prima corpore toto Cyaneo.

Secunda rubro, alæ utriusque pares, colore argenteo.

Tertia corpus totum croceum colorem æmulatur. Sed cauda magis protuberat, & sanguinea macula alarum extremitates, uti & omnes fibræ, rubescunt.

Quarta quæ omnium minima, caudam longam habet exilem, caput magnum,

oculos cœruleos prominentes duabus antennulis præmunitos : corpus oblongum tenue, subtus virens, supra nigricans; in dorso duas lineas virentes à capite ad alarum exortum protractas habet : caudam quinque juncturis colligatam, in cujus extremitate annulus subcœruleus. Ex harum numero una est, quæ quasdam ex majoribus citissimè interficit. Corpore gracili & griseo, alis item politis; nam ne vestigium quidem foraminis ullius apparet, per quod intrare possit. Pomo ipso ac seminibus vescitur. Hanc muscam, Guilielmus Bruerus, vir doctissimus & rerum naturalium indagator acerrimus, ad Pennium misit.

ARTICULUS II.

De *Anelytris quadripennibus farinaceis.*

PUNCTUM I.

De *Papilionibus vulgaribus in genere.*

Tantum de *Anelytris quadripennibus membranaceis*, sequuntur *farinacea* seu *Papiliones*, qui vel *vulgares*, vel *Bombicum*. Nomen videntur à pappo, seu fugo, quòd ceras & olera exfugat & comedat, fortiti: nisi fortè, quasi papyriones dici malis, quòd similitudinem papyri habeant. Græci genetaliter $\psi\acute{\alpha}\chi\eta$, seu oxytonas, seu paroxytonas, vocant, ἀπὸ τῆς ψυχῆς sine dubio, seu vento. Dicuntur & $\sigma\pi\tau\acute{\epsilon}\delta\omicron\kappa\iota\delta\epsilon\varsigma$, $\pi\epsilon\mu\phi\acute{\iota}\delta\epsilon\varsigma$, $\pi\epsilon\mu\phi\acute{\alpha}\lambda\omicron\gamma\epsilon\varsigma$, $\sigma\acute{\alpha}\nu\eta\varsigma$, $\psi\acute{\alpha}\lambda\upsilon\gamma\epsilon\varsigma$. Invenies & $\pi\acute{\alpha}\rho\alpha$ dici. In Glossario Benedicti Abbatis Floriacensis $\iota\sigma\pi\iota\upsilon\eta$, exponitur Papilio.

Habent pedes sex, oculos prominentes duos, ante quos totidem cornicula ignava, ut Plinius vocat, enascuntur, rostrum bifurcum; rostellum longum intra furcas absconditum, quo rorem, aliæ diurnum, aliæ nocturnum sugunt. Colorem erucarum, ex quibus ortæ sunt, fervant.

Amænis & apertis locis gaudent, qui levissimo volatu feruntur: qui gravius corpus gerunt, arborum truncis, parietibus & fenestris adhærent. Ex malvæ floribus succum sugunt. Ideò florentibus illis maximè abundant. Sed si de sylvestribus malis id accipiendum est, de nocturnis quoque papilionibus sumendum hoc erit: quod & Isidorus innuit.

Mensibus Majo, Junio, & Julio coeunt, averfis caudis, reflexis quandoque, & in coitu diu hærent. Author de Natura rerum, post Augustum congregi scripsit. Vermiculos deponere falsò Aristoteles cre-

didit. Ova edunt, tam supra quàm subtus, illaque magna, parva, nigricantia, alba, viridia, cœrulea, flava: quædam seminibus milii minora, quædam duplo majora, nonnulla æqualia. Reponuntur sæpè in corticum arborum cavitatibus, sæpissimè in foliis. Aldrovandus Chamæ fici observavit: rusticia seminibus papilionum grava cum ferrum vomere scinderent, se invenisse dixere. In brassica nasci, apud Aristotelem leges, ita eam plicant, ut quasi tecto includantur, ne ipsis aliquod ab imbribus damnum. Quæ Aldrovandus observavit, tenui lanugine involuta erant. Ex ovis loco tepido, repositis, vel solaribus radiis vegetatis, aliquando post quadriduum, aliquando decimo quarto die, erucæ excluduntur. Ideò malè Albertus, alios ex iis papiliones, longis & flexuosis promuscidibus instructos, hyeme prodire scripsit. Ex erucis Chrysalides, seu aureliæ fiunt, quæ in papiliones abeunt. Observatum, Erucam primò parere ova lutea, tenæ lanugine involuta, iisque editis, in Chrysalidem abivisse, coloris lutei, viridis & nigri. Ex ovis erupere tam exigua quadripennia volucra, ut visum ferè subterfugerent qualia in ulmorum vesicis reperiuntur. Errat ergò in quibusdam Plinius cum scribit. *Multa insecta & aliter nascuntur, atque inprimis ex rore. Insidet hic raphani folio primo vere & spissatus sole in magnitudinem milii cogitur. Inde porrigitur vermiculus parvus, & triduo eruca, que adjectis diebus accrescit, immobilis duro cortice, ad tactum tantum movetur Aranei. Hac Eruca, quam Chrysalidem appellant, rupto deinde cortice volat Papilio. Infestant sæpè brassicam simul & erucæ & vermes: nec insuper raphanum apud Aristotelem, sed brassicam significat. Non negaverim tamen quasdam & ex vermibus nasci. Frumentum certè humidius vermes producit, hi Chrysalides, ex quibus Papiliones prodeunt. Exire vidi Papiliones, inquit Aldrovandus, ex arborum, maximè salicum cavis, suo spolio denudatos. Papiliones, addit, ejusmodi cum cavitatibus crastitiei, in quibus sanè ova fuisse nemo dixerit. Ex singulis enim cavis, singuli exeunt Papiliones, cum qui semen in quodam loco edunt, id nonnisi admodum numerosè pariant. Sunt id genus Papiliones corpore admodum crasso, alis plurima lanugine obsitis, colore plerumque fusco ad castaneum vergente. Sed & visa eruca, à qua, cum expectaretur Papilio, ova quadraginta, grani tritici magnitudine, luteo colore, tenui obducta lanugine, in quorum singulo vermiculus prodire. Licet quoque sentire ex putredine nasci. Bis terve erucis Bononiæ pluit, quæ in Chrysalides & Papiliones abivere. Unde*

Arist. H. A. 5. c. 19.

Aldrov. de Insectis 2. c. 1.

Arist. H. A. 5. c. 19.

Plin. H. N. II. c. 32.

Aldrov. l. c.

Plin. H. N. 27. c. 24.

Nomen.

Descriptio.

Locus.

Vitus. Columella R. R. 9. c. 12.

Isidor. Origin. 15. c. 10. Generatio.

de hoc malum in Mileto tempore humido & lento nasci, Plinius reliquit.

Natura.

Post coitum sensim tabescentes vivunt, ad hyemem usque, quidam ad hybernum solstitium. Sæpè in domibus per hyemem quasi torpentes conspiciuntur: prærumque intenso gelu pereunt. *Sunt qui certissimum veris indicium arbitrentur, ob infirmitatem animalis, Papilionis proventum. In ipso anno, cum commentaremur hæc, (verba sunt Plinii) notatum est, proventum eorum, ter repetito frigore extinctum, advenasque velucres, ad VI. Calend. Februarii spem veris attulisse, mox sævissimâ hyeme confictas.* In Anglia novum eorundem bis Autumno exortum, memorat Pennius. Observatum & Pestis præfagia tradidisse, quod apud Gemmam habemus. Volabant Anno M. D. L X II. circa 15. Augusti ad aquas tantâ copiâ, ut fluminis cursum obscurarent: sub noctem, velut instructis copiis, per vicos vagabantur. Anno M C. IV. turbavere aciem, intercepto etiam solis lumine. Anno M D. XL III. omnem melleum succum absumpserunt; gramen ipsum, arido stercore ubique torrefactum, exustum est. An. M. D. L III. cruentis in Germania guttis, herbas, tecta, vestes, & homines aspergebant, & ingens tum eorundem copiâ.

Ufus.

Urinas movere creduntur, & minore cum periculo. Tinunculis & aliis aviculis in cibum cedunt: sed & morsulorum compositionem, quibus pisces allici creduntur, ingrediuntur.

Differentia.

Differentias speciales frequentibus punctis apponemus. Nunc eas in *Diurnas* & *Nocturnas* distinguere placet. *Nocturnæ* dicuntur *φαλίαι* phalænæ *παρα τὸ ἵε φῶς ἀλειθῆαι*, quod ad lucernas advolent, *Lycophroni* & *Nicolao* *καρθολοσβῆσαι* sunt, quod candelas alarum motu sæpè extinguant: *ψύραι* aliis, quod scabritie & fursure quodam diffluant.

Quia verò aliquando lucis amore in ignem se præcipitant, pyraustarum apud nonnullos Zenodetum nempe & Æschylum obtinere nomen.

Aristoteles *ἰπταλον* dixit: quidem *πυραυστῆρον*: distinguere debent à Papilionibus qui apibus in alveis obsunt. Harum ova Aldrovandus, in tecto alvearis, in unam veluti massam conglomerata, tenui quadam lanugine vestita; obruta invenit. Subnigra, splendida, dura, & numerosa fuerunt. *Erucas etiam, addit idem, albicantes exiguas, quæ mihi in sequenti nocte folliculos fecerunt, quales in alveo quoque observaveram, magnitudine pistachii invicem numerosè admodum coherentes, & in singulis suas Chrysalides, quæ denique mihi dissecta, Papiliones pepererunt, quales quoque in alveis videram, Papilioni-*

Aldrov. de Inf. I. c. 2.

bus qui in trico oriuntur non dissimiles. Hirsuto sunt corpore, & alis veluti cinere quodam conspersæ.

Rarò aut nunquam, nisi erectis in dorsum alis provolant. Interdium subter folia vel obscuro quodam in loco latitant. Antennas maxima ex parte vel hirtas & latiores, vel exiguas admodum & breves habent. Ex erucarum thecis terra obrutis proveniunt.

Et quia puiverulentæ sunt, diurno tempore ante advenientem vesperam, ne pulvis solis calore arefactus excutiat, apparent. *Diurnæ*, quæ *ἡμερησίου*, antennis longioribus & in extremo tuberosis gaudent.

Semper juxta latera expansis alis provolant. Ex aureliis pendulis, vel arborum ramis affixis proveniunt. Planæ sunt, læves, plabræ, duriusculæ. Noctu volare nequeunt, ne ros nocturnus medullas madefaciat. Differentias earum speciales inferius vide.

Nierembergii meminit ex Indicis *Hoitzitzil Papalotl*, seu papilionis similis *Hoitzitzillin*, unde nomen meruit. Ob longo, inquit, est corpore desinente in tenuitatem, & transversis quibusdam lineis, aurei coloris distincto, sed maculis nigris intersertis alarum superiora eodem colore distincta sunt, sed inferiora rubescunt; lineis haud absimiliter per transversum discurrentibus. Cætera papilionum relinquo generi consona. Sunt & alia innumeræ apud novam Hispaniam differentia admirandis variatæ coloribus pulcherrimæ. Illud hic obiter monebo, in quibusdam papilionibus magnis hujus novi mundi pro lingua esse filum sanguineum oblongum excedens reliquum corpus, quod convolvit ut in bucca recipiatur, quam habet, ut illud commodius extrahere possit, sectam à superiore parte capitis usque ad inferiorem, ut pæne totum caput scissum sit.

Mouf. de Inf. I. c. 14. p. 88.

Nieremb. H. E. 13. c. 29.

PUNCTUM II.

De Papilionibus in specie, & primò de Papilionibus Aldrovandi primæ tabule.

Papiliones in specie, partim ab Aldrovando, partim à Moufeto descriptas habemus: Coincidere hujus & illius aliquas, concedi potest facilè: maluimus tamen in tanta varietate omnes ponere, ne quicquam desideretur. Aldrovandus suos indecem tabulas dispescuit, quarum prima quinque habet, qui à nobis ipsius Aldrovandi verbis describentur.

Primus, inquit ille, non incongruè dicitur. Est enim Papilionum

Aldrov. de Inf. 2. c. 1.

maximus. Vespere potissimum cernitur, interdiu latet. Latus est palmum, & amplius. Alæ singulæ rotundam habent ac notabilem maculam, oculum dices nigrum, sed primo miniaceo, dein candido circulo obductum, cætero subnigræ, aut fuscæ, molles, lanuginosæ, farinacæ, in extremo candicant; corpus pronum ad castaneum vergit, supinum non-nihil albicat, corniculæ sive antennæ plumarum instar molles, satis proceræ; femora quoque mollia, sed tibiæ duræ, oculi nigricant.

Quartus in hoc ordine similis ferè proximo, sed corniculis latioribus, & filicis ramulum figura quodammodo æmulantibus, luteis: corpore etiã magis lutescente, denique oculis longè pulchrioribus: miniaceus enim circulus longè in hoc major est, minorque niger, qui velut pupilam constituit.

Secundus totus erat viridis, annulis candidis. Alæ etiã lineas habebant roseas deorsum descendentes, item maculas transversales albas; rostrum erat longum, trigonum, oculi magni, nigri: corpus procerum admodum, crassumque, in extremo acutum. Alæ pro cuius portione sunt exiguæ. Ex hoc genere alium mihi describendum ac depingendum tradidit F. Gregorius Regiensis Capuccinus, illius insolenti forma ac colore captus, sed in quo annuli essent lutei, alæque maculis subflavis, castaneis, subcæruleis & nigricantibus distinguerentur. Longitudo huic papilioni palmaris est. Quid si sexu distinguamus, priorem fœminam esse ex editis mihi ovis comperi.

Tertium ex Eruca nasci observavi sub finem Augusti anno superiori, eaque caudata & immensæ magnitudinis suo postmodum loco depingenda. Folliculum non textit, sed in Aureliam mutata: Papilionem hunc generavit decem ferè dierum intervallo, corpore crasso ejusdem cum alis coloris, nimirum ex luteo & fusco variantis. In tergore notabilis macula est candicans, humanum quodammodo caput antèrius exprimens. Caput totum nigricat, pedesque & antennæ; quæ latiusculæ sunt. Alæ internæ totæ ferè lutescunt.

Postremum in hoc ordine depictum pro-na & supina parte anno 1592. mense verò Julio, hujusque die vigesima sexta gigni adverti ex parva quadam Eruca, hirsuta, colore ex rubro, albo & nigro variante. Hanc enim cum cepissem in tamarisco sive myrica sub meridiem, subsequenti nocte versa erat in Aureliam viridem, quæ filo sese capsulæ, cui inclusa erat, ex alvi extremitate edito appenderat, atque ita quindecim diebus continuis adhærens in eodem colore perseveraverat, deinde mutato eo lutea partim, partim nigra facta erat; qua-

re jam jam in Papilionem abituram conje-ci, cujus scilicet colores per senectam, quam mutando relinquunt exeuntes, transplenderent. Quod cum viperinis fœtibus commune hisce Papilionibus fuerit, eos enim supernè in ovo conspici testatur Aristoteles. Cum itaque erupisset Papilio, alis se fecit conspicuum iis, quos diximus, coloribus pronè & supinè. Color niger luteusque in primis alis intensior est, in supinis remissior. Alæ internæ, quæ aliàs minores esse solent, in hoc animali proceriores sunt, infraque serrata ferris eisdem coloribus distinctis, ex quibus ferè media ceu cauda quædam dependet. Corpus totum pronum atrum est, ad latera & supinè luteum, estque pro alarum longitudine admodum exile. Oculi magni nigerrimi, nigerrimæ item antennæ, quæ in extremo obtusæ sunt, totæ subtilissimæ. In alarum internarum externis lateribus macula rubra sive rosea conspicitur, rotunda internè, semi-circularis externè. In summa, elegans est Papilio, conspicitur passim per agros & hortos.

PUNCTUM III.

*De Papilionibus Aldrovandineis
tabula secunda.*

IN secunda tabella sex Papiliones posuit Aldrovandus, eosdemque ita descripsit.

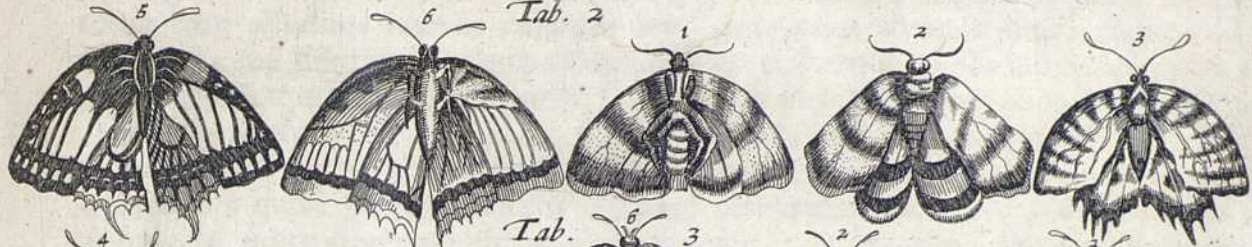
Primo & secundo loco supinè nimirum & pronè depictus Papilio, expansis alis, coloribus quatuor potissimum variat, miniaceo, nigro, albo & cinereo ad cæruleum non-nihil vergente. Suntque colores in extimis alis intensiores, ut remissiores in intimis. Capite, dorso, alvoque est cinereis, sed albis striis subtilissimis deorsum rectà tendentibus color ille cinereus insignis est. Corpus obtinet crassum, latumque, parte supina candicans, annulli coloris sunt, castanei, oculi ejusdem coloris, magni & prominentes. Alæ pariter amplæ sunt quarum externæ maxima sui parte cinereæ videntur, sed explicatæ quatuor, quos dixi, coloribus ita evariant, ut descriptu admodum sint difficiles; septem velut venæ rubicundæ eas percurrunt, inter quas in extremo totidem sunt, velut columnæ nigræ albis circulis notatæ ac supra hasce septem etiam maculæ nigræ V. literam exactissimè expriment; sed in dextra tantum; sinistra enim neque columnas eas, neque literas habet, in qua re mirus naturæ lus conspicitur, coloresque omnes in hac sunt dilutiores, pallidioresque; Dextra etiam punctis exiguissimis nigris erat notata, quæ in sinistra quoque non sunt, nisi quæ corpore nectitur,

Tab. 1

Tab. 2

Tab. 3

Tab. 4

Tab. 5

Tab. 6

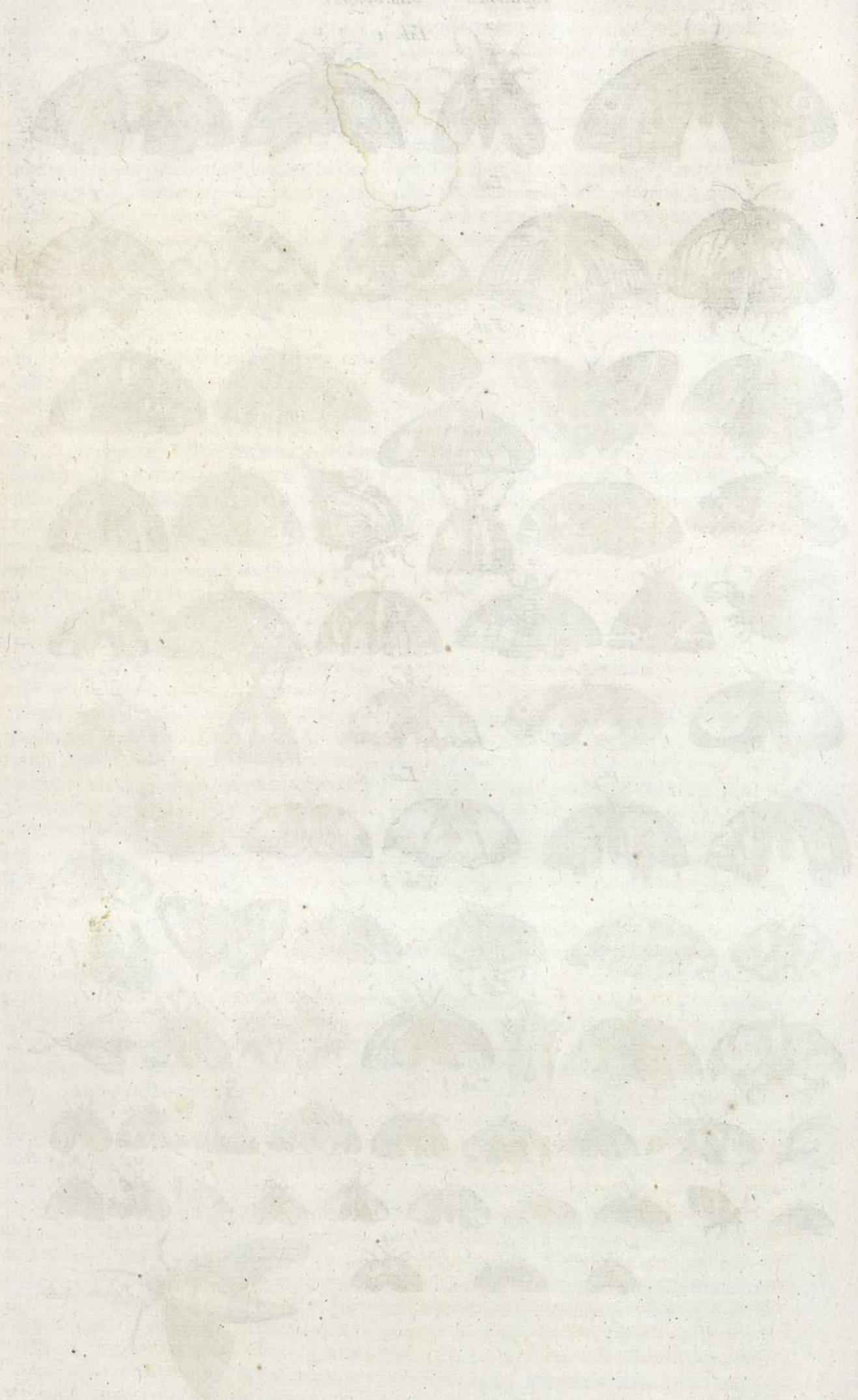
Tab. 7

Tab. 8

Etitur, nam deinceps in strias oblongiusculas mutantur. Postremò dextra in extremo candicat, striisque in signis est nigris descendentes, cum sinistra nigrescit eo loco, neque striarum aliquod habet rudimentum; Internæ verò alæ totæ sunt coloris miniacei, præterquam, ubi duæ illæ fasciæ apparent, nam hæ nigerrimæ sunt. Alæ externæ inversæ modò albicantis, modò nigricantis coloris areas obtinent, internæ loco albidinis habent colorem miniaceum, sed dilutiorem, quàm externæ. Antennæ erant nigricantes, proceræ, leves, in extremo obtusæ.

Tertium in hoc ordine Leucomelanum nominavi, quod præter colorem alarum album, ad subflavum nonnihil vergentem, totum corpus per tergus nigrum ac exile habeat. Alæ internæ in extremo sunt ferratæ, habentque longas appendices, ut icon ipsa declarat. Supra ferras, quæ semicirculum constituunt, maculæ quoque sunt semicirculares, candidæ, atque in his maculæ rotundæ, ferè cæruleæ quæ simul omnes egregiam speciem ac venustatem Papilioni præbent. Cætera, ut dixi, Leucomelanus est excepto ventre, qui candicat, antennæ in extremitate, quàm in plerisque obtusiores.

Tales est in quarta serie positus, qui totis alis nigricat, & quatuor habet in hisce oculorum specie maculas rotundas nigerrimas, cæruleâ velut pupilla decoratas; Alæ internæ longiores sunt externis & ferratæ, sed aliter ac in præcedentibus, hujus enim ferræ obtusæ sunt & rotundæ.

Quintus ex maximorum est genere, sed eorum, qui interdum per hortos obvolitant, corpore est procerò, mediocris crassitudinis, coloris fumati, annulis per alvum lutescentibus, alis ejusdem coloris in medio, infra candidis, & nonnihil ferratis, deinde nigris, & in ipsa nigredine maculas habentibus candidas ad latera, infra verò ad cæruleum vergentes. Antennæ longissimæ, obtusæ sunt & nigræ.

Sextus à macularum multarum serie, quæ in alis internis tam foris, quàm intus cernuntur, *αυθθαλαρα* nominatur. Oculi nigri sunt, pupilla candida, circulis ambiens luteus, suntque, ut dixi, in internis alis tantum, nam quæ in externis apparent maculæ rotundæ, totæ candidæ sunt; Habent tamen etiam hæ unicum oculum eisdem, quibus internæ, coloribus ad externa latera, cætero alæ totæ ex luteo ad castaneum vergunt. Per superiora corporis ater est, alvo supina ex cinereo ad fuscum vergit; alæ internæ, item pectus longa quadam lanugine viridi, plendente vestiuntur.

PUNCTUM IV.

*De Papilionibus Aldrovandinis
tabula tertia.*

IN tabula tertia novem habentur.

Primus, inquit *Aldrovandus*, ex mediocrium genere natus mihi ex Eruca, quam olim Bononiæ pluit; capite est, tergo alvoque coloris aurei, ad latera nigri. Alæ internæ ferratæ sunt, totæ ex aureo miniaceæ, & nigris punctis conspersæ, & in extremo nigræ. Alas externas venæ percurrunt deorsum descendentes, nigræ in area aurea, seu potius miniacea, item maculæ magnæ transversales ejusdem coloris, ipsæque alæ in extremitate undique nigræ sunt, & ibi maculas habent candidas. Pedes & antennæ lutescunt, & instar pedum polypi cirris præditi sunt, ut ad ea, quibus insiliunt, fortius adhæreant.

Secundus, qui numero *secundo* & *tertio* pronè & supinè depictus est, ex eodem est genere. Corpus enim habet mediocre, nigricans, alvum ferè auream, nigris annulis distinctam. Oculi candicant, alæ externæ in extremo nigræ sunt, & albis maculis insignes, cætera aureæ, venisque nigris, & tribus aliis nigris maculis incertæ figuræ speciosæ. Internæ in ejusdem aurei coloris area duplicem habent ordinem majorum macularum nigrarum, velut oculorum, sicut in icone exprimuntur. Colores omnes supina parte variant; In internis etiam alis (ita voco, quæ corpori sunt viciniore) qui extra erat aureus, nunc ferè est amethystinus ad cinereum vergens, adeò, ut lutescere videatur, estque unus tantum oculorum ordo nigrorum, majorumque, hos circulus ambit candidus. Corpus etiam supinum totum lutescit, pedes cinerei sunt, alæ externæ prope caput cinereæ, nigrisque guttulis oblongis notatæ, dein majori parte coloris sunt miniacei, & nigris maximas maculas habent, denique in extremo sunt rursus cinereæ.

Tertius, qui quarto loco depictus est, toto corpore pronè aterrimus, aterrimæ item alæ externæ, sed fascia ferè transversali coloris miniacei decoratæ, nec non alterius fasciæ candidæ rudimento, & punctulis aliquot rotundis, candidis. Internæ totæ ferè extrà miniaceæ sunt punctulisque nigris admodum exilibus insignes.

Quartus, in icone quintus, cum hoc idem est, sed supino corpore pictus, alæ externæ hic plus habent ex miniaceo & albo colore, quàm in prona parte, atque color remissior est. Internæ in extremitatibus

tibus ad miniaceum vergunt, cætera cinereæ, fuscis maculis respersæ, & alba ad latera externa macula conspicuæ, toto corpore ad cinereum vergit.

Quinto, in icone sexto: color totus miniaceus, notis diversis, lineisque nigris, alis angulosis, & leviter ferratis. Promuscidem habet longissimam, ac, dum vult, recurvam ejusdem cum pedibus coloris, nempe ex cinereo ad luteum vergentis.

Ex hoc genere *Sextus*, in icone septimus, esse videtur, longa item armatus proboscide, alisque præditus angulosis. Supra caput, præter antennas, etiam bina alia habet cornua, quæ in aliis plerisque non videas, corpore, alisque colore ferrugineo, albo, cœruleo, viridique varius est. In supremis præterea alis puncta quædam habet viridia in alba area, id dorso item viridescit.

Septimus, in figura *octavus*, totus luteus est, versus caput tamen alæ ad ferrugineum vergunt, nimirum ubi maculas non habent, suntque hæ numerosæ admodum, ac incerti ordinis, omnes aterrimæ.

Octavus, in tabula *nonus*, idem est supinè sculptus, quod colorem mutet, interne enim alæ partim viridescunt, partim candicant, & maculæ illæ atræ vix hic conspicuæ; externæ ferè palæaris sunt coloris, in quæ his maculæ evidentiores, corpus etiam flavescit, pedes habet luteo, antennas castaneo colore, alæ utraq; leviter angulosæ.

Postremus in hac serie corpore nigroque capite & hirsuto, proboscide proceera admodum, alis intus candidis, amethystinis striis ornatus extrâ nigricantibus, suntque angustæ, laciniatæ & longiusculæ.

PUNCTUM V.

De Papilionibus Aldrovandinis tabula quarta.

TAbula quarta Papiliones mediocres sunt, iique duodecim iconibus exhibentur.

Primus complicatis alis literam Δ quodammodo exprimit, corpore est prono, fusco, pedibus hirsutis, antennis admodum exilibus, alæ externæ ex candido & aterrimo splendentibus coloribus variant, internæ totæ sunt miniaceo.

Idem supinus exhibetur *tertia* serie, in quo color ille miniaceus dilutior est, externæque alæ totæ candicant, venis decoratæ miniaceis & maculis nigris, magnis, & corpus totum ex albo lutescit, alvus nigris punctis sive guttis exiguis consparsa est.

Secundus est hirsutus & crassus, alis su-

pernè cinereis, infernè miniaceis, lineis transversim nigris dissectis.

Quartus corpore est exiguo, nigro, luteis circulis distincto, oculis magnis luteis & ejusdem coloris antennis, alas habet tam internas, quàm externas etiam luteas, in extremo nigras, versus corpus ad castaneum vergunt, versus nigram verò ambientem fasciam planè est color ochros. Externæ prope exteriora latera maculam habent rotundam, nigram.

Quintus totus est ferrugineus sive castaneus, corpore intensius, alis remissius, alæ externæ unico tantum oculo, pluribus internæ exornantur nigris, intus albis, utraq; fascias habent nigras transversales incurvas, quæ angustæ sunt, rectasque, quæ latæ sunt & extremæ.

Sexto caput est luteum, oculi lutei, luteique pedes & antennæ, corpus nigricat, alæ utraq; ferè aureæ in extremo, ut icon ostendit, aterrimæ, externæ ad latera externa maculam habent rotundam, nigram, exiguam.

Septimus ex luteo totus ad viridem colorem vergit, minus in exterioribus, magis verò in interioribus, hoc est, interiores exterioribus magis viridescunt. Externæ maculam habent nigram, rotundam, internæ albam, caput quoque nigra macula insignitum est.

Octavus antennas habet proceras, in fine obtusas, caput exiguum, oculos magnos. Corpore est luteo & nigro distincto, alæ quoque luteæ sunt, sed magis ad castaneum vergunt; externæ nigris punctis maculantur, quibus internæ carent, utraq; dentatæ sunt.

Nonus ex eorum genere est, qui proceras habent proboscides, alis est primum versus caput luteis, nigris modò punctis, modò maculis, hisque & rotundis & longis maculatis, dein cœruleis, in extremo nigricantibus & dentatis.

Decimus propter insolentem vultum, quo Satyrum quàm exactè æmulatur, *Σατυροειδής*, dici potest. Corpore toto est flavo, rubro distincto, alvo bifurcata, alis nigricantibus, & velut stellis candidis elegantissime exornatur.

Undecimus corpore est nigro, alvo annulis albicantibus, alæ ejus ex albo ad luteum vergunt, sed maculæ ferrugineæ & nigræ alternatim huc illucque conspersæ luteum illum colorem ferè extinguunt suâ copiâ.

Postremum corpore etiam atro est, sed renuori, habetque alas internas dentatas & exterioribus proceriores utraq; aterrimo & lutescente coloribus variæ, habent tamen in fine aliquid candicantis.

PUNCTUM VI.

De Papilionibus Aldrovandinis tabula
quinta.

Aldrov.
lib. cap.

Habet & quinta tabula mediocres, quorum sex icones Author ponit.

Primus corpore est nigricante, alvo extrema & dorso cinereis. Alæ externæ internis sunt angustiores, ex albo ad viridem nonnihil inclinant, magis tamen viridescunt internæ, utraq; in extremo circumcirca rosei coloris velut circulo ambiuntur, externæ prope finem nigrescunt, habentque in medio ferè maculam nigram. Antennæ purpureæ sunt, in extremo obtusæ & albæ.

Idem *secundo loco* datur supinus, in quo, quod in externis alis prope finem erat, nigricat, hic viridescit, sed macula tamen nigra colorem retinuit nigrum, internæ prope corpus prorsus virides, in fine ad luteum vergunt, cingunturque eodem circulo roseo. Estque hoc observatu dignum in internis, quod maculam habeant albam cum circulo ferrugineo, quæ extrinsecus non est.

Qui sequitur pronè & supinè pictus, à potioribus coloribus *καυκίχλιος* dici potest, sed hunc, quia admodum maculosus est, *καυκίχλιος* variegatum nuncupavi. Prono corpore leucophæo est, capite nigricante, oculis instar saphiri viridibus, antennis nigris cum appendicibus in summitate albicantibus, pectore hirsuto, alis candidis, suprâ prope caput ad cœruleum vergentibus, maculis magis nigricantibus, inferius respersis; dico inferius, nam, ubi cœruleæ sunt, nullam cernere est maculam, supino corpore magis candidat. Alæ externæ sunt candidæ & nigro variæ, internæ ex albo & viridi eleganter admodum decoratæ.

Quintum Papilionem *crucigerum* nominavi, quod externis alis complicatis, albis tæniis, quibus ornatus cernitur, crucem, vel potius literam X. exprimat, quanquam id in icone pictor non expresserit. Sunt itaque alæ illæ nigræ, fasciis seu tæniis albis insignes, & venis rubicundis deorsum descendentes. Interiores sunt totæ miniceæ, maculis nigris rotundis illustres. *Sextus* idem est parte supina exsculptus, in cujus internis alis maculas illas nigras non videas, & fasciæ quæ in externis alis pronâ parte albæ erant, hic aureæ sunt. Corpore est iste Papilio pronè luteo toto, supino ventre albo, nigris guttis triplices ordinis consperso, oculi nigri sunt & exigui, exiguæ exilesque antennæ.

Sextus ac postremus alas externas ac internas exterius rubicundas, ad castaneum vergentes habet nigris guttis conspersas. Supinâ parte alæ internæ candidant, exteriores colorem eundem ferè, quem prona earum pars, conservant. Corpus pronum atrum est, supinum cinereum, cinerei quoque pedes, antennæ nigræ, oculi lutei prominentes.

PUNCTUM VII.

De Papilionibus Aldrovandinis tabula
sexta.

Papilionem, qui in tabula sexta *primo* depingitur ordine, *καυκίχλιος* nuncupavi, quod internis alis intus ac extra multis notaretur oculis, qui tamen, licet duo tantum, in externis exterius & interiorius elegantiores sunt. In his enim iris est nigerrima, pupilla alba. Alæ supinè ex luteo & castaneo variant, internæ intus prope corpus primum cœruleæ, dein ferè amethestina, in quo colore cernere erat lineas duas transversales, flexuosas, castanei coloris, sub quarum postrema color subsequitur luteus, deinde rursus amethystinus, quem lineæ percurrunt castaneo colore, atque intra has siti sunt, quos dixi oculi, quos subcœruleus cingit circulus. Corpus animantis nigricat, pedes & antennæ lutei, oculi nigri.

Alter alas habet dentatas, rubicundas, ad ferrugineum accedentes, & maculis respersas nigris, in medio rotundis, ad latera oblongis ac magnis. Alæ supinè nigricant, & albam fasciam habent, quæ vel currentes æmulatur fluminis undas. Corpus supinum cinereum est, pronum nigricat.

Separatim in Bononiensi editione depictus ex iis est, qui in arborum truncis nascuntur, capite admodum exiguo, albo, antennis ferrugineis, latis & quodammodo ferratis, dorso ferrugineo & albo, alis alvoque luteis, zonis castaneis.

PUNCTUM VIII.

De Papilionibus Aldrovandinis tabula
septima.

Sed & illi, qui in tabula septima dantur, sex mediocribus sunt, quorum tredecem figuræ dantur.

Primus corpore toto niger est, annulos verò habet luteos, alæ omnes candidant, & venis distinguuntur nigricantibus.

Tertius & Secundus Bombylii sunt, ex crucis bombycivomis orti, vulgò noti, undique candidissimi, exceptis antennis, quæ nigræ sunt & hirsutæ, invicem coeunt, mas est tenuiori corpore, secundo scilicet loco pictus. Inter utrumque ova approximus exigua, coloris ferè crocei alas habent breves, & ad volandum velut ineptas.

Quartus in hac serie totus quoque candidat per alas, per quas venis habet subcœruleas, deorsum descendentes, & punctorum rubicundorum triplicem ordinem, quæ transversalia sunt. Externæ duobus velut oculis nigricantibus decorantur, in extremo ad luteum vergunt oculi & deorsum lutescunt.

Quintus corpore ex crasso, castaneo, luteis zonis, antennas habet ferrugineas, latas & hirsutas vel plumosas, in capite & cervice candidat. Alæ etiam albæ sunt, ferrugineas habentes venas, & ubi corpori hærent, striarum nigrarum rudimenta.

Sextus totus est candidus, corpore scilicet ac alis, quæ venas habent nigras, nigros item pedes & antennas.

Septimus μολύχου dici potest propter colorum diversitatem, corpore toto nigricat, nonnihil tamen ad ferrugineum vergit, sicut item pedes, proboscides & antennæ, quæ admodum tenues sunt & obtusæ. Alæ internæ totæ sunt miniacei coloris, sed nigris lineis flexuosis distinctæ, externæ, quæ corpori annectuntur, atræ, dein miniacæ, dein rursus atræ, mox albæ, postremò iterum nigræ, majorem tamen aream albus color occupat, eumque percurrunt venæ ferrugineæ, rubescentes, notandumque est, album illum colorem infrà versus corpus in luteum commutari, & guttis modò rotundis ac exiguis, modò oblongis distingui.

Octavus superioribus omnibus minor est, corpore prono nigricante, alis ex luteo ferrugineis maculis nigris refertis.

Nonus idem est, at supinè pictus corpore, quod candidum est. Alæ externæ colorem retinent, internæ planè mutant, utpotè quæ maculosæ sunt argenteo splendidissimo, & ferrugineo.

Decimo alæ externæ ac internæ nigerrimæ, maculosas habent alas, uti pictura indicat, corpus etiam nigrum est.

Undecimus corpore ex luteo ad ferrugineum vergit; & nigro distinguitur; Alæ exteriores ex albo & nigro variant, internæ luteæ sunt, & quatuor nigris maculis insigniuntur. Externæ supino corpore pictæ, ut *duodecima icon ostendit*, etiam ex albo & nigro variant quidem, sed ad latera sunt ferrugineæ, internæ colorem retinuerunt, sed nigræ illæ maculæ minores sunt, in extremo tam hic, quàm illic nigræ sunt.

Decimus tertius, qui in hac tabula postremus est, totus est ferrugineus, alæ externe in medio oculum habent, cujus pupilla alba est, nigrum, internæ denticulatæ sunt, utraq; in extremo nigricant.

PUNCTUM IX.

De Papilionibus Aldrovandinis tabula octava.

MInimi sunt; qui in tabula Octava depinguntur, inter quos qui *tertio loco datur* non inveniustus est, triplici nimirum colore, albo, ruffo & luteo varians per alas. Nam lineæ, quæ in his cernuntur, & transversales & descendentes ruffæ sunt, cætera vel candida vel lutea, punctis etiam notata ruffis, corpore angusto, exili & nigricante, alvo bifurcata, pedibus exilibus & proceris.

Huic consimilis est quodammodo *secundus*, corpore item nigricante, sed crassiori, crassiori item capite. Alæ externæ luteæ sunt, supernè magis, minus verò infernè, utrumque transversalis linea nigra distinguit, toræ maculis, seu punctis exiguis nigris sunt distinctæ, internæ nigricant, & in extremo facias angustas habent luteas.

Primus toto corpore niger est, alvo in extremo acuta, alis rotundis, candidis.

Quartus corpore quoque nigricat, oculos habens luteos, alas ex luteo ferrugineas, ubique nigerrimis decoratas notis.

Quintus lutescit, punctis, insignis cinereis; quæ totas ferè alas occupant. In externis alis macula conspicitur nigra, neque aliud in hoc notatu dignum, ut in præcedenti, maculas habent cinereas in area lutea.

Septimus corpore & alis totis subalbidis est, pedibus & antennis nigris, in medio externarum macula est nigra.

Octavus alvo est rubrâ, nigris punctis notata, pectore & externis alis nigris quidem, sed nescio quid cœrulei etiam demonstrantibus. Alæ internæ luteæ sunt, striis plenæ nigris, deorsum descendentes.

Nonus corpore est admodum brevi & exili candidante, alis item candidis, ad latera subluteis, undique nigris guttulis refertis. In medio duæ taniæ sunt coloris aurei, tortuosæ, in singulis gyris punctum habentes nigrum.

Decimus toto corpore candidus est, & nigris punctis variat, alas verò habet pulcherrimas, majori areæ parte ferruginei coloris, in quo mirum est, quàm luserit natura. Primum enim in eo fecit fasciam ex maculis rotundis, literam O. exprimentibus, dein parva addidit ejusdem coloris pun-

puncta, postmodum alias duas tænias tortuosas, tum denique albam cum punctis intus nigris.

Undecimus niger est, alas verò habet ex ferrugineo ad luteum vergentes, totas nigris, ut icon ostendit, maculis distinctas.

Duodecimus crassam admodum habet alvum, coloris propè cœrulei, luteâ fasciâ sive circulo insignem. Tergus nigricat, ut & caput, & oculi, pedes & antennæ, quæ admodum sunt proceræ. Alæ versus corpus cœruleæ, deinde nigricant, suprâ duabus maculis rotundis luteis, infrâ tribus albis conspicuæ.

Decimo tertio corpus est nigrum, præterquam in dorso, ubi cinereum est. Alæ luteæ, auro resplendentes, oculis innumeris nigris, quos circulus ambit candidus, cohonestatæ.

Decimus quartus hirsutus est, ac alis totis cœruleis parte externa, interna cinereis, maculis albicantibus (in quibus mediis punctum est atrum) ordine pictis, in extremo margine notis rubicundis oblongis, oculis caudæ pavonum similibus, albo ac nigro utrinque clausis dispositis, lineæque nigra in latitudinem alæ discurrente terminatis. Totum corpus nigerrimum, item pedes, oculi, & antennæ. Alæ in fine albæ sunt, cætera, ut dixi, exterius cœruleæ.

PUNCTUM X.

De Papilionibus Aldrovandinis tabula

nonæ.

Nona tabula viginti quatuor habet Papiliones exiguos, quorum equidem infinitus est numerus, infinitaque diversitas.

Primus in hac serie corpore pronò nigricat, pedes & antennæ sunt cinerei. Alæ prius nonnihil ad ferrugineum vergunt, mox candicant, punctis & lineis ubique atris conspicuæ.

Secundus corporis mole vix culicem vincit, quin, ni alas Papilionis haberet, culex omninò foret. Alvus ei cinereus, pectus nonnihil ex cœruleo possidet, alæ albæ sunt, ita tamen, ut nonnihil etiam fuscescant, habentque puncta minutissima nigra cum circulis ambientibus ea candidissimis.

Tertius minimus dici poterit propter alas albo, nigro, rubro & subcœruleo maculosas; Externæ in notabilem acutiem desinunt, corpus ei totum subatrum est, proboscis & antennæ lutescunt.

Quartus alas habet aureas, in margine ferè castaneæ colorem imitantur, pro-

pe extremitatem est macula ferruginea; alvus argenteo micat; pectus superna nigricat, in capite duo sunt puncta coloris argentei.

Quintus ex iis est, qui ad ignem candelarum advolant, corpore subcinereo, alis totis candidis, lineis sive venis ad ferrugineum inclinantibus.

Sextus alas habet infrâ nigras, cætera coloris rutili. Corpus cum antennis & pedibus nigrum est.

Septimus quoque niger est, sed circulis sive annulis duobus per alvum luteis distinctus, oculi quoque lutei sunt, alæ supernè magis, infernè minus nigricant, & maculis ubique insigniuntur candidis.

Octavus ex ad volantibus etiam ad lucernas est, alvo coloris flavi, nigris, ut in iconè apparet, punctis rectâ deorsum vergentibus insignis, reliquo corpore candidissimis, sed quæ exiguis admodum ferrugineis ferè punctulis insigniuntur, & in fine nigricant.

Nonus septimo similis, sed corpore major est, minoribusque contrâ alis, & in quibus majores maculæ albæ sunt, & velut argento resplendent.

Decimus alas pro corporis portione breves habet angustasque, alvum admodum proceram, nigricantem, annulis candicantibus distinctam, alæ leviter pallidè lutescunt.

Undecimo caput magnum ac nigrum, corpus & internæ alæ miniacei coloris; lineis transversalibus nigris in extremo insignitæ, externæ totæ sunt coloris castaneorum, pedes brevissimi.

Duodecimus corpore est flavescente, proceròque, dorso crassiusculo, in quo color ille flavus paulò est intensior, capite exiguo ac rotundo, pedibus brevioribus, alis candicantibus, vel pallidè lutescentibus.

Decimus tertius vulgatissimus ille est, qui candelarum lumini infestus est; Corpore est admodum exiguo nigricante, alis & antennis flavis.

Decimus quartus internas alas totas habet rubras, supernasque ejusdem coloris, sed ad internos margines cinereas. Corpus totum atrum, præterquam in cervice, ubi circulus aureus est, pedes sunt rubicundi, antennæ nigræ in extremo obtusæ.

Decimus quintus idem est supino pictus corpore, ut alvi crassities magis apparet. Nam alioqui nihil, vel parum differt. Fœmina erat, & ova mihi peperit rubicunda.

Decimo sexto corpus est oblongum, & fuscescit infernè, supernè argenteo micat. Alæ ejusdem sunt coloris fusci, & argento auroque micantis.

Decimus septimus toto corpore nigricat, alas habet ferrugineas, sed elegantissimè aureo colore resplendentes.

Idem *decimo octavo* loco exhibetur supinus, quia variat admodum. Nam corpore toto candicat, alæque minus sunt ferrugineæ, minùsque resplendent auro, sed contrà innumeris punctis atris maculantur, quas circuli sui ambiunt candidi. Habent verò eandem fasciam auream, prope extremum marginem.

Decimus nonus alvo admodum est procerus, tota lutea, cervice nigra, pedibus, antennis & summo capite candidissimis, alæ quoque candidissimæ sunt, sed striis sive lineis nigris interstinguuntur, suntque adeò breves, ut ad volandum videantur esse inutiles. Nam hoc in eo observavi, quod continuò foliis, velut zoophyton quoddam, adhæreat.

Vigesimus, nisi alas haberet latiores, ex muscarum potius, quàm Papilionum genere videretur. Corpore enim est admodum compacto, nigricante, alis ex cinereo ad castaneum inclinantibus, & aurum resplendentibus.

Vigesimus primus ab alis tam internis, quàm externis profus argenteo splendore emicantibus, argenteus dici potest. Corpore præterea toto candido est, præter oculos, qui nigri sunt, & antennis, quæ sunt luteæ.

Vigesimus secundus toto corpore aterrimo, alas habet nigras colore ruberrimo distinctas, pedes & antennis longiusculos, nigros.

Vigesimus tertius antennis habet latissimas, hirsutas ac velut plumosas, coloris flavescentis, caput & alas candidissimas, has tamen fuscæ transeunt lineæ subtilissimæ. Alvus tota crassa est & gravis colore luteo, nihil, vel parum volat, foliis semper adhærens.

Postremus omnium minimus, brevioribus tamen, quàm par est, ac latioribus alis pictus. Sunt enim angustiores ac oblongiores, totæ albicant. Triticiarius dici potest. Nam tritico infestus est, utpotè ex tritico prognatus.

PUNCTUM XI.

De Papilionibus Aldrovandinis tabulæ decima.

DE istis etiam ita Aldrovandus: Papilio primo ordine in hac decima tabula depictus figura corporis est admodum insolenti. Habet enim in albo seriem quandam velut plumarum subtilissimarum, penicillos pictorum exactè exprimentium, coloris partim albi, partim nigri. Corpore toto

admodum crasso est, dorso & vertice summo cinereis, alvo luteo, annulis distincta atris. Inter quintum & sextum anulum ab utroque alvi margine macula est candidissima, inter sextum verò & septimum aterrima. Alæ exterius ex cinereo fuscæ sunt, intus sunt rubicundæ corpore supino, sicuti etiam, qui *secundo loco* depictus est, candicat. Antennæ latæ sunt, & ex cinereo fuscæ. Alvus supina nigra est, in medio candida. Ad mediocres pertineret, nisi tam crassus esset.

Tertius ex minoribus est, alvum habet luteam nigris zonis distinctam. Alæ quoque flavescent, tergus ferrugineus est, ejusdemque coloris antennæ, quæ latæ sunt & hirsutæ, supino ventre albicat.

Quartus alvo quoque lutea est, sed magis ad croceum accedit, & punctis notatur in medio deorsum descendentibus aterrimis. Alæ internæ ejusdem cum alvo sunt coloris, & similibus quoque punctis maculantur, exteriores leviter pallideque lutescent, tergus & antennæ colore sunt ferrugineo, pedes croceo. Habes eundem alis complicatis, prout ex sua chrysalide erumpit.

Sextus valdè est exiguus, corpore superno fermè ferrugineo, inferno planè aureo, alas habet luteas ad croceum vergentes, admodum parvas.

Septimus corpore nigricat, alas habens luteas ad ferrugineum nonnihil vergentes, & ferrugineis venis distinctas. In exterioribus macula est nigra, rotunda, puncto intus albo.

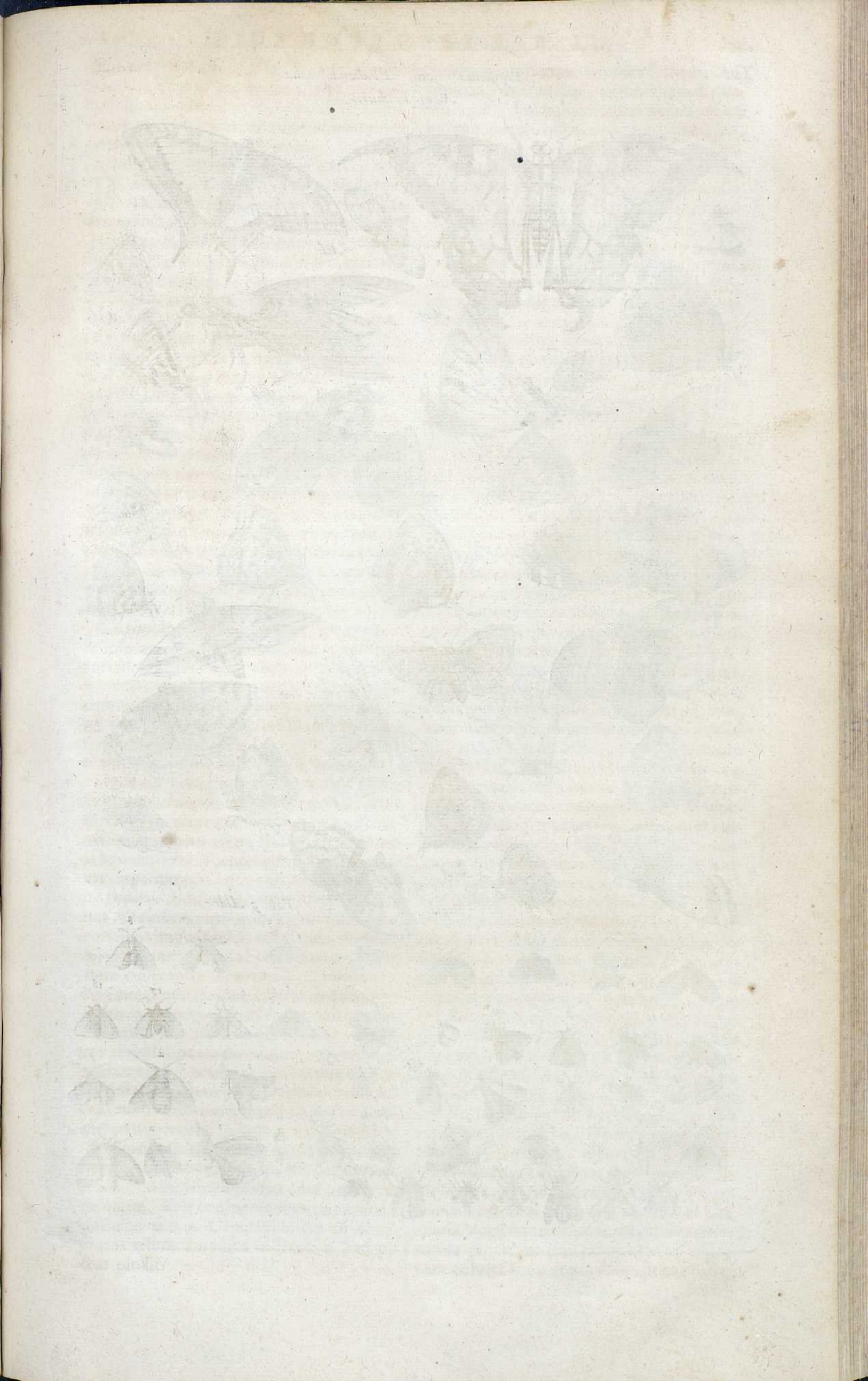
Idem est, qui *Octavo loco* depingitur erectis alis, quæ eundem plane colorem retinent, præterquam ubi corpori junguntur, quâ parte ad cœruleum vergunt, habentque lineam albam, quæ medias percurrit.

Ex minimorum genere est, qui *nono loco* exhibetur, corpore cinereo, nigrescente, aliscinereis admodum obscuris, internis luteis. In externis macula est candida, literam V. exactè exprimens, item altera figura semicirculi.

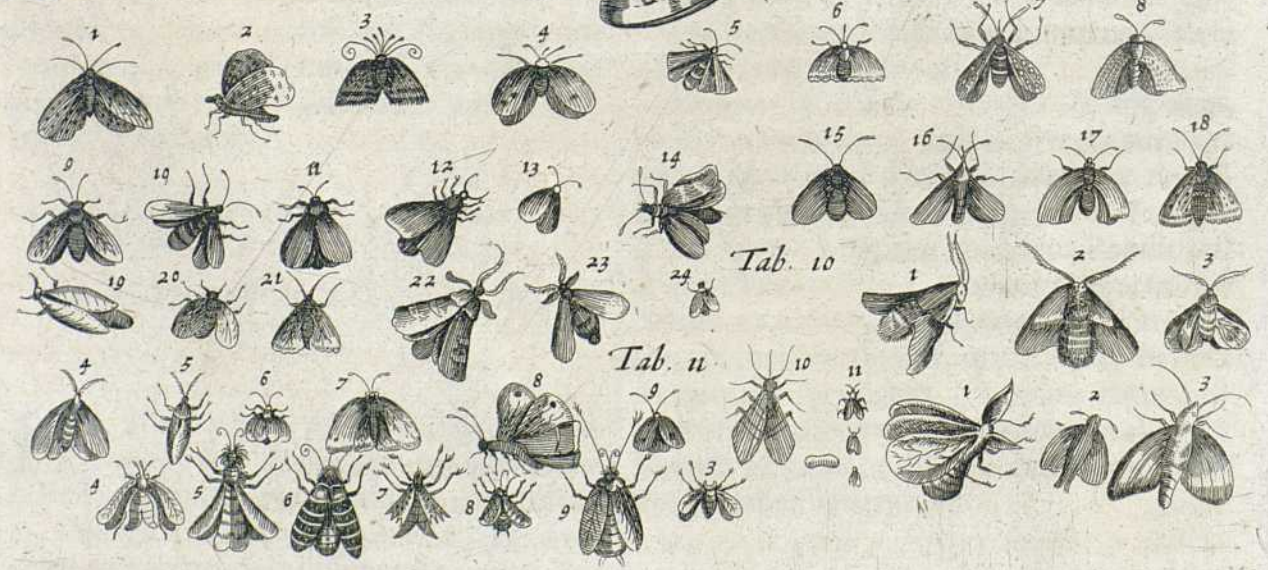
Decimus alas habet longas & angustas, colore flavescente, fasciis sive tæneis ornatas tribus atris. Pedes & antennæ flavescent, oculi admodum exigui sunt & nigri.

Postremus omnium minimus Papilio est triticiarius rectius, quàm in præcedenti tabula exaratus, simul cum sua chrysalide, & vermiculo sui ortus. Alas habet, ut cæteri, quaternas, albidus totus, cinereusve, corpore levi in acutum alvo desinente, argenteo splendore. Vermiculus iste Circulio vocatur.

PUNCTUM XII.

*De Papilionibus Aldrovandinis
tabula undecima.*

Rariores sunt & formæ insolentioris, qui in undecima tabella depinguntur. Ex quibus *primus* albo est crassissima, supernè candida, infernè nigrescente, seu potius ad cœruleum inclinante, annulis & punctis distincta nigricantibus. Tergus ac caput candicant, admodum hirsuta. Antennæ latissimæ ac villosæ, coloris ferè amethystini. Alæ ex amethysto & cyaneo mediæ, venas habent rutilas primum, post nigras: In extremo candicant, ubi punctis maculantur exiguis, aterrimis. Pedes robusti, ejusdem cum antennis coloris. In albo notatu dignum est, quod in extremo longè crassior sit, quàm ubi corpori jungitur.

Secundus ex eodem vel consimili genere, licet minor, corpore est fusco, capite acuto, oculis protuberantibus, per tergus & summo vertice cinereis, alis brevibus pariter cinereis internè prope alvum rubicundis. Antennas non rectà, ut cæteri, erigit, sed ad latera extendit.

Tertius ex eodem quoque est genere, & ipse acuto capite, & ad latera emittens antennis suas. Corpulentus est, crassiori tamen thorace, quàm albo, quæ nigris extenditur annulis. Toto corpore superno leucophæus est, infernè candicat. Alæ totæ fuscæ sunt, internæ, quæ ventrem spectant, nonnihil possident rubicundi.

Quartus totus ex cinereo fuscus est, alas habens longiusculas & angustas. Alvo est crassa & bifurcata. Hæc annulis, alæ venis insigniuntur ferrugineis. Caput admodum breve est, antennæ minutissimæ, ac vix apparentes.

Quintus insolentis formæ caput obtinet, à cujus lateribus duo sunt tubercula, rotunda, nigra multis capillamentis nigris hirta, & in extremo alia duo, sed quæ ejusdem cum capite sunt coloris, nimirum ruberrimi, qui quoque color communis est tergo, à cujus quoque lateribus duo alia sunt tubercula nigra, ut priora. Alæ ex infima tergoris parte exoriuntur, colore ferè nigricante, luteis aureisque lineis & guttis refertæ. Alvus est bifurcata, tota lutea, rubris zonis interstincta. Pedes & antennæ nigricant.

Sextus tota albo rubra est, aureis prope finem lineis notata, in quibus puncta sunt rubra. Alæ primum luteæ sunt, dein totæ nigræ, albis conspersæ punctis, & lineis distinctæ aureis. Caput villosum est & nigrum, tribus antennis instructum, ut pictor pinxit.

Septimus minimorum generis alis est denticulatis lutescentibus, nigris lineis & punctis rubris insignibus; alvus albida est bifurcata, nigris lineis ornata ambientibus, pedes nigricant.

Octavus alvum item habet bifurcatam, sed crassior, ejusdem prorsus cum præcedente coloris, sicut & ipsæ alæ, sed quæ loco punctorum in extremitatibus infernis rubescebant.

Nonus crassissimam habet alvum rubram, supernè luteo distinctam, alas angustas, ferrugineas, nigris lineis refertas, dorsum candicat.

Postremus albo est crassiuscula, alis & toto corpore cinereis, pedibus nigris.

PUNCTUM XIII.

De Papilionibus Mousfeti, & primo quidem de Phalænis magnis.

NON cedit Aldrovando Mousfetus. Plurimas enim tam nocturnarum, quas Phalænas vocari diximus, quàm diurnarum species, easque in magnas, medias & minimas distinctas dedit, quas hic etiam exhibere placuit. Et magnarum quidem octodecem species habet.

Maxima Phalæna venter arenosi admodum coloris est, uti & interna alarum pars; oculi cœrulei videntur, caput verò lividum, inter oculos antennæ duæ emergunt subfuscæ, aquilinum referentes fucum, & nigris transversim lineis funem contortum imitantes. Scapulis veluti pannus quidam adhæret arenosus, surdus, à quo macula nigra decussati tracta scapulas finit. Cæterum corpus, si dorsum spectes, cyaneum, si ventrem, arenosi coloris est. Alæ duæ exteriores permagnæ, aquilinas colore æmulantur, maculis albisque orbibus variè distinctæ; internæ, multò sunt minores, atque intus furvis striis & maculis quibusdam insignes: Crura habet lacertosa & valida, furvi singula coloris, & in extremo duobus nigris digitis forcipata. Volat magno cum strepitu, & nocte exoculata, quemcunque splendorem ex ligno putrido, squamis piscium, aliisque rebus ortum avidè consequatur. Sicut magni Tyranni minorum gentium nobiles devorant & hauriunt, ita hæc nocturnæ diurnas Papiliones sub foliis latitantes alis diverberant atque occidunt.

Secunda primæ magnitudinis phalæna, ut mole corporis nonnihil superatur: ita primam colorum harmagoge, tono & elegantia longè vincit: ac si natura in hac ornanda pigmentariam suam omnem officinam exhausisset, atque illam primam Re-

*Mousfet.
de Insect.
I. c. 14.
a pag. 89.
ad 94.*

gem papilionum, id est, fortem, strenuum, nigellum, lentiginosum, hanc verò Regiam, mollem, tenellam, comptam, unionibus, gemmisque consistam, opere plumato & Phrygio superbientem fecisset. Corpus lana quasi anserina, nonnihil lævigatum & hirtum. Martis, vel Sabellionis potius pellem mentitur, capite est parvo, oculis magnis prominentibus, antennis plumiformibus duabus, buxum colorem referentibus. Alas habet quatuor magnas singulas multicolore oculo donatas, quorum pupilla nigra, iris *αυλός*, circulis & semicirculis mellinis, flammeis, albis & nigris pulcherrimè distincta. Externæ alæ ab exortu ad oras albicant, nigris quibusdam venulis punctulisque insignes. Oram ipsam peniculantem cum limbo ornat, exortu surdè fuscum, sive subflavum. Internæ alæ fuscae videntur, uno quoque oculo superioribus conformi præditæ, tribusque institis ornata: harum prima plana est, media opere dentato excurrent (ignei utraque coloris) extrema verò subalbida, & veluti à pellionibus assuta, cruribus incedit validis, hirsutis, lacertosis, ejusdem cum reliquo corpore coloris. Hanc Carolus Clusius Vienna misit tam eleganti forma notabilem, ut suspicere potius admirarique eam quàm verbis aptis describere facilius sit.

Tertia est corpore magno, hirsuto, nigricante; singulæ alæ uno oculo notantur, cujus pupilla nigra, circulus fuscus, semicirculus albus. Varii quasi panni in alis conspiciuntur dilutò amethystini, fimbriæ vero alarum extremæ primùm cinerei, deinde aquilini coloris videntur. Caput valdè breve & exiguum, unum utrinque oculum coracinum emittit, pupilla albissima insignem. Inter hos duæ antennæ valdè breves & exiles fusci coloris erumpunt. Ex pilosa eruca oritur, non glabra.

Quarta caput habet magnum fusci coloris, è quo duæ antennæ rectæ & subnigræ surgunt. Collum miniata macula ornatum, pectus hirsutum quadratum, fuscum. Scapularum pars anthracina, venter amethystinus quinque vel sex orbibus nigris dividitur. Pedes picei videntur; alæ leviter fuscae; subnigris in longum venulis satis conspersæ.

Quinta caput albescit, oculi nigrescunt, cornicula aliquantum flavescunt, alæ exteriores longæ ex fusco atque albo surdescunt, interiores leviter & quasi obiter pictæ rubescunt. Scapulæ nigerrimæ conspiciuntur, reliquum verò corpus subroseum, septem nigris circulis linea albescente per medium totum ventrem currente alligatis ornatum.

Sexta caput scapulæque, atque exteriores alæ, sanguineis venulis lineatæ ex fusco albescunt: Capitis oculi propen-

duli, hyacinthini videntur, vel potius cyanei. Internæ alæ nonnihil incarnatæ oculum media sua parte repræsentant, pupilla corvina, circulo hiacynthino lucentem. Corpus carnem arescentem, & leviter infumatam refert, sex quidem orbiculis ex nigro atratis notatum.

Septima alas habet exteriores albas, fuscis quibusdam maculis undulatim variegatis insignes; collum miniata quasi pellis circumcingit, ad totas deinde scapulas capucii instar decurrens: caput rubrum, oculi margaritei, antennæ flammeæ videntur. Alæ internæ rutilæ, tribus nigris maculis lentiginosæ, pedes rubri, venterque totus concolor, incisuris septem plenius miniatis & transversim ductis conspicuus.

Octava tota ferè Bætici coloris est, nisi quod omnium alarum extremitates buxæ videantur, uti etiam media antennarum pars.

Nona illi ferè est similis, sed extrema alarum pars arenam nigriorem refert. Cornicula verò lata habet & repanda, ex fusco albicantia, mediam externarum alarum partem candida rotunda macula adornat.

Decima parilem præ se fert magnitudinem, ex albo tota furvescens, nisi quod media alarum extremarum pars puncto admodum albo, oculus verò pupilla valde nigra conspiciatur.

Undecima caput tuberosum, cornicula exilia, corpus atque extrema alarum pars lutum subactum æmulantur, alias verò alæ totæ obscuræ argenteæ fuissent.

Duodecima videtur subcinerea, alis nigris quibusdam maculis infestis, oculos item habet nigerrimos, pupilla candida lucentes.

Decima tertia antennulas vix ostendit exiguas, toto corpore flavescit, præter oculos (qui exigui & nigri) atque alas, quæ albidæ videntur.

Decima quarta varii coloris videtur, cornicula tuberosa nigra habet, uti & ocellos & pedes. Scapulæ albis quinque veluti plumis ornantur, quarum utramque mediam tres nigræ maculæ occupant. Alæ niveæ nigris, luteis & cœruleis hic illic maculis pinguntur. Corpus illi nigro-cœruleum, articulatam, & juxta latera albicans; caudam pro arbitrio exerit vel recondit, mucronatam, subluteam, articulatam: totum corpus pulvere quasi conspersum; aliàs enim corniculorum tuberantium gratia in papilionum classem venisset. Ova numerosa ponit, sublutea, ac inter excludendum caudam exilem exerit, ac deinde prohibitu recondit.

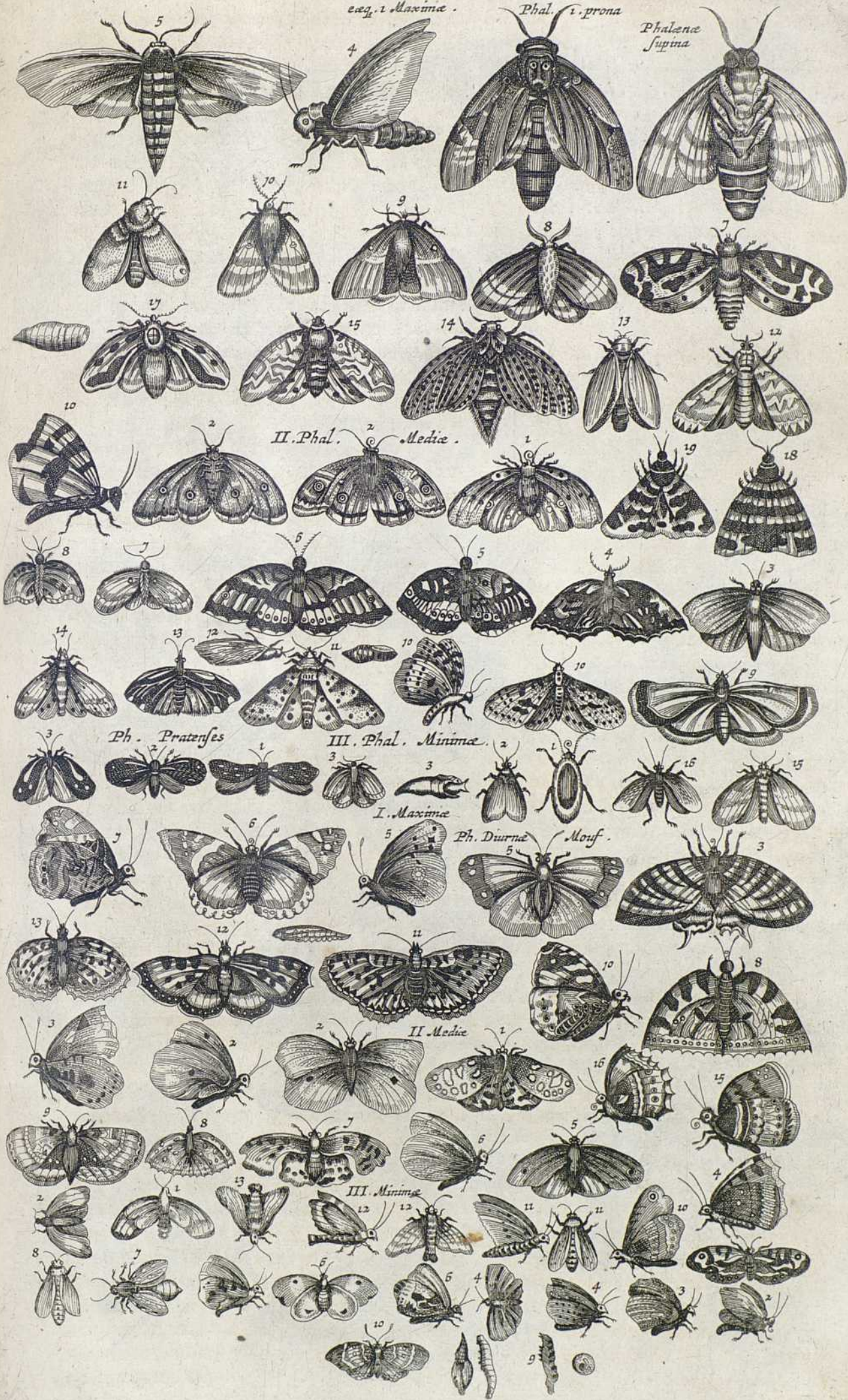
Decima quinta cornicula duo habet nigra, exilia, caput atque scapulæ hirsutæ, fusci coloris, cullum miniato torque decoratur, femora rubescunt. Alæ extremæ ex fusco & albo scutulatæ vel undantes

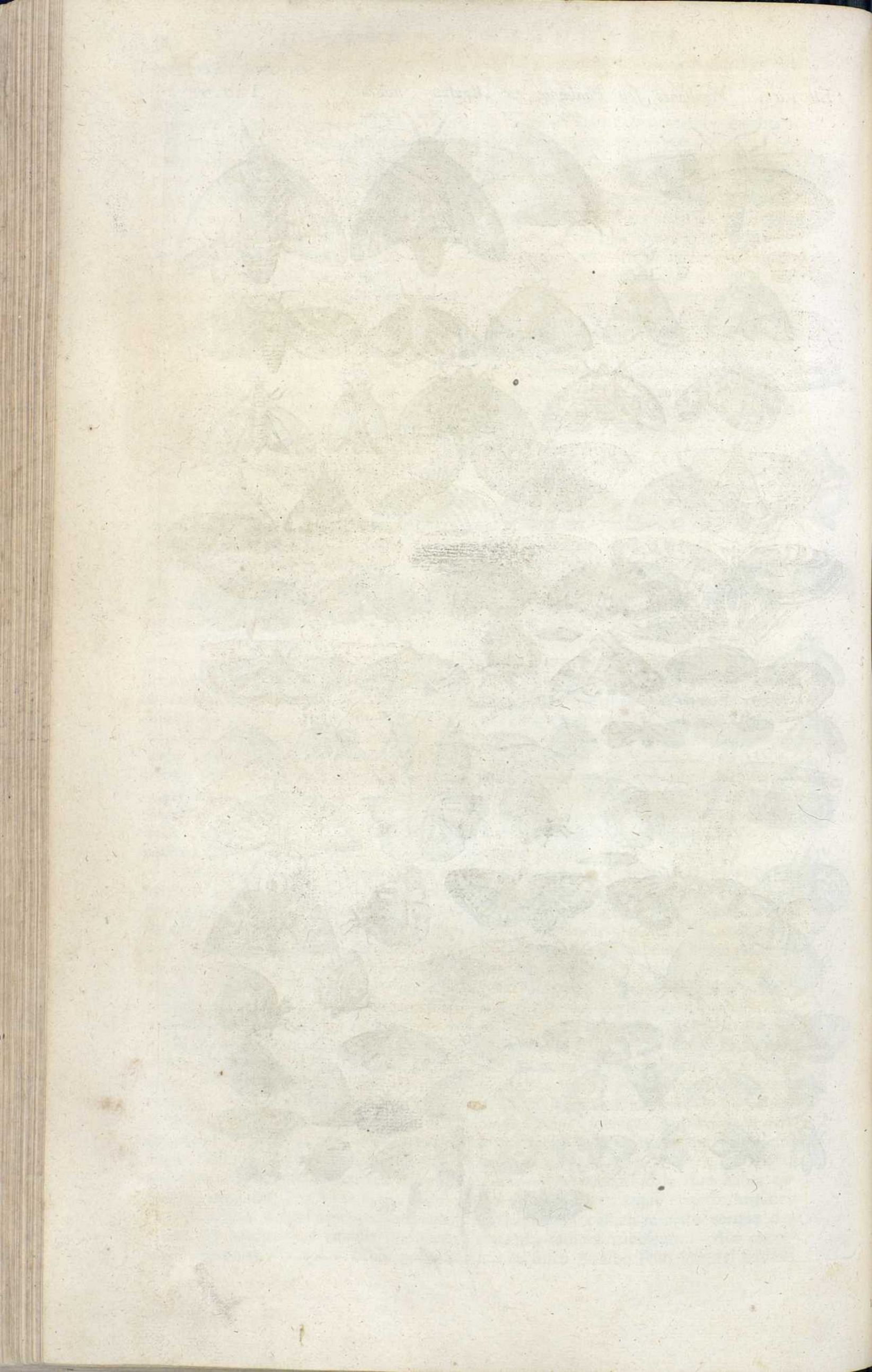
caq. i. Maxima.

Phal. i. prona

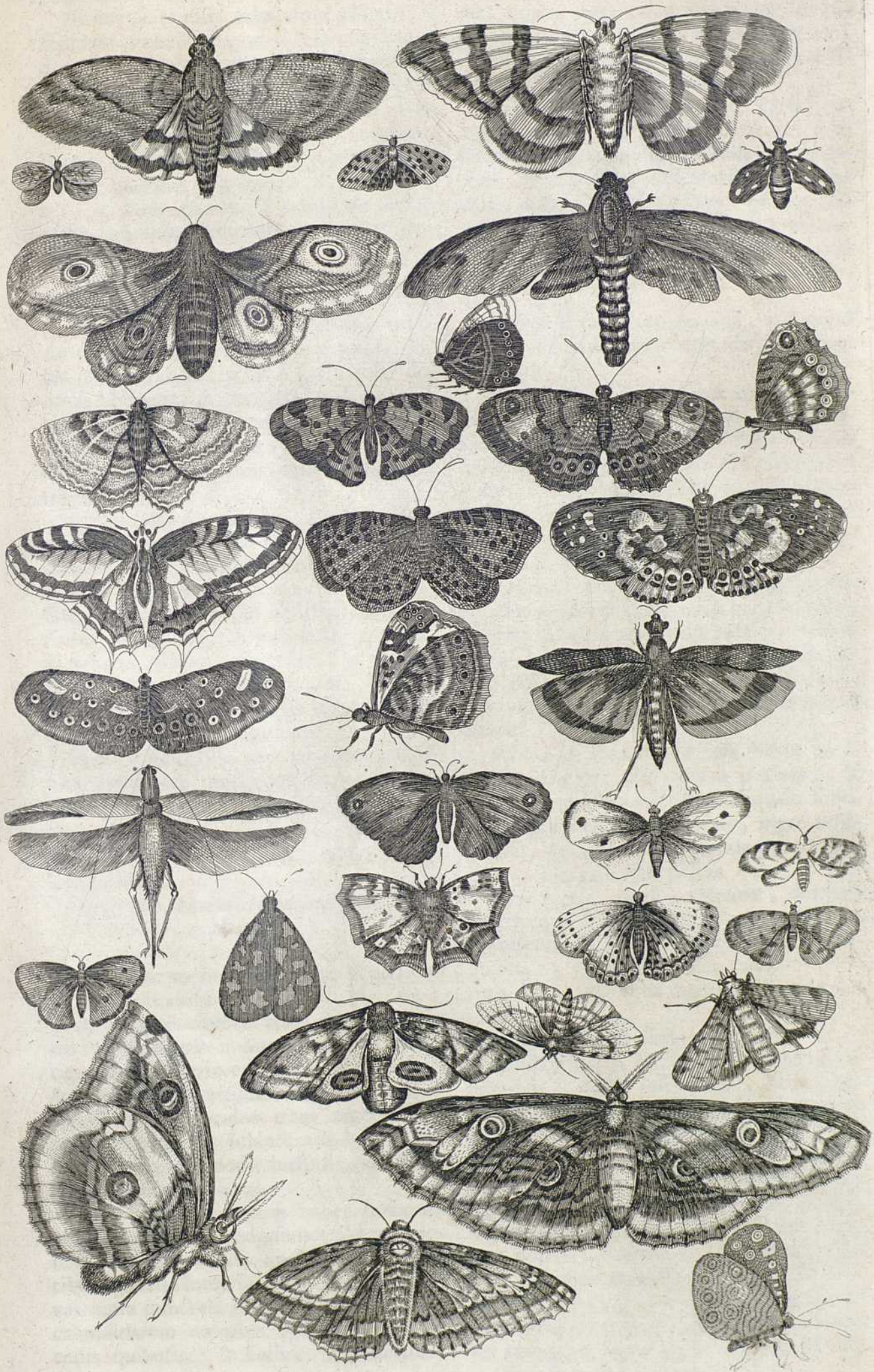
Phalæncæ
Supina

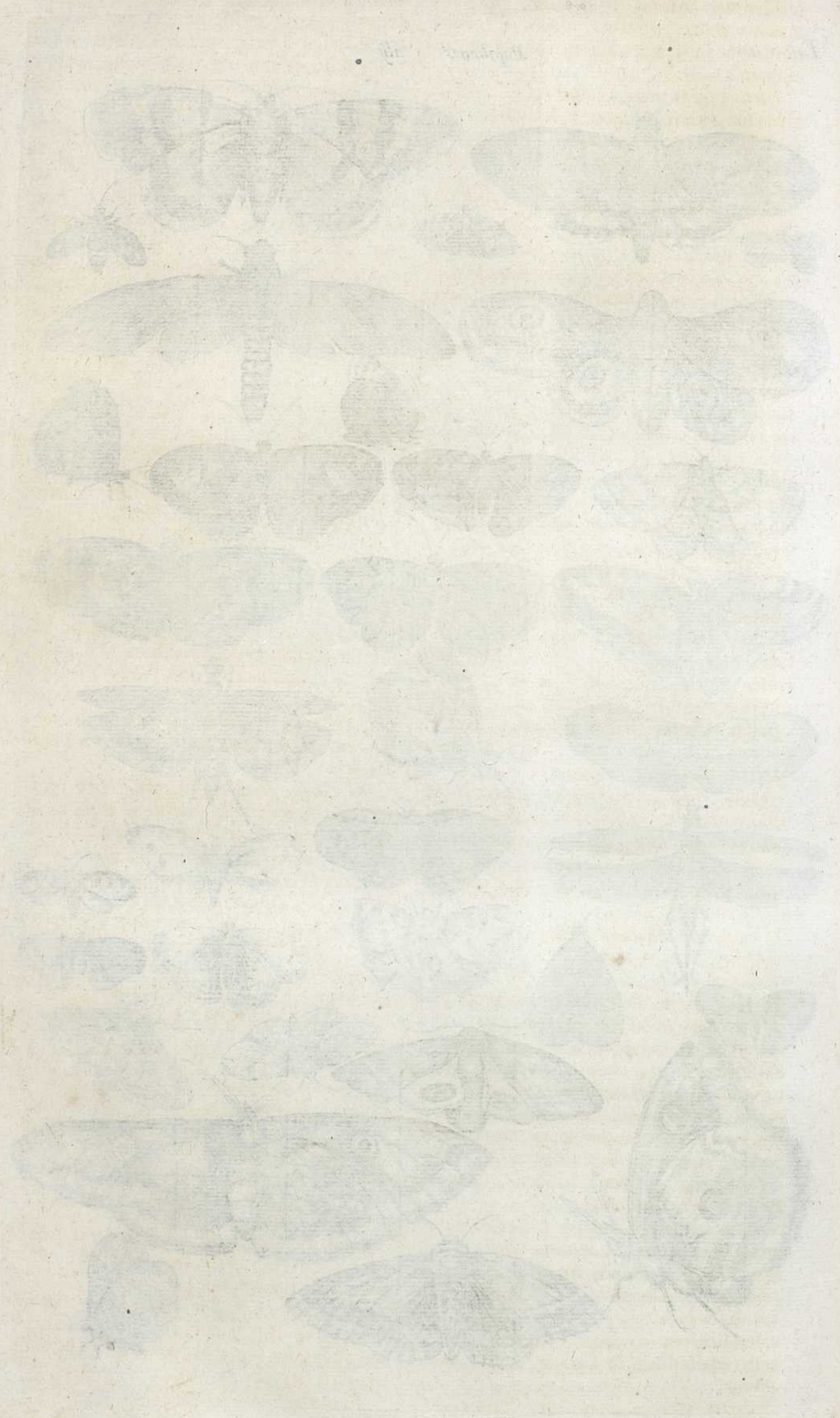

tes potius. Intimæ verò exactè rubent, maculis piceis infectæ. Corpus leviter miniatum institæ sex nigræ orbiculatim circumcumeunt.

Decima sexta mira admodum videtur, si supinam videris ubique, Xerampelinam dixeris, si pronam, ex viridi lutescentem. Scapulas autem pronas quinque ruberrimæ lineæ deductæ ornant, sicuti & septem medio dorso puncta affixa reliquum corpus. Alæ item Xerampelinis transversim maculis vel umbris potius visuntur, quarum exortus à capite ad pectus usque infimum albescente linea terminatur.

Decima septima, si compressis eam alis incedentem videris, fusca videtur, si verò expansis volitantem, alas interiores explicat coloris incarnati, sed nigricanti limbo juxta oras distinctas. Corniculis donatur oblongis, & involuta quasi promuscide, canescentes scapulas macula arensa rotunda inficit, latera item & corporis omnes articuli ceu canis consiti & fimbriati videntur.

Decima octava. Clusius misit perpulchram: Antennæ illi albo-nigræ, caput piceum, nasus aduncus, oculi circulus candidans, collum coccineum, scapulæ hirsutæ, nigro quasi pallio vestitæ. Alæ exteriores nigris albisque institis interpolatæ, interiores rubræ, nigris hic illic maculis ornatae. Corpus habet piceum, sicut & pedes, sed latera corporis septem utrinque maculæ ornant sanguineæ.

Huic *affinis* illa, quæ est antennis omninò coracinis, mediisque scapulis instita candidissima, ceu margaritarum linea ornata.

PUNCTUM XIV.

*De Phalænis mediocribus
Moufeti.*

MEdiæ molis Phalænarum septemdecem exhibentur species.

Prima ferè albescit tota, nisi quod alæ exteriores nigris nonnullis maculis & lentiginibus; interiores verò quasi variolis & morbillis ruberrimis medio albescentibus fædantur: oculos item nigerrimos, pedes, antennas subluteas habet. Nisi loco capillus provenit hirsutus, veluti in spiram sæpiùs involutus.

Secunda corpus totum habet hirsutum atque spadiceum, cujusmodi alæ exteriores, (absque maculis fimbriisque albicantibus & ocello luteo fuisset) Antennas flavas nigra punctula adornant; internæ alæ calendularem colorem referunt, sed ocellis quibusdam & fimbriis uti exteriores nitent.

Tertia alas habet quatuor albas, exte-

riores autem cœruleæ quædam venulæ affluentiùs sparset infuscant, duæque in medio rotundæ, nigricantes maculæ adornant; linea circum alas ducta mellina videtur, qualis antennarum color, corpus caputque nigricant, oculos habet albissimos, scapularumque latera quatuor utrinque lineæ albissimæ obliquæ decorant.

Quarta cornua gerit repanda gruini coloris, corporis nigri latera canescunt. Alæ subluteæ nigris multis maculis serpentariam æmulantibus inficiuntur, superius latis, inferius orbicularibus: fimbria alarum Vespertilionem more dentata & veluti spinosa nigerrima est tota, quam intus sex utrinque margaritæ positæ commendant.

Quinta tota est anthracina, nisi quod maculæ ex albo rubescentes alarum faciem adornant.

Sexta corpore & antennis nigerrima oculos albos obtinuit. Alæ illi subtus coracinae, extrà aureis villis atque maculis conspicuæ, quibus vicissim lati clavi nigri coloris & argenteo quasi filo transfixi adhærescunt: extimas quoque alas mæander quidam ornat nigerrimus, auro subtus fuso & quasi striatim acu picto.

Septima laticornis, corpus nigrum canescens, nescio an dedecori si magnis, quàm decori. Alarum primordia rubent, reliqua flavescit pars; utramque verò partem nigræ tessera laminatim positæ inficiunt, quarum extremitas linea una aurea splendescit.

Octava quatuor cornicula habet racemosa, cinerea, duo autem prælonga, & extremitate latiora: corpus aliquale septimæ alas subcinereas obtinet, nigro tessellatas, & circa extimam oram guttes ejusdem coloris æqualiter pictas.

Nonæ caput, oculi, antennæ, corpus, internæque alæ arenam illam auriferam representant; scapulæ externæque alæ nigrescunt, nisi quod instita quadam nigerrima lineis utrinque cinereis decorata ornantur.

Decima corpus habet luteum, nigris quibusdam guttis à collo ad caudam usque lateribus & dorso insignitum; oculi, antennæ, pedes nigerrimi; alæ exteriores candidæ, sed limbis flavis, clavis angustis nigris, maculis quoque nigris distinctæ.

Undecima alas si videris, niveam dixeris vel lacteam, nisi illam minimæ hic illic nigerrimæque maculæ inficerent vel ornarent potius; scapulæ item papposæ albicant: dorsum corpusque luteum, & articulatum octo nigra punctula commendant: oculi prominent magni, inter quos antennæ emergunt nigræ atque hirsutæ. Noctu in pratis & pascuis volant.

Duodecima alas habet ad eò productas, ut

ut volare commodè non possit; brevissimas antennas gerit, oculos parvos nigerrimos, totum alioquin corpus albescit, lutescentibus quibusdam venulis atque villulis rarius conspersum.

Decima tertia corpus totum (oculis demptis nigerrimis) gruinum colorem subnigricantem æmulatur; antennas habet productiores, corpus hirsutum, alas corpori concolores, sed juxta oras tono quodam virescente & vitreo coruscantes.

Decima quarta pulchra quidem est, quamvis tota propemodum arenosa: cornua gestat pro mole corporis valida, nigra & taurorum more curvata; oculi nigri & magni, caput breve, collum crassum. Alas externas nigri quidam clavilli gratiores reddunt. Spinam veluti supremam quinque nigra ceu caryophyllorum capita trifurcata insigniunt.

Decima quinta alæ ferè sunt subcinereæ totæ, antennis sola ex omnibus destituta est, oculos habet subnigros, dorsum subluteum & quinque fuscis punctulis distinctum.

Decima sexta ejusdem penè coloris videtur, nisi quod illius exteriores alæ macula pulla transversim ducta ornabantur; hæc verò ubique unius coloris (oculos nigellos dempseris) conspicitur: corpus habet longum, articulatum; alas quatuor longas atque angustas, pedes sex, quorum postremi prioribus duplo longiores sunt; cornicula item habet exilia, sed longè excrefcentia.

Decima septima ex eruca bombycina originem ducit, tota albescens præter oculos nigricantes, & venulas quaedam subluteas rectè per alas & transversim per corporis articulos currentes. A nobis Phalæna Bombycina nominatur.

PUNCTUM XV.

De Phalenis minimis Mousfeti.

Mousfeti. l. c. p. 97.

DE iisdem ita Mousfetus. Minimarum in classem unam primam faciemus mirabilem; quatuor tantum pedibus piceis incedentem; externas quoque alas cœruleas, habet, internas luteas & externis (præter morem) minores: corpus item luteum adeo magnum est, ut ab alis regi vix possit: cornicula punctis plena, atque oculi (dempta pupilla albida) nigrescunt: caput atque promuscis (longa, exilis, involuta) flavescunt.

Alterà ex cœruleo viridis videtur: corpus exiguum habet, pedes & antennas nigricantes.

Tertia scapulas atque alas habet porraceas, corpus ex subluteo fuscum apparet: alas extimas limbis ornat albis fuscisque

maculis notatus: caput perpupillum habet, pedes & antennas cinerè similes. Quin etiam in ædibus parvæ aliquot Phalænae argenteis maculis notatæ ad lucernas advolant, quæ laneas & lineas vestes depascunt & ova deponunt, e quibus tineæ, & ex tineis vicissim hæ Phalænae oriuntur: feruntur autem primum ex rosarum foliis, aliisque herbis putrescentibus originem cepisse.

Tres alias minores in pascuis & pratis observavi, quarum *Prima* alas externas nigras obtinet, singulas quinque maculis quasi sanguine perfusis notatas: alæ interiores totæ rubent, corpus fuscum videtur, caput, antennæ breviusculæ, & pedes nigricant.

Secunda similis videtur, nisi quod quatuor tantum sanguineas maculas in alis exterioribus habet; corporeque constat graciliore.

Tertia ferè parilis est formæ, absque antennis esset multò longioribus & sanguineis maculis alio modo aspersis; nam circa extremitatem alarum guttæ sanguineæ duæ tantum apparent, ab exortu verò maculæ duæ longius tractæ conspiciuntur.

PUNCTUM XVI.

De Papilionibus Mousfeti diurnis,

magnis.

DURNÆ Papiliones quoque in *magnis*, *mediocres*, & *parvas* distinguuntur. *Magnarum* sedecim sunt species.

Prima, omnium maxima, maximam partem flavescit iis locis partibusque exceptis, quæ hic atramento denigrantur. Quin etiam extremi illi internarum alarum globuli cœli colorem spirant, ut genuinis saphyris confitum putares. Oculi chrysolithum referunt, magnitudinem formamque adeo exsculptam hic exhibemus, ut plura de iis attexere non sit necessum.

Secunda præter magnitudinem parum differt à prima, oculos habet nihilominus nigerrimos atque porrectiores antennas: ubi album colorem vides, ibi melinum sufficito, exceptis illis quasi oculis majoribus juxta finem alarum interiorum positis, quorum pupillam flammæam, semicirculum verò Xerampelinum reddere oportet.

Tertia non multum colore abludit, nisi quod internarum alarum exphyses, totaque ipsarum extrema lacinia glastiva sit, uti & tres illi spintheres, quos sub concava illarum parte vides depictos.

Quarta omnium Regina dici potest, Nam extremis alis, veluti Adamantes quatuor in pala Hyacinthina radiantibus, miras opulentias ostendunt, imò ferè adamanti &

Mousfeti. l. c. p. 98. ad p. 102.

ti & Hyacintho oculus effodiunt. Lucent enim pulcherrimè (ut stellæ) scintillasque iricolores circumfundunt; his notis ita dignoscitur, ut reliquum corpus describere (licet variis pictum coloribus) supervacaneum esset.

Quinta caput, pedes, cornicula Xerampelini coloris obtinet, oculos verò hyacinthinos, dorsum atro cœruleum videtur, venter subflavus; alæ juxta basin luteo hilari, deinde tristiori nitent: extimas verò partes rubiginosas & inamœna fuscèdine nigrescentes tres luteolæ maculæ adornant, internis rubigine conspersis duæ, primæ luteæ, deinde tres ex luteo palentes maculæ adhærent. Si autem supinam faciem consideres, alæ superiores ex luteo in viridem languescunt, senis octonive maculis insignes: internæ autem leviter herbidæ & virentes duabus quasi lenticulis albis inficiuntur. Venter vultusque totus subflavus, ex aurelia prædit albicante, fuscis spinulis notata.

Sextæ alæ superiores extrâ nigrescunt, per mediam partem limbo quodam obsoletius rubido currente, extremitates ipsarum panno, guttisve niveis micant, obscuris per ambitum crenulis asperatæ; intus autem limbus ille puriorem atque saturiorem exprimit colorem, & juxta radicem cœruleæ videntur. Inferiores alæ alteram intus, alteram foris faciem ostendunt, foris fuscæ sunt totæ, excepta spinosa instita subrubente limbo perpusillis nigris quatuor punctulis & opalis duobus polychrois simul positis notata, intus autem nihil tale monstrant, sed ex nigro purpureo vermiculato in Xerampelinum tristius languentes desinunt; corpus illi nigrum, oculi, antennæ, pedes concolores, fusci.

Septima corpore tota picea, in singulis dorfi tamen incisuris punctulos duos gerit albilissimos, alas ex flavo rubescentes maculæ nigræ, candidæque albæ adornant. Verum munifica rerum parens natura extremam alarum oram potissimum decoravit, quæ nonnullis denticellis serratim æquo intervallo distantibus donatur, in quarum fimbria viginti clavi cœrulei filo nigro transfixi mirificum edunt splendorem.

Octavam veste undulata & mixta peperit natura, sed vegetis coloribus destitutam: constant enim alæ ex nigro, minio, flavo, & fusco fatiscente, magisque vellere mollicula, quàm ornatu splendida videtur.

Nona maximam ferè partem cinerea conspicitur; si verò internam interiorum alarum faciem intuearis, vix aliquid Indici galli alas signantius exprimit: nam pennas remiges aliæ quasi vestitricæ &

squamæ tegunt; oculus coracinus est, cujusmodi & tuberosæ typhamque æmulantes antennæ.

Decima corpus piceum, scapulæ flava quadam lanugine, (uti & torum caput) vestitæ, antennæ item flavescunt caput tenus, quod macula ex sanguineo atrata tristius occurrit, externam omnium alarum fimbriam circinatam plurimæ ovals margaritæ æquis distinctæ intervallis gratiorem reddunt, intus verò maculis nigerrimis, lentis effigiem imitantibus foedantur. Verùm sicut foris minus speciosa, ita interior internarum alarum pars, albo virore nitens, guttulis verò argenteis superinductis resplendet, & quæ extra ovales margaritæ videbantur, intus argentum purum putum non mentiuntur.

Undecima speciosam radiantium in-cœrulo margaritarum institam ostentat, alæ superiores ex flammeo flavescences ignem referunt, sex nigerrimis pannis infectæ: internarum radix anthracina, deinde flavo in igneum coruscant: corpus fuscis capillamentis hirsutum, quem colorem cornicula cum pedibus imitantur.

Duodecima eximie est pulchritudinis, alæ leviter cruentæ & maculis nigris tinctæ, radiolis micant auratis filatim ad laciniæ usque ambitum dispersis. Hæc verò Xerampelina serratim desinens intus aureis lineis lunatim ductis ornatur. Corpus ex nigro purpurascit, oculi aurei videntur, pedes & cornicula nigricant.

Decima tertiæ corpus & alæ nigredinem referunt, alis autem nigris & ambitu pinnatis primum capilli, deinde panni, ultimo clavi aurei medio atri inducuntur; oculi item exigui piceo in capite auro illiti; antennæ verò punctulis nigro candidis excrescunt, & in tuberculum nigerrimum finiunt.

Decima quarta culturæ lenociniis mirè arridet, corpus habet hirtum; ex albo nigricans, oculus niger pupilla albicante: circa oculus glabrum circulum videas ferè niveum, antennæ cum priore communes, extera majoris alæ facies ex flammeo aureis lineis productis dignoscitur, quas nigri quatuor limbi dentatim ducti inficiunt, circa finem verò tres numuli argentei ferè triangulariter positi commendant. Interna autem facies pulcherrima videtur, variis auratis squamulis & clavis loriatim & imbricatim positis insignis. Extremam alarum partem aurea quoque linea adornat. Pavonem non nihil alis refert, ejusque ritu corpus gloriosum & elegans, pedem autem & tibias aliquantum nigricantes (ne forma superbiam aleret) obtinuit. Promuscis helicam refert lineam, veluti in labyrinthos convoluta.

Decima quinta quoque proboscidem habet capillarem, viminei instar viticelli, sese torquentem. Est cinerea intus, forisque dilute cæsia videtur: alas habet spiniformes, vesperilionum more crenatas, has extra fuscae aliquot lineæ inter secant, intus sex clavi nigricantes multum commendant.

Decima sexta alis superioribus exterius obscurius virescit, quas maculae pannique albescentes flaventesque aliquot adornant: interiores exactè rubidae maculis decem scætant nigerrimis. Venter octo flavis squamis splendescit: dorsum ex rubro in flavum vergens caudæ hordeolum ostendit quasi-venetum. Hirtas scapulas citrina lunula deorsum ducta commendat; oculos rubentes pupilla acutiores reddit argenteo.

PUNCTUM XVII.

De Papilionibus diurnis Moufeti mediis.

*Moufet. l.
c. p. 103.
ad pag.
105.*

Mediarum diurnarum tredecim species occurrunt.

Prime oculi subflavi videntur, cornua obsoletè pulla, alæ reliquumque totum corpus ex pallido flavescunt, interiores alæ extrà una tantum macula saturiore lutea notantur; intus autem caducæ herbidae fusca quadam variola inficiuntur, dorsum ex cæculo nigricat, venter subflavit. Ex chrysalide oritur auro illita.

Secunda minus grati coloris videtur: alæ interiores tristi in gruinum fatiscunt cæculo, & quasi in plumbeum desinunt; externas nigriores habet, fuscis hic illic maculis notatas, tale item corpus videtur. Serratis alis summaque ora crenatis, & veluti aculeatis horridiuscula volitat, & quasi suæ gentis præfica nunquam, nisi funerali habitu tristius incedit.

Tertiam depinximus rigidulam, erectis alis sese veluti tollentem; est etiam spinosis crenis, sed exterior ala ex pallidior flavo tribus pannis nigris maculatur; internæ verò proxima à radice pars furvescit, media pallescit ultima rectis, transversisque fibris cancellata subalbescit. Corpus fuscum videtur, oculus picem refert, typhæ nigricant.

Quarta duplici modo distinguitur. Nam quando passis alis se librat, corpus nigrum ostendit, atque fuscas quatuor alas nigricante peniculo veluti liras, & in rubiginosum fulgentem desinentes eidem affixas. Quum autem floribus insidens alas atollit, prima ala luteola eleganti clypeo ornata conspicitur, ejus centrum pallidum, umbo piceus, circulus exterior citrinus. Venter atque thorax, nec non

totus vultus albicant; antennæ nigricantes in flavum divergunt.

Quinta intus forisque sui similis videtur: caput alæque pallorem monstrant, corpus livescit, veluti etiam antennæ; oculi ex flammeo rutilant, scapulæ pallenti quadam lanugine hispidæ.

Sexta dum ad versus alas expandit, areosum æmulatur splendens, nigricantibus maculis modo Dracantii varium: corpus item, si dorsum videas, aquilinæ nigredinis videtur; venter nonnihil fuscior, oculus niger, albida, vel potius candida pupilla clarus, antennæ coracinæ; alæ aversæ ingrati bæici coloris, & obsoletioris mustellini.

Septimi generis crenulatae alæ pyritem imitantur, æreis micantes venulis, & fimbria maculisque nigris conspersæ: corpus totum nigro colore splendens, nisi quod antennas punctuli albi interfecant, & in picea fronte aureoli quodammodo oculi scintillant.

Octava ejusmodi corpus obtinuit, sed ex luteo rubescunt antennæ; alæ polymitæ, conspiciuntur, variis plicis, liris, fimbriis, limbisque multicoloribus insignes: furdi illi autem omnes colores atque hebetes videntur, vacui splendore omni & tono, solaque mixtione, positione & numero amœni; alicubi flammam fuliginosam, alibi ingratum fuscum, languentem rubidum præ sese ferunt, rubinique ultima fimbria albis semicirculis inclusi nihil vividi spirant.

Nonæ alæ exteriores sordidis luteolis maculis affectæ atque infectæ, ultima ferè parte clypeolo nigro (quem medium punctus ornat cburneus) ornantur. Internæ verò quatuor ejusmodi gestant clypeolos, sed circulo insuper flavescente auctos, quorum duo medii justæ magnitudinis, laterales pusilli admodum videntur. Corpus huic ex fusco candicat, oculi prominentes nigricant. Si verò internam interioris alæ partem inspicias, fuliginosæ videntur, & è sex pulcherrimis bracteolis affabrè collocatis elegantiam habent.

Decima caput intaminato floret candore; Lacteolas verò alas maculae quædam fuscae & nigricantes ornant, dorsum lateraque ex flavo subrubentia novem decemve nigræ labes sub incisuris positæ decorant.

Undecima proportione & fermè colore formaque corporis nifum refert avicularum prædaticum. Alas habet ac reliquæ. Papiliones arctiores, caudam latam & quasi plumosam; internæ alæ non ut reliquum corpus aquilinæ, sed ex luteo rubentes & ferè flammeæ, nasus illi avicularum more aduncus, venter veluti inanis, antennæ validæ, magnæ, ejusdem cum

cum alis superioribus coloris, oculi fati exerti nigri, pupilla nivescente.

Duodecima forma eadem est, differt tantum colore; corpus cinerem refert, cauda nigrescit, atque dorsum nonnihil argentum mentitur: productiores alæ fuscae lebeculis nigris polluuntur; interiores, subluteæ, furdæ videntur. Miræ velocitatis sunt hæ ambæ papilionum species & pernitate nisum provocant.

Decima tertia omnium velocissima ascapulis flavomuscidis aparet, alæ quidem lacteæ, in extremitatibus fuscis quinque sexve pennis notatæ, medium dorsum subflavescens macula ornat nigerrima, ex lateribus tubercula utrinque duo papposa prominent: uropygium nigra quadam lanugine circumscibitur, de volatu hirundinem non metuit, atque omnes revera alites superat.

PUNCTUM XVIII.

De Papilionibus Mouseti, diurnis, minimis.

Mouset.
l. c. pag.
105. &
106.
HARUM decem exhibet. *Prima* alæ internæ, vegeto, nitidoque coccine saturatæ, suave rubent; exteriores vero luculentam purpuram ex rubro nigroque mixtam, & niveis quibusdam nervulis obductam repræsentant; reliquum corpus nigrescit, etiam racemosæ antennæ.

Secunda juxta alarum basin deargentata conspicitur, quæ deinceps ex cæruleo purpurascens finiunt, superiores interius clavi duo albo nigri adornant; corpus fuscis plenum punctulis, purpureolos pedes emittit utrinque tres, rostrum habet aduncum, è capite quatuor antennulæ, præter duas longas, erumpunt.

Tertiam si volentem videris, alas purpurei exoleti coloris in cæruleum vivaceum abeuntes esse dixeris, variis plicis donatas: intus autem anulis oculois præditæ, cæsiæ magis videntur atque æruginosæ. Caput ex viridi cæruleum splendet; corpus fuscis albisque institis ornatur, oculi nigerrimi, pupillæ albissimæ videntur.

Quarta lætiore aspectu prodit, alis oculatis, cyanum cœlestem atque incomparabilem spirantibus. Fecit illam Dædala rerum artifex natura totam oculæam, adeo ut *mythologus* illum in Mythologo Arctoris filium, non pavonis caudæ insertum, sed in hujus alis habitantem haud ineptè fingeres: quas quidem non minori superbia adverso sole expandit, atque illa avis Junonia, quàm (præ cœlesti, quo excellit, colore) ferè in ruborem dat.

Quinta corpus gruinum, alæ superiores in caule albo virentes, medio luteæ ci-

neritiæ, inferiores exortu atro virente sunt, reliquum albidæ: intus autem maculis in ameno virore pictis frequentius conspersæ: oculi nigricant, veluti & capita antennarum.

Sexta globosis scapulis atque gibbosis planis cernitur, quæ cinerem attramento mixtum imitantur, corpus incisuris plenum, subcinereum: alas item angustas, & gruini coloris extimas stillicidiis quibusdam sanguineis intensè rutilantes habet: pedes, capitulum, antennæ corpori concolores sunt.

Septimam ex siliquaastro natam illi affinem dixeris; & præter molem corporis minorem & majorem nigredinem, primarumque alarum deargenturam vix discrepat.

Octava alæ omnes languidæ luteæ, vel potius pallecente flavo nitentes, punctulis quibusdam fuscis, & aliis annosam æruginem referentibus inficiuntur, ocelli huic nigerrimi, aliàs flavescit tota.

Nona alæ omnes conchis marinis ex albo fuscis pictæ videntur: extremitatibus circinatæ, & in medio albis quibusdam lineis crenulatis currentibus ornata.

Decima item conchatis & clavatis alis donata, ex albo & obscuro rubente variè miscetur, nobisque inenarrabilem magis Dei potentiam, quàm narrabiles suo nomine colores ostendit.

PUNCTUM XIX.

De Papilione Bombycum.

BOMBYCUM Papilio, Bombylius quoque vocatur, ex eruca staminis serici textrici provenit. Meminit ejus & Aristoteles, si Aldrovando accedimus, cujus verbis historiam ejus ideò describere placeat, quòd brevioribus clarè describi non possit. Ait ergo. Hujus generis papilionum generationem paulo aliter, quam apud nos nunc fit, describit Aristoteles his verbis. *Ex quodam magno Verme, qui cornua habet, & ab aliis differt: primum quidem cum is mutatus est, nascitur Eruca, deinde Bombylius atque ex eo Necydalus. Sex porro mensibus in has omnes formas mutatur.* Sic ille paulò aliter, ut dixi de Bombylii ortu tradens, quam nunc fieri videmus. Non enim nostræ Erucæ sive Bombyces ex vermibus fiunt, sed ex ovis Bombyliorum. Notandumque præterea ibi textum Philosophi à quopiam esse corruptum, ac inversum, & debere legi, nascitur Eruca, dein Necydalus, atque ex hoc Bombylius, quanquam mendosam illam lectionem secutus sit Plinius: nisi & apud hunc quoque corrupte omnia

omnia legi dicamus, quod certissimè affirmare ausim. Textus corruptus habet sic. Est & alia Bombycum (de Bombycibus Vesp. aut sylvestrium Apum generis erat locutus) origo è grandiore vermiculo, gemina prætendens sui generis cornua. Hi Eruca sunt. Fit deinde quod vocatur Bombylius, ex eo Necydalus, ex hoc in 6. mensibus Bombyx. Ego verò lego sic. Est & alia bombycum origo è grandiore vermiculo gemina prætendens sui generis cornua: hinc eruca fit, quæ & Bombyx appellatur, ex eo Necydalus, ex hoc bombylius. Omnia 6. mensibus. Locus Aristotelis colligitur facilè ex ipsiusmet præcedentibus in eo capite verbis, quæ nos ante citavimus, ubi nimirum disertissimis verbis scribit, ex Eruca fieri Chrysalidem, & ex hac Papilionem. Idem ex Plinio diximus, idem Theophrastus tradit, binis in locis, nimirum in quinto de causis Plantar. & in secundo de historia earundem, in quo postremo loco mutari scribit *generationes quasdam per plura animalia*, ut cum ex Eruca fit Chrysalis, ex Chrysalide Papilio: sed Theodorus perperam ibi habet, cum ex tinea Eruca, tum ex ea Papilio gignitur. Nam Theophrastus Tinea non meminit, sed Chrysalidem ait nasci ex Eruca. Jam verò *νεκύδαλον* idem esse, quod *χρύσαλις*, ipsum nomen indicat, cum velut mortuum, vel potius sopitum sonet, unde Gaza rectè invalidam transtulit, talem esse Chrysalidem præterquam, quod vulgò notum est, ipsemet ibidem Philosophus attestatur, cujus dictionis vim cum non assequeretur Jac. Dalechamp. in fatidissimum errorem impexit, & suo seipsum gladio jugulat. Nam cum prius locum Aristotelis eodem planè, quo ego restituisset sensu, imò iisdem penè verbis, in subsequenti Plinii capite, mutata prorsus sententia, quamdiu inquit filum ducit Eruca, & latebras illas sibi ædificat. Bombylius Eruca nomine relicto, nuncupatur non à sono, quem *bombyzationem* Festus vocat, sed à *bombycio* id est vellere, quod orditur, unde bombycina vestis nomen habet. Post quadragesimum diem, quam Eruca se abdidit, & in bombylium mutata est, subnascens Papilio, nimirum cornutus vermis, & 4. alis pennatus, tum succum exhaurit, qui mollitiem velleri præbet, tum exeso folliculo, ut exitum sibi quærat, velleris extrinsecus incumbentis filum profcindit ac dissecat, ut ejus tractum, qui tota carminare nititur, sequi non possit, sed discerpatur, ac divellatur. Papiliones *νεκύδαλοι*, Aristotelis vocat ut equidem censeo *ἀλλοθωμένους*, *νεκύν*, veluti redivivos, morte liberatos, hac vita restitutos, commutata forma, vel *νεκύνθαι* id est, *νεκύνθαι & περισφραγισθαι ἰζαλλομένους* ultimos, recentissimos, novissime pro-

filientes. Sic ille. In quibus *hoc præterea notandum*, quod Bombycium vellus, & vestis bombycina, non dicuntur à bombylio, sed à Bombyce. Bombyx enim est Eruca, quæ textit, non Bombylius, ut patet ex Plinio, cujus caput 23. lib. 11. de Bombyce Coa inscribitur, & in fine capitis de bombycinis vestibus loquens, Assyria inquit Bombyce adhuc foeminis cedimus. Sed cum in hujus capitis mentionem inciderimus, in eo quoque nodus explicandus est, locus inquam alius emendandus, non tamen eo modo quo restituit eundem Dalechamp. Plinii verba sunt. Bombycas & in Co Insula nasci tradunt, cupressi, terebinthi, fraxini, quercus flerem imbribus decussum terræ halitu animante. Fieri autem primo papiliones parvos, nudosque mox frigoribus impatientia villis, inhonescere, & adversum hyemem tunicas sibi instaurare densas, pedum asperitate radentes foliorum lanuginem in vellera. Legit Dalechamp. Fieri autem primo Vermes parvos, deinde Eruca nudas, mox frigore, &c. Ego lego sic. Fieri primo Eruca nudas mox frigore. Eruca enim prius vermes non sunt. Ut modo ad Bombyliorum nostrorum generationem revertamur, ea plane quo dixi modo se habet, nimirum ex Eruca jam folliculo incluso fit Chrysalis, ex qua Papilio, qui folliculum terebrat.

Summæ equidem imbecillitatis, & brevissimæ vitæ Papiliones isti sunt, ut qui ex folliculo erumpentes, haud ita multo post Venerem ineuntes diebus tribus coeunt, quo peracto masculus moritur, foemina verò, ordine iterato ova parit innumera rotunda, minuta, semini hyosciami non dissimilia, aut herbæ peti five Nicotianæ substrato sibi panniculo, vel albo, vel rubro, deinde emoritur: tunc panniculus cum ovis suscipitur, & ubi non possit hyemis pertingere frigus, reponitur.

Scribit Aristoteles esse *quoddam Papilionum genus*, quod durum quiddam simile cartamo, id est, cnici semini producit, sed intus fluidum. Docti considerent, nunquid exacte hoc nostris bombyliis competat. Ego id neque negare, neque certo affirmare ausim. Modus enim ille generandi aliis Papilionibus etiam est communis, & Aristoteles in eodem post capite de Bombylio agit. Rursus cum Bombylii Eruca inquit ex magno, & cornuto verme oriri, cumque nostræ Eruca nascantur ex ovis, aliquando credidi Aristotelem utrumque generationis modum scripto mandasse, prout à diversis audiverat. Videtur enim ex mera aliorum relatione isthæ scripsisse. Quamobrem si ex utraque relatione unam, eamque veram conficias, rejecto scilicet cornuto illo verme, & in

& in ejus loco supposito, duo illo simili cartamo bombyliis applicari poterit. Nolim enim cum Dalechamptio cornu: cum illum vermiculum inter cornutos nostros Papiliones: nam sic semestri spatio varia formarum successio, non complebitur, ut voluit Aristoteles, repetit Plinius, quanquam confirmat experientia 2. mensibus omnia absolvi. Semini autem Cnici semen Papilionum horum simulare potuit, non quia æquè magna sint, sed quia intus utrumque est humidum. Haftenus Aldrovandus.

CAPUT II.

De *Anelytris bipennibus.*

ARTICULUS I.

De *Muscis in genere.*

ANelytra quadripennia, bipennia, quæ binis, ut Plinius scribit, pinnis advolant, excipiunt; *Musca*, *Tabanus*, *Culex* & *Ephemerum*. *Musca* primum damus locum, quod in ejus laudibus diffundendis, ex veteribus Homerus & Lucianus; ex neotericis, Leo Baptista Albertus, Henricus Conradinus, Andreas Dactius & Franciscus Scribabanus, defudarint.

Nomen. *Nomen*, à musculo accepit. Nam detractus alis, caput nervosum, corpus molle, cauda tendinosa apparet. Hinc *Muscula* apud Boëtium nomen. Græcis *μῦσα* à *μῦσος* dicitur. De *Caninarum* nominibus inferius dicemus.

Descriptio. Bipenne esse insectum & in anteriori parte promiscidem seu aculeum gere; apud Aristotelem etiam habemus. Senos pedes habere scripsit Plinius, ex iisque primas longiores ut oculos quos duos & hebetes habet, detergere valeat. Variis depingi cancellatim quasi coloribus, pavonis instar, per microscopium apud celebrem illum mechanicum *Drebellium* Londini observavimus. Reliqua; quæ huc spectant, in *Musca domestica* descriptione, ex Luciano adjicemus.

Locus. Humidis & æstuosis locis gaudent. Tam numerosæ in Apulia, ut proverbio locum dederint. Tot & in Hispania olim, ut earum venatores conducerentur. Apud pyramides in Ægypto tam frequentes, ut aër volantium murmure concutiatur. Causam in sepulchrorum copiam, facile conjicias. Astracanæ denique ad mare Caspium, examina illarum oberrare, ut vix tolerari possint, navigationibus Anglorum debemus. Levibus & politis non diu insident. In Cretæ monte Carina novem M. passuum ambitu non reperiuntur. Fodi-

nas, propter noxios halitus fugiunt. Romæ in Herculis in foro boario ædem non ingrediebantur: nec in Papho per fores Veneris aliqua, si Appolonio fides. Pratum Bremensibus ab Emma donatum, nullas ferre, Cranzius prodidit, nullas & quandam Venetiis domum ingredi, quod Cardano debemus. Causam frustrâ vel in sublimitatem conjicias, cum tota urbs in lacunis sedeat; vel in parietum marmora, cum & in politissimis armis, & splendentibus templis, muscerdæ inveniantur; vel in amuleta, quæ nimis dubia sunt. Vidit ad arcendas muscas conflam lamellam Scaliger, ad quam in fenestra vix depositam musca advolans, alvum exoneravit.

Omnibus fere eduliis insidiantur: sed inprimis, lacti, cadaveribus, melli, (mel Atticum ob thymum, & Carinæ montis excipio) & sphondylis. Plinius idè balsami melle adulterati certissimum signum ponit, si à muscis infestetur. Varro earum proprium *ligurire* dixit. Lycophron idè *δελτας* vocavit.

Triplex videtur esse Muscarum generatio. *Una* è Coitu, qui in æstivum tempus, hyemem clementiorem, vento meridionali sese vibrante, accedit. Coeunt quædam diu, aliæ non item. Mas postquam inscendit, membrum foeminae, intra suos meatus receptum, materia & vi prolifica adimplet. Visæ in agro Heydelbergenfi mixtæ cujusdam naturæ, à Pennio. Vicissim enim conscendebant, sed talium & Lucianus meminit. Post coitum excluduntur vermiculi, qui in muscas abeunt. Albi hi, oculos ad latera prominentes habentes, quorum similitudine staphylomatis species quædam *μυσεκίφαλο* vocatur. *Altera* ex putrefactione. Nam plurimæ ex fimo oriuntur, in quo inchoatæ latent, & ex quo perfectæ exeunt: nec non aliis fordibus æstivo imprimis tempore. Meminit utriusque & Aristot. *Muscarum*, inquit; *ortus fit in fimo, quem agricola seorsum à stramentis separaverit. Quare ii qui in hoc opere sunt, contendunt discernere reliquum stercoreis, quod syncerum non est: ibique ajunt finum confici. Vermiculorum autem principia exigua: primum enim, in his quoque rubor subit: atque ex immobilibus proficiunt ad motum tanquam enascendo hærentes. Deinde vermiculus evadit immobilis. Tum demum motus, rursus movere sese cessat: atque ex ea musca perficitur: moveturque status solisve superventu. Videtur tamen ex aliorum observatione loqui. Nulli qui per coitum generantur vermiculi: nec qui ex putredine tot metamorphoses subeunt. Crescunt primò ad justam magnitudinem, mox quasi in Nympham mutati, immobiles jacent;*

Cavd.
Subtil.
lib. 10.
p. 609.
Scal. Exc.
246. f. 4.

Victus.

Generatio.

Arist. H.
A. l. 6.
cap. 19.
f. 226.
ed. Scal.

rupta tandem statim die nympha, egrediuntur. Scalig. non tam ex putrefactione, quam principiis quibusdam immutatis, ex gummi nempe quodam liquido oriri scribit; vel fortè ex aliâ aliqua materia à Natura in hunc finem concocta. *Tertium* generationis modum Knivetus Anglus detexit, *Corruptum eruce corpus*, (verba sunt Mouf.) *vel parum contusum in aureliam imperfectam convertitur, tunc ex ea, non papilio, sed tria oblonga ova nigricantia ejiciuntur, ex quibus musca vulgares, vel alia iis similes oriuntur.* Quandoque aurelia ipsa corrupta, nec papilio, nec ova, sed vermiculi albi, per foramen (quandoque unus, nonnunquam plures) egrediuntur, ex quibus postea muscæ valdè exiles. Ex guttis sudoris de laborantium digitis decidentibus in Dariena regione prognatas, vidit Petrus Martyr. Rivello verò rebus Britannicis præfecto, ex sanguineo imbre procreatæ sunt. Videntur cum rhododaphne amicitiam colore, quod ad eam etiam in scrobe defossam undiquaque convolent. Bellum cum araneis gerere notum. De crabronibus superius diximus. Fortè cibi gratia ab iis capiuntur. *Atas* plerisque brevissima. Magnis & militaribus paulò longior. Pereunt oleo, quòd hoc angustissimos, quales ipsis, spirandi meatus, lentore suo interceptat. Potes id & temperamento, quòd frigidum, adscribere. Excalescæ, haud facilè contrariam mutationem perferunt. Frigidæ, celeriter refrigerantur, & moriuntur facile. Mortuæ vel suffocatae, vel solis calore, vel cinere superfuso reviviscunt, ideò quidam immortalem animam habere putarunt. Tu calori id adscribe. Strangulatur vitalis in iis calor, cum exiles corpusculi meatus, copiosior humor infarcit: sublato per calorem externum isto, suæ libertati restituitur. Obtruncatas capite, currere, salire, & plurimum reliqua corporis parte vivere, notum.

Martyr.
Dec. 3. l. 9.

Sympathia &
Antipathia.

Ætas.

Galen. de
Medic.
simpl. l. 2.
c. 20.

Alian.
H. A.
l. 2. c. 29.
Plin. H.
N. lib. 11.
c. 36.
Volatus.

De Volatu ita Lucian. *Est illi volatus, non continuo pennarum remigio, ut vespertilionibus: neque saltu ut locustis: neque cum stridore, ut vespis, & crabronibus: verum flexilis, ad quamcunque aeris partem se moveat. Adde, quod non volet quiete & cum silentio, sed cum cantu & melodia: non item immite & sere, quemadmodum Culices & Muscellæ: neque cum gravi frimitu Apum & Vesparum, horribilem ostentans sonum & minacem; sed tanto volat his suavius musca, quanto sunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores.*

Et dum volant, & liberæ, & captæ, præcisit etiam alis sonant: sed hæc, alio quam illæ modo: aliquando, exeunte in ore spiritu, ut Albertus loquitur, non sonant. Percutitur cadens inter alas earum aer:

meatque etiam non volantibus inclusus intus spiritus. Major in volatu sonus, quòd major aëris attracti copia ad septum transversum validius alliditur. Vix audiuntur quietæ, quòd tum se nec contrahunt, nec atolunt. Non trahitur sic intus spiritus, cujus agitationi sonus ipse adscribendus est.

Ingenium detegunt, audacia, impudentia, & indocilitas. Nulli rei non insident: nihil non conspurcant; redeunt etiam millies abactæ. Indociles esse, sed minus hirundinibus quòd capitæ horreant, hæc sua natura hominem oderint, apud Plutar. cui suffragatur experientia, habemus. Araneos insidiantes observant illorumque cassus evitare conantur. Elephantem adortæ, in pertusa rimis pelle, si confringatur, intereunt. Plura in Leone Baptista, Alberto & Luciano vide. Dolorificos inferunt morsus, corporique diu affixæ hærent. Unde Homerus sagittarum ictibus comparavit. Acriores illi, si aliquid de serpentibus vel venenatis gustavere. Candidis illapsæ vestibibus ita eas conspurcant, ut difficulter eluas. Carnes, emissa ab alvo vermium illuvie, foedare solent. Imminente tempestate validius mordent: seu quòd frigidiore reddito aëre, calor naturalis appetitum excitet: seu quòd exhaustas in circumfluum aërem, unà cum vapore humidi substantifici, quòd paucum habent, portiunculas, qua patet via refarcire moliantur. Tum etiam ex supremo aëre ad infimum descendunt: & in aromatibus maxime apparent. Multa contra insultus earum traduntur. Quidam cæpæ frustulo carnibus affixo arcent. Alii lupi caput intra domum suspendunt: ex falicaria seu lysimachia fumum excitant: foliorum minoris sambuci, vel cucurbitæ decocto, vel helleboro albo cum lacte trito, loca conspergunt. Sunt qui succum origani cum lacte & suillo felle & malo granatorum confuso, aqua diluunt, & solo superfundunt: visi, qui myrti aut hujusmodi plantarum fasciculos suspendebant, inque iis noctu congregatas, in faccum conjiciebant. Jumenta ab earum injuriis præservare creduntur, laurus cum nigro veratro in lacte trita; nepetæ odor & folior. ejus decoctum: Unguentum ex baccis lauri cum oleo paratum: frutices rhododaphnes, sit usi in scrobem conjiciantur, convolare in eos undiquaque volamina creduntur.

Habent in *Medicina* usum. Illinuntur à quibusdam cum radice lepathorum vitiliginibus. Impari numero, ab aliis, furunculis, medio digito, applicantur. *Capitæ* folio ficulneo asperata alopecie conferunt: cui, secundum alios, cinis cum nucum cinere contritus, prodest. Sunt qui melle, sunt & qui lacte subigi volunt. Ad pilorum rari-

Aristot.
H. A.
l. 4. c. 9.

Ingenium.

Plin. H. N.
l. 29. c. 6.

Alian.
H. A.
l. 9. c. 15.

Fuga
muscarum.
Plin. H. N.
l. 24. c. 8.
& 25. c. 8.

Berret. vit.
Med. l. 2.

Ufus.

raritatem, vide ex iisdem & aliis remedium. In Epilepsia rufas & in potu exhibitas commendat Plinius *M. Servil. Nonian.* addit idem, *princeps civitatis, non priusquam ipse eam nominaret, aliusve ei prediceret, duabus literis Græcis P. & A. chartam inscriptam, circumligatam lino, subnectebat collo. Mutianus ter Consul, eadem observatione, viventem muscam, in linteo albo his remediis carere ipsos lippitudine predicantes.* Galenus ad chymosin, cum ovi luteo tritas commendat. Ad pilos palpebras pungentes, Dionysius Milesius. Plinius ad easdem gignendas mascarum fimique murini cinerem, æquis portionibus permiscet additis quibusdam aliis. Aqua earundem per balneum destillata, oculos à maculis & pterygiis liberari, si vesperi laventur, capillos, si eadem sæpius madesiant, in immensum crescere; duabus guttis, surditatem tolli, Judæus quidam apud Gesnerum retulit. Vas autumnò sepeliendum, & materia sub hyemem destillanda est. *Audivi quendam, inquit Gesner. solitum dare, tres vel quatuor muscas intra corpus, atque abrum inde optime solutam. Rac. florum geniste g. 5. ponantur in vase terreo, cum butyro alternatim strato, quibus vas impleatur, ac optime clausum in fimo equino, solem versus per annum sepeliatur: post annum, muscas invenies, ad unguenti formam redactas, quæ omnem dolorem, in quacunque corporis parte sedant.* Cedunt & quibusdam animalibus in cibum. Aranæ iis insidiantur, hirundines vescuntur. A Chamæleonibus, mutacillis, anate muscaria, zygænis capiuntur & vorantur. Arrident & piscibus truttis imprimis. adhibentur & inter supplicia. Apud Persas, qui legibus obrectasset, diebus viginti in Archivo vinctus, perseverabat, & melle ac lacte delibutus, nudus, muscis exponebatur. Exercuisse & Deum per eas sua judicia; Historiæ tradunt. Megareses è sedibus pepulere. Juliani apostatae exercitum afflixere: in Caroli Galorum Reg Anno M. CC LXV. magnum damnum morfu intulere. In Oriente tanta ex mortuis & putrescentibus exorta Anno. M. CCC. XLVIII. pestis, ut vix decimus hominum superesset. Circa medium Augustum in Brombiensis templi fastigio ingens examen quotannis considere solere, Brighmannus author est.

Genera Muscarum plurima occurrunt, quæ sigillatim in sequentibus ponemus. Differunt, magnitudine, partibus, colore, loco, &c. Magnitudine, sunt magna, quas Spaniards militares, Lucianus dicit, alii Canes, sonitu asperrimæ, volatu velocissimæ, vitæ longissimæ, tota enim hyeme perdurant. Sunt media, sunt minima. Partibus.

Aliæ capite sunt magno, parvo aliæ: ventre quædam crasso, exili, brevi procerro. Sunt pilosæ, glabræ, antennas in fronte gerentes, plurimæ non. In Cyrene habentur latifrontes veluti mustelæ, aliæ viperis similes. Loco sunt *Domestica, Sylvestres*, quarum oleum in magno precio fuisse memorat Cardan. Macedocinæ in fluvio Astræo, *Hippuri* dicto, quæ simul ac hominis manu continguntur, alis evanescentibus colorem perdunt. Moluccanæ, Sumatrenses, Americanæ. *Colore.* Nam virides & pictas, Vespam majores, quæque subterraneos sibi nidos forment. Hispaniola insula alit. *Albas*, aculeis acutissimis, Casparus Balbii in itinere suo vidit. Insigni albedine notabilis & illa, quæ *Tolleti*, in macello publico, solâ per integrum annum comparere solet. Sunt & cinereæ, cæruleæ, luteæ. Huc pertinent *Canina* quæ canes, *Boaria*, quæ boves, *Equina* quæ equos infestant, *Nappelli* & *Vinaceorum*. Illis à nappello, qui in Alpibus Rheticis, mense Junio & Julio floret, nomen impositum est. Concolores ferme eidem sunt, communibus majores; alis capitibusque ex lucido viridique vel cæsiore virente, quasi Cicindelæ vel Cantharides, ut Pena & Lobelius describunt. Guainerius Antidotum ex eis confecit ad multa utilem, quem apud Aldrovandum vide. De *Musca vinaceor.* ita Aldrovandus *Ælian.* Ephemera inquit, animalia unum diem vivunt: ex face vini accescente originem trahunt, aperto dolio, ut luce suscepta sunt, vita excedunt. Aristoteles vero *Culices* (*κωλιόττι*) scribit nasci ex vermiculis, qui fece aceti gignuntur. Quo loco Gaza pro *κωλιόττι* reddidit *Culices vinarii*, sed quam bene dicetur in *Culice*. Nascitur quidem in ipsis vinaceis *Muscar.* quoddam exiguum genus, *Moscinos* vulgus vocat; Sed hi meo iudicio, neque culices illi Aristotelis fuerint. non enim ex aceti face gignuntur, argumento, quòd vindemiæ tempore tantum apparent cum nova vina fiunt: neque *Ephemera* *Æliani*, etiam esse puto: nam plurimos quotidie propè dolia extinctos reperire esset, quod alioqui non fit. *Moscini* autem nostri animalcula sunt admodum exigua, corpore crassiusculo, coloris ex cinereo fusci, brevi: capite rotundo, brevissimis antennis, brevibus etiam pedibus quæ ferè omnia in contrario in culicibus modo habentur. Hæ namque antennas habent longas, corpus procerum, pedes longos. Moscini vini valdè sunt appetentes, adeò ut in eo sese submergant, unde bibaculor. ad agium cupientium Moscinorum more mori, h. e. in vino, ut in extingubilem suam sitim sedent. *Vinulas* eos vocat Scaliger.

Plin. H. N. l. 33. cap. 16.

Galen. de comp. Medicam. secund. loca l. 4. c. 25.

Mous. de Inf. l. 1. c. 12.

Ufus in cibo.

Suidas in Epicure.

Marin. Sic. l. 2. de Hispanie Regibus.

Differen. tia.

Athen. H. A. l. 15. c. 2.

Rhodig. Antiq. sect. l. 17. cap. 11.

Aldrov. Hist. Inf. l. 3. c. 2.

ARTICULUS II.

De Muscis in specie.

PUNCTUM I.

De Muscis Aldrovandi prima tabula.

Aldrov.
de Inf. l.
2. c. 1.

MUscarum varias differentias Aldrovandus & Moufetus nobis proposuere hic in classes certas digestas, in tribus tabellis. Prima 25. species continet.

Prima Megalocéphale haud ineptè vocari poterit. Capite enim est pro corporis portione satis magno, cum interim vulgaribus vix major sit. In fronte candidat, oculi rubent, alvus prope pectus sublutea est cætera fusca, alæ ex luteo & nigro variegatæ.

Secundam ad Boariarum genus reducendam judico: longa est duos ferè digitos, lata transversum pollicem, colore per totum corpus luteo, capite triangulari, in medio luteo & hirsuto, oculis colore castaneis & figuræ ovalis. Pectore lato, eminente, gibboso, utrinque ad latera depresso. Ventre longo, angusto, annuloso, deorsum inflexo, in extremitate acuto, colore lutescente ac lucido, in fine nigricante. Alæ subluteæ totum corpus longitudine æquant, quas, dum quiescit, simul conjungit, & supra supernas partes ita extendit, ut fere totas obtegant. Pedes flavescunt, in extremo ferrati, vel denticulati & bifidi; prona parte exluteo ad fuscum colorem accedere videtur.

Tertia muscis vulgaribus majoribus paulò major, utpote ex Boariar. genere, corpore est crasso & rotundo, coloris nigri saturati, lucidi & splendentis. In capite maculæ sunt aureæ duæ, oblongæ & obliquæ C. literæ consimiles. Alæ quæ pectori hærent, eleganter admodum lutescunt. Pedes aterrimi, sed minimè splendidi.

Quarta propter cinereum seu leucophæum colorem Caninis poterit accenseri. Vulgaribus aliquantò minor est, figura corporis eleganti & vivida, colore cinereo, sed alæ ad luteum vergunt. Caput rotundum, venter oblongus & hirsutus, pedes rufescunt.

Quinta forma item corporis est admodum venusta, caput rotundum habens & rubescens, lineolis duabus candidis insignitum. Pectus, quod leucophæum est, duabus maculis nigricantibus perornatur. Alæ cinereæ nigris maculis eleganter variegantur. Venter oblongus, & rotundus in extremo, ceu in aciculam desinens.

Partem supinam lineæ duæ albicantes transversim secant. Prona pars cinerea est; Pectus pronum cæruleum.

Sexta pectore est æneo, valdeque splendenti, ventre rotundo, colore viridi, sed 3. lineis transversalibus nigricantibus distincto. Prona tota virescit.

Septima majori muscæ compar est, capite in medio coloris argentei, antennis brevibus pectore leucophæo, alvo supina subrubra, quæ tamen si Soli obversetur, colorem etiam quendam lucidum cinereum præ se ferre videtur. Prona tota similiter subrubra est, & toto ferè corpore hirta.

Octava novissime descriptæ valdè cognata est & similis. Capite similiter albicat, corniculaque eadem in fronte gerit, & toto corpore pilosa est. Colore tamen quodammodo differt. Pectus enim & alvus excinereo ad cæruleum vergunt, & si soli obvertatur, subrubri quid in ejus alvo conspicitur. Est præterea aliquanto minor.

Nona à vulgariis muscarum generibus ob alvi gracilitatem degenerare videtur, & ad Culices accedere. Caput ei rotundum, pectus nigricans, dein color cernitur luteus, qui lineis duabus nigris invicem instar crucis interfecantibus insignitur, cæterò nigra est.

Decima tota lutea est. Alas, cum quiescit, supra alvum conjungit & explicat. Pectore est latiusculo, ventre angusto & gracili. Alas habet valde subtiles, & punctulis innumeris variegatas. Caput subtrus albicat supra lutescit, & è medio duo brevia exilia cornicula erumpunt.

Undecima contractior & brevior est, pectore cinereo obscure ventre nigro, sed ad cæruleum quodammodo tendente, tota hirsuta.

Duodecima valdè pusilla, capite rufescente, pectore subalbo, multis tamen nigris punctis eleganter variegato; alvo similiter subalba, aut cinerea dilutè, quàm lineæ multæ nigricantes transversim secant, altera tantum per longitudinem excurrente.

Decima tertia in arborum truncis, pyri verò & pomi potissimum insidere deprehenditur. Color toto corpore æneus, aut viridis, sed admodum obscurus. Venter autem supinus soli oppositus cinereo, lucido nigroque variegatur, pronus obscure virescit. Pectus supinum lineis quibusdam rectis exornatur.

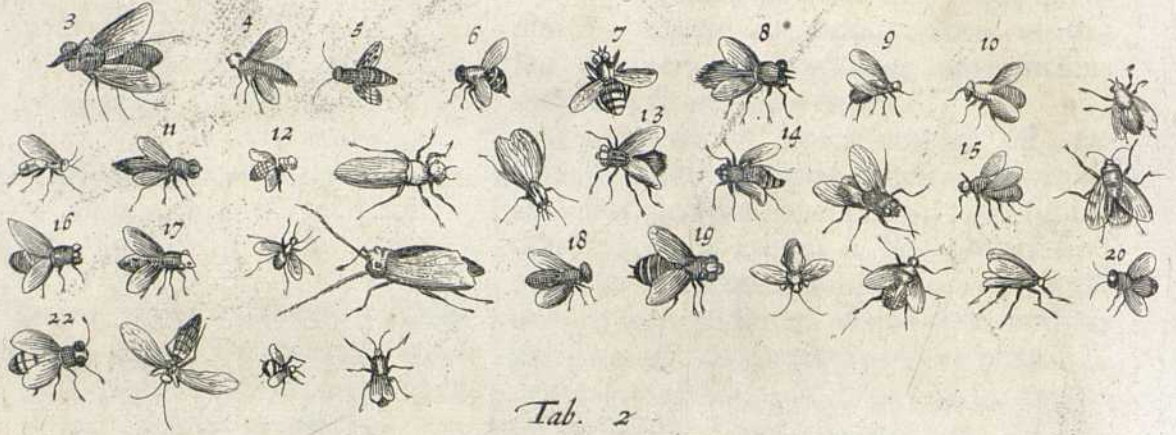
Decima quarta ad majores muscas ferè accedit, pectus ei obscure lutescit; alvus admodum exilis est, angusta, & in extremo acuta, exluteo & nigro eleganter variegata. Lineæ namq; quaternæ nigræ eam cingunt, quarum duas priores linea alia quædam intermedia conjungit, & fere unit: sed reliquis punctula quædam nigra substernuntur. A-

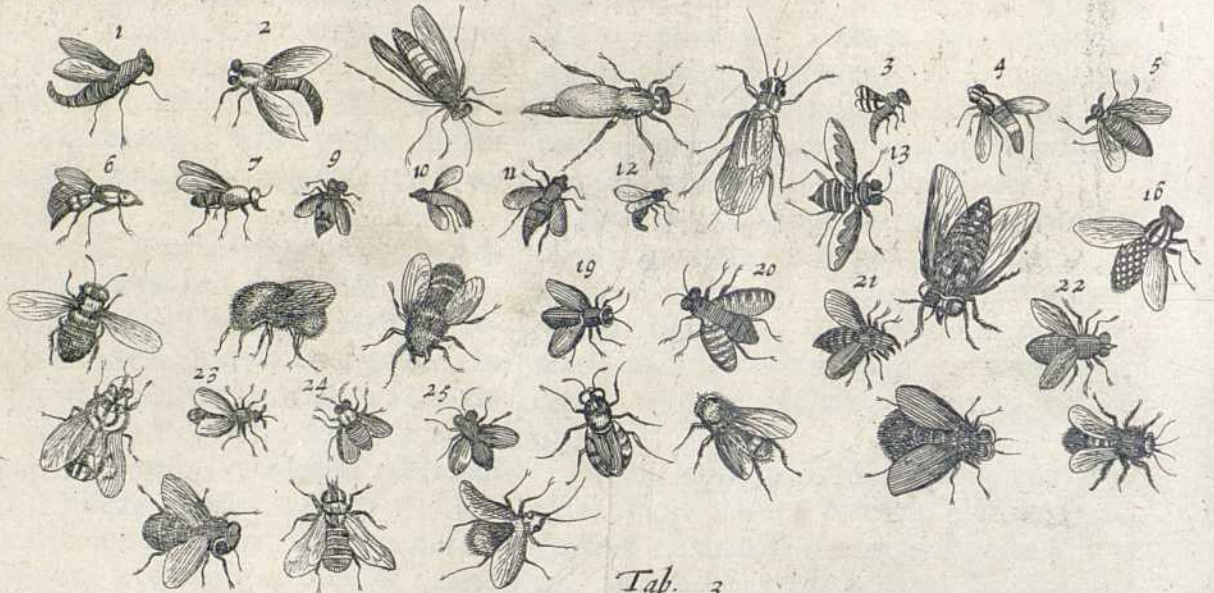

Aldrovandi figurae numeris notatae sunt

Tab. 2

Tab. 3

Vide Muscas Muscas Muscetr Table 4. x. Culices Mucken

Tancken

læ corporis longitudinem æquant.

Decima quinta vulgaris magnitudine est, alvo graciliori, colore luteo obscuro, capite rotundo, in medio eleganter rubro, oculis nigris, pectore lato, prominente, & utrinque ad latera depresso: ventre exili & gracili, & deorsum reflexo. Alæ & pedes dilutius, quàm reliquum corpus lutescunt.

Decima sexta vulgares aliquantò excedit: pectore supino nigro, sed pilis quibusdam lutescentibus insignito. Alvus depressa est, & versus pectus duas habet maculas luteas, cæterò penitus nigricant, præterquam extremo, quod obscure albicat. In alis, quæ pectori connectuntur, macula lutescens utrinque conspicitur.

Decima septima ex Caninar. majorum numero cinerea est, sed junctis quibusdam nigris depingitur.

Decima octava tota viridis, ac maxime splendidi coloris, pedibus ac capite nigricat.

Decima nona illis videtur accensenda, quæ carnes æstivis temporibus defœdant. Figura enim omninò est eadem, colore tamen magis fusco, lucido, & ad cœruleum obscurum tendente: toto præterea corpore hirsuto, alisque circa exortum flavescens.

Vigesima vulgarium magnitudine est, corpore tamen obesiori. Pectus admodum obscure lutescit. Alæ maculis duabus velut tribus pinguntur. Eadem in exortu flavescunt. Alvus tota ex cœruleo nigricat, & admodum plana est.

Vigesima prima corpore est rubro, oculis colore castaneo, pectore piloso, alvo nigra, sed tribus lineis subluteis transversis insignita.

Vigesima secunda ex Caninar. majorum numero, sed aliquantò minor, pectus habet atrum, & in eo lineas subalbas per longitudinem ductas, alvum cineream, ac admodum lucidam, maculis multis partim nigris, partim rubescentibus respersam. Pediculi sunt anterrimi.

Vigesima tertia alis est colore argenteo ad aurum tendentibus. In ore aculeum gerit. Caput majusculum & pectus obscure lutea sunt. Alvum planè luteam linea longa in duas partes supine dissecat. Fucum fermè exprimit magnitudine. Sicut insuper.

Vigesima quarta, quæ ob varietatem colorum valde speciosa est, caput habet album, oculos amplos spadiceos, thoracem nigrum, sed lineis 2. subalbis rectis exornatum. Alvus oblongiuscula est nigra, aliisque coloribus conspicua. Quæ enim pectori jungitur, maculas 4. luteas habet, 2. utrinque intercurrentes. lineæ nigrae distinguunt. Cætera albo, nigro, luteoque

elegantissime variat. Prona pars penitus flavescit, præterquam in extremo, ubi nigricat.

Vigesima quinta vulgaribus muscis magnitudine æqualis pectus habet nigrum, lineis aliquot subalbis variegatum, alvum colore æris politissimi & splendidi.

PUNCTUM II.

De Muscis Aldrovandinis tabula secunda.

TOtidem species & 2. tabella habet.

Primo & secundo loco quæ posita, invicem fere similes sunt, quanquam prior caudam sursum, altera deorsum flectat. Utraque anteriori parte muscas communes ad amissim repræsentant, capitis scilicet & pectoris figura. Dorso sunt eminenti, elatoque ac giboso pilosoque. Alæ longæ, angustæ, ad caudam propemodum extremam exprorectæ. Alvus nigra, angustaque in 8. determinata annulos, tandem ita acuitur & reflectitur, ut Scorpionis caudam efformare videatur. Pedes oblongi scabri, in extremo veluti in minutulos digitulos divisi.

Tertia exigua admodum alas habet argenteas, lineolis nigris ternis transversim sectas, alvo breviores, quæ initio crassior est, sed postea magis magisque attenuata paulatim in mucronem desinit. Quidquid alvi ultra alas protenditur, id totum nigerrimum est. Pectioli colore sunt ferrugineo diluto ad luteum vergente. In ventre aut ejus apice nulla observare licet segmenta, quæ annulos vocat Albertus. Caput & dorsum nonnihil rufescunt superne. In dorso extremo, ubi alvo jungitur appendicem parvam quandam habet albicantem.

Quarta oblonga est & gracilis, capite pro corporis portione magno fusco, fusco item thorace, qui gibbosus est. Alvus exilis in medio rubra, cæterò nigricat. Pedes atrii, quorum posteriores longissimi sunt.

In *Quinta*, quæ tota cinerea est, nihil præterea notatu dignum.

Sexta culiciformis est, caput & dorsum fusca sunt. Caput culicis exiguum, sed nulla fistula. Alæ longæ & angustæ, ad extremam alvum exprorectæ, aut etiam ulterius, ex fusco splendide. Alvus annulosa, angusta, oblonga; dorsum supinum, luteum, nigris maculis varium.

Septima in media fronte inter ocellos nigros punctulum aliquantò prominet jujubæ. Proboscide armatur insigni. Corpus totum; pedes & alæ colore sunt ferrugineo. Membrorum constitutionem icon exacte ostendit.

Octava ex minimarum genere est tota nigricans. Alæ in ipso exortu, nigrae, cætera argenteo splendent.

Nona pariter ex minimis est, colore viridi pereleganti conspicua, qui, si Soli obversetur, velut aureus apparet. Alvus angusta brevis, & in extremo nonnihil acuminata. Alæ ultraanum protensæ. Ejusdem generis, imò minor est.

Decima, & ipsa pariter viridis alvo exiliore, magisque acuminata.

Alvum quoque acuminatam, sed non adeo, habet.

Undecima, colore nigro est, sed maculis albis in capite, dorso & media alvo varians. Alæ argentæe purpureum quid, si Soli obversantur, ostentant.

Duodecima à minimis illis viridibus nihil differt, nisi quod ano est rotundiore, crassioreque.

Decima tertia ad majores accedit, tota atra, præterquam in alvo (quæ compacta & crassa est ubi tribus, quatuorve lineolis seu circulis cinereis transversim secatur. Alæ amplæ, & duplo fermè toto corpore longiores, in extremo albicant, cætera aterrimæ.

Decima quarta vulgaris muscæ speciem refert, sed thorax & alvus ex cinereo viridescunt. Alæ & pedes flavescunt.

Decima quinta Fucum & Vespam refert, illum corporis crassitie, hanc colore potissimum alvi. Hæc enim lutea est, lineis quatuor transversis nigris insignita, per quarum medium linea aliàs ejusdem coloris rectà percurrit. Pectus pariter subluteum, & maculis item duabus nigris utrinque decoratur. Caput in medio lutescens linea quædam nigra transit. Oculi sunt fuscis, antennæ admodum exiguæ, pedes lutei in extremitatibus quodammodo nigri.

Decima sexta ex caninis majoribus est; Oculos rubros, magnos, prominentes linea alba interstinguit. Pectus cinereum est, sed tribus lineis rectis, albis distinctum. Alvus quadrangulis fuscis, albisque invicem alternatim subeuntibus varia, latruncolorum lusum repræsentat. Ipsa tota in prona parte ex cinereo ad fuscum tendit.

Decima septima exigua est & nigra, musca vulgaris fortè nondum adulta.

Decima octava apem quodammodo refert. Alvum luteam & pilosam linea quædam nigra supernè à pectore ad extremitatem protracta rectà percurrit. Pectore est nigro, capite albo, oculis fuscis extuberantibus. E media fronte cornicula brevia, nigra & apicibus rotundis insignita emittit. Alas subluteas & splendas habet. Anus niger est & hirsutus, cætera lutescunt præter pedes, qui nigricant, præterquam in extremo, ubi albicant.

Decima nona toto corporis habitu vulgares refert, sed magnitudine inter majores & minores ambigit.

Vigesima eadem magnitudine est, tota ferè atra. Alæ maculis fuscis colorantur.

Neque ab his discrepat magnitudine.

Vigesima prima hirsuta, pectore nigro, alvo rufa, sed supinè nigris notis ad podicem usque nigrum item continuatis variegatur. Alæ fusco maculantur.

Vigesima secunda majoribus congener, tota penitus cœrulea est.

Vigesima tertia vulgaris domestica est, nulli non nota.

Vigesima quarta coloris est spadicei auri adinstar rutilantis.

Vigesima quintam, quæ ultima est in hac serie, totam penitus auream alæ argentæe cohonestant.

PUNCTUM III.

De Muscis Aldrovandi tertie tabula.

IN tertia tabella viginti duæ exhibentur.

Priori loco quæ depingitur, corpore est exili, capite, alvo, antennis proceris, pectore nigro, alvo rubente.

Hac aliquanto majores sunt *duæ subsequentes* pulchræ admodum & valdè similes. Prior capite & thorace, pedibusque est cœruleis, corniculis oblongis, alis luteis, alvoque inter rubrum & luteum ambigente.

Quæ post has in eadem serie *quartum* & *quintum* locum obtinent, vespæ quodammodo speciem præ se ferunt, quanquam minores sint, antennis pariter instructæ, capite & pectore fuscis, alvo & alis lutescentibus, his intensius, illis obscurius.

Sexta corniculis adeò brevibus, ut carere eis videatur. Corpus totum annulis aureis, & nigris alternis variegatur. Alæ auro & argento mistis resplendent.

Septima ex iis, quas Tavanellos vulgus vocat, longa proboscide, brevissimis corniculis prædita, thorace obscurius, alvo dilucidius lutescente, alis argenteis.

Octava ex majorum numero est tota penitus viridi colore obsoleto vestitur, sed caput rubet, alæ albescent.

Nona eadem videretur, nisi multò gracilior & minor esset.

Decimam quoque ex muscarum genere judicavi. In ore promuscidem habet valde longam & bifidam. Capite est rufo & hirsuto, antennis exiguis, corpore toto plano & depresso, colore aterrimo & splendido instar holoserici: alis longiusculis, quæ in parte externa nigrescunt, in interna argentum referunt. Totum corpus supinum admodum hirsutum & pilosum est, in medio nigricans, ad latera albicans, pedibus est flavescens hirsutis. Alæ tametsi

tametsi flavescant, si soli obverfentur, argento splendent.

Musciforme insectum, quod *undecimo loco* exhibetur, libuit appellare, quod proboscide, capitis & pectoris conformatione omninò muscam referat. Caput nigrum est, thorax item niger: viridis in dorso macula longa: alvus valde longa, deorsum inflexa & acuminata, ferruginea & maculis atris supinè per longitudinem ductis. Crura item sunt ferruginea.

Duodecimo ordine depictum Insectum musciforme quoque dici potest, capite crasso ferrugineo, pectore & alvo oblongis, angustis, colore viridi; alis albis, nigris fibris intercurrentibus, pedibus subflavis.

Tertium & decimum Insectum alvo pariter est admodum procera, colore modò nigro, modò croceo lutescente distincta, tenui & in extremo obtusa. Alæ latiusculæ sunt argenteæ, breves. Per tergus luteum fusca linea deorsum tendit. Caput nigrum, cervix lutea, antennæ perbreves, perbreves item pedes, qui cinerei sunt.

Jam verò *decima quarta* in hoc ordine elegans musca est, alas habens plane argenteas, caput nigrum, nigras item & subtilissimas antennæ, oculos flavos, cætera viridia, præterquam in suprema alvo, ubi elegantissimo miniaceo colore insignis est.

Decima quinta exigua est, at longis proportionè alis, iisque fuscis. Tota ipsa candicat. Caput rotundum est, exiguum, alvus hirta.

Decima sexta muscula est omnium minima, tota aterrima, alis albis longissimis pro corporis exilitate.

Decima septima alis pariter longis & totam cooperientibus prædita est, corpore fusco & nigro, superius vario, pedes habet posteriores valdè longos, longas item antennæ, easque nodosas & flexiles.

Decima octava tota est coloris fusci, corpore exili, brevissimis antennis.

Decima nona alis & alvo coloris aurei splendidissimi, longiuscula, pectore fusca. In capite puncta habet duo lutea, antennæ nigras in extremo obtusas.

Vigesima capite est nigro, antennis brevissimis nigris, alis argenteis, cætera ex cœruleo viridis.

Quæ *penultimo loco* picta est, similis est ei, quæ in secunda tabula depicta est sexto ordine, sed crassior & elegantior, nigra & luteis annulis: alis item proceris ex luteo ad castaneum vergentibus, capite nigro rotundo, unionem nigrum æmulante, antennis brevibus, quæ capiti inferuntur, admodum tenuibus, in extremo crassis & obtusis: pedibus longis, subflavis.

Postrema ex Tavanellorum vulgò dictorum genere est, sed insolenti aspectu, quo ranam, bufonemve quodammodo æ-

mulatur. Corpore est procero, crassoque, coloribus nigro & flavo variegato, oculis nigris, amplis, & obtuso rictu ranam, bufonemve (ut dixi) exprimente. Antennis caret. Pedes sunt brevissimi. Alæ longitudine alvum excedunt & latitudine; color iis aterrimus.

PUNCTUM IV.

De Muscis Moufeti aqua-

ticis.

Moufeto duplices sunt muscæ, *Aquatice* nempe & *Terrestres*, quarum illæ *Phryganides*, *Macedonice*, *Tigurina*, *Æschne*, *Lutea*, *Fusca* & *Tipule*.

Græcis seu lacustres nomen tale, quod rebus aquis innatantibus vescantur, & super aquas potissimum degant, sortitæ sunt.

Phryganides, inquit Moufetus ex Phrygiano vermiculo (quem Angli Cados Worme appellant) in aquis degente, & mense Aug. ad superficiem aquarum ascendente exit, quaternis alis, colore fusco, corpore oblongo, 2. antennæ breves habens, caudam verò bifurcatam, vel duas fetas è cauda exeuntes. Varia hujus muscæ est forma, quia Phryganiorum ipsorum tanta varietas.

Apud Maced. circa fluvium Astræum, qui inter Berocam & Thessaliam medius fluit, volitat muscarum genus, quæ non ubique reperiuntur, nec ad aliarum muscarum similitudinem quicquam accedunt, nec Apum Vesparumve, aut crabronum faciem gerunt, harum tamen cujusque aliquid referunt: nam magnitudine crabrones, colore vespas, bombitatione apes, audacia reliquas muscas repræsentant; *indigenæ* vocant. Equiseles Latini; per summas aquas volitantes piscibus in escam cedunt.

Musca aquatilis æliya major frequens circa Tigurum conspicitur mense majo (vulgò tes glafft vocant) quam à generoso nominatum accepimus & à Tigurinis describi optamus.

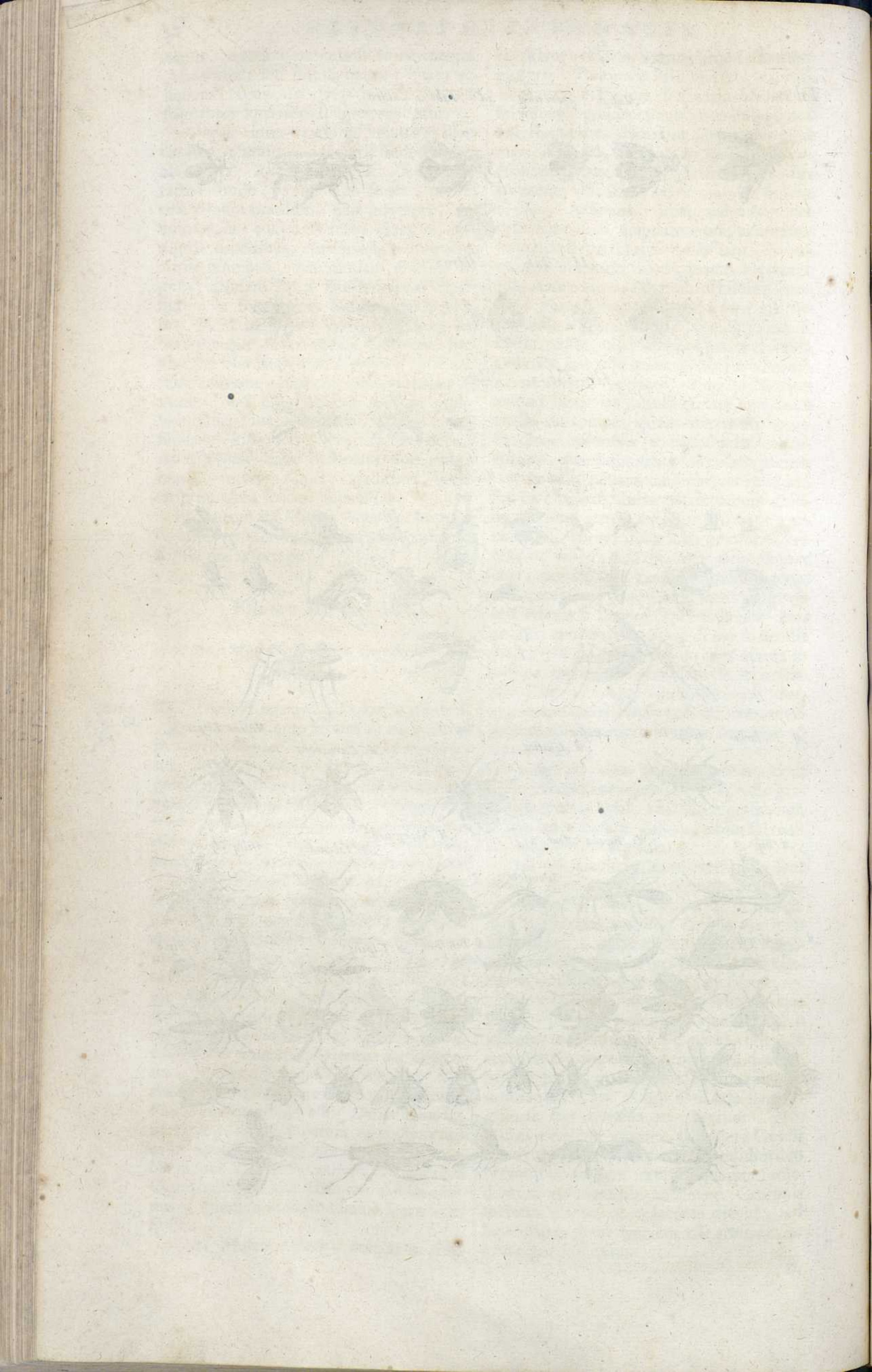
Æschne muscæ sunt aquaticæ, colore cinereo, alis quatuor, sex pedibus juxta caudam, multos quasi exiguos pilos lanuginosos habentes.

Musca aquatilis lutea ex fusco lutescit, alas habet longas, in scapulis semper inter volandum erectas. Oculi illi magni prominentes, cauda longa articulata, cujus in extremitate duo pili longi exeunt; juxta flumina & paludes semper versatur, rarius alibi, præsertim à pluviis.

Fusca alia est quatuor alis longis, longisque cruribus corpore articulado; duas longas antennæ in frontè gerit, parvum

Moufet.
Theatri
Insect.
p. 69.

De Buculariis seu *δυσμυρταχίς* in œstro agemus.

His proximè accedit alia musca, bobus & jumentis interdiu sole fervido infesta, quam Pennius *curvi caudam* seu *σχιροπύρον* jure appellat. Semper enim cruribus aut ventrijumenti insidens, caudam versus ipsam recurvam tenet & spiculum exertum, quò ad percutiendum cauda sit paratior. Hanc Angli à Whame and à Burrell flye proprie vocant, nec nisi in Anglia facile invenitur. Musca hæc api ferè similis forma & colore, sed corpore est crassiore. Non adhæret, nec sanguinem fugit, sed solummodo, stimulo in cauda pungit, atque ut equos affligat, per longissima itinera ipsos volando persequitur. Equi natura hanc muscam timent, & ad ejus solum contactum quasi horrent, cauda pedibusque & labiis tam cruentum hostem abigere sæpe conantes. Sunt, qui putant, hanc muscam non aculeo pungeri, sed stercora pilis equi affigere cauda, unde postea molestissimæ lendes gignuntur; Sed hoc experientia dixerit, nam ratio in re tam minimè probanda filet & obmutescit.

Ὀφιοβίη in Dryini præsertim serpentis squamis latibula habere dicitur Ætio, quæ tandem ipsos serpentes exanimes reddit, hæc pennis æreis donata *χαλκή μυία* vocata ab Hefych. *ὄφιχαλκίς τε χροία*, cum cantharis vescitur, & morsu colorem serpentibus ingentem parit, deinde sitim in ex plebilem & mortem. Horum postea cadaveribus si postea hominem momorderint, lethale infligunt vulnus & insanabile.

Merdivora muscæ plurimæ sunt, alia est *Creophago* similis, sed major, oculis obscure rubentibus, scapulis atratis, in quibus circulus oblongus paucillum albicans, dorsum nigrum ex lineis transversim ductis ornatum. Alæ argenteæ, corpore longiores, circa stercus humanum plurimum versantur, aliàs perrarò.

Est & musca *viridis* toto corpore, splendore nimio quasi lanterna Punica pellucens, capite fusco, alis argenteis, in sylvis frequens, circa stercora ferè versatur vulgaribus muscis magnitudine æqualis. An sit *Giacucul Sylvatici* ignoro.

Aliam *νοπρράχης* deprehendimus, musca viridi minorem, corpore fusco, capite rubro saturato, linea medium quasi caput secante.

Aliam item vidimus corpore hirsuto, subflavo, oculis nigris prominentibus scapulis & dorso nigro pulcherrimè maculatis, cauda sublutea.

Alia item est, cui scapulæ dilutum rubent, ad croceum colorem parum accedentes. Duas habet antennas cæteris longiores, alas argenteas, totum corpus te-

gentes, caput nigrum, quadratum & exiguum; in stercore potissimum equino frequens affidet.

Denique in sterquiliniis (unde eas gigni probabile est) muscæ quædam croceæ apparent, corpore reliquis magis oblongo ac gibboso.

Muscæ item raram, nec ubique obviam, murum ex aggesto fimo & materia putrescente factum depascentem vidi, omninò nigram, si absque alis quatuor argenteis fuisset. In scapulis etiam quatuor puncta alba, in reliquo corpore octo, id est, utrinque quatuor. Oculi albi, frons candido veluti asterisco notata, ex qua duæ antennæ nigræ & longæ emergant; habet item in supremo quoque femore album punctulum aspersum. Hanc muscæ etiamnum in pyxide mortuam & conditam varietatis causa custodio.

Bombylophagus musca est montana, magna, nigerrima, corpore hirsuto, oculis oblongis, magnis, capite spadiceo, prædæ causa acrem cum Bombylio pugnam init, & volatu superans dorsum agilis conscendit, eique tenaciter inhærens tam acriter mordet, ut hostem præcipitem in terram mittat, & melle qualicumque absorpto victrix abeat. In summis Cartmeli montibus se hanc pugnam, donec acies staret, conspexisse memorat in schedis Pennius, sed fortuna muscis favente Bombylios vita fuisse ejectos narrat.

PUNCTUM VI.

De Muscis Moufeti terrestribus.

αζωοφάχης.

Aversis rebus ab animalium natura divinis victum quæritant, suntque *Humisuga* & *Herbivora*, quas itidem Moufeti verbis describere placet.

Humisuga corpore est fusco, in capite juxta os albicante macula resplendens. Venter & pedes nigri: secus alarum exortum macula utrinque album gerit, dorsum griseum. In scapulis secundum longitudinem quatuor lineas obscurius albicantes obtinet, alas argenteas, & (si in aquam positæ fuerint) noctilucas. In semitis & talparum tumulis recens egestis invenitur, amat etiam humum pedibus complanata & lævigata, unde ab Anglis vocatur *Thegraypath flye*: floribus rarò infidet, eà præsertim tempestate, quando talpæ terram evertunt cujus se humore sustentant.

Herbivorarum variæ sunt species, quarum tres apibus ferè similes, Luciano *επιβλήδες* dictæ, id est, militares. Sunt enim aliis muscis grandiores, animosiores, ma-

*Moufetus
Theatri
Insect. p.
74.*

gisque athleticæ, aspectu pulcherrimæ, alis argenteis duabus perinfignes.

Harum *maxima* & *primaria* caput nigricans habet, dorsum medium inter duas lineas transversas veluti decussatum, extrema cauda nigra. Aliàs corpore est luteo.

Secunda non multum dissimilis, capite nigricante, scapulas quatuor lineæ flavæ, & tres nigræ secundum longitudinem ductæ ornant, reliquum corpus eodem ferè modo & iisdem coloribus est distinctum.

Tertia atque minimæ harum scapulæ flavent hirsutæ, caput rubet, reliquum corpus quatuor lineis nigris totidemque flavis per transversum actis distinguitur. Omnium corpora splendent, ac quasi inania translucent. In hortis versantur, & floribus assidentes succum eliciunt.

Lucianus militares muscas ita describit: Nascuntur, inquit, & maximæ quædam muscæ, quas militares multi appellant, nonnulli verò canes, sonitu asperimæ & volatu velocissimæ. Hæ & longissimæ vitæ sunt, & totâ hyeme incubatæ perdurant: contractæ præsertim & connexæ tectis & culminibus. In quibus & illud est admiratione dignissimum, quod utrumque & foeminarum & marium faciunt, ut Mercurii & Veneris filius, qui mista natura fuit & duplici forma. His fortè *συγγυητις* est alia musca apiaria dicta, cum splendore nigra, bipennis, cerilega, collectos florum succos posterioribus pedibus affigens apum more. Autumno apparet, rarissimè aliis temporibus. An hæc Aristotelis Sirenis? Sanè alarum tantum numero dissentit, quoniam illam *πυρραπτερον* fecit, hæc verò duas tantum alas à natura consecuta est.

Harum aliæ sunt *σφυλοπτερος*, aliæ *επυλοπτερος*, aliæ *χαιροπτερος*.

Strutiopterôn tres species vidimus. *Prima* tenera est & mollis, sepes, binis alis, albo oblongâ, à capite paulò supra oculos duas veluti struthiorum pennas præmitens, ceu cornua lanuginosâ mollitie ne ipsis quidem plumis cedentia: scapulis utitur gibbosis, reliquo corpore albo, nigris suis alis longiore.

Secunda est ejusdem generis colore albicante, capite fusco, aliàs parum differt.

Tertia est omninò similis, sed antennas adeò molles & plumosas non habet, cauda albicat, corpore oblongo; quatuor albis lineis transversis insignitur, pedes, longiusculi, albo nigroque colore distincti: dum gradus confert, caudam paulatim elevat, atque alas binas translucidas veluti jactabunda diverberat. Hæ tres species verno tempore cum primis apparent in hortis sepibus atque umbrosis locis, post atque ante pluvias frequentes.

Eripnopteros tota alba est musca, vel potius argentea, exigua & ubique plumosa, adeò, ut, dum foliis insidet, nisi penitus intuearis, plumam diceres: alæ illi quasi dissectæ, separatis pennis avium ferè modo disjunctæ. Ab Edmundo Kniveto depictam accepit Pennius, deinde in sepibus & ligustrinis topariis sæpius vidit.

Musca, *χαιροπτερος* dicta, volatu post se omnes relinquit, lateribus, caudâ, capite fusca & pilosa, oculos nigros habet propendulos; rostrum vel potius nasum mucronatum, è cujus apice antennæ duæ erumpunt; scapulæ summæ, ut & dorsum, nigræ: alæ duæ argenteæ, quarum partes anteriores pedum nigredini respondent. Quandoque in uno loco residet, veluti immobilis, verum ubi propè accesseris, incredibili celeritate oculos fallit, & nehirundini quidem celeritatis palmam (unde dicta Hirundo) unquam concedit.

Quam à Clusio Pennius accepit, nigra erat, alis duabus argenteis instructa, oculis albis conspicua. In dorso septem maculæ luteæ cum nigro in medio puncto erant.

PUNCTUM VII.

De Muscis *Moufeti seticaudas*.

PRÆter has Muscarum species observavit adhuc *Moufetus*, *seticaudas* seu *pilicaudas* *πυρραπτερος* & *Raras*. Illarum aliæ *unam*, aliæ *duas*, aliæ *tres* quatuorvè setas habent.

Moufet. thearim. sect. p. 63.

Henothrix five *Unifeta* (sunt verba *Moufeti*) est musca caudata, toto corpore nigra (medio dorso ventreque rubescente excepto) alis duabus argenteis prædita, scapulis crassis, antennulis duabus nigellis facta, pillum unicum longum è cauda emittens. Hanc depictam ad Pennium idem Joachimus transmisit, affirmans eam non nisi Ameo præstantiori insidere, reliquas herbas non attingere.

Διπλοπτερος sunt muscæ duas in cauda setas pilosve habentes, quarum aliæ sunt corpore fastigiato, aliæ tuberoso. Prioris generis duas vidimus alis quatuor argenteis sine maculis, capitibus & scapulis nigricantibus, reliquo corpore fusco, nigris lineis transversis variato. Utrique longæ & exiles antennæ, similesque in cauda pili duo, sed paulò longiores, corpore tuberoso.

Bipiles quinque habemus. *Prima* *Henothrici* per omnia ferè similis, nisi quod huic plus quàm media corporis pars flavescit, duos in cauda pilos prælongos, quo-

quorum unus extensus canis leporarii currentis caudam refert, alter intus convolutus lineam spiralem.

Secunda muscarum longarum species est, quatuor habens alas argenteas, pedes longos mediocriter flavescens, totum corpus nigrum, scapulas crassas, antennas duas longas & tenues, ventrem versus caudam protuberantem, è qua duæ breves setulæ sursum versæ erumpunt; In sepibus degit.

Tertiam Carolus Clusius Vienna misit: corpore ex fusco nigricante, alis duabus largis ex argento cæruleis donatam, corpore præditam acuminato, ex quo duæ feræ (ut Pennius notavit) vel plumæ potius excrescunt perdicei coloris, maculis nigris fuscisque mixtim ornata.

Quarta globoso est corpore, quod unciam longitudine æquat, caput, scapulæ ac pectus nigerrima, antennæ breves; pectori crasso sex pedes affixi nigerrimi, quorum priores omnium brevissimi, posteriores longissimi. Inter volandum pedes simul conjunctos pendulos dimittit, alæ quatuor obscuræ, argentei coloris, oculi nigri splendentes, caudæ extremitas nigra, unde duæ setulæ paucillæ longitudinis se monstrant: à scapulis ad mediam usque caudam colore est ferè subcroceo, cauda tenui quasi filo longo scapulis conjungitur. Velociter currit quasi per saltus; in terra nidificat, muscis & crucis parvis famem extinguit.

Quinta longè hac minor est, figura eadem, sed alas verè argenteas monstrat, totumque corpus ad caudam usque fuscum rubescit.

Tripilium muscarum quinque duntaxat observavimus.

Prima oblongo est corpore & nigro, cujus medium valdè ex nigro rubet: antennas habet duas, etiam nigras, alas argenteas, quarum supremam oram macula nigriuscula adornat. Crura rubent, cauda tres crines longos emittit, velociter volat.

Alter similis, sed minor, toto corpore nigra, priore multò longior, tenuior atque exilior; alæ item argenteæ, antennæ priori similes, ac cauda tres longos pilos protrudens, volatus celeritudine à prima longè superatur.

Est & musca *tripilis* toto corpore albicans, nisi quod alæ quatuor maculis nigris distinctæ videantur, quarum exteriores majores, interiores verò breviores, has, dum quiescit, semper erectas tenet. Sex habet pedes, quatuor minores corpori affixos, duos anteriores majores, nigros, è collo ferè oriundos; interduos oculos nigros prominentes globosos duæ antennæ nigrae atque breves exeunt. Corpus gracile, teres, longum transversum digitum: in

cauda tres visuntur setæ corpus longitudine æquantes, quas volando in veri trianguli modum expandit. Majo & Junio mensibus ante & post pluvias potissimum apparet; circa fluvios paucis comitibus stipata convolat, quibuscum in itinere sæpè colludit. Anterioribus pedibus utitur quandoque ad palpandum, ecquid in via impedimenti sese objecerit, extendit enim illos corniculorum more. Talem anno 73. observavit Pennius.

Sequitur *quarta* mirabilis structuræ, alas habet duas argenteas, totum corpus nigricat, os forcipatum & aquilinum, in fronte duo cornicula brevia erumpunt: quatuor illi tantum sunt pedes, sub pectore duo graciles & breves; paulò inferiori reliqui robustiores. Ex oblonga cauda primum duo brevissimi pili exeunt, atque sub his tertius multò longior, in extremo tuberosus oritur. Semel tantum se hanc muscam circa Hinigham, olim Comitum Oxoniensis castrum, vidisse memorat Pennius.

Ultima toto corpore & cauda nigra est. Corpus habet oblongum, alas duas corpore nonnihil breviores, pedes ex croceo flavescens, caudam longitudine reliquum corpus æquantem, nisi semel in Cantio circa Greenhive visa perhibetur à Pennio.

Quadripilis musca corpore Tripilem primam repræsentat, sed magis versus caudam protuberat; pedes item nigri, ut antennæ, alæ item proceræ, quarum externæ internis triplo majores circa medium nigrâ maculâ distinctæ. Quatuor è cauda pilos emittit.

De *raris* muscarum speciebus, quarum quædam ad Papilionum censum spectant, ita idem.

Prima est musca papiloni minori æmula, alis quatuor argenteis, nigricantibus maculis corpus argenteæ lineæ transversim ornant, cauda rubens ex fusco, caput nigrum, scapulæ ejusdem cum cauda coloris, antennæ tenues, nigrae, breves, pedes exigui, nigri; in sepibus versatur præcipuè tempore matutino.

Secunda parum à prima diversa est, nisi quod unà cum corpore antennis, pedibusque & cruribus fusca sit.

Tertia est item *tripilis*. Sunt autem longiores illi alæ, maculis nigris distinctæ caput majusculum, nigrum, punctulis luteis pauculis notatum, antennæ tenues, duæ, nigrae, pedes sex subalbicantes, pectori crassiusculo affixi: scapulæ lutescentibus ex albo maculis variegatæ; dorsum quinque lineæ transversim ornant luteæ, ac punctulus unicus inter duas lineas conspicitur colore subluteo; in cauda quinque vertebræ rubent, cujus extremitas bifurcata est.

Quarta est non valdè dissimilis, sed alas habet argenteas, sine maculis antennas nigras longiores. Corpus septem lineis transversis albicantibus insignitur.

Vidimus & duas muscas *scorpiuros*.

Prima similes habet præcedenti alas argenteas, sed paulò minores, & in extremitate ipsarum tribus transversis lineis nigris signatas, caput nigrum, pectus (ut & scapulæ pedesque) albicat: reliquum corpus nigrum, cauda quinque quasi juncturas habet, quarum tres dilutè rubent, duæ nigricant; extrema cauda bifurca, furcæ autem nigræ, & scorpionum modo sursum curvatæ.

Secunda ferè similis, sed extremitas caudæ crassior, furcæ obtusæ, caput luteum, oblongum os, alæ singulæ sex maculis nigris ornatae.

Est & alia musca *quadripennis* corpore virescente, alis quatuor corpore longioribus, è liquido quasi argento factis, quarum nervi virescunt; antennæ huic tenues & nigræ, oculi aurei (unde jure Chrysopis dicitur) volatus languidus, odor teterrimus, quem; ut blattæ, cum vita amittit. Hortorum hospes vivit sambuco infidens. An ex Eruca oriatur, papilionum more, an verò ex vermibus arborum, equidem ignoro. Doctissimus ille atque humanitate clarissimus Joachimus Camerarius primus illam Pennio ostendit.

ARTICULUS III.

De Tabano.

Nomen.

ET si Isidorus & Junius Tabanum cum Oestreo seu Asilo, eundem faciant: ipsa tamen descriptio, diversitatem inter eos ostendit, Græci *μύαπα*, à stimulando fortè, nam *μύαφ*, calcar, quo equi stimulantur significat, dixere. Apud Latinos tabe, quod corpore tabeat, id est gracilis sit, nomen obtinuit.

Descriptio.

Totum corpus oblongum est, in tres præcipuas partes divisum, caput nempe scapulas & ventrem, quinque vel sex incisuris distinctum. Nigricat ex diluto albo totus. In ore proboscis longa, torosa. Sex non octo ut Ardoinus prædit, nigris pedibus instruitur: reliquis maximam *κνυμομύαν* refert. Cauda ei stimuligera nulla.

Plin. H. N. 11. c. 28.

Plin. H. N. 1. 11. c. 33.

Frequentes sunt circa sylvas & vias regias, sepibus arboribusque munitas. Ex ligno, Plinio teste, proveniunt. Ex eodem nasci scripsit Aristoteles. Julio & Augusto mensibus propter nimium æstum ferociunt: homines tum, equos & serpentes affligunt. Equum in sylva ad arborem alligatum, sex horarum spacio à Tabanis occisum, Mouferus ab amico fide dignissimo accepit. Quia longè videre

nequeunt, jumenta per sudoris odorem consequuntur. Gerunt cum teterrimi foetoris serpente, circa Hellepontum bellum. Camelos etiam infestare, pinguedine piscium abigi, prodidit Plinius.

Diversa Tabanorum in India Occidentali genera esse, Oviedus observavit, sed non descripsit. Duo apud Aldrovandum habemus. Unum est corpore minore, capite nigro, antennis brevissimis, ut vix appareant, pectore & pedibus nigris, alis subluteis, circulisque concoloribus qui album ambiunt. Alterum minus adhuc, capite nigro, duobus albis punctulis in vertice insignito, pectore ex nigredine ad subcinericum colorem tendente. Alvo & alis subcinereis.

Proximè Tabano illa musca accedit, quæ *Curvicauda* Pennio. Api ferè est similis, corpus duntaxat crassius. Stimulo in cauda pungit, quam jumento infidens, versus ipsam recurvam tenet. Non facile nisi in Anglia invenitur. Sunt qui stercora equi pilis affigere, sic pungere credunt; quòd molestissimæ postea indelentes nascantur.

Huc referri potest & illa apud Mouferum *Tabanides musca*, quæ capite & corpore virescit. Scapula ex virore splendet: alas habet duas extremis mediisque partibus albicantes, reliquæ ex fusco nigricant. Pennius semel Hanworthi talem observavit.

ARTICULUS IV.

De Asilo seu Oestro.

ASILUS à Calepino & aliis cum Tabano confunditur. Perperam, superius dictum. An à Silaro amne ad quem frequens, nomen sumpserit, dubium: ab affiliendo, vel quòd asellos infestet, verisimilius mihi est. Græcis est *οἴστρον* (Latinis Oestrus & Oestrum) *από τῆς οἴστρου*, infanire, quòd armenta in furorem agat. Eustathius ex Homero vocat, vel quòd forma sit *ὀπὸ χαλιῶν*; vel quòd turbinis in modum moveatur. A feroci natura Opianus *ἄγριον* dixit.

Est *χλωροκεφαλὸς*, & toto corpore *ὀπὸ χαλιῶν*, five subæratu, superat Tabanum proboscidis magnitudine; ab eodem verò bombi stridore vincitur. Gestat anterior, durum, robustum, & benè compactum *aculeum*, quo boves tergo facile pertundit. Eustathius muscæ per omnia similem, sed majorem facit. Alii locustæ similem (perperam) colore varium, mobilem, *ὀπὸ χαλιῶν* ponunt.

Circa stagna & fluvios versantur, ad Silerum Lucaniæ amnem maximè. Elatio-ribus quibusdam bestiolis, quæ fluvios super-

Nicand. in Theiaca. Plin. H. N. 31. c. 2. Differentia. Aldrov. de Insect. 3. c. 4.

Moufer. Inf. 1. c. 11. p. 62.

Moufer. Inf. 1. c. 11. p. 61.

Nomen.

Descriptio.

Suidas.

Natura.

Arist. H. A. l. 5. c. 19. pernatent oriri, ex Aristotele habemus; quas fortè alio in loco culices aquaticas nominat. Nicandri scholiastes hirudines, interpretatur: quasi sanguivora soboles ex sanguifugis matribus prodiret. Nasci & ex putri, nemo fortè negaverit. Tantummodo boves laceffunt, quos interdum furibundos reddunt; æstu inprimis urente. Ne attingant, piscium fortè adeps, ut apud Plinium legimus, faciet. Celerrimè volant, & præcipites.

Homer. in Odyssiea. Moufetus *Ocularii*, *Apiarii*, *Indici*, & *Moscovitici* meminit. Prioris jam meminimus. *Apiarius*, in extremis partibus favorum nascitur. Caput est spadicei coloris: linea alba à fronte ad occiput intercurrit: scapulæ & dorsum fuscescunt. Non florum duntaxat succo, & melle, sed & sanguine vescitur. *Indicum* Virginia profert; muscæ maximæ capite subrubente magnitudine, capite nigro. Linea argentea à scapulis ad os pertrahitur: ipsæ ex fusco nigrescunt, & geminas alas argenteas emittunt. Caudam sex vel septem subalbidi coloris incisuræ stringunt, reliquum corpus subnigricat. Venter ex cinereo lutescente dilutè virescit. Celerrimè volat. *Moscoviticum* Elmerus Chirurgus Moufeto misit. Alæ huic argenteæ, toto corpore longiores; oculi magni, oblongi, & maximam capitum partem replentes, rostrum nigrum, duriusculum, tripartitum, quo citissimè caligas è triplici panno confutas penetrabat, & cutem ipsam admordebat.

ARTICULUS V.

De Ephemero, & aliis quibusdam.

Ephemeron muscam vocat Aristoteles, quæ Æliano *ἡφαιμερον*, Hesychio *ἡφαιμερον*, aliis *ἡφαιμερον*, Latinis Diaria vocatur. Meminit ejus & Cicero. Quatuor alis, totidemque pedibus movetur, ut apud Aristotelem legimus. Scaliger addit, caput quale muscæ, oculos grandissimos, promuscidem in se convolutam; caudam longissimam, sectiunculis coaggestatam atque coaptatam, in extremo bifidam & trifidam; colore sub aureo in majoribus, in minoribus subfusco illustrem, ventriosa est. Taurini *Moniëttam* vocant quasi Monachellam: Adriatici ad Maranum & Tergestæ *Cuzotullum*; alii Sitivolam, quasi Sagitellam. Unà cum sole oritur, adolescit, vigescit, languescit, moritur. Scaliger nullam manè ad Sarcam & Benacum conspexit, circa vesperam omnes, captam per noctem servavit. Sub solstitio æstivo ex folliculis quibusdam uvarum putrescentium erumpit. Plinius tenues mem-

branas vocat. Frequentissimæ ad Hippanim fluvium inveniuntur, prodente Aristotele. An verò folliculi isti Chrysalides sint, à quibusdam Erucis prodeuntes, difficile est dicere. Succo animulam sustentant, nec aëri nec terræ quicquam debentes. Michevius eorundem ad Borysthenem meminit. *Sunt*, inquit, *vermes*, & *volucris alata*, *quaternis*, *interdum senis alis*, *manè supra aquam currendo*, *circa meridiem juxta ripas volando sese exercent*, *sole verò occidente*, *quotquot eo die natae sunt*, *eodem obeunt*. Huc pertinent, Pennii *ἡφαιμερον*. Æliani *Ephemeros*, & Scaligeri *volucella*. *ἡφαιμερον* corpore est oblongo & papilionari: *Capite parvo subluteo*; *oculis grandibus*, *prominentibus nigris*; *promuscide involuta*, *verbasci lutei coloris*, *quo rorem à floribus fugit*. *Cornicula duo nigra*, *longiuscula*, *paulo supra oculos affixa habet*: *ventrem & dorsum sublividum*, *extremam caudam ferè luteam*. *Alas quot pedes*; *quarum exteriores lividæ*, *extremis fimbriis ex fusco subluteis*, *interiores ex fusco flavescens*. *Alæ externæ*, *cum ad corpus tegendum conjunguntur*, *adeo sunt contiguæ*, *ut contactum earum vix animadvertas*. *Tardivola est*, *nec diu in volatu durat*. *Inter malvas & urticas*, & quidem *triduo duntaxat*, *vivit*. *Quam Scaliger Volucellam vocat*, *illa Cardano Muscilio est*, *Moufeto Bibio*, *Æliano fortè*, *ἡφαιμερον*, *Grapaldo Muscilla*, *muscilla*, & *Muscio*. Ælianus suam è fece vini acescentis oriri scribit: *Grapaldus suam per autumnum in vinaceis*. *Nullum etsi rostellum habere videatur*: *ajunt tamen*, *dolia unciali robore confecta ab iis pertundi*, *ut vinum totum effluat*. *Frequentissima est in cellis*, *nec quicquam præter vinum appetit*.

Coronidis loco duas adhuc Muscarum species adjiciemus. Una in florum calicibus, herbæ illius quæ *Ben album* à plurimis vocatur, latet, & quidem florivora: ut à Bruno Pennius accepit.

Alterà in occidentalis Angliæ urbis cujusdam agro (Tanton vocant) in fructu mali arboris, quem *Velin* appellant, æstate ad umbilicum mortua, viridis ac splendens reperitur.

Malo dissecto musca evolat, & ex vermiculo quodam ibidem orto gigni videtur.

ARTICULUS VI.

De Culicibus.

Culex vel ab aculeo, quod eo sanguinem sugat & carnem terebret, quod Isidoro visum, Latinis dictus est;

H

vel

Arist. H. A. l. 5. c. 19. & de partibus Animal. 4. c. 6.

Michev. Sarm. Europ. l. 2.

Moufet. Theatri Insect. I. c. 12.

Ælia. H. A. l. 2. c. 4.

Moufet. l. c. pag. 77.

Nomen. Isidor. Orig. l. 12. c. 8.

vel quasi *Cutilex* quod cutem laciât. Usurpatur in virili & muliebri genere. Moufetus *Cuticem* vocare mallet. Græci, generali quo omnes culices comprehendant, nomine carent. *κύνωψ* amplissimum est, quod *Παυσανίας*. Hinc Oetæis Hercules Conopius, qui culices abegit: Bæotiis Parnopius Apollon. Rulando, *ἰμπίδα*, *κύνωψ*, *σάβυτι*, *σέρφ*, *σύνιψ*, & *κύνιψ*, Synonima sunt. Nihil quidem certius *ἰμπίδα* culicem apud Aristotelem Gazæ esse: sed Aristophanis scholiastes, *ζῶον ὕδατος γινόμενον, ὁμοίον τῷ κύνωψι, μῆζον δὲ τῆ περιεχῆ, κατὰ δὲ τὸ μέσον κύνωψ περιεζωμένον, seu animal propè aquas genitum Conopii simili, majus verò in circumferentia, & circa medium, linea alba cinctum, interpretatur. Alibi tamen *κύνωψα* dici ponit. *κύνωψα* Hesychio sunt *κύνωψα θηρία, animalia reptilia*, Nicandro *ἐν τῷ πύθῳ κύνωψα, κύνιψ* peculiaris generis nomen esse videtur, quod fortè Plinio sub *Culicum mulionum* nomine venit. Hesychius volucre culici simile exponit. *Σάβυτοι*, eidem sunt *κύνωψες*. *Σέρφ* denique animalculum formicæ aut veri simile Varino. Videtur & *σύνιψ* dici. Constantinus animalculum Culici simile exponit.*

Moufet. de Insect. 1. c. 13.

Aristoph. in Avid.

In Nobulis.

Descriptio. Plin. H. N. l. 11. c. 2.

Miratur hoc insectorum genus Plinius. *Ubi, inquit, tot sensus collocavit in culice? Ubi visum in eo prætendit? ubi gustatum applicavit? ubi odoratum inseruit? ubi verò truculentam illam & portione maximam vocem, ingeneravit? qua subtilitate pennas adnexuit? prælongavit pedum crura? disposuit jejunam caveam, uti alvum? avitam sanguinis & potissimum humani sitim accendit? Telum verò perfodiendo tergori, quo spiculavit ingenio? Atque ut in capaci, cum cerni non possit exilitas, ita reciproca geminavit arte, ut fodiendo acuminatum pariter, sorbendoque fistulosum esset. Corpus eis oblongum, proboscis, quam omnes in ore gerunt, quia ex bipennibus, muscarum proboscide triplo longior. *Alæ* duæ, magnæ, ex gibbosis scapulis oriuntur. *Crura* sec vacia, prælonga, valga, è pectore prominente & quadrato nascuntur, cum ut melius ambulent; tum ut facilius sese humo attollant.*

Locus.

Bellon. obs. 2. c. 35.

Martial. Epig. 3. 93. Martyr. Res. Occani 4. Decad. 3. & l. 9. Decad. 7.

Paludosis & aquosis locis plærumque gaudent. Mesopotamia insignes & leonibus infestos alit. In Ægypto magna eorum copia. Bellonium cum comitibus ita circa Cairum vexavere, ut exanthematibus correpti viderentur. Eorundem cantu famosa Adriæ littora facit Martialis. In India Occidentali invenias qui vestes pertundant. Antiochiam & Byzantium ne possent ingredi, Appollonium Thyanæum fecisse, Tzetzes author est. Acidis delectari Aristoteles & post eum Plinius, reliquit. Nec dulcia respuere certum, siquidem sanguinem humanum,

qui dulcis est, eliciunt. Haurunt & vinum, consumptoque moriuntur saliceto, ut Martialis habet.

Quia non coeunt, Ideò necesse est, ut ex putri, vel aliunde nascantur. Albertus ex aquosis vaporibus oriri scribit. Ex cossis provenire primus Pierius, & falsò, prodidit. Ut verbo dicam. Alii ex putridis cadaveribus, ex putrida in paludosis aquis materia alii: ex herbis, arboribus, ut polio, lentisco, ficu, therebintho, palmâ, ulmo, quidam prodeunt. *E vermicultis*, inquit Mouferus, *in napo, ligustro, lentisco, therebintho, ficu, caprifico, aliisque arboribus veluti seminum sparsis, & per non putrescentem sed animantem naturam natis, culices prodire nemo non novit.* Brujerus verò insectum longis admodum pedibus, quod culicem majorem dixisset, in lacuna valde sordida, ex theca coriaceâ molli sese proripere, vidit: putabatque ex verme aliquo erucæ simili ibidem incluso ortum duxisse: quod casula talis intus fuisset, in qualem sese erucæ transformare solent. Plura in Differentiis.

Tzet. Chil. 20. Cibus. Arist. H. A. l. 4. c. 7. Plin. H. N. 10. c. 70. Generatio.

Moufet. Theatri Insect. l. 1. c. 13. p. 84.

Natura.

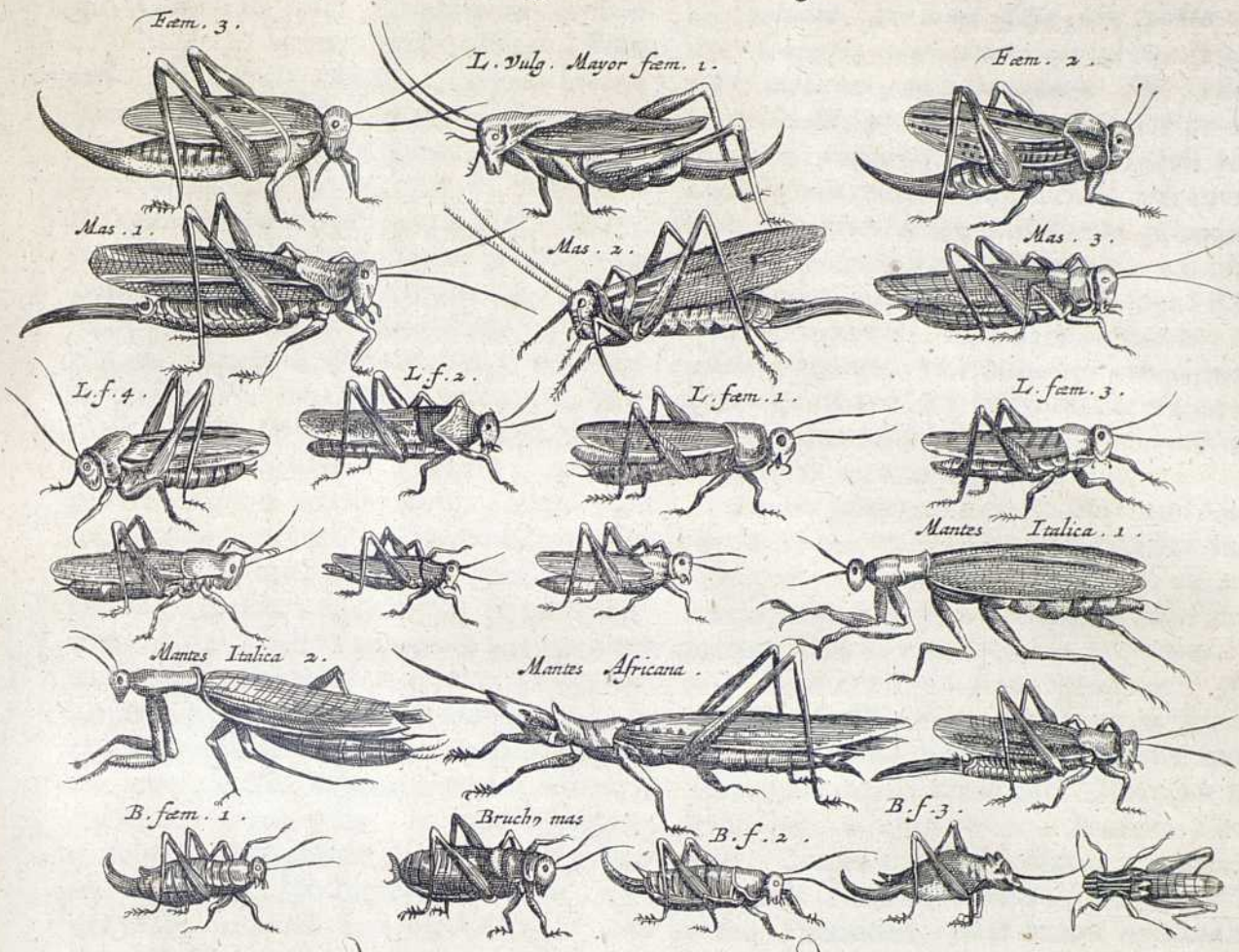
Olfactu plurimum valent. In volando, aërem, ob alarum mollitiem & alvi tenuitatem, non commovent. Lumine adeò delectantur, ut sapissimè in lucernas incidant. Strepitum alarum continuâ & replicata concussione edere, credibile est. Chærephon apud Aristophanem, an per podicem, an per os cauant, facetè ex Socrate quærit. Quia morsu valent, ideò non mirum, Myntem urbem, è palude quadam, quam Mæander fluvius obstructo limo ostio, effecerat, olim vastasse: Acarnensium urbis quæ juxta Asiæ Pergamum frequens habitabatur, pulsos incolas, quod apud Pausaniam habetur.

Pausan. in Achaicis.

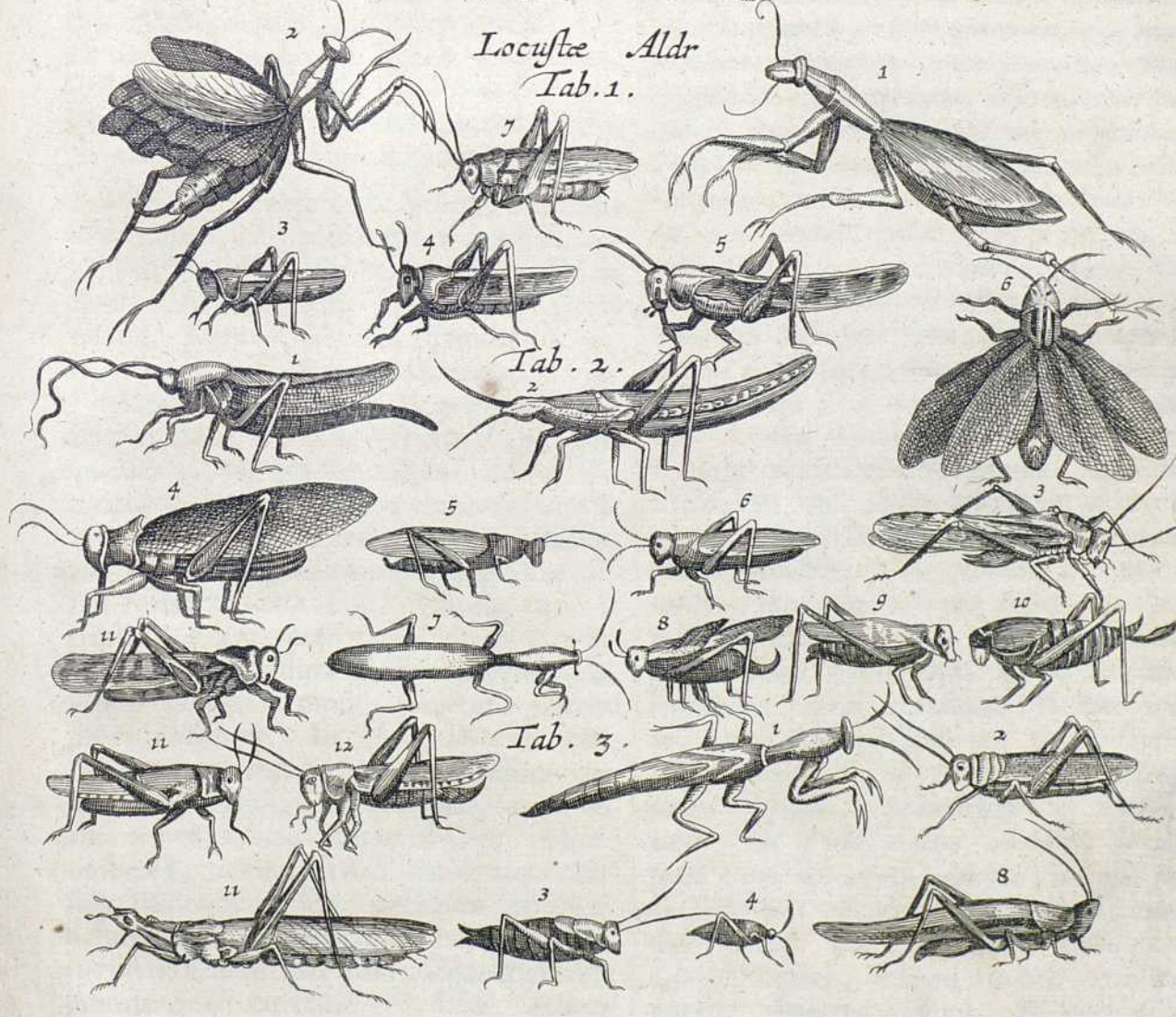
Idem leonibus in Mesopotamia, & apud Rizophagos qui Astaboran & Astapan fluvios circa Meroën incolunt, Oriente Syrio olim accidere fuetum, Diodorus Siculus & Strabo authores sunt. Licet ex iisdem & præfagium fumere. Divergente sole, si in aprico colluserint, calor, si in umbra, tepidas & mites pluvias, si prætereuntes pupugerint, frigus & nimbos præfagiunt. Congressi aliquando inter Shenæ & Sionis monasteria in Anglia, (pugna per quatuor horas duravit) Monachorum exilium quibusdam innuisse credebantur: Bella in parte Occidentali nonnullis cum anno M. D. LXXX. per quatuor continuos dies, ex Italia, in Occidentem evolarent. E pomo quercino, si circa Michaëlis festum culex eruperit, bellum hostile Mizaldo præfagire videtur. Aquam subesse Paxanus eo loco pollicetur, quo se sole exoriente, trabis instar contorquent.

Multa

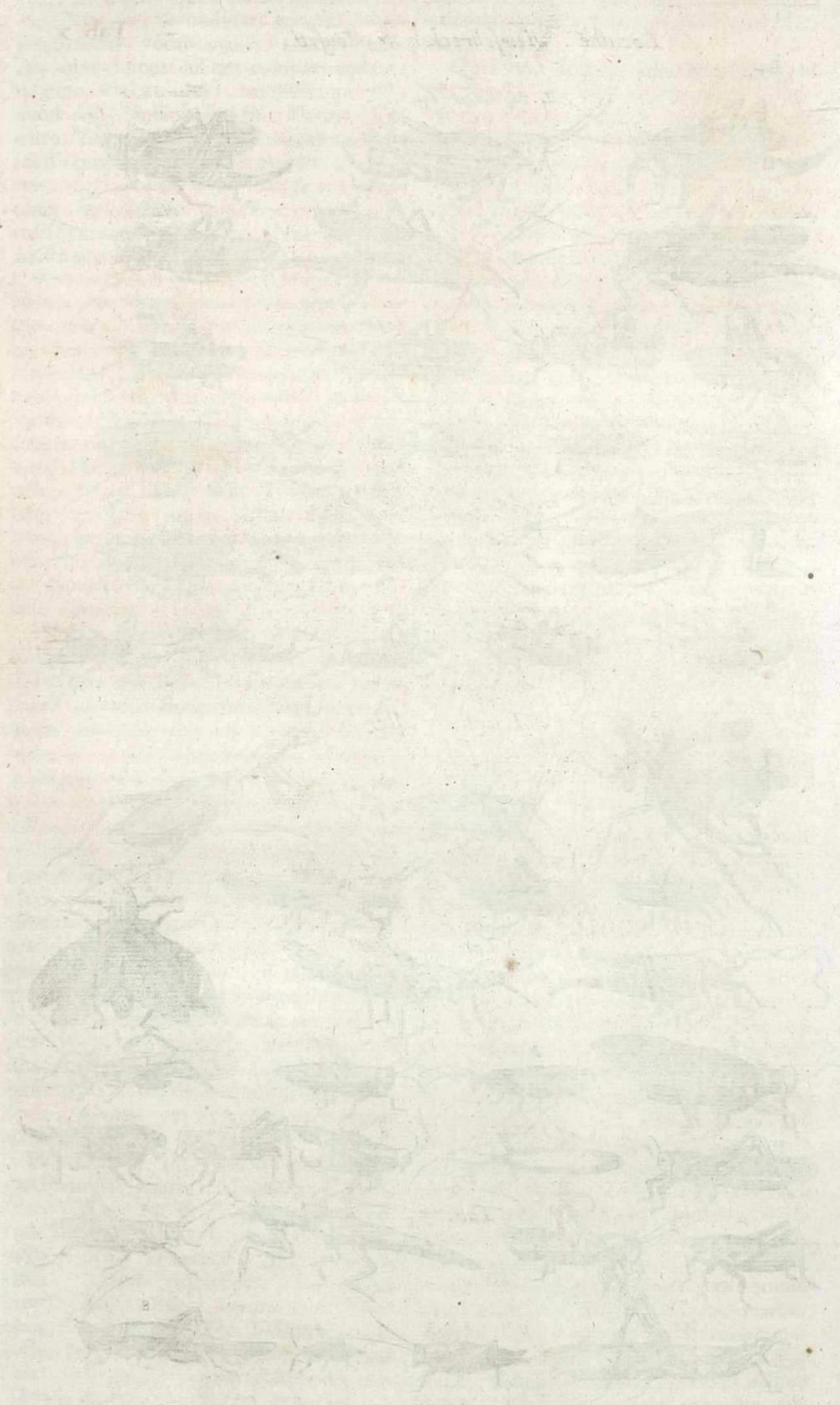

Locusta Aldr
Tab. 1.

Remedia.

Multa eorum exitio, vel ut fugarentur, vel vitari possent, humana industria invenit. Conopæo olim Alexandrini utebantur: hodie in summis ædibus sub dio habitant. Indi arenâ obruti, faciem frondibus inter ramos contegunt. Culices, eorum quidam, ut sibi pareant, adorant. Septentrionales tentoriolo ex panno lineo vel cortice facto se includunt. Merula cannabîs humidæ ramusculos in lecto apponendos suadet. Angli suum *Fencanapy* palustre conopæum, seu stercus bovinum, patulum, planum, semiaridum, vel duri usculum filo ac imum lectum suspendunt. Huic odore illecti, totam noctem insident. *Abiguntur*, coniza, cupressi pillularum cum arboris coma, absynthii, melanthii, lupinorum, juniperi, rutæ, vitrioli, &c. suffitu, de quibus apud Dioscoridem, Plinium, Galenum, & alios legitur. Rhases pilum equinum per mediam domum extentum commendat: Pedemontanus, pulverem cumini subtilissimè triti, cum vinoque misti, quo pampini vitis, aut alicujus arboris frondes irrorari, cubiculorumque ostia, & fenestræ aspergidebent. Adhibetur & aceti cum origano decoctum. Ne jumentis noceant; serpentariæ suffitum facere, Olaus M. author est: ne hortis, amurcam recentem & ex caminis fuliginem hortis inspersam, Palladius; malicorij aut galbani fimum, Plinius *Emecantur*, si rutam decocto conyæ madidam, in ædium angulis deposueris.

Plin. H. N. l. 17. 21. l. 19. c. 10. l. 23. c. 6. c. l. 27. c. 5.

Usus.

Vilis licet, abjecta & molesta bestiola, usum tamen aliis animantibus præstat. Solo quippe culice Thymalus piscis, Ticini fluvii incola capitur. Crocodilus iisdem victitat. Aves *κνιπέλας* dici diximus, & *κνιπέλας*. Plura in Differentiis dicemus.

Differentia.

Magnitudine inprimis, & generandi modo præcipuè differunt. Sunt quidem *magni*, quidam *parvi*, quidam *minimi*. Magni *ἐνδο* dicuntur, quod palustribus locis orientur & vivunt. Corpore sunt oblongo, duabus alis prædito, quas elimatas & politas, supra humeros extendunt. Ocreas sæpè & triplices caligas perforant; & morfu venenato, modo dura & livida tubercula; modò vesicas, modò punctula pruritu plena inferunt. In Hispaniola & calidioribus regionibus sunt crudelissimi. An *εὐρύς* Theophrasti? Strabo *μεγάλος κνιπέλας* vocat. *Parvi* morfu mitiores sunt, æstate umbrosa, hyeme nivosa incolentes. Salsum duntaxat sudoris pabulum morfu eliciunt. Unde tuberculum jucundi pruritus plenum exoritur. Juxta sepes & arbuta mutuis quasi cursibus coludunt. *Minimi* in Anglia aquilonari, pyramidalis semper figura provolant: figuræ suæ aciei fines nemo transit. *Sursum deorsum* (verba sunt *Mouseti*) *feruntur*, *nictu oculi*, & *dicto citius*,

Theophr. de C. P. 2. c. 4.

Mouset. l. c.

in latera aciem deducunt, totumque subitò exercitum in latera dispertunt; quæ sive muscario sive pulvere, sive aquâ affusa, sive spiritu violento fregeris, cœunt tamen confestim, & ante digiti crepitum, in pyramidalem sese formam omnes recolligunt. Ex uligine putrescente ori credo, vaporeque aqueo ali. Intestinum siquidem iis tenuissimum, album, ferè invisibile, spumeo, albo, tenuissimo, & nullius ferè tenacitatis humore plenum. Longius quandoque ab aque volitant: & loca à flatibus libera amant. Pierius Valerianus, cujusdam generis inter minimos mentionem facit, quod tam est exiguum, ut visum inter volandum fallat, nisi intenderis; sed tam acuti ictus, ut cutem perterebret.

A modo generandi differentias apud Græcos habemus. *Εμπίς*, *ψών*, *κνίψ*, præcipuæ sunt. *Εμπίς* quid sit superius dictum. Albo cingulo à natura ornatur. Unde Aristophanis scholiastes, *ἐμπίς κνίψος παραποτάμιος ζώνην ἔχοντος*, dixit. Muliones quidam vocavere: sed perperam. Hi enim uno tantum die vivere dicuntur, & tanquam *Melliones*, quod solo melle vescantur vocari. Rostrum habent pici arborei instar, longum, acutum. Crapulâ disrupti statim expirant. Erupidas ex Ascaridibus (malè tipulas vertit Theodorus) fieri scribit Aristoteles.

Ascarides autem in limo puteorum, quo aquæ, subsidente concretionem terrena confluit. Principio limus ille putrescens, colorem capit candidum; deinde nigrum: postremò sanguineum. Tum ex eâ quadam perexigua rubra oriuntur, algæ pusilla specie. Ea aliquandiu hærentia moventur: postea abrupta feruntur ab aqua, & vocantur ascarides. Diebus hæud multis post, tollunt sese rectas ab aqua; neque moventur, & sunt dura: tandem abrupto putamine culicis superinsidet, donec sole vel flatu moveatur, ut inde avolet. *Ψών* ficarii sunt culices. Generantur ex caprificis eorumque putrescentibus granis. Ideò cum evolavere non inveniuntur intus grana, quæ in eos versa apparent. Usus in maturandis ficibus. Nam fraudati alimento in matri, putri ejus tabe ad cognatam volant, morsuque ficuum crebro, hoc est, avidiore pastu, intus solum secum primò inducunt, cerealesque aures immittunt foribus apertis. Mox lacteum humorem sive infantiam pomi absument: quod fit & spontè: ideoque ficetis caprificus præmittitur ad rationem venti, ut flatus culices evolantes in ficu ferat; qui ubi ingressi fuerint, turgent fici, & celerrimè maturescunt altum tumescunt. Ad hos pertinent quos *κνίψος* Græci, Latini *Gulices Herculeos* vocant. Inertes vivunt, & nonnisi ex occisis sui generis culicibus cum succo & sanguine plenos conspexere, victitant. *Κνίψος*, vel *κνίψος*, ἀπὸ τοῦ κνίβειν, quod mordendo vellicent & pruriturum excitent dicuntur:

Pier. Hieroglyph. 26. c. 24.

Arist. H. A. c. 18. Scal. edit.

Plin. H. N. l. 15. c. 19. Arist. H. A. 2. c. 32.

Theophr.
H. P. 2.
c. ult.
Theophr.
H. P. 4.
c. 17.

tur: Theophrastus vocavit etiam ^{ἄνθραξ}. Videntur, secundum Plinium, ex humore dulci subdito corticibus in quercibus nasci, quod ex Theophrasto sumptum est. Velarandus Insulanus Pharmacopæus, ex quercus pillula, & gallæ foraminulentæ meditullio frequentes prorumpere observavit. Proveniunt & in ulmo, napo, rapis, polio, lentisco, therebintho, & aliis, cum vel sine putrefactione. Humorem ulmi vesicis primâ germinatione inclusum si aruerit, in ^{κλίμας} mutari, Symphorianus author est. Hortos præcipuè riguos infestant & incolunt. Pyramidis instar in aëre sublimes videntur, vesperi præcipuè, & juxta sepes. Obliti ferè eramus *Vinaceorum* quos fortè Arist. ^{κλίμας} vocat. Trahunt ex vermiculis, qui in fæce aceti gignuntur, originem, ^{ἐν σκωρῶν, ἐν γίνοντα ἐν τῆς ἀπὸ τοῦ ἄξου}. Generantur ter septem diebus. Wottonus in igne quoque nasci scribit: quod difficulter credetur.

Arist. H.
A. l. 5.
c. 19.

Arist. H.
A. l. 5.
c. 20.

Mareg.
H. N.
Brasil. 7.
c. 7.

Nieremb.
H. E. 13.
c. 10.

Aldrov.
3. de In-
sect. c. 5.

In America circa metam incognitam & ad Nicolai portum miræ sunt magnitudinis. Incolæ *Yetin* vocant. Larius inter pulices numerat apud Nieremberg nisi sphalma non est. In *Brasilia* est genus quoddam paulo minus vulgaribus tinnulis, elegantissimi coloris. Crura habet exilia sex brunni coloris, raris pilis hirsuta: Caput rotundum in duas partes veluti fissum superiusque ex viridi elegantissimus color resplendet ad latera purpurascens. Posterius corpus definit in aculeum satis longum, superius ex viridi elegantis aurei coloris & pilis raris hirsutum: habetque quinque juncturas subnigricantes: alas duas tenues satis longas, iridis colores repræsentantes, imò superantes: in capite cornicula duo, &c. Sed hæc per smicroscopium exploranda. In *Hispaniola* invisibiles quidam sunt, sed adurentis ictus. Littora amant, nec in interioribus inveniuntur. In ramis arborum circa eos præsidium. His domos cingunt. Huc fortè *Musca Culiciformis* Moufeti spectare, nisi coire scriberet, quod Culicibus negavimus.

Aldrovandus, ne & circa istos nobis deesset, duas iconum variorum tabulas proponit, iisdem duas alias species adjicit. Qui exactè cum muscis Moufeti comparaverit, haud paucas inter eas inveniri fatebitur. Primâ tabula enim. 1. *Culex* communis dicitur. Vide p. 386. Bonon. editionis.

TITULUS II.

De Insectis Coleopteris seu Vaginipennibus.

CAPUT I.

De Locustis.

ARTICULUS I.

De Locustis in genere.

Tantum de Anelytris tam quadripennibus quàm bipennibus sufficiat: sequuntur *Cleoptera* seu *Vaginipennia*, *Locusta* nempe, *Gryllus*, *Scarabeus*, ad quem *Proscarabeus* spectat, *Cantharis*, *Ips*, *Euprestis*, *Coccojus*, *Cicindela*, & *Blatta*. Nullo aculeo infestare, difficulter volare, pennas fragiles & cortici inclusas habere, sedentia potius quam alata videri, commune omnibus. De Locustis tanquam maximè notis primò agemus.

Videntur apud Latinos fortidæ nomen, vel quod sint longis pedibus instar hastæ, vel quasi loca usta, quod messes & alia quod attingunt urant. Græci in genere ^{ἀκρίδες, ἀκρίδες τῶν ἀκρῶν τῶν σαχῶν ἢ τῶν φύτων νέμεσθαι}, quod summitates segetum & plantarum depascantur, vocant. ^{μάραξ, κύρροφ, πάρροφ, μολερίς, ἀπτεράδων βρῦχον, ἀκρον, μαλίς, κέρωφ, τραξάλις, ἰεραχίσκη}, quod apud Dioscoridem legitur, specierum quarundam nomina esse videntur. Cretenses ^{ἄκρον} vocant: quibusdam fortè ^{βέρτανα, & τόβαγα}, quæ iisdem ^{ἀκρίδες} dicitur. De nominibus Ebræis consule Aldrovandum. Dioscoridi ^{μεγαλόκαλον} vocatur, quod posteriora duo crura longiora habeat.

Dioscorid. 2. c. 57.

Egregiè & breviter Claudianus depinxit.

Descriptio.

Horret apex capitis, modo fera lumina surgunt,
Vertice cognatus dorso durefcit amictus,
Arma vit natura cutim, dumique rubentes
Cuspidibus parvis, multis acuere rubores.

Albertus, caput habere figura equi scripti: & ante os duo additamenta dura, quæ labiorum & dentium vicem suppleant. Aculeus est pro cauda, pedes sex, posteriorum crura longiora & ad seipsa reflexa, (Plinius foris curvari dixit) ut melius de terra attolli possent, intestinum unicum sanie & sordibus (succus is plantarum est) plenum. Nigidius oculos iis negat: sed Plinius concedere viderur, quod

Plin. H. N. l. 11. c. 29.

Arist. de part. anim. 4. c. 6. & H. A. 4. c. 6. Plin. H. N. l. 11. c. 37. quod & Claudianus facit. Insectorum, inquit, omnium, & quibus testacea operimenta, oculi moventur, sicut quadrupedum aures. De alis perpetuum non est. Aliæ simplicibus, pluribus aliæ volant; quædam falliunt. Nec color, quod authori de rerum natura visum. Sunt virides, nigræ, lividæ, variegatæ. Exuvium serpentum instar deponere, quo tempore operculum circumrumpitur, Aristoteles testis est.

Arist. H. A. l. 8. c. 17. Locus.

Plin. H. N. l. 11. c. 29.

Nulla eas non ferè terra alit; in quibusdam tamen frequentius grassatur hoc malum. Visæ nuper in Russia, cum servi & mancipia ad signa convolarent, & legiones facerent. *In Syria militari imperio olim necabantur. Italiam ex Africa, inquit, Plin. maximè coorta infestant, sæpè populo ad Sybillina coacto remedia confugere, inopia metu. In Cyrenaica regione lex etiam est, ter anno debellandi eas, primò ova obterendo, deinde fætum, postremò adultas: desertoris pena in eum qui cessaverit. Et in Lemno insula certa mensura præfinita est, quam singuli enecatarum ad magistratus referant. Civitatem in Africa ab eis pulsam M. Varro author est. Apud Nigritas singulis trienniis ad duodecim milliarium spacium terram inumbrant, si Cadamusto fides. Circa Brundisium quotannis agros absumunt. Apud Cassini montis incolæ tot, ut Seleucidas aves à Jove sibi precentur. Planis verò rimosisque locis maximè gaudent; quamquam & in montanis, ubi Cotinus provenit, invenias.*

Victus.

Herbis & segetibus victitant. Ideo *μύσκα* Nicander *Κίτωρ* vocat. Amygdalorum floribus impinguntur, si authorem de natura rerum sequimur: folia quoque lauri depascuntur & vites. Ideò haud sine causa Plinius: *Pabula petere sciunt. Deorum ira pestis ea intelligitur. Namque & grandiores cernuntur, & tanto volant pennarum stridore, ut alia alites credantur: solemque obumbrant, sollicitè suspectantibus populis, ne suas operiant terras. Sufficiunt quippe vires: & tanquam parum sit marii transisse, immensos tractus permeant, diraque messes contegunt nube, multa contactu adurentes; omnia verò morsu erodentes, & fores quoque tectorum.*

Sigebertus.

Jul. Obsequ. de Prodigis.

Plena de iis Historiarum monumenta, inter quæ & memorabilia quædam occurrunt. Anno Christi 591. tantam Italiae intulere pestem, mortuæ ad littora ab Africa delatæ, ut DCCC. hominum periisse, Julius Obsequens scribat. Quæ anno 874. Galliam vastabant, senis pedibus, ac duobus dentibus durissimis instructæ erant. Duces præmissi pridie castra metabantur. Volitabant diurno itinere, quatuor aut quinque millia passuum. Britannico absorptæ mari, mox ad littora rejectæ, ingentem pestilentiam excitavere. Anno 1542. alis per

initia carebant; mox binas, tandem quatuor assumebant. Anno 1543. in Lucano agro tam frequentes convenerant, ut glomeratæ cubiti altitudinem excederent. Sub exitum Tartaricorum & Cosacicorum apud nos ante biennium motuum, visæ quoque iisdem quibus tumultuatum est locis. Tantum eorum agmen, ut postquam consedisent, equorum in viis ungulas obtegerent. Mirum, non ulterius rabiem eam rusticam progressam, quàm istæ pervenerant. Nundum Lublinum attigerant, cum versis velis, Orientem à quo ferebantur, repetiere.

Generantur ex putri & per coitum. Ex phalangiis procreari, apud Aristotelem, ni fallor, habetur. Ex putridorum corporum, sicciore imprimis temporis constitutione, apud alios. Sub bello civili in Sicilia, in sepultis mortuorum cadaveribus ingens Atelaborum prodiit copia, si Plutarcho credimus. Veris autem tempore à Zephyro & Lybico ventis, si Diodori Siculo, ex deserto ad Æthiops Acridophagos deferuntur. Austro & urente vento deferri Sacra Scriptura habet. Ibidem ut & in Lybia, Strabone prodente, quòd rarò aut nunquam pluat, & lacus cœnosi fiant, magna copia oritur. Fœminas ex se concipere, Vincentius in ea quam nutrit, & prægnantè invenit docuit.

Coitus idem qui & insectorum omnium, quæ coeunt, marem qui minor, portante fœmina. Mas in congressu duos illos aculeos dorso ult. eminentes, per caudæ inflexionem in fœmellæ uterum immittit: fœmina subagitata intentè alvum movet, & se ima parte mari applicans, illum diutius continet, modò vulvæ hiatu, modo ejus contractione, venerem sibi jucundiorrem reddens. *Visuntur enim meatus duo in fœmine pudendo, interslitio quodam disjuncti; (verba sunt Moufeti) & crassiusculo operimento contacti: quod externa sui parte nigricat, durumque est & cartilagineum, intus autem leviter hirsutum, rugisque quibusdam quasi scabrum videtur. Ad hujus operimenti fundum uterus albicans, instar muliebris pudendi cernitur. Quia ita hærent, ut nec saltu, nec motu, vix manibus avulsæ discludantur, tardo digressu coire Plinius scripsit. Parere in terra fixo caliculo illo (κατὰ πηξασσὴν τὸν ἐπὶ τῆ κέρατο αὐτῶν) qui caudæ adnascitur: ac universim, & loco eodem, factum simul non sparsim deponere; ita ut quasi favus esse videatur, apud Aristotelem habemus. Hinc vermiculos specie ovi oriri addit, qui terrena quadam prætenui tanquam membrana ambiuntur: dissecta emergunt locustæ & evolant. At verò ova incunte Autumno condensu parere, experientia habetur: tanquam mollis fætura hæc est, ut ad tactum levissimum conteratur. Ea durant hyeme sub terra, cujus visceribus*

Moufer. de Insect. l. c. 16. ex Ekerlio.

Generatio.

Plut. in vita Cleonidis. Diodor. Sicul. 3. c. 3.

Strabo Geogr. 17.

Vincent. in speculo.

Arist. H. A. l. 5. c. 28.

Plin. H. N. l. 11. c. 29.

Arist. l. c.

Plin. H.
N. l. II.
c. 29.

committuntur. Subsequenti anno exitu veris, (concoctione quasi peracta) emittunt parvas nigrantes, & sine cruribus pennisque reptantes. Mori matres cum pepererint certum est, vermiculo statim circa fauces enascente, qui eas strangulat. Eodem tempore & mares, dissipato per validam Venerem calido, obeunt. Alii duplicem earum foetum, geminumque exitum tradunt. Vergiliarum exortu parere: deinde ad canis ortum obire, & alias renasci. Est verò & alius eorum obitus. Gregatim sublata vento in mare aut stagna decidunt. Fortè hoc casu evenit, non (ut prisca existimare) madefactis nocturno humore alis.

Plin. l. c.
Theophr.
de animal.
lib. quæ colorem mutant.

Animalis
actiones.

Arist. H.
Al. 4. c. 9.

Visu sunt hebetiores, quod diurissimis sint, propter palpebrarum carentiam oculis. Vox earum ab occipiti proficisci videtur eo loco, ubi commissura scapularum.

Ut Dalechampius legit: ut intextu est. *Eo loco in commissura scapularum quasi dentes habere existimantur; eosque inter se terendo stridorem edere, circa duo æquinoctia maxime, sicut cicada circa solstitia.* Aristoteles

πυδαλις τὸν ψόφον facere scribit, per quæ alas & foemina innuere videtur. Alis edit observavit Casserius. Impositæ sibi invicem alæ moventur; quarum superior parte intima corpus habet subnigrum, durum, pertransversum locatum: inferior ejusdem substantiæ corpusculum in extremitatè oræ superioris parte externa, cui perbellum tympanum adjacet. Veteres nec volare eas noctibus propter frigora tradiderunt, ignari, etiam longinqua maria ab ipsis transiri, continuata plurium dierum, (quod maxime mirerur,) fame. Sed hic volatus divinæ præceptionis signum potius est, Aliàs non tam volant quàm saliunt, iterumque pennis deficientibus cadunt interram. Dum se in aërem attollere conantur, cruribus primum se impellentes subvolant, postmodum alis evaginatis evolant. Altius sese efferunt, æstu urente. Militari ordine uti quibusdam exemplis firmatum est. Tam frivola ratione morientes, serpentem cum libuit, necant singula, faucibus ejus apprehensis mordicus. Vidit id & Majori olitor. Graculi adversu volatu earum exitio occurrunt. Ideo à Lemni incolis colebantur. Idem Galeritæ & Ibides faciunt. In Argo cum scorpione congregiuntur, inde Scorpionum dicti, & aculeo exarmatum, interficiunt, & devorant.

Plin. l. c.

Plin. l. c.

Majol.
Colog. 10.
Plin. l. c.

Arist. in
auscult.
mirabilib.

Ut Dalechampius legit: ut intextu est. *Eo loco in commissura scapularum quasi dentes habere existimantur; eosque inter se terendo stridorem edere, circa duo æquinoctia maxime, sicut cicada circa solstitia.* Aristoteles πυδαλις τὸν ψόφον facere scribit, per quæ alas & foemina innuere videtur. Alis edit observavit Casserius. Impositæ sibi invicem alæ moventur; quarum superior parte intima corpus habet subnigrum, durum, pertransversum locatum: inferior ejusdem substantiæ corpusculum in extremitatè oræ superioris parte externa, cui perbellum tympanum adjacet. Veteres nec volare eas noctibus propter frigora tradiderunt, ignari, etiam longinqua maria ab ipsis transiri, continuata plurium dierum, (quod maxime mirerur,) fame. Sed hic volatus divinæ præceptionis signum potius est, Aliàs non tam volant quàm saliunt, iterumque pennis deficientibus cadunt interram. Dum se in aërem attollere conantur, cruribus primum se impellentes subvolant, postmodum alis evaginatis evolant. Altius sese efferunt, æstu urente. Militari ordine uti quibusdam exemplis firmatum est. Tam frivola ratione morientes, serpentem cum libuit, necant singula, faucibus ejus apprehensis mordicus. Vidit id & Majori olitor. Graculi adversu volatu earum exitio occurrunt. Ideo à Lemni incolis colebantur. Idem Galeritæ & Ibides faciunt. In Argo cum scorpione congregiuntur, inde Scorpionum dicti, & aculeo exarmatum, interficiunt, & devorant.

Ut Dalechampius legit: ut intextu est. *Eo loco in commissura scapularum quasi dentes habere existimantur; eosque inter se terendo stridorem edere, circa duo æquinoctia maxime, sicut cicada circa solstitia.* Aristoteles πυδαλις τὸν ψόφον facere scribit, per quæ alas & foemina innuere videtur. Alis edit observavit Casserius. Impositæ sibi invicem alæ moventur; quarum superior parte intima corpus habet subnigrum, durum, pertransversum locatum: inferior ejusdem substantiæ corpusculum in extremitatè oræ superioris parte externa, cui perbellum tympanum adjacet. Veteres nec volare eas noctibus propter frigora tradiderunt, ignari, etiam longinqua maria ab ipsis transiri, continuata plurium dierum, (quod maxime mirerur,) fame. Sed hic volatus divinæ præceptionis signum potius est, Aliàs non tam volant quàm saliunt, iterumque pennis deficientibus cadunt interram. Dum se in aërem attollere conantur, cruribus primum se impellentes subvolant, postmodum alis evaginatis evolant. Altius sese efferunt, æstu urente. Militari ordine uti quibusdam exemplis firmatum est. Tam frivola ratione morientes, serpentem cum libuit, necant singula, faucibus ejus apprehensis mordicus. Vidit id & Majori olitor. Graculi adversu volatu earum exitio occurrunt. Ideo à Lemni incolis colebantur. Idem Galeritæ & Ibides faciunt. In Argo cum scorpione congregiuntur, inde Scorpionum dicti, & aculeo exarmatum, interficiunt, & devorant.

Ut Dalechampius legit: ut intextu est. *Eo loco in commissura scapularum quasi dentes habere existimantur; eosque inter se terendo stridorem edere, circa duo æquinoctia maxime, sicut cicada circa solstitia.* Aristoteles πυδαλις τὸν ψόφον facere scribit, per quæ alas & foemina innuere videtur. Alis edit observavit Casserius. Impositæ sibi invicem alæ moventur; quarum superior parte intima corpus habet subnigrum, durum, pertransversum locatum: inferior ejusdem substantiæ corpusculum in extremitatè oræ superioris parte externa, cui perbellum tympanum adjacet. Veteres nec volare eas noctibus propter frigora tradiderunt, ignari, etiam longinqua maria ab ipsis transiri, continuata plurium dierum, (quod maxime mirerur,) fame. Sed hic volatus divinæ præceptionis signum potius est, Aliàs non tam volant quàm saliunt, iterumque pennis deficientibus cadunt interram. Dum se in aërem attollere conantur, cruribus primum se impellentes subvolant, postmodum alis evaginatis evolant. Altius sese efferunt, æstu urente. Militari ordine uti quibusdam exemplis firmatum est. Tam frivola ratione morientes, serpentem cum libuit, necant singula, faucibus ejus apprehensis mordicus. Vidit id & Majori olitor. Graculi adversu volatu earum exitio occurrunt. Ideo à Lemni incolis colebantur. Idem Galeritæ & Ibides faciunt. In Argo cum scorpione congregiuntur, inde Scorpionum dicti, & aculeo exarmatum, interficiunt, & devorant.

Pestem famem & bella portendunt. Illam infecto à mortuis & putrescentibus aëre. Hanc, absumptis fatis, & quicquid fructuum arbor ferre potuit. Ista, cum militari quasi ordine procedunt. Cum Anno 1543. stupendis agminibus per Illyricum in Italiam convolarent, Turca Rhegium occupavit, Ostiæ subsedit, Nicæam cepit, & multa Christianorum millia, cum sex

centorum millium ducatorum præda abduxit. Idem tumultuantibus. Cosaccis & rusticis nuper in Polonia factum: & quod mirearis, eo usque lymphaticam illam nebulonum colluviam pervenisse, observatum, quousque locustæ, quæ præcesserunt, delatæ.

Variis tantæ pesti remediis, conata est occurrere humana industria. Nonnulli cucumeribus sylvestribus & lupinis amaris in muria fervefactis eas conspergunt. Quidam vespertiliones ex sublimibus arboribus suspendunt. Nonnulli captas exurunt. Odore illius fumi vertigine corripiuntur. In Chuerch Scytharum Catainorum civitate, lacus cujusdam præsentia eas arcet. Mediolanensis præfectus Anno 1542. constituto in collectas præmio, brevi tempore duodecem mille faccos implevit.

Manè colligi debent, dum torpidæ sunt: collectæ terrâ obrui, ne ex occisarum ovis novæ prodeant. Vites non attingent, si propè radicem tria sinapeos grana conferis, si Geoponicorum auctori credendum. Aristoteles odorem cornu cervi, sulfuris, aut styracis suffitum commendat. Arnoldus bovini aut vaccini stercoreis, aut cornu sinistri fumum. Palladius fluviatiles vel marinos cancos fictili vasi cum aqua immisos, si tecti sub dio statuantur, ut decem diebus in Sole vaporentur. Quicquid ea aqua perfundetur, illæsum manebit. Magorum remedia apud Plinium vide; plura apud Moufeturum in Theatro Insector. p. 125.

In Cibis olim Æthiopibus Sillis, falsugine duratæ erant. Nec non Africanis, Syris, Persis, Arabibus, Mandis, & qui Lybiæ loca incolunt. Hodiè in Orientali & Occidentali India comeduntur. Sed brevis eorum qui vescuntur vita. Quadragesimum ævi annum nullus supergreditur. Quin successu temporis dracunculi in pedibus exoriuntur: quos huic victui Mercurialis adscribit. Cibus & Johanni Baptistæ fuere. In Medicina quoque adhibentur. Suffitu stranguriæ maxime mulierum juvantur. Stercus pano confert, & morphææ: pedesque earum verrucas eradicant.

ARTICULUS II.

De Differentiis Locustarum Mouseti.

Tantum de Locustis in genere Differentias ex Aldrovando & Mouseto dare visum est. Hic in non alatas & alatas: ille in vulgares & variores distingunt.

Alatarum vulgarium locustarum sex sunt Majores omnes virides, tam foeminae quam mares, quinque Minores multicolores.

Remedia
contra locustas.

Arist. H.
Al. 4.
c. 8.

Pallad.
R. R. I.
Tit. 35.

Plin. H.
N. l. 37.
c. 9.

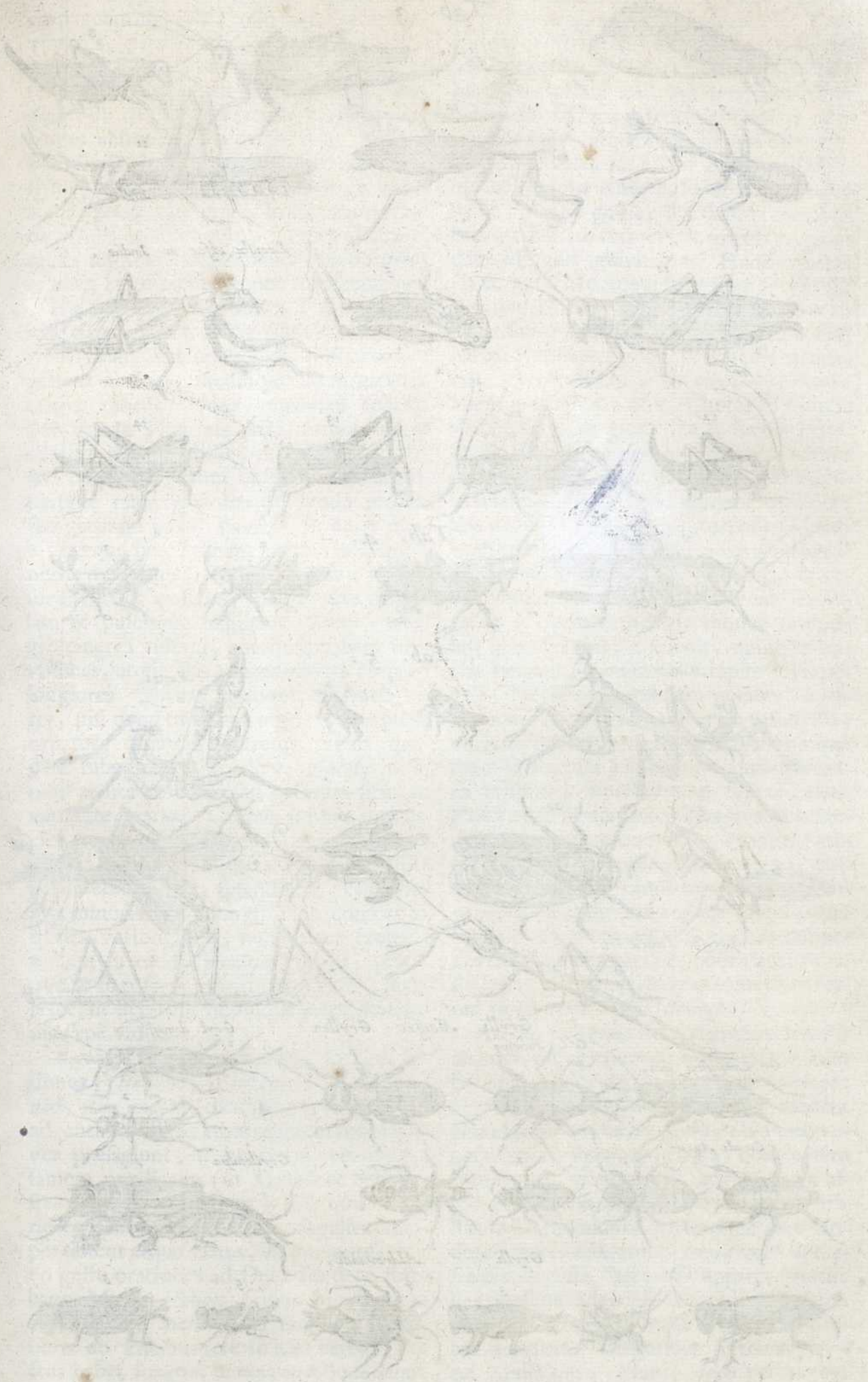
Ufus.
Plin. H.
N. l. 6. c.
28.

Mercur.
var. lect.
2. c. 20.

Plin. H.
N. l. 30.
c. 14.

Mouset.
Theatri
Insect. 1.
c. 16.

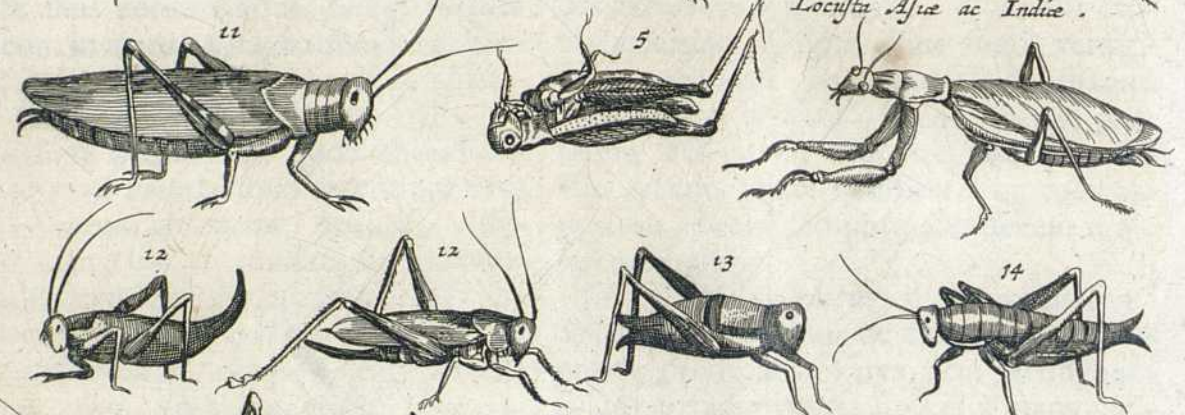

Tab. 3.

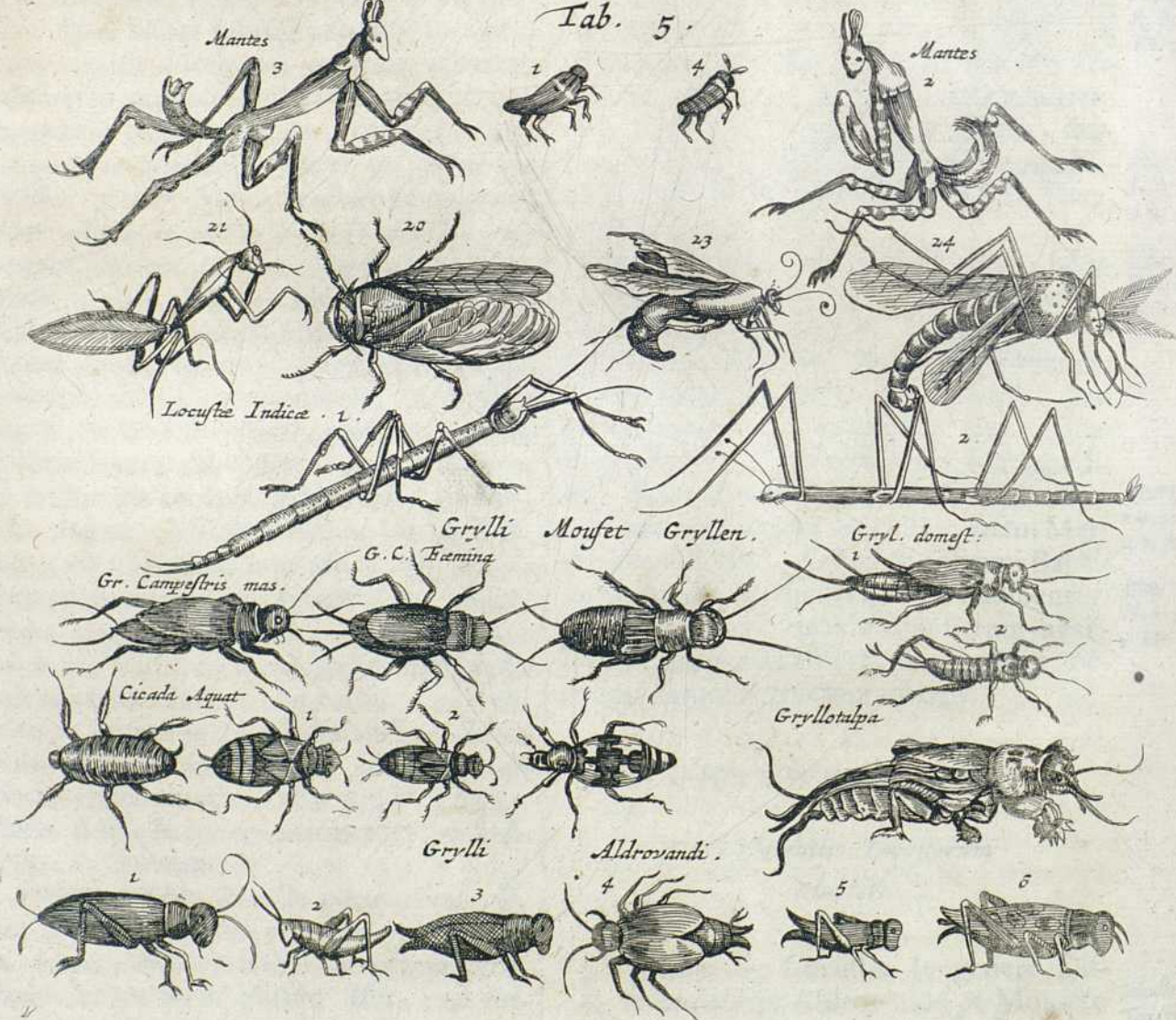
Locusta Asiae ac Indiae .

Tab. 4.

Tab. 5.

lores. *Prima* Majorum cucullo veluti herbaceo, caput, collum, mediumque ferè corpus contegit: alæ à collo subtus oriuntur, virentes, parvis paucisque nigris maculis insignitæ, dorso item virenti, venter fuscus subjicitur, caulis extremo nigricante; magnum illi os, & dentes validi latique, ad fruges absumendas egregiè nati. *Secunda* huic similis videtur, sed epomis collo annectitur; nasus item & os ipsum magis rubescunt, punctaque in alis habet majora *Tertia* viridis omnino vultus; crura albicant, cauda nigricat, alas maculosiores obtinet, & circa extremitates ex albo rubescentes.

Hæ autem *feminae* sunt, à quibus tres itidem mares hoc discrepant, quòd vel extremâ caudâ, vel supra caudam, duos tresve gestant aculeas, medioque item caputio magis rubent. *Prima* minorum species *Holzspecht* Tigurinis dicta, corpore nigro externis alis maculosis, internis minio illitis conspicitur; crura aboletius fusca, lineisque nigerrimis susque deque productis accuratè picta. *Secunda* antennæ oculi tibiæque suave rubent; crura lineis item nigris variegata, alæ lentiginosæ; venter furdè rubens ex flaxo, scitam nobis bestiolam & pulchram exhibent. *Tertia* ex nigro cinerea videtur, antennas habens brevissimas, atque alas præter morem corpore longiores. *Quarta* undique absolutè viret, nisi quod caputium nigris duabus lineis ornatur, tibiæque postremæ vivida quadam rubedine resplendent. *Quinta* nonnihil minor cæteris, sed colorum situ, & varietate gratior. Corpus illi nec non facies & pedes Xerampelini; alis virentibus gestit, caputioque aurea quadam instita per medium ducta splendente. Omnibus istis minoribus alæ longitudine corpori æquales, vel longiores; nullum item caulem; nullum in cauda spiculum gestant, pratifque & in pascuis (rarò inter segetes) luxuriant; ut in Galliis nostraque patria Britannia sæpè vidimus.

Rariores tres tantummodo species vidimus, *Italicam*, *Græcam*, & *Africanam*. *Illæ* mantis dicuntur, vel quia suo adventu, (primæ enim omnium apparent) ver prælagiunt, ut Anacreon cecinit; vel famem prædicunt (ut Cælius & Scholiastes Theoc. annotarunt) Vel quia anteriores pedes veluti manus supplices semper tenent atque elatas, vatam more; qui eo gestu orationes ad Deos fundere solebant. Mantis *Italicæ* (cujus hic Iconem represento) mentionem facit *Rondeletius* libro de Piscibus ferè in hæc verba: Pectus habet longum tenue, cucullo rectum, caput simplex: oculos sanguineos, fatis magnos, antennas breves, pedes sex, locustarum more, sed anteriores multò crassiores longioresque cæteris, quos quia

junctos plerumque elevat, (præcantium ritu) à nostratibus Preque Dieu dici solet: totum corpus macilentum est. Tam divina censetur Bestiola, ut puero interroganti de via altero pede extento rectam monstret, atque raro vel nunquam fallat. Cauda illi bifurca, fetaceis duobus aculeis prædita: atque ut manuum elevatione vates refert, ita etiam & motus similitudine, neque enim ludit ut alii, neque saltat, neque gestit, sed lentè obambulans modestiam retinet, & maturam quandam ostendit gravitatem. Hanc quamvis in agro Monspeffulano sæpè se vidisse Pennius affirmet; tamen Iconem ejus ab ornatissimo Antonio Saraceno Genevensi Medico missam fuisse, in schedis memorat. *Alteram* Mantis speciem αὐτὸν ἴσως παρὰ τὸν ἴδιον Vienna misit Carolus Clusius è Græcia allatam, quæ magnitudine & formâ priori similis, alium tamen colorem ex natura locive dono accepit, habet enim cornicula saturatè lutea, hiacinthinum ocellum; alas ex luteo fatiscantes; corpus reliquum amethystinum, nisi quod tibiæ priores pilosioresque suffragines albescerent, & recurvæ digitorum chelæ nigrescerent. *Africanam* è Barbariâ nostris aliquot sumptibus accersivimus, gracilem, quinque uncias longam, cucullatam, capite pyramidalis, (ut Macrocephalum putares) è cujus penè vertice duo cornicula latiuscula, unciam ferè longa se erigunt, galerumque illum Turcicum biplumem (quali Janizarii utuntur) superbientem representant. Paulò infra summitatem ejus oculus utrinque emergitis prominens, grandis, obscure rubens. Corpus illi oblongum, purpureo cruentum; cauda hirundinia, bifurca; alæ quatuor subcinereæ maculis quibusdam fuscis ornatae. Priores quatuor pedes tibiæque pergraciles; posteriores robustæ lacertosæ, longæ, & ex maculis transversim per femora ductis subnigræ.

Atque hætenus de vulgaribus locustis aligeris, atque etiam rarioribus satis dictum sit: nisi fortè alias differentias adjicere necessarium mecum una existima veritis. Nam *vulgarium* facies torva, oblonga, rugosa, velut squamis munita, quæ os ferè contegunt: dentes illis supernâ parte affixi lati nigricantes, durissimi, quibus aristas facile mandunt, maximoque cum stridore fortiter conterunt. *Græca* vero & *Africana* locusta breviori apparet vultu, dentibusque adeo est languidis, ut mollißima tantum gramina & summitates herbæ depascat. Vulgaribus antennæ longæ admodum; Manti verò perbreves: thorax illis durus, cartilaginofus, validus; huic ferè nullus, inanis, languidus. Illis item alvus mollis, longa acuminata: his contra, durior, plena & torosa. Utrisque quatuor

quatuor alæ membranæ quasi ex nervorum filis contextæ; nam licet interna complicata duplex videtur, ubi tamen extenditur simplex apparet. Id quod Jodoco. Willichio fraudi fuit, dum oculorum errore lapsus, sex locustis alas imprudenter absciberet. Jucundum sane fuerit in nonnullis utriusque generis locustis animadvertere quorundam femora sexangularia, affabre in suis areis levigata, plexuque retiformi artificiose picta. Vulgares locustæ oculos habent magnas & prominentes: unde *ἄνθηλαβος* *θαλαμῆ* nomen Ebulo cuidam inditum ab Athenæo libro 10. cap. ult.

Non alata locustæ sunt *Bruchus*, *Attelabus* atque *Asellus*. *Bruchus* *ἀπὸ τοῦ βρῦχου*, mordendo seu vorando nomen inditum. Quatuor eorum species: Maris prima, tres reliquæ fœminarum. Mas collare gestat subcruentum, sub quo duplex pendet cucullus leviter ex flavo virens, dorsum ad caudam usque sex porraceæ laminæ transversim ad latera ductæ adornant. Ventris (qui fatis magnus) caudæque tres illi parvi aculei ad recens natæ herbæ colorem accedunt flavo viridem, veluti etiam & femora, facies atque antennæ; sed tibiæ rubidæ videntur. Prima fœminarum æruginosa est, absque linea esset Xerampelina à caputio ad caulem per dorsum ducta: caret item aculeo in caule nascente, videtur etiam plicis vel potius quasi orbibus 10. viridibus circumcincta. Secunda ferè omnino spadicea atque fusca; ventre tamen parum flavescit, aculeumque geminum gerit principio caulis infixum. Tertiæ vultus, caput porcinum vel vitulum marinum refert: antennarum loco barbellam quasi juxta nasum utrinque sitam obtinet; duo in suprema fronte tubercula, urfi veluti aures repræsentant, duosque in caule habet aculeos, fusci, (ut totum corpus) coloris neque parum acutos.

Attelabus *παρὰ τὸ ἀττεῖν*, quod tam minutis pennis conspiciantur, ut carere alis credantur, dicitur. Hesy chius parvam locustam, Plinius è minimarum genere vocavit. Omnia quasi in pollinem atterit. In arvis cessantibus parit, & postquam peperit, moritur. Ova autumnalibus aquis intereunt, cum nimis increvere; ac sicco autumno largior proventus.

Asello, qui *ἰο* Dioscoridi, tarditas nomen imposuit. Sine alis est, crassioribus, sed præter aliarum morem brevibus cruribus ventre propendulo. *Ἀσέλλου* fortè Scripturæ, *μάσαξ* & *σίδιλο*. Nicandro: quamvis Ambraciatarum dialecto omnes *μάσαξ* dicantur, quod frumentum cum stridore mandant.

Quas Judæis licitum comedere quatuor erant, *Arbeth*, *Salaam*, *Chargol*, & *Chogab*. *Arbeth* Chaldæi *Gebah*, Græci

ἀνθηλαβῶ vocant. A fœcunditate nomen sortita est. *Salaam*, Chaldæis est Chargola. LXX. *ἀνθηλαβῶ*, Hieronymo *Scarabeus*, Kimchi species locustæ *Rafchou* dicta, Abenezræ *Salaam*, quod infideat saxis Quatuor prioribus pedibus graditur; duobus posterioribus qui longiores salit. *Chargol* LXX. *ἰσθίμαχον* dixerunt. Pugnat enim cum serpente, quod Nipho incredibile. *Hagab* vel *Chagab*, Hieronymus *ἀνθηλαβῶ* vocat. Nascitur in terra frugum fœcunda ex ovis quæ parens deposuit. Caulem etiam ipsum confringit. Habentur in scripturis & aliæ, nempe *Gazam* à tondendo, *Ielack*, à lambendo, *Chasib* à perdendo, *Telatsal* à rubigine, & *Chenamal*, à manendo, quod stationem non deserat, dictæ. Quæ verò formâ fuerit *μαλαρῆς* Suidæ, *μαλαρῆς* Cælii, *μαλαρῆς* Nicandri, *βρίτταν*, *ἀχιρῶ*, *πιδυλις*, *ἀρπας*, *δολοκοπεδῆς* Hesy chii, *πάρνο* Aristophanis, *μάσαξ* Eustathii, *ἀλιγῶ* & *πύλας* Phavorini, *Ludolochra* Isidori, ignoratur.

Fol. 1.
Amos 4.

ARTICULUS III.

Je ademinax la dja quære *figue* de *quy* del *preface* qui
De Locustis Aldrovandinis.

empiera: *inproximata* *bulax* est omnium maxima, *At*

Aldrovandus quatuor diversis tabulis, Aldrov.
de Insect.
4. c. 1.
diversas Locustarum exhibuit species, inter quas Papiliones quosdam superius exhibitos invenies. In prima tabula, omnium maxima est quæ prima *depingitur* &c. usque latitudinem distensas est intueri.

Secunda tabula duodecim habet locustarum diversas species &c. usque & poplitibus distinctis.

Tertia tabula tredecim habet locustas. *Prima* &c. usque nigro distinctis.

In *quarta tabula*, primus est *bruchus* &c. usque *Postrema* tota purpurea.

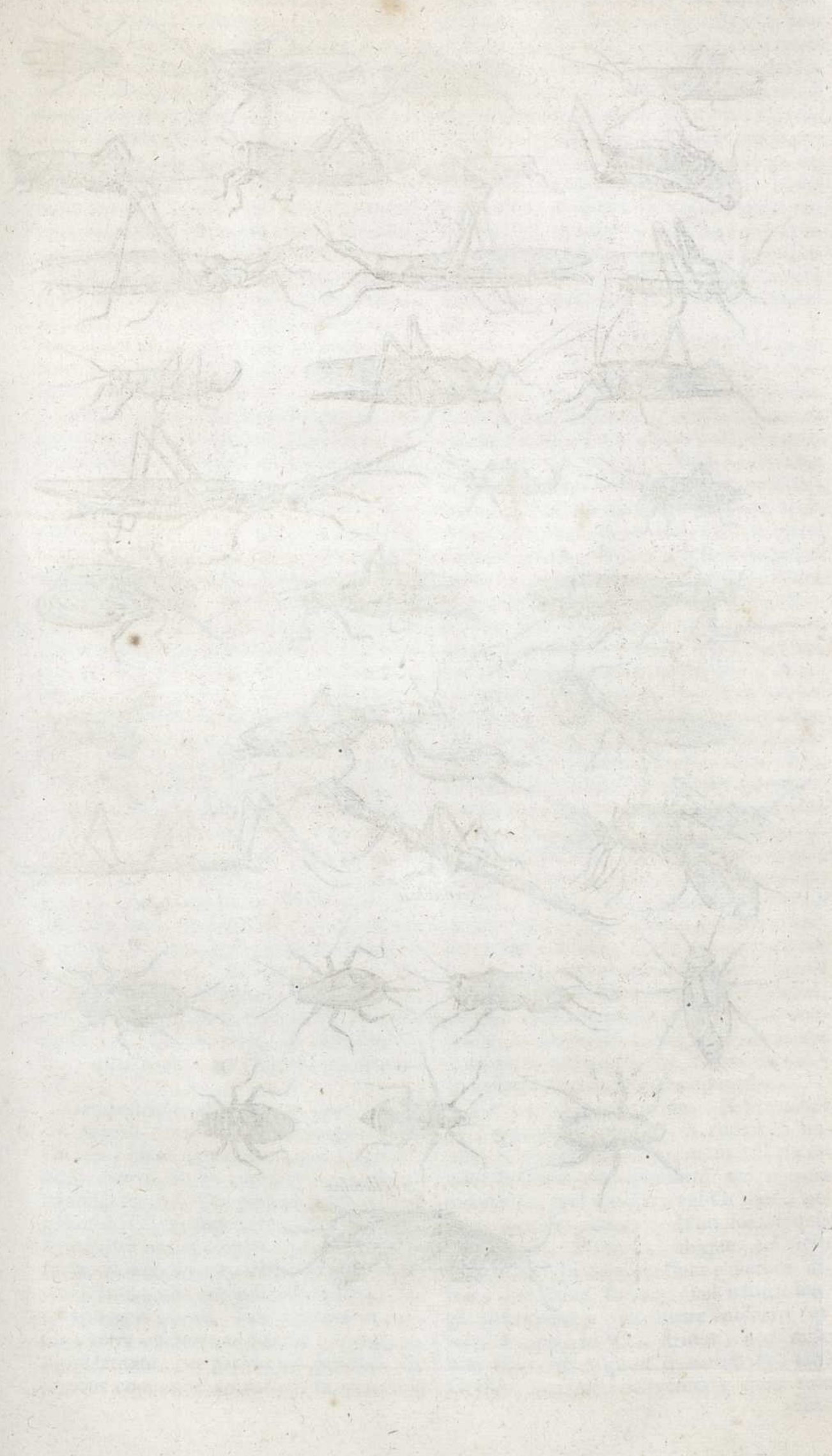
Est & Locustæ genus apud Indos quod *Nieremb.*
H. E. 13.
c. 23.
Tenamazanapoloa nomen meruit à lapillis pedibus appredendendis, quæ est ejus natura. Cornua fert tenuia longa, à seipso triplo prolixiora. Crustatum animal, ternis utrinque pedibus, longisque, sed qui sensim procedentes versus caudam fiant breviores. Innoxium est.

CAPUT II.

De Gryllo, & Gryllo talpa
Moufeti.

Locustæ Gryllum, quod cum ea in Nomen.
multis conveniat, subjungimus. Quidam à clamore arguto nomen accepisse putant, qui gryllismus vocatur: alii *γρύλλου* Græcis vocari, seu nullo autore. Junio est *ἀχιρῶ*, sed perperam. Freigio *γρύλλου*,
ani-

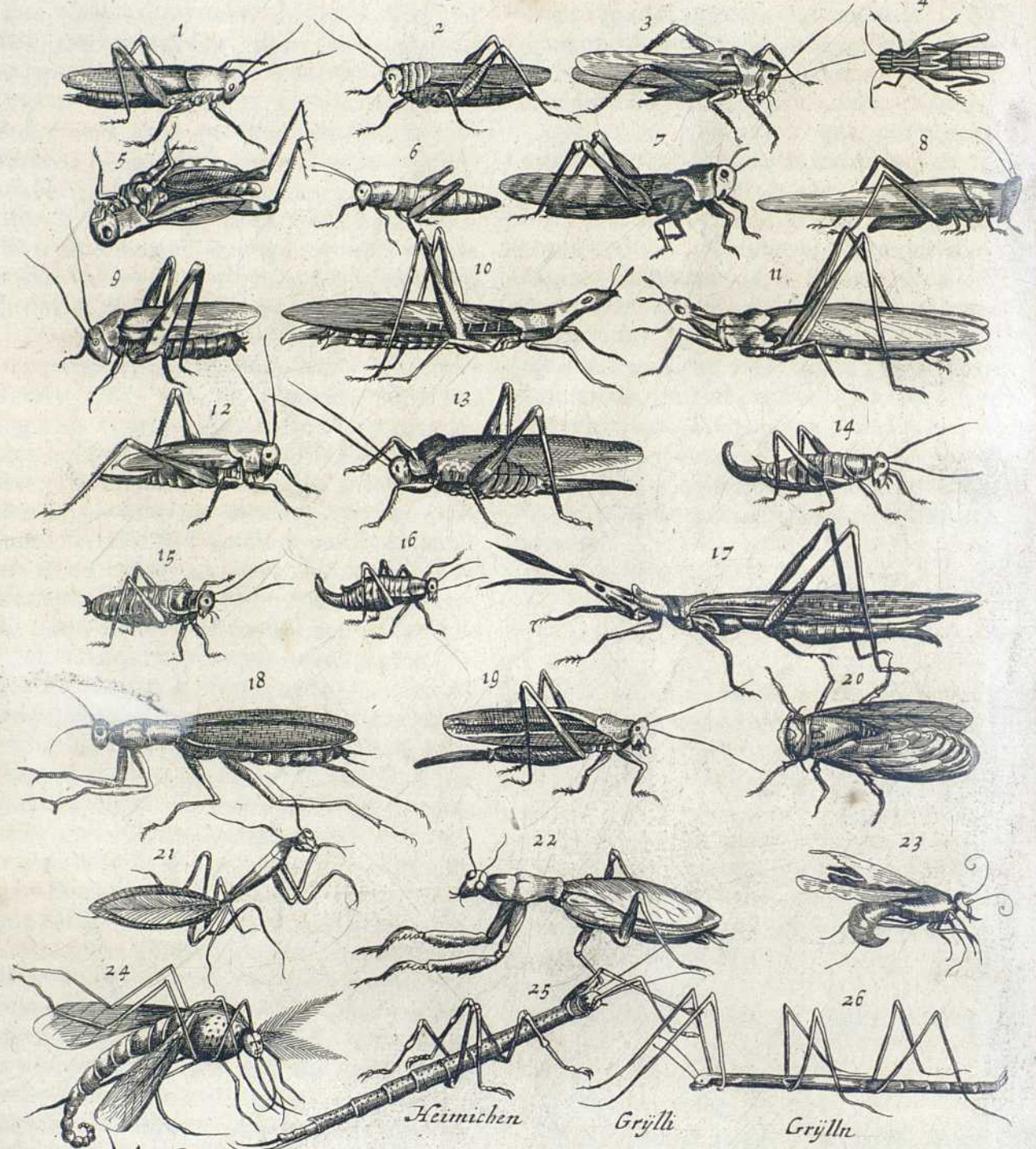

Locustæ

Indicæ

Heimischen

Grylli

Grylln

Gryllotalpa

animalculum impenne, quod Gryllus non est.

Differen-
tia.

Sunt *Campeſtres* & *Domestici*. Hi nocturno fridore vocales aridam terram inter focos & furnos excavant. Sunt partim *mares*, partim *femine*. Fuscum illi totum ferè corpus, & oblongum; dorsum ex fusco varium magis nigricat: quod juxta mediorum pedum exortum, duæ lineæ transversæ, nivis instar albicantes adornant. Caput orbiculare. Oculi nigri, antennæ in omnes partes mobiles. Cauda bifurcata. Non videntur os habere, si Alberto credimus: sed invenitur in capite ejus, (verba sunt Alberti) longum membrum linguæ simile, & nascitur super exteriorem capitis ipsius partem, & pars illa non est fissâ, sicut finduntur ova animalium. Julio & Augusto, undosè volant, nunc alis expansis ascendendo, nunc descendendo constrictis.

Albert. 4.
c. 7. apud
Mouſet.

Fœmina major est, alvo longiore, alis quatuor; quarum externæ breviores, internæ arctiores simul & longiores. Saltant celeriter. Liquore & sanie carniū vescuntur, & spumam juris zythique avidè liguriunt. Nulla tamen in ventribus eorum superfluitas. Delectantur cantu homines; ideo *Fœsæ* in Africa caveis ferreis habentur & magno venduntur. Ad somnum inducendum & Scaliger in pyxide servabat: quam si cribro crebrius pertusam reddidisset, tertio post die non mortuos, sed diu superstites invenisset. Mouſetus, subdito pabulo marem & fœminam servabat: octavo post die marem fœminæ latus erosisse comperit, qui etiam biduo post exspiravit. Vix seclusi ab aère vivere possunt, quia præter vocem & aërem nihil continent. Aquam vitriolo tinctam si in vitrum immiseris, fugabis. Discum aqua plenum, cum farina avenaceâ cinctum, si apposueris, insilient. Adauxere & sylvam medicam. Purulentis auribus cum terra sua effossus, prodest. Manibus contritus sacro igni medetur. Curat allegatus parotides. In cinerem redactus, cum oleo, putrida ulcera. Aqua dilutus, calculum & dysuriam. Alligatus, faucium dolores, si Marcello fides. In collo suspensus, quartanam. De stridore in sequentibus.

Scalig. in
Arist. de
plantis.

Mouſ. de
Insect. I.
c. 17.

Campeſtrium alii quoque sunt *Mares*, alii *Fœmina*. *Mari* corpus oblongius quàm *Cicadæ*, color nigricans, caput magnum, oculi exerti, frons antennata. Antennæ articulis carent. Sex pedum postremi longissimi ad saltem vegetiorem. Alæ insculptæ & incurvæ totum corpus tegunt cauda bifurca. *Fœmina* minor, ventricosa, viridis, oculis herbaceis, antennis rubentibus, cauda tridentis æmula. Per ætatem in campis, terra excavata nidificant: hyeme leniore latitant: per graviorem pereunt. Omnibus commune antrorsum & retrorsum

incedere. Alarum attritu sonum edere, credit Plinius: per duo obstrepentia corpora, quæ motu & agitatione alarum percuterentur, Cassorius: alvi parte cava, Scaliger: dentium collisione Sabinus Garretus Pharmacopæus alis avulsis, eundem sonum imitando assecutus est. Albertus, si medius dividatur, diu adhuc vivere scripsit. Vescuntur panico, maturo frumento & pomis. Loca umbrosa negligunt, prata sequuntur. Avidius strident magis à nobis dissi: proximi silent. Formica capillo circumligata & in antrum coniecta, efflato primo ne se recondat pulvere, capiuntur. Ramulo cavernæ aliquoties inserto & extracto erumpunt, quasi quæsituri, quis foribus injuriam faciat.

Scalig.
Exerc.
273.

Albert 4.
c. 7. apud
Mouſet.

Plin. H.
N. l. 29.
c. ult.

Ad Gryllos Mouſetus *bestiolam* quandam alatam, *Tryxalida* & *cicadam Rondeletii aquaticam*, refert. De illa ita scribit. Restat adhuc *una bestiola alata*, quam an ad cicadas an ad locustarum classem referam plane ignoro. Qua enim catervatim volat ac segetes erodit, locusta videtur; forma tamen ad cicadam proxime accedit. Mira sanè hujus bestiolæ, & quasi infantis facies. Caput galero triangulari tegitur; in cujus superiore parte, quatuor sunt maculæ nigræ, duæ oblongæ, & alia duæ fere orbiculatæ, inter quas, duo etiam minutissima puncta nigra observabis. Alas habet quatuor, quarum internæ duplicantur, quiescit, ita ut *ὀφθαλμοειδὲς* videatur. Atque hi fortè erant illæ locustæ, de quibus Cuspinianus è Sigeberto sic scripsit: Mense Augusto, Anno 874. immensa locustarum vis senis alarum remigiis volitabat ab oriente, & cum senis pedibus & cæteris à quibus tota ferè Gallia devastata est. Dixeris primò aspectu caputium scapulas ornare, sed propius intuenti, partes sunt superiorum alarum veluti semicirculo inclusæ. Totum corpus valdè crassum, nigro fuscoque est colore: posteriorum alarum partes infinitis nigris maculis notantur. Petrus Quickelbergius Antverpianus hanc ex Africa portatam ad Renum transmissit, quam nos etiamnum examinem in thesauro *ἐπιπέλας* servamus, & cicadastram nominamus.

De *Tryxalide* habet ista. Non minus in *Tryxalide* hæremus. A rodendo nomen fortè obtinuit: verum ut vel *tryxalides* *Bruchos* esse censeam, vel olerum locustellas, vel cicadas, vel Gryllos, nequeo quidem induci: Non solum quia Athenæus, Plinius, alique eo ipso Philosophi sibi non constant; verum etiam, vel quod forma, vel natura longè discrepent. Et quare obsecro *τρυξάλις* à *τρυξά*, id est, stridor, non male non dirivetur? quod si verum sit, sanè Gryllis maxime conveniet, quas tum

aliàs tum per stridorem à Blattis Peucus meritò distinguit: id quod Joachimus noster Camerarius (magni illius filius, & virtutum ex assè hæres) primus notavit. Plinius ex his viginti torrerit jubet ac bibi è mulsâ contra orthopnoëas atque hæmoptoicam passionem. Cinis illitus cum melle margines duros ulcerum complanat, & mulierum purgationes retentas præclare adjuvat.

Moufet. l. c. Rond. de piscib. aquat. c. 38.

Cicada Rondeletii aquatica caput pentagulum imitatur. Oculi exerti atque globosi, non magni & nigri: antennæ ore extimo erumpunt per breves; pedes utrinque ternos habet, postremos longissimos: in dorso vel alas, vel earum rudimenta gerit. Cauda illi bifurca, venter sæpe veluti incisus; corporis color subfuscus vel potius ex albo nigricans. In aquis limosis stagnantibusque reperi, sed naturam ejus nondum habeo perceptam: hoc à terrestri differt cicada, tum quod capite sit magis exerto, & cervicis aliquid habere videatur; tum quod alas habeat inutiles ad volandum, licet ad sui correctionem non ineptas. Hæc in foliis nymphææ, potamogeti, aliarumque aquaticarum herbarum insidens, jucundum quid (more Cicadarum terrestrium) stridere dicitur: sed à nobis hæcenus non est audita.

De suo *Gryllo talpa* hæc habet Moufetus. Bestiolam quam expressimus, Cordi *Spondylus*, Dodonæi vera *Buprestis* est: perperam uterque nominant & nullo jure. *Spondylis* enim alas non habet, hoc insectum vides alatum. *Buprestis* Cantharidi similis apud omnes dicitur; hoc verò animal nec figura, nec colore, nec magnitudine quicquam eo accedit: ut taceam elytrorum hic absentiam, quibus cantharides carere nemo sanus contenderit. *Gryllum* dicimus, quia eundem cum *Gryllo* stridorem nocte appetente facit. *Talpam* quia terram continuo fodit. Insectum visu horrendum ac monstrosum, quadruplo maximam superans Cantharidem: præcipuè ætate si fuerit provectiore. Formam ob oculos habetis: ego colores addam. *Fœmina* levius, *Mas* saturatè fuscus. Illi præter duas longas antennis fibulæ quatuor, quasi è naribus labiisque propendent: oculos item habet majores, & alarum radix miniata macula ornatur. *Mas* verò fibulis illis nudus, earum loco setas duas fibulis duplo longiores obtinuit; concolor sibi undique videtur, & sine macula. Utriusque unguis coracini sunt. Anterioribus pedibus robustis admodum, & variis tumulos perfodit uterque & cuniculos agit: mediis insistit; ultimis quando opus est, saltat. Cauda illis bifurca; alæ corpore longiores membranæ; corpus incisuris variis insignitum. Juniores fere toti nigricant, adultiores implumati videntur.

Sub terra palustri & humida maximam ætatis partem vivit, noctu tamen egreditur. *Tardigradum* valdè est animal, volatusque ejus saltum refert: unde in locustarum numerum à nonnullis ponitur. Sole occiduo primum prodit, *Gryllorum* more, suaque cantilena, sonora quidem fatis, & supra mille passus stridente sibi applaudit; quam ubi audiunt agricolæ, oppidò exhilarantur: ac si ejus adventu terram humore gravidam, & calore solis veluti maturatam scirent. Grana tritici, hordei & avenæ colligit, ac in cavernam asportat, inde fortè hyeme victurus. Quidam stercoreibus eum equinis vesci affirmant.

CAPUT III.

De Scarabæis.

ARTICULUS I.

De Scarabæis in genere.

UNde huic animalculo Scarabæi sit inditum nomen, vix ausim dicere.

A Cabo seu Caballo, quod ex ejus fimo prodeat, dici ineptum esse certo scio. Græci *καβύδαρον*, Tyrreni *βόβρον* vocant.

In eorum Descriptione nihil ferè in genere occurrit. Duas alas habent, teneras illas & valde fragiles: ideo superveniente crusta inclusas tutelæ gratia gerunt, ne à durioribus corporibus offendantur. Quatuor habere perperam Albertus dixit. *A-*

culeo destituuntur, & omnes senectam deponunt. Ubique ferè degunt, in Asia, Africa, Europa & America. In monte *Ætna* felicissima eorum progenies. In Thracia juxta *Olynthum* locus est parvus, in quo, cæteris animalibus illæsis, soli exanimantur. Ob hoc *Cantharoletrus* dicitur. Cornuti mense Julio & Augusto frequentissimi in agro Neapolitano visuntur.

Diversos cibos pro varietate sua appetunt: Sunt qui ligno arido; sunt & qui frumento & panibus vescuntur. Vivunt ex jumentorum excrementis. Ideò apud Aristophanem servus quidam Cantharo fæces humanas apponit.

Eriphiam quandam herbam prodidere veteres, Scarabæum in avena habentem, sursum deorsumque decurrentem, cum sono hædi, unde & nomen accepit.

De ortu variæ sunt inter authores sententiæ. *Isidorus* ex putridis equorum carnibus nasci putat. *Plinius* ex asini, quidam ex muli. *Aristoteles*, *Cantgaros* in fimo quem volunt per hyemem condi, vermes parere, ex iisque procreari. Nonnullis visum

Moufet. Insect. l. c. 24. Nomen. Aldrov. de Insect. 4. c. 3. Descriptio.

Plin. H. N. l. II. c. 28.

Locus.

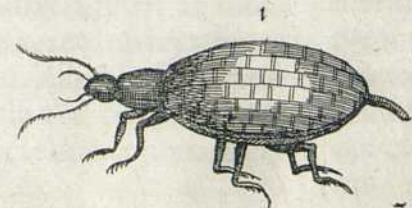
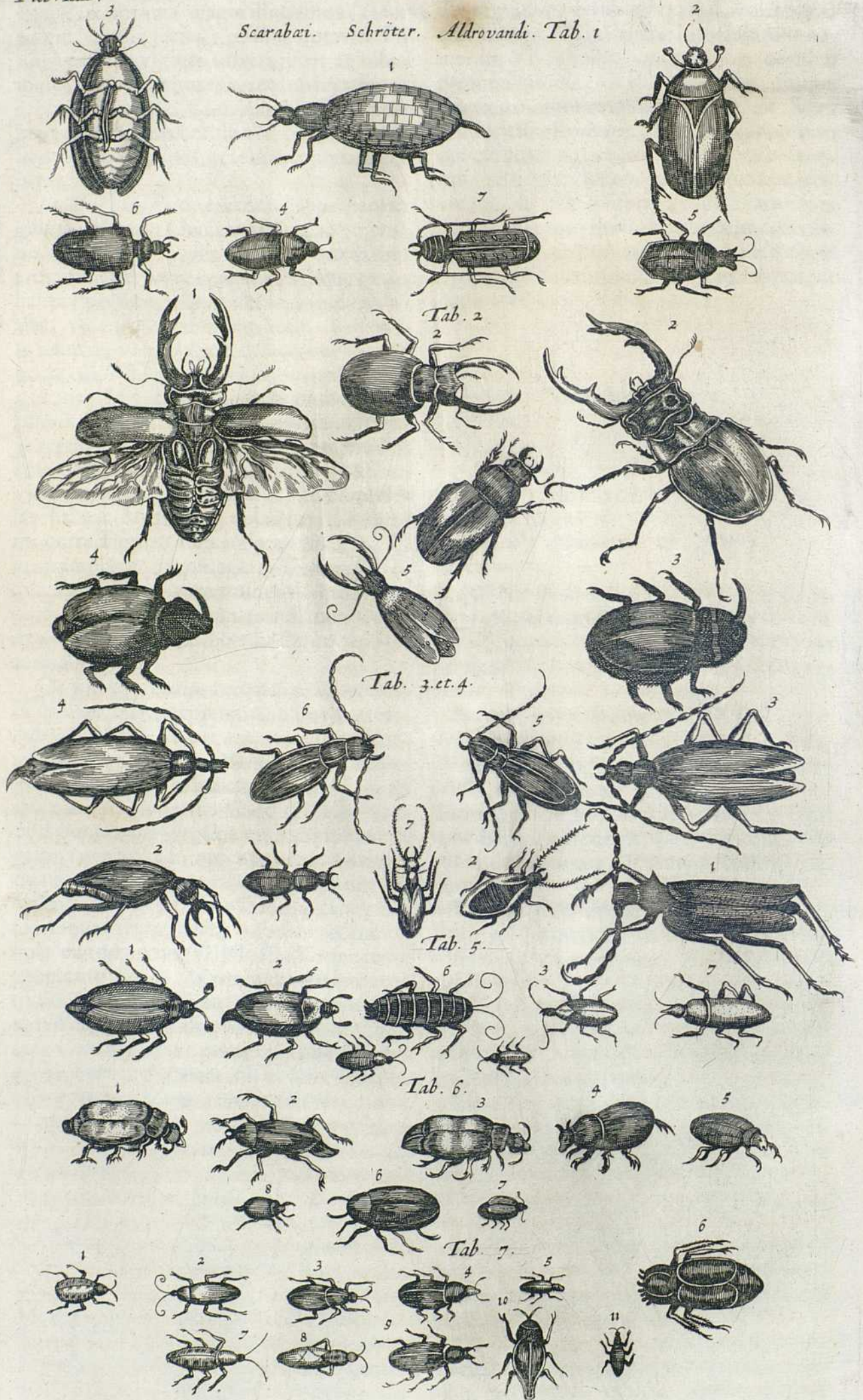
Victus.

Generatio.

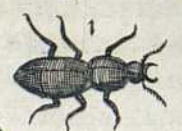

Tab. 3. et. 4.

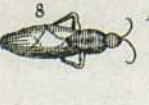
Tab. 5.

Tab. 6.

Tab. 7.

Aldrov. de Insect. l. 4 c. 3. **f**um foemineo sexu distitui nec coire: quod tamen in Carabis falsum esse, Aldrovandus observavit. Variare ortum pro specierum diversitate ego putarem, idque in Differentiis patebit.

Natura. Tanto stridore volant, ut per eos Deorum cum hominibus fieri colloquia Laertius dixerit. Quia *καύσιμα* delectantur: ideo rosan averfantur, & odoratis illiniti exanimantur. Hemerocallis Dioscoridis quoque à quibusdam *ἀντιάνθραξ* vocatur. Tacti, immobiles redduntur & indurefcunt. Solis & Lunæ coitum pillularii ostendunt, ut postea dicemus, ubi & devindicta quam de Aquila sumere solent, agetur.

Ufus. De *Ufu* in genere nihil occurrit.

Differentia. *Differentias* ex Moufeto & Aldrovando sumemus.

ARTICULUS II.

De Scarabaeorum apud Moufetum Differentiis, & primò de Majoribus Cornutis.

Moufet. de Insect. l. 1. cap. 21. **E**Gregiè Scarabæos in sua genera dispescit Moufetus. Sunt alii Majores, qui vel *cornuti*, ut *καυκίπρος*, *αζόκρος*, *βύκρος*, *βενόκρος*, *κρέκρος* vel non *cornuti*.

Plin. H. N. l. 11. c. 28. Cornutorum primus & præcipuus est *καυκίπρος*, qui cervina cornua imitatur. Nigidio dicitur *Lucanus* apud Plinium; aliis taurus: nonnullis Cervus volans. Helychio *ἀκάνθ*, quia cornubus spinosis obvia comprehendit; Comico & Eustathio à magnitudine *ιπποκάνθραξ*, Cardano *σκαραβέλιαξ*, Gazæ *κάραξ*. Quatuor ipsius occurrunt genera. *Primus femina*, Lonicerus Marem facit, sed mares inter insecta minores sunt. Colore ex obscuro, verba sunt Moufeti, spadiceo nigricat præcipuè circa elytra & pectus. Cornua illi duo integra, sine articulis, ramosa cervi instar minimi digiti longitudinis in adultioribus, in minoribus minora ac breviora, vel (ut Plinius loquitur) prælonga cornua & mobilia obtinet, bifulcis dentata forcipibus, cum libuerit ad morsum vel compressiorem coeuntia: stringit enim mirum in modum; atque cornubus utitur eum in finem, in quem chelis cancri atque astaci: oculi duri prominentes, albiduli, juxta quos utrinque antennas habet, unas in radice inter cornua & oculos racemosos, quarum articulus rectum ferè angulum facit; alteras vero media fronte erumpentes, rectas atque planas, in tuberculum leve desinentes. Pedibus incedit sex, prioribus reliquis longioribus atque majoribus.

Alter *mas* est, illi omninò, magnitudinem si excipias, tum corpore tum cornibus similis: quæ licet non ramantur, acius ta-

men compressa pungunt digitum, quam foemina jam descripta.

Tertius priori triplo vel quadruplo minor, colore piceo, cornua admodum parva & bifulca, juxta quæ duæ antennæ plurimis articulis distinctæ oriuntur. Oculos habet prominulos, & pro corporis ratione magnos. Scapulæ utrinque in angulum acutum desinunt. Vescitur maximam partem succo tenaci atque pingui è quercu exudante, nec facile extra quercetâ conspicitur.

Capite præciso diu reliquæ corporis partes vivunt: caput reliquo corpore diutius. Lunæ sacer esse creditur. Cornua, inprimis quæ excedunt, infantum morbis ex collo suspenfa medentur. Strumis quoque & podagræ apposita conferunt. In oleo decoctis si arteria in brachio inungatur; febres apud Mizaldum tollunt. Oriuntur ex vermibus putrido ligno innatis: forte & ex stercore.

Αιζόκρος, dicitur & *πυζόκρος*, *καρμύξ*, *καρμύξ*. Græcis; *Capricornus* Latinis. Magnitudine coloreque Platii, ceroten refert. Tredecem eorum genera occurrunt.

Primus caput habet latiusculum, oculos bovinos & grandes, tres fere transversos digitos longos: os illi forcipatum, hians, aduncis duobus dentibus durissimis horrendum, quibus dum ligna rodit, (exper-ti scribimus) argutulum porcellorum grunitum diserte exprimit. Hoc forte in causa fuit, cur eas arbori alligatas, culices ficarios abigere tradidit Helychius. Scapulæ ejus curiosule à natura sculptæ, manubrium ebano factum & perpolitum oculis objiciunt. Pedes sex habet, tribus quoque geniculis distinctos: sed imbecilles admodum & languidos, tantoque oneri sustinendo longe impares. His ferunt auxilium cornua duo, supra oculos nascentia, toto corpore longiora, novem decemve articulis flexibilia, non exacte teretia, sed asperitatem capri imitantia, quæ licet in quamcunque partem movere possit, tamen dum volat, directe ea tantum protendit, atque volatu fessus pro pedibus utitur. Consciis quippe horum imbecillitatis, cornubus arboris ramulum circumplectat, atque ita pendulus quiescit, ut in agro Heidelbergensi vidit noster Bruerus; avem paradisi eò referens, quæ pedibus destituta pendulis illis nervis ramos illaqueat, atque ita laboris fatur quieti consulit.

Reliquos ita describit Moufetus. *Cerambyces* præter hunc memoratum varios vidimus, *unum* primo huic similem, sed magnitudine & colore varium: nam & paulo minor, & colore fuit fere cinereo: Venter, crura, & cornua, dilute cœrulea: scapulæ, cauda & elytra, nigris quibusdam maculis variegata. Cornuum quoque articuli nigricabant; postrema crura reliquis

longiora crescebant. Hos à Quickelbergio obtinimus Antverpia transmissos. *Alterum* habemus extra viridem, supinè fuscum; caput, scapulæ, elytra obscure virentia, & auro itidem micantia: corpore est paulò porrectiore, priori similis videtur; sed paulò minor: cornua purpurea obtinet, crura pedesque Hyacinthinos. *Tertium* huic concolorem ipse primus Pennio dedi, nucem moschatam & cynamum vere spirantem. Verùm fragrantia illa dulcis (stacten contra non cara) cum vita in auras statim effluit, & cadavere exulans, sese in pyxidem (qua fuerit servatus) tota insinuat. Cardanus mentionem facit hujus Scarabæi: sed quia ante me invenerit neminem novi. Ex quoque *alter* cum splendore nigricans, ventriosus, crassus, corpore, cornuque breviori reliquis. Cornuum juncturæ non sunt (ut in aliis) globosæ, sed utrinque leviter ferratæ. Hunc Carolo Clusio Pennius se debere fatetur. *Quintus* capite, ore & dentibus primo omnino similis oculis nigerrimis, colore per totum corpus fusco, ore patulo dentato, capite, collo, & alis minutulis punctis nigris dense conspersus; corporis magnitudine ferè secundam æquat Cerambicem, rariùs conspicitur; in ædibus vivit, & lignis aridis. *Sexto* cinerascenti caput valde exiguum, oculi albiduli, cornua longiuscula, articulata, candescentibus maculis distincta elytris, imò toto fere corpore varius est; in ædibus item versatur, sed an etiam in lignis habitet, ignoro. *Septimum* ex Ruffia ab Edoardo Elmero allatum vidi, toto corpore infuscatum, juncturas habuit in cornubus globosas, septem vel octo: facilè ex forma cognoscitur. Ab hoc *Octavus* magnitudine, & forma parum abludit, nisi quod capite, scapulis & alis subcœruleis præditus videtur. *Nonum* misit ad Pennium Joachimus Camerarius (de literaria rupubl. obtinè cum primis meritis) cui alæ pedesque arenosi erant coloris; caput, cornua, venterque subnigricabant: cornubus repandis videbatur, ex pluribus verticillis nodulisque compositis, quæ in utramvis partem nictu citius versabat. In plantis (& potissimum Cithyso) repitat. Hujus generis esse puto Scarabæum quam Joh. de Choul (lib. de var. querc. histor. c. 26.) ita describit. Degit in quercu animal de Scarabæorum tribu (quantum conjectura ducimur) colore rubricante, proceris cruribus geminos capite gerens aculeos, modice inflexos: quibus acerrimè stringit adversantia Hanc bestiolam fabri lignarii quercus dolantes, in ipsis visceribus vivam invenerunt. Rustici Lugdunenses Thurro nominant. In laquearibus feliciter diutiusque vivit, seque hypocausta colentibus levi cum strepitu prodiens conspiciendum subinde præbet. *Eundem*

vel illi similem quendam p. m. Gesner. Epist. l. 3. ab anu pleuritim passa dejectum fuisse testatur in hæc verba: Per alvum inquit à potione ex Oxymelite nostro cum decocto fœnugræci exhibita prodiit vetulæ pleuritide laboranti scarabæi genus nigrum, longis pedibus, longis item cornubus flexibilibus articulatisque, rudi plenum pure, vivum; longitudine duorum articulorum erant digiti. *Decimus* totus ex nigro purpurans, os forcipatum habet. *Undecimus* ubique atrescit. *Duodecimo* cornua minus articulata, caput scapulæque cyaneæ, reliquum corpus totum spadiceum videtur. Horum omnium in iconibus utcumque cornua aliàs directæ, aliàs curvata cernitis (explanationis gr.) tamen plerumque nonnisi (caprorum more) ad humeros reflexa gerunt, veluti primus Cerambyx.

Ad Carambyces spectat *Quici Brasiliensisium*. Insectum est corpore ovali instar Scarabæi. Corporis longitudo unius & trientis digiti, Crura habet 6. quodlibet tribus internodiis constans, estque ultima pars crurum ferrata, & quodlibet habet duos unguiculos. Caput & ocelli parvi: duo cornua propè oculos exorientia, longa, posterius versa & in arcum porrecta, duos & semis digitos longa, longè excedentia corporis longitudinem; & singula habent internodia decem, undecimo inseruntur in caput: crassitie æquant filum crassius. Caput & anterior sectio obscuri & brunni coloris cum splendido nigri mixti, posterior & alæ brunni obscure splendentis. Per medium autem alarem seu dorsum transversim linea lata flava pallescens tendit. Crura lutea, & ad internodia obscuro brunno maculata. Cornua diversicoloria luteo & nigro, nimirum ad genicula nigra, cætera alternatim lutea.

Bucras seu *ταυρόκερας* cornibus duobus tauro-rum more exertis & directis cernitur. Ex spadiceo circumquaque nigricat, & ferè *ακέφαλον* videtur. *Capite* est exiguo, brevibus crassisque scapulis immerso. Media fronte, spina peracuta exit. Defensionem à natura destituta videtur.

Nasicornium quatuor species vidit Moutetus. *Prima* omnium maxima atque rarissima apud Indos vivit, colore nigerrimo: nasum habet ad faciem rostri navalis cornutum & extra curvum, circa cujus umbilicum aliud cornu intus reflexum è tuberculo nascitur, quale etiam è scapulæ tumulo. Totum corpus ab ultimis cornubus ad caudam, longitudinem quatuor unciarum continet, latitudo ferè duarum est. Cantharorum lege fœminam non habet, sed ipse suæ sibi faber est formæ; foetum solo sibi genitum producit. *Secundam* Nasicornium speciem ratam atque pulcherrimam Mercurio sacram Carolus Clusius Viennæ depictam misit;

Maregr.
Hist. Bra-
sil. l. 7.
c. 1.

nifit; in cujus agro frequens est. Forma illi, qualem vides, absque ventre saturate rubro fuisset, totus videretur piceus: narium cornu illud recurvum adeo acutum est, ut (quod de præliaturo barro fertur) aciem illi rupis tenacis affriktione addi putares. Tertius nalicornis & quartus pariformes pene videntur, nisi quod illi alæ longiores elytris excrescunt, huic verò breviores apparent. Splendente atramento perfusos diceret, usque adeo undiquaque nigricant.

Χρῆσις seu *Aries*, cornubus est nodosis hyacinthum æmulantibus capite ex auro viridante, scapulis miniatis, purpureo ventre, elytris capiti concoloribus pedibus, cruribusque spadiceis incedit, alæ vero vagina inclusæ albicantem arundinis membranulam scite exprimunt.

ARTICULUS II.

De Scarabæis Majoribus non cornutis & minoribus omnibus.

MAjores Canthari *ἀνίπαρος* sive Excor-nes plurimi sunt. *Pillularius* nempe *Melolonthes*, *Purpureus*, *Atratus*, *Arboreus*, & *Fullo*. *Pillulario* nomen quod ingentes pilas aversus pedibus volutet. Dicitur & *Stercorarius Fimariusque*, tum quod ex fimo nascatur, tum quod illo gaudeat. Græcis est *κοπίδος*, *ἡλικονίδης* & à forma *ἀνιπάρω*, id est, felliformis. Stercoribus vaccat. ita delectatur, ut ad ea frequens & citus advolet. De ejus *Generatione* hoc habetur, pillulam è stercore ad cœli formam conficere, eamque ab ortu ad occasum tamdiu versare, donec ad mundi figuram perduxerit. Mox eandem subter sterco, ubi nidificat, ad mensam lunarem reponit. Hoc exacto sigillatim singulas ejectas aqua dissolvit. Sic prodit scarabæus impennis, sed qui paucos intra dies absolutus, in volucrum abire solet. Nulla ergo in genere eorum anima. *Porphyrus*, genituram in cœlum emittere, mox pillulas magnas posterioribus pedibus fingere ait. Apollini ideò sacros Ægyptii voluere. Imò expresse Plinius. *Propter hunc Ægypti magna pars, Scarabæos inter numina colit, curiosa Apionis interpretatione, qua colligat Solis operum similitudinem huic animali esse, ad excusandos sue gentis ritus.* Per coitum quoque propagari observavit Aldrovandus. Vidit enim mense Majo vermiculos albos plusquam 42. horarum spacio, figura Curculionis prodire. Erucas esse opinatur parvas Bombycum modo progredientes, quæque intra 5. aut 6. horas filii tenuissimi folliculos, illosque candidos, Melopeponis feminis magnitudinis sine cortice texere cœperunt. Addit, fodere terram rutilos & prægrandes, fa-

vosque parvæ & fistulosæ spongiæ medicato melle fingere. Nidos ex lutosa valdeque fragili materia à Gregor. Capucino eidem communicatos, in quorum uno mortuum Cantharum invenit, hic habet. Una pudendi est figura, unico canali constans. Parti infernæ duo veluti testes appensi erant: singulis suus ductus, cum unico illo canali continuus: in hisce Scarabæi. Aliquando plures sunt hi testes, & figuræ oblongæ. Rosas aversantur. Hederæ umbra gaudent. Hyemem vix ac ne vix sustinent. Solis calore excæcatis mori, tradidere quidam: plerumque à pediculis suffocantur, quibus undique scatent. Insculpuntur Smaragdo contra veneficia. Oleo rosar. cum terræ intestinis cocti, aurium doloribus medentur. Ex iisdem ad calculi dolorem pulverem Lanfrancus conficit. Ad hæmorrhoidas unguent. quod unguentum populeum; cum oleo rosaceo in quo Scarabæi cocti, aselli, & crocus ingrediuntur Habet & Villanovanus contra spasmus suum. Lethargicos excitabis, si duos vel tres sub mediæ juglandis cortice conclusos, occipitio bene rasos, musculis brachiorum anterioribus & plantis pedum alligaveris. Bene cecidit M. Johan. de Florentin hoc experimentum. Quartanariis medetur, si fulvo linteo vivus inclusus collo appendatur. Expertum se Trallianus scribit. Cheloniti de gemma aureis guttis insigni, cum Scarabæo in aquam ferventem missa tempestates cedere velle, insani esse puto. Huic similis est *Melanocyanus*, cum illustri quodam splendore. Facie est felina. Augusto à pediculis intra crura hærentibus vexatur, & tandem interficitur. Ubique occurrit.

MELOLONTHEN, Attici *Melonthen*, quidam *χρυσάλλια* vocant. Nonnullis est *χρυσομελίθου* & *χρυσοκάνθαρος*: quibusdam *Cantharis*; Aristophani *Ζαίφην χρυσίζον κανθάρου θύσιο*; Eustathius, *Vespa major*; Polluci, *animalculum volucre*: rusticis Lombardicis & *Gazæ Galenica*; aliis *Scarabeus arboreus*. Hesychius eum coloris aurei facit: Aristophanus scholiastes flavi, recentiores Smaragdinum sed auro radiantem volunt. Idem & Plinius sentit. Mas undique viret, oculos si exceperis rubicundos. Elytra scemina castanei coloris, grato splendore micantia. Pectus utriusque mucronatum. Stridulum edunt sonum. Generantur è vermibus fimi bovini aut jumentorum: si Aristoteli credimus: si Steph. ex Theophr. ex floribus pomor. Sunt ejus *due præterea species*. Priori quæ Clusii, caput, scapula & pedes nigricant, sed è cœruleo. Antennæ sunt cornæ, elytra striata, sed in circumferentia nonnihil rubent. Alter est Thilesii, totus præter oculos qui nigricant viridis. Venter ex auro parum rubescit.

Mercell.
de Medic.

Plin. H.
N. l. 30.
c. 11.

Trallian.
l. 12. c. 8.
Plin. H.
N. 37. c.
10.

Plin. H.
N. l. 30.
c. 20.
& 29.
c. 9.

Mouset.
l. c.

Theophr.
πρὸς δὲ μύσθ.

Elia. H.
A. l. 4. c.
11. & l.
10. c. 15.

Plutarch.
Symp. 4.
Praxan.
in Geopon.

Plin. H.
N. l. 30.
c. 11.

bescit. Medium dorsum luna elytris concolor adornat. Ideò Equus Lunæ vocatur.

Purpureus Constantinopol. delatus fuit: Totus talis & violaceus erat, nisi oculi, venter & pedes, picem retulissent.

Atratus totus nigrescit. Os ipsi forcipatum; scapulæ fere quadratæ: tibiæ & antennæ breviusculæ: In lignis aridis habitat. Frequentius graditur quàm volat, & inter gressum, obmurmurat.

Arboreus obvius est, Julio inprimis & Augusto mensibus. Vaginæ alarum, puniceæ sunt, & tenuissimo polline conspersæ, leviterque splendent. Oculorum circulus, antennulæque parvæ flavescunt, juncturæ ventris albescunt. In Normandia tertio quoque anno sunt frequentiores. Anno 1574. vigesimo quarto Febr. tot in Angelia in Sabrinam delapsi sunt, ut molidinorum rotas sisterent. Affinis huic est totus ex fasco albicans, glauco ventre & quodammodo canescente. Inservit anatum venationi. Grues quoque eo capiuntur, ut Gesnerus prodidit.

Scarabæus, quem Plinius *Fallonem* dixit, Gaza *καρίδαρον* Aristotelis esse opinatus est; Scarabæum rubeum Plinius, animalculum cauda forcipata Junius, est Arboreo major, cervo volante fœmina minor. *Caput* gerit corneum, antennulis duabus ornatum. Oculos, & pectus hirsutum, ex albo flavescencia; pedes anthracinos. *Venter* caudaque plumas referunt gruinos. Scapulæ & elytra, albis nigrisque maculis variegantur, tam pulchre, ut vestem Damascenam, Phrygia acu intertextam jurares. Non ubique est obvius. Magi contra quarantanam alligatum, commendant.

Plin. H.
N. l. 30.
c. II.
Moufet. de
Infl. c. 22.

Tantum de majoribus cornutis & non cornutis sufficiat. *Minores* vel *maculati* sunt corpore, vel *immaculati*: illos *ἀλλοχρόους*, hos vero *μονοχρόους* Græci appellant. *Macula* aliorum ex nigro albicant: alii *flavescunt*, alii *rubescunt*. *Albicantium* è nigro septem, *flavescentium* tredecim, *Rubescentium* duodecim; quos hic sua quemque classe donavimus. Immaculatorum color corporis idem deprehenditur: atque inter eos sex nigricantes, duos spadiceos, globosum unum ex cœrulo nigrum, alterum ex luteo vidimus. Quidam quoque nuperrimè à nobis, inquit Moufetus, deprehensus est fuceo puniceo, alter muricis succo inebriatus comparuit. Aurecentes quinque habemus, parvulos illos quidem, sed clare micanteque auro undique suffusos, quos etiam ne invidisse nepotibus videamur, sculpi apingique curavimus.

ARTICULUS III.

De Scarabæis Aldrovandi.

Aldrovandus eosdem in *Cornutos*, & non *Cornutos* distinxit. Ex illis alii unum, alii duo, quidam tria cornua habent, & rarò vident. *Δικέπαροι*, aut sunt *Lucani* sive *Tauri*, quorum cornua sunt dentata, ac forficum modo aperiuntur & clauduntur: aut *Carabi*, quorum cornua nodosa sunt, & ad prætendendum iter facta. Triginta & quinque utriusque generis sunt species, quas sex diversis tabulis exhibet. Exhibeo & ego omnes, ut si quid interjam enumeratos omisum est, adjiciatur, & comparatio inter utrumque melius institui possit.

Aldrov.
Hist. Inf.
l. 4. c. 3.

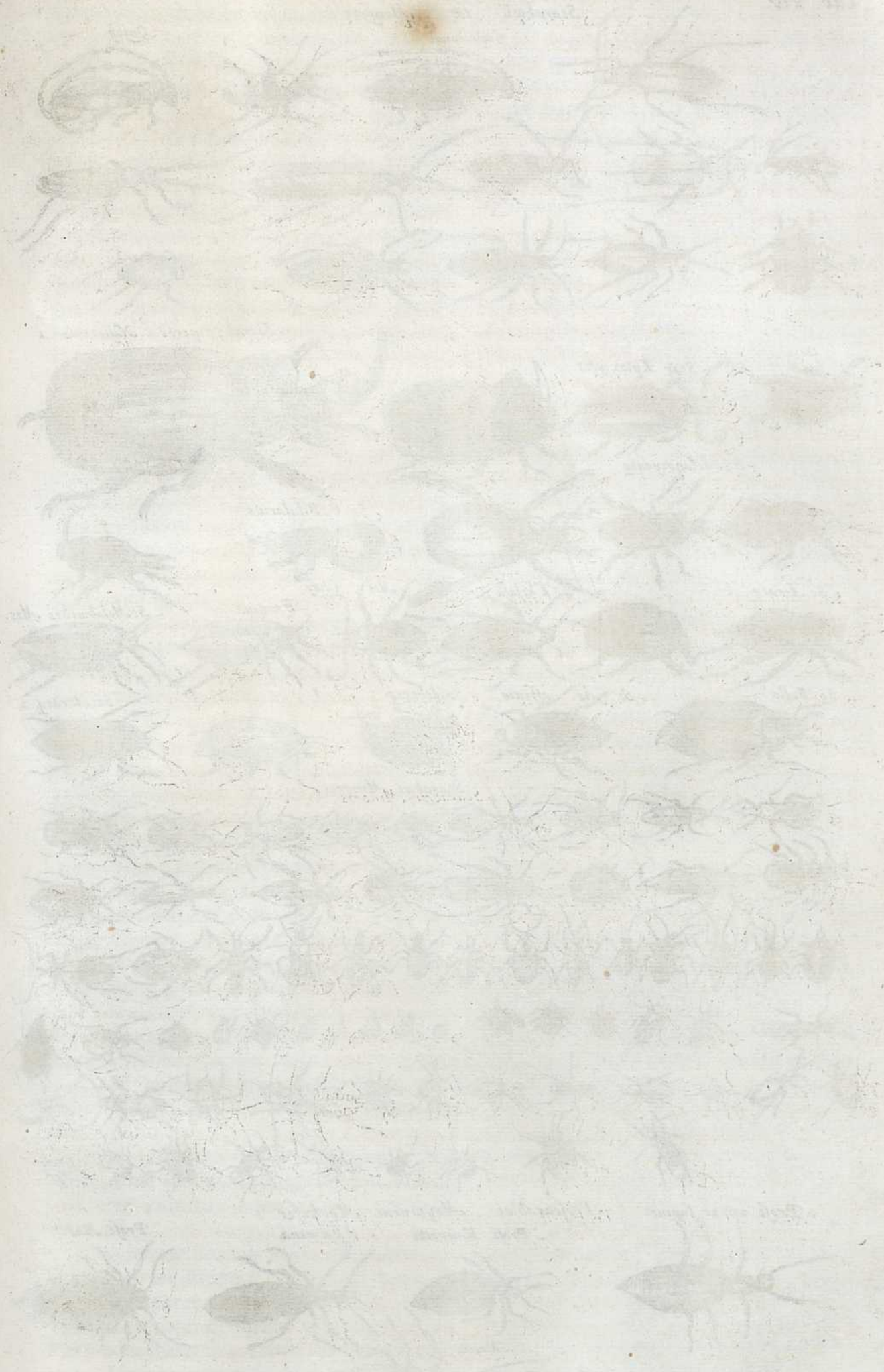
Prima tabella septem continet, ex quibus primus è Caraborum videtur esse genere, quoad figuram corporis quam habet communem cum aliis Carabis, quamvis locum, quo nascatur, neutiquam observaverim. Toto corpore niger, antennis longiusculis parvis nodulis constantibus, longis in postica capitis parte sitis cornibus, seu potius appendicibus binis prope os nodosis, item crassioribus, quàm sunt antennæ, sed plus quàm media parte brevioribus; pedibus in extremo bifurcatis, asperis: caudam constituunt duæ appendices vaginarum, cum conjunguntur.

Secundus est Scarabæus aquaticus pronus & supinus. Aquaticum nuncupavi, quod præter reliquorum morem in aquis degat, inter majores sanè connumerandus: toto item corpore niger prone & supine exceptis capillamentis, quæ in pedum extremitate cernuntur, itemque antennis, nam hæ rubescunt.

Quartus è minimorum genere, pollicem enim latum longus, totus quoque niger, capite parvo, trigono, minutis antennis, quarum extremitas obtusa, & veluti rotunda quadam pilula insignitur, pedibus bifidis in extremitate, paulò versus corpus habebat quasdam asperitates, seu appendices, quibus ingressu juvabatur, tanquam cirris polypus. In ea parte, qua vaginæ sese invicem in aliis contingere solent, evidens apparebat rimula, qua dilatata & aperta prodibant alæ subvirides, sed nonnihil ad castaneum vergentes: cum eas ad volandum expandit, toto corpore maximè splendet, alvoque robustissima.

Quintus est Scarabæus pilularius, seu *Cantharus* compacto latoque corpore & nigro, sed cæruleum splendescente. Capite plano inferius, & superius nonnihil arcuato & lato cucurbitæ instar, ac multis eminentiis superius conspicuis, è quo ab utraque parte duæ prominent antennæ breviusculæ, sed in fine divisæ in plurima tenuia

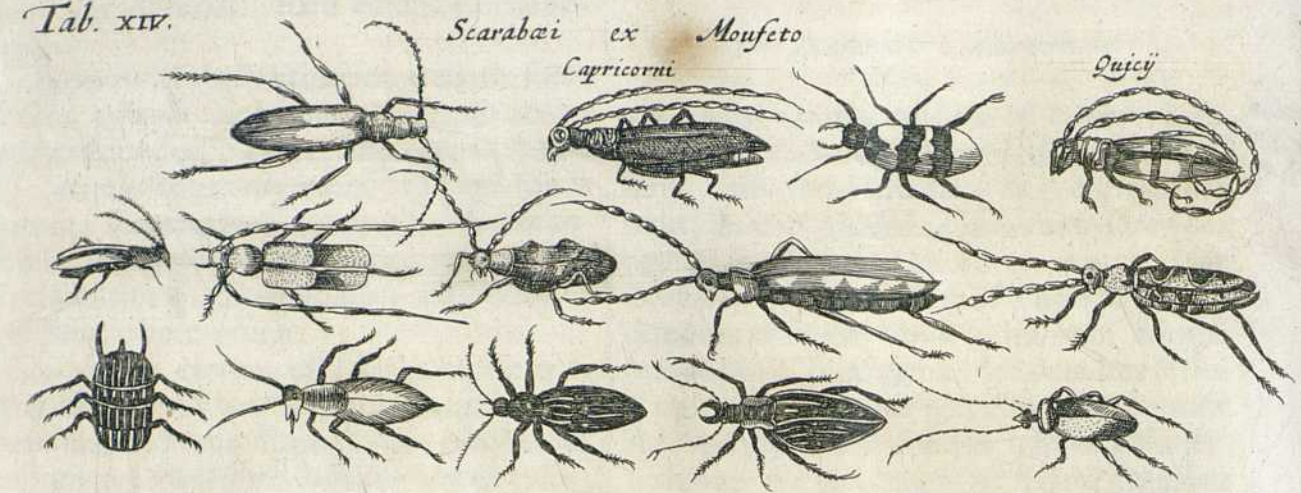

Scarabæi ex Moufeto Capricorni

Quicy

Scarab. Buceros Nasicornis 1

3

Scar. Xpiocepros

2

Sc. Melanocyaneq

Sc. Pilularius

4

Sc. Atratq 1

Thelasi

MeL Clusy

Famina

Sc. Melolonthes Mas.

Sc. Fullo

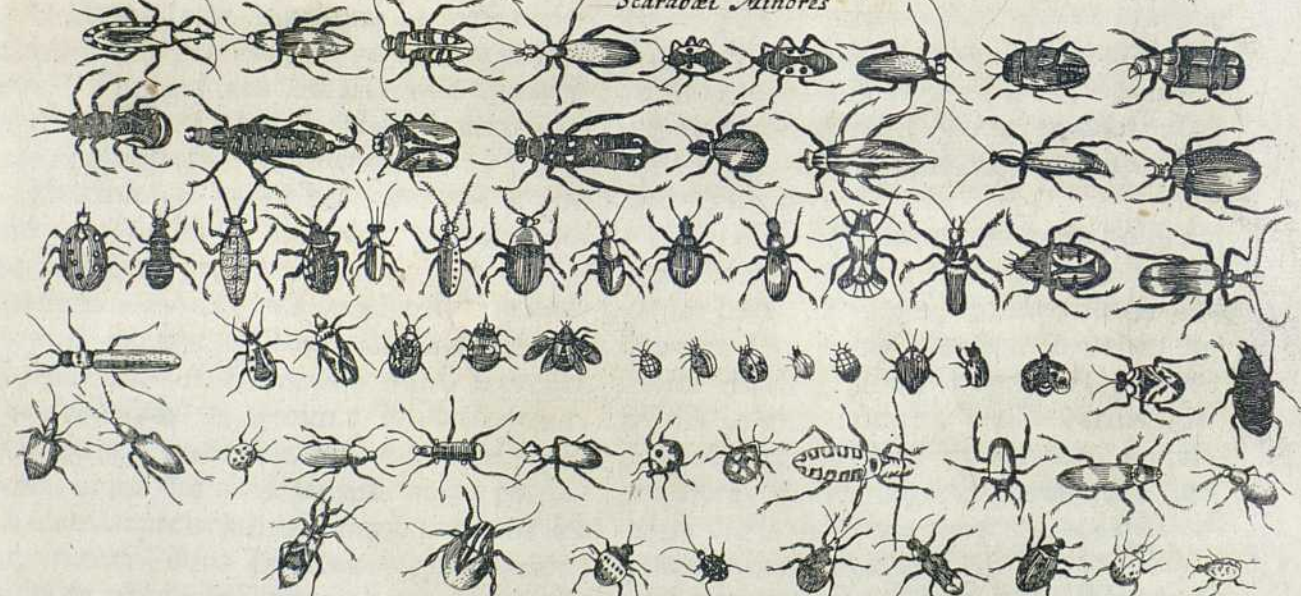
Sc. Ar. affinis

Sc. Arboreq

Sc. Atratq 2

Scarabæi Minores

Prosc wiori supine

Proscarabæi

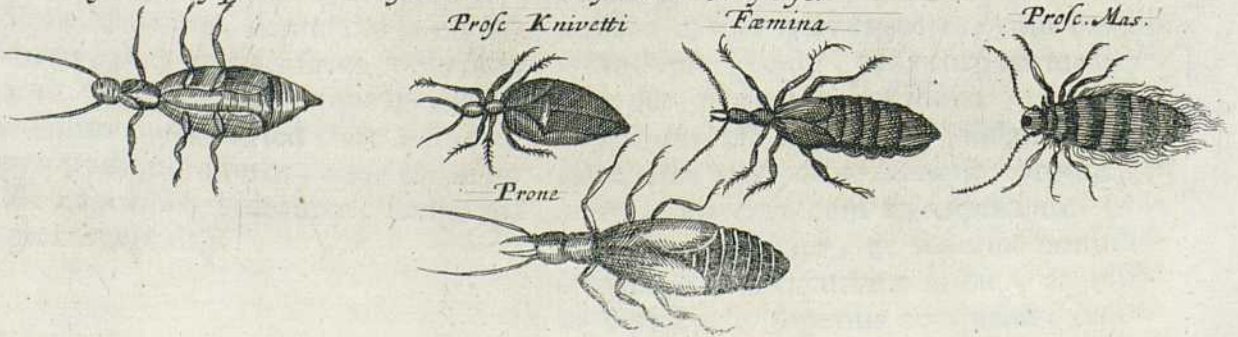
Meijwurm

Meijkefer

Prosc. Mas.

Prosc Knivetti

Famina

Prone

tenuia filamenta, pedes sunt antèrius serrati in fine, ita à natura facti, ut illis, cum continuò in stercore vitam transigat, abstergere anteriores capitis partes facilius possit. Crasso magnoque pectore, cujus medio ab utroque latere pedes priores annectuntur.

Sexto loco datur Scarabæus viridis Melo-loathæ Aristotelicorum quorundam sententia, quem inter volandum putant sonitum edere: corporis parte supina & alvi maximè colore est obscure viridi, unde nomen sortitus, capite parvo nigro ferè, & ab utroque oris latere duobus cornibus nodosis insignito, itemque dentibus, quibus apprehendit valide, antennis longis, æqualibus, in extremo paulatim in acutum desinentibus, pectore autem rotundo, tenuiorique ligamento alvo latæ annexo.

Ultimus ejusdem tabulæ nigro corpore est, in quo maculæ virides, sed aliquid flavedinis in se habentes, proceris cornibus eisdem maculis conspersis, quæ versus posteriora flectuntur, eisdem quoque maculis & ipsi pedes, præsertim eorum femora; alvo procera, quam non universam vaginæ contegunt.

In secunda tabula est Lucanus Nigidii, Cervus volans Leoniceri, Scarabelaphus Cardani, Taurus Scaligeri; aliqui Scarabæum bicornem appellant; apud Thessalos *καρβυκία* dici & *ἐκροσάρον* *βέν*, quasi bovem ligni edacem author est Antonius Liberalis. Gallis dicuntur Cerfs volantes: Turo Lugdunensibus rusticis fortè à Tauro derivato nomine, Italisque cervo volante, Bucarone del corno, Gusano con cuernos Hispanis. Ferrantes Imperatus cervi volanti vocat. Belgis *Gen vliegende Hert*. Germanis *ein Schrotel* dicitur. Nigro est toto corpore & maximo, huic duo cornua prætenduntur ramosa seu dentata, quibus cum constringuntur, validè apprehendit: oculi utrinque à latere horum positi, intra verò cornua duo parva cornicula veluti antennæ; capite latiori quàm pectore, sed minus longo; hujus & caput & corpus reliquum à se invicem divisa diutius vivunt.

Qui vero hunc ordinem consequitur, cætera priori similis, ut magnitudine tantum differre videatur; qua dimidia parte minor est.

Sequuntur *duo alii* *καρβυκίαι*, hoc est, unico cornu in summo capitis, quos ab Ægyptiis Mercurio dedicatos supra meminimus, corpore nigro, cui nonnihil rubri admistum sit, crasso magnoque capite. Horum posterior hirsutus atque pilosus est prona parte, horum species Rhinocerotas appellat Ferrantes Imperatus ob similitudinem cornuum, quam habent cum Rhinocerate, animali quadrupede, tarde

volant, quò fit, ut ultrò fere in manum ejus, quiprehendere voluerit, involent.

Quinto loco est Lucanus Papilioni similis, est enim versicolor toto corpore duos digitos per transversum longo, cornibus instar cervi dentatis nigris, quibus ab utraque parte posteriùs ante oculos prominent antennæ tenues, longæ, ut ad latera viam tendant factæ, nam ad latera utraque protruduntur, capite albis insignito maculis, per quas rubor quidam obscurus perfunditur, pectore angustiori, quàm capite est, tribus albis maculis in medio notato, alvo proluxa, crassa, longa, ut Papilionibus quibusdam contingit, annulis rubris, alis non universam alvum contegentibus, sed multò brevioribus, & ut puto, farinaceis. Nam, ut verum fatear, id nunc me fugit, cum ejusmodi Infextum inventu rarum existat, nec ejusdem descriptionem exactam, quam olim feci, reperire postea unquam potuerim; variis coloribus hujus alæ exornantur, nam suprema parte, qua superiori alvi parti contingunt, vicinæque sunt pectori, rubicundam maculam ingentem præbent cordis, quod vulgò pictores depingere solent, compresso mucroni seu cono similem; reliquum deinceps alatum corpus nigrum est, maculis aliquot primum argenteis, deinde lineis latioribus obscure rubentibus, quæ utraque aliquoties per vices iterantur, ita, ut in hujus animalculi alis natura illuisse pictores artemque eorum videatur.

Tertia tabula tota Caraborum plures continet species, excepto primo, qui ad Lucanorum genera potius pertinet, parvo corpore, nigerrimoque cornibus incurvis parvis sine dentibus ad eundem usum, ad quem Lucanorum aliorum, his item antennæ postponuntur singulis à latere, pectore modice crasso & crassiori, quàm caput est, alvo duplo longiori, quàm crassitieci & latitudinis. Cervetino vulgò dicitur.

Secundo loco datur Carabus inter minima genera referendus; ejus caput, quod parvum est, itemque pectus, antennæ & pedes nigra sunt: sunt autem antennæ longæ, nodosæ, vaginis rubris ab utraque parte, quæ in medio maculam nigram grandem habent. Porta terra vulgò Italis dicitur.

Huic ex ordine *secundo loco* succedit Carabus, quem Aristotelis verum esse arbitror, cum aliquoties in ligno is sit repertus arido, è quo postea evolavit.

Tertius Carabus è ligno arido quoque nascitur, ut vidimus, nodosis procerisque cornibus, quæ nodis constant novem aut decem grandioribus primum prope caput, deinde minoribus, in quos singulos extremitates tenuiores superiorum nodorum inferuntur ita, ut articulationes nodosæ appellari possent. Ultima autem articula-

tio ex parte constat nodosa & absque nodis ita, ut ea; quæ nodis destituitur, tenuis in fine in nodosam partem inferatur, veluti in ultimis digitorum articulationibus facile est videre. Porro hæc cornua, quæ antennæ merito ab Aristotele nominantur (supplent enim earum usum) quandoque corpore multò breviora, quandoque longiora sunt, vidi quandoque duplo longiora ipso corpore; cæterum colore nigerrimo, ut totum corpus. Capite paulò minor, quàm pectore, quod inæquale est, venter omnium longissimus latissimusque, prona parte annulis quatuor aut quinque latis constans, in ventris fine, ubi alvus est, hirsutus, pedum extrema ferrata sunt & aspera, multis hirsutis particulis constantia, quarum ultima bifurca, seu bifida, & adunca in modum hami, qua validissime cuique obviæ rei, velut lapidi, ligno, linteisque adherent, ut vix inde tuto avelli subito possit. Unde Portapeso ab Insubribus dictus putatur. Nam etiamsi parvum sit animal, tamen quandoque sustinet, retinetque pondera sextuplo; aut amplius ipso animalculo longiora cum suis cornibus suspenditur, & in altum evehitur; hunc aliquando in pertusa pyxide conservavi vivum per aliquot hybernos menses, apponens lignum aridum & cariosum; Sed hybernis illis temporibus observare non potui, num eo vescatur, quod quidem verisimile est, cum duobus dentibus aduncis sit instructum, ut reliqua Scarabæorum genera; his enim se conjungentibus sectum alimentum ori ingeritur: universum autem corpus exceptis cornibus longum duos digitos, latum minus uno.

Qui descriptum sequitur ejusdem generis, differt autem corporis universi colore, qui fuscus est ad castaneum vergens, cornua sunt tenuiora, longioribus constantia internodiis, sed tenuioribus, pectore multò minus caput, in quo oculi sunt satis conspicui, siti in posteriore magis parte, nec ita distantes, & ad latera, ut in præcedenti, pectore quoque minore ventreque longiori & nigra cauda insignito.

Succedunt *duo alii* sub eodem Caraborum genere referendi, minores, corpore nigerrimo: capite majori, quàm pectore, quod linea quadam fusca à pectore separatur, alvo seu ventre figura ferè ovali; qui totus vaginis binis cooperitur, secus quàm in prædictis, pedum extremitas non usque adeò aspera, ut cuique obviæ rei adherere possit.

Ultimus est Carabus dubius: nam eæ antennæ, quæ in aliis nodosæ erant, in his veluti Papilionum sunt quorundam plumatæ, toto corpore nigro, capitis ac pectoris magnitudo fere eadem, sed in pectore ab utraque parte duæ appendices

videntur nodulis aliquot constantes, quæ, cum pedibus pectus duobus destituatur, secus ac in multis aliis pedum vicem supplere putantur; pedum utique constitutio differentia est notabili, nam secundus eorum articulus, atque tertius iisdem villis est, seu asperitatibus, & capillamentis, quibus sunt antennæ & descriptæ appendices pectoris; universi autem corporis ea est parvitate: qua in icone cernitur.

Quarta tabula duos tantummodò continet, quorum primus ad Caraborum quoque genera referendus, ac præcedenti tabula quarto loco descripta congener, dorso multis punctis protuberantibus resperso, alvoque caudata.

Secundus totus niger dentato capite absque cornibus nodosis; quorum loco duas antennas nigras æquales mediocriter longas habet.

Quinta tabula primus uvæ corrodit, toto corpore niger, exceptis pedibus, vaginis & antennis, quæ sunt colore castaneo, antennæ in extremitate multifidæ sunt veluti scopæ, vaginæ ad finem alvi non pertingunt.

Alter ferè ejusdem generis caudatus, pectore & capite nigris viridè resplendentibus, vaginis non totam alvum circumdantibus colore castaneis, pedibus in extremitate magis rubentibus, item antennis eodem colore præditis, quæ cum in fine crassæ apparentur, ut fructus tenues & oblongi, æqualesque, parvo admodum pediculo capiti adnectuntur.

Insecta tria quæ subsequuntur, ad Cantharidum genera referuntur, quorum *primum* toto corpore nigrum exceptis vaginis, quæ miniacæ ferè totæ sunt. Nam linea nigra in principio latiuscula à medio vaginarum ambarum, qua parte sibi invicem contingunt, oritur & versus anum protenditur, finitque; antennæ sunt in eo longæ. *Secundum* capite, pectore, antennis, & duobus prioribus pedibus ferrugineo colore, reliquis membris colore nigris cæruleum fere splendentibus, seu plumbeis. *Tertium* & *ultimum* pedibus antennisque nigris, reliquis membris miniacæis.

Sexto loco ponitur Scarabæus vermis facie, toto corpore niger, duabus in ano appendicibus crassis, antennis proceris.

Septimus caudatus est, toto corpore excinereo ad castaneum vergente, pectore & vaginis aurum splendentibus, antennis tenuissimis, oculis conspicuis à latere capitis collocatis.

In sexta tabula ordine primus ponitur Scarabæus fætidus dictus, quod tetrum haberet odorem, in campis repertus, Scarabæo pilulari magis, quàm alteri alicui insectorum similis, antennis est nigris geniculatis, in quarum extremitate duo sunt globuli seu pilæ, maculamque prope has ha-

habet ferruginei coloris, ceteræ partes omnes nigerrimæ, exceptis vaginis, in quarum suprema parte quatuor apparent maculæ ferrugineæ; pedes erant in fine maximè ferrati & asperi, cauda annulosa, quam extendere & retrahere poterat. Dum tangitur, fridet, curritque velociter. Notandum in hoc eodem animalculo in parte inferna circa os vermiculum, aut exiguum animalculum extitisse, quod utrum ei naturaliter insit, an verò per accidens, adhuc me profectò latet: nam tamdiu, quam apud me continui, semper apparuisse deprehendi.

Secundus & illæ foetidus, totus niger, minor, antennis ferratis & absque pilulis, pedum extremitate aspera.

Tertius serpentarius à nobis nominatus, non quod serpentis figuram referat, sed quod in occisi serpentis corpore, cujus carne vescebatur, deprehensus sit, pilulario minor, angustiorque corpore, capite nigro depresso, antennis nigris, parvis, quarum apices flavescunt, rostro bicorni, oculis emissitiis, pectore nigro scutiformi, vaginis quadrangularibus brevibus (non enim totam alvum cooperiunt) nigris, quarum utraque duas in medio habet fascias luteas paululum ferratas, alvo valdè annulosa & circa extremitatem valdè pilosa: pedibus omnibus ferratis, quorum tamen anteriores in extremo articulo reliquis erant latiores, ut manum quodammodo imitarentur, subtus verò flavescentes. Inter medios & posticos pedes colore est aureo, obversusque ea parte Soli splendorem emittebant: sed hunc colorem aureum pili quidam rufescentes efficere videbantur; In pectoris parte supina cruce erat notata, inter antennas macula obscurè lutescente & triangulari: pars ejus inferna multis pediculis scatebat.

Quartus è Pilulariorum fortè est genere: nam circa excrementa eum versantem deprehendi, brevi corpore & obeso, nigerrimo colore & relucenti capite rotundo, & instar scuti militaris efformato, è cujus medio cornicula duo exerit breviora cum apicibus, & alias duas appendices his multò exiliores: Pectore item scutiformi, quod tamen in anteriori parte appendicem quandam protensam & acuminatam, habet, ut tertium cornu referre videatur, vaginis striatis, pedibus in fine ferratis & asperis: anteriores horum minus asperis, posteriores magis; ad latera pilis quibusdam rufescentibus vestitus, ani figura medii scuti figuram exprimit.

Quintus niger, parvo capite, antennis longioribus, nec pedibus asperis. *Sextus* aquaticus minor dictus, quod in aquis degat, corpore est nigro, lucido, ad viridem quodammodo accedente, pectore ac ven-

trilato, vaginis ventre majoribus, in medio ventre inter pedum exortum appendicem quandam habet, qua pedes à se invicem separari videantur.

Duo postremi minimi, dorso uterque variegato. Prior pectore scutiformi, ac capite rotundiusculo, duabus antennis exilibus insignito, dorso autem multis punctis seu granulis resperso, coloreque nigro. Posterior corpore magis rotundo & compacto, capiteque exiguo, antennis longioribus, dorso toto variegato, & colore magis nigro.

Postrema tabule primus è minimorum genere est, toto corpore nigerrimus, compactus, antennisque exiguis, vaginis universam alvum tegentibus.

Qui hunc ordine sequitur, major & corpore item nigro, magis oblongo, antennis longioribus, pedum extremitatibus minimè asperis, sed levibus & æqualibus, ut ad scandendum non usque adeò aptus videatur, nisi ejus parvitas has asperitudines cernere non sinat.

Tertius inter Scarabæos quoque à nobis relatus, quod cum eorum natura corporisque constitutione magis quàm cum aliorum conveniat, capite parvo, cujus articuli cum dorso aurei sunt, ceteræ partes nigerrimæ.

Quartus corpore universo niger, capite rotundo parvo, antennis mediocribus, pectore triplo majori, vaginisque universum ventrem contegentibus.

Quintus è minimorum generè niger fere totus, præterquam in vaginis, in quibus aureus color, sed obscurè videtur; capite rotundo, & exiguis valdè antennis, nec facile conspicuis.

Sextus totus niger, capite serrato & magno, pedibus ferratis & asperis, in fine bifidis, vaginis brevibus, nec alvum totam contegentibus.

Septimo loco positus est Gryllus potius: oblongo corpore, colore flavo, sed circum latera præsertim vaginalium nigris quibusdam maculis variegato, antennis rectis, longis & nigro atque flavo colore distinctis.

Octavus supine depictus, capite rotundo & exiguo nigro, antennis parvis & tenuibus nigris cum pectore, quod majus capite est, pedibus item nigris, inferna ventris parte seu prona rubra.

Nonus totus niger & oblongus: capite minutissimo, antennis mediocribus acuminatis, pectore grandi, quod à ventre divisum longo interstitio & exiguo ligamento connexum: pedum ultimis articulis ferratis & asperis.

Decimus quoque niger excepto dorso, quod quodam argenteo splendore nitet, mixto scilicet cum nigro, capite est exiguo, exquisisque antennis, ventre paulatim versus inferiora gracile-

sciente, pedum extremis particulis bifidis.

Ultimus & is exiguis antennis, totusque niger, minus gracili extrema parte alvi, inter minimos hic computandus.

CAPUT IV.

De Proscarabæo, & Scarabæis aquaticis.

Moufet. de
Inf. l. 1.
c. 23.

Quem Latini Proscarabæum dixerunt, illum Paracelsus *Meloen*, Agricola *pinguiculum*, Græci *ἀγρικόδανος*, & *ἰσθακόνιδανος*, vocant. Germani Majalem Scarabæum appellant. Corpus ei molle, è cæruleo obsoleto, cum splendore nigricans. Scapulis alæ duæ, vel potius alarum rudimenta innascuntur, celeritatis in gressu adjumentum. Circuli, dorfi ventrisque fasciæ; viriduli in junioribus, in adultioribus, cærulei apparent. Agricola falsò quadrupedem facit: constat enim sex pedibus Wier. apud Clut. sic describit. Hic vermis, in capitis & colli circuitu colore purpuræ saturato aut violaceo annotatur, paulum scintillans, alæ delitescente viriditate tinctæ sunt; Sub alis atque in dorfi ambitu circuli visuntur diverso colore imbuti, subinde viriditate micantes, subinde flavedine obscura distinctæ; venter atque pedes colore caput & collum repræsentant; in utroque latere ventris tres pedes continentur. Rostro autem incurvato aliis congeneribus & rostratis non absimiles. Ubi ætas tenerior est promiscuè cæruleo colore tinctiores censentur; excrescunt in duorum articulorum digiti longitudinem & unius crassitiem. Contritus fragrantiam fundit. Foliis violar. & graminis tenelli præcipue vescitur. Rarò extra Majum conspicitur. Reliquis anni temporibus vel latet vel femine pillulis incluso, obit. In ericetis colligitur: solet & ex fossa herbacea rorida erui. Coeunt averfis caudis, foemina, quæ major & oris forcipati, quæque levissimo tactu oleum fundit, trahente marem, qui minor, & quasi exsuccus, ut retro reptare cogatur. Wieri supinus, (*vermem Majalem* vocat) ad faciem humanam maxime accedit. Alas longiores reliquis gerit, & cingulis pluribus corpus ambientibus distinguitur. Quem Edmundus Knivetus vidit, parvus & exsuccus erat. Habent in *Medicina* usum. In Ditmarsia filo circa collum appenduntur. Ibidem in Epidemico capitis dolore tres efficati & in pulverem redacti, in Cerevisia propinantur: ad sudandum per novem dies. Sed solemnis in arthritide vaga usus. Manibus eos tangere cum colliguntur, religio est. Numerus semper impar. prima vice unicus post ternos assumitur: quinque ad summum: in pulverem redacti in

Clut. de
Ephem. p.
74. Pro-
scarabæus
Wieri su-
pinus &
promus, a-
pud Mouf.
p. 163.

Cluvius l.
c. p. 82.

cerevisia calida exhibentur. Maxima hinc primò ventris perturbatio, maximus & circa urinæ ductus dolor, ut cum morte conflictari videantur: hinc vomitus, cardialgia, ardor urinæ, & similia. Serum tandem copiosum proliciunt, & aliquando restituuntur. Paracels. in hydrope aquam ex dr. x. Meloum & sem. raph. unc. j. ab unc. ij. ad unc. iij. propinat. Destillati tumores oculorum tollunt. Pinguedo fissuras manuum sanat. Kegler. in oleo dulcissimo suffocatos, ad bubones & carbunculos commendat. Quid de *Scarabæo Culione* Marcellus scribat, vide apud Moufetum.

Scarabæum Aquaticum Moufetus ita describit. Scarabæos aquaticos Græci *ἰσθακόνιδανος* appellant. Horum omnium ventres spadicè infecti, dorsetque carbone notata, præter Anglicanum; In cujus icone si limbum scapulis totoque corpore ovali circumcurrentem leviter infuscaveris, atque oculos argenteos feceris, non est quòd amplius expetas ad illius descriptionem. Sex quilibet pedes obtinuit, posteriores longitudine latitudineque cæteros vincentes, quibus pro remis inter nandum utuntur. Sed elytris nigerrimis; membranae latent alæ argento tinctæ, quibus noctu aquis egressi, celeriter convolant per aërem, quem interdum perarò (forte nunquam) diverberant. Omnium verò minimi sunt illi, qui irrequieto motu huc illuc in aquæ superficie multi nullo ordine transcurrunt, & q. colludunt, & aqua turbata vel se fundo immergunt, vel in riparum foraminibus abscondunt: Deinde verò mutis & tranquillibus fluctibus iterum gestiunt. Christoph. Leustner. se Scarabæum in loco quodam invenisse scripsit ad Gesnerum, vaginalia (ut solent) crustula, qui quasi formicæ caput subluteum, atque alæ multæ erant affixæ; ventre inferiore pinnae spargebantur, caudis astacorum similes: quibus (ceu in aquis remiges) divagabantur. Cauda prominebat pro sua munitione exigua, sed in longissimas fetas divisa. Ex aqua palustri in fontanam conjectus paucis interjectis diebus vita excessit.

Moufet.
de Inf. l.
1. c. 23.

CAPUT V.

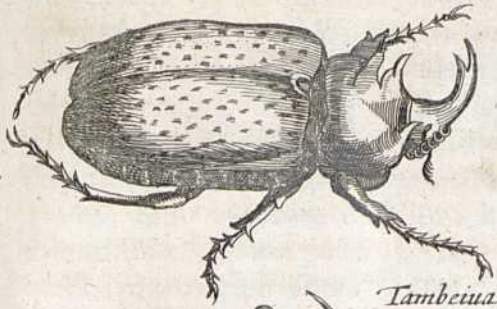
De Tauro volante Brasiliensi, & ei congeneri.

Tauri volantis, seu Scarabæi platycerotis quatuor sunt apud Brasilienses species, *Enena* incolæ vocant.

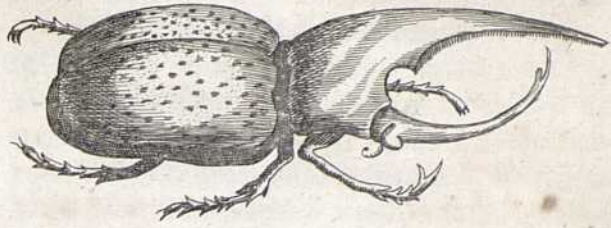
Totius corpore in primo longitudo plus duorum digitorum Rhyndandicorum, crassities autem fere quatuor. Totum corpus splendide nigrum, sed pilis flavescens opertum, ita ut flavescens vide-

Marogr.
Hist. Bras.
fil. l. 7. c.
2.

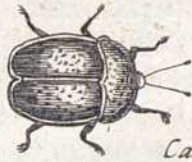
Tambeiva

Braj

Grune Kefer
Spanische fliegen

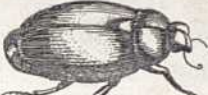

Mas. lata.

Canthari Mouf Golt
Keffern

Cantharide /s Maj.

Canth.

parva

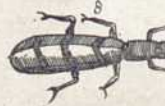
Tab. 1

Cantharides

Aldr vandi

Tab. 2

Tab. 3

Tab. 4

Buprestis

Mouf.

Buprestis

Qualster

Aldr.

Cocuio

Mouf.

Cicindela S. Iohannes Fliegen

Cicindela

Nachtmücklein

Aldr.

Blattz.

Motten

Aldr.

Blattz.

Motten

Mouf.

Forficula

Mouf.

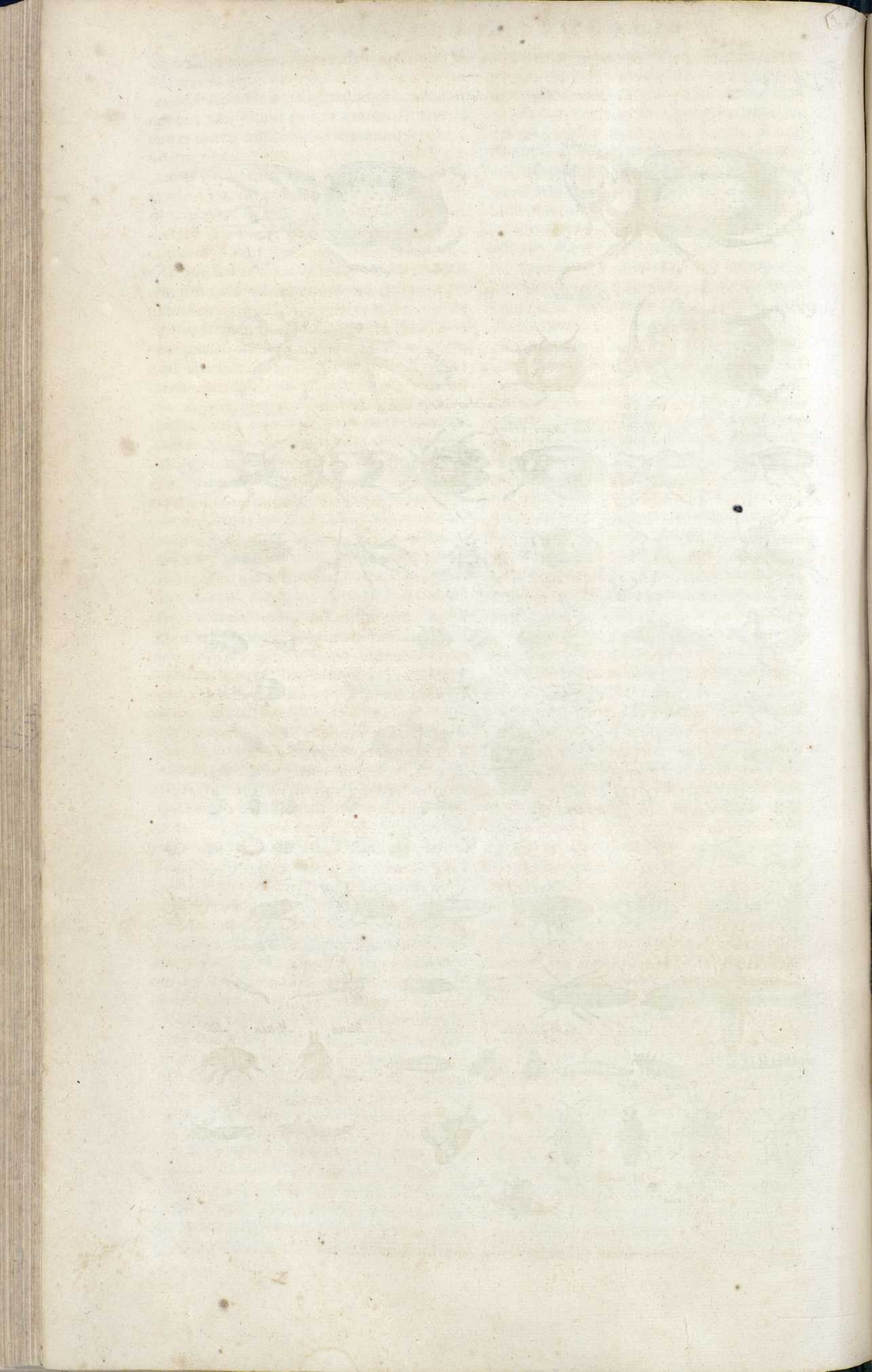
Bl. Moll.

Bl. Molendi
naria prona

Bl. fetida. Supina

Scorpio
alatz

videatur. Sex habet pedes seu crura duos antè versus, duos ad latera fere extensos directe, & duos post se extensos, nigros omnes splendidosque & superius raris pilis præditos; in quolibet autem pede tres ungues, cum parvulo digito, qui quasi tertius unguis: suntque crura variis denticulis armata. Unius fere digiti intervallo à capitis initio (quod minimum) sectio est corporis. Capitale cornu habet magnum, & in extremo sectum, nigrum & splendidum, unum pene digitum longum: oculos nigros eminentes & propè illos duos cirrhos extensos, singulos tribus apicibus qui in extremitatibus sunt fusci. Prima sectio corporis tricornis in summitate anteriori habens cornu protensum & paululum deorsum flexum, longitudine dentis humani: & utrinque ad latera unum, ejusdem magnitudinis. Alæ ejusdem coloris cum tota corpore, pilosæ ac duræ. Posterior sectio corporis inferius multas habet divisuras. Prior sectio superne magis rufescit pilis, posterior autem magis flavescit.

Alter paulum diversus à priori est. In toto corpore superiori obscurè castanei seu nigricantis splendentis coloris, in infimo per totum castanei coloris splendidi. Totius corporis longitudo, duorum & semis digitorum crassities circiter quatuor. Corporis anterior sectio, unum digitum longa. Caput parvum: oculi nigri splendent, non tamen prominuli, ut in priori: propè oculos duos habet cirrhos ut prior: proxime caput cornu erectum & paulum versus posteriora reflexum semidigitum longum, & ad latera in sectione anteriori superius versus utrumque cornu crassum erectum, paulò brevius & abtusius quam prius illud. Alas habet ut alter & corpus ita conformatum: Crura sex tribus juncturis, & tribus digitis, & uno minimo pro quarto: media crurum pars inter secundam & tertiam juncturam aculeis pyramidalibus munita: integra autem crura sunt hirsuta pilis castanei coloris, uti & circa os ac in sectione corporis.

Tertius, rarissimæ est conformationis. Magnitudo illi eadem cum prioribus; crasso & rotundo ventre: crura habet sex, singula duabus juncturis constantia: anteriora autem quinque processus acutos quasi digitos habent, quibus terram fodiendo citissimè sub eam se ingerunt. Alas habet duas striatas, & in prima sui corporis sectione eminentiam fellæ formem, & ante illam foveam s. cavitatem subrotundam, avellanæ majoris capacem, in qua magnus numerus foetuum vivorum visitur, coloris brunni & filamentis quibusdam in fovea annexorum, qui magnitudinem referebant femina papaveris, sed *Megascopio* quilibet inditus magnitudinem ostendebat pisi, eratque omnibus numeris absolutus &

cornutus ut parens. Caput semilunaris fere figuræ & compressum, cui cornu impositum, satis crassum & plus digito longum, erectum, sed in summitate paulum versus posteriora inclinatum. Pone cornu hujus exortum, in quolibet latere oculus granii milii magnitudine rotundus, niger, splendens. Totum autem corpus, crura & alæ sunt insignis splendentis coloris, ex nigro, viridi, & aureo mixti, estque totum subtilissimis pilis vestitum. Validissimus est, nam scatulæ crassæ à me inclusus ac latere cocto crasso imposito, nihilominus se semper exerebat, ut funiculis fuerit coercend. Hirci pene odorem de se fundit.

Quartus. Crura habet sex, quatuor in posteriore, & duo anteriore sectione corporis: pedes desinunt in duo lunata cornicula: singulaque habent tenuius tenaculum. Anterior sectio digitorum longa in cornua desinit duos & semis digitos longum, teres & paulum deorsum incurvatum, & duos habens veluti dentes versus posteriora. Inferius in antica parte corporis, sub exortu hujus cornu, jungitur caput, parvum quidem sed & cornu habens sursum incurvatum, duos fere digitos longum, cum processu tripartito in ipso acumine. Oculos habet rotundos, nigros, splendentes semicanabini magnitudine, pone oculos autem duos processus coniformes, contortos, posterior sectio duos digitos est longa, atque alis crassis tecta, cum anterior sectio glabra & solida testa tegatur, quæ in cornu extenditur.

Tota autem anterior sectio cum cornibus capite & cruribus, atque inferiore ventre, nigri & splendentis est coloris, & superius seu longum cornu, versus inferiora, villosis pilis, obscure flavis sive luteis vestitur, ita ut ad tactum holosericum referat: Junctura ad caput quoque villosa; crura autem & infimus venter brevioribus vestitur pilis obscurè flavis. Alæ exteriores constant testa colore fuctus olivarum cui obscure flavum admixtum, & variegantur sparsim punctulis fuscis. Cornua illa duo magna conjungere potest & illis aliquid tenere.

Congener *Tauri* volantis *Brafilienis*, corpus habet bissectum, cujus anterior pars tertiam partem digiti longa, posterior paulo plus duobus digitis. Caput habet quasi quadratum & duos forcipes exsertos pro dentibus, oculos magnos prominulos ellypticos: duos cirrhos ante oculos, in exortu latiusculos, hinc angustiores plus duobus digitis longos, novem juncturis constantes: crura sex, duo in anteriori sectione, quatuor in posteriori quodlibet duos digitos longum, tribus juncturis constantes, pedes latiusculos, & in extremitate duos ungues aduncos. Anterior sectio ad latera desinit in quatuor aculeos, testa nimirum qua tegitur: posterior quatuor

Mareg.
Hist. Bra.
fil. l. 7.
c. 10.

habet alas tenues, duabus testaceis testas. Totum corpus superius obscure est flavescens, seu lignei coloris; caput, oculi, cirrhi, forcipes, crura, inferius corpus splendide nigra, & venter præterea cana lanugine obductus.

Marogr. Hist. Bra. fil. l. 7. c. 8. Hisce Colophonem imponat *Tambeiva*, insectum testudinem terrestrem non male referens, mediocris avellanæ magnitudine; alæ, nimirum exteriores duæ testaceæ, figura ut clypeus testudinis: anterior sectio corporis testa coloris splendidi quasi aurum viridi colore tinctum transplenderet: in ambitu autem testæ coloris est splendentis instar rubro tincti. Duo cornicula ad quodlibet latus oblique extensa. Crura habet sex nitentia ut aurum quod elegantissimo rubro transplendet. Corpus inferius ejusdem splendoris. Tarde incedit nec facile avolat.

Nieremb. Hist. Nat. Exor. l. 13. c. 20. Facit denique quorundam Scarabæorum Indicorum mentionem *Nierembegius*; quorum cornua derafa, & in aqua sumpta, venerem mirificè excitate ajunt.

CAPUT VI.

De Cantharide.

Nomen. **N**omen quod insectum istud apud Græcos habet, apud Latinos quoque obtinuit. Variegata *καταρὶς* dicitur, quod in modum testudinis compuncta, & variis maculis conspersa sit. Plinius omnes *parvos scarabæos* vocat.

Descriptio. *Descriptions* in Differentiis adferemus. Qui *καταρὶς* eas describunt, alii vespæ similem, sed corpore longiorem faciunt: alii vermem terrestrem, coloris viridis, auri colore superlucentem: nonnulli insectum oblongum parvum aurei coloris. Quidam denique animalculum parvum, varium, luteis lineis, quas in pennis transversas habet, promisso corpore, blattarum modo præpinguem.

Locus. Occurrunt in Italia & aliis regionibus, in quibus frumentis, rosis, fraxinis, & oleastris insident. Nec tamen omnia ubique genera occurrunt. Nam in Belgio, & ultra ejus ad Septentrionalem plagam provincias, ea quæ in frumento inveniuntur, reperiri, *Aldrovandus* negat.

Vicus. Arborum foliis & fruticum quorundam floribus ut & frumento, victitant. Unde *καταρὶς* *στίνουρα*, *Nicander* meminit. Noctu in unum diem congregant, & mutuis auxiliis, formicarum instar, confervantur. Die per totum locum volare *Vincentius* prodidit. Ex putrescente humido & sicco, oriuntur, seu humore foliis insidente, in summis fraxini ramis, ficubus, pyris, pinis, populis, & *Cynacantha*. Ex erucis illarum arborum gi-

gni, *Aristoteles* prodidit; & *Plinius* expresse. *Cantharides nascuntur* ex vermiculo in spongia, maximè cynorhodi, quæ fit in caule, sed fecundissimè in fraxino: cæteræ in alba rosa. *Coëunt* tamen & quidem tardo motu; generantque vermiculum. Perit ficus, si in ea prodierint. *Olfaetu* picem liquidam referunt, gustu Cedrum, ut *Nicander* prodidit. Calidissimæ sunt & siccissimæ. Ideo corpus adurant, erodunt, & exulcerant.

Inter venena reponuntur, periisseque illis assumptis, *Cajum Carbonem*, *Pyrrhum*, tertium ab eo qui cum Romanis bellum gessit, *Cossinum* item amicitia *Neronis* notum, proditur. Adde & *Abbatem* illum, cui scortillum, ut in amore detineret, condimentum pulvere cantharidum aspersum apposuerat, ut apud *Paræum* habetur. *Catoni* denique *Uticensi* objectæ sunt, ceu venenum vendidisset in auctione regia, quod eas festertis LX. addixerat. Largius si bibantur, vel diutius extra hæreant, dolorem in visceribus qui ab ore ad penem extenditur excitant; vesicam ulcerant, penem & vicinas ei partes inflammant: sanguinis & carnis mictum; sæpè diarrhæam, dysenteriam, syncopen, mentis alienationem etiam concitant. In ore sapor picis sentitur. In capite quidam & pedibus venenum hæreere judicant: negant alii. Variis malum impugnatur remediis. Lac humanum ab ubere sumptum, caprinum, bubulum, singulis horis exhibitum, clysteres ex jure pingui cum oleis emollientibus quos nitrum ex hydromelite non malè excipiet. Oleum liliorum, amygdalinum recens ex ovo scorbili, *Sami*um, *œnanthinum*, & quam *Lycus Neapolitanus* pro antidoto posuit, portulaca, vehementer laudantur: Oleum verò *Cydoniorum* certissima hujus morbi *Theriac*a est. Nec frudari sua laude debent, acetum scilliticum, terra samia, lutum *Armenium*, quod vi emplastica erosionem prohibet. His quidam *theriacam* & *Mithridatium*, quæ tamen refrigerantibus & erosioni resistentibus doloremque levantibus castigari debent, adjiciunt. Nec vomitionum obliviscendum est. Ideo à *Dioscoride* imperantur.

Circumspectè in Medicina adhibeantur necessè est. Vesicæ enim ita sunt infestæ, ut quidam, manu duntaxat detentas, sanguineam urinam prolificere credant. *Montagnana* certe cum alteri genuum applicatæ fuissent, quinque sanguinis per urinam libras eduxisse scribit. Cautè agetur, si mensuræ, medicamenti, & ægri habitus fuerit ratio. Tria vel quatuor præbentur intus grana; exterius, majore copia opus est. Calidiores ægerrimè ferunt; destituti viribus aut viscerum scirrho affecti planè non.

Generatio.

Theophr. de caus. plantar. l. 5. c. 13.

Nocuum. Cic. ad Pæon. l. 9. Epist. Plin. H. N. l. 9. c. 4.

Plin. H. N. l. 29. c. 4. Gal. l. de Ther. ad Pison. de Tem. l. 3. c. 3. Nicand. in Alexiphar.

Plin. H. N. l. 20. c. 13.

Plin. H. N. l. 23. c. 2 & 4. l. 28. c. 10.

Ufus.

non. Ipsæ cantharides, abjectis alis, capite & cauda à quibusdam exhibentur, quod & Hippocrati in usu. Audax qui has partes abjecto corpore adhibuit Medicus, mortis in uno & altero hydropico causa erat. Nonnulli tamen totis utuntur, quod & Galenus fecit. Alæ reliquorum remedium. Unde *Plinius*. Alæ medentur, quibus demptis lethale est; nisi fortè mutilatus sit locus. De cætero, ad urinam ciendam, lichenes tollendos, verrucas, faciei pustulas, scabiem, podagram, mensium suppressionem, fœminarum sterilitatem, uteri strangulatus, quartanam, &c. adhibentur. Scapulis vel brachio appositæ potenter urinam provocant. Excoriatorium lichienum Pamphili, quo Romæ usus est, dum mentagra morbus grafaretur, Cantharidas recipit. In quartana relaxæ aranearum involutæ de collo ægri suspenduntur. Reliqua in Aldrovando vide. Venerem excitare notorium est. In gravissima symptomata, & penis distentionem perpetuam incidunt, qui incautius propinatas hausere. Formulas passim apud Medicos invenies. Viperas si domi in vitreo vase alere volueris, cantharidibus ciba. Suffitu stercoris bubuli cum galbano, à frugibus depelluntur.

Mousetus in majores & exiguas distinguit. Majorum aliæ sunt, ut verbis ejus utar, oblongo corpore crassæ, ex tritico collectæ, ac Blattarum more pingues, variæ aureis lineis, quas in pennis transversas obtinent (atque hæc in medicina potissimæ habentur) aliæ minutiores, macilentæ, latæ, pilosæ, interiores dictæ; & ad medicos usus inutiliores. Majorum quoque non omnes ex viridi radiantes videris, sed alias item ex Xelampelino; inexplicabilis omnes splendoris, & colore oculis gratissimo donatæ. *Parvum* genus Cantharidum Thomas Decatæus primus mihi communicavit; forma nonnihil & mole dispares videntur; sed virtute Cantharidea & ortu consentiunt. Harum (scilicet minorum) prima corpore, & capite oblongo est, & forcipato, oculis nigerrimis prominentibus, antennis longis atque nigris, alis circa medios lumbos extuberantibus, quæ duobus punctis argenteis, & maculis paucis albis notantur: in Cicutaria herba per ætatem plerumque reperitur, pedes habet & crura, gracilia admodum atque longa, purpurascens minio ornata. *Secunda* ejusdem cum prima coloris est, nisi quod antennæ oculique virides videntur. Caput huic exiguum, scapulæ globosæ, atque gibbosæ.

Tertia caput & scapulæ confunduntur, coloris æruginosi, sed ocelluli picem referunt nigerrimam: alas habet capiti concolores, sed striis quibusdam aureis micantes: pedes item piceos & breves. *Quarta*

tertiam æmulatur, sed herbaceo potius colore est, quam æruginoso; aliàs præter magnitudinem (quippe omnium minima est) non differt.

Aldrovandus quinque tabulis easdem præsentat.

Prima tabula primo loco depingitur Cantharis è maximarum genere, colore viridi, atque aurum lucente in rosa aperta.

Secundo prolixiori corpore, lineis luteis, in capite, pectore ac dorso, antennis longiusculis ac nodosis, luteis, ut etiam pedibus in rosa ex eruca nata, in qua & *tertiam* reperi rotundò corpore nigro & piloso, violarum speciem existimò.

Quarto ac quinto loco est Cantharis rotunda seu Viola nigra prona & supina, obscuris in vaginis punctis albicantibus & rarioribus, in alvi vero parte prona quatuor lineis parvis & albis ejusdem generis, & ea est, quæ hanc sequitur, nisi quod punctula illa alba, quæ in priori rariora erant, magis sint frequentia & conspicua.

Septimo loco est araneus, quem exactiùs suo loco describemus.

Proxima huic cantharis oblonga capite ac pectore nigra, duabus antennis satis conspicuis, in extremitate pilulam habentibus, pedibus item nigris, vaginis rubro & nigro colore transversim maculatis.

Eadem sequenti pictura expansis alis ostenditur, ut alvus, quæ tota rubra est, exactè videri possit.

Decimo loco est Cantharis alia fusco colore, seu potius subcinereo ad obscurum tendente antennis longis.

Undecimo colore nigriore multò, antennis nonnihil nodosis & in fine obtusis.

Duodecimum locum negligenter Culex occupavit, longis alis & antennis, rubicundis pedibus.

Postremo est Cantharis tota viridis, & in vaginis colore mixto aureo, pedibus nigris.

Secunda tabula prima est viridis, antennis longiusculis, è mediocrium genere, oblongo corpore. *Secunda* inter minimas numeranda, tota cærulea. *Tertia* inter fabas reperta, prædicta paulo major, tenuibus antennis, lineis in vaginis transversalibus nigris, reliquo corpore nigro.

Quarto & quinto numero notatur Scarabæus *καριχέουτος*, sive colore viridi in supina parte, qui soli expositus aureum fulgorem edit, ut in aliis quibusdam Cantharidibus, tamen inter Scarabæorum genera referendus; fortè erit Scarabæus viridis *Plinii*, quem ait suo jucundo aspectu contuentium visum exacuere. Prona parte niger totus antennis exiguis.

Sexta est Cantharis parva pectore nigro, antennisque exiguis, vaginis subaureis, recteque ob parvitatem describi nequit. *Postrema* è Violarum, seu rotundarum

rum *Cantharidum* specie, capite nigro & pectore, antennis longiusculis, vaginis rubris; pedibus in fine nonnihil divisis & rubris. *Melancephalon* appellavi.

In *tertia tabula primo loco* ostenditur *Cantharis* omnium minima cœrulea. *Secundo* *Longicolla* dicta paulò minor *Vespa*, toto corpore nigro, rostro seu collo protenso, cui utrinque duæ insunt antennæ.

Tertiò minima colore aureo & viridi.

Quarto numero notata, est capite, antennis ac pedibus nigris, vaginis luteis, quibus sex nigra, rotundaque insunt punctula, bina superiori parte, quæ caput proximè contingunt, reliqua in parte extremâ versus alvum per transversum ex ordine posita. Hanc *alia* sequitur latiori corpore atro, capite & pedibus lutescentibus vaginis obscure, longiusculis antennis.

Sexto loco ponitur *Musca* viridis, antennis longis, inter *Muscarum* genera referenda.

Septimo & octavo duæ exiguæ, prior cœrulea tota, altera cinerea.

Octava oblonga corpore, capite, pectore, antennis ac pedibus nigris; vaginis rubris.

Nonus numerus significat convolvulum, in Græcis *Tagliadizzo* vulgò apud Italos agricolas, corpore cœruleo, pedibus obscure lutescentibus in vite repertum, ac folia ejus depopulantem; nascitur hic ex ovis *Bombicum*, ovis similibus magnitudine, colore rubicundis, hic cum parere vult, multa cumulat, convolvitque folia (undè fortè à Latinis id nominis datum) atque in his sua ova reponit.

Sequens numerus aliam ejus speciem cœruleam continet.

Duodecimus *Cantharidem* nigram duabus maculis fuscis, nigris in vaginis distinctam. Minima & è viridi aurea *decima tertia* est. Hanc sequitur nigra semicirculis minaceis in crustis insignita. *Postrema* minaceis vaginis, sed nigro maculatis, pedibus antennis, ac capite nigris.

Quæ in *quarta tabula* proponuntur, omnes ferè sunt *cantharides* rotundæ, violæ dictæ à nobis nomine & idiomate Italico, è quarum numero prima est lato corpore ac pedibus nigris, quos extendit in utraque latera *cancris marini* aut *Paguri* modo: capite nigro; antennis ejusdem coloris longis in fine obtusis, vaginis rubris, quatuor maculis nigris rotundis æquè à se invicem distantibus, quadratæ figuræ modo.

Secundo loco *Culex* idem, quem prima in *tabula numero duodecimo* exhibuimus, hunc eximere sumus veriti, ne notas numerorum atque ordinem depictorum inturbaremus, quemadmodum & eum, qui hunc ex ordine succedit, numero undecimo primæ *tabulæ* delineatum & ibidem descriptum.

Sequuntur *Coleoptera duo*, quorum primum fuscum corpore, alterum viride, & usque adeò exiguum, ut ad aliquod genus rectè referri non possit, nos inter *Cantharides* retulimus.

Sexto loco datur *Viola* colore rubra, maculis nigris insignita.

Septimo & octavo eadem, sed nigra utraque, quarum prior linea rubra cingitur.

Nona est ex prædictorum genere, rubro nigroque colore varia.

Alia decimo numero notatur rubra duobus punctis aspersa nigris.

Undecimo & Duodecimo pectore sunt nigro albis punctis maculato, vaginis luteis, maculis nigris aspersis.

Quinta & ultima *tabula* quatuor continet *violas*, quarum *prima* est minima punctis albis ornata. *Secunda* magna, nigro & aureo varia, triangulo in lineas dissecto nigras, dorso pulchra. *Tertia* nigra quinque aureis notis ornata. *Ultima* exigua *cinnabari* colore tineta.

Est & in *India* genus *Teocuilin cantharidum* parvarum, rubri capitis, pectoris smaragdini, & reliqui corporis fulgidi. Adjunt, lepræ illitas, atque confricatas, mederi. Vivunt apud *Hocitalpenses*. Est autem *Teocuilin* vermis igneus, & ab igne aut urente naturâ impositum est insecto huic nomen.

Nieremb.
l. 13. c. 17.

CAPUT VII.

De Bupreste, & Ipe.

Quem *Ardoinus* *Buprestem* vocat, is *Vegetio*, *Vulpestris* & *Bulpestris*, *Sylvatico*, *Bustasaris*, *Bublister* & *Bubestis* vocatur. Græcis *βύστρος* *Nicandro* *βυδάν*, & *βύστρος*; dicitur: quanquam fortè hæc pro araneola illa ruberrima boves mordente sumi possit, quæ devorata eadem cum *Bupresti* *Symptomata* inferat. *Bupresti* verò, nomen *αρά το πύλας τὰς βύς*, quod boves rumpat; seu *αρά το πύλας*, quod incendat, impositum est. Primò enim per summam acrimoniam intestina inflammantur, mox tumor, febris, & tympanites ingruunt; tandem membranæ ruptis, crepunt pecudes mediæ.

Nomen.
Veget. veter. l. 3. c. 15.

Difficulus describi potest. Nam & apud veteres altum de ea silentium. *Scarabæo* longipedi similem, & in *Italiâ* raram scripsit duntaxat *Plinius*; in *Lybia* frequentem *Lucianus*. Idèò nondum se veram *Buprestem* reperisse reliquit *Aldrovandus*. At *Pennius* veram se in agro *Heidelbergensi* invenisse gloriatur. Ex *Cantharidum* genere esse dicit, quod & apud *Galenum*, *Aëtium*, *Æginetam*, *Phavorinum* & *Avicennam* habemus, sed oblongiore corpore. *Elytrum* exterius aurum imitatur. Caput est

Descriptio.

Aldrov.
Hist. Inf.
4. c. 6.
Mouset.
Theatri
Insect. l.
1. c. 19.

est parvum, Os patulum, durum, robustum, forcipatum, dentatum: Oculi globosi & prominentes. Ex fronte duo oblonga & articulata cornua. Venter in longum productus. Bellonio in descriptione montis Athos, est bestiola aligera, Cantharidi similis, sed major, colore flavo seu luteo. Vifa & altera Buprestis vera, corpore paulò brevior, & circa ventrem latior; caudà magis acuta; capite parvo, oculis prominentibus, ore hiatulo; & forcipatio; elytra secundum longitudinem striata, colore saturata gramineo, ex auro splendente, ut Moufetus habet. Addit idem, crura pro corporis mole longiuscula tantum sex habere, (malè Grevinus & Mathiolus octo ponunt) eaque nigricantia; cornua prioris cornibus duplo minora & subtiliora, &c.

Rarò in Italià reperiri scripsit Plinius: frequentior tamen nunc.

Vescitur muscis, erucis, lacertis, lumbricis, & aliis insectis. Araneum etiam interficit. Morticina non tangit, & ubi se interfectis implevit, reliquum ad cavernas trahit. Nitrosi est saporis, foetoris vix tolerandi. Tam exquisiti veneni, ut insectas contagio herbas, pecudes, si, depascantur, intereant. Intus sumptum, corporis tumor, flatuum inter cutem & carnem copia, labiorum livor, sapor in ore virosus insequuntur: ne de urinæ suppressione, ventriculi & intestinorum dolore, quicquam dicam. Hinc benè capitis ejus propinatores tenentur.

Remedio sunt, aphronitrum cum aqua; lac muliebre è mammis affatim extractum; urina muliebris epota & vomitu reddita; pyrorum sylvestrium omnia genera; quæ tamen corpore tumido exhiberi non debent: Cantharidum alæ & pedes, si quibusdam credimus. Reliqua apud Dioscoridem vide. Bos vel equus si comederint, inflantur, stercora minutim & frequenter reddunt, & cibum averfantur. A cursu & venæ in palato sectione remedium. Quidam oleum naribus infundunt. Plura apud Aldrovandum habes.

Usum nihilominus in Medicina invenire, si Cantharidum instar præparentur. Dioscorides eas super cribrum ferventi cinere torret, Galenus aceto macerat, Hippocrates capita, alas, & pedes abjicit. Cum sevo hircino, septica vi, lichenas tollunt, ut Plinius prodidit. In desperatis mensibus; cum duplo ficus pulpæ, ab Hippocrate supponitur, ne de uteri scirrho & suffocatione, aut molæ ejectione quicquam addam.

Quantum ad Differentias Moufetus duas Scaraboides describit, alteram ex auro virescentem, alteram ex flavo nigricantem. Illa priori major, alæ externæ auro saturato lineatim ducto illitæ, & paxillo viridi (verba ejus sunt) adumbratæ: Inter lineas umbones concavi, eleganter sculpti, assur-

gunt. Alteram à Jacobo Quicquelbergio ex agro Viennensi accepit. Lonicerus, Cornarius, & Cordus propter foetoris magnitudinem Cimicem sylvestrem pro Bupreste sumserunt. Aldrovandus tres proponit. Prima in arvis deprehensa, rictu satis magno, coloris candidi, in interna parte serrato; supra cujus duo cornicula, quibus constat, aliud corpus habetur candidum similiter, in ipso rictu appendices illi quatuor breves, & pilosi, quibus videtur primum gustare cibum antequam in os sumat. Capite est obscure viridi, item dorso, & vaginis, quarum utraque maculam habet rotundam, albamque. Antennis longis. Lineam quam utraque vaginæ, cum in alvi medio junguntur, constituunt, ænei coloris, sub alis viridis, ut elegantiorum colorem vix intueri quispiam posset, pedibus longiusculis pilosis, colore non semper uno, sed prout soli obvertuntur, ita nunc colorem viridem, nunc æneum referentibus, plus tamen ænei participantibus. Color qui supina est parte nullum colorem de se fundit: in parte pronâ omnia eleganter micare conspiciuntur. Secunda superiori similis, colore tamen differt, qui in toto (exceptis pedibus, qui flavi sunt) niger est, & hæc quoque in arvis reperta. Tertia est Jacobi Grevini, quam quatuor pedibus ab utroque latere depinxit, colore viridi. Similem depinxit Matthiolus in suis ad Dioscoridem Commentariis. Sed cum ibidem eam non describat, dubito num eam velit esse Cantharidem; quibus in Medicina utendum est, an Buprestem.

Ips Plauto est involvulus, Italis rusticis Tagliadizzo. Proprium ejus in vitibus versari, easque ut & cornua arrodere. Hinc ab *ντλα*, id est *βασίλω* noceo, nomen accepit. Qui Serpentis genus esse putant, ab Hermolao redarguuntur.

CAPUT VIII.

De Cucujo.

Insectum Indis familiare Cucujus, seu Coccojus, & ex Scarabæorum genere esse videtur. Septuplo cicindela nostrate volante major est, digiti minimi crassitudine, duarum unciarum longitudine. Haud pauci cervinos scarabæos æquant. Vespertilionibus paulò minores ex Petro Martyre Nierembergii dixit. Corpus duodecim incisuris ornatur, ex cinereo parum nigricans. Caput est longum, cujus anteriori parti nigra superius quasi in medio, triangularis macula infidet; breves antennæ; Oculi grandes, juxta cornicula prominuli & nigri, prope os locantur; reliquum caput coloris est spadicei ferè, exceptis duobus clavibus propè collum aureis, è quibus radij splendentes,

Descriptio.

Nieremb. H. N. 13. c. 3. Moufet. Theat. Insect. I. c. 15.

Mouf. l. 1. c. p. 142.

Grevin. de venenis, l. 2. c. 11.

Locus.

Victus.

Venenum.

Eliam. H. A. l. 6. c. 25. Remedium.

Gal. l. 1. c. 1. Differentiæ.

dentes, in volatu præsertim, atque alis expansis, insigni fulgore exeunt. *Pedes* sex nigri à corpore exeunt. *Elytra* quibus alæ reguntur, colore ferè castaneo videntur. *Icones* ex *Moufeto* apposui. Hic, à *Candido*, pictore peritissimo, qui eas in *Hispaniola* & *Virginia*, observavit, accepit.

Lux.

Lucere noctu nemo dubitat: qua parte non convenit. *Oculis* duntaxat radiare quidam prodidere. Unde *Moufeto* κεφαλολαμπίς, dicitur. Quatuor lucidissima specula habere, *Nierembergii*; oculorem fede duo, in ilibus sub vagina latentia duo: quæ tunc ostendit, quando more scarabæi evaginatis tenuibus alis, ærem captat. *Navigatores* oculis & clunibus eandem adscribunt. *Alii* visceribus & cuti ventris diaphanæ. Nullum aliud olim *Indis* sive domi sive foris lumen. *Noctu* gradiuntur duobus ad pollicem pedis alligatis: gestant & manu unum, dum *Utias*, seu cuniculorum genus murem magnitudine superans, venantur. Tantum id, ut quivis in cubiculo legere, scribere, & necessaria peragere possit. *Imminuitur*, dum fatiscunt; post mortem, evanescit. *Quare* vix credi potest, formari ex eo pastam, quæ ad faciem & pectus attrita, lucere ea faciat. *Candisio* & *Dudlejo*, cum ad *Indiæ* littora appulissent, imposuisse *Moufetus* ex itinerariis *Anglorum* author est.

Captura.

Nieremb.
N. H. 13.
c. 3.

Quomodo capiantur, & culices, quorum gratiâ captura instituitur, captent, *Nierembergii* ex *Martyre* prodidit. *Primo* noctis crepusculo exit domo cucujorum indigus, titionem manu gestat ignitum, tumulum unde queat à cucujis prospici, ascendit vicinum, elatis vocibus cucujum appellando, circumrotat titionem, cucuje, cucuje inclamitando, ærem obtundit. *Ad* vocantis reboatum simplices putant nonnulli, cucujos, eo delectatos strepitu, convolare: veniunt namque properanti ac præcipiti accessu. *Ego* vero accurre arbitror ad titionis fulgorem cucujos, quod ad lucem quamcunque agmina culicum advolent, quibus cucuji vescuntur in aëre ipso, uti cipselli & hirundines. *En* cucujorum numerum optatum, titionem venator manu projicit. *Titionem* aliquando sequitur cucujus aliquis, & solo se dimittit, captu facilis tunc est: uti scarabæum ambulans vaginâ clausâ, licet viatoribus si quis eo indigeret, carpere. *Negant* alii hoc pacto solere capi cucujos, imo ajunt paratos habere venatores frondosos maximè ramos aut latam lineam, quibus alto circumvolantem percutiunt cucujum, in terramque impellunt, ubi jacens torpescit, & capi se patitur; vel, ut alii dicunt, secuti volucris lapsus frondoso eodem ramo, vel linteo projecto super eum, prædam assequuntur. *Utrum-*

que sit, venator venatore cucujo apprehenso, domum revertitur. *Ostiolo* domus clauso, prædam solvit. *Totam* circuit præcipite volatu domum quæritando cucujus culices, sub lectis pensilibus, & circum facies dormientium, quas implere culices assueverunt. *Custodum* officio, ut quiescere queant, inclusi, fungi videntur.

Sunt & aliæ ibidem bestiolæ, volantes quæ noctu lucent, sed nostris multò majores, & lucem etiam majorem emittentes. *Lucent* enim adeò clarè, ut qui itinera constituunt, capitibus & pedibus, has cindelas arte quadam pendulas vivas figant. *Sic* enim de longinquo oculis facile percipiuntur, & ideo rei veritatem ignorantes attonitos reddunt. *Mulieres* non alia luce ad negotia sua peragenda in ædibus noctu utuntur.

CAPUT IX.

De Cicindela.

PLura hoc insectum tam apud Græcos quam apud Latinos accepit nomina.

Græcis enim dicitur λαμπρίς, λαμπρίς, πυρολαμπίς, & κίχλαμπίς. *Aristoteli* βίσρυχος. *Suidæ* πυρολαμπίς. *Hesychio* πυρολαμπίς: vel potius πυρολαμπίς, igniclunis & luciclunis. *Aliis* λαμπρῶν & κίχλαμπίς metaphorice, μυκίδας *Aristophanis* quidam *Cicindelas* exponunt. *Male* φάλαγγα dicitur, κάθαρις, verò vocabulum, majori competit. *Apud* Latinos invenies appellari *Cicindelam* & *Cicindelam*, quòd canderem cieat, *Noctilucam*, *Nitidulam*, *Noctuvigilam*, *Lucionem*, *Luculam*, *Luciolam*, *Flammidem*, *Venerem*, (*Levinus* vetustissimus author, sic vocavit,) *Lucernutam*, *Incendulam*, ut ex *Cicerone*, *Plinio*, *Scopa*, *Agricola*, *Varrone*, *Festo*, *Plauto*, *Scaligero*, *Turnebo*, & aliis videre est.

Descriptionem in Differentiis vide. *Nul-* libi in hyeme apparent. *Mensibus* Aprilis, Maji, Junii, & autumno, quo rarò volant, in pratis vesperi cernuntur. *Plinius*, ideò, ante matura pabula aut post discessum conspicuas dixit.

De Generatione dissentiant authores. *Baptista* Porta è rore nasci putat: apud *Hesychium* aliquid de stupa φρύγαννα legitur. *Crediderim* locum generationis innui. *Arist.* non volantes, ex erucis non magnis, densis, nigris, hirsutis procreari scripsit: ex his pennatas, oriri. *An* βίσρυχος dicantur, & utrum hæ ex pennatis orientur, non faciliè dixerim. *Ephesius* sanè Græcus, τὰς βίσρυχας à cicindelis prodire, & rusticis *Ciccas* ac *Platas* vocari (*Ricinos* *Niphus* vertit) reliquit. *Cardanus* ex genere *Cra-* bronum oriri voluit. *Primus* *Scaliger*, fœ-

Mouf. l.

Nomen.

Aldrov.
Hist. de
Insectis
4. c. 8.

Locus.

Genera-
tio.
Porta
Phylogn.
6. c. 3.
Arist. H.
A. l. 5.
c. 19.
Mouf.
Theatri
Insect. 1.
c. 15.Scaliger
Ex. 191.

mi-

minam cum suo mare in coitu deprehendit. Mas, ne contactus quidem destitit: postero die in meridie solutus obiit. Ab ea hora sub vesperam usque multa ova edidit foemella: quæ intra viginti horas vivificata abiere. Idem Guil. Bruerus Anglus observavit, ut apud Moufetum habetur. In eo à Scalig. erratum, quod ova benè non observaverit. Aristotelis opinioni Merula favet. Observavit is vermes noctu splendentes pilosos, tam in foro Lebetiorum in fossis herbidis & aquis carentibus; quam in lacunis circa Viglevanum, quod veteres Vergeminum appellabant. Diu in coitu hære, solutas parere citò, Aristoteles, tradit.

Ad Naturam ipsarum pertinet, noctu lucere; quod tamen non omnibus competit. Mares enim in Vasconia, teste Scalig. non lucent, sed foeminae quæ vermes. In Italia & agro Heydelbergensi foeminae omnes sunt *αυγυτατοι* mares lucigeri. Exit utrinque à lateribus & clunibus fulgor, si hient & efferantur: Compressis tota lux obscuratur. *Fulgorem igni similem alarum compressu tegi, secumque lucem & noctem habere, dixit Plin.* Non ante crepusculum vespertinum conspici, hinc Plinio, *stellantes volatus, & terrestres stellas*, apud Politianum habemus. Innoxiae sunt: nec morfu nec punctione impetunt. Ad candelas frequenter & avidè advolare, prodidere nonnulli.

Liquorum ex Cicindelis fieri posse, seu ipsis per se sumptis, seu cum ligno salicis putrido, felle canis & albumine ovi commistis, qui noctu resplendet, docuit Vitalis, Cardanus: Quomodo destillari debeat, Weckerus & Mizaldus. Ridet hæc Scaliger, & lucem hosce de cælo deductam, in materia, tanquam in triremem captivum remigem imponere, atque in cæteris habere velle videri, tam verè quàm facete, ait. Sanè, bestiola mortua, aliquot post horis, pars illa albida, ac in tenebris splendens, lucem omnem ammittit. Vitro lucido cum gramine inclusas impenes, lucem per duodecem dies de se largiri, si recens semper injiciatur gramen, ipsæ libro fruuntur aère, concedere Moufetus videtur. Sed illam fatiscentibus imminui, mortuis planè evanescere addit. Quid Ardenus Anglus fecerit, apud eundem vide.

Duplices sunt, *pennata* nempe, & impenes: quarum istæ, adeò clarum noctu splendorem emittunt, ut ad illum majusculæ literæ legi possint. Utraque in *Masculos* & *Fœmellas* Moufetus distinguit, *Masculus* (verba ejus sunt) animalculum est pusillum, voluere, quatuor alis, quarum exteriores coriaceæ, interiores membranæ, colore argenteo, translucidæ. Corpore est oblongo parum compresso & la-

tiusculo quinque incisuris prædito, ut pro lubitu extendi & contrahi possit. Corpus extensum, alis longius videtur; contractum brevius: Caput latum, fuscum, compressum ad cuculli formam fabricatum. Cornicula duo è media fronte tanquam ex uno centro exeunt, juxta quæ antè caput parum extuberat. Non procul ab antennarum exortu minutissimus utrinque globulus niger apparet, Gagatis splendore nitidus, qui oculorum vicem supplet.

Caput collo corporique brevissimo junctum est, colore ex fusco nigricante: pedes sex pectori juxta caput affixi, quorum posteriores & crura, juxta subluteo sunt calore, reliquæ pedum partes nigricant. Tardius & gressu quasi composito proreptat; pectus parum extuberat; corpus juxta incisuras albicat, juxta caudam duas habet maculas; utrinque unam, ad lunæ crescentis formam: ex quibus noctu splendor emicat pellucidus, sulphuris accensi æmulus, ut scintillas lucidissimas per aërem volare crederes: hic nunquam in Anglia apparet, vel saltem si hic degat, non tamen lucet. Cicindela Europæa foemina, tardigradum est animalculum, alis carens duos plerumque digitos transversos longa, (licet in Vasconia longò majores longioresque, luctartas ibidem dictas vidit Josephus Scaliger) erucæ magnitudinis mediocris, cui ferè est similis. Caput illi parvum, compressum, durum, nigrum, oblongum, & os versus acuminatum: è cujus extremitate duæ exeunt antennæ, breves nigrae. Sex habet pedes, parvos, nigros, tribus articulis distinctos, juxta caput, erucarum ferè modo. Corpus oblongum crassiusculum, tæniæ instar compressum, duodecim incisuris profundioribus præditem, præter collum quod pro arbitrio nunc exerit, nunc lacescita retrahit & abscondit: partes intermediæ nigricantium laminarum sese ingressu elevantium faciem obtinent. Per dorsum linea admodum exilis & parum candicans à capite ad caudam usque decurrit. Latera ventris ex xelampelino suave rubent. Cauda atque venter juxta caudam albicant. Uropygium tamen ipsum nigrum est. Cujus beneficio & nisu sese attollens arenatim ripit, & furculis inde enatis sese pendulam affigit, sub hoc Uropygio excrementum ab alvo reddit subviscidum & filosum, mellis æmulum, quod caudæ furculis ad os reductum, denuò absorbet, staminaque exinde retrocedens fingere videtur lentoris prodiga, quæ secunde devorat, eorumque revomitio- ne & resorbitione sese sustentat. Partes albæ in tenebris mirabili splendore fulgent, & stellas quasdam terrestres repræsentant: adeò ut cum lucernis lunaque

Merula
obs. 3. c.
61.Arist. l.
de gener.
c. ult.Scalig.
Ex. 194.
Moufet. l.
5.Plin. H.
N. 18. c.
28.

Ufus.

Aldrov.
H. Insect.
4. c. 8.Diffe-
rentiæ.Moufet.
Theatri
Insect. 1.
c. 15.

de lumine certare videantur. Hoc observatione dignum; clarissimum istum splendorem una cum spiritu vitali profus evanescere, ubi ergo perpetua illa lux, de qua nonnulli putidi Paraphysici tam ineptè imprudenterque garrunt? In arvis sæpius pennatas, quandoque verò intra opidorum mænia per plateas volitantes vidimus.

Aldrov.
Hist. Inf.
l. 4. c. 8.

Aldrovandus quoque aliquot species nobis exhibuit, de quibus ita loquitur. Insectum hoc, quod *primà tabulâ* Erucæ ferè simile, in sepium favea repertum Lampyridem *ἀπύρον* esse judico, cum, & ipsum proprio suo lumine in fovea latens noctu proditum fuerit, tineæ est instar compressum, pollicem ferè longum, sex pedibus anteriore parte instructum, nullis posteriore. Capitulum nigrum quatuor cirris tanquam corniculis Limacis instar munitum collo albo, quod ad libitum modo exerebat, modo contrahebat, præsertim lacesitum sub primæ incisuræ lamellam tanquam galeam caput contegentem. Compactum enim est segmentis duodecim, sibi mutuo imbricatim succedentibus, ac se subeuntibus laminarum instar dorso æqualibus, ac compressis nigris, quæ tamen singula ad latera puncto utriusque notata purpureo. Pedibus, inquam, senis oblongiusculis & trium articularum: stans, & caudam trahens dracunculi quodammodo speciem præbet. Cum verò his pedibus anticis progreditur, caudam sub ventrem inflectens & antrorsum complicans postica parte arcuatim repit. Nam & cauda pedum eorum vicem subit, qui in posteriori parte in veris Erucis existunt. Hanc enim candidam, & tricuspideam promit, qua posticam corporis partem inter serpendum sustinet, & cuilibet rei ut aciculæ affixæ adhærescit pendula. Prima & antica segmina longiora sunt, breviora verò versus caudam vergentia, & medio latissimum corpus paulatim in caudæ penicillatum mucronem attenuatur. Alvo extrema egerit excrementum quoddam lentum, acceræ in modum fulvum, quod ipsum nonnunquam cauda ad os adducta in circulum ceu vertitur, contractum ori admovet, quo tamen etiam similem liquorem vomere videtur, ac veluti filo factò, retrocedit, illud diducit, ac protrahit lente sequax, deinde denuo absorbet. Parte prona modicè nigrescens diluta purpura qualis Perfici florum est, admixta variat. Qui purpureus huic est macularum color, in quibusdam magis lutescit. Julius Scaliger in Vasconia sine alis Cicindelas esse scribit, Erucæ majoris quantitate, crassiores, ventricosas, Lucrambam ibi vocari. Ex harum grege ea forte erit quam secunda tabella pronam, & supinam ostendo, una cum Lampyride alata.

CAPUT X.

De Blattis.

Blattarum nomine, non tantum vermes quæ in auribus & alvearibus nascuntur, Phalænæ dictæ veniunt: sed & p. grani in ilice humili nascentes vermes; nec non farinarii. His illi intelliguntur, quos *σίλφας*, & *τίλφας* Græci, Itali *Platellas* aut *Buccaroni* vocaverunt. Nec audiendus est Hermolaus, qui *καρίβας* & *παρακουρίδας*, blattas vertit.

Nomen.
Aldrov.
H. Inf. l.
4. c. 9.

Insectum est lucifugum, scarabeo simile, sed elytro carens. Plura in Differentiis occurrunt. De *Ortu* non constat. Alii ex vermibus & erucis provenire credunt: quidam, ut Cardanus ex ligno. Omnes senectutem exuere, Aristoteles & Plinius testantur. Mares majores, & omnes alati esse creduntur: fœminæ ventricosæ, & alis destitui.

Descriptio & alia.

Cardan. l. de ven. c. 7.
Arist. H. A. l. 8. c. 17.
Plin. H. N. l. 11. c. 28.
Ufus.

Faciunt contra furditatem & aurium dolorem, si duodecim alis abjectis, in vini veteris & mellis ana uncia una semis, cum malicorio uno, pomi succi sesquicyatho, coquantur; post terantur, & tritis unguentum Syriacum, pix liquida, & fucus è quatuor cepis expressus, adjiciantur. Fugantur herbâ blattaria dictâ; vervecis recenter mactati ventriculo, ex consilio Diophanis, si is in loco in quo versantur, deponatur; oleo denique spicæ, si coinnungantur: & hoc laudatissimum est.

Galen. med. sec. loca. l. 3.

Tres Blattarum sunt species, *Mollis*, *mollendinaria*, & *fætida*, cui *Peruanam* addere possumus. *Mollium*, mares omnes alati, & minores: fœminæ, magis ventricosæ, & alis destitutæ. Caput habent parvum, unde duo cornicula, prælonga, & in quamcunque partem mobilia exeunt. Pectus unâ cum scapulis orbiculare, cum septem incisuris. Alæ corpori concolores: Cauda bifurca & forpiculata: pedes sex. Visâ Petropoli in templo, vulgari sextuplo major, sanguinem venantibus eliciens. Visâ & in Philippo navi à Draco capta, molliores nostris, coloreque magis fusco. Cursu omnes valent: & struthiocameli instar, currunt magis quam volant. Latrinarum & balneorum incolæ. In oleo decoctas, verrucis efficaciter illiniri, experientia testatur. *Σιτροκόρας* dixere quidam, quod farina vescantur. Dioscorides *ἢ ἀρτοκοπίαις ἐπιρσιμέναις* dixit. *Mollendinaria*, Græcis *μυλοκίς*, *μυλικίς*, *μυλακίς*, *μυλαρίς*, & *ἀρτοκοπίαις*, ita à *Moufeto* describitur. Fœminam, ni fallor, vidi, quia alis caruit: vulgari illa molli longiorem, crassioram, & cum majore splendore nigriorem, os forcipatum illi, parvum, quasi sub ventre positum, antennas habet primæ

Differentiæ.
Moufeto.
Insect. l. 1. c. 18.

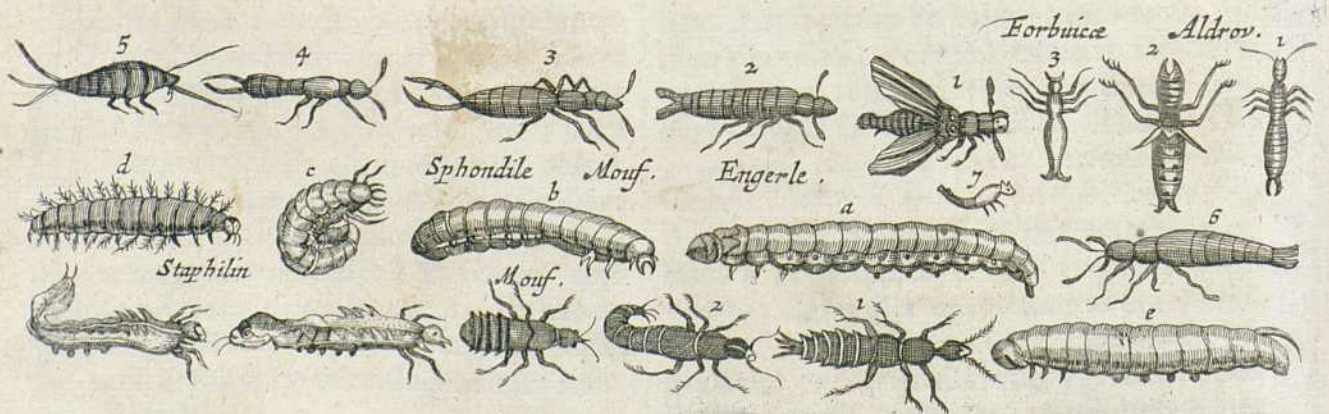
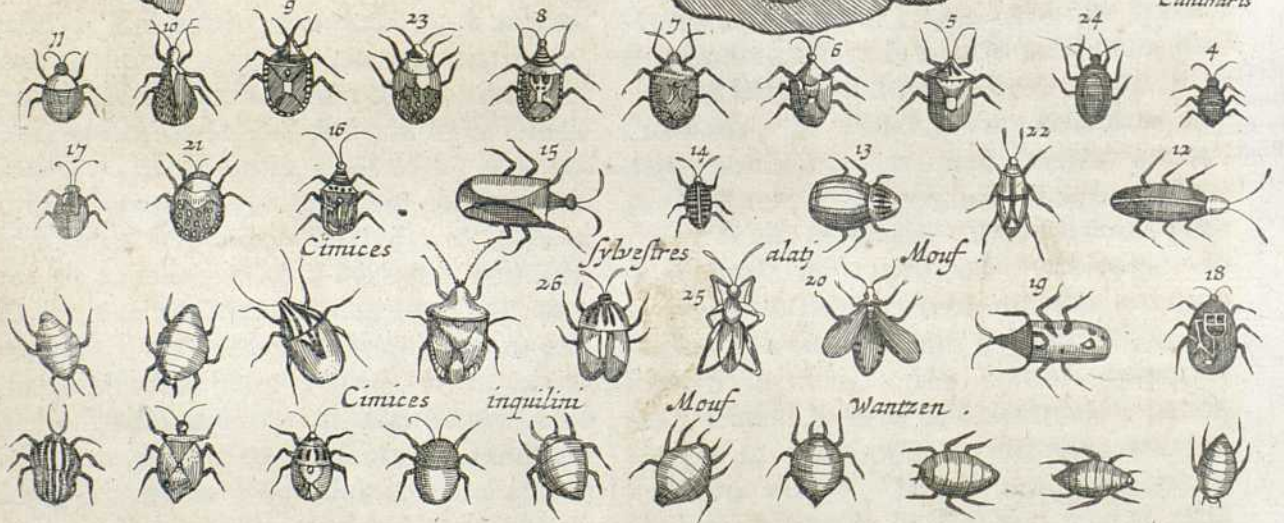
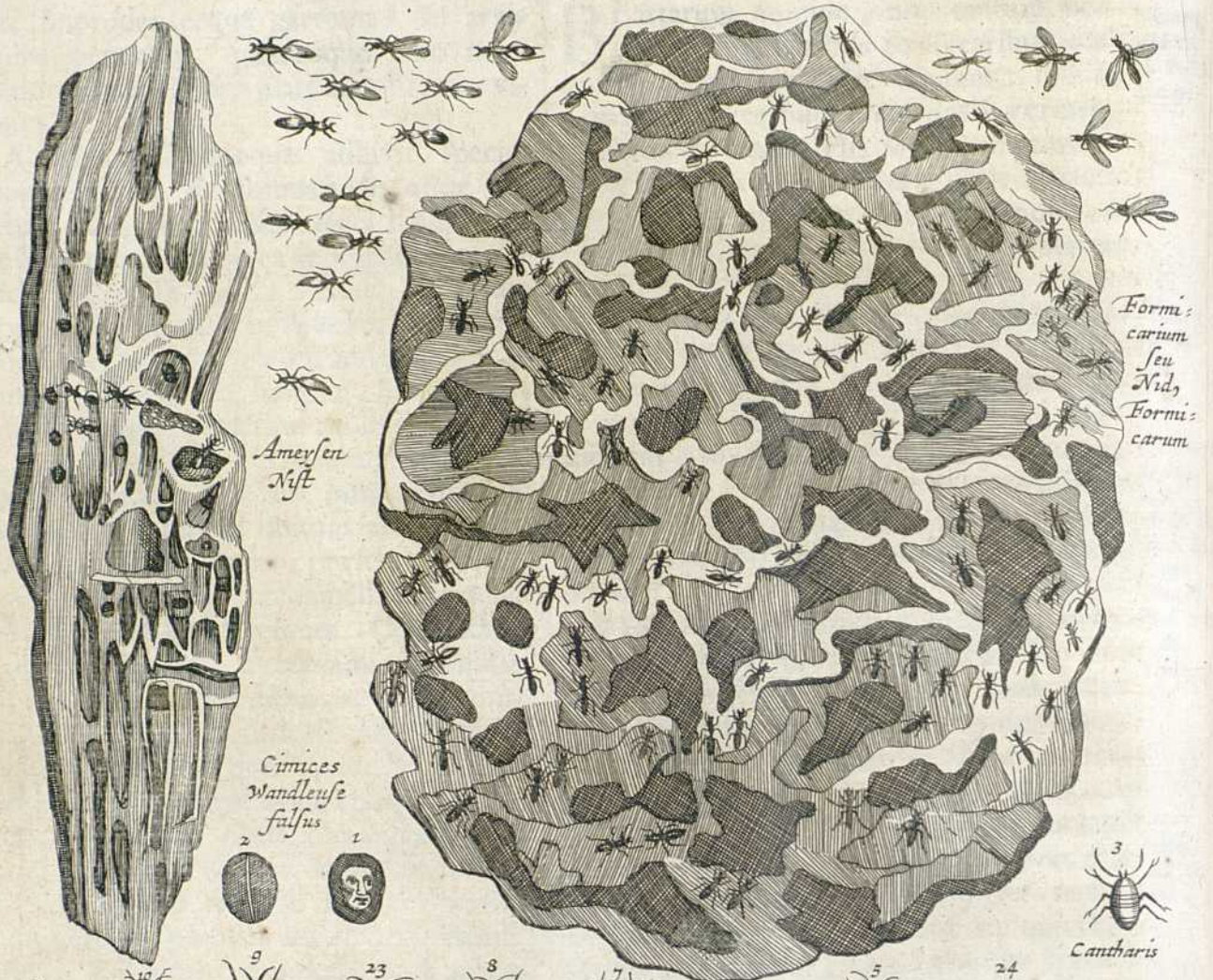
Arist. H. A. lib. 8. c. 17.

Plin. H. N. 11. c. 28.
Moufeto.
l. c. p. 131.

primæ similes, oculos item exiguos concavos, vel potius oculorum signa atque vestigia. Pectori penè quadrangulari quatuor primi pedes affiguntur, posteriores ventri: supra scapulas alarum quasi rudimenta conspiciuntur, alæ tamen dici non debent, corpus reliquum crassiusculum, variè orbiculis incisum, quos, si à latere intuearis ferram referunt. Caudæ apex & furca utrinque una innascens, ad tridentis formam accedunt; stabulantur istæ Blattæ in locis tepidioribus, pistrinis & vaporariis. Vix magna in fame lucem ferunt: vel si victus quærendi gratia in apricum procedere coguntur, celeri cursu ad tenebras recurrunt, vel pulvere sese tegentes, venatores fallunt.

Μελαπτε Polluci est insectum, magnitudine Cicadæ, colore exalbido, quod farina in moletrinis vescitur. *Σίλφν* appellatum, Stephanus addit.

Fatida, Græcis *Κίχνη βότρυς* & *βότρυς* dicitur. Plinius, acuta clune facit: recentioribus scarabæos pillulares, abscissa cauda, graphicè representat. Nigerrima est, *ἀντιπεδ*, et si alatum & elytro tectam crederes, ore bifurco, cruribus longiusculis & gracilibus. Nocte lentissimo gradu prorepat. profundis in cellis habitat: lucem fugit, & foetore universam viciniam inficit. Vix sanè marem in hoc genere alatum inveneris. A quibusdam cum Cimice confunditur. Datur & alia ejus species in Hungaria, Gryllo similis. In aggeribus & apricis invenitur. Dirum quid dum volat strepit. Hyeme lucis socia, quam fugit æstate. Tempore pestis, ceu arcanum gestatur, imò à quibusdam deglutitur. Frequentiores, ubi vina generosa nascuntur, invenias. Pinguitudinem, si caput avellatur, cum rosaceo tritam, auribus mirificè prodesse, scribit Galenus: sed lanam paulò post extrahendam; cum pisselæo ulcera sanare traditur. *Poruane*, Aranets dictæ, gryllorum sunt magnitudine, & gregatim noctu volitant, omnem ferè mollem supellectilem ambedentes. Melius fortè inter gryllos recensueris. Aldrovandus unam, pronam & supinam, colore fusco, pedibus tamen & antennis paulò plus rubentibus, quam corpus reliquum.

CAPUT XI.

De Forficula.

ARnoldi *Forficula*, Latinis recentioribus *Auricularia*, Præcis *Mordella* dicitur. Niphus *Velliculam* appellatâ Vellitando. Gallis *Aureilliez* vel *Perceaurielle*, Germanus *Ohrenturm*. Belgis *Orenvuetel*. Anglis *Earewig*. Hadrianus Junius *Fullo-nem* esse existimat, quum tamen à Scarabæi

forma multum differat. An hæc Græcorum *ὀρθόδενον*? Sane & ortus ratio, & morfus conspirant; nam & hæc generatur in caulibus herbarum fistulosis (utpotè Pastinacæ sylvestris, Angelicæ, Ferulæ) & in Brassica frequens conspicitur. Boreales Angli obsceno nomine *Tuuichballok* nominant, quasi *Scortimordium* vocaveris, vel *ὀρθόδενον*; nam ubicunque rogafam plicatamque cutem invenerit, vel ore mordendo, vel cauda bifurca stringendo, maximum dolorem excitat, quod semel nobis pueris accidit inquit Pennius.

In duas auriculariæ species incidimus; utraque volucris erat, contra multorum opinionem. Nam si eas in loco alioquo tabulave inclusas, scyrpo huc & illuc repuleris, quod Illustrissimus Knivertus Pennium docuit, expansis continuo alis, quæ sub elytris conduntur, avolat. Sed diligenter cavendum, ne festuca aut scyrpo durius prematur, aut vulneretur; tunc enim si velit maxime, avolare minimè possit. Vulgatiore corpore spadiceo cernitur. Antennæ, pedes, caudaque forficularia, flavescunt. Altera (quæ in Angliâ rarior & semel atque iterum duntaxat à nobis visa) vulgatiore major est, corpore nigricantior, collum, argenteus quidam torques adornat: extrema elytra subpunicium referunt colorem; os forcipatum habet & flavum. In dorso utrinque juxta latera quinque maculæ subflavæ oriuntur, caudæ furca brevis est & nigra, qua versus caput sublata per aërem irata provolat.

Reperiuntur sæpè in Brassicis & ferulaeis arboribus, ulmique foliorum tuberculis. Ex vermibus in caulibus ortis generantur: pellem quotannis veterem exiunt, quæ spoliata nivæ videntur. Sed cum ætate renascitur pristinoque colore imbuuntur. Anglicæ mulieres maximo eas odio habent ob garyophyllati flores depastos, atque exesos, insidiasque struunt hoc modo: extimis areis bacillo in terram defixo unguilas bovinas, suillas, vel veteramenta cava supponunt pannis vel stramine leviter infarcta: quæ dum per noctem (pluviæ vitandæ animo, & tegumentis causa) Forficulæ intraverint, manè veteramentis subito ablati atque excussis, magnus earum numerus excidit, atque ita pedibus contritæ diem obeunt. Arnoldus eas in oleo communi vel flamulæ coqui consulit: eoque convulsorum arterias, tam temporibus quam carpo inungi, ut febris convulsivæ medela inducatur. *Iosephus Michaelis Halus* Medicus non incelebris, magnum earum numerum colligere solebat, ac in vitro arctissime clauso per balneum in pulverem tenuissimum redigere. Tunc urinæ leporis tantum admiscebant, ut in aurem infundi manè vesperique possit.

Breviar.
I. c. 25.

fit. Arcanum hoc esse in surditate pellenda sapius protestabatur Pentio. Alii pulverem cum oleo garyophili miscent, atque adhibent ut supra. Gallinago minor (Snite ab Anglis dicitur) & gallinæ, auriculariis vescuntur: maximumque harum omnium numerum in ventriculisearum reperisse, me fat memini.

CAPUT XII.

De Scorpio, Formica, & Pediculis alatis.

Scorpiones alatos dari, negavit Aristoteles, Apollodorus teste Plinio, Pausanias, Nicander, Ælianus & Strabo asseruere. Sane homo Phryx alatum in Joniam attulit. Pnylle eosdem in Italiam importare conati sunt. Latinis *Nepales* quasi nepæ alatae dici possent. Colore sunt melleo, unde *μυρμεκός* dicuntur. Flammeos Ælianus facit. Summæ caudæ niger nodus est, duplici præditus aculeo. Septinodem Strabo facit. Alæ locustæ Malaci similes. Magnitudo vulgaris. Reperiuntur in India apud Prasios, in Ægypto, Palimbrotæ, &c. Intra Siculi cœli regionem non vivunt, in Italia sunt innocui. In Joniam alatos supra diximus. Communis his cum impennibus generatio: venenum calidum est. Lacertas, araneos, & omne genus serpentum enecant. Suo vulnere applicati medentur: & si exusti nidor ad alios scorprios pervenerit, ædibus exigit.

De Formicis alatis, quæ Aristoteli, ut Moufetus vult *ιππομύρμυκες* & *ιππώεις*, hæc pauca adjicimus. nempe *νύμφας* & *σέρφους* quibusdam appellari: vulgaribus corpore & lacertis esse majores, & inter nigrum furvumque medias: quatuor alas argento perlitas, externas majores & longiores toto

corpore; internas duplo minores habere. Quæ de Indicis vulpibus non minoribus auri indefessis custodibus, & quarum pelles quasi pantherinas se vidisse Onesicritus scribit; & cornua Erythris in æde. Herculis miraculo fuisse, Plinio produntur, mendacia sunt. Plura capite de formicis vide.

De Pediculis alatis ista habet Moufetus. Mouf. Th. c. 28. Agatharchides auctor est, à maris rubri incolis non multum distare Acridophagos, sive locustarum esores, quæ quidem gens staturæ aliis brevioris, aspectu macilens, ac supra modum nigra. sub æquinoctium vernum, quando apud Italos Africi & Zephyri spirant, ex loco quodam incognito, ineffabilis magnarum locustarum multitudo una cum illis ventis ad ipsos provehitur, quæ ab avibus volandi facultate parum, at corpore longè differunt. Ab hoc animalium genere toto tempore nutriuntur, iis salitis atque alio modo paratis vescentes. Venantur autem ipsas fumo ex aère in terram dejicientes atque hi agilitate quidem & velocitate pedum pollere dicuntur. Sed quum valdè siccum nutrimentum capiant ultra quadragesimum annum vitam minimè producunt, imò vita sanè miseriosem mortem obeunt. Siquidem appropinquante senecture, eorum corporibus alata quædam pediculi generis innascuntur, figurâ quidem caninis muscis similia, sed alioquin minorum. Incipiunt à pectore ac ventre, brevique universam faciei cutem depascuntur. Atque horum alii scabiosorum instar afficiuntur, deinde semetipsos graviter dilacerant, tandemque morbo consistente, nec non cum bestiolarum exortu tenuibus effusis humoribus, intolerabiles cruciatus subire miseri coguntur: sicque vel ob succos, vel ob alimentum, vel ob aëris pravitatem intereunt.

HISTORIÆ NATURALIS DE INSECTIS.

LIBER II.

De Insectis terrestribus, pedatis non alatis.

TITULUS I.

De Paucipedibus.

CAPUT I.

De Insectis sex pedum.

ARTICULUS I.

De Formica.

ANTUM DE INSECTIS terrestribus alatis sufficient: sequuntur non alata, eaque vel Paucipeda, vel Multipeda. Illa sunt pedum sex, octo, duodecem. Sepeda sunt, Formica, Cimex, Pediculus, Ricinus, Pulex, Lens, Forbicina, Talpa, Sphondyle, Staphylinus, Asellus arvensis & Anthrenus.

Nomen.

Incipio à Formica stupendæ naturæ insecto, & ad quod hominum genus obstupescat & confundatur. A ferendis farris micis Latinis dictas, Isidorus opinatur. Græcis *μύρμηξ* est, *μύρμηξ*, & Doribus *μύρμηξ*, quibus etiam *μυρμάνιας*, *μύρμηκας* vocari, Hesychius scribit.

Descriptio.

Notissimum animalculum describere, superfluum est. Promuscidem ore contentam gerunt. Plinius ipsis linguam tribuit; Wottonus dentes; addit, parte posteriore aculeum gerere. Nulli in capite propter parvitatem oculi: super quædam additamenta quæ ceu duæ pili de capite egrediuntur, habentur. Alas fenes, nec diu supervicturæ emittunt.

Locus.

In quibus degant locis, nemo est, qui ignoret. In acervis, quos congestere condi, notum omnibus.

Victus.

Frugum granis vescuntur, unde *frugilex*, & *agmina granifera* dicuntur. Cupressi & papaveris semina, expetere, apud Plinium & Plautum habemus. Fructus exsugunt, nec à mortuis anguibus abstinent. Cadaveribus, humanis fortè parcere, Ælianus prodidit. Aliis frugibus, si menstruo sanguine polluantur.

Plin. H. N. l. 1. c. 17. c. 10. Plautus in Terentio.

Hyberno quoque tempore coire, & seren- nis austrinisque diebus nasci, Aristoteles prodidit: vermiculum ovis similem, ver- gignere, Plinius. Oblonga illa, & colum- nata figuræ, in locis calidis & muscidis, extra corpus, incrementum accipiunt, si Alberto credimus: vermes ipsi albi, & pan- niculis involuti erumpunt. In America ex mortui parentis corpore prodire dicuntur: miroque modo vivunt, donec ex subterra- neis specubus alati evolent.

Genera- tio. Arist. H. A. l. 5. c. 9. Plin. H. N. l. 13. c. 30.

De Ingenio, ita eleganter Plinius: *siquis comparet onera corporibus earum, fateatur nullis portione vires esse majores. Gerunt ea morsu. Majora aversa postremis pedibus molliuntur, humeris obnixa. Et iis Reip. ratio, memoria, cura. Semina arrosa condunt, ne rursus in fruges exeant è terra. Majora ad introitum dividunt. Madefacta imbre, proferunt atque siccant. Operantur & noctu, plena Luna. Eadem interlunio cessant. Iam in opere qui labor? Et quoniam ex diverso convehunt, altera alterius ignara, certi dies, ad recognitionem mutuam, nudinis dantur. Quæ tunc earum concursatio? quàm diligens cum obviis quedam collocutio atque percontatio? Silices iinere eorum attritas videmus, & in opere semitam factam, ne quis debitet, qualibet in re, quid possit, quantulacunque assiduitas. Sepeliuntur inter se viventium sole, prater hominem, defun- ctasque in granorum folliculis efferunt. Hieronymus, alias herbarum quedam semina forcipe oris traxisse: alias humum de fo- veis egressisse, & aquarum meatus aggeri- bus exclusisse, vidit. Quedam venturæ hyemis memores, ne madefacta humus, in herbam horrea verteret, illata semina præcidebant: quodque magis mirum est, in tanto agmine, non obstabat egrediens intranti: quin potius si quam vidissent sub fasce, & onere concidisse, suppositis hu- meris adjuvabant. Ælianus, ad pabulan- dum profectas, natu grandiores agmen ducere, segetes ascendere, spicas abscissas dejicere dicit. Natu minores sub stipu- lâ stant, spicas distrahunt, & grana vagi- nis inclusa explicant. Interlunium sentire*

Plin. H. N. l. 11. c. 30. Natura, & Ingenium. Arist. H. A. l. 9. c. 38.

Hieron. in vita Malchi.

Ælia. H. A. l. 2. c. 25. l. 4. c. 43. l. 6. c. 43.

Plin. H.
N. l. 2.
c. 41.

apud Plinium habemus. Alvi onus, quod urinæ simile, in ædibus non ponere; ubi per cænium facti itinere, maculosæ redeunt, in ipso ædium vestibulo, ad asperum se corticem elimare; recentiora ova in ulnis gestare, ubi ad amplitudinem eam devenere, ut laborem remorari possent, alto sinu deponere, ab aliis observatum est. Exclusis, fœtum ad loborem instruunt: denegatur tardioribus cibus. Hinc fœtum, ut robustiores, unguiculis, ore, rostellis, terram egerant, egestam accumularent, cumulatam stipulis inspergant: sapientiores ædificant; minores in cuniculis versentur; peritiores, mæandros, labyrinthos, concamerataque cubilia efformant. Languens otio, ædibus ejicitur; pro foribusque ductum, facta omnium ordinum corona, capite mulctant. Intus Veneri operam dare, modestiæ debetur. Additum & præfagas esse. Scilicet, exposito ad siccandum à formicis frumento, nunquam imber cecidisse visus est. Democritus, cum cœlo sereno id facere observasset, ut messem sub tecta referret, fratrem monuit; subsecutumque diluvium. Theophrastus pluvias portendere putat, vel, cum densioribus & in se invicem per viarum angustias concurrentibus agminibus, prædam convehunt: vel cum ova ex depressione & cavo loco, in eminentiorem deportant. Quæ de Nerone apud Suetonium, & Cimone apud Plutarchum dicuntur, sublimiora sunt. Piaculum esset, domiciliorum, in quibus exstruendis singulare artificium adhibent, oblivisci. Tortuosissima illa, ut vel invia sint, vel aditu saltem difficilia. Terra proforaminibus aggeritur, tanquam muri & propugnacula, ne descendente pluviam, alluvione intereant. Triplex iisdem regio. Mares & fœminæ in androne habitant: Panmyrmecium verè dixeris: in Gynæceo fœminæ pariunt: tertium granorum acervis destinatur. Plutarchus, in una, vitam degere & comedere; in altera, alimenta tanquam in granario recondere; in tertia, mortuos sepelire, scripsit. Radices & extremæ monticuli oræ Cœmiterio assignantur. Domicilium sibi visum Majolus descripsit, Aldrovandus unius & alterius, quæ in putrida quercu, & semiputrido trunco observata sunt, iconem apposuit. Apparuit, inquit ille, in argillosa humo urbs quædam quadrangularis, longa pedes fere quatuor, lata ultra pedem; in qua per vias velut ad negocia ultro citroque cursitare, velut cives, ipsæ formicæ visebantur. Admiranda erat angulorum, laterumque directæ delineatio, quam artificum amussi, circinoque fabricatam putasses, quod æqualis semper dimensio longitudinis, latitudinisque servaretur. Urbis longitudinem media servabat via quædam directissima, profunditate, la-

Ælia. H.
A. l. 6.
c. 43.

Aldrov.
H. Insc. Et.
4. c. 1. p.
509. edit.
Bonon.

titudineque digitali: quem rursus per transversum æqualibus inter se spaciis tres aliæ viæ eadem digitali profunditate, & latitudine directissimè interfecabant, ut ita tria compita, foraque spectarentur.

In extremis viarum angulis, velut angustibus spectabamus collecta in acervos servari ova, unde Formicarum proles gignitur. Altera urbis parte antra vidimus frumento ita opleta, ut in vias ipsas redundaret. Mira fuit omnium viarum mundities, nihil in illis lapillorum, nihil pulveris, nihil festucarum, nihil humoris, ut deprehendas urbem illam à suis civibus ita curatam, ut prolis eximium studium, annonæ, & structurarum ornatus ubique spectaretur: qui omnes illi cives communi studio ad Reipubl. beneficia incumbentes, dum alii domi de rebus consulunt, alii foris res agunt, summa pace, concordiaque curandam Rempubl. nos docebant; studuisse quoque iidem cives visi sunt omnium incolarum incolumitati. Erat enim in urbis longitudinis medio unica porta Zephyro objecta, quod ab Aquilone, Euro, atque Austro, immunem urbem sua Philosophia oportere esse didicissent.

Simile domicilium in putrida quercu inventum, rusticus ad Aldrovandum attulit, quod secundo loco in icone expressum est. Admirandum quoque in quod Cleanthes incidit spectaculum. Venisse formicas de suo cavo ad aliud formicarum examen, formicam portantes mortuam, verba sunt interpretis Plutarchi, *ascendisse alias formicas, tanquam ad colloquium, rursusque descendisse. Id bis terre factum. Tandem has, sursum extulisse vermem, tanquam redemptionis precium promortua. Hoc illas accepto & reddito formicæ cadavere discessisse.*

Elephantos atque urfos læsæ ab illis lædunt. Serpentes & Dracones in rabiem agunt, seu quod laborantibus viam obstruant, seu quod cavernis venenatum halitum affluent. Cicadas gliresque summo prosequuntur odio: illas quia cantando hyemem conterunt; hos, quia dormiendo eandem perdunt. Pugnam & inter se inire, Æneas Sylvius, post Pontifex observavit. In agro Bononiensi, inquit ille, pyrum aridam, pastus gratiâ ex minoribus formicis famelicis complures ascendunt, supervenere majores non parvo numero, quæ illas erepto faucibus bolo partim occiderant, partim dejecerant. Dejectæ ad suam revertentes Myrmeciam sive acropolim, in itinere cum obviis quasi habito colloquio injurias memorant, omnemque sociorum vim & numerum castris educunt. Post duas ferè horas tot Minorum Centuriæ, tantæ acies exortæ sunt; ut totus ager nigro agmine atratus videretur, accessere stipitæ omnes; & arboris utrinque stipitem circumdantes, paulatim

Majolus
Dier. Ca-
nic. coll. 7.

Plut. de
selerr.
anim.

Antipa-
thia.

Sylv. l. de
Europa c.
40.
Mous. Th.
Inf. 2. c.
1. p. 242.

latim ascendere cœperunt. Majores, ubi hostes adesse animadverterent, conglobatæ supernè pugnam expectaverunt, postquam simul comisso prælio acies convennerant, Majores è minoribus permultas morsu rabido interemerunt, omnesque primo impetu ascendentes miserrimâ strage confectas disjecerunt, ut mortuarum cumulus ad pyri radices non parvus in terrâ succreverit. Reliqua minorum pars mediaque acies, non animos propterea ponere, aut loco cedere voluerunt; sed concenturiatis spiritibus tentant, pertinaciusque instantes, atque aciem acie prementes majori quam antea numero arborem conscenderunt, hostesque à tergo, à latere, & à fronte undique pungentes, manus herbamque dare vi cœgerunt. Magnæ majoribus vires ad victoriam valuisse, nisi minorum prævaluisse numerus, unamque viginti simul essent adortæ. Hæc acta sub Eugenio IV. Pontificis cathedram occupante, spectante Nicolao Pistoriense juris consultissimo viro, omnemque pugnam bona & sincera fide narrante. Tale quid Olaus Magnus recenset Upsaliæ & Holmiæ contigisse, antequam Barbarus, & immanis ille Tyrannus Cristiernus Secundus à Sueciæ incolis è Gothorum Suecorumque regionibus fuit expulsus. Quo in prælio illud non omittendum. Minores post adeptam victoriam suorum cadavera inhumasse, relictis hostibus, & ad corvos, porosque expositis. Martis item in aream Campanile elegerant altissimum, ac si Tyrannorum prodigium ejusque Satellites, ad sui fati

Ufus.

penæque imminentis contemplationem, clarâ voce vocarent atq; traherent.

In Indiis in *cibis* sumi, & quidem pipere conditas, inferius dicemus. In *Medicamentis* maximo sunt usui. Aqua ex iis destillata vomitum excitat, & febres solvit apud Gesnerum. Omnem intermittentem febrem curabis, si æger omnium unguium præsegmina pro formicarum foribus projici curet, & primam ea trahentem apprehenderit, colloque subnexam gestaverit, si prodentibus fides est. Ovo trita & auribus imposita, quemvis obtusum auditum sanant, si Marcello credimus. Eadem inter psilothra numerat Arnoldus, & ad phagædenas commendat. Quidam conterunt, & aquosam substantiam expressam instillant. Balneo myrmecino calculus pellicitur. Oleo, & aqua destillata virilitas promovetur. Gesnerus, ollam melle intus obductam, & ad medias formicis plenam accipit, pyrethro, nuce moschata, cardamomo, pipere longo, & butyro additis. In fimo macerata destillantur. Aquæ aliquid jejuno exhibetur. Brunfelsius quatuor in potu sumptas, omnem coëundi potentiam auferre scripsit. Cum sale communi, ovis

Pli. H.N. l. 28. c. 7.

Pli. H.N. l. 27. c. ult.

& axungia, panno interposito applicatas, Ischiadicam tollere idem author est: Impetigini cum modico sale appositas, præfenti remedio esse, Marcellus; pruritus & scabiei è papulis, Serenus: flatus potenter dissipare, Albertus: clavos & tumores auferre Nonnus. Ursis in nausea ex plenitudine, & postquam mandragoræ poma degustavere mederi, ex Plutarcho; supercilia cum muscis tritas denigrare; tritas, adjecto sale, psoras, lepras, & lentigines curare, quinque contra phalangiorum morsus auxiliari, ex Plinio habemus. Idem, terram à formicis egestam, aliquos strumis illinere scribit.

Plut. de solert. animal.

Pli. H.N. l. 30. c. 3.

De Ufu dixi: meminere & *damnorum* authores. Venenum morsu suo spargere, & pustulas excitare, Albertus prodidit. Apud Cumanenses, capita, inter venena quibus sagittas inficiunt, fumuntur. Ova pota, flatulentiam & ventris tormina excitant. Agris, hortis, horreis, arcis, arboribus, vitibus, frugibus, fructibus, cibus insidiari, notius est quam ut demonstrari debeat. *Remedia* passim apud authores occurrunt. Rubrica & pice liquida ab arboribus abiguntur, si caudices perunxeris. Sunt qui caudicem succo Cyrenaico, ex aceto soluto inungunt, vel hedera amiciunt. Non exedent vitem, si bitumine cum oleo cocto, imas vites tetigeris. Ex latibulis pellentur, si vel tithymali ex aqua decocto, vel cochlearum testis cum styrace ustis, vel origani sulfurisq; pulvisculo, ea consperferis. Sabinus Tyro, apud Plinium, heliotropio necari putat.

Damna & Remedia.

Differentiæ formicarum, à constitutione corporis, loco, quantitate, colore & effectis sumuntur. Illam si spectes, sunt quædam *alatae*, quædam *semiformicæ*. *Alatae*, de quibus supra, apud nos senes sunt & inutiles & ejusdem generis, nymphæ dictæ. In India Orientali laccam conficiunt, & in Brasilia, ut post decimus, rubri sunt coloris. Habentur & in aquilone *alatae*. *Semiformicæ* quæ & semivermes, in Occidentali India inveniunt, Comixen indigenis dictas. Alba velut cauda prorepunt, & ligna erodendo penetrant. Arborea vel parietes scanfuræ, opercula terrea, digitum crassa secum ferunt, in iisque ad quatuor & ultra palmos productis, nidulantur: Ex Loco sunt *Indicæ*, *Brasilienses*, *Philippinæ*, & *Aquilonares*. De *Indicis* ita Plinius. *Indicæ formicæ cornua*, *Erythris in ade Herculis fixa*, miraculo fuerunt. *Aurum ex cavernis egerunt terra*, in regione septentrionalium Indorum, qui *Darde* vocantur. *Ipsis color felium, magnitudo Aegypti luporum*: Erutum hoc ab iis tempore hyberno, Indi furantur aestivo fervore, conditis propter vaporem in cuniculos formicis: que tamen odore sollicitate provolant, crebroque lacerant, quamvis prævelocibus camelis fugientes. Tanta pernicitas feri-

Arist. H. A. lib. 4. cap. 8.

Plin. H. N. lib. 19. cap. 10. Differentiæ.

Ovid. India Occid. cap. 52.

Plin. H. N. l. 11. cap. 31.

Strabo
Geogr. l.
15.

Ælian.H.
A. l. 3. c.
4. & l.
16 c. 15.

Cardan.de
Subt. l. 9.

Dale-
champ. H.
P. l. 18.
c. 1.

Nieremb.
Exot. l.
13. c. 13.
p. 28.

Ovied. in
hisor. no-
vi orbis.

feritasque est cum amore auri. Nearchus earum pellem, pardi pelli similem sibi vitam scribit. Solinus, pedes illis leoninos tribuit. Ælianus Campylin fluvium nunquam transire author est: domunculas, sinuosis foraminibus obliqua, in excelsis locis construere, ut fluviorem alluviones effugiant, addit. Aggeres aggesti confirmantur magis. Primum enim ex matutino rore pulveri admixto, tunicâ tenui sed validâ vestiuntur: inferiore parte, de fluviali cœno, cortex muscosus ad nascens, aggerem stringit. Fides sit penes authores. Strabo talia prodentes, ridet; Arrianus rejicit; moderni navigatores tacent, non omiffuri, si veritati responderet relatio. Taceo ergo & Rhasis formicam, publicè in regno Persidis nutritam, quæ in dies singulos libram carnis comederet: taceo & illas, quæ apud hydrophagos, catuli magnitudine reperiri dicuntur. *Laccam* in Orientali India conficere certissimum. In regno Pegu cum terra pluvia, vel aqua justo plus irrigatur, ligna tenuia ab incolis disposita confcendunt. Ex illis certa gummi species defluit, quod illæ exfugunt & circa ramos, ut Apes mel ac ceram diffundunt. Stercus favaginemve ipsarum esse, Dalechampio visum. A costa arborem nominat, Lusitanis, Mancanos de la India dictam, quæ a latis perpetuò onusta ætate videtur. *Bra-liensis*; velut forfices in ore habent, quibus fata & fruges abscindunt. Morsu earum arefcunt omnia. In sinu Salvatoris inveniuntur. De rubris in sequentibus agetur. Apud eosdem, si non alibi, aliæ agros de populantur, aliæ eosdem, vastatores pellendo conservant. De *Philippinis* ita *Nieremburgius*. Reperiuntur in Philippicis, duo formicarum genera, *sulum* dicta, quarum aliæ sunt sex digitos longæ, ac crassæ digitum latum, coloris nigri nitidique, rictu dimidii digiti prædura maxilla, & eodem quo corpus colore, cui tres hærent dentes tenues & firmi, vivuntque in montium arboribus. Aliæ sunt alatis *formicis similes*, & aliquando majores. Vivunt in campestribus, atque adversus hyemis injurias congerunt arenæ acervos incredibilis magnitudinis, intra quos favos construunt, ubi & tutæ & munitissimæ degunt.

Aquilonarium una species est, quæ ex frondibus pini & abietis in edito aliquo in campis loco, nidos ædificat. Ursos insidiantes ad eò solerter invadit, ut ejiciat. Si vel unica pilis immersa in latebras delata fuerit, ita foetificat, ut & inde urfi pellantur.

A quantitate, aliæ sunt *magnæ*, quales *Indicæ*, aliæ, *minimæ* quales in novo orbe reperiuntur. Domum modii magnitudine sibi exstruunt, lutum ad eò durefcit, ut glutinis instar appareat, nec gladio penetrari possit. Ad ingressum ostium latens

constituitur. Apud Brachmanas palmatis sunt longitudinis: in nova Hispania, scarabæos æquant. Majores Aristoteles *in-
cipiunt* nominat; Gaza formicas equites vertit, Plinius *Herculanus*. Ille in Sicilia inveniri, Abensina in Lycia negat. Ad *minores* & illæ spectant, in novo orbe, quæ domos luteas, sphericas, capitis magnitudine, parant, quas per prælongum accessum, quasi exiguam fistulam, ingrediuntur, ibidemque horrea conficiunt. *Ac-
lore* sunt *albæ*, vel *rubræ*. Illas in regno Nigritarum, Senegæ, Pephno parva insula, vel potius Pheneo Laconicæ invenies. Humiles in Senega casas exstruunt; & abque calce ferruminant; clibanos vel ruscula in ordine dices. Aliquando enim centum & centum quinquaginta se subsequuntur. *De albis* etiam ita *Nieremburgius*: Circa montem *Leænæ*, album genus formicarum est, idolis incluserum. Vocant idola quædam *Chimas*, quæ pyramidis artificiosæ formam referunt, in quibus formicæ albæ, quæ foras non prodeant, sed internis cellulis distinctæ, ut quo vivant cibo incertum sit reptantes cursitantesque apparent. Has *Chinas* formidant barbari. Quocitres mancipium coemunt, ante pyramidi huic vinum aliaque offerunt, mancipium sistunt, eique quodammodo devovent, orantes ut ipsum, si fugam ineat, serpentes, lacertæ, tigridesque dilacerent. Quas servi minas ad eò exhorrescunt, ut etsi ab heris acerrimè vapulent, inire fugam minimè ausint.

Rubræ in provincia Magni, quibus cum pipere vescuntur, & Brasiliâ visuntur. Magnæ hæ, & dum conteruntur, cedri odorem spirant. *De iis ita Aldrovandus*: Verno tempore, hoc est, mense Septembri magnum sensim foetuum agmen educunt idque eo potissimum die, qui pluviam subsequitur, atque tonitrua, cum videlicet Solis æstus viget maxime. Parentes præcedunt, ducesque sunt liberis, ore aperto huc, illucque cursitantes, viasque undique complentes, morsus multo quam aliis temporibus acerbiores inducunt, ad sanguinis effusionem usque. Secuuntur subinde liberi magnitudine prævalentes, volatuque novas sibi habitationes quærunt, tanto sæpè agmine, ut velut densissimam in aère nubem efficiant. Ubi quiescunt terram eo in loco effodiunt, ac quæque sibi habitacula construit. Vita earum brevis est, ut ex singularum ventre ingens foetuum numerus erumpit. Cum latibula sua egrediuntur, accurrunt Indi, accurrunt & volucres cœli. Indi autem magno cum desiderio tempus hoc expectant, Formicas istas, ceu novos fructus in cibi usum colligentes. Accedunt autem ad cavernarum ingressus, eas aquæ ductibus circumsepiunt, adversus mordaces, & graviter morsu vulnerantes patentes

Scal. Ex.
96. 7.

Scalig.
Exerc.
367. Pau-
san. in
Lacon.

Nieremb.
H. E. 13.
c. 13.

Aldrov.
H. Inf. 4.
c. 1. p.
516.

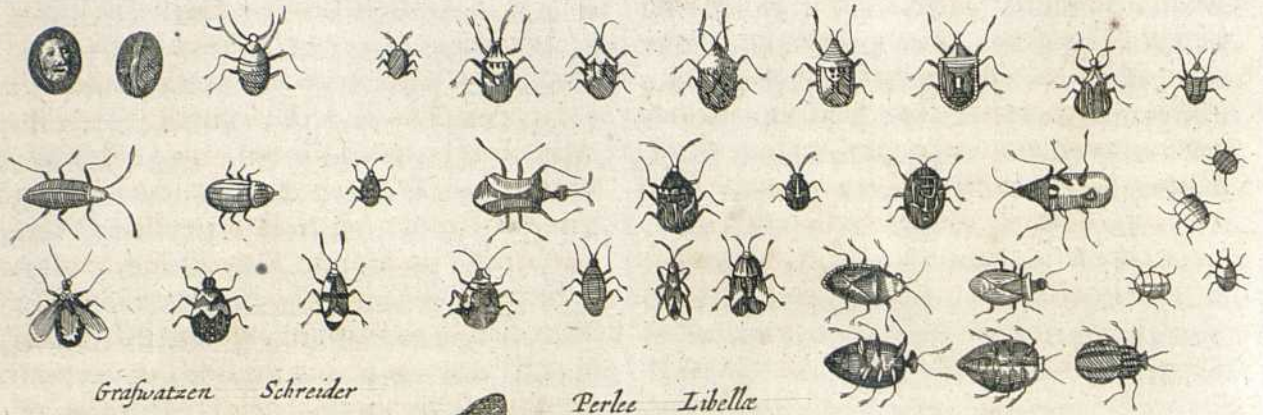

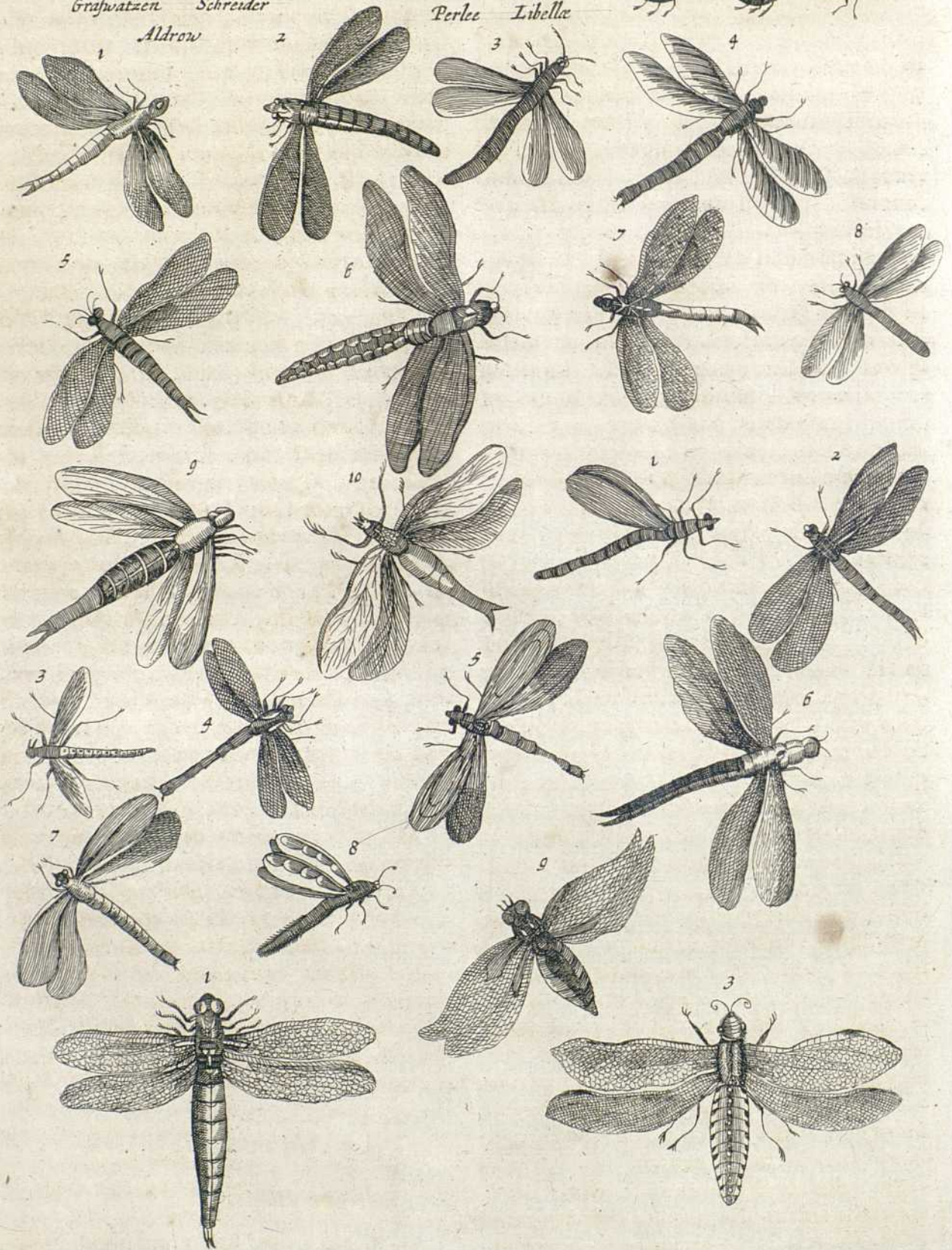
Wantheijzen Wantzen

Simices

Grafwatzen Schreider Aldrow

Perlee Libelle

tes formicas sese defendentes. No vas recentisque eas formicas, in multos dies servant, ac igne torrentes devorant. Quam modo suavem, delicatumque cibum præbeant, testantur Jesuitæ, qui & ipsi illis vescuntur. Ab *Effectu Venenatae* quædam dicuntur. Tales Telephus Cretensis *Laertas* nuncupat. In Brasilia nidum, hirundinum more in arboribus faciunt. In isthmo del Sur & Nort, tam duras casas erigunt, vix securibus rumpi possint. Indi iis sagittas inficiunt. Ictis, necessariò moriendum est.

ARTICULUS II.

De Cimice.

Cimici nomen Latini à *κίμα*, cubo, quod in cubilibus nascatur, imposuisse videntur: nisi fortè à *cama*, lecto brevi, & circa terram deducere volueris, Græci *κίμα* vocant, à cori herba, quam Latini Cimicariam dicunt. Appellatur & *κίμα*, & à recentioribus *κίμα*.

Fastidium natura animal est, ut Plinius loquitur, & simile ferè ricino. Corpore est rhomboide, colore nigro, parum rubente: pedibus tribus, & juxta collum brevibus: dorso & ventre incisuris notato: Cuti apprimè tenera, ut vel levissimo contactu media crepet, fetoremque abominandum expiret.

Reperiuntur in lectis, abiegnis inprimitis, & quorum lintamina & stramina rarò renovantur; parietibus lectis proximis, & alabastris obductis; coturnicum caveis; libris chartaceis.

In insula S. Thomæ non inveniri, prodidere quidam. De die in parietum rimis stabulantur. Ex cujusdam mulieris aperta calvaria, magna Cimicum multitudo prorupit. Hominum sanguine, quem fugunt vitant: post morsum vestigia purpurascencia cum dolore pruriginoso tumida relinquuntur. Vicitare & aliis vel exinde colligas, quòd in iis etiam lectis inveniantur, quos nemo sequatur. Ex humore per summa corporum animalium exsudante, generari apud Aristotelem habemus. Oriri & ex humoribus aliis circa lectos putrescentibus, & è lignis paulatim exsudantibus nullum dubium. Vidit Aldrovandus peregrinantium vel rus euntium lectos subinde à Cimicibus infestatos, cum nulli præsentibus apparuerint. Scaliger etiam inter chartaceos libros, oriri innuit. In coturnicum caveis, maximè brevi tempore multiplicantur. Propagari & per coitum Pennius in agro Aurelianensi animadvertit. In dissecta vagina adultos & juniores, cum magno ovorum dilutius albicantium numero comperit. Cardanus Carthusianos cum iis non conflictari, quòd carnibus abstinerent, ridiculè credidit. Tolo sati lectuli,

inquit Scaliger, carnes non esitant, & nihilominus eâ peste sunt infames. Vulgò jaectatum est è contritis alios oriri. Pestem multiplicatos præfagire, apud Alexandrum Benedictum habetur.

Arcentur ad ingressu, cucumeris anguini aquà alicubi reposita, felle bubulo aceto permixto & lecto inuncto: crinibus equi in ostio cubiculi suspensis: nigellæ & cicutæ fumo. *Fugant eos*, Canabis in lecto posita: sterco tauri si eo suffitus fiat: Genistæ communis siliquæ semine prægnantes, si sub pulvinari ponantur: odor rubrarum pellium, quas, *Kreuschleder* Germani vocant: pix liquida, & cucumeris sylvestris succus cubilibus inspersus. Cornu cervinum vel leporis pedes circa lectum pendentes, fæces butyri coctæ: obolus lecto substratus, &c. *Necantur*, tinctura sulphuris: foliis hederæ cum decem hirudinibus tritis; lupini madentis imbre: foliis utriusque filicis fumo Chalcanthi & æruginis: calce cum lixivio fervente mixta staphidiagra, hydrargiro, sulfure, & oleo laurino, additis; illis denique, quæ apud Aldrovandum occurrunt.

Conferunt, in serpentum moribus, si cum testudinis sanguine fumantur: contra epilepsiam ab utero, si suffiantur ægræ in Tertianis si cum allio & mero tribus diebus vel ovo fumantur. Gesnerus fidem facit: in quartanis, si cavis fabarum inclusi, ante febrium significationes septeni devorentur: in urinæ suppressione, si fistulæ urinariæ indantur. Plinius in aspidum morfu commendat: Vegetius in stranguria equorum si unus in aurem, alter in meatum penis imponatur: Galenus in urinæ incontinentia: in Calculo Valerandus: in eodem cineres per clysterem injectos, recentiores & quidem mirè: in colica Gesnerus quatuor ex vino manè bibitos, per tot dies donec duodecem devorati fuerint. Sic Functium urbis Tigrinæ nepotem liberatum, & cæt.

Alii sunt *Domestici*, de quibus hic: alii sylvestres, de quibus inter alata egimus.

Ad eos pertinent *Hocitexca*, & *vermis cornutus*. *Hocitexca* denarium æquat magnitudine, teterrimo odore, & haustu sanguinis infensa: morsu excitat rubeas eruptiones. *Vermis cornutus* apud Mechoa canenses ytzuaqua & sipantipe dictus. Duobus corniculis rubris iter præterat, nigro fuscoque variegatus.

ARTICULUS III.

De Pediculo, & Syronibus.

Pediculo à pedibus nomen est. Plinio dicitur *pedunculus*, aliis præscis *Pedes*, & *pes*; & quidem in fœminino

M

ge-

Alia H. A. l. 10 c. 42.

Aldrov. H. Inf. 4. c. 2. Nomen.

Descriptio. Mousset. H. Inf. 2. c. 25.

Locus. Scalig. Ex. 246. 5. Vires in Dialogis.

Vitus & Generatio.

Arist. H. A. l. 5. c. 31.

Scalig. l. c.

Fuga.

Varro R. R. l. 1. c. 3.

Plin. H. N. l. 27. c. 9.

Ufus.

Quint. Seren. Samonic. in Carmin.

Plin. H. N. l. 18. c. 4.

Galen. Eupor. 5.

Mousset. l. c.

Differencia.

Nieremb. 13. c. 15.

Nieremb. 15. c. 16.

Nomen. Aldrov. H. Inf. 5. c. 4.

genere; nonnullis *sexcupes*, *vermis*, *serpens*, &c. A Græcis vocatur comuniter, *αθήρ*, modernis *φύρα*; Achæis *νίρη* & *νίρη*; aliis *κάρη*, *εγκάρη*, *Κάρα*, *απίδιον*, *Βραυδία*, *παύρα*, &c. *πολύπεδι*, & *λεκία*, species sunt.

De *Descriptione* & *Loco*, non est quod firmus folliciti.

Generatio.
Arist. H.
A. l. 5.
c. 31.
Theophr.
de Caus.
Plat. l. 2.
c. 22.

Ex carne oriri, & futuris, pustulas quaedam emergere; ex punctis, pediculos fundi, Aristoteles putavit; ex corrupto sanguine Theophrastus: ex materia putri calida & humida, quæ in cute redundat, Mercurialis.

Sanguinem inprimis pituitosum hic locum habere dicerem, cum biliosus & melancholicus, interimat eisdem, & felle illito intereant. Locum si spectes, inter cutem & carnem prodire visus est dixisse Galenus: in toto gigni corpore, cum ubique porosa cutis sit, nemo negaverit.

Dicendum tamen, in capite magis, & ad axillarum & inguinum emunctoria, erumpere. Copia ibi excrementorum colligitur, & pilis obrectæ sordes, distillatione negata promptius longè putrescunt. Nec collum, licet detectum & glabrum eximendum est. Cum enim & illic emunctorium, cum amplissimis quæ humorem ad caput deferunt vas, frequentior & copiosior illic sudor excitatur. De efficiente tot sunt sententiæ, quod de spontaneo viventium ortu occurrunt. Principium ibi occultum esse necesse est, animatumque illud, sed quod ab alio in actum deduci oportebit, ut alibi dicemus. Occasionem ortus nonnulla præbere, experientia docuit. De Ocimi cibo id apud Plinium legimus; de castaneis & ficibus, apud Galenum. Idem de raphano, xyloaloe suffita, apio hortensi, dactylis, &c. apud Diodor. in Empiricis traduntur. Lanam ovis à lupo admorsæ, si vestis ex ea sudore madeat, eos procreare, apud Aristotelem & Plutarchum habetur: imò pannos equino adipe illitos idem efficere, apud Mousetum. Accedit complexio, regio & cultus. In India Occidentali Christianis ne in capite quidem in nasci, prodidit Oviedus; incolis ubique. In insula S. Thomæ, nigri pediculis scatent, albi ab iisdem non attinguntur, si Vespucio credimus. Iter maris Indi qui ingredi solent, pediculos, ubi Azores insulas à tergo reliquere, confestim rabescere ajunt: subito oriri ubi eas reviserint. Oviedus de trajectu æquinoctialis lineæ id sumit. In tota Hibernia ob immunditiam diffluere dicuntur, nihil de ergastulis dicam.

Mercurial. de Morb. curan. l. 1. c. 6.

Plin. H. N. l. 20. c. 2.
Gal. l. 2. de al. fac.

Plutarch. Symp. 2. l. 49.
Mouset. Theatri Insc. l. 2. c. 22.
Oviedus c. 82.

Morbus pedicularis.

Pedicularis hinc aliquando morbus, quo haud paucos mortuos, Historicis proditum: illos inprimis, qui vel sævitie famam querere, vel divinitatem aucupari volebant. De Antiocho Epiphane in Maccabæorum libris legimus: de Hero-

de Ascalonita, apud Josephum: de Hero- de Antipa in Actis Apostolorum: de Phere- retima Cyrenæorum regina, postquam Bar- cæos ob interfectum filium crudelissimè ulta esset, apud Herodotum. Eodem morbo periisse traduntur, Pherecides Syrus Pythagoræ præceptor; Cassander Antipatri Fil. qui Alexandri matrem & filios interfecit; Syla, quem Plinius, erodente seipso & supplicia sibi gignente, periisse scribit: Vidisse se sævo ab agmine vinci Sammonicus. Idem de Euno fervo in Sicilia, Galerio, Maximino, Speusippo Eurymedontis filio, Juliano Juliani apostatæ avunculo, qui Antiochiæ sacram mentem perminxerat, & aliis proditum est.

Macc. l. 2. c. 1.
Joseph. Antiq. l. 18. c. 1.
Herod. l. 4.

Plin. H. N. l. 11. c. 13.

Remedia contra eos plurima apud authores invenies. Dioscoridi allium cum origano decoctum, vel coriandrum cum eodem tritum probatur. Plinio Staphidis agricæ femina corticibus abjectis trita: sinapi, allium cum aceto & nitro, oleum raphaninum, extra: senecta anguium trita myricæ semen, aqua ex raphani foliis, &c. intra laudantur. Oribasius, ad helxines succum diu infricatum confugit: ad berberis folia Rhafis: ad argentum vivum oleo rosaceo, nec malè, Abensina. Fallopius ceratum ex oleo, argento liquido & cera componit, eoque corpus inungit. Nonnulli statim interim putant, si cingulum ex lana eodem illitum, nudo ventri circumligetur. Idem linimenti, quod ex pomi cocti medulla cum argento vivo componitur, author est. Quidam apud Mousetum Nosocomii præfectus, virgis betuleis novapelle ægros vestiebat, quæ vibicibus picta, pediculos postea non admisit. Plura apud Aldrovandum & Mousetum vide.

Remedia contra morbum.

Cumani, si navigatoribus credendum, & crudis & coctis vescuntur, quod & Phtirophagis olim suetum. Ictericis, si duodecim contusos ex vino vel cum butyro exhibebis, certo certius subveniunt. Quidam in dysuria vivos & grandes coli immitunt. Si ex diuturno morbo decumbentibus, in capite nascantur, solutionem morbi indicant.

Ufus.

Differentiæ à subjectis sumuntur. Sunt enim alii *Hominum*, alii *Brutorum*, quibus & qui in plantis Mousetus adjungit. *Homines* qui infestant, vel sunt *Mansueti*, vel feri, vel *Syrones* & minimi. *Mansueti* inter digitos leviter fricati quadranguli videntur, & pulcibus paulo duriores. in capite nati, majores sunt, nigriores, quod succus ibi pinguior, longiores & velociores; in reliquo corpore magis obesuli, ventriosi, tardi, obscure albidii, & nigricantibus liris insigniti. Aldrovandus oblongiores cæteris, in postica parte crassiores, versus caput in acutum desinentes dixit. Gignuntur & in visticibus laneis, leucophæis inprimis, Pueris magis, viris minus in capite

Differentiæ.
Arist. H. A. l. 5. c. 31.

capite oriuntur: nec malè tum illud valet. *Feros alii pediculos inguinales, Ciccos, ricinos humanos, & vulturinos pediculos* vocant. Italis *Piatola & Piatones*, aliis *Platula & Platula* dicuntur. Palpebras, pubem, inguina & axillas occupant. Compressiore sunt corpore, acutiore rostro, quo tam alte cutem penetrant, ut vix cum capitis iactura avelli possint. Rarò vagantur, sed loco quem sibi excavavere affiguntur. Duriores mansuetis Aristoteles dixit. Quia minus turgiduli, aridiorem & quasi femassatam materiam fortiti videntur. In Synonimiis, *Motes & Immites* dicuntur. Palpebras sæpè ita infestant, ut oculis exulceratis, visus aciem obtundant. Evelli primò diligenter debent: mox sapone nigro acerrimo locus optimè inungi, & si corpus fuerit calidius, argento vivo, pomi dulcis pulpa excepto. Lixivium senæ, vini facem, succum genistæ, magnificiunt Medici: Varignana, decoctum ex staphidis agricæ unc. ij. vini phialis iij. setarum porcinar. unc. ij. Hydrarg. purgati unc. j. parat. *Syrones* antiquitati ignotos, Thomæ à Veiga opinio; ἀνορίδιον Aristotelis esse, Moufeti. Videntur ἀπό τῆς οὐδῆς ἐπιγενεῖς dici, quia tractim sub cute repunt. Latini *Pedicellos*, Taurini *Sciros*, Vascones *Brigantes*, Itali *Cirones* vocant. Langius inter pediculos refert, Moufetus non item. Nulla illis expressa forma præterquam globi: vix oculis capitur magnitudo tam pusilla; ut unum ex Epicuri atomis diceret. Colore sunt albicante, capite excepto: propius intuenti nigricant, vel parum ex nigro rubent. Ita sub manuum, crurum & pedum cute habitant, ut actis, quamvis pedibus destituantur, cuniculis, & excitatis aqua plenis, penes quas habitant pustulis, prurimum maximum ingenerent. Acu extracti, movent se, si calore Solis adjuventur. Ungue pressi, haud sine sono crepant, aqueumque virus reddunt. Intra oculos, & toto corpore generari, certum. Illud, le Jeune Chirurgus prodidit, apud Moufetum: hoc in nobili quadam Angla sexagenaria accidit. Interdiu & noctu, labiis, gingivis, plantis pedum, capite, naso, aliisque partibus lancinata, tandem carne depasta occubuit. Major succedebat soboles, quo diligentius acubus ad stantium effodiebantur. Maximum & præsentissimum eorum venenum, acetum falsum, & vini sublimati portio. Abenzoar corpus pulma melonum fricat, vel succo foliorum Persici. Plura in Moufeto vide. Huc *Tinea* pertinent, quas Græci περικορράριος, περικορράριος, σήτας, περικορράριος, vocant. Nascuntur sæpe in capite, & pilorum radices exedunt. Succo limonum cum aqua vitæ & sale usto mistis, & inunctis, depelluntur. Alii, panis filiginei calidi micas sæpius alligatas com-

mendant. Fortè nec semen in abiete summa crescens; in cineres redactum & aspersum oberit. Ovidius *Nigra* bestiolæ apud Indos Occidentales meminit: de qua sub pulice. Nec est quod *Dermestis* insecti oblivescamur, quamvis ad hominem non pertineat. Pelles id consumit, & pro earum ratione colorem mutat. Pulicis est magnitudine, pedum sex, & forcipati rostri.

Bruta quod concernit, *Leo* adèò à pediculis in palpebris infestatur, aut aliquando in rabiem conjiciatur. *Equi* rubentes capitibus reliquo corpore albicantes habent. *Bovum & vitulorum*, nigri sunt. *Porcorum*, qui *Urii* ab urendo, adèò grandes & duri, ut vix digitis interimantur. *Canum* sunt parvi, lentiginosi, capite albicante, reliquo corpore excæruleo livente vel nigricante. *Ovium* minuti valdè, quibus capita rubent, corpora candicant. *Cervorum*, capiti concolores. *Capror.* ab ovillis parum differunt. *Avium* exigui sunt. In capite potissimum atque alis oriri, Columella testatur. De Phasianis, perdicibus, coturnicibus Gallinis, &c. taceo. *Asino* parcunt, quod tardo gradu incedens, nullo sudore perfluat. *Salmones* macilentiores sub brachiis pediculis scaterere vidit Plinius. In Abrotano, Absynthio, Nymphææ floribus, & potissimum Aquilegiæ foliis, mense Junio, ob singularem ejus dulcedinem haberi, Moufetus author est.

Colum. R.
R. l. 8.
c. 7.

ARTICULUS IV.

De Ricino, & Reduvio.

Ricinus, nomen à Ricini plantæ seminibus, quæ æmulatur, apud Latinos obtinuit. Vulgo Græcor. dicitur κρότων, Hesychio ἀκρότων, Suidæ κρότων, aliis κροτίδιον, Ferlinis, ut ex Didymo Zolonote apud Hermolaum Barbarum accepimus, κροτίδιον. Gaza *Reduvium* vocat, Albertus *Tacam*, Guillerinus de conchis *Eugulam*, Syponinus κροτίδιον, sed falsò, Scaliger *Cicam*, vel *Ceccam*. Insectum est parvum, compressò valdè & plano corpore, cute admodum tenaci, figura corporis rhomboide, colore nigro cum quodam splendore, aut ex fusco obscure nigricante. Sex habet pedes collo affixos, rostellum acutum sed breve, exitum excrementi nullum. Æstate ineunte in pascuis inter gramina, & in sylvis inter folia ex putri quodam humore nascitur. Gignitur aliquando in carnibus. *Observavi*, inquit Aldrovandus, sæpe in canibus, quod cum domo egredierentur, prorsus Ricinis carerent, redeuntes vero ex agris, ubi frequentior, spissior, & altior herba erat, iis insecti essent. Infixo semper sanguini capite vivit, atque ita intumescens, quia ei, ut dixi, nullus cibi exitus, dehiscit

Aldrov.
Hist. Inf.
l. 5. c. 5.

Moufet.
The. Inf.
l. 2. c. 26.

Mouf. Th.
Inf. l. 1.
cap. 24.

Lang. Ep.
l. 2. ep.
42. Scal.
Exer.
194. 7.

Mouf. l. c.

Tineæ.

nimia satietate, alimentoque ipso moritur. Æque est mira sanguinis, ut Hirudinum generi in palustri aqua fitis. Perfert tamen & famen per septiduum. Sanguis igni sacro auxiliatur: mulieris lumbis si inungatur, veneris tædium parit. Ex aure sinistra canis avulsus, omnes dolores adalligatus sistit, ut Plinius ex Nigidio prodidit. Præservantur ab eo canes, si aures oleo nucum avellanarum & amygdalarum amararum illinantur, vel ex vino, aceto, cumino & aqua salsa abluantur.

Plin. H.
N. l. 22.
c. 18.

Monf. l. c.

Adeò similis ricino *Reduvius*, ut sæpe inter se confundantur. Rostellum ipsi longius, pedes obscure rubent, dorsum cineritio est colore, tribus minutissimis nigricantibus punctis distinctum, & ad cordis figuram effigiatum. Corpus à maxima repletionem nunquam ita distentum, quin semper compressum, nunquam globosum videatur. Caput rarius cuti infigitur. Sanguinem per vices exugit, & excrementa inde genita per alvum exprimit: quæ lanam viridi colore ita tingunt, ut vix calido lixivio ablui possit. In vellere detonso annum integrum vivit, & boves, oves, capras, barbam etiam hominis & inguina infestat.

Tolluntur mandragoræ radice, cedria, pice liquida & sevo ovillo, amurca optime depurata, & vini fortioribus fœcibus, cum decocto lupinorum, si iis oves detonsæ illinantur. Reduviorum pulveris drachma una & semis, in potu exhibita, Ictericam certissimè & cito sanat, si quibusdam Anglis credendum.

ARTICULUS V.

De Pulice.

PUlex, quod ex pulvere generetur dicitur. Græcis est *φύλλα, φύλλας, Æolibus* *απόλλα.* Caput illi exiguum, os torosum, *collum* breviusculum, *proboscis*, cuius mucro rigidior, sine dubio cava, ut sanguinem exugat, & intus transvehat. Duæ minutissimæ è fronte antennæ, quibus tum viam explorat, tum de objectorum natura judicat. Oculos habere vel inde colligas, quod luce se subducant. Posteriora cruscule ventrem versus retrò flectuntur, anteriora ad pectus, Extremæ tibiæ, bifidæ, uncatæ, acutæ, & corneæ quasi, tum ut certius sublimia scandat, tum ut glabræ cuti firmiter adhæreat. Intestinum unum minutissimum & implicatum, quod pro cibi quantitate, vel relaxatur, vel contrahitur. Non tantum in animalibus, canibus, vulpibus, homine reperiuntur, sed & in terra subsiliunt. Hea civitas propter caprarum abundantiam, eorum est feracissima. In territorio Sigelucensi, nec ii quidem qui importantur vivunt. Loca

Aldrov.
de Insect.
l. 5. c. 5.
Monf.
Th. Inf. l.
2. c. 28.
Descriptio.

Arist. de
partib. a-
nim. l. 4.
c. 6.

Vistus.

Locus.

Ortus.

calida & sole illustrata amant. *Sanguinis* sunt appetentissimi. *Oriuntur* ex pulvere, inprimis si capræ aut hominis urina præmadefiat. Sed & inter pilos canis, ex humore succido putrescente. In Periennaregione, è mancipiorum sudoris guttis, quæ statim in pulices delapsæ convertuntur. Coeunt mare fœminam conscendente, diuque in coitu hærent. A coitu gravis fœmina obesior videtur, ovorum plena; quæ in ventre oblonga, minutissima, numerosa & candida videntur; exclusa, repente nigricant & in pulicellos minutissimos abeunt. Ova non lentes parere, apud Philoponum habemus: quod & Niphus tradidit. De *Natura* hæc habet: *Natura* carni putri vel mortuæ non infidere, nec morbo regio laborantes, & quidem ob succi amaritudinem, nec morituros, ob ejusdem fœtorem, attingere. Nocte inprimis infestare. A pastu in lodices villosas vel pulverem se abscondere. A morfu locum rubicunda macula notatum dimittere. Imminentibus pluviis maximè mordere: frigore deficere & mori.

Pelluntur variis, inprimis verò, equæ *Fuga* urina & fœcibus; aqua marina; decoctionis arsenici aut sublimati; calce viva cum hellebori albi succo permixta, &c. Eisdem negotio inserviunt caules, ebuli folia, filix, anchusæ radix, pulegii flores, ruta, colocynthis, rubus, oleander, mentha, lupulus, rapi semen, cuminum, staphis agria, persicaria, sinapi, & alia, quæ apud autores vide. Alcairi redigitur in pulverem persicaria: pulveris circa lectos sparsi odore ita soporantur, ut non mordeant. Numidiæ mancipia quia calceis destituta, injuriis hujus animalculi nimis sunt obnoxia, ferro, & igne eadem arcere solent. Multi ex eo digitis pedum, vel pedibus integris mutilati superfuere.

Sunt alii *Communes*, rariores alii. *Illi* pediculi magnitudine, sed molliore corpore, dorso gibboso, & ferè porcino. Pectus venterque ex nigro flavent. In castellis candidis sunt dilutiores, in ruffis fulvidiores, in nigris nigriores. In Hispaniola non sunt magni: sed mordent dirissimè. Ex Rarioribus sunt illi quos juxta Niguam fluvium parit India. *Pulicellus* est, inquit Scaliger, *rostrum acutissimo: pedes potissimum invadit, (rarò partes alias) non ingredientium tantum, sed & Cubantium quoque. Idè in sublimi cubant Indi. Frequentissimè partem illam quæ subest unguibus, lancinant, quarta die crescere tumor incipit, tum ad eam turget magnitudinem, ut pisum superet. Tumor factus est lendibus candidis: quibus extractis, calidos imponunt cineres. Quæ de Numidiæ mancipiis superius diximus, ad eundem spectant.*

Natura.

Fuga.

Differentia.

Scaliger
Exer. 44
l. 8.
Marcgr.
Hist. Bra-
si. l. 7. c. 3.

ARTICULUS VI.

De Lendibus, Forbicinis, & Talpa
Ferrantis Imperati.

TRia hæc animalcula Moufeti & Aldrovandi verbis describemus. *Lendes*, inquit ille, Græci *δένδρας* & *κόρινθας*, Itali *Lendine*. Hispani *Liende*. Germani *Dusse*. Angli *Nits*. Illyrici *guida*, appellant. Sunt autem minuta quædam animalcula albicantia, Syronibus, (si pedes haberent) quam simillima, sed duplo ferè minora: corpore item oblongiusculo, ex quibus nihil aliud gigni posse Aristoteles testatur. Inter ungues compressi cum sonitu moriuntur; non solum in hominum capillis & ciliis, sed etiam boum & equorum macilentiorum crinitus scatent; pedum exortes tam pertinaciter nihilominus adhærent ut eadem opera totum pilum qua illos auferas. Has *Trotula* *περιχρόστια* non ineptè dixit, nam ut cochleæ herbarum, sic istæ capillorum succo victitant, eosque depascunt.

Philosophus ex pediculorum coitu provenire eos affirmat, quorum proinde ova dicuntur. Sunt autem *Iasmini* florum apud nos crescentis similia. Nam sicut ille flores profert feminis expertes, sic pediculi ova pariunt effecta. Moriuntur aut alimenti inopia, aut pectinis densioris usu, aut medicamentorum vi: qualia veteres neotericique medici multa præscribunt. Plinius alumen cum aceto, vel acetum cum felle vitulino miscebat, & lacte item caprino eas tolli affirmabat. Laudat item nitrum cum *Samia* terra illitum, & scrobem cornu cervini cum vini epotam. *Abinzoar* cum centaurea minore, & *Alkitrum* capillos inungere præscribit. Sulphur in aceto tollit *lendes*, uti quoque oleum cum lixivio illitum. Marcellus sterco suillum cum vino & succo rosarum mixtum, mellis item cum sale armeniaco inunctionem, sed præsertim oleum raphani cum fortissimo lixivio variè prædicat. *Hildegardis* ex dactylorum ossibus lixivium parat, quo cum oleo radiculae mixto *lendes* enecat. *Ardenus* sublimati hydrargyri parum cum vino ardente miscet: atque etiam dicit; Si caput primum ovo gallinaceo, deinde cyclaminis succo, vel aqua marina irrigetur, nunquam renascitur esse *lendes*. *Gilbertus Anglicus* fel cujusunque animalis, uti etiam amara, mundificativa, & aromatica, cum succo calendulae mire effert.

Ejusmodi insecta vulgò *Forbicina* dicuntur, quod caudam habeant bifurcatam ad instar forficis: apud Belgas (ut audio) *Oor-Wormen*, id est vermes auriculares,

seu potius aures petents, siquidem Belgæ existimant in aureis irrepere, ut cerebrum offendant. Habitant multum inter uvas, in cavis arborum, foraminibus parietum, sub lapidibus, sub terra. Color eis ferè castaneus, pedes sex, corpus oblongum. Quæ *prima* pingitur, omnium est vulgatissima, sed nec dum magnitudinem suam adepta. *Secunda* rara & insolens, capite etiam bifurcato, corpore crasso, tota subfusca, & flavescens. *Tertia* ejusdem cum proxima speciei, minima, candida. *Prima* verò in secunda tabula, nescio an è forbicinarum genere (alata enim est) leucomelana, sive nigra & alba, alis expansis. Numer. 2. eadem clausis alis atro castanei coloris caudam habet, & bifurcatam & serratam. Numer. 4. omnium est vulgatissima. *Quinta* omnium minima caudam habet trifurcatam: sicut etiam sexta corpore admodum crasso, magnis & crassis pedibus tota nigra. Postremo loco pictum insectum, è Gryllorum forte potius, quam Forbicinarum genere, coloris leucophæi, cauda trifida.

Ferrantes Imperatus Neapolitanus diligentissimus ac eruditissimus aromatarius, in naturali sua historia Insectum, quale hic depingimus, *Talpam* nominavit, quod *Talpæ* more pedibus anterioribus ceu manibus terram effodiat: sunt enim pedes utriusque animantis simillimi. *Rusticis Neapolitanis*, inquit, *Guffulo* dicitur, sed cur, non explicat. *Nostri rustici* vocant *Zuccaram*, quos ego secutus vermem cucurbitarium nominavi. Siquidem cucurbitas quas *Zuccas* vocant, summopere infestant. *Imperatus* hoc insectum hortulanis apprimè odiosum esse ait propter plurima, quæ stripibus damna infert, earum radices devorando. Insectum est quatuor digitos longum, unum verò latum, habitu, corpulentia fere locustæ. In tria segmenta præcipue divitur. Caput enim prima sectione ab ea parte, quam pectus libet appellare ventri superflitem, separatur. Hoc *Locustæ* ora, & faciem fere antèrius repræsentat, sed oculorum medio quidpiam eminens nonnihil conspicitur, quod nasi vices, & locum tenet. *Ocelli* utrinque aterrimi splendentes gagatis in modum: sub his duo velut cornicula oblonga tenuia, forsàn ad prætentandum iter extant. *Extremo rictu*, seu fræno alia velut emissitia cornicula, seu appendices in articulos seu internodia quaterna, aut quina ad commodiorem flexum, minora tamen superioribus, intra verò rictum ipsum, ac oris lateribus aliæ binæ utrinque appendices, denique sub mento utrinque una protenduntur, quibus ut opinor, tanquam digitis quibusdam, alimentum in ore retinet ac complectitur, & forsàn comminuit,

ita ut partim dentium manus obeant. Terni utroque latere pedes. Primi antici lati, tribus articulationibus compacti, quarum extrema velut in digitulos secta est plures acutos serræ dentes referentes, cristam galli dices, aut equitis calcar. Media & postica crura similiter tribus constant articulis, sed hæc majora & in femore crassiora in altum supra tergum elevato medio, seu poplite, anticis longiora, sed minus lata majora mediis, hirsutie molli infernè. Venter lanosus octo compactus est annulis. Dorsum vestiunt quaternæ alæ, superiores breves, & latæ, aliis angustis longioribus, & ad caudam fere extensis incumbentes. E cauda geminum exit spiculum longiusculum, ac subtile: cum Gryllo Locustæ specie affinitatem quandam habere videtur, estque colore fere per totum subcastaneo.

ARTICULUS VII.

De Sphondyle.

DE Sphondyle seu verticillo (ita dicitur, quod circa radices ita convolvatur, ut verticilli speciem gerat) diversæ occurrunt sententiæ. Plinius serpentem facit. Aristoteles & Absyrtus, domesticæ meminere, quæ selphio similis Hesychio & Camerti ex Aristophane, averfa coit; si tetigeris fugit, & præ metu male pedit: exiguo eadem corpore & subnigro. *Sylvestris* fit apud Theophrastum mentio. Natura ejus nullam radicem etiam acrem intactam relinquere. Agricola eum longitudine & crassitie minimo digito æquat. Capite rubro, reliquo corpore albo, nisi quod superne sit aliquanto, ubi cibo sumpto turget, nigrum, sepedem, addit. Rodit radices cucumeris asini, chamæleontis nigri, centaurii, peucedani, aristolochiæ, vitis sylvestris, &c. Tertio suæ generationis anno formicarum instar prorumpere, & Moguntinensem dicecesin infestasse, Malleolus auctor est: anno suum ortum sequente in scarabæos majales verti, Cordus. Germanis *Enger* forte quasi *Enger* dicuntur. Anglis Aprilis & Majo mensibus plurimum nocent.

De *Differentiis* ita ex sua Observantione & Camerario Mousetus. Habeo penes me sphondylam cruciformem, colore ex cinereo albicante, capite nigricante; tacta veluti sese in sphaeram colligit, & Verticillum sceminarum fuso nentium scitè exprimit: unde nomen. Extra terram torpet, aëris impatiens. Vulnerata liquorum emittit dilutius atrum, quo tanquam encausto literas scribere quis possit. Habeo & *rubram sphondylam*, intra terram ad duorum pedum profunditatem viventem: cui caput nigerrimum, os forcipatum: collum ex luteo rubescens, dorsum cocco infe-

ctum, sex pedes anteriores miniatuli, venter reliquumque corpus omninò flavum; nisi lateri utrique juxta ventrem, octo rubescentia punctula, ornatus nomine addita fuissent. Medium digitum longitudine æquat, & vergente ætate in muscam transmutata abit. Vidimus quoque *lucidam*, corpore crassiore, satis à medio dorso ad caudam cœrulescentem: à collo autem cæsi magis coloris videbatur, caput illi flavescens uti & pedes: os forcipatum atque rubeculum. Dum juvenis est, tota candicat corpore: Livor ætatem sequitur, incipitque à cauda. Mirum quo modo corpus in latum longumque undoso quodam motu sine loci permutatione agit, ac inter movendum colores sæpius mutat. Nam dum in terra quiescit, albicat tota; dum verò agitur, quasi per iracundiam, livefcit. Omnino Cossis majoribus simillimum Insectum, quod ad corporis formam attinet; sed illi sese in verticillum agere & torquere nequeunt. Ex isto vermi magnum muscæ genus natum conspeximus, quatuor alis donatum. Aliam denique habemus juxta *capæ radices* inventam, ejusdem fere cum livida magnitudinis, capite viridi, albo, Xelampelino, coloribus mixtis notato: nos *Capariam* vocamus; quarum hic omnium icones representamus. Nunc insuper Joach. Camerarii de sphondylis sententiam addere placet, cujus mihi judicium semper integrum. Sphondyli (inquit) fortè sunt isti vermes qui in terra inveniuntur, initio Veris planè candidi, aut potius nonnihil lividi; qui autumno fiunt obscure virides; & pellucente è cute, pullo quodam succo colorantur: Caput iis spadiceum, nigricans & satis durum, ut facile radices arrodere possit. Erucæ statim conglobantur, & moriuntur, aliasque resumunt formas, muscarum aut erucarum.

Crassitie sunt digiti unius & longitudine sesquiunciali; pedes habent octo in medio corporis, quod caput spectat: nostri vocant Erdtwormen. Guilandinus dicit Sphondylos esse vermes, sic dictos, quod instar verticilli radicibus herbarum circumvolvuntur. Alii etiam vermes, *nigri subrubentes* testaceoque cortice, multis pedibus instar Scolopendræ præditi (cui etiam cognati, videntur, nisi quod rotundiores, nec ita lati) reperiuntur in terra eruta prima ætate, eo quo dixi modo (si quis eos tetigerit) convoluti. Engerlin quoque vocant Germani vermes subterraneos, flavos, nigro capite; juxta quod pedes tenues: in reliqua parte corporis nulli. Hi cum eruti fuerint, in globum se formant, atque Soli expositi statim tabescunt. Vivunt etiam tantum intra terram, & plantarum radices arrodunt. Omnes

Arist. H.
A. l. 5.
c. 8.
Plin. H.
N. l. 27.
c. 13.
Theoph.
H. P. l. 9.
c. 14.

Agric. de
animali-
bus subter-
ran.

Malleol. l.
de exor-
cis.

Mous.
Theatr.
Inf. 2. c.
6.

nes hi sese conglobantes vermes, quis non inter Sphondylas cenferet?

ARTICULUS VIII.

De Staphylino.

Staphylinus Sphondylo domestico, apud Absyrtum, similis est, qui cum nobis ignotus sit, non est mirum, nec tantam Staphylini notitiam esse. Moufetus duo insecta cum suis iconibus proponit.

Prima tota cum splendore nigricat Blattis non multum dissimilis, sed corpore magis gracili ac longiore. Totum corpus duos digitos transversos vel minus longum, cauda bifurca; quam dum aufugit (fugit autem atque currit valde velociter) quasi in sui defensionem elevat, at duos veluti aculeos candidissimos, breves, extrudit: Verum nec pungerè eum vidimus, nec ferire; minoresque & molliores aculei sunt, quam ut penetrare possint. Hos dum per iram exerit, effundit cum iis albam & crassam quandam substantiam, sed humido unguento molliorem. Vivit maxima ex parte sup̄ter terram; sæpius tamen inter fegetes supra terram conspicitur.

Altera quam à Kniveto depictam accepit, quæque frequens in Norfolcia, caput habet parvum, è puniceo fuscum, fere globosum, os forcipatum atque exiguum. Proxime à capite tres utrinque pedes; quorum duo priores breves sunt, (Erucarum more) quatuor reliqui colore ferè sanguineo, quadruplo longiores. In medio corpore sub ventre octo habet pedes obtusos, veluti etiam Eruca. Cauda tuberosa, & duabus fetis bifurca. Venenatam utriusque naturam ex eo didicimus, quod equi duo, dum cum fœno eas devorarent, toto corpore inflati interierunt.

Meminit Staphylinorum & Cordus, qui Gallis Courtilles. Inveniuntur in hortis parvi digiti quandoque longitudine, tumulosque elevat more talparum, in quibus dormiunt. Thymum potissimum & sambucum infestant; sed non ita, quin aliis quibuscunque herbis plantisque vim inferant.

ARTICULUS IX.

De Anthreno & Asello Arvensi.

Referre huc placet Anthrenum & Asellum arvensem Moufeti. Illum Græci *ἀνθρήρον* αἰσθητόν, alii Crabronem reptilem; quidam speciem Phalangii, Plinius pennis tantum à Crabronibus differentem. Rostrium illi, inquit Moufetus, aduncum, & forcipatum, vultusque erectus. Noctnam

illam cornutam (qualem in Belgio vidimus) plenè exprimit; Oculos habet piccos, pectus hirsutum valde & fulvidum; pedes ortu flavo, deinde fusci: octo incisuris ex rubro flavescensibus constat reliquum corpus, quas maculæ in dorso Coracinæ valde ornant. A summo rostro antennæ sive cornua emergunt flava, hirsuta, flexibilia, tamen tactu nonnihil dura. Morsum ore infert ægrè curabilem; non ita tamen lethalem, ut Phalangium videatur, nec ita lenem quin Crabronis superet *κακονθεον*.

Asellus arvensis ob similitudinem, quam cum asello habet, dicitur. Reperitur inter arvos, fegetes, pedum duntaxat numero (quippe sex tantum parvos & nigricantes habet) à reliquis discrepans; Collum illi brevissimum, corpus latiusculum, compressum; cauda aliquantum mucronata. Julio mense agro Colcestriensi eum Pennius vidit, alias nunquam reperit. Quem in Medicina usum obtinuit, nobis adhuc inexploratum est.

CAPUT II.

De Insectis apteris octopedum.

ARTICULUS I.

De Scorpione.

Insecta aptera octo pedum sunt *Scorpio* Nomen. & *Aranæus*. *Scorpius* nomen apud Græcos Aldrov. Hist. Inf. l. 5. c. 11. Mouf. Theatri Inf. l. 2. c. 10. *σκαρπίων* τὸν ἴον, quod venenum jacetur; vel ut alii *σκαρπίων* ἵππερ, quod flexuose serpat, nomen invenit. Plinio *Scorpio* etiam, Ciceroni & aliis *Hepa*, Pandectario *Satocollos* dicitur.

Animalculum est colore subatro & veluti fuligineo, corpore oviformi, Capite, quod in pectoris summitate gerit, latente, Oculis tam exiguis ut penè nulli conspiciantur. Pedes habet octo: chelis & forcipibus solidis furcata bina *brachia*, cæteris grandiora, fluvialibus astacis & cancris haud absimilia. Aristoteles quinque bisulcis dentata forcipibus habere scribit. Ex corporis imo, cauda producitur, globubulis multis septem plærumque, aliquando sex, & novem, quorum ultimus, cæteris longior, solus præfixo simplici vel duplicato aculeo, & nonnihil reflexo ad ipsius extremitatem, armatur. Dentem Plinius dixit. De lingua nescio quid apud Gordonium habebis. Lambere ea cutem dicuntur. An tenui fistula quod Plinio, Æliano, & Nicandro, visum, pertusus sit aculeus, qua venenum ejaculetur, authores viderint. Galenus certe negat. Admitti fortè potest, cum & viperæ sectione, sub dentibus vesicula lateat, è qua venenum, cum mordet, effundere solet.

Descriptio.

Arist. H. A. l. 4. c. 7.

Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Nicand. in Thevriac.

Plin. H. N. l. 11. c. 37.

Ælia. H. A. l. 9. c. 4.

Galen. de loc. aff. l. 6. c. 5.

Loca

Locus.

Strab.

Geogr. lib.

16. c. 17.

Plin. H.

N. l. 5.

7. & l.

8. 16. 29.

Ælia. H.

A. l. 10.

c. 23.

29. l. 15.

c. 26. lib.

17. c. 40.

Victus &

Genera-

tio.

Ælia. H.

A. l. 6. c.

22.

Plin. H.

N. l. 11.

c. 25. &

l. 20. cap.

12.

Antig.

Hist. Mi-

ra. c. 24.

Holl.

Prax. l.

1. c. 1.

Plin. H.

N. l. 10.

c. 72.

Plin. H.

N. l. 20.

c. 12.

Plin. H.

N. l. 11.

c. 25.

Natura

& Mores.

Plin. H.

N. l. 29.

c. 4.

Scaliger

Exerc.

245. l. 3.

Ælia. H.

A. l. 8. c.

13.

Ælia. l. c.

Vene-

num &

Medela.

Plin. l.

10. c. 25.

& l. H.

N. l. 11.

c. 25.

Loca frigidiora nullos alunt: innoxii qui in Germania & Helvetia habentur. In Italia, Romæ imprimis, America, Persia, inter Sufas imprimis & Mediam, Canariis insulis, Numidia, Scythia, Pescara, Barbaria, Æthiopia, India Orientali prope flumen Estamenum, tanta multitudo, ut incolæ solum vertere necesse habuerint. Plura in differentiis occurrunt. Sub lapidibus & in parietibus plerumque latitare solent.

Terra vivunt, & aliquibus in locis, herbas, lacertas, aspidas, verticillos, & blattas comedunt. Non coire, sed nimio Solis calore procreari, apud Ælium habemus. Per putrefactionem ex paguris, Crocodili cadavere, silymbrio, ocymo, & si Alberto fides, lignis putridis, nasci, dubitari non debet: percoitum, & quidem vere & autumno, sæpius undenos, Moufetus author est. *Vermiculos*, inquit, *quod vidimus albos, vivos, ovorum specie pariunt & incubant: mox ut prolem perfecerunt, pelluntur ab ipsa, interimunturque magno quidem numero.* Antigonus fœtum ab ipsis devorari arbitratur, unum modò solertissimum relinqui, qui ipse matris clunibus imponendo, tutus & à cauda & à morfu fiat: reliquorum hunc ultorem, & supernè parentes conficere.

Nonnisi pilosas partes attingunt. Cum incedunt, transversos sese inferunt. Propter longitudinem enim pedum posteriorum, quos in vacuum ponere necesse habent, ingressionis corrumpitur quadratura. Nunquam mansuescunt, quod Galenus prodidit. Unum per viginti duos dies in oleo vixisse, & in imo vasis ambulasse, Albertus author. Quid in fœtum committant, & ab eodem vicissim patiantur, paulò ante dictum. Umbra solis declinantes, umbram petunt: nec nisi calcati, prodeunt & aculeos exerunt. Capite ablandiuntur prius, ut cauda commodius feriant. Nec Isidis sacerdotes circa urbem Copton lædere, nec Pnyllos, apud Ælium invenies. Porci nigri percussi, omninò moriuntur: non nigros ab ictu liberos dicunt. In Æthiopia, qui eorum excrementa calcavere, ita pedibus exulcerantur, ut vix convalescant. Nulli animalium nocere, cui non sit sanguis, reliquit quidem Plinius, sed Wolphius cum vipera, conclusum, mutuis periisse vulneribus vidit. Cum omni virulentorum insectorum genere, escæ causa confluere, Ælianus author est.

Pestis importuna veneni, nisi quòd graviore supplicio lenta, per triduum morte conficiunt, virginibus lethali semper ictu, & fœminis ferè in totum, viris autem matutino, exeuntes cavernis, priusquam aliquo fortuito ictu egerant venenum. Constat eos, quibus septem aut novem caudæ internodia sæviores esse: pluribus enim sena sunt: feriunt obliquo ictu & inflexo. Venenum omnibus medio die, summa item æstate

exasperatur, cum incanducere solis ardoribus: itemque cum sitiunt inexplibili potu. Maximè exitiales sunt, si suum genus adeant, antequam noceant. Incurabile venenum, si ictus eod die ocimum comederit. Non sentiunt puncti dolorem, si manu cnicum tenuerint. Symptomata varia affligunt. Locus affectus inflammatione corripitur, indurescit, intensius rubet, vicissimque dolore premitur: modò æstuat, modò frigore corripitur. Vulneratum affligit sudor & tremor. Extrema frigescent, inguina attoluntur, flatus per sedem prorumpunt, capilli eriguntur, facies distorquetur, &c. Dodonæi famulus tam frigido sudore perfusus erat, ut argentissima nive se opprimi quereretur, &c. Infinita contra ictum apud auctores prostant remedia. Ex herbis sunt Absynthium, Abrotanum ex vino pota; Amomum, Ammi, Anisum, Allium, Aristolochia, Aspodelus, Assa fætida, Attractilis, Atriplex, Blitum, Caltha, Calamintha, Cœpa, Centaurea, Chamæpitys, Colocynthis, Cyperus, Galbanum, Hordeum, Iris, &c. Ex fruticibus Balsamum, Myrtus, Paliurus, Rosa, Rubus, Laurus, Morus, Thus, Vitis. Ex animalibus Sputum humanum & urina, Mumia, Ranae fluviatiles, Coracini piscis in Nilo, Scorpio denique ipse tritus, & cum sale, lini semine & althæa impositus. Taceo composita, quæ apud Diosc. Plinium, Rhasen, Albucasin, Oribasium, Serapionem, Sylvaticum, & alios extant, & à Moufeto ac Aldrovando collectæ sunt. Villanovanus herbam trinitatis, cum succo radicis ebuli, & vino, tanquam unicum remedium commendat. Joh. Arden. Chirurgus Anglus præsentissimum ait, si tres quatuorve sanguinis guttæ juxta vulnus extrahantur, eodemque vulnus statim illinatur. *Fugantur suffumigio ex sulfure, galbano, & ungula asini. Non egrediuntur, si raphanum incisum cavernæ imposueris. Rhasis radicem enulæ gestatam laudat, &c. Torpescunt, si delphinium herbam substraveris. Necantur, si raphanum commansum, basilicum latifolium, in aqua nascens, aconitum, helleborum nigrum, ocymum rubro flore imposueris, & Galatæ insulæ terram.* De *Antipathia* habe. Scorpionem & Crocodilum, simul atque alter alterum conspexerit, in mutua funera sponte rapi, id ab Ægyptiis proditum. Stellionem, visu quoque pavorem ipsi inferre, & torporem frigidi sudoris. Cum sol in Cancro est, serpentes ictibus torquere. A vipera devorari. A vespis, apibus & crabronibus non attingi, qui à scorpionibus percussi sunt. Reviviscere mortuum ajunt, si quis helleboro candido linat. De odio inter eos & aconitum, ita Plinius: *Hoc quoque tamen in usus humane salutis vertere, scorpionum ictibus adversari experiendo datum, in vino calido.*

Plin. H.

N. l. 20.

c. 12. l.

21. c. 23.

Plin. H.

N. l. 20.

c. 4.

Plin. H.

N. l. 35.

c. 19.

Antipa-

thia.

Plin. H.

N. l. 29.

c. 4.

Arist. H.

A. l. 8. c.

29.

Plin. H.

N. l. 25.

c. 10.

Plin. H.

N. l. 27.

c. 2.

calido. Ea est natura, ut hominem occidat, nisi invenerit quod in homine perimat. Cum eo solo colluctatur, velut pari intus invento. Sola hæc pugna est, cum venenum in visceribus reperit: mirumque exitialia ambo cum sint, duo venena in homine commoriuntur, ut homo supersit. Imo verò etiam ferarum antiqui remedia prodiderunt, demonstrando, quomodo etiam venenata ipsa sanarentur. Torpescunt scorpiones aconiti tactu, stupentque pallentes & vinci se confitentur. Auxiliatur eis helleborum album, tactu resolvente: ceditque aconitum duobus malis suo & omnium, &c.

Ufus in
Medici-
na.
Galen. l.
de The-
riac. ad
Pison. c. 9.

Magni est in calculo atterendo & pel- lendo usus. Combuitur à quibusdam, & cinis cum pane felicissimè exhibetur. Alii Olea conficiunt, inter quæ laudatissimum & mirabile, quod Matthiolo debemus. Habetur & apud Janum Damascenum confectio.

Diffe-
rentiæ.

Differentia Scorpionem, à forma, sexu, loco, quantitate, colore & viribus sumuntur. Formam si respicias est 1. *Gibbosus*, cauda pro corporis pusilli ratione magna, quam post se convolutam trahit. Pallidus videtur: sed aculeus admodum productus albescit. Omnium celerrimè, & calidum solum, venenum infundere, prodiderunt Arabes. Ad ictum, calor corporis in singulas ferè horas variat, & ex viridi flavo, albo, rubidoque alteratur: acuta febris affligit, lingua tumet, urina sanguine tingitur. Remedia vide apud Mous. 2. *Caudati* & non caudati, & vel unum habent aculeum vel duos. Qui paguros imitantur, splendescunt colore, & eadem quæ alii inferunt accidentia. 3. *Alati*, quos Mauritania alit, Lybiam dicit Lucianus. Alis sunt tenuibus ut Cicada. 4. *Non alati*, quos ibidem inveniri Strabo asserit. 5. *Paguror.* & *cancror.* instar, qui splendescunt colore sunt, & eadem quæ alii accidentia inducunt, vide infra in Differentiis de colore. 6. *Septem* vel *octo* nodis, qui sæviores. Sex qui benigniores. 7. *Caudati* qui vel unico muniuntur aculeo; vel duplici. *Excaudes.*

Plin. H.
N. l. II.
cap. 25.

A *Sexu* sunt 1. *Mares* graciliores, longiores, ventre, chelis & spiculo maculatiores, qui venenum habent infestius. 2. *Femine*, quæ majores, pinguiore, ventricosiores, placabiliores.

A *Loco* sunt 1. *Pescarens.* in Afr. à quibus icti continuo moriuntur. Ideò cives relicta temporis æstate urbe, ruri ad Novemb. usque mensē commorantur, si Leoni Africano fides. 2. *Aegyptiaci*, qui maximi, & statim interficiunt. 3. *Lybici*, qui vel *terrestres*, multis corporis vertebra insignes, vel *volatici*, de quibus antehac. 4. *Americani*, omnium minimi, sed maximè virulenti, si Africanos demseris. 5. *Castellani*, quos agricolæ, dum terram aratro scindunt, for-

micarum more congregatos, inveniunt, ubi per hyemem delitescunt.

A *Quantitate*. 1. *Minimi* sunt Americani. 2. *Maximi* Africani, & illi qui in India Orientali.

A *Colore* septem sunt apud Nicand. genera. *Primum* albicat, & minimè est lethale. *Alterum* ore est rufescente: ad ictum, vehemens ardor, febricitatio, & fitis intolerabilis sequitur. *Tertium* luridum & nigricans, cujus ictus inconstantem membrorum ictum facit, cachinnumque Sardonicum. *Quartum* colore ad viride inclinante. Ad ictum frigus & horror invadunt. *Septena* aut *novena* habet internodia. *Quintum*, lividum pallidumque est, amplo & distento ventre. Vescitur herba: & dente quoque mordet. Virus ejus Nicander *βυζοειδης* vocat, quod ab ipso vulnerato, homini bubo intumescit. *Sextum*, & *septimum*, ad differentiam ex forma pertinet. *Illud* cancro marino littorali simile est, corpore grandiori, orbiculari. Matthiolus nigros, ferrugineos, virides, in Arcinonensi comitatu vidit. *Hoc* ad Paguror. formam accedit, ex quibus in sicco cavernam aliquam ingressis, & postquam mortui sunt putrescentibus oritur. *Ælianus flammæum* vocat: quod pagurum coctione rubentem æmuletur.

Ælian.
H. A. l.
5. c. 26.

A *viribus* sunt 1. *Noxii*, de quibus in præteritis. 2. *Innoxii*, quales sunt in Noricor. subalpinor. regione, Pharo, Avaniensi territorio, Helvetiæ agris, & Germaniæ regionibus.

ARTICULUS II.

De Araneo.

PUNCTUM I.

De Araneis in genere.

ARaneum, seu Araneam, Isid. quasi ab aëre nutritam & natam esse vult, perperam. Sollicitè muscas capere scimus: scimus & coire, & ova ac vermiculos excludere. Melius cum Becman. ab Ebraicos *ארא* texunt deducas. Græcis *ἀράχνη* & *ἀράχνης*, *παρα το ἀραια ἴχνη ἔχειν*: ἢ *παρα τὸ εἶς τὸν ἀρα αἰσὴν τὰ ἴχνη*. dicitur. Alii *μυχαθην* muscatricem, Kiranides *Σήραφον*, Hesych. *σιβὴν* vocat. *ὀλιός* quoque nonnullis araneus, *φάλαγξ* & *φάλαγγιν* pro araneo quovis sumuntur, *Lydiam* & *aridam* Juvenalis vocavit. Illam propter Arachnen puellam, quæ in hoc insectum à Pallade immutata dicitur. Hanc, quod telam aridam texat. *Audax* est Claudiano, quod cum Pallade congregi ausa fuerit.

Nomen
Aldrov.
Hist. Inf.
l. 5. cap.
12. Mous.
Theatri
Insect.
l. 2. c. 11.

Caput omnibus minimum, excepto uno, Descri-
quod ptio.

quod gradissimo capite Plinius esse dixit. Omnibus terna in cruribus internodia, quibusdam bini pedes prælongi accedunt. Nam omnes ejusdem longitudinis habere, diversitas operarum innuit. Quibusdam fila quæ neverunt, attenuant, & in longum protrahunt: aliis eadem in telam deducunt, ac invicem conjungunt: aliis denique per eadem prorepunt, & cum volunt, ex iis ceu immobiles se suspendunt.

Locus. Nulla ferè non regio Araneos alit. Gaudentius tamen Merula in vetusta prope Gratianopolim in Gallia turri non inveniri, immittos emori, author est. De *Phalangis* in *Differentiis* agitur.

Vitus. *Vicitant* mulcis, asilis, tabanis, vespis, sæpè & parvis Lacertis. Nihil conficere vel recondere, author est Aristoteles. Quicquid ceperint, foras fugendo evaporare. Filo suspendere, alii existimant.

Generatio. Ex feminibus aëriis situ & corruptione putrefactis generari inde colligere licet, quod novissimæ ædes, primo ferè quo dealbantur die, eorum corporibus telisque scatent. Propagatio plerumque coitu fit, cujus actio & desiderium fere totum verdurat. Tum retis mutua & repetita attractiuncula, venerem quasi accendunt: continuo inter trahendum propius accedunt, tum denique averfis chunibus quia ille coëundi modus, (ob globosam corporis formam) maximè erat conveniens. De *Partu* ita Aristoteles: *Parit vermiculos pusillos primum. Totius n. mutatione fiunt, non ex parte. Subrotundi per initia sunt: cum peperit, incubat, ac figurat tribus diebus. In tela sua parit omnes: sed partim in tenui & brevi, partim in crassiore & alia insinuata: nonnulla etiam aliqua ex parte circumdantur à tela. Non omnes aranei simul generantur: statim nati & saliant & filum emittunt. Humor idem in vermiculis attritis, & in juveniculis araneolis; quippe crassus, candidus. Circiter quater septenis diebus absoluti fiunt. Vifa ova multa, modica, livida, exiguis maculis aspersa, mollia, viscida. Vifa & ex unico ovo multi prodeuntes foetus, tam exigui, ut vix oculis percipi queant. Vifus denique sub captæ araneæ alvo, magnus ovorum, adeo exiguorum ut atomis comparare licuisset, candidorum, & quæ digito compressa, crepitum excitabant, cumulus.*

Arist. H. *A. l. 5. c. 22. ed. Scalig.*

Pin. H. *N. l. 11. c. 48.*

Aldrov. *l. c.*

Antipathia. **Plin. H.** *N. l. 11. c. 24.*

Cum stellione, lacertis, & serpentibus dissident. Lacertor. catulos venantur, hos primum tela involventes, & tunc demum labra utraque morsu apprehendentes, amphitheatrali spectaculo cum contigit. Libratidem, verba sunt Plinii, se filo in caput serpentis porrectæ sub umbra arboris suæ, tantaque vi morsus cerebrum apprehendit, ut stridens subinde, ac ver-

tigine rotata, ne filum quidem desuper pendentis rumpere, adeo non fugere queat: nec finis ante mortem est. De *Præfagiis* hoc habe: ruinis imminenti- bus cum telis primos cadere: incremento omnium futuro, telas alius tollere, & quia sereno cœlo non texunt, nubilo texunt, multas araneas imbrum signa esse. Sub *Leuctricæ* pugnæ tempus, albas circa templi valvas texuere telas: ad orientibus fines Macedonibus nigro opere omnia complevere.

Plin. H. *N. l. 8. c. 24. & l. 11. c. 24.*

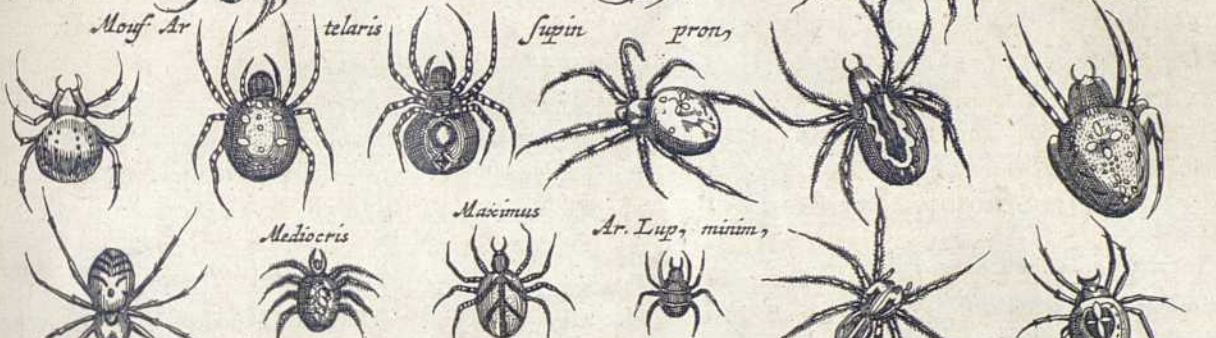
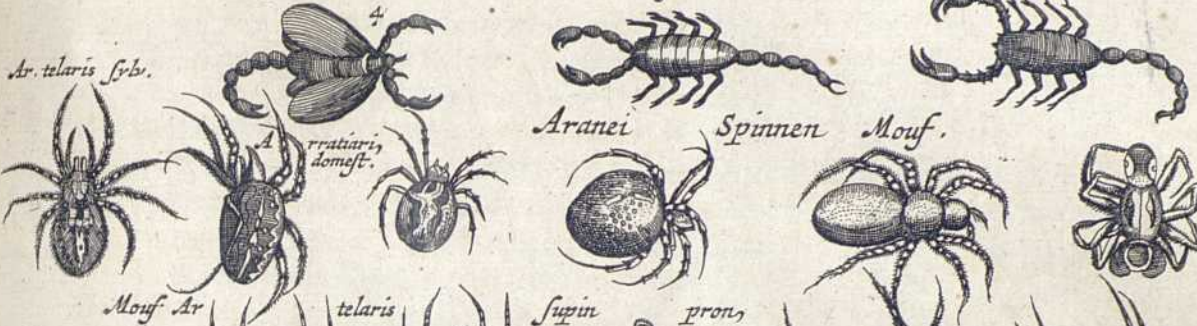
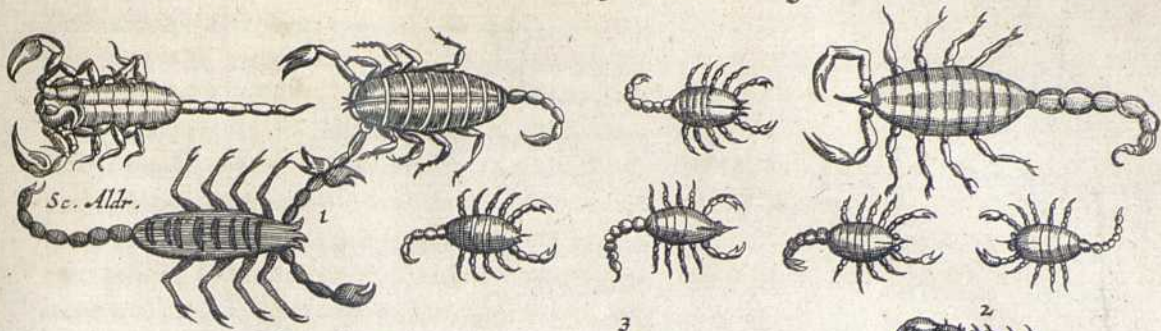
Pausan. in *Beoticis.*

Ingenium solum texturæ artificium testatur, quod in tertio genere post Aristotelem Plinius elegantissimè describit. Orditur, inquit, telas, tantique operis materia uterus ipsis sufficit, sive ita corrupta alvi natura stato tempore, ut Democrito placeat; sive est quadam intus lanigera fertilitas, tam moderato ungue, tam tereti filo, & tam aequali ducit stamina, ipso se pondere usus. Texere à medio incipit, circinato orbe subtegmina (araneæ) annectens: maculasque paribus semper intervallis, sed subinde crescentibus, ex angusto dilatans, indissolubili modo implicat. Quanta arte celat pedicæ scutulato rete grassantes, quàm non ad hoc videtur pertinere cribrata pexitas telæ, & quadam politura arte, ipsa se tenax ratio trama? (villosa & lanuginosa filorum natura) quam latus adflatus non ad respuenda que veniunt sinus: derelicta lasso prætenti summa parte, ut arbitrari licet illa que difficile cernuntur: atque ut in plagis lineæ offensa præcipitant in sinum? Specus ipse qua concameratur architectura, & contra frigora quanto villosior? quàm remotus à medio, aliudque agendi similis? inclusus vero sic, ut sit nec ne, intus aliquid cerni non possit? Age firmitas quanta irrumpentibus venis? qua pulverum mole degravante. Latitudo tela sæpè inter duas arbores, cum exercet artem & discit texere: longitudo fili à culmine ac rursus à terra per illud ipsum reciprocatio, subitque pariter ac fila deducit. Cum vero captura indicit quàm vigilans & paratus ad cursum? licet extremum hæreat plagii, semper in medium currit: quia sic maximè totum concutiendo implicat. Scissa protinus reficit ad polituram sarcians. Namque & catulos lacertar. venantur: hos primum tela involventes, & tunc demum labra utraque morsu apprehendentes, amphitheatrali spectaculo cum contigit. Faminam putant esse que texat, marem, qui venatur; ita paria fieri merita conjugio. At Aristot. faminam & venari & texere scripsit. Flandris ideò similes Scaliger facetè dicit, qui otiose agitant: mulieres negocia exercent. Novam verò telam mane & vesperi textit: illudque tam firmum, ut ex alto se filo demittens, parieti vel arbori adeo affigat, ut ne ab

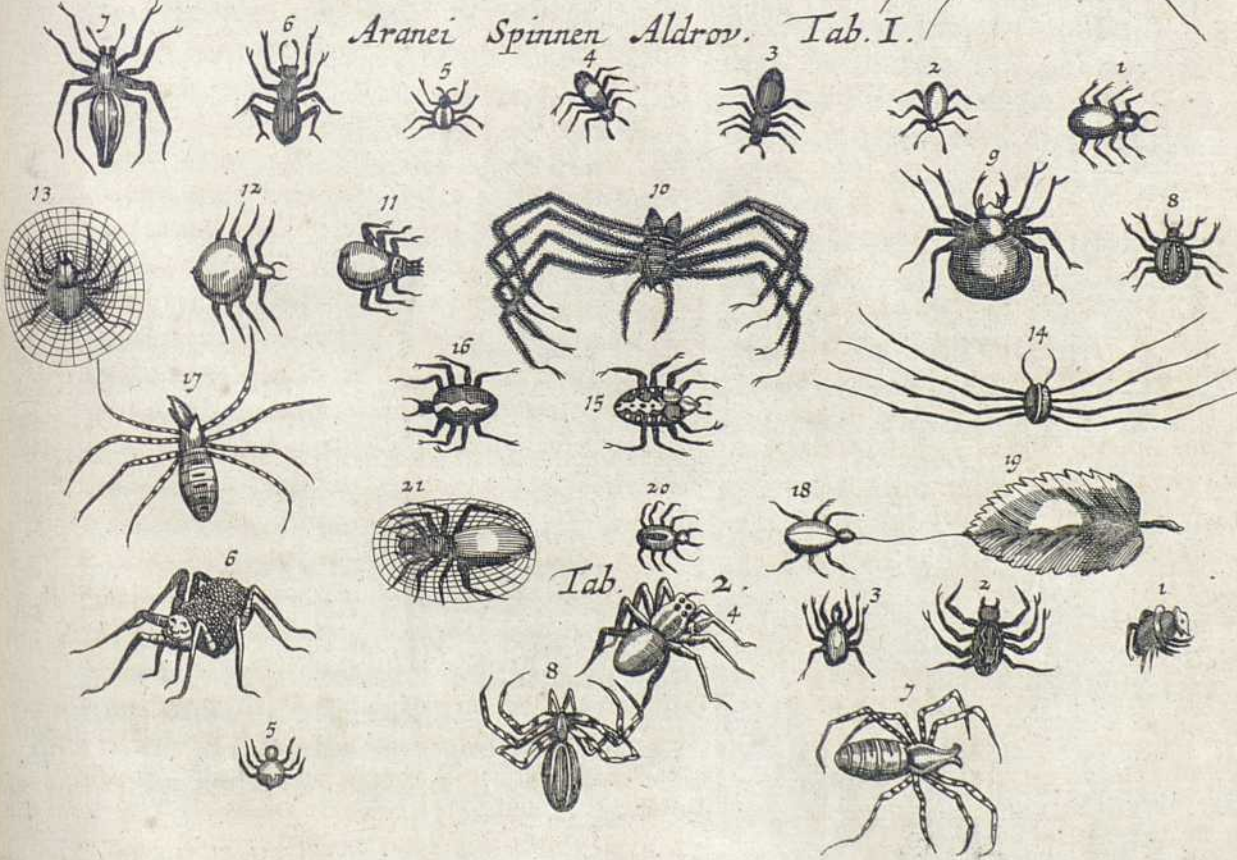
Ingenium. **Arist. H.** *A. l. 9. c. 39. Plin. H.* *N. l. 11. c. 24.*

Scalig. ad **Arist. H.** *A. l. 9. c. 62. f. 203.*

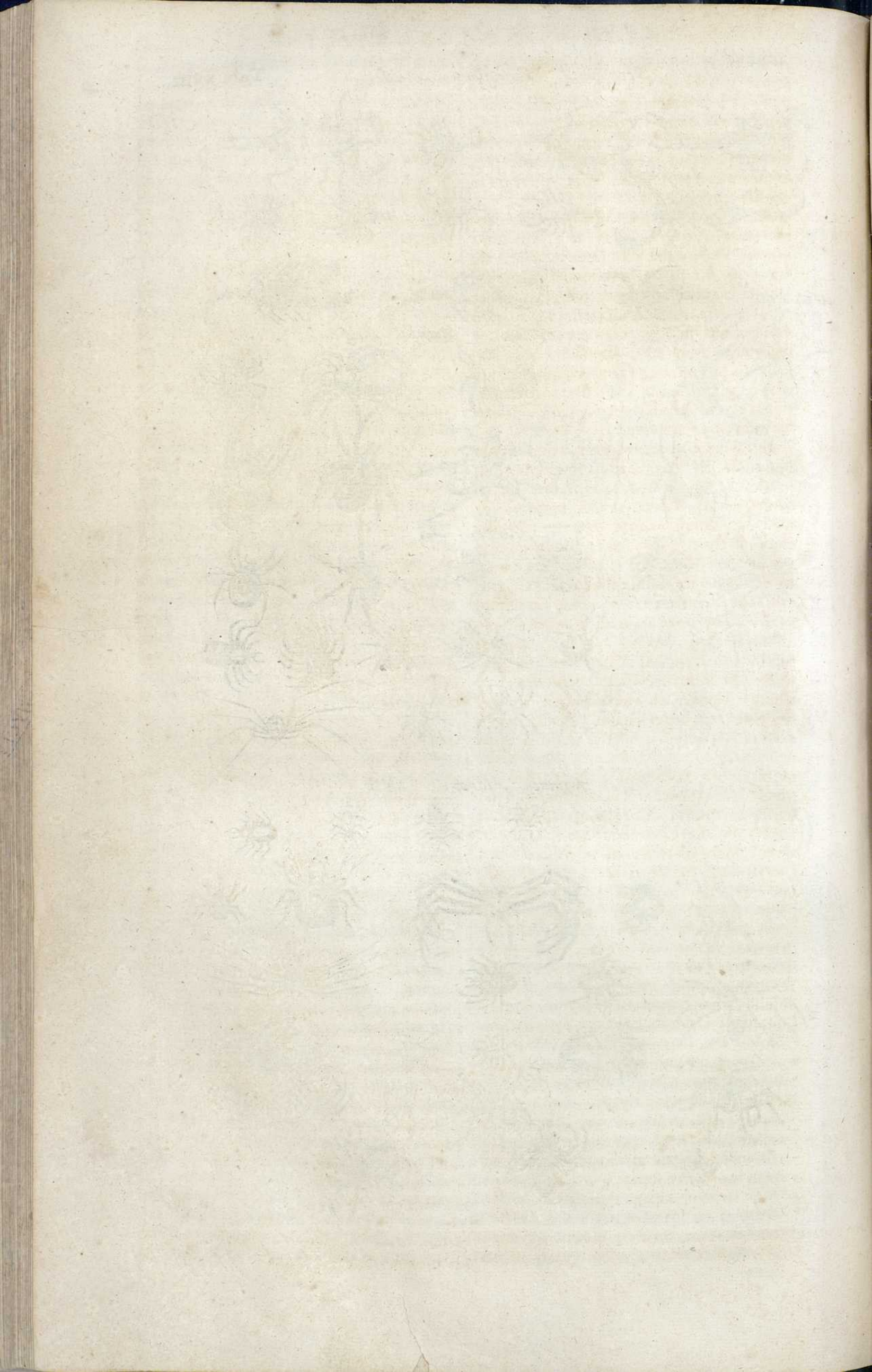

Aranei Spinnen Aldrov. Tab. I.

Arist. l. c. ne ab imbre vel ventis detrudatur. *Μακροσχι-
λας* de imo loco se suspendit, ut inde
bestiolæ irretiantur; minor superiore loco
excubat, in exiguo se telæ foramine ocul-
tans. Sensus esse exquisitissimi vel exinde
colligas, quod in medio suæ telæ residentes,
Muscam in remotissimam etiam partem im-
pegisse sentiant.

*Nocu-
menta &
Remedia.*
De *Nocuentis & Remediis* in Differen-
tiis exactè agetur. Oleis & vitibus sunt
inimici, domosque conspurcant. Demorso
penis erigitur. Si quis casu devoravit, vinum
melissæ superbibat necesse est. Prodest &
resina abietis sumpta. Morsui allium cum
ruta permistum & ex oleo tritum feliciter
superimponitur. Huc emplastr. de mu-
scis, adeps humanus, sanguis testudinum,
cinis unguis arietinæ, stercus capræ dissolu-
tum, cerebrum capi cum pip. in vino dulci
sumtum, &c. faciunt.

Ufus.
In *Cibis* ap. quosdam fuisse admiratione
non caret. Fit cujusdam meretricis tempo-
re Alex. M. quæ à juventute araneis nutrie-
batur, mentio. Meminit & Albertus Colo-
niens. cujusdam puellæ. Sed & Heroïna
quædam ap. Anglos, teste Mouf. eis non
abstinebat. Notat & Cardan. triennem.

*Mouf. Th.
Insect. l.
5. c. 15.
Cardan. de
variet. rer.
l. 8. c. 40.*
In *Medicina* haud contemnendi sunt usus
tam *aranei*, quàm *telæ*. *Aranei* faciunt ad
quartana aversionem, si alutæ vel nucis pu-
tamini inclusi, lacerto aut collo appensi
fuerint: quod per experientiam verum fuisse
scripsit Pennius. *Ad auris dolores*, si
oleum cui incocti tres auri immittatur, vel
succus eorum exprimatur. Plinius aceto
macerari, conteri, & cum croco immitti
debere scribit. *Ad uteri suffocationem*, si ce-
ratum ex iis confectum umbilico superpo-
natur. *Ad suppressam alvum*, si cum filo de-
scendens, sinistra manu apprehensus & con-
tritus, umbilico appositus fuerit. *Adstringi*
ajunt, si ascendentem ita adhibueris. *Ad*
Condylomata, si dempto capite pedibus-
que infricetur, &c. *Tela* adstringit, refri-
gerat, ficit, glutinat, & nihil putre-
scens diu subesse permittit. Ideo hæmor-
rhagias, dysenteriam, & alios fluxus sistet.
Emplastri febrifugi compositionem apud
Strobelbergerum ingreditur. Cum oleo
imposita, articularum vulnera consolidat.
Ingreditur unguentum contra serpiginem.
Condylomata, alligata absumit. *Verru-
cam* si rudior in pilæ formam convoluta,
& verrucæ imposita, accendatur, & in cine-
res ibidem redigatur. Paratur apud Ægy-
ptios ex multis araneis & telis medicamen-
tum, cum oleo rosaceo linimenti instar: vel
araneas in ipso oleo incoquant, quo calido
carpum ambarum manuum inungunt.

*Schrod.
Pharm. l.
2. c. 53.*

*Prosp.
Alp. l.
4. de Me-
dic. Æ-
gypt.*

PUNCTUM II.

De *Araneorum Differentiis*, & primò
de *Innoxiiis*.

DE Araneis dicturis occurrit Moufe-
tus. Hic enim Araneos eleganter, in
Noxios seu *Phalangia*, & *Innoxios* qui vel
Domestici, vel *Subdiales*, distinguit. Utro-
que denique in *Retiarios*, *Telarios* & va-
rios dispescit. Omnes cum ætate majo-
rem acquirere peritiam, lanis inclusos, ti-
nearum generationem augere, & senectu-
tem quotannis sæpius exuere addit. Apud
Aristotelem tria habentur genera. *Primum*
mordax: *alterum* luporum: *tertium* eru-
dita operatione conspicuum, de cujus tela
superius diximus. Aristoteles *σοφιστικόν* &
γλαφυρότατον, sapientissimum & elegantissi-
mum dixit. Aldrovandus à se obser-
vatos duabus tabellis expressit. Nos, ne
quicquam omittatur, utrumque conjun-
gemus.

Ex *innoxiiis* ergò, de *Domesticis* jam in
genere ex parte actum est, qui omnium
maximi *subdiales* à rapacitate venatorum, &
Lupor. *λύκων* nomen acceperunt. Horum mi-
nimi non texunt: qui verò major est, aspe-
ram parvamque telam apud terram aut se-
pes orditur. *Cavernarum* exigua vestibula
prætendens, & primordiis telar. intus po-
situs, observat dum aliquid in te la offendens
commoverit, mox accurrit ut capiat.

Ex *Retiariis* unum maximum vidit Mou-
fet. *Corpus* illi spumeum ovali ferè figura.
Caput sub ventre exiguum & forcipatum.
Dorsum variis maculis candidantibus orna-
tum. Brevi tempore à pisi magnitudine ad
eam crassitiem ascendit. Inter rosarum ra-
mulos autumnò rete expandit, & muscas,
culices &c. mira dexteritate fune attracto
illaqueat.

Telarii vel *subtilem* telam texunt, vel
mediocrem, vel *vilem*, *crassam*; rudem
& deformem. *Priores* sunt *Domestici*, ex
quibus unius, fusci coloris, & cujusdam
si inter oculos solemque ponatur, pellucidi-
tatis. Ex illis qui *Mediocrem* texunt est
Agrestis seu *Sylvestris*, qui in sepibus cum
sago linteamen expandit. *Corpus* ipsi fu-
scum, leniter hirsutum. *Pedes* polymiti,
nigris & albis maculis seriatim varii. Os for-
cipatum, accetabulis munitum. Puncta in
capite supra os duo, albicantia, forte oculo-
rum vice. *Tela* ne pluvias quidem trans-
mittit. *Filum* ducit & quasi in fasciculum
colligit *hic Campestris*. Pennius eum in
Colcestrensi agro inter *Origanum* muscis
insidiantem observavit. *Corpus* est globi
æmulum. *Dorsum* quindecim maculis no-
tatum. *Anus* quadrangularis & nigra. *Pe-
des* pioximo descripto similes.

*Arist. H.
A. l. 9. c.
62. ed.
Scalig.*

*Differen-
tiæ.
ex Mouf.*

*Mouf. Th.
Insect. l.
2. c. 11.*

*Moufet. l.
2. c. 14.*

Huc spectant tres *subdialium* species. In murorum rimis degunt. Sordidam & parvam telam texunt, & extra speluncam spe prædæ longè vagantur, eandemque correptam in antrum trahunt. *Maximus*, inquit Mouf. fusco est colore, caput illi quasi ovale, corpus globosæ ferè rotunditatis, utrumque latus duæ parvæ ac breves lineæ albæ exornant, circa medium dorsum colore est magis albicante: pedes habet ex nigris fuscisque maculis pulchre varios. *Medius* minor est tinctura *grisea*. Spinam albæ tres quasi margaritæ illustrant, quarum quæ collo proxima, major & longior. *Tertius nigrior* videtur, dorso crucem gerens transversam, rectangularem altissimam, ideoque à quibusdam Sanctus vocatur. Eluporum hos esse genere conjicio, quia currunt cum saltu quodam, & voracitatem miram produnt, nihil enim in crastinum reponunt, sed omnes uno die prædas absumunt. Cinereum hujus generis vidit Gesnerus.

Mouf. l. c. p. 234.

Ex variis sunt *Longipedes Nigri*, *Albi* ex atro rufescentes, & *Rubri*, de quibus idem Moufetus ita: Sunt præterea Aranei *Longipedes* inordinatæ rudissimæque telæ artifices. Campestem corpore ferè globoso & fusco, graminicolam, ovisequum, Angli Shepherd sive opilionem nominant, vel quia ovium consortio gaudet; vel quòd agros illis refertos, pastores noxa & veneno carere (est enim & ipse tam intus quàm extra sumptus, animal innoxium) existimarent. Sunt adhuc plures Araneorum species. Est enim araneus quidam *niger* breviusculis pedibus, ovum sub ventre niveum secum portans & celeriter currens; rupto ovo araneoli multi egrediuntur, qui cum matre ad pastum omnes unà procedunt; vesperi verò parentis dorso conscenso requiescunt. Hunc verrucis asperum credidit Pennius, donec stipulæ contactu araneolorum descensum planè viderat. In putridis quoque & cavis arboribus Aranei nigerissimi, magno corpore, pedibus brevissimis, cum Afellis & Julis habitantes. Vidimus item (inquit Gesnerus) totos albos, compresso & latiusculo corpore, in flore Oreoselini, in rosis atque in gramine, pedes illis tenuissimis longissimi, os macula, latus verò utrumque rubicunda linea notatur. Venenatum credit, quia certopithecum ejuseu penè exanimem vidit, & vix oleo infuso liberatum. Novimus quoque oblongo corpore araneos & acuta cauda ex atro rufescentes, veluti etiam virides. Sunt & rubri duum generum. Unum majus in terræ cavernis tantum habitans, pectore miniato, pedibus ex rubro flavescens, cauda atque ventre ex fusco colore ad flavum nonnihil tendentibus. Aliud genus valde minutum, redivio ovili minus, (intense veluti ex Cocco) rubens. Sex tantum pedes habet, ut

monstrum aranei referat: caput illi araneis simile, sed parvum valde. Intra terram habitat, rudissimam telam operans, & indigestam; quandoque foris oberrat, & in præda captanda magnam agilitatem monstrat.

Aldrovandus suos duabus, ut dixi tabellis expressit. In *priore* viginti & unum delineat. *Prior* è parvorum genere est, corpore crassiusculo ac oblongiusculo, pedibus octo instructus, totus cinereus, parvam telam, araneum lautum vocant. *Secundum* pictus minimorum generis, totus est viridis, Araneus pratensis nuncupatus. Numero 8. Araneus est pedibus brevibus, totus subcastaneus, assultim ingreditur, arbitrorque cum esse, quem Pulicem Aristoteles nuncupavit. Eiusdem generis est, ejusdemque coloris, qui *quarto* numero datur. Ex minimis est *sextus*, campestris, rotunda alvo, alboque pectore vero castaneo, tribus albis notato punctis; cum totidem nigris notetur alvus: pedibus tenerrimis, longiusculis, telam textit oblongam, in medio, quo residet, rotundam. *Septimus* totus viridis, & ipse pratensis, protenso corpore, & acuta alvo, lineis candidissimis quinque insignita. *Octavus* ex minoribus est, brevissimo corpore, alvo admodum orbiculata, crassissima proportione corporis, pedibus mediocris longitudinis, totus nigricat. *Nonus* corpore maximo, at brevi & compacto, adeo ut vix pectus ejus sit conspicuum, figura marsupium æmulatur, totus ruberrimi coloris. *Decimum* lautum quoque dicunt, alvum habet bifidam, qualem in aliis non invenias, pedes verò qui hirsuti sunt, illius quam pictor expressit proceritatis ac crassitie. Color ei cinereus, maximè in pedibus, corpus enim nonnihil ad castaneum inclinat, & punctulis candidissimis undique maculosum est. *Undecimus* quasi triangulari alvo, totus flavescit, quemadmodum *duodecimus* huic postremo congener, totus candicat. *Decimus tertius* albo, & cinereo fusco variis telam textit, parvam, rotundam & subtilem ex mediocrium genere. *Decimus quartus* admodum exiguus, rotundus, coloris flavi, longissimos habet & subtilissimos pedes: agros colit. *Decimus quintus* corpus habet rotundum, videturque pectore carere, colore est subluteo & subviridi, maculis tortuosis, serpentium gyros æmulantibus variis. *Decimus sextus* idem forte est, licet paulo minor. *Decimus septimus* pratensis est, corpore procerò, pectore candido, alvo flava, pedibus crassis, quorum penultimi cæteris paulò sunt breviores, nulla in omnibus apparent internodia; antennis caret. *Decimus octavus* sex tantummodo pedibus instructus folliculum textit candidum, sicuti in expressio hic mori folio videre licet, unde aranei generis esse vix credo, corpore Araneis simile animal-

Differen-
tiæ. ex
Aldrov.
Aldrov.
de Inf. l.
5. c. 12.

animalculum est, cinerei coloris. Numero 20. expressus ex minimorum genere, colore ex castaneo, lineis duabus flavis per alvum notatus. Postremus in hac serie, capite, pedibus, & pectore aterrimis, alvo ex albo cinerea ad majorum genus redigitur. E phalangiorum genere videtur.

In *secunda tabella* novem sunt *aranei*. *Primus*, terrestris quoque dici potest, quia terram gabitat è Pulicum genere, salit enim. Corpus habet breve & breves etiam pedes, ex cinereo fuscus totus. Secundus hujus ordinis corpore est atro, albo variante, grandi capite, candicante, brevibus antennis, pedibus cinereis. Tertius exiguus, subalbidus ad luteum vergens, maculis variegatus nigris. Quartus araneus foemina prolem tergo ferens, sed ea orbata: corpore procerò, pedibus crassis, crassissimo item pectore. Quinto loco exprimitur ejus foetus. Sextus idem forte qui quintus, prole tam numerosa onustus, ut quadam hirsutiae villosus esse videatur. Proliger dici potest, color ex leucophæo ad atrum vergit: *Septimo* & *octavo* loco pictus Araneus pronò & supino corpore, ἀρχοπέλας dici potest, atro enim & luteo variat. *Nonus* est ex minimorum genere totus flavus alvo triangulari.

Addamus hic *Indicos*. In Cumana adeò firmas telas texunt, ut difficulter disrumpanantur. Alibi adeò virides ut serico ejusdem coloris æquari possint. In Hispaniola ipsi aranei pilas lusorias corporis magnitud. æquant, si Oviedo credimus. In *Brasilia* sex species observavit *Maregrav.* *Nhamdúi* nempe, *Elegantissimum*, *Elegantissimo similem*, *Fabæ magnitudine*, *Muscar. magnitudine* & *Pisí quantitate*, quos etiam ita describit.

Nhamdúi Brasiliensibus, araneus magnitudine Cicindela, clypeum in dorso gerit triangularem, splendidissimum, in laterum circumferentia sex conis acutis præditum albi coloris, cui brunnae maculae immixtae. Ad os habet denticulos duos & splendidi coloris, incurvatos.

Elegantissimus Cicindelam superat magnitudine, corpus vix semidigitum longum; anterior ejus sectio minor continet crura octo, duobus internodiis constantia, ferè digitum longa, ex flavo & brunno variegata. Posterior sectio major: prior tota argentea, splendens: posterior ad medietatem etiam toto argentea, & in hac ponendo posteriorem partem deorsum, quasi facies humana egregiè apparet, quasi sculpta & argento esset obducta: reliqua medietas quasi ex argenteo & brunno glaciata. Similis quoque, mixtus color inferiori corpore. Inveniuntur & duplo majores.

Elegantissimo similis, major est eo. Anterior sectio corporis parva, magnitudine feminis cannabin. sed paulo longior; posterior avellanam majorem æquat: & an-

terior sectio ut & posterior ad medietatem argentei coloris splendidi, ultima posterioris medietas flavi & maculis duabus argenteis notata, in quolibet latere una; cæterum in flavo illo subtilibus lineis fuscis variegato, varia sibi imaginari quis potest. Crura octo variegata expallide flavo & fusco omnia in anteriori sectione: tenacula adhæc duo prope os ejusdem coloris. Telam facit more cæteris communi.

De *Araneo fabæ magnitudine* hæc habet. Araneus alius fabæ magnitudine, frequentissimus in ædibus: Prior corporis sectio subrotunda æquat pisum, altera longior & fabæformis. Crura habet octo, in quolibet latere quatuor, sesquidigitum longa, tribus internodiis constantia & quartum est insertio in corpus. Anteriorius etiam duos propedes habet, vix quartam partem crurum longos, quibus apprehendit: duos denticulos nigròs, ut maximus. Totus est coloris ex flavo, albo & saturato rubro instar holoserici fusci detriti: pilosum corpus, uti & crura. In superiore corpore magnas habet maculas nigras: crura quoque per intervalla punctulis nigris notata. Hi quoque Aranei cutem exuunt, ut major ille. Foetus in orbiculari folle sub ventre progenerant. Noctu texunt. Reperiuntur & hujus speciei dimidiæ magnitudinis.

Araneus paulo major muscis vulgaribus, cinerei coloris, hirsutus instar holoserici. In lateribus nigro serico vestitur. Crura habet sex, brachia duo, quibus apprehendit, cinerei in totum coloris, punctulis nigris.

Araneus pisí quantitate, testa clypeata sexangula argentei coloris, cum maculis nigris elegantissimis tegitur. Capitulum & crura sunt nigra.

Placet & *Hernandi* Araneos proferre, quorum undecim habentur genera. *Primum* genus *Teacoltotatl* seu stercoreis araneus vocatur, mediocri corporis magnitudine & colore, inter nigrum & fuscum constants. *Secundum* quod majus, *tocamaxacualli* dicitur eodem colore. *Tertium* vocat *zintlatlauhquei*, minus prædictis, ac nigri coloris, valde venenatum, & quod contusum admotumque dicatur lateris sedare dolorem. *Quartum* *zintlatlauqui* nuncupatur, quod etsi toto fere corpore nigrescit, macula tamen rubea insignitur. *Quintum* dicitur *tocamaxacual* corpore magno, fulvo atque hirsuto, difficile sanabilia infligit vulnera, quæque (si cicatrice obduci contingat) aliis atque aliis locis renoventur, eademque non morsu aut ictu excitata, sed incessu, confricatione & redditis alvi excrementis. *Sextum* omnium maximum *tlalhoctel* coloris nigri pallefcentis atque cinerei est. *Septimum* *ocolototatl*, ita nominatum, quod tigris pellem colorum quadam varietate tenus imitetur. *Octavum* est

Maregr.
Hist. Bras.
l. 7. c. 3.

Maregr.
l. c.

Nier. H.
E. l. 13.
c. 28.

Hoitztocatl seu araneus spinosus, morfu dementat, superiore & media corporis portione ater cætera luteus, forma aculeata & similis tribulo, inde impetravit nomen

Idem l. c. c. 25. 26.

Hoitzli spina est. *Nonum atocatl* seu araneus versans in aquis, rubro, aureo & nigro variatum colore telam ducens magna ex parte, vitamque agens juxta plantam vocatam ab incolis metl, levissimi atque innocentissimi ictus, mirum qua dexteritate opus peragat, filis hinc atque illinc distinctis, & in orbem velut circino quodam compositis staminibus, deinde verò intexto atque stipante subtegmine. *Decimum* excellit columbinum ovum *abochtocatl*. Alii *quitlahochocatl* dicunt. In tanta mole nullius veneni est. Aliæ apud Caribes araneæ exæquant dimidium malum citreum, sed cruribus exiguis. Dentes illis longi & acuti. Elaborant telam fatis constantem (posset foeminis pro calanticis) & cum ora seu fimbria texunt. Ab luj potest & alba redditur. In aliquorum telis si passer incidat aut alia volucris, irretietur. *Undecimum* *Lavalava* Aranei parvuli sunt; aureique, & punctis rubris distincti. Vulnus est noxium, ictusque agit in insaniam, membrisque subinde stuporem inducit, non sine anxietate & dolore. Præsidium est rubæ prioris *tambalaguifæ* & *pilipoc* singulorum tres obolos tundere, atque ex vino palmarum resolutos deglutire; aut oleum cujus mixtionem narravit Franciscus Hernandus inter plantas novæ Hispaniæ, illinere vulnere. Cavendum tamen primis tribus diebus à potu; aut si bibendum sit, vinum palmarum aut nostratum, quod præstantius est, sumendum; præterea ab aëre & sole. Vivunt in pratis herbiferis Philippicarum insularum.

Idem c. 27.

Idem c. 15.

Nieremb. l. c. c. 24.

PUNCTUM III.

De Phalangiis & Tarantula.

Tantum de innoxiiis Araneis, *Noxii* Phalangia vocantur. Nomen accepit, quod internodia terna in cruribus habeant. *φάλαγγες* enim digitorum internodium propriè significat. Italiæ ignotum inquit Plinius: ac nunc tota meridionalis ora illis abundat. Singula in reti pariunt, & magno numero incubant: cumque ipsa proles increverit, matrem amplexa interficit & ejicit. Nec parcat patri si ceperit. Foeminam enim incubatu adjuvat. Pariunt autem & trecentos. Æstate duntaxat venenati morsus esse Alexander ab Alexandro prodidisse ait Mousetus: quod tamen de Tarantula duntaxat sumendum est.

Plin. H. N. l. 29. c. 4.

Alexand. ab Alexand. Genial. diar. 2 c. 16. Differentiæ.

Circa specierum enumerationem haud

levis est inter Authores differentia. Plinius, similis *Formica*, *Lupi*, *Rhagionis*, *Asterionis*, *Tethragnatii* mentionem facit. Aëtius sex genera enumerat, *Rhagium*, *Lupum*, *Formicarium*, *Cranacalaptum*, *Sclerocephalum*, & *Scolecium*. Nicander illis quæ Plinius attulit, addit *Rhoga*, *Cyanci*, *Agrostis*, *Dysderi*, sive *Sphæcium* & *Formicarium*. Basilius decem Phalangiorum genera dicit, sed non describit. Avicenna, in *Egyptiacum*, *Nigrum*, *Rutilum*, *Rachen*, *Album*, *Citrinum*, *Uveum*, *Formicarium*, *Cantharadeum*, *Vesparium* & *Orabaten* distinguit. Nos sedecem eorum genera, nempe *Formicarium*, *Venatorem*, *Rhagium*, *Stellatum*, *Cæruleum*, *Sphæcium*, *Tetragnathium*, *Cantharideum*, *Ervestre*, *Cranocalaptum*, *Sclerocephalum*, *Scolecium*, *Lanuginosum*, *Appulum* seu *Lentiginosum*, *Cretense*, & *Brasilianum* ponemus; iisdemque illa, quæ Mousetus minora phalangia vocavit, cum similibus adjiciemus.

Aëtius l. 3. c. 11.

1. *Formicarium*, seu *Myrmecion*, prægrande, est formicæ simile sed multo majus; ruffo capite reliquâ corporis parte nigra, albis intercurfantibus respersum guttis. Aëtius, cervicem cineream facit, dorsum veluti astris insigne. Ad ejus morsum adeò somno obruuntur ægri, ut in sempiternum *παισιήριον* tandem incidant.

Plin. H. N. l. 29. c. 9.

2. *Venatorem*, Nicander *ἀγρῶσον*, Aëtius *λύκων*, quod Aldrovandus qui cum Pulice Aristotelis eundem credit, non probat, vocat. Muscas, vespas, culices, apes, tabanos, vespas venatur: & inde nomen sortitus est. Corpore est lato, volubili, rotundo. Circa os tres eminentiæ enascuntur. Partes circa collum incisuram habent. Doloris expertem plagam infert.

Aldrov. l. c.

3. *Rhagium* ut Aëtius vocat, sive Nicandro, sive Æliano, ab acino uvæ nigrae similitudine dicitur. Figura est rotunda colore nigro, splendente corpore & globoso, pedibus brevissimis (apud Ælianus *μικρὰς πῖδας* lege) & quasi imperfectis, ore sub albo dentato. Accumulatis pedibus movetur, & velocissimè incedit. Non multum ab Aristotelis *Mordace*, abludit. Ab ejus morfu exiguum quidem vulnus, sed genæ & oculorum inferiores partes rubescunt: totum corpus inhorrescit: urina emittitur, & semen profunditur. Æliano Lybicum duntaxat animal est.

Ælian. H. A. l. 3. c. 36.

4. *Stellatum*, idem cum Rhagio esset, nisi stellatis quibusdam & virgulis niveis, pinguibus illis & lucidis distingueretur. Solus ejus Plinius post Nicandrum meminit. Icti enervantur & elumbes fiunt.

5. *Cæruleum*, Cyaneum, Plinius lanugine nigra hirsutum sed perperam vocat: Nicander *πιδμοίον*, quod sublimibus utrinque & longissimis pedibus incedat. Ictus ejus

ejus vomitum araneosum, lypothimiam, coma & mortem concitat.

6. *Sphesium*, Vespiforme, Nicandro ἰσοδύνη, à crabrone rubicundo penna ton- tum differt, & vehementer ruffescit. Solo tactu venenum ingerit: & speculum crystal- linum levi transcurso, Scaligero teste, con- fregit. Lento veneno tabem inducit.

7. *Tetragnathium*, corpore est latiore, subalbulo, pedibus scabris. In capite duo prominent tubercula, unum rectum, al- terum latum, ut videantur ora duo & max- illas quatuor habere. Magnus eorum cir- ca Arrhatam in India numerus, exitio in- colis fuit, ut *Ælianus* prodidit. Unum est cinereum, posteriore parte candicans, quod telas muscis in parietibus latissime pandit. Aliud, cui caput medium linea una alba, & transversa altera distinguit. Locus ab eis percussus inalbescit, mem- brum ad articulos gracilescit. Cinereum Nicander morsu venenum infundere negat.

8. *Cantharideum* parvum est, specie Cantharidi simile, colore flammeo ruber- rimo. Invenitur messis tempore in legumi- nibus. Pustulas excitat, mens perturbatur, lingua balbutit, &c.

9. *Ervestre*, quod in ervo provenit. Ea- dem quæ præteritum edit: & equos devo- rantes, juvenaque, siti exardescere, media- que crepere censetur.

10. *Cranocalaptes* Dioscoridi κράνακαλάρτης, quia prætereuntium capita ferit, seu per fi- lum descendat, seu se præcipitem det. Pha- lænæ papilionis specie est, capite nutabun- do, ventre gravi, corpore oblongo, colore viridante. Aculeum in summo gestat. ἐν τοῖς κούροις τῆς πελοποννησίου, καὶ τῆς ἑξαιτίας αὐτῆς ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ θανάτου. Unde Scholiastes nobis insinuare videtur, alatum esse. Quidam Tarantulam esse opinantur. Plinius lethi- ferum nimis ipsius vulnus ponit: Nicander & *Ætius* nullo negotio sanari.

11. *Sclerocephalum*, caput habet saxi du- ritie: totius corporis lineamenta illis animal- culis similia quæ lucernas circumvolitant.

12. *Scolesium* longiusculum est, & ma- culis quibusdam, præsertim circa caput, va- riegatum. Earundem cum Cranocalapte & Sclerocephalo virium.

13. *Lanuginosum*, grandissimo est capi- te: quo dissecto inveniri dicuntur duo vermiculi, qui mulieribus, corvinâ pelle ante sobolis ortum adalligati, præstant ne concipiant: estque hæc vis eorum annua, ut *Cæcilius* in Commentariis reliquit. An sit virulentum, nemo determinavit.

14. *Lentiginosum* Mousetus appellat, quod *Apulum* & *Tarentulam* à Tarentino agro, vel fluvio Thara alii. Reperitur qui- dem & in Calabria, Sicilia, Romanisque campis, æstivis mensibus: sed sine ullo ad saltandum incitante veneno. Aldrovan-

us idem cum Solipuga facit. Multiplex est specie. Aliud est cinericium, albis ni- grisque maculis: aliud dorso cinereo, ru- bris aut viridibus: quoddam mole majus, fibris nigris, excinerea rubroque emican- tibus, aut etiam virgulis subinde undatim per corpus porrectis. Mousetus & fuscii meminit, cujus iconem Pennio ab Italo mercatore datam, damus; & *Crocei* clari- que, quale *Ægyptum* dare scribit. Effigies à Kircheri exhibitæ, Francisci Corvini Phar- macopæi Romani Musæo debentur. Visum & illas quæ ab Imperato habentur adjun- gere. Mira venenum ictu infusum *Sympto- mata* excitat. Alii perpetuò currunt; alii rident, plorant alii, alii clamitant, dor- miunt, vigilant, vomunt, saltant, sudant, tremebundi fiunt. Nonnulli coloribus ita delectantur, ut iis conspectis, in lypothi- miam, nisi potiantur, incidant. Exem- plum Kircherus habet. Alii, verba sunt Kircheri accuratè ista exponentis, Musica incitati, in saltus prorumpunt gladio eva- ginato, vel alterâ armaturâ fulgidâ & co- rusca (quo fulgore vehementer afficiun- tur) gestientes; variaque corporis agita- tione, & ridicula prorsus gesticulatione, nunc eam dextera, nunc sinistra, nunc ore excipiunt; nunc in altum gladiatorum mo- re projectam dexterè recipiunt, nunc in ter- ram projicientes, pugilum more veluti duellum initari ad eò peritè tractant, ut in palestris publicis instructi, omnes artis regulas observare videantur; modo verbis quibusdam obmurmurantes, eam veluti incantare, nunc prono, nunc supino cor- pore super eam sese distendere solent & extensi sic aliquantisper, veluti novo En- thusiasmo excitati, ad novos conflictus, saltusque hinc inde lymphaticorum more debacchantes accingere solent. Alii, quæ res maxima admiratione digna est nun- quam quiescere solent, nisi vitreum vas ple- num aqua manu circumferant, cum quo eosdem gestus, quos glandiatores fecisse diximus, peragunt. Quidam ardentè vi- dere desiderant in medio loco saltui depu- tato, conchas aqua plenas, circumdatas vi- ridibus herbis, potissimum arundinum fo- liis, quibus uti & aqua maxime delectan- tur, intra quam brachiis & manibus quin & capite toto non secus ac mergi, & ana- tes, concussione alarum aquam veluti ven- tilantes, sese identidem submergere solent. Nonnullos quoque non sine risu videas mi- lites id duello conflictantes, quosdam te- mulentorum vario jactantium personas in- duere; alios Hispanicis verbis ad pompam & gravitatem affectatis nescio quem du- cem & gubernatorem agere; visi sunt qui- dam, qui ex arboribus cruribus penduli hæreant, eaque pendulatione multum afficiantur, hoc affectu laborant potissi- mum

Kircher.
Arts
Magnet.
2. parte
8. cap. 2.

mum ii, qui à Tarantulis fila ex arboribus ducentibus feriuntur. Multi denique postquam aliquandiu saltarunt, sedentes manibus tam fortiter collidunt genua, ut aliquam gravem passionem calamitatemque suspiriis & voce miserabili egerere velle videantur. Alii etiam per terram extensi, tali impetu & vehementia manibus, pedibusque terram concutiunt, ut epilepticis ac lunaticis non multum sint ab similes.

Venenum principio parum sentitur: anno elapso, ad saltus violentos cogit: bimestri spacio, appetitus frustratio, febres ardentes, artuum dolores, *κακία*, ictericus dolor, &c. infestant. Unicum in Musica remedium: quæ pro diversitate veneni variat. Aliqui afficiuntur, *inquit Kircherus*, tympano quodam vulgo, (surdastro) plectris ligneis utraque parte pulsari solito, cui consonare faciunt, ut plurimum fistulam pastoriam, vulgo (la Zampogna rustica de pastori) sonus autem multum à Turcico illo superius dicto participat & ob vocum gravium acutarumque jucundam commistionem multum auribus gratus est. Alii ut plurimum cantu recreantur, cui Auletarum, sive tibicinum strepitosa musica conjungitur: delicatioribus sonantur testudines, lyrae, cytharæ, clavicymbala simul concordata; mirum tamen est, quod non omni tono musicae, sed certis tonis afficiantur, si enim tonus harmoniæ humori veneni pungitivo, vellicantique non fuerit proportionatus, patiens tantum ab est, ut aliquid inde levaminis acquirat, potius miserabiliter eum hoc improportionato ad humorem sono torqueri contingat: quod satis insolitis suis gestibus ut oris oculorumque distensione, brachiorum, manuum, pedumque complosione, totiusque corporis in hanc, nunc in illam partem contorsione, similibusque gestibus quantum sibi istiusmodi musica contraria sit, demonstrat; qui tamen mox ubi ad amicam harmoniam converti ipsum contigerit, veluti ex tenebris in lucem emergens, agilissimo motu in saltus pristinos, amico modulamini auribus oculisque admotis veluti applaudendo erumpit; durabitque spectaculum eo usque dum veneni vis frequenti saltu, pro isto anno excitata, aliqua ex parte sudore evaporavit: atque ita tandem unius anni spatio cum morbo constituuntur induciæ.

Harmonias apud eundem vide. Contrariari unam ratione Musicae alteri Hispanus quidam Tarenti, nimis incredulus, suo exitio expertus est. Moribus enim à colore & qualitate diversis, ultrò acceptis, cum remedium à Musica quæreret, ab uno quidem modulo se ad saltandum sollicitari sensit, sed qui à contrario cohibe-

retur. Observatum in civitate Andria, palatio Ducali, & hoc, bestiolam ad proportionatum humori sonum saltasse. Quod si citharædi in plures incidere, nunc hæc nunc illæ tripudiare pro ratione modulorum comperiuntur. Causas tantorum Paradoxorum apud Kircherum vide.

15. *Cretense* sic describit Bellonius. Insecta sunt, parva, admodum perniciofa, Araneo paulo majora, octo pedibus prædita, utrinque quatuor: singuli pedes seu crura quatuor articulis constant, binosque ungues habent incurvos: bina utrinque crura anteriora illis data sunt ad progrediendum, bina posteriora ad retrocedendum, obliqua in terrâ foramina inhabitant binos pedes alta, quæ retrocedentes ingredi solent, atque cibum ita attrahunt: aditum foraminum quæ inhabitant stramine muniunt, ne obturentur, sed aperta maneat. Corpore sunt superiore parte cinereo, binis rubentibus maculis anteriore dorsi parte insignito: inversa autem, nigris maculis notata conspiciuntur ea parte quâ singuli pedes corpore inhaerent: venter flavet. Si quis autem scire cupiat quâ parte nocere queant, eorum os intueatur, & binos parvos nigros aculeos deprehendet, iis similes quos Scolopendra obtinet, quibus mordent atque cibum retinent: relas Araneorum more texunt, muscisque & papilionibus vescuntur. Circiter sexaginta ova ponunt, & pectori adhærentia fovere solent, pullosque exclusos ventri inhaerentes gestant donec adolefcent. Piloso sunt corpore: quoniam autem magnitudine differunt, foramina pro corporum magnitudine excavant: variare autem inter se pro insularum diversitate observavimus. Immortale est dissidium inter exiguum hoc animal & Vespæ cujusdam genus à Latinis Ichneumon vocitatum.

16. *Brasilianum* Maregravius depinxit, incolæ *Nhamdu Guacu* appellant. Araneus maximus sive Phalangium. Totum corpus tres & semis digitos longum & bisectum. Anterior pars major est & penè duos digitos longa, susquidigitum lata, subrotunda ac compressa: posterior magis orbicularis, nucis Muscatæ majores magnitudine & figura. Sesquidigitum longa. In dorso medio versus posteriora foramen habet umbilicale. Capite caret speciali, sed supra os in anteriori parte corporis ocellos habet minimos splendentes, instar punctulorum; & ad utrumque oris latus prominentiam unguiformem, semilunarem, semidigitum longam & ita binos dentes, quibus pro dentiscalpiis utimur auro inclusis. Crura habet decem, utrinque quinque, priora duo prope dentes duos digitos longa, & præter duplicem articulationem qua corpori junguntur, quatuor habentia internodia,

Bellon. ob.
serv. 1. c.
12.

Maregr.
H. Bra.
sil. l. 7.
cap. 3.

ternodia, & in extremitate unguiculum curvum, nigrum, splendidum retrorsum versum. Secundi paris crurum, quodlibet penè quatuor digitos longum & præter duplicem articulationem propè corpus, alias quatuor habet articulationes. Tertium par tres & semis digitos longum, totidem articulationibus. Quartum per tres digitos & paulò amplius longum, cæterum ut præcedentia: omnia autem crura, in extremitate duo habent exilia cornicula nigra, & bisecta ut caneri. Prope anum habet duos processus semidigitum longos juxta se positos, filii crassioris crassitie, quibus nere solet. Totus araneus vestitur cute pilosa brevibus pilis, nigris ad visum, ad tactum instar holoserici. Per totam autem superficiem crurum partis posterioris, laterum & processuum, qui dentes continent, pili copiosi sunt insparsi, ex albo & gryseo rubidi coloris. Tota posterior sectio corporis in adultioribus plerumque nuda est pilis, & cutis ex albo incarnata. Vescuntur muscis & aliis insectis. Diu vivunt: nam ad biennium in scatula me aluisse memini, qui certo tempore, cutem exuerunt integram, dentibus etiam adhærentibus, nova subtus generata.

Ad *Minora* & Phalangiis similes bestiolas, refero, *Pulices*, *Phalangia parva Bellonii*, & *Tungam Brasiliensium*. *Pulices*, *ψύλλα*, apud *Ælian.* sunt procaces, cacuminati, salaces, & assultim incedentes. *Pitheci* fimiive nuncupantur. *Oribates* nonnullis, quòd in arboribus, præsertim montanis reperiantur: *Hypodromi* etiam, quòd sub foliis degant. Animalia sunt pilosa: ventre leniter inciso ut sectio notata filo videri possit. *Phalangia parva*, vel potius animalia phalangio familia, *Bellonius* in itinere à rubro mari Cairum versus observavit. Octonis erant prædita pedibus, id est, utrinque quaternis, & dum equorum crura conscendebant, mirum in modum eas divexabant. *Tunga Brasiliensium*, *Floridanis Nigra*, aliis *Ton*, *Hispanis Bicho* vocatur. Eadem cum pulicello *Oviedi* & *Scaligeri* superius adducto. Insectum est parvulum, inquit *Marcgravius*, figura pulicis, nigricantis coloris, duos cirrhulos in capite pro barbâ habens, in pulvere more pulicum generatur, & pedibus se insinuat, potissimum plantæ, digitis & sub unguibus imò & manibus aliquando vidi. Statim autem quando intravit pruritus excitat, qui certum indicium est, itaque *Tunga* statim acicula eruenda, nam si finatur, tridui aut quadridui spacio sobolem progenerat innumeram, lendium modo; quæ folliculo pellucido rotundo magnitudine pisi includitur, huic infidet *Tunga*; hinc folliculus acu erendus & manet in carne foramen rotundum ejusdem magnitudinis, quod spon-

te sanatur, vel inspergitur pulvis pyrius. Crepitant unguibus uti ut lendes. Familiarissimum malum, sed quod magis per negligentiam incrementum sumit quam per se.

CAPUT III.

De Insectis apteris duodecem & quatuordecem pedum.

ARTICULUS I.

De Erucis in genere.

Insecta aptera duodecem & quatuordecem pedum sunt *Erucæ* de quibus in genere & specie dicendum est. *Nomen* vel ab erodendo obtinere, quasi erodæ, quòd frondes, olerum inprimis abrodunt: vel ab hærendo, ut *Apulejo* placet, quòd pertinaciter adhærescant. *Plinio*, si *Turnebum* sequimur, dicuntur *Uruca*, quòd prata & arbores urant. *Columella* hirsutas, *Ovidius agrestes tineas* vocavit. Græcis dicuntur *κέρματα*, ab undoso & arcuato gressu, quò se rependo curvant & attollunt, & *πρωβαλλίδες* ab erodendo. Fortè & *πρασουκίδες* apud *Hesychium*, *πρασουκίς*, inquit iste, est ζῷον χλωρὸν κέρρον τὰ ἐν τοῖς κήποις λέχοντα: est animal viride rodens in hortis olera.

Magni omnes arbarum & herbarum heluones. Hinc *Philippus* parasitus, *erucam se thymo & oleræ vescentem* dixit. *Aliæ* frondem depascuntur, *aliæ* florem. Cum rodunt eduntve, sonum quendam qui *κρίσιμος* dicitur edunt, ut *Scaliger* notavit.

Circa ortum dissentiunt authores. *Aristoteles* eas è virentibus foliis brassicæ nimirum aut raphani oriri tradit, semine scilicet milio formi, sub autumno ibidem relicto; unde vermiculi nascuntur. Ex his vermiculis trium dierum spacio erucæ fiunt; morituro vere; quæ auctæ satisque alitæ motu cessant, at ineunte autumno cum *Chrysalide* formam vitamque mutant. *Plinius* rorem calore solis densatum in follis relinqui tradit; unde *Erucarum* genus speciemque omnem deducit; cui suffragatur *Arnoldus*. *Alii* earum originem papilionibus ferunt acceptam; quæ simul ac aurelij exiverint, supra vel subtus vicina folia: ova quædam (stercora vocant *Barbari*) excludunt, pro ratione sui corporis majora vel minora: horum aliquot testæ cœruleæ, aliorum flavæ, albæ, nigricantes, virides, rubentes, quatuordecim ferè dies fota solis calore, rupto cortice *Eruculas* excludunt, parvulis lumbricis similes, sed coloratas; quæ primo ortu famelicæ, foliis floribusque devorandis totæ incumbunt, præcipuè illarum arborum atque plantarum, quibus olim in ovo fuerant.

Aldrov.
H. Inf. l.
c. 4.
Nomen.

Turneb.
Adversar.
l. 18. c. 16.

Nutritum.

Scalig. sup.
Theoph. l.
5. de cap.
plant. c.

19.
Generatio.
Arist. H.
A. l. 5. c.
19.
Mouf. Th.
Inf. 2. c.
24.

Ælian.
H. A. l.
6. c. 26.

Bellon.
observ. 2.
c. 68.

Marcg. l.
c. De
Lat. Ind.
die Occid.
l. 1. c. 4.
c. 15.
c. 6.

Ego singulis his modis oriri posse non dubito : maximè vero humidis temporibus cum humor refedit, inprimis si acrior sol post ufferit.

Natura.
Mouf. l.c.

Ubi devorandi tempus præterit, vagulæ huc illuc & jejunæ migrant, sensimque marcescentes fame, aliæ intra, quædam supra terram, locum idoneum quærunt, ubi sese vel filo appensæ in aureliam membranâ rectam, vel in nudam thecam transformant. Hoc media æstate si contigerit, post viginti quatuor dies rupto cortice evolat statim papilio: sin adultiore autumno, per totam hyemem durat aurelia, nihilque ante calorem vernalem excludit. Nec tamen omnes in aurelias abeunt, sed aliæ, *vobras* nempe putrescunt, è quibus nonnunquam ova quasi tria excidunt, Cantharidum vel muscarum matrices. Quando serò papiliones coivere, ova ad verusque proximum depromunt, vitalia: ut in Bombycibus usu venit, quorum ova per uncias librasque vendi apud Hispanos notum.

Ufus.

Habent in *Medicina* locum. Oleraceas cum oleo inunctas, tutos à venenosorum moribus reddere, Ægineta scribit. Tela & involucrium epotum, muliebrem fluxum sistit. Ligustrum depascentes non solum Cyprium piscem mirè hamo obductæ alliciunt, sed & earum fimus naribus inditus, Epilepticis ab utero mulieribus statim succurrit, si expertissimæ obstetrici, à qua Moufetus habet, credendum: Usta & naribus indita hæmorrhagiam cohibet. Vesicas omnes excitant, & cutem deglubent. Equus si devoraverit, tumores surgunt, arefcit induraturque cutis, oculi excaventur. Omnes hortis, pomariis, herbis & floribus sunt infestissima.

Damnum.

Remedia.

Remedia apud Geoponicos, & qui de re rustica scripsere, occurrunt multa. Pelluntur, felle tauri, si eo arbores illinantur; sulfure pauco, si cum stramine sub arbore accendatur; terrâ sub esculi arboris radice effossa, si in horto spargatur; scillâ, si in hortis seratur, aut suspendatur. Alii mentham, ervum, absynthium, in horticorum ambitu serunt. Fumum è vespertilionum stercorebus, vel fungis sub nuce arbore nascentibus, excitant. Multi in ficulneo lixivio semina præmacerant. Nec malè post pluvias matutinis horis arborum rami & frutices olerum succutiuntur. Decidunt enim nocturno adhuc frigore torpida.

ARTICULUS II.

De *Erucis* in specie, & primò de *Erucis Moufeti*.

PUNCTUM I.

De *Erucis glabris*.

ERUCARUM differentia infinita ferè sunt, seu quantitatem, qualitatem, & partes corporis; seu etiam actiones, & alia observes. Sunt glabræ, hirsutæ, magnæ, parvæ, mediocres; virides, nigrae, variae, rigidae, molles, cornuta, excornes. Plurimæ in aurelias, hæ in papiliones abeunt: quædam non, sed cum omnia depasita sunt, ipsæ quoque consumuntur & intereunt. Quæ aureliæ fiunt, aliæ immediate in eas abeunt, & hæ non texunt, aliæ prius ova pariunt. Quarundem aureliæ leves & æquabiles; aliarum hispida, rugosa, acuminata, aspera: quarundam, ut duriorum, nudæ: aliarum musco vel capillis sericis obductæ. Plurimæ ex ovis papilionum nascuntur: quædam in arborum foliis ex semine proprio ibidem in tela per autumnum derelicto, vel rore aëre illi incluso & putrescente. Quædam foliis, aliæ floribus, nonnullæ fructibus vescuntur. Undoso & celeri motu plurimæ gaudent, aliæ placidè & lentè incedunt. Aliæ leberidem quotannis mutant, aliæ non. Quædam texunt, quædam non. Illæ vel more araneorum telas faciunt; vel folliculos sæpè adeò compactos, & duros, ut ne acutissimo quidem telo rumpantur, &c.

Placet & hic tam Moufeti, quam Aldrovandi differentias ponere & describere. Illi vel sunt *επιρροστικæ* sive affines à papilionibus & aureliis fatæ: vel *αυτορροστικæ* & consanguineæ, ex sua tribu profectæ. Utræque vel sunt *glabræ* vel *hirsutæ*. *Glabræ* in *Bombyces*, de quibus post agetur, *virides*, *flavae*, *vinulas*, *fuscae*, & *varias* distinguuntur.

Virides sunt quintuplices. *Prima* quod ligustro insideat, *ligustrina* dicitur, cui vultum, ambiens circulus pedesque omnes, & recurvum in caudâ cornu, ex rubro nigrescunt; maculae lateribus transversim inductæ dimidio purpurascens albicant: rubescunt punctula: cæterum verò corpus undique virens videtur. Altera *Sambucina*, quæ non multum ab ea differt, nisi quod undique viret, transversis illis maculis albissimis, & punctulis quibusdam lacteis exceptis. Sambuco rosea inprimis vescitur. *Tertia Lactucaria* ubique viridis in thecam sese fuscâ appetente autumno vertit; olera comedit molliora, lactucas præsertim. *Quarta Mespilaria* minor

Moufet.
Th. Insect.
lib. 2. c. 2.
& 3.

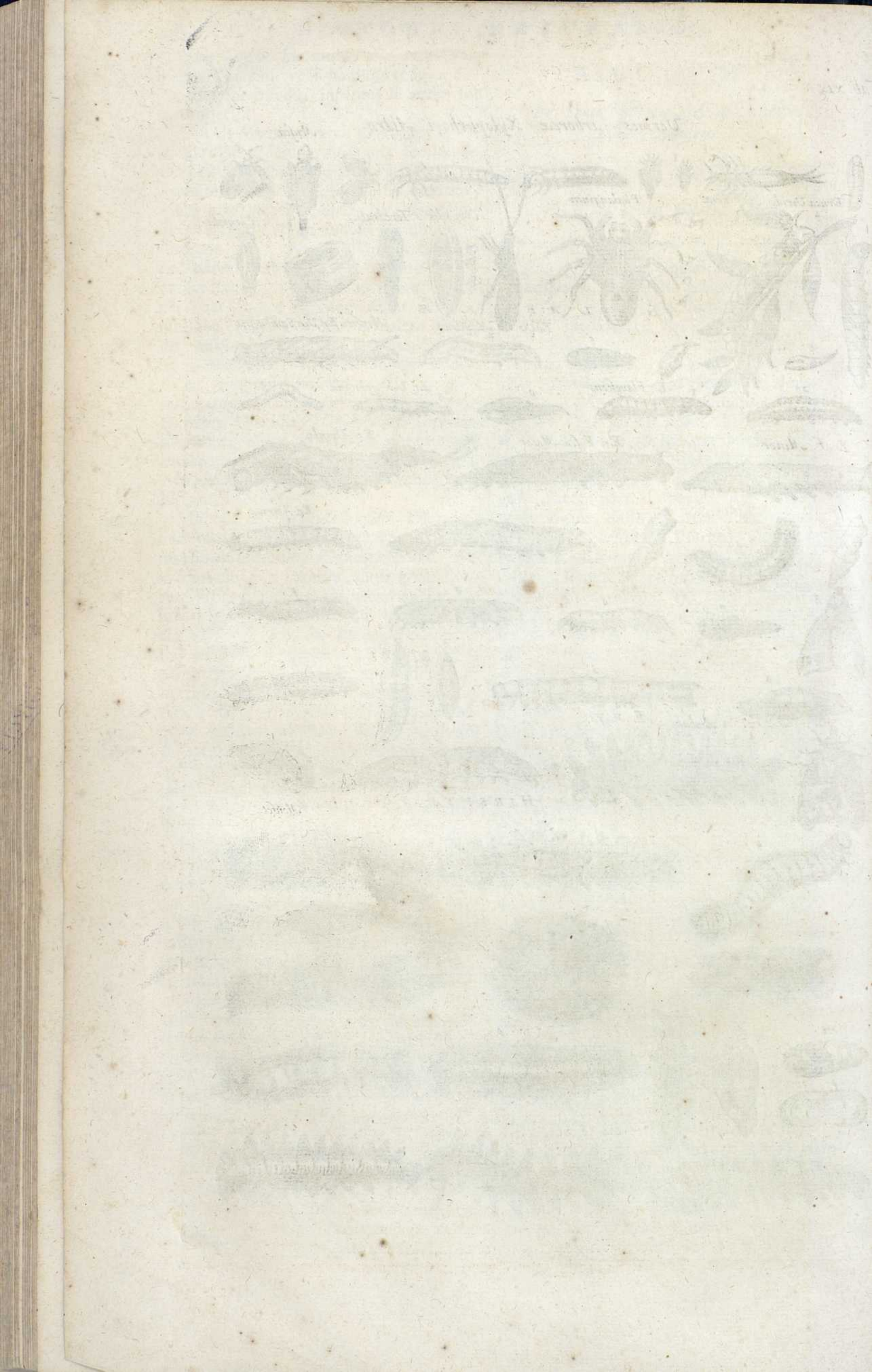

Vermes arborea Xylophthori Aldro.

Musca

nor est, undeque virefcens in thecam cineream maculis nigerrimis conspersam sese recipiens. *Quinta Quercina*, omnium minima, in arboribus (quercu præsertim) fila ducit, per quæ descendit in itinerantium capita vestesque & galeros illaqueat; notissimum æstate animalculum, & ubique obvium rudi tela sese implicat autumnò ingruente, & rubro viridi theca inclusa, moritur hyeme, decem duntaxat pedibus donatur, ut superæ omnes. *Flavescentes* dicimus, quæ maximam partem flavent. Tales hæ figuræ representant; quibus servatur quicquid à nigro liberum: id si pallidiori flavo infeceris, Icones habes depictas. Vivunt mollioribus foliis, præsertim tiliæ. *Vinula* elegans mehercules *Eruca*, & supra fidem speciosa: in falice eam invenimus avidè pascentem: labra atque os illi subflava, oculi anthracini, frons purpurea, pedes extremumque corpus herbacei, cauda bifurcata ex vinaceo nigricans. Corpus universum veluti crassiore rubicundoque vino intinctum; quod à collo per scapulas decussatim transiens, ad caudam usque linea albissima, mirifice adornat. *Fusca Porcellus* *Eruca* dictus, ex fusco nigricat, major præsertim; in minore quos vides orbiculos, albicant: trifolii palustris foliis frequenter insident, eaque mira celeritate devorant.

Varie decem sunt, quæ conspiciuntur. *Prima* cærulea, oculi nigerrimi; corporis cuticula cæssa, nigris flavisque punctulis multum conspersa: in aurellam convertitur spadiceam, alba membranula vestitam, brassicas amat, & genus universum naporum. *Secunda* caput, pedes, caudamque nigerrima obtinuit, cancelli quadrati, flavi sunt: intus quæ pinguntur tessellæ, striis nigris glaucisque alternatim in longum ductis distinguuntur. Fœniculum amat, anisumque atque cuminum. *Tertia* ex albo viridis gibbosa in incessu graditur; est enim utrinque sepes duntaxat, sicuti omnes *Urticæ*. In aurellam echinatam mutatur, colore furvam: oleas absomit. *Quarta* draconium depascens viperam maculosam refert: incedit semper capite erecto, & pectore potissimum se sistit: amat juncos, & fluviis innascentes plantas pappiferas. *Quinta* descendentes costas si obsoleto minio infeceris, pauca in Icone habes quæ desideres. In *Sexta* quod album vides, ochra impleas: gaudet utraque populo nigra, eaque sese ingurgitat. *Striæ* in *Septima* ductæ ex flavo albescere debent: reliquum totum corpus fusci coloris in aurellam spadiceam se vertit. *Octava* cinerea videretur, ex nigricante undulata: thecam facit nigro-puniceam, è qua pulverulenta *Phalæna*. *Nona* varia quidem, & meritò cenferi debet: incisurarum orbes virent; cornu caudæ refle-

xum, cyaneum: sub qua miniata macula ad ornatum facit. Media incisurarum pars cinerem æmulatur: aurelia demum includitur *Xerampelina*, hanc in via publica invenimus: gaudet ranunculo pratensi. *Decima* glauconigra: quod enim hic album est, id glauco superinducto bestiam exprimet. In thecam spiralem transmutatur dilutè cæruleam, spiris subrubentibus, quæ ad buccini conchæ formam proximè accedit. In Solano sylvestri (quam Itali *Belladonnam* vocant,) glabra eruca provenit, crocei viridisque coloris, cornu in fronte gerit digiti longitudine; quam sepiùs vidisse memorat *Cardanus*.

PUNCTUM II.

De Erucis hirsutis densius pilosis
Mouseti.

Pilosa omnium maximæ maleficæ, vel densiore sunt pilo, vel rariore. Ex illis sunt, *Pityocampe*, *Ambulones*, *Coriaria*, *Polymida*, *Neustria*, *Tuberculosa*, *Mesoleaca*, *Urticaria*, *Brassicaria*, *Sepiaria*.

Pityocampes, id est pineæ piceæve, *Eruca*, digitum minimum crassitie æquant, tres digitos transversos longæ. Undecim incisuris inter caput & caudam constant, sedecimque (more reliquarum) pedes habent: nempe juxta caput utrinque tres, medio corpore utrinque quatuor, & ad caudam extremam utrinque unum. Priores vero sunt adunci & exiles, quibus viam tentant; reliqui latiores, & multis crenulis ferrati, ut foliis firmiter insistant. Caput formicæ; reliquum corpus *Erucis* vulgaribus simile. *Hirtæ* sunt pilis, villisque rectis undique obseptæ: pili in lateribus nati albicant; in dorso fulgent, cujus pars media maculis veluti oculis ornatur. Villis abrasis, cutis sub est nigricans; pili valdè exiles: pungunt tamen quàm utrica acrius, maximumque dolorem, ardorem, febrem, prurimum, inquietudinem adducunt: veneno scilicet subito sine sensu vulneris infuso, & ad partes visceribus proximas delato. Telas subriles quales aranci texunt, prioribus pedibus fila ducentes, ac disponentes: has, veluti tentorium, nocte ingruente subeunt; tum, frigoris tum ut procellarum vident incommoda: tentorii hujus tam tenax & subtilis materia est, ut nec ventos curet furentes, nec imbribus inundet. Amplitudo item tanta ut vel millia plura *erucarum* facilè ferat. In ramulis *Pini* & *Piceæ* suprimis nidificant, ubi non solitaria, (ut aliarum) sed gregales vivunt. Quacumque iter fecerint nentes fila ducunt telaria: primaque luce (faveat modo serenitas) catervatim minores majores comitantur, ac viduatis fronde arboribus, (omnes enim

enim absumunt) textrinam strenuè colunt. Solæ pini piceæque pestes, ad alias coniferas arbores non accedunt. In Atho monte; nemoribus Tridentinis, atque transalpinis convallibus, (ubi frondis nutritiæ copiâ) admodum abundant, ut Matthioli testatur. Virulentissimæ profecto bestię, sive extra premantur manibus, sive intus exhibeantur: tam certissimi veneni olim habebantur, ut Ulpianus legem Corneliam interpretans de Sicariis, in eorum numerum & pœnam, Pityocampæ propinatore vocaret: Alium ff. ad legem Corn. de sic. Haustus Pityocampis dolor os & palatum graviter affligit; lingua, alvus, ventriculus ab erodente veneno valde inflammantur: Etiam ingens dolor excruciat; licet initio pruritus quendam jucundum passus videntur: insequitur æstus, cibi fastidium, & perpetua, sed irrita vomendi dejiciendique cupiditas. Tandem nisi occurratur, adurunt corpus, & ventriculo crustas inducunt, Arsenici ferè modo. Diosc. Æt. Plin. Celsus. Galen. item II. simpl. cap. 5. & Avic. fos. cap. 25. Hac de causa Ætius & Ægineta mensas sub pino sternere, vel commorari, noxium dixerunt, ne forte cibi nidore jusculorum vapore, vel clamore hominum Pityocampæ suis sedibus motæ, in escas decidant, vel femina saltem æque lethifera demittant. Qui ab his læsi fuerint, ad Cantharidum antipharmaca respiciant: liberabuntur enim iisdem remediis: propriè tamen melinum oleum (quod è Cotones & oleo temperatur) ad vomitum usque bis terve hauriendum est, ex Diosc. & Ætii præscripto. Generantur vel potius regenerantur (convolvulorum more) è semine Autumnali in tela certis vesiculis relicto, vel ex ipsis Volvocibus putrefactis ut Scaligero sentire visum est.

Ambulones dicimus, quibus incerta domus & esca: unde superstitiosulè peregrinantium modo vagantur, & (ut mures) semper comedunt alienum cibum. Quare Angli eos *Palmer worms* appellant, ab erratica nimirum vita, (nusquam enim consistunt) quamvis ratione hirsutiei *Beare worms* dicuntur. Certis foliis aut floribus non astringi se sinunt, sed audacter percurrunt delibantque omnes plantas ac arbores, & pro arbitrio vescuntur. Undecem ponuntur. *Primo*, quas vides in latere maculas albas, tales revera esse debent: corpus universum nigrescit, pili inferiores omnes subrocescere oportet; superiores vero omnes in dorso positos canescere; tribus iis ordinibus exceptis, qui in collo juxta caput nascuntur: ii enim eundem cum ventris pilis tenent colorem. Ex ejus aureliâ exit, quem hic vides papilio; cujus iconem coloresque & naturam superiorilibro descripsimus. Si *Secundo* collum, ventremque atque

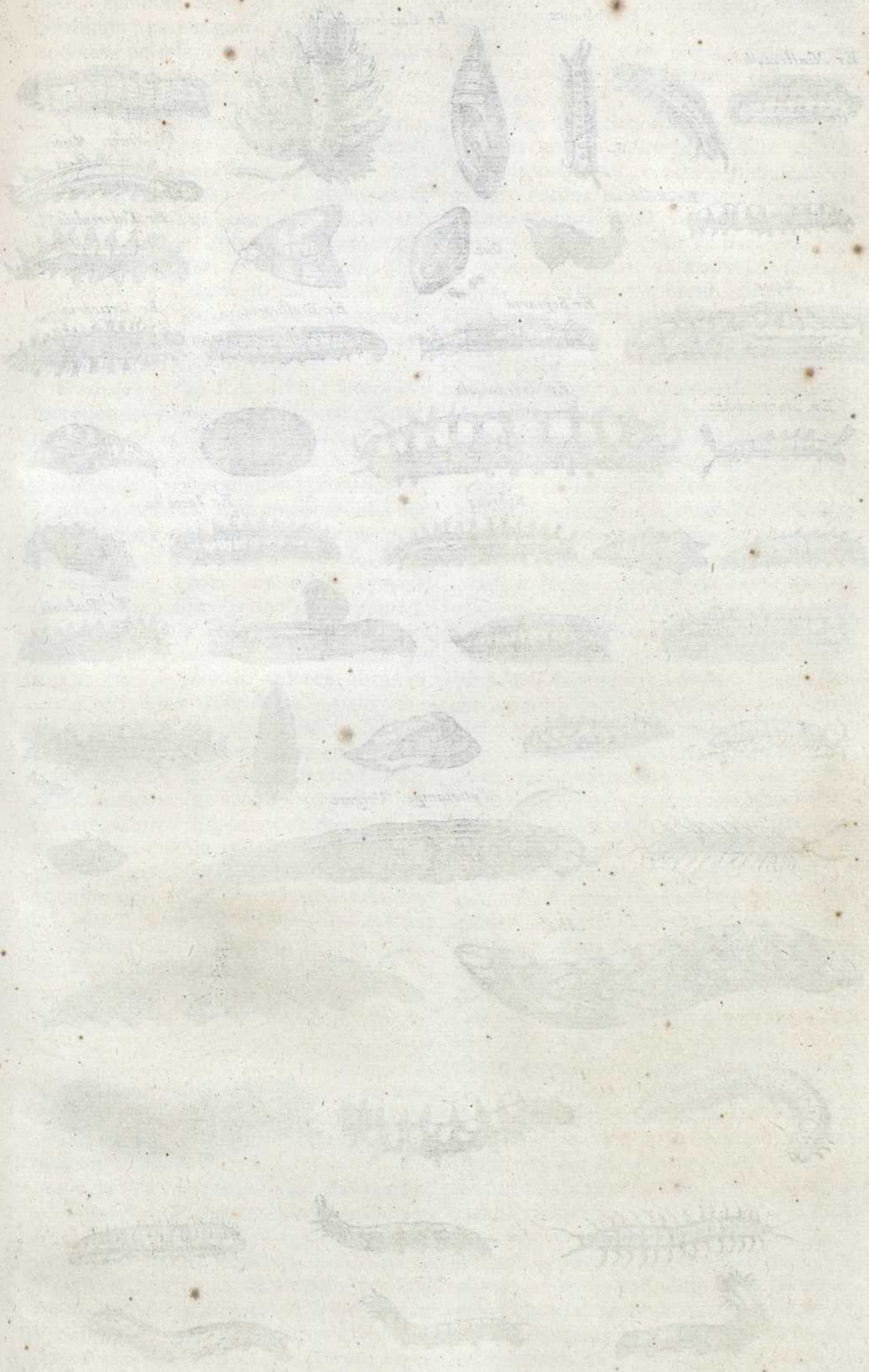
ibi nascentes pilos flavos feceris, non est quòd plura expectas. Theca ejus fusca videtur; ova pallida, papilionem inde nascentem superiori libro expressimus. *Tertius*, toto corpore pilisque è fusco flavus, nisi quòd maculæ lateratim in unaquaque incisurâ obliquatæ latefcunt, caput puniceum furcâ quadam nivea ornatur. *Quarto*, venter atque inferiores pili infuscantur, dorsum atque superiores ex fusco flavent. Linea in facie bifurca feri colorem vel lac dilutum refert. *Quinto*, vultus spadiceus, ventris latera canescentia; corpus pusillis varium guttulis subluteis, atque hæc supra, piceis: pili quasi radioli exeunt flavi, arguti illi quidem, & medio acuminatiùs crescentes: multum vicinas herbas & segetem lædit. *Sextus* colore est leucophæo, nisi incisuræ nigris lacteisque hic illic maculis essent infectæ. Seræ infra supraque natæ, & tanquam ferratim positæ, hispidæ valde sunt & rigidæ, sed à colore corporis non recedunt. *Septimum* cute nigra, pilis autem non nihil lutescentibus donatum, *Peniculum* vocare soleo, quia utrinque ex fronte atque etiam in uropygio peniculus erumpit mollis, colore coracino. Quas vero cuneiformes in dorso eminentias conspicias, radice lacteæ; cæterum, nigellæ videntur. *Octavus* murinum colorem exprimit, cujus in dorso cunei septimi illius respondent. *Nonus* coloris peregrini & rari; singulæ enim incisuræ variis ab invicem coloribus, sed mixtis invicem omnibus pinguntur; quas clavus, quamque argenteus pulcre adornat. *Decimus* inter naturæ luxuriantis lusus, non minus elegans quam rarus; nigris, cœruleis, viridibus, atque luteis liris, & nervis scabris striatus: quos guttulæ quædam aureæ mire efferunt. Pilos admodum molliculos gerit, miræ gratissimæque viriditatis, thecam habet purpuream, membrana munitam. *Undecimi* incisuras albicantes, prafinas imaginare; vellusque & pilos medio virentes facito.

Corylaria undique cum virore pallet, tribus inter cuneolos maculis nigris exceptis, & cornu illo in ultimo dorso, & quasi uropygio crescente, quod rosaceum ruborem latè fuscipit. Coryli præcipuè foliis insidet, unde *Corylariam* dicimus, duas illarum species vidimus; alteram saturatè; alteram pallidius viridem.

In *Polymitis* multiplex naturæ venustas resplendet: quibus licet faciem Æthiopsis Maurivè tribuit, vestem tamen concessit *Polymitam*; vario opere, verò artificio fulgentem. In fronte pili, veluti in cirros nexi nodosos, antennas referunt; quales item in ultimo dorso; cutis iridis æmula, orbiculis splendet murice inebriatis, quos veluti latos clavos costis affixit natura. Vellere enati pili fulgorem solis repræsentant, oculosque oculato die perstringunt.

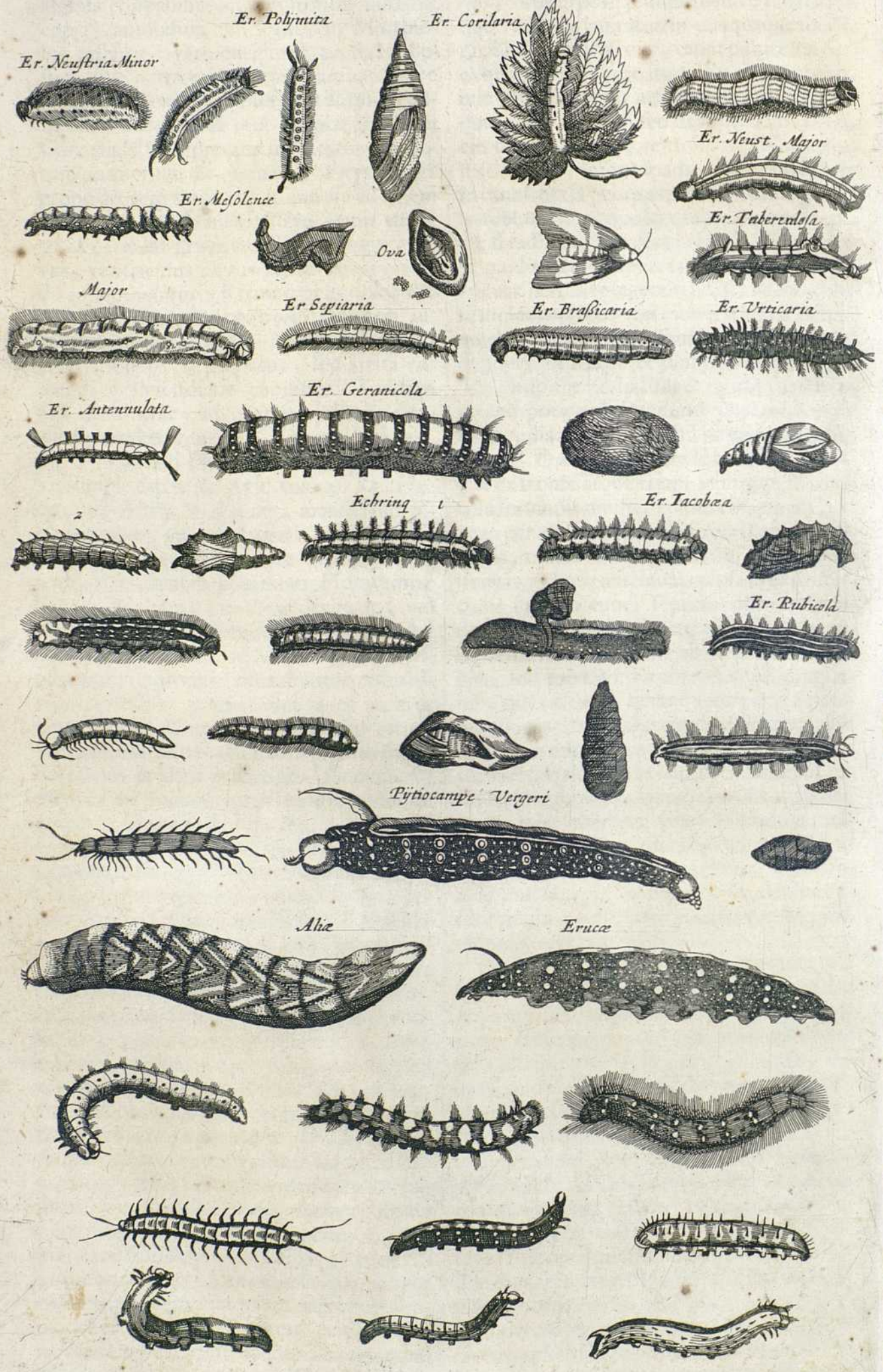

Fungi, Imperfecti, etc.

Erucae Rauyen Mouf

Neustrias è Normania duas accepimus. Majori vultus cœruleus, albis, rubris, cæsiisque furculis corpus liratam; pili aureo splendore coloreque grati. Minor convolutus, echinum exprimit: Caput illi nigerrimum, corpus glastinis quibusdam guttulis variè perfusum: pili croceum fulgorem imitantur. Tuberculosa pyri germina corrumpit, capite atrato, corpore nigris rubentibus, & lacteis quibusdam liris ornato; mediis quasi humeris, & ad finem ferè dorfi, tumuli sive tubercula assurgunt livida, albis punctulis conspersa. Ova è quibus nascitur, spadicea sunt; qui est etiam aureliæ, & pilorum color. Aliam vidimus congenerem, sed duntaxat tumulo gibbosam.

Mesoleucam à capite ad dimidiatum dorsum, obsolete luteam, dein liliaceam peperit natura. Venter luteo cinereus, clavis medio tesseratō fixis ornatur.

Urticaria pedes si fatiscente luteo leviter tetigeris, parum à naturali icon differet: rigidulos & erectos pilos habet spinatim crescentes. Levi tactu vulnerant; primumque blandum, sed venenatum prurimum, deinde vix ferendum dolorem superinducunt. Haud desunt qui eam Pityocampes malitiam malignitatemque vincere asseverant.

Brassicaria, eruca capite est cyaneo, corpore flavis furculis duobus utrinque lineato: interquos subcæsia quasi area nigris quibusdam seminibus consita videtur: pili aureliæ (quæ cinerascit) colorem obtinent.

Sepiaria binæ offeruntur. Majori crocesceret vultus, nisi quem nasi loco triangulum videtis liliasceret. Corpus albis flavis rubrisque & nigris, (quas expressimus) maculis, nullo ordine locatis, variatur: pilis subluteis horret. Sepes populatur, & nudat frondibus: ubi tamen serici rudioris relicto glomo, in thecam spadiceam, quasi in Sarcophagum se recipit. *Minori* facies subcœrulea, uti & totum corpus, absque maculis quibusdam nigris albicantibusque esset: pilos cum prima concolores fortita est.

PUNCTUM III.

De Erucis varioris pili Mouseti.

Rarioris pili sunt *Geranivora*, *Iacobaa*, *Antennula*, *Echinus*, *Rubicula* & *cornuta* illa bestiola, quam Germani *Hornweim* appellant.

Geranivore magnitudinem formamque ritè hic dedimus, & affabrè explicatam. Albas maculas, cingulos nigros ornantes, ferrugineas facere oportet; ventremque pedesque & album inter cingulos spatium porracea, viridi ornare. Camerarius ad Pennium hanc misit, cum hac Hypographe: Eruca grandis, hortis tantum agrestibus victitans, & potissimum Geraniopulstri *Barbaxoidi* infesta.

Antennulate corpus varium: à capite ad tertiam incisuram cretā illitam diceret; quinque aliis sequentibus nigrocineam; tribus iterum postremis cerussatam: Antennulæ ex pilis veluti colligatis constant; quales item ultimo dorso, cristæ instar, se erigunt. Quatuor illi erecti in dorso cirri, è pilis quoque sunt dentatim ordine crescentibus.

Iacobaa sive Senecionem majorem depascens eruca, capite pedibusque obsolete purpurantibus, ventre pallidiusculè vivente; corpus habet inamano viridi fatiscens, & nigris flavis flammeisque maculis ornatum. Pilorum color ventri consonans.

Echinorum duas animadverti species; unam è cœruleo virentem, alteram Mesoleucen. Primus Echinorum tessellato prodit corpore, ex nigro flavoque varius: spinæ luteæ videntur; incunte autumno in aureliam cineritiam vertitur. Secundus reverà Echinum præ se fert; dorfi dimidia pars, prior nempe, ex flavo nigricat; posterior cum flavedine albescit; spinas gerit argutas valde & crassas, colore cæcio.

Rubicolam, nigro cineream liris utrinque tribus pallidè flavescens pinxit natura: pilos rariores gerit, plane nigros.

Est & *Cerastes* cujus varia loca è luteo virent, pili medio dorso naticanescunt; cornu vero crenatum rubescit.

Varia item in verbasco, lupulo, Scrophularia, Glycypira, Solano, Alno, ulmo, ocymo & Tithymallo nascuntur: imo quævis panè herba peculiarem habet erucam vastatricem: quas, ne infinitus videar, quasi notas pertranseo.

Gesneri fetida: Erucæ cornutæ simillima est, sed & cornis, & colore aliquantum discrepans. In muro repentem cepi exeunte Augusto Anno 1550. Gravem spirat odorem, ut planè venenatam crederes. Iracunda perrexit capite cum anterioribus duobus pedibus, semper erecto; cœcam putato: digitum longa & crassa, paucis sparsim pilis per dorsum & latera horrescens, dorsum nigricat. Ventris laterumque color ex flavo subrufus: internodiis quatuordecim totum corpus distinguitur. Singula internodia sulcum insuper quendam ceu rugam per dorsum habent: caput illi nigrum, duriusculum; os forcipatum, denticulatumque vel ferratum: his forcipibus, quicquid comprehendit, mordet: pedibus 16. graditur, ut maximam partem omnis Erucarum natio proculdubio venenosa est. Vergerus Pityocampen putavit, alii scolopendram: sed pedum numerus non patitur scolopendram dici. Vix ferebam odorem, dum vivam describerem: duo hypocausta nimio & abominabili foetore adeo infecit, ut manendo ferendoque non essem. Hæc Gesnerus.

ARTICULUS III.

De Erucis Aldrovandi.

PUNCTUM I.

De Erucis primæ Tabule.

Aldrovandus sex diversis tabulis nobis diversa Erucarum genera exhibet. In prima novem exhibet. *Prima* primæ tabulæ ex maximis est, & caudata, cauda nimirum instructa sursum revoluta: tota est lutea, annulis verò cœruleis, iisque triangularibus, inter quorum singulas singula ab utroque latere nigra sunt puncta. Os item nigricat. Cum eam aliquo tempore domi aluisssem, telam non texuit, aut folliculum, sed in Chrysalidem immutata Papilionem progeneravit luteum, eum quem in prima Papilionum tabula tertium exhibuimus. *Secunda* quæ ejusdem est magnitudinis, identidemque caudata, leviter lutescit, subfusca tota, nigerrimis punctis, ac annulis instructa. *Quarta* ex mediocrium genere, etiam caudata est, ad latera sublutea, per tergus flexibus arcuatis coloris elegantissimi miniacei decorata, annulis verò nigris, sed qui candidis notentur punctis. *Tertia* caudam habet in extremo acutissimam tota viridis, annulis nigris, pedibusque, qui sunt quatuordecim Brassicas, & olera infestat, ex hoc potissimum genere Papiliones illi exiguo corpore progenerantur, subvirides & albicantes. Papiliones enim erucarum suarum colorem ferè reserant, ut Aristoteles quoque testatum reliquit. *Quinta* ex maximis est, colore flavo, & viridi, & lineis per dorsum latis triangularibus, viridibus, & punctis maculata purpureis. Caudam gerit semper erectam, & caput etiam erectum, quare cum incedit, incessum carnis quodammodo æmulatur. Cauda hirsutis quibusdam villis præmunitur, parteque infernè notabilem habet maculam nigram. Ligultri foliorum esu gaudet. Sedes habet quatuordecim. *Sexta* corpore major est, rostro, & pedibus exilioribus, colore tota eodem, sed dilutiori, lineis verò transversalibus flexuosis magis ad cœruleum quam ad viridem inclinantibus: Inter singulos annulos, singulis infra notatur punctis nigricantibus, nam cætera puncta, quæ per supernum corpus conspiciuntur, ad purpureum vergunt. Supernè per tergus color magis est luteus, inferne ad pedes magis viridis. Degit plerumque in viti sylvestri. Cauda superiori similis. *Septima* toto est flava, infernè ad croceum vergente colore, lineis distincta supernè triangularibus ut in quinta, sed cœruleis, & quæ punctis consperguntur atris. Pedes

& rostrum nigricant. *Octava* admodum est exigua, caudata tamen, maximâ sui parte nigricans. In tergore lineas habet binas admodum exiles, luteas, inter quas altera est lata, viridis. Caput habet rotundum, pedes quatuordecim, in extrema alvo appendicem, quam per terram trahit; cauda pro corporis portione majuscula est. *Postremam* paulo rudius, quam par erat, pictor expressit: nam puncta illa candida, quibus modo majoribus, modo minoribus toto corpore conspergitur, obscure admodum apparent. Tota colore ferè est ferrugineo, extremo alvi, cauda, pedibus, & capite rubris, rubra item linea lata à capite, ad anum usque per dorsum extensa fertur. Anterior corpus exilius est, quam extremum, extremumque exilius medio, sanguisugam dixeris.

PUNCTUM II.

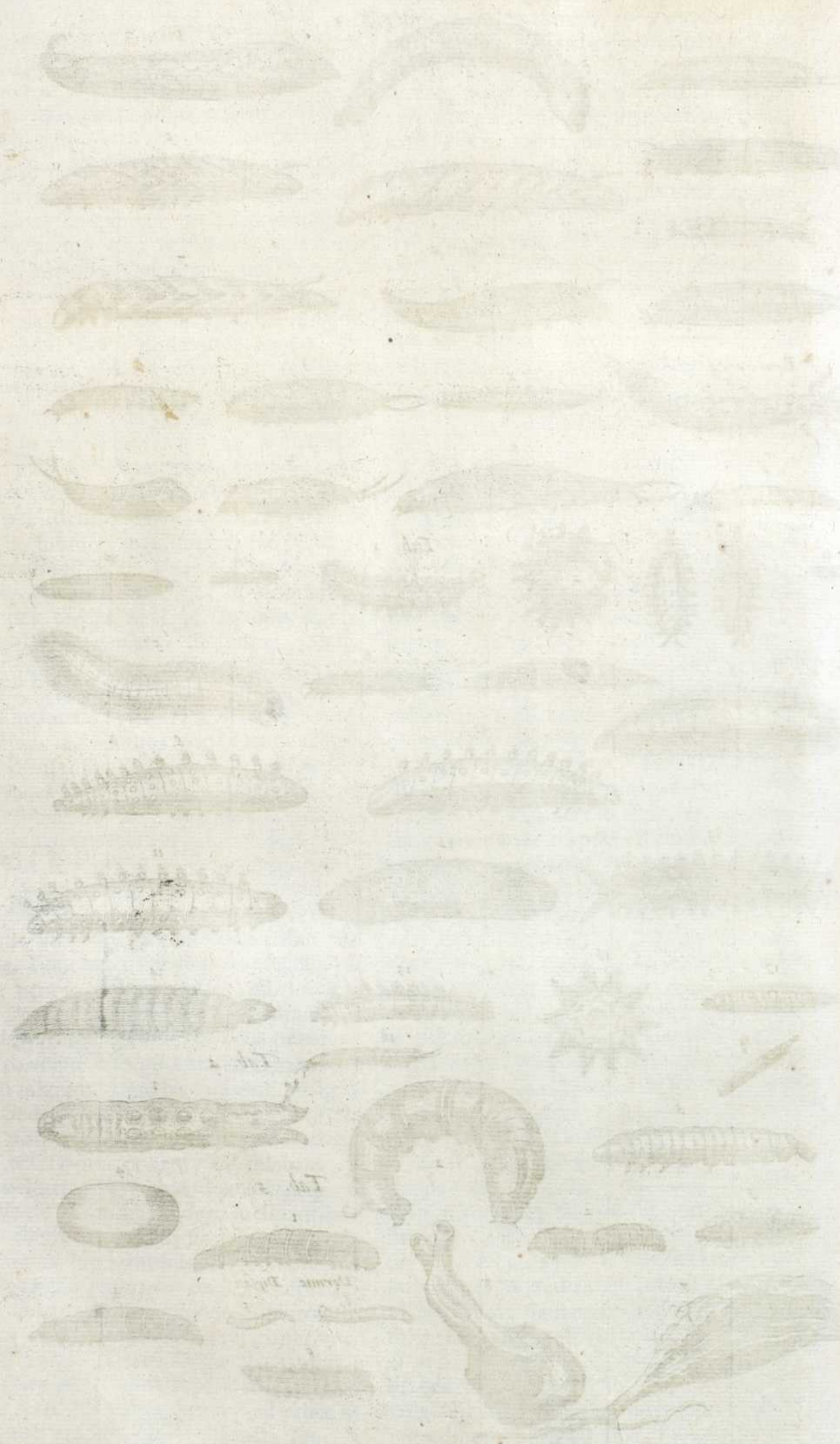
De Erucis secunda tabule.

Quæ in secundâ tabulâ dantur Erucæ, omnes ferè bicaudæ sunt: in quibus hoc notandum est, quod caudæ sint in extrema alvo, cum in iis quas pinximus in prima tabula, in extremo dorso sursum enascantur. *Prima* tota purpurascit, præterquam inter primum, & secundum flexum, ubi viridis est. Binæ item lineæ, eo quo pictor expressit modo à capite ad extremum usque alvi extenduntur, candicantes. Cauda utraque nigricat. Pedes habet quatuordecim. *Secunda* caudis duabus instructa minimis tota atra est sed luteis interstincta zonis. *Tertia* corpore est crasso, & compacto, ex luteo virescente zonis annulive admodum viridibus, capite verò, quod exiguum est, & primo flexu coloris aurei. Pedes quatuordecim habet, nigricantes; caudas exiles, proceras. *Quarta* brevissimis est caveis; oblonga, sed exili, ac tenui corpore, tota ferruginei coloris, exceptis annulis semicircularibus, qui ab ima parte flavi sunt, ab altera nigri. *Quintam* monstruosæ quodammodo figuræ, quod partim ex Eruca, partim ex Araneo constare videatur, *Ἄραξινα πηλο*, sive Erucaraneum nuncupavi. Sex primum à capite ex primis corporis flexibus pedes Araneorum pedibus simillimos emittit, dein interpositis aliquot flexuum intervalis, alios octo more Erucarum, quas aliqui toto corpore refert. Tota ex cinereo ad luteum vergit, sed annuli coloris sunt planè castancarum, sicut etiam pedes, & alæ. Insolentis profecto etiam formæ est, quæ *sexta* in hac serie ponitur; capite scilicet, cum id contrahit, compresso, facie Muris, aut felis, sed nigra. Supra enim rotundam illam nigredinem linea est alba, sub qua puncta duo, nempe ab utraque ejus parte unum, nigra; velut aures efformant, in medio verò nigre-

nigredinis puncta alia duo oblonga nasum, qui illis animalibus admodum est compactus, tria denique alia sub his minima, aliquo rudi modo æmulantur. Tota est viridis, corpore pallidiùs, intensiùs annulis. A capite ad caudas usque porrecta linea alba per medium corpus transfertur. Caudæ eriguntur, & punctis atris consperguntur. Pedes numero quatuordecim, quorum qui posteriores sunt, admodum sunt crassi: *Septima* eadem est naturali situ procedens. Rursus *Octava*, à primo loco depicta differt tantum in eo, quod primo post caput flexu sit luteo, duobusque punctis nigro distincto: item, quod lineæ illæ, quæ per superiora feruntur, inter quintum, & sextum flexum; invicem conjunguntur: denique, quia in hac sub inferiori linea, inter singulos flexus, album sit punctulum. *Nona* eadem est cum secunda, bis per errorem depicta: infestum est hoc genus brassicæ. Habes *decimo* loco Scolopendram terrestrem parvam, sed de hac suo postmodum loco. *Undecimo* loco depicta exhibentur Erucarum ova lutea; simul conglomerata, exigua. *Postrema* Erucularum minima, in frumento inventa est. Insectulum hoc tam tenui, ac exili est corpusculo, ut potius fili cujuspian particella, quam animalculum videatur: longum est digitum transversum. Maximum tantillo in corpusculo robur adverti, velocius movetur, & nunquam ferè à motu cessat. Pedes multarum Erucarum more habet quatuordecim. Capite nigricat, cætera cinereus. Sex integris diebus nihil edebat.

PUNCTUM III.

De Erucis tertie tabule.

T*ertia* nobis novendecim exhibet. *Prima* Echinata ipsius videtur Hippocratis, zonis luteis, & punctis nigris, & candidis variegatur: quam, vel saltem simillimam superiori ad me allatam æstate sic descripsi. Vermis est digitum, & medium longus, posteriore parte caudæ vicina latior, quam anteriore, duodecim constat annulis, sive segmentis, sive flexibus, qui supini nigro colorati sunt, linea medium dorsum secante castanea. Interstitia annulorum pallent. Caput duabus appendicibus velut corniculis armatur. Sex pedibus, tribus utroque latere ante instructus graditur; postica parte Erucæ instar arcuatur, quâ latior est. Quatuor in eo villorum in singulis annulis conspiciuntur, bini singulo latere: unus superior ad marginem dorsum, alter inferior ventri propior, ille octonos annulos ultimos eminentibus penicillis ornat, hic novenos. In ultimo, quem caudam dicas, extant duo, colore omnes ferrugineo.

Convolvitur in glomum ad instar vertibuli: quemadmodum etiam, *quæ subsequitur*, quæ in orbem convoluta depingitur, simillima ex toto cum illa, nisi quod in hac inter singula interstitia puncta candida non sunt, quæ illic summam conciliant venustatem, contra in hac puncta iisdem locis nigra sunt, & semicircularibus maculis ex albo lutescentibus ambiuntur. *Tertia* tota aterrima est, sed castaneis tantum interstincta zonis & punctis. Supina parte, quæ quarto loco depingitur, minus nigrescebat. *Quinta* tota longissimis vestitur villis densissimis, fuscis, sed & ipsa eruca tota ad latera fusca est, supina lutescit, pluribus prædita annulis nigricantibus, à capite ad extremam alvum linea item nigricans defertur, mediam alvum distinguens.

Loco *Sexto*, quæ datur, ex minimarum genere est, quin etiam paulò minor quam pictor expressit. Nisi moveri, aut incedere videas, alvum à capite vix interstingues. Pedes habet innumeros. Toto corpore coloribus miniaceo, nigro, luteo, & albo varia est. Caput totum est nigrum, nigri item pedes, nigra capillamenta, dorsumque & venter tergus miniaceo colore conspicuum est: annuli nigerrimi, inter quas supra punctum est album, infra luteum. *Septima* paulò major iisdem ferè coloribus variat, sed pedes tantum habet quatuordecim. Totum corpus quadrangularibus punctis constat, primò (à tergo ad inferna descendendo) nigris, dein flavis, tertio miniaceis, quæ latiores sunt: quarto iterum nigris, quinto flavis, sexto nigris, flavis rursus septimò, ultimò ac octavo nigris. Caput totum, ut in præcedente nigrum est, pedes item nigri. Sed capillamenta ferè ferruginea. *Octava* murem montanum, qui vulgo Marmota nobis dicitur, facie æmulatur. Tota coloris est castaneorum, admodum hirsuta, longa palmum. Color prope annulos dilutior est. Cum invertit se color inter annulos apparet niger holoserici instar micans, & cum ingreditur, capillamenta quæ sunt à lateribus, ad cinereum vergere videntur. Caput totum est nigerrimum.

Nona ex mediocrium genere est, corpulentior tamen, tota viridis, exceptis tuberculis, quæ per singula annulorum intervalle, tria habet, & quartum in dorso, ex quo capillamenta, enascuntur similitudine penicillorum, quæ coloris sunt planè aurei. Os nigricat. Pedes anteriores lutescunt, posteriores virides sunt; omnes numero quatuordecim. *Undecima* similiter per dorsum habet tubercula rotunda cum suis penicillis, nec non inter singulos corporis flexus, sed cærulea, rostrum item cæruleum, & pedes præter tres anteriores, qui minores sunt, & coloris ex castaneo rubicundi, quo colore corpus totum constat. Durum mihi peperit folliculum. Pedum nume-

numerus corpori, flexibus respondet. *Decima* tota etiam est viridis, tuberculis, & floccis cœruleis, rostro & anterioribus pedibus ferrugineis; reliquis nigris. In alvo maculam habet ferrugineam. Habes *duodecimo* loco hujusce decimæ *Eruca* expressum folliculum coloris ferè ferruginei, admodum densum, & durum. *Decimo tertio* loco picta tota hispida est: Linea candida à capite exorta ad caudæ finem per tergus fertur. In dorso duodecim habet velut puncta, aut potius tubercula rotunda, sex ad singula latera colore mali punici; item quatuor alia à singulis lateribus ex nigro ad castaneum vergentia; ex quorum omnium medio capillamenta quædam exeunt numero quatuordecim, quorum octo magna sunt, parva sex. Cætera per dorsum cœrulea, supina pars, & pedes flavescunt. *Decima quarta* colore est ferrugineo, supernè admodum diluto, & ad luteum vergente, infernè admodum intenso. Annulos habet nigros, & punctis ad latera maculatur exiguis candidissimis. *Decima quinta* inter minimas majuscula est, colore tota flavo, infernè ad aureum, supernè ad castaneum inclinante. Caput & alvi extremum nigra sunt. In dorso nigra etiam habet puncta, sed intus candida: capillamenta penicillorum instar distinguuntur invicem. Pedes habet exiguos ferrugineos. *Decima sexta* eadem est, ideo picta, quod tacta se velut in vertibulum contorquens stellæ figuram exprimat coronatæ. *Decima septima* rubra est, annulis nigris & albis, ubique maculis variegata, capillamentis exilibus, rubicundis. *Decima octava* capite est coloris aurei, corpore vero toto cœruleo. Linea aurea nigris conspersa guttulis, rotundis à capite ad anum, usque per superna fertur. Ab utroque illius lineæ lateribus, rursus aliæ maculæ sunt, seu potius puncta minima nigra ipsa posita, ut etiam lineas duas, hinc inde unam efficere videantur. Alvi extremitas acuta est, & nigra, nigri quoque pedes, numero quatuordecim, licet quatuor ab utroque latere in anteriori parte pictor pinxerit. Capillamenta habet subtilissima plenè aurea. Ova mihi peperit candidantia, quæ appinximus postremo loco.

PUNCTUM IV.

De Erucis quarta tabula.

IN quarta tabula quatuor duntaxat dantur. Quæ primo & secundo loco, ex maximarum genere est; Alvum habet bifidam, & ex dorso extremo, caudam exeret erectam. Toto corpore ferè unicolor ex luteo fusca. A cervice ad quartam usque vertebam lata est linea aterrima, exiguis aliis una recta, cæteris transversis candidis insignita. Su-

premo etiam vertice atro est, facie anteriore flava, pedes habet monstrosæ magnitudinis. Supina parte ad cinereum vergit. *Altera*, quæ *tertia* est in hac serie, tribus constat coloribus, viridi, aureo, & nigro. Corpore nimirum undique toto viridi, sed annulis nigris aureis punctis distinctis. Inter annulos singulos linea est annularis item sublutea. Pedes habet quatuordecim virides. Fructum nè arboribus an potius folliculum cujuspiam Insecti dicas, quod quarto loco depingitur; id Frat. Gregorius Capuccinus Regiensis mense Julio anni 1597. in abiete offendit. Folliculum esse arbitror: erat enim intus plenum telis Araneo similibus. Inerant & ova. Quare cum *Eruca* aliquot ova edere observaverim; *Eruca* cujuspiam esse judicavi, eam hoc sibi fabricare operculum, ut ova ab omni externa injuria protegat. Figura, & colore maturas æmularur olivas. Ejus exterior substantia erat cartilaginea, & variis exiguis tuberculis ceu punctis extuberabat.

Sed nunquid hanc *Eruca* ipsa texat, quod verisimilius est, vel aliundè *Crabronum* more allata materia conficiat, necdum didici. Fructum interim non esse abietis exemplo discimus, quæ conifera est; nisi quis dicat abortivum esse, quales multos observamus in quercu. Cùm reperiretur, non erat unicus, sed quatuor simul erant conjuncti: quatuor ni fallor *Erucarum* opus ac labor. Quæ in conjecturâ si fallar, lector boni consulat.

PUNCTUM V.

De Erucis quinta tabula.

IN 5. tabula sunt novem. Quæ primum locum habet, magnitudine est duorum digitorum transversalium, colore fusco, quaternis macularum nigrarum seriebus distincta: capite flavescente, toto corpore glabro; utrimque ad latera propè ventrem linea quadam flavescente insignito: subtus toto colore albicante. In brassica nasci rustici dicebant. *Secunda* descriptæ aliquo modo est similis, quo ad formam & glabritiem, sed minor tamen, coloreque castaneo magis diluto; capite duabus maculis nigricantibus insignitur. Ab eo ad extremum uropygium duobus macularum ordinibus, partim atris, partim luteis decorata est; & utrimque ad latera linea quædam rubescens per longitudinem fertur, cui in singulis annulis punctula quædam in medio candida, & in circumferentia nigra supersident. Parte supina tota dilutè lutescit. *Tertia* bina è lateribus frontis emittit cornicula exilia, & brevia: caput etiam habet parvum & nigrum. Toto corpore hirta est, & colore ferrugineo, annulis vero nigricantibus. Capillamenta

pillamenta penicillos æmulantur ubique, præterquam in cervice, & dorsi initio, ubi vix ipsa videntur capillamenta, quia rarissima sunt, & exilia admodum. Cauda etiam penicillis horret, quod nec dum in aliis vidi. *Quarta* ejusdem cum secunda magnitudinis, colore est terræ illius, quam umbram pictores dicunt: Inter singulos annulos tria habet tubercula, ex quibus pili oriuntur penicillorum figura coloris castanei. Albicans vero linea per dorsum recta à capite ad caudam ducitur. Pedes anteriores magis, quam posteriores nigri sunt. Inter singulos quoque flexus à lateribus punctula sunt albicantia alternatim posita. Quod *quintum* datur in hac tabula, id dispari fructu nascitur. Celebre est apud Plinium aliosque probatos scriptores ad quartanam. Alibi de hoc insecto, hoc etiam prodidit loquens de remediis adversus dolores dentium. Is quoque vermiculus, qui in herba labrum Veneris appellato invenitur, cavis dentium inditus mirè prodest. Nam Erucæ brassicæ, ejus contactu cadunt. Idem mihi propriis ante multos annos manibus ostendit Cardinalis Paleottus: neque id amplius videre potui, licet multos fructus; diversis aperuerim temporibus; donec tandem an. 1592. sub finem Septembris cum fortè speculaturus, nunquid potiùs in maturis quam immaturis nascerentur, inveni illis, qui maturi erant. Longitudo digiti auricularis transversim dimens: sed cum nunc exactius descripturus id intuerer, offendi ex erucarum genere esse, nam quatuordecim progreditur pediculis. Caput atrore splendet, ut semen amaranthi æmulari quodammodo videatur: cætera albicat. Dioscorides etiam meminit, sed nemo veterum Erucam esse scivit. *Sexta* à lateribus leviter lutescit, infra, ac supra colore est castaneo, annuli quoque castanei caput nigrum, pedes exigui, sublutei. *Septima* pictura est induramenti cujuspiam Erucæ affabrè facti ex folio quodam arboris, aliaque materia bomicina. Folium id extrinsecus multis velut laminis sericis albicantis coloris erat obvolutum; intusque quidem eodem modo, sed pluribus laminis intricatum erat. In centro, seu medio laminarum plurima ova, nigra; parva feminibus vel hyoscyami, vel nicotianæ comparibus, una cum foetibus etiam numerosis latebant. Ex quo docemur etiam Erucas esse, quæ & ova, & eodem etiam anno foetus edant. Aliud nidulamentum sive folliculus exhibetur loco *octavo*, figurâ pudendi humani. Inferna enim parte referebat quodammodo scrotum, superiore virgam, ac eò magis cum duabus, ut hæc instructum esse fistulis aut ductibus. Eo aperto vidimus rami frustulum, & folii pediculum figuram virgæ effor-

mare: hæc enim simul complicata Eruca filis obtexerat; sicut item folium, quod scrotum efformabat. Intus ut in proximè descripto, & ova & foetus delitescabant. Erant ambo isthæc nidulamenta ita undique clausa, ut ne hilum quidem aëris, ne dum pluvix admitterent. At cum ita undique clausa sint, quispiam quærat, quomodo ea ibi posuerit Eruca, cum hæc intus non reperiatur. Responderem ego texere quidem primo folliculum Erucam non totum, & in ea, quam texuit parte ova edere, dein ocludere, & abire, sed nunquid postmodum moriatur, aut in Aureliam convertatur, nec dum didici. *Postremo* loco depicta Eruca tota erat viridis punctis conspersa nigris, capite rubro.

PUNCTUM VI.

De Erucis sexta tabula

IN ultimâ quindecim depinguntur. *Prima* est tota viridis, lineis transversalibus, sed singulis tribus aureis punctis decoratis, quales in pluribus aliis observavi, annulis luteis, sub quorum singulis punctum est atrum: rostro etiam atro est, atris anterioribus pedibus, posterioribus viridibus. *Secunda* quoque est viridis, sed in hac lineæ nigrae illæ corpus ambientes latiores sunt, & binis tantum maculis aureis insigniuntur; præterea annulos habet nigros, & luteas, lataeque velut è capite antennas emittit. *Tertio* loco habet figuram Cossi, de quo suo post loco separatim agemus, hic ideo positam, quod si posteriores haberet pedes, omnino esset Eruca. *Quartum* depicta Eruca glabra, ex minorum genere, toto corpore ex viridi lutescit, sed annulos habet nigros, & inter singulos puncta oblonga tria, itidem nigra. Caput rufescit, retro, quod duobus minutissimorum punctulorum nigrorum ordinibus conspergitur. Pedes quatuordecim nigricantes. Habes *sexto* loco Erucæ suæ involutæ folliculo rubicundo Chrysalidem, sive Aureliam. Ad tactum tantum mobilis, & tota viridis est, & nigrum habet inter singulos annulos punctum, quod supra candicat. Habes deinceps aliquot Geometrarum icones, ideo hic adjectas, ut quomodo ab Erucis differrent, unico intuitu conspicias. (Geometras eas voco, quòd hominis Geometrae ferè instar incedendo agros dimetiantur) Pedes enim in hisce animantibus contrario sese habent modo, ac in Erucis, quibus nimirum antèrius pauciores sunt, posterius plures (loquor autem de iis quæ habent quatuordecim) cum Geometrae sex habeant antèrius, posterius etiam totidem, in medio ventre nullos, quo fit, ut eo, quo pictura prima ostendit, modo incedant. Aristoteles huic Erucarum

generi nomen non dedit, sed appellat ^{ἑρucas}, ^{ἢ ἑρucas}, hoc est, Erucas, quæ undatim incedunt. Parte enim, inquit, innitentes priore contrahunt sese, adducentes posteriorem, arcuatimque incedunt, & ex his scribit nasci ^{ἑρucas}, & ^{ἑρucas}, quæ Gaza vertens Acias, & superas dixit. *Prima* tota lutescit supernè, infernè ad ferrugineum accedit: A lateribus inter singulos flexus punctulis nigris maculatur. Quæ subsequitur eadem est extenso corpore depicta. Caput candicat, pedes nigricant. *Nona* in hac serie Geometra est omnium minima, tota viridis, vel potius coloris herbacei, excepto capite, quod rubicundum est. *Decima* pictura ejusdem est in spiram revolutæ: nam si tangas, eo modo se contrahunt, & caput celant, contra pericula, ac injurias. *Undecima* ex minorum genere est, corpore coloris ferè ferruginei, à lateribus lutei. Pedes, caput, & extremum caudæ habet nigra. *Duodecima*, rursus ex vulgatissimarum Erucarum, quæ brassicas infestant, tota herbacei coloris, exceptis annulis, qui lutescunt. *Decima* tertia ejusdem coloris herbacei, sed annulos habet aterrimos; ferici instar splendentes; præterea inter singulos annulos rotundos habet velut oculos luteos, & in medio horum nigerrima puncta. Caput luteum est, punctisque nigris minimis maculatum. Quod *decimo tertio* loco depingitur insectum, corpore quodammodo Erucas æmulatur glabras, sed pedes habet ab utroque latere ternos, quanquam bini tantum à pictore expressi sint: toto corpore est nigerrimum. Epidauro id allatum mihi donavit Antonius Maria Alberghinus Philosophiæ & Medicinæ D. eximius, inquiens illius pulverem ad strumas curandas remedio esse peculiari, ac præstantissimo. Ex minimarum genere est *postrema* Erucula, tota ferè cinerei coloris, annulis vero subluteis.

ARTICULUS III.

De Bombyce.

Nomen.
Aldrov.
Hist. Inf.
l. 2. c. 4.

Bombycis historiam separatim nos daturus supra diximus. Stamus ergò hic promissis, addituri insuper & de *Chrysalide* seu *Aurelia*, aliquid. Eruca ista ^{ἑρucas} est Aristoteli, Hesychio ^{ἑρucas} seu ^{ἑρucas}, ut quibusdam placet; Ambrosio & Basilio *vermis Indus*; Alberto, *vermis lanificius*, Baptistæ Pieræ, *Eruca bombycivora*; Scaligero *Ser*; Ausonio, *Ser vestisius*; Pausaniæ *Seres*.

Descriptio.

Omnes septem habent annulos: Pedes quatuordecem, anteriores sex, qui minores sunt, posteriores octo, qui post tertium anulum incipiunt: postremæ duæ

omnium sunt maximæ, supra quas cauda est acuta & surrecta. Inter singulos annulos macula conspicua est nigra. In dorso inter eosdem annulos, quatuor sunt Semicicla literam G majusculam formantia, quorum priora evidentiora sunt postremis, quæ nempè tam sunt exigua, ut visum ferè effugiant. A capite ad caudam usque linea per dorsum medium fusca fertur. Rictus omnibus idem, porcorum ferè similis, oculi magni, & nigri, uropygium caudæ piscium ferè specie.

De generatione & aliis, hæc nos olim in Naturæ admirandis diximus. Vermis primo est, Folliculo inclusus emoritur informis. E folliculo denuo prodit alatus papilio. Itaque insectum reptile in volatile per medium Zoophytum motus atque sensus expers, admirabili metamorphosi commutatur. Exclusus enim primo vermiculus, alimenta quærit copiosa, quibus avidè depastis, capitis crebra arrectione cum veterno veluti luctans, tandem obdormiscit triduum vel biduum, pelleque interea exutus ad consueta redit alimenta. Cum quater pastus, quater obdormiens, quater renovarit, spreto deinde pabulo sublime petit, & virgultis conscensis, alvo rite purgata, lanificii rudimenta inconditis primum mæandris per ramos exercet, mox folliculo inclusus pellucido, indefessi laboris fructum è centro ad circumferentiam protrudit pilum album, viride, flavum, ovali figura, cum æqualibus veluti certans, novem dierum spatio: absolutoque operi immoritur. E folliculo loco subterraneo depositus, papilio post decimum diem prodit cornutus, sed alarum alimentique immemor, brevis ævi jacturam foetificatione reparaturus, molli impositus velleri, concubitu perpetuo per triduum, rarius quatrimum foeminae connexus, emoritur, nec multo post vidua, relicto post se instar granorum milii semine, centenario fere, mariti fata sequitur. Sed de his & aliis quæ circa bombyces occurrunt, accuratissimè egit, *Andreas Libavius*, in sua observatione, quam hic in gratiam Naturæ indagatorum appono.

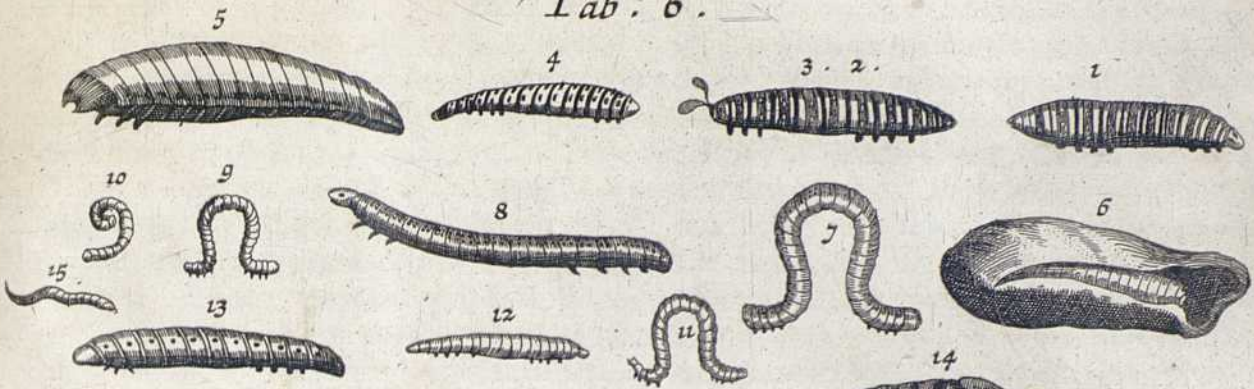
Cum difficile sit singulorum auctorum sententias & experimenta ad amussim explicare, quæque illi diversis temporibus aut locis observare, ad unam historiam revocare, proque hujus fide damnare vel astruere, quod quisque verum usu & notatione rerum deprehenderit: ubi forsitan eveniet, ut nec Plinius, nec Pausanias, nec cæteri, qui videntur secus ac à nobis cognitum est, commentati esse, repudiandi existimentur: adjiciam specialem historiam bombycum domesticorum, quam anno salutis reparatæ 1599.

Roten-

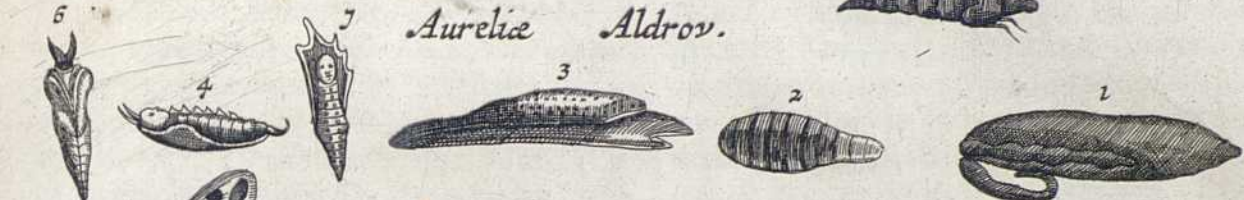

Erucarum Aldrov.

Tab. 6.

Aurelice Aldrov.

Bombyces. Seidenwurm Mouf.

B. serico exempto.

Bomb. supine sect.

Bomb. Mouf.

Papilio Eruptur.

Follicul, Bomb.

Papil. Erupturus.

P. Erupt.

Papilio Bombyc.

Follic. inclusio Papil.

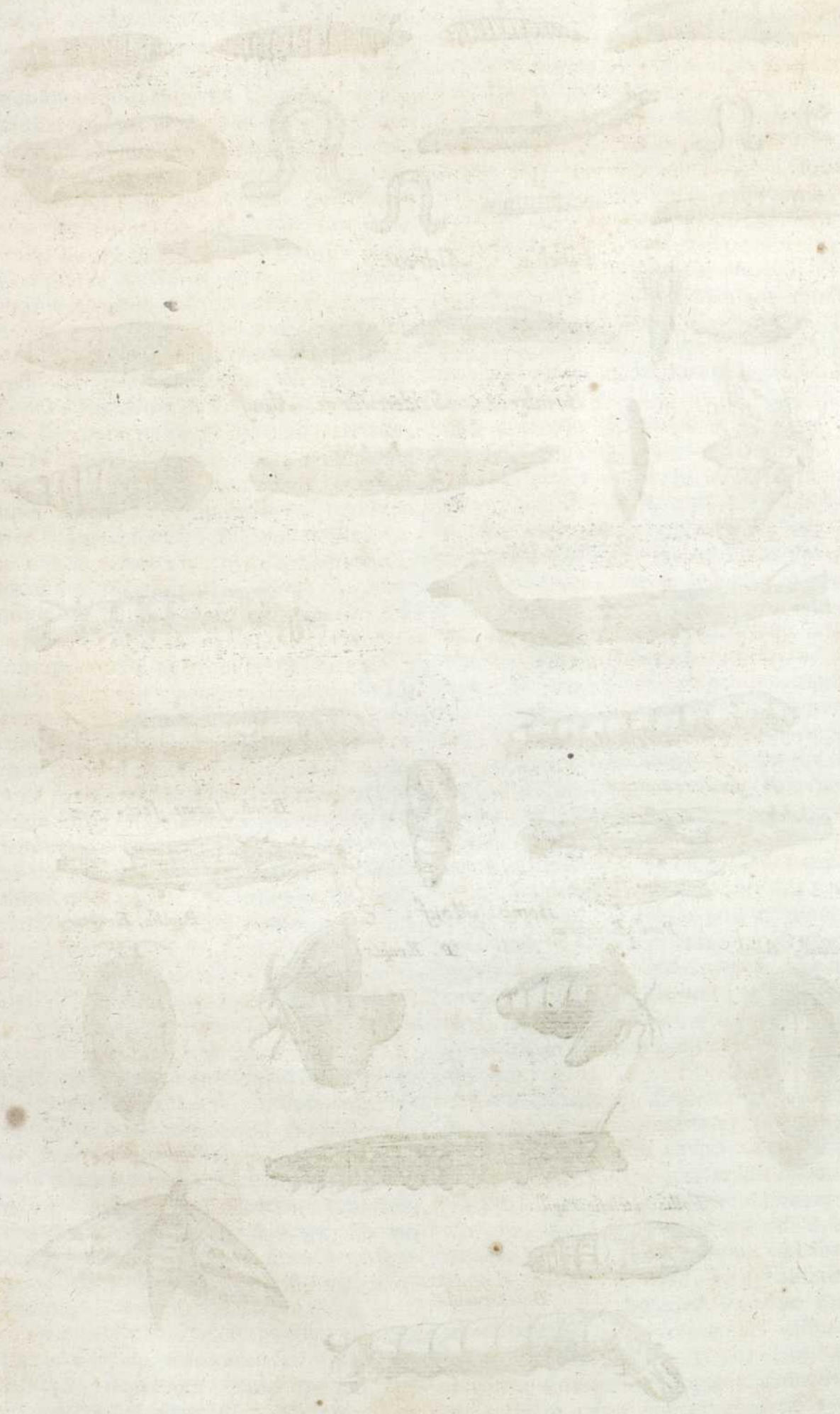

B. Gravid.

1177

Rotenburgi ad Tubam ipse ex diligentibus istorum cura & attentione ad naturam, & opera consignavi, vel utique in diarium conieci. Si quid diversi in India, Græcia, Italia, & alibi aliis temporibus, ministerio, educatione, consuetudine, & cæteris, perspectum est: quanquam natura dicatur semper agere eodem modo, nec nisi accidentibus variare: id quoque conferent, qui notaverint, ut sic ex multorum experientia naturæ historia accipiat incrementum & absolvatur.

Circa vigesimum quintum Aprilis ova bombycum in charta simplici superiore anno procreata, & per hyemem in tepidario cubiculi servata exponebam Solis radiis per fenestrales orbis incidentibus. Quæ plumbea seu nigra erant non quidem omnia uno die in eruculam abibant, sed tamen ante finem ejus mensis cuncta, sub auroram potissimum vermibus erumpentibus, prout quisque perfectionem suam erat consecutus, relicta vacua testa seu putamine coloris albi, in latere orbiculo eroso, qua in parte extremitates nonnihil nigrescebant, propter terminum rodendo acceptum. Punicea, & citrea, sive puta, sive nigropuncto discreta, nihil edebant, quod vel intacta fuerant mafculo semine, vel principium in eis suffocatum. Hæ erucula intra ovum nanciscuntur suam speciem, & in circulum convolutæ jacent, unde exesa testa primum nigrum splendensque caput exerunt, postea tractim prorepunt osculo, & pedicellis nisu suo, & in pavementum impactione, adminiculum præbentibus. Statim tunc notavi filamenta ab osculis dependere eaque tenuissima ut vix conspicias nisi obvertas luci. His sese librant, pendentque à foliis, aut etiam sicubi delapsæ ex altiore loco eum repetunt, vel experienti gratia suspenduntur, multiplici flexu involvunt, atque ita sursum contendunt, more vulgarium erucarum arborum folia & flores depascentium. Vermiculus niger est & pilosus cum albo circulo, in confinio pectoris & cranii, & alio in ea regione, qua venter contingit pectusculum, eique cohæret, qui tamen ob pilositatem non est admodum conspicuus in prima ætate. In fine dorsi, ubi est alvi exitus, pinna quædam parva prominet: Et plane cætera forma eadem est cum bombycum specie, nisi quod hirsuties & nigredo per aliquod pellis mutationes in glabritiem splendens, albedinemque transmigrant, & ex parvula bestiola fiat vermis, medium digitum viri mediocris tribus articulis junctis longus, crassus ferè auricularem, quanquam non omnium eadem sit magnitudo.

Invenias aliquas eruculas cum caudæ plectro triplici, aut duplici, ita ut majus furrigatur ex circulo ultimo dorsi: Minora

ex subjecta statim lorica caudæ. Unum vidi majus hinc inde binis stipatum minoribus, in quorum loco aliàs duntaxat sunt protuberantia puncta.

Progressio erucarum est ut bombycum. Nam caudæ fulcra pavimento infigunt, & postea tractim per circulos sese prominent, sublatis primo partibus, inter caudam & pedes posteriores: postea his fixis interstitio inter pectus & pedes, donec ad pectus ipsum & pedes anteriores sit perventum, quibus hærentibus cauda vicissim tollitur & fulcitur gressus. Nam motus animalium fit aliquo quiescente & stabilimentum præbente. Natis statim præbui tenera mori folia, in quæ transtuli eas cultello levi, vel etiam sivi per se irrepere in folia, cum quibus eas cistellæ lignæ demandavi, invadunt autem folia ab extremitatibus & planitie superius inferius. Non enim impediunt rostri appendices. Ita pascebantur ab Ultimo Aprilis, & circiter, usque ad Octavum Maji, quo animadverti primam senectam positam, quæ erat oscillum nigerrimum splendens cum exili nigra pelle. Solent autem aliquando ante quasi cunctari, & dormire somnum renovatorium, siquidem somnus est appellandus. Abjecta senecta, statim apparent grandiores, leviores, & nigredine dilutiore. Nam corneum capitis tegumentum, quod subnascitur veteri, secundum proportionem majus est. Detracta pelle, etiam intumescit reliquum corpus, quasi prius incrementum prohibuerit angustia corii. Idem tegumentum seu cranium capitis, cum recens est, albicat, postea cum firmatur itidem evadit nigrum, donec plures procedant mutationes; Sicut autem ante positionem leberidis abstinent esca, ita & post aliquantulum quasi pigrescere videntur: nam tenerius est instrumentum quam ut carpere folia possit. Dum percurstant folia, non raro altera alteram transit, idque patitur ea placide nisi nimis offendatur. Tunc enim sublato pectusculo capita concutiunt hinc inde motitantes, idque etiam bombyces faciunt. Semel atque iterum tunc præbentur pabulum, & angusto in loco degit multitudo. Cum satis comederunt, ad dormiendum inducuntur. Tunc videas eas instar statuarum, aut eorum qui catoche laborant, pectusculis sublatis cum osculo in foliis quasi obriguissæ. Sed si pabulum novum injeceris, statim excitantur & comedunt rursus. Olfactu videntur folia deprehendere nova. Nam etiam nondum tangentia erectione corporis affectant. Fieri tamen edem etiam alteratione quadam qualitatis tactilis putes. Excrementum alvi tunc exile est, & nigrum instar pulveris pyrij.

pyrij. Decimo sexto Maji aliqua secundo mutarunt pellem, aliqua quieverunt, & sequentibus diebus exuerunt membranas. Rumpuntur eæ in capitis confinio hærentesque foliis manent, eruculis per circulos ordine motos sese expedientibus, oscillum etiam non statim cadit, sed pendet aliquanto spacio ab ore novo.

Tunc color niger in gryseum mutatur, & erucæ grandescunt magis. Pectus tamen album conspicitur, plenumque succi adeo, ut pellucere credas. Quoniam autem non uno die omnes mutant corium, si placet, potes pares ab imparibus segregare. Sed ego una reliqui, tantumque recentibus suppeditavi novam escam, cæteris in veteramentis adhuc conviventibus, & metamorphosin expectantibus. Non enim tunc potes stabulum expurgare, sed differendum negotium est, donec evigilarint, & possint in folia pellici nova. Tertia mutatio incepta 22. Maji, quo dormierunt multæ, aliqua etiam pellem devolverunt. Ea non amplius tam nigra erat, sed albedinem præ se ferebat cum oscillo, ipsique vermes exhibant candidiores, relicta fenestra, corrugata magis quidem ea, quæ non adhærebat foliis per filamenta, minus autem ea quæ affixa erat. Nam hæc in longum porrigebatur trianguli specie; ratione altitudinis. Etenim deorsum acutum surgit è medio, quod quidem ego fieri puto per caudæ apicem ea traductum & elevantem corium. Extremitas posterior hujus leberidis est instar caudæ piscium bifidæ. Pascebantur erucæ liberatæ rursus usque ad 25. quo somnum renovantem animadverti, & aliquas etiam eodem die novas: sed 26. dormiebant plures, aliqua etiam 27. paucæ 28. & 29. ita ut jam majus esset discrimen. Quæ tamen dormiebant 27. eæ sequente mutabantur, & ad pabulum post cunctationem aliquam redibant.

Hac quarta mutatione ex erucis facti sunt bombyces glabri & albi, cum maculis tamen plumbeis, & oscillo albi cornu instar. Hic est mensis primus vitæ, & prima ætas. Sed cum in tertia & quarta renovatione cuticulæ omnia sint notatu facilliora, pateantque liquidius, uti observavi, accuratius paulo describam. Erucæ tertiæ & quartæ mutationi vicinæ, pellem habent subsquallidam aspectu, & rigidiorum quam vermis incrementum ferat. Itaque subtus nascente cuticula molli abscedit paulatim, & quia cohærent nerveis quibusdam vinculis utroque latere, qua sunt punctorum vestigia, hæcque non facile distrahuntur, major nisus est in exeundo, & quies fere biduana.

Cum itaque foras contendunt, vetus oscillum corneum separatur à subnato novo, vermis ipse, siquidem affixa folio le-

beris est, pedes & crassula convellit, modo contrahens modo remittens, donec exocreis vetustis eos extraxerit. Interim & cutis laterum corrugatur, corpore per squamas diviso in se contracto iterumque extenso. Sic toto corpore laxantur exuvia. Mox in anterieus sese promovet vermis, & lateralia vincula paulatim ducit, promotis ordine squamis iterumque reconditis ut fere initio dubites ^{motus an in loco} exiturus sit vermis. Sed tamen isto modo vincula abrumpuntur. Primum juxta pectoris confinia observatur promotio. Ibi enim puncta secedunt, & duo in verme, duo in leberide apparent. Dum porro squamæ trahuntur, quasi linea violacea existit in latere utroque fenestræ, tum ob puncta, tum vincula intus applicata lateribus. Interim cauda rugatur, pedes exinaniuntur, proreperitque octava horæ parte vermis novus, vetus oscillum ori præfixum habens, ut mulus capistrum. Videas in extremitate caudæ etiam chordam albam trahi, qua pellis dorso cohæsit. Facilius enituntur effixi, solutis verò miris modis sese convolvunt in dorsum, latera, ventrem, donec tandem expediantur. Et horum leberis in globum fere coacta est, illorum vero extenta. Si duo extrema unguibus prehasas, & diducas, justam longitudinem recuperes, cum vestigiis pedum omnium & squamarum. Nihil enim deest præter oscillum. Longe autem candidior quartæ mutationis cutis est quam tertiæ, ut & cranium. Vermes ipsi jam bombyces sunt, modo recte & sedulo sint curati & nutriti; pingues candidique, quam alii aliis minus, adeo ut videantur nonnulli subflavi esse, alii ad plumbeum nonnihil accedere. Pedes & ora initio sunt mollia. Itaque & tactu foliorum & comestitu aliquantulum abstinent, hærent eis pertinaciter, & caudæ quidem adminiculo possunt retrahi & explicari, pedes autem posteriores obtusiores, crassioresque tribus quasi articulis constantes in medio nigrum punctum habent, quem ego puto esse prehensionis instrumentum, quod queat pro arbitrio, ut ungues felium, promi & recondi. Anteriores non tantum gradiendo inserviunt, sed & prensando folia, trajiciendo corpus, distribuendo fila & aliis usibus, partes secundum longitudinem à capite ad caudam in dorso sunt caput, gibbus seu tuber pectoris rugosum, octo semicirculares squamæ & tripartita cauda. Tuber pectoris in capitis confinio aliquibus albet, aliquibus distinctum est maculis duabus lividis, quas dividit linea flava, quæque diversis diversimode sese habent. Nam color aliis remissus, dilutusque & fere evanidus est, aliis intensior. Qua verò sese attollit ille gibbus, quatuor nodi conspiciuntur, quibus assistens

stens cutis rugosa efficitur. Sequuntur semicirculi; Hi junguntur membrana tenuissima tanquam linea viridante ex cœruleo. Ipsæ vero squamæ albescent, quamquam in nonnullis aliquid plumbei subluceat: & cum jam maturi sunt bombyces serificio, spicci evadunt. Singulæ etiam in utroque latere insigniuntur puncto, quem ambit circulus parvus. Dixi ibi vincula esse, id quod etiam apparet in chrysalide. Deinde squama octava, aut duobus punctis lividis distincta est, aut semicirculis lunatis, quasi duas lunulas se mutuo respicientes cornibus inscripsisse. Veruntamen non sunt pares in omnibus. Nam alicubi magis sunt conspicui, alicubi evanidi, subtiliores, tenuiores, magis plumbei, magis albescentes, &c. Hinc bini circuli leves post quos qui sequitur duos nodos habet, usque ad eum qui podici imminet, & apicem seu cuspidem furrigit. In majoribus observantur protuberantiæ in squamis singulis, sed tamen hæ sunt eminentiores in tertiis. Cranium ipsum corneum quidem est, sed divisum quasi in tres partes, dexteram scilicet & sinistram, quas putas oculorum notas esse, & deinde oris compagem, quæ iterum in appendices & maxillas suas, in quibus serratæ dentium figuræ distinguuntur. Per totam dorso longitudinem gula protenditur, usque ad fulcra caudæ, super quibus inter ultimam squamam est exitus alvi. Conspiciuntur etiam in dorso usque ad plectrum caudæ; quidam nervi continua diastole & systole mobiles, quo pacto moveri cor & arteriæ solent. Et hi nervi ex albedine flavent, cumque distrahuntur, viridem gulam, seu intestinum detegunt. Cohærent plectro, tanquam ibi esset respirationis quidam exitus, quanquam non respirent. Sed vitæ sedem ibi esse non est dubium, licet deprehenderim in nymphis partem quandam rubeam, ut infra docebo, palpitantem per se solam instar Cordis. Cum refecatur istud plectrum, exit humor liquidus subflavus, & vermes ipsi non quidem moriuntur, sed tamen moventur vehementius, seseque convolvunt, & reflectunt, ut iudices dolorem ex oriri acerbum, nerveo principio læso. Stercora cibum referunt, suntque sicca, sexangula, oblonga, quasi stellata, unde intestini vel alvi dispositionem quis colligere possit. Virent quidem ex esca, sed tamen quia stipantur dense, & exucca sunt, nigra apparent, sicut plus viridescunt humidiora. Fœminas à maribus distinguere hic jam queas si attentus sis. Evenit enim & in his, quod de aliis fœminis scripsit Philosophus, ut scilicet sint majores, & pinguiores, humidiores, molliores, condidioreque maribus, qui austeriores, maculis lividiore, tenuioresque. Si digitis attrectes, omnes frigere animadvertas; Sæpe se erigere so-

lent in pedes posteriores, & tanquam statuz sic manere. Cum vesci volunt, foliorum margines, & venas protuberantes invadunt, contra ac erucæ. Puto obstare appendices oris, præstat tamen aliquit adjumenti pedum anteriorum in tenendo cibum officium. Exeunt autem folia circulariter, seu in orbem, ut lacuna maneat rotundi ambitus: Pasti secedunt, & conjuncti multi quasi cumulo quiescent, delectari puto mutua calefactione & tepore: ut dormientes à mutaturis pellem discernas, observanda erit nervorum in dorso systole & diastole. Nam in dormientibus par est vigilantibus motio, at in exuvias posituris tardior obscuriorque, ut intelligas tunc potius ægrotare. Deinde dormientes os habent simplex, sed senectam abjecturæ præferunt ossillum. Verum hoc non in bombycibus sed erucis adhuc locum habet, quidam jam quater renovati circa caput poluuntur fulcedine, & tamen pergunt vescendo. Quidam non proficiunt admodum incremento, sed parvi manent.

Dictum superius est à Maji 25. quartam mutationem in pelle usque ad 29. ejusdem in diversis factam esse. Ab hoc itaque tempore usque ad Septimum Junii, & deinceps per octavum, nonum, decimum, undecimum, studiosè affectarunt pastum, itaque pingues & grandes evaserunt, fuitque ter die, & ultimis diebus quater, vel sæpius præbendus cibus. Nam cum serificio & maturitati sunt vicini, vorant contentius, invadentes folia cupidissime atque & nervos absumentes. Notabis autem circiter tredecim dierum spacium intercessisse inter renovationem quartam, & à cibo abstinentiam seu serificii meditationem. Respondent enim sibi tempora à 25. Maji ad 7. Junii, à 26. ad 8. à 27. ad 9. à 28. ad 10. à 29. ad 11. quo ultimam inclusi excepto uno parvo masculo qui diutius perseveravit in pascendo. Jam circa ultimos dies plerique incipiunt, spiceum colorem adipisci, qui à posteriore parte incipit evidentius apparere, hincque ad gibbum pectoris ampliari & progredi, quamquam aliqui magis & fere toti flavent, aliqui albi misto extulio manent. Cum fata instant secedunt ad latera capsulæ, nec adoriuntur folia ore, quamquam perreptent. Nonnulli ad angulos fila figunt, quasi jam exorsuri vestibulum: alii repunt per extremitates, & hinc inde speculantur, inquiruntque aptum latitandi locum. Inclusi plerisque cucullis chartaceis, quos alicubi commode disposui & affixi, in quibus rodendo, vellicandoque parietes aliquantum strepunt, sed postea alvi sicco & humido excremento (nam tunc duplex emittunt) projecto ex posterioribus parietibus chartæ affigunt ea tenacitate, ut glutine firmatam putes. Postea triduo continuo, occupati follicu-

lum pertextunt, quo absoluto, quintam ponunt pellem cum capite & cauda, transformanturque in nympham; Aliquos non inclusi chartis, sed in capsula lignea dispositis ramusculis sibi sibi locum nidi eligere, ubi observes potissimum sequi angulos, & lateras, & plerumque multi eodem in loco bombycia faciunt, si fieri id possit, alii statuentes ea in rectum, alii in obliquum, alii in latum. Si locus est angustior, comprimitur à latere folliculus, nec plane ovalem tumorem retinet; est alius alio longior, amplior, densior, pro magnitudine & firmitate bombycis. Discrepant etiam colore. Sunt enim aurei, argentei, citrinique, & hi duplices. Quidam enim virorem referunt, quidam plus ad citrinum declinant, quamquam hi omnes ab aliis soleant virides appellari. Omnium prodromus, quantum ego observavi, albet, præter paucos, qui stupam subcitrinam præmittunt. Aurei aliqui etiam internam tunicam habent albam, nec est stabilis color citrinus. Nam cum explicantur ex aqua folliculi candidum fit filum, in lixivio flavescit, &c. Sed operæ pretium est, contemplari serici materiam, & quid sit id, quod tanta longitudine continuum præbet filum.

Cum itaque grandem vermem vagabundum conspicerem, funiculum collo injeci, & ad sectionem protraxi. Vixit pertinaciter etiam coarctata gula, exquisite sensit. Nam ad singulas incisiones dorsi, etiam vix applicato cultello, violenter se covolvit, quasi ore & anterioribus pedibus sibi opem laturus. Divisa cute conspexi longum intestinum, quale est lupi piscis, anteriore parte tumidum & capax, posteriore arctius. Ei intestino nervi seu arteriæ pulsatiles cum continua systole & diastole incumbabant, & desinebant in plectro caudæ. Hoc reciso, non tantum humor flavus perspicuus erumpebat, sed & capita nervorum, in motu inde sese exerebant, & agitatio fiebat languidior. Habet autem intestinum duplicem tunicam, unam externam crassam, alteram internam tenuissimam. Crassa sentit accurate, estque juxta gulam visciditate multa obductum, quæ postea fit materia alarum, & pilositatis in necydalo, sicut humiditas excrementitia externa in aureliæ putamen cogitur. Crassa tunica pertusa, exit intestinum, adhuc in vultum tenui, & multum cibi hesterni è foliis viridibus continet. Videre verò etiam est ex pelle secta, & crassa tunica intestini effundi liquorum sat copiosum & transparentem, quem ego puto pro sanguine esse, & mutari coctione in serici materiam, membræque bestiolæ. Capite præfecto extumescit initium gulæ, & plane exhibet obtusum nymphæ caput. Exempto intestino cum contentis fecibus in abdomine con-

spiciuntur specie lumbricorum concretiones quædam lentæ & glutinosæ, aliæ flavæ, aliæ albæ, & duæ quidem magnæ cæteræ parvæ, tam similes lumbricis ut nihil desit, nisi pellis & vita. Utrinque desinunt in acumen acutum. Situm autem in ventre talem habent, ut uterque apex versus sit ad caudam, corpus verò reductum & geminatum. Dicitur pensum esse complicatum. Si exordium filationis est ab apicibus, necesse est, ut ad os à cauda revo-centur. Existimo parvas & albentes portiones imbecillius sericum stupamque præbere, magnas verò firmitus. Exemi hos lumbricos, vidique in charta statim exsiccari, & fragilem duritiem induere, perinde ut bubulum gluten solet, ut tendines animalium & intestina, Homogeneum totum est, & pel-lucidum corpus hujus materiæ, quam nullus hominum queat in tam tenuia subtilia-que fila diducere, sed bombycibus hic labor est, ut araneis sua tela, relinquendus & solis dicandus. Corium exterius foris quidem albedinem plumbeo colore mistant habebat, sed intus subducitur cuticula partim livida, partim aurea splendente, ut in halece. Circa ventrem, ubi disponebatur materia serici, sat crassa substantia erat nerveis constans ductibus, & textura continente pinguedinem albam nerveis tunicis implicatam: talis postea etiam conspicitur in nymphis & necydalis, estque in his vulva & genitale membrum. Sub illa substantia plumbeæ sunt propagines in pedes dimissæ, tanquam tendines, aut chordæ. Pellis hæc manente matrice & genitali membro, intra bombycium exiit cum omnibus prominentibus membris: ita ut nympa & papilio inde natus nihil assument ex bombyce præter alvum cum instino, & in his existentibus nervosis partibus. Humor autem in intestino & genitalibus subsistit sat multus. Unde postea & feminis materia, & excrementitia prolu-vies alvi. Veruntamen qui in intestino est humor, crudus adhuc est, & partim viret, partim flavet, crassus quadantenus, quadantenus aquosus. Si quis pinguedinem à verveis tunicis genitalium separet, & chartæ illinat, cum resiccata est, sebaceam friabilemque inveniet. Putes conferendam esse cum lactibus piscium. Patet ergo in bombyce foris quidem hæc membra esse, pedes triplices, squamosam ventris coarticulationem, pectus, caput, os, anum, pellem, caudam, plectrum: intus autem intestinum, vitales arterias, vel si mavis, nervos, carnem albam pectoris, genitalia, inter quæ & intestinum continetur, serici materia, & præterea panniculos membranasque nerveas, quibus continentur membra.

Cor habeant, nec ne, alius investiget. Necesse tamen est aliquod tale principium esse

esse, idque non in capite, nec alibi præterquam in confinio pectoris, unde vis vitalis per totum distribuitur. Et maximè tamen elucet motu nervorum, vel arteriarum (uti libet appellare) in dorso ventris, non pectoris, usque ad plectrum caudæ. De nymphis & necydalis posterius dicam. Nunc de praxi serici ducendi quæ observaverim addam.

Cum abstinent pabulo, & ut dictum est, locum folliculi construendi explorant, circa alvi exitum plerumque maculam virentem aut lividam habent, cætero corpore albo, cum virore, vel livore, vel spiceo. Vidi tunc etiam crebro consistere inter vagandum, & ore veluti hircere, sicut ruminantes vaccæ, cum ex ingluvie revocant cibos ad masticandum. Consentaneum est bombyces tunc cornari materiam serici ad os convertere & protrahere. Si includas cucullo chartaceo, rorsionis sonus subinde per integrum diem auditur, & tunc in conum cuculi demittitur excrementum primo siccum, pilulæ nigræ viridis, aut luteæ forma. Penultima pilula plerumque viret, ultima lutea est & flaviosa. Numerus pilularum pro excrementi copia est. Nam deprehendi in una charta modo duas pilulas, modo plures, usque ad duodecim diversicoloris, utpote nigras, virides, flavas, easque non stellatas, sed rotundas; Cum ultima pilula lutea exit aquositas item diversicolor & consistentia dispari. Alicubi enim crassior est, alicubi dilutior, habens aliquid puniceæ & flavendinis, virorisque.

Sanicem tamen quandam dicas subcruentam vel fuscam, qualis apparet in charta pura, ubi tamen interdum notes etiam viriditatem pollutam flavedine, interdum quid cretaceum. In vitro lixivii faciem exhibet. Ne vero dubites, ore an alvo reddatur, scito, ore tantum expediri sericum, alvo excrementa, quamquam etiam ex ore emittant humorem tum morbidi, tum strangulati aut compressi. Deprehendi autem bombycem liberum è posterioribus utrumque excrementum reddentem. Ab aliquibus multus liquor excernitur, à nonnullis paucus. Qui multum vacuantur, videntur debiliores esse, & minus serici collegisse. Nam plerique parva bombycia texunt, non tamen omnes. Quali sericum sit futurum colore, ambiguum est. Nam contemplatione capitis, tergi, ventris, pedum facta, plerumque sum deceptus divinando. Nam non ejusdem coloris sericum ab omnibus ducitur, sæpeque stupa & postrema tunica albet, medium sericum aureum est. Putabam spiceos bombyces flavum, albos album reddi-turos, sed falso.

Nam album ab utrisque promebatur. Semel atque iterum scopum attingi, & vati-

cinatus sum, citrinam foeminam tale edituram filum; quale tamen etiam tractum est ab illo bombyce, cujus venter albo plumbeus erat, macula frontis flava. Vidi & scemellam totam albam, album sericum fingere. In parvis angustisque chartis, juxta proportionem tamen vermis, minores fiunt folliculi, sed spissiores & minus stupæ. Notavi tamen in amplioribus etiam parvos folliculos. Qui non inclusi libere sibi locum eligunt, in stupa temeraria multum absument filorum. Unde jactura est in serico. Nam bombycia plerumque sunt minora, & minus dense stipata. Si velis attendere, rationem texturæ accurate cognoscere in his potes. Etenim postquam aliquamdiu vagati sunt, & modo hic, modo ibi exordium operis facere tentarunt (id quod sedulo corporis nisu præstant, dum hærentes pedibus posterioribus, caput & totum pectus sursum, deorsum ante retro, & ad latera, varie movent, sicubi sese offerat commodus bombycii affigendi locus, nec visu, sed tactu hoc peragunt: sunt enim hebetes oculis) tandem stamina producunt, & firmamenta domus, eaque simplicia aut multiplicia, prout stabilimentum requiritur firmum. Si juxta pavementum id sit, posteriore parte inhærent huic, sin in alto, pendent eadem, seu à ramis, seu aliunde. Nam pectus & caput liberè vertunt, sique opus est, etiam posteriorum situm mutant. Ita conficitur vestibulum seu prodromus. Jam autem sicca excrementa ab alvo sunt reddita, vestibulo absoluto, ita ut jam vermis securus sit, tutusque ab insidiis externis: stercus ultimum excernit cum liquore, de quo ante.

Et hoc sæpe polluitur stupa, per quam tamen defluit, ad fundum. Exonerata alva, parumper quiescit textor, & nudat podicem quasi laboraret tenasmo. Tunc revocat veri serici materiam, eamque continuat usque ad extremum halitum, & bombycii absolutionem. Paulatim tunc stipat fila ex amplo, in angustum, ita ut fiat forma ovalis, in cujus capacitate sese possit verte-re. Os, pectus, & anteriores pedes in continuo sunt motu. Posteriora hærent, transferuntur tamen ad aliam plagam, cum ad basin vel apicem formandum sese accommodant. Qui in imo juxta pavementum folliculos texunt; videntur insidere pavimento nudo, sed paulatim sibi subtexunt fila, & univsum folliculum pariter ubivis stipant, præterquam in acumine, ad quod in angustis non possunt pertingere. Itaque hujus fabrica magis ab initio fingitur, sed basis magis in fine, quanquam nec hæc negligatur in exordio.

Itaque cum fila explicantur retexendo, apex nudatur primum, & relinquitur interna

terna tunica forma digitalis tegumentis. Texunt ita ad diem tertiam: Et adhuc potes laborantes videre secundo, si folliculum soli vel luci obvertas. In cucullis chartaceis basis sursum versa est, apex deorsum: Et rarior illa apparet binis diebus. Tertio demum densatur: & tunc vermis exiit fenestram, fitque nympa, id quod facile potest deprehendi; Nam cum adhuc texunt, adhærent, nec percipitur lapsus brutus. Cum vero nympa evasit, quasi lapillus inclusus esset, moto folliculo, nympa cadit: Et hic brutus casus durat, usque dum in necydatum mutata fuerit.

Tunc enim expletur capacitas iterum, & necydatum hæret folliculo exitum quaerens. Unus autem vermis, sub mea cura unum folliculum texuit, cujus prodromus in inclusis chartæ, solida tunica est, in liberis variis modis ultro citroque dispositis & diductis constat filis. Alii vero animadverterunt in uno folliculo etiam duos quin & tres inclusos fuisse. Verum tamen cum angustior futurus esset locus, sectus illi folliculus communis tribus est, & in eo inventi bombyces coarctati, adeo ut speciem trium digitorum conjunctorum retulerint. Liberati postea singuli aliquid pensi, parum tamen denuo edidere.

Notandum est, animadversum esse, quosdam bombyces, in charta nullum sericum fecisse, sed statim in nymphas abiisse: quod illis evenire crediderim, qui lactuca pascuntur, licet non omnibus, aut quibus pabulum minus justo datum est, aut qui morbo correpti non potuerunt colligere serici materiam, quam sicut adeps, ex sanguine abundante sepositus, fieri existimo.

Eveniunt & alia monstra, de quibus suo loco.

Omnium folliculorum oblonga quidem & ovalis est forma. Vidi tamen unum album, ferè exactæ rotunditatis, ita ut utrinque basin haberet sphericam absque acumine. Erat parvus cum suo prodromo, sed tamen spissitudinis justæ. Verum bombyx in eo non abiit in nympham, nec necydatum absolutum, ut mox exponam.

Illud videtur dubium esse, num sericum ex alvi exitu promant, an ex ore, quanquam semper ore & anterioribus pedibus distribuunt. Non leve argumentum est, quod juxta caudæ fulera in imo ventre conspiciatur quodam rimæ vestigium, & extremitas utraque materiæ sericiæ in ventre respiciat illum locum. Ad stipulatur & egestio excrementorum in ipso operis initio.

Sicut enim cum infantem inclusura est puerpera, quidquid sordium est in vesica & recto intestino, id compressum expellitur, ita in bombyce, à serico foras centendente fieri quis existimare possit. Ita instan-

te labore venter tumentior apparet; à ventre incipit maturitas flavitie designata. Ea exit primum, ubi prius maturuit. Erucæ & bombyces insuper lanugine quadam filosa, circa pedes junguntur pavimento. Nonnulli inter texendum conspiciuntur à dorso initi, ut è ventre sericum extrahatur, & digeratur ore, pedibusque facilius. Hæc poterant afferri, pro prima sententia. Sed hanc falsitatis redarguunt alia firmiora. Nam ipse oculorum obtutus contestatur, quiescente ventre filamenta ore deduci, eaque viscositate sua adhærentia retracto collo, paulatim protrahi. Itaque non tantum in dorsum reclinati bombyces sic filum trahunt, sed & prostrati in ventrem, ubi tamen vermis totus libere sese vertit. Deinde nec ano, nec rima sub cauda exire potest. Nam ex serici loco ad intestinum nulla est via. Et rima caudæ, quæ designat genitalia futuri necydali, obducta est pelle. Insuper, antequam sericum exeat, crebro ganniunt bombyces, quasi vomituriendo pellicerent ad fauces materiam. Nec intumescunt circa caudam, sed in medio ventris. In capsula etiam chartacea, cum nullum in pedibus appareret filum, solo ore vidi promoveri & affigi, quin secundo Junii, cum attente spectarem sibi machinantem bombycium, principium filii prehensum ex vermis ore, madens extrahi in justam prolixitatem, pedibus & ventre plane à serico nudis. Ita erucæ ab ore suspenduntur, inde emisso filamentum. Nec aliter aranei & campe arborum sua faciunt vellera. Et hæc quidem de hac quaestione.

Cum folliculus est absolutus, mutato bombyce in nympham, rapiuntur vellera, selectis prius ad instaurationem generis, maribus & foemellis ad arbitrium. Sexus discrimen aliqui ex colore bombyciorum digrosocere jubent, aliqui ex magnitudine: Et sane aliquid est in hac re argumenti. Nam quia foeminae plerumque majores, etiam majus struunt domicilium: Verum tamen aliquando fallimur, quia feri potest ut mas firmus, majorem architectatur folliculum, quam foemina debilis. Et vidi pares quantitate, vidi etiam foeminarum alibi enutritarum bombycia longe minora meis masculis. Itaque concurrere signa ipsis bombycibus notata oportet, de quibus supra. Cæteri folliculi in aquam ferventem injiciuntur, nymphae intereant, vel suffocentur calore clybani, post exemptum panem, adhibita cautela ne comburantur. Tunc stupa detracta, famulae, vel focii laboris praesto sunt, qui exordia florum expediant, quibus inventis injiciuntur plures in pelvim aquæ frigidæ, aut tepidæ, assidensque ministra instrumento tractorio continuo devolvit fila, triginta vel qua-

quadraginta aut etiam plura simul juncta. Si qua rumpitur flamem, socii est, requirere principium & reddere explicanti; id continuatur, donec usque ad interiorem tunicam perventum fuerit, quæ cum difficillime retexatur, exiecata discerpitur in stupam & carminatur.

Dum ita replicantur fila, pulverem multum in aërem emittunt, & cernere etiam in fundo vasis est quasdam sordes è staminibus prolapsas. Sedulo attentabam num una opera possẽm absque ruptura totum expedire folliculum abstracta stupa, quæ ob variam implicationem, infirmitatem & diversa principia non potest continuo ductu retexi. Assẽcutus sum votum tantum in medio serico; nam prodromo quod proximum est, etiam rumpi facile. Sed medium tenacius est. Ultima tunica pondere addito (nam tunc nymp̃ha prolabitur) explicata à me est cautissime usque ad pelliculam parcam, quæ vix unguem pollicis adæquabat. Qui folliculi basi ad diametrum respondent apici, feliciter evolvuntur: Difficiliter incurvati & gibbosi, & quorum apex stricturam habet. Nam hic filum hæret & implicatur, ut vix citra rupturæ metum cedat. Apex primum nudatur & devolvitur totus usque ad medium folliculi.

Unius bombycii filum continuum lineæ præscriptæ longitudinem septies millies, in alio octies implevit & amplius. Non tamen par est omnium densitas, & magnitudo, id quod etiam ex distractione in cuticulas videre est. Quædam enim vellera diduxi in duodecim quædam in octo plus minus exiles tunicas. Sylvestris bombyx prodromum habet simplicem tunicam & paulo crassiorem folliculum. Itaque etiam tenuiores facile cedunt prementibus digitis; densiores resistunt.

Cum fatiscit apex fere usque ad medium, unde sat amplum est foramen elapsuræ nymp̃hæ, procidit cum senecta ultima, in qua caput & pedes omnes. Plerumque hujus senectæ caput apici folliculi obversum est, ut intelligamus eam exutam esse, dum vermis consummato folliculo per angustias sese stringit, vertitque sursum.

Nymp̃hæ vertex respicit basin, cauda apicem: eumque bombyx plus quam duplo longior fuerit, nymp̃ha ad parvam staturam contrahitur, ut vix impleat longitudinem internodii secundi in digito medio viri. Vivit illa vitæque indicia evidentia exhibet, motu reflexuque apicis seu caudæ cum tangitur. Si formam externam respicias, squamosum vermem dicas, ut qui caput velamento occultaverit. Squamæ sunt fusæ, tanquam fumo inquinatæ, octo numero usque ad confinia verticis. In singularum lateribus, bina sunt puncta umbilicalia, ex quibus tendines, seu vin-

cula ad necydatum pertingunt. In vertice est macula alba quasi ibi os necydali traluceret cum punctis tribus parvis nigris. Inde à parte anteriore typi pedum & cornuum sunt, à posteriore versus latera vestigia alarum. Si interiora quoque contemplari libet, quarto die ab occultatione, antequam transeat in necydatum, aperiri potes. Videbis nihil aliud, quam capacitatem unam communem, inque hac tres distinctos humores, unum aquosæ dilutæque consistentiæ, coloris flavi. Hic per totum spacium æqualiter diffunditur. Alius rubet, sanguinolentum dicas: Hæret hic in parte superiori, qua futurum caput, & pectus est. Cordis rudimentum esse judices; quia postea in necydalo vidi talem quandam massam per se mobilem more cordis, si modo cor huic bestiæ est attribuendum. Tertius humor est albo luteus, refertque ovum gallinaceum in aquam ferventem injectum discussumque vel lac caseatum, si quid lutei addas. Ubi foris alarum pedumque cernuntur vestigia, latitat phlegmatica visciditas apta constituendis membranis.

Nulla videas membra distincta, vitam beneficio nerveæ tunicæ proximè externo cortici subjectæ inesse puto. Nam & bombyx ea parte exquisitum exhibebat sensum, motumque arterialem & cordis; planè utriculum humoribus confertum appelles: qui tamen collatus ad chrysalidem, postquam erepsit necydatum, longe est crassior, ut corticem dicas tunicis intus & visciditate tenace vestitum. Inde postea est lanugo necydali, alæ, pedes, cutis, & cætera interna. Ita in gulam ventremque abiit bombyx, cujus unius cura antea fuerat detentus, nihil tamen hic viroris apparet, qui multus erat in bombycis jam texturi intestino.

Pars itaque excreta est ante folliculi exordium, pars mutata in alium succum. In apice caudæ etiam erat quiddam viscidi instar crudi albuminis. Rudimentum partium genitalium judicabam. Nam eo rejecta est matrix, & vasa spermatica, quorum principium conspicitur, etiam in bombycis ventre. Humores in charta pura excepti & arefacti nigredine infecti erant, quasi atramentum sutorium miscuisses. Sebacea tamen substantia albescebat adhuc, & alicubi enitebat macula subrubens, & crocensens; cum albo puncto cretaceæ consistentiæ. Itaque colligere erat nigrorem illum duntaxat aquosi flavique humoris fuisse, qui etiam solus in charta, ubi densior concreverat, splendebat, ut nitens atramentum. Cæteras nymp̃has partim spoliatas omnium serico nudasque, partim simplici tunica adhuc inclusas, partim in toto bombycio salvas, nulla alia tractavi cura, nisi quod in capsula

psula positas in fenestræ limine dimitterem. Destinaxeram tamen loculamentis diversis, quas fœminas, & quos mares putaveram, nec me fefellit iudicium, excepto uno tantum. Ita à prima inclusione, usque ad exclusionem processerunt dies viginti sex aut septem, in musæo meo exposito Soli promeridiano, tempore æstuoso Junii, quale erat anno nonagesimo nono. Nam undecimo Junii sepulta fœmina, exiit necydalus octavo Julii. Qui mas nono Junii texere inceperat, quinto Julii evasit papilio.

Eodem duæ fœminæ exhibant in folliculis albis majusculis; & unus mas ex citrino minore. Sexto Julii sub auroram (nam omnes mane prodeant) mas fuscus hirtusque ex mediocri alboque bombycio enisus est; fœmina vero alba teneraque ventricosa, cum magnis alis: ex folliculo citrino subviridi. Ita & ante, secundo Julii ex aureo folliculo mas prorepebat, & fœmina ex albo. Hi decimo Junii inchoa verant bombycium. Cum ex integris folliculis erupturi sunt necydali, non amplius movendo sentitur brutum pondus; & tunc frangitur, circa dorsum thoracis aurelia, postea multus humor limpidus, albusque, ore effunditur, & permadescit locus, qua sunt foramen facturi. Per hunc foras annisu quodam & labore contendunt. Vidi octavo Julii fœminam exeuntem. Ea tantum liquoris præmittebat, ut in capsulam decideret notabilis gutta. Tunc capite emicabat intus nixa pedibus. Post caput paulatim hos exerebat, statimque comprehenso pavimento sese fulciens, circulos alvi conando sensim protrahebat, ut primo extracto, cum vellet secundum proripere, sese contraheret tota parte anteriore, quasi sic prehensum circulum sequentem una evocaret. Veruntamen consentaneum est ista contractione dilatatum esse magis foramen: ut postea alvus minore cum labore prodiret.

Huc facit etiam varia ad latera conversio. Interim crassiores necydali, & plus humoris in ventre habentes, exprimunt aliquid inter eluctandum, & folliculum pertusum, tum intus, tum circa foramen fœdant alvi spurcitie marmorosa. Qui minus laborant & tenuiores sunt, purum relinquunt. Videas tunc caniciem totam nonnihil madentem à liquore ex ore effuso ad pertusionem facilem.

Solent etiam alicubi quiescere, & sæpius ventrem inflare, diducere, atque iterum contrahere, quasi luxata membra reponerent, & ad legitimum situm revocarent, Adeo autem diducuntque laxantque circulos, ut juncturæ emineant impletæ citreo liquore, quasi inflatæ essent. Nymphas nudatas, cum intus absolutus papilio est, triduo, vel biduo ante, sese videas

crebro movere, quasi rupturas vincula, quibus alligatur aureliæ necydalus. Earum unam tunc cultello, unguibusque aperui ipse ut viderem congruentiam extremorum lineamentorum cum suppositis membris. Id fiebat quarto Julii, cum jam circiter dies viginti à serificio præterissent. Remota squama prima, juxta principium pectusculi in tergo prodibat; in conspectum circulus superior ventris tener, cutaneus, hirsutiae humente tectus, brevi tamen & complanata ut vix pateret oculis lanugo. Sub dispositione alarum lateralium, quam in aurelia compareres omoplatis, veræ alæ necydali latitabant binæ junctæ, & altera alteri imposita.

Omnes erant breves, tenuisque, utpote nondum perfectæ quantitate. Inter alas thoracis posterior nodus eminebat, prolixiore pilositate utrinque stipatus, sed nondum plane tectus.

Alis & rubore hoc expedito, perveniebam ad deorsum flexas lineas superiores, sub his erant cornua: sub sequentibus vero in pectore pedes recumbebant, obliquè versus alvum compositi & directi. Sub alba macula in nymphæ vertice, necydali hirsutus vertex & pregma est, cui proxime adjacet aculeorum typus forma duorum punctorum atrorum. Hinc sequitur nota oris satis extans initio propter humiditatem, & speciem habet spongiosorum punctorum alborum duorum, quæ tanquam in Leonino labio fissura dividuntur: Alvus tota est instar fuci albi.

Pili in ea opprimuntur humiditate, & lævigati apparent. Constant circulis, ut & bombyx & nympa. Non autem expediebam totum necydalum, sed ipse seipsum suo nisu protrahebat ex reliqua aurelia. Videbam quo conatu sese abolveret à vinculis alvi, quæ instar albarum chordarum è punctis circulorum dependent, & in aurelia vacua relinquuntur. Hæret & podex arctius. Itaque apex aureliæ contrahitur versus pectus introrsum. Erat autem mas cum alis & villis imperfectis. Eum reliqui in capsula. Quievit usque ad diem sequentem. Tunc paulatim inaluit, & hirsuties conspecta est exactius. Alæ quoque creverunt, & tunc alacrior paulatim factus, admissusque tertio die concubitus peregit strenue.

Necydalorum quæ species sit, tum ex dictis patet, tum superius satis est expositum: Illud addendum est, quod alvus in aurelia contractior sit, & foris distentione inflationeque crebra tertia parte fiat longior, & major. In aurelia est ruptura trifida à vertice per dorsum thoracis. Et ibi prodit necydalus. Cæteræ partes sunt integræ.

Omniis jam necydalis natis reliquis ante decimum quartum Julii, duo folliculi integri remanserunt, quasi nihil reddituri, licet densi admodum essent. Unus masculus sphaericus parvus, alter fœmineus

neus duplo longior & satis amplus, paululum circa dorsum vermis in gibbum elatus, uterque albæ stupæ, sed serici subviridis in citrio; quanquam dilutior esset color in illo. Cum spæricum cultri acie dividerem, cadaver in conspectum prodibat semibombyx, & seminympa foris. Nam anterior pars planè bombyx erat, posterior nympa, siquidem non totam exuerat pellem, sed tantum ejus posteriorem portionem, quæ juxta aderat in folliculo.

Dispositio cadaveris; erat incurva, ita ut priores pedes in pectore fere tangerent posteriorum par primum. Hic enim inter primam posteriorum syzygiam & secundam ruptum erat corium, ita ut nympa esset galeata pristinis exuviis, in quibus caput pectusque cum sex pedibus, & portio ventris cum primoribus duobus. Remota pelle, & aurelia, intus absolutus stabulabatur necydalus mas, isque vixerat, argumento, quod dum conaretur exire biduo antequam secarem, folliculum liquore perfudisset; imo & jam 19. Julii cum liberarem penitus, motus indicia in ventre & pedibus luculenta præbuit: Causa cur non potuerit, sese exuere & prodire, deprehensa est in cranii bombycis pertinace cohæsiōe, ut & in pedum anteriorum, lorica firmiter connata.

Itaque licet in dorso thoracis rimam tam in aurelia quam fenestra fecisset, tamen extrahere caput & pedes non potuit. Sic ergo paulatim elanguit. Animadverti hic naturæ ingenium. Nam cum in exunda fenestra exarmentur priores pedes, & posteriores etiam plane secedant; tamen ibi relinquit vestigia, sub quibus postea renascuntur alii. In veterum autem bombycis loculamenta, alarum binnæ insertæ erant, totumque necydali caput cum cornibus cranii galea includebatur. Talis mas erat. Fœmina omni vita casta adhuc monstrosior apparebat. Perfecto opere fericii (quod erat bombycium majus, & duorum articulorum articularis digiti longitudinem adæquans, sed longe tenuius masculo; intus album & leve splendensque, foris subcitream villosum) exuere pellem bombyx conatus erat, indeque protraxerat totum dorsum, quod valde protuberabat, anterioribus in circulum contractis; sed ab oscillo se liberare ob pertinacem symphysin non potuerat. Itaque ibi fenestræ caput, nymphæ vertex, & necydali conjuncta conspiciebantur; quæ conjunctio retinebat fenestram in ventre, ne potuerit penitus avelli, & destrincti. Ideo & cohærebat, cum alvi acumine, non aliter ac si quis sacco fuisset inclusus; & circa caput astrictus; facto vero in tergo foramine dorsum extraxisset quidem, sed

adhuc hæreret capite, & podice, ita jacens incurvus & exanimis. Sic se habebat fenestra. Ex hac prominebat & aurelia, quod attinet partem superiorem. Ex aurelia vicissim necydalus fere totus eluctatus erat, fracto putamine in dorso, solutaque regione; sed capita cohærebant indivulsa, sicut & alvi extrema.

In ventre exorto magna copia ovorum conspiciebatur colore flavo. Nam fœmina statim etiam intra aureliam ovorum formam in sua, matrice absolvit, sed quæ sine maris aspergine sint infœcunda. Itaque etiam vidi ova parturientem eam, quæ nullum marem fuerat passa. Conspicuum hinc fuit, quomodo natura exuat primum veterem bombycis pellem cum forma; postea transeat in nympham, cujus aurelia vicissim exuta prodeat necydalus. Triforme hoc monstrum erat dignumque contemplatu. In eo notasses etiam aureliam ea parte, qua alæ erant designatæ, nigram fuscamque, quasi afflata fumo fervente fuisset: deinde quantopere conata fuerit fœmina necydalus exire, perspicuum erat ex ovis eminentibus ex interstitio circularum squamosorum.

Cohærent aliis ventris circuli interveniente cuticula tenui, contigue. Sed in hoc adeo erant circuli disjuncti, ut Zona juncturæ latior esset circulo. Apex alvi, fenestræ, & aureliæ, ad lucem transparebant, ita ut cernere exacte posses confinia. Ad dimidiam verò aureliæ capacitatem pertingebat extremitas necydali circa dorsum hirsuti, licet imperfectè, quemadmodum & alæ nondum assecutæ legitimum incrementum. Et hætenus de monstris.

Necydalo vegeto tenax vita est, præsertim in pectusculo. Nam & capite & alvo abscissis, alas motitat strenue, & pedibus discurret, idque usque in alterum diem aut amplius. Secta fœmina in alvo matricem exhibet ovis plenam, adeo ut post quadringenta jam edita, nihilominus superfuerint plura. Insistere & involuta esse subtilissimæ tunicæ videbatur.

Apparebant & nervosi quidam ductus, instar meatuum intestinalium. In medio ventris vesicula extabat, continens terreum succum coloris ravi seu fulvi. Hæc vesica per se continua systole & diastole agitabatur. Vitæ principum ibi tanquam in corde esse judicabam. Circa collum matricis, nodus geminatus albus, nervosus, qualis vesica animalium esse solet, durus splendensque cernebatur, idque intra ventrem. Nam de mammosis processibus externis postea. Nodus unus major erat, alter minor. Collum vulvæ est instar tubi, cui succulento foris astant, utrinque flavi noduli mammaram instar. Circa collum ambitus cum retinaculis

corneis, latis, inque summo obtusioribus, quibus genitale maris vicissimprehendit. Pectus carneum est. Caput membranofum & corneum. Cornua triquetra eminente dorso albo, pennis vero utrinque demissis, ut fieret triangulus. Si vivis præfeces succus quidam translucidus ex dorso, seu culmo pennati cornu exit, intusque meatus apparet. Ita se habebat foemina quam vivam aperiebam. Mortua nihil in ventre exhibuit præter cavitatem notabilem alvi juxta pectus, deinde humorum illum vitalem. In vesica, quanquam nunc non amplius vividum; tandem matricis evacuatae reliquias nerveas & membranofas. Maris superiora congruunt cum foemineis. Ventrem si feces, rubeum humorem multum intus inveneris, & præterea liquamen quoddam nervis plenum, cui connectitur meatus genitales.

Genitale autem habet peculiare, carens & cæteris quæ foeminae sunt propriae. Ejus historia hæc est. Sub cauda lanugine prolixiore stipata, foramen est notabile, cum ambitu membranoso duricie cornæ, in duos quasi dentes diviso. In hujus ambitu medio collum genitales est trifidum, cum extremitatibus corneis. Circa hoc dispositi sunt aculei puniceis (cornei processus omnes puniceis sunt ad nigrum accedentes) duo superiores hamati, seu in uncis recurvati, ut sit forma videntia unci, ut cornua caprearum deorsum reflexi: inferior unus rectus. Hi aculei proximi sunt collo membri. Paulo citra in ambitu medio alii tres stimuli sunt parvi. Tot retinaculis comprehensam foeminae vulvam attrahit, sibi que jungit adeo firmiter, ut si distrahere congressos velis, citius videatur ruptura ventris & circulo compages, quam remissura coitio, id quod sæpius attentavi. Sed & hinc pertinaciam conjunctionis æstimare licet, quod viderim totos dies æstivos una manere, & noctu, nescio qua hora, consentaneum, versus auroram, disjunctos perceperim, mane inventis ovalibus vermiculis pluribus, ipsis autem seorsim quiescentibus. Frigidæ aquæ injecti nihilominus cohærent; sale insperso & muria caudarum juncturae durarunt: aqua chalcantina similiter addita non sunt divulsi. Immerfi marem aquæ, foemina in margine sicco relicta; etiam injecto atramento & sale in aquam; sed vixit, & coitum retinuit. Tandem ita reliqui per noctem in aqua, mane aliquot centuriæ ovorum in vasis fundo erant, ipsi necydali natabant vivi. Alteri mari in congressu præcidebam caput; non avulsus est.

Divisi pectus à ventre; hic hæsit donec per vim abstraherem. Caput & pectus, ut divisa muscæ diu vixerunt, diutius tamen pectus. Hic mas in coitu ita dissectus in

ventre similiter habebat humorum lutofum, spadiceum, cum quadam substantia intestinali, sublutea, membranosa.

Mas natus quarto Julii ob imbecillitatem quinto mortuus, sectusque nihil aliud continuit alvo. Alioquin vita necydali septem aut octo plurimumve dierum est. Ut enim dixi est pertinax; adeo ut cum confringerem quatuor ictibus principia alarum & pectus; post etiam alvum aliquoties, tamen vita manserit quasi inviolata, licet spiritu tandem dissipato, altero die ut plurimum ita tractati moriantur. Coitum mas ferventer appetit, parva mora post exitum ex aurelia; idque sæpius exonerato ventre, nonnunquam tamen etiam nullo humore emisso, & hoc evenit etiam in foemina. Qui vegetus est, post primi diei congressum, interveniente noctis quiete altero die repetit eandem foeminam. aut in quamcunque inciderit, adeo ut ter quater peragat coeundi vices. Foemina quoque toties marem admittit: quanquam non semper ova promat. Non enim gignit, nisi ova in se habeat, licet rore masculino concepto.

Post solutionem à congressu statim deponuntur ova ordine alterum post alterum, ubi videas quasi cum conatu & contractione alvi protrudi, excludique ex matricis collo exerto, adeo ut pavimento tangat. Numeravi quadringentis plura ex una foemina, ex aliis fere quadringenta, quæ tamen dissectæ adhuc multa in sua matrice habebant. Quod ergo Vidas de centenariis scribit, id de macris parvisque necydalis potest intelligi, quales ego vidi evasisse ex neglectiore nutritione, aliis triplo fere majoribus. Quidam mares emittunt alvi proluviem ante coitum semel; & iterum post secundum congressum. Interdum mares soluti, nec dum satiati, incipientem ova ferere foeminam interpellant, & coeunt de novo, quanquam foemina per vim cohæreat, cupiatque contracta alvo & pedum posteriorum deterfione solvi. Ita una ante concubitum 17. emittebat, post primum soluta centum nonaginta quatuor & tunc iterum coiens; post quatuor horas revulsa, edebat 245. inde appetente mare humorem tanquam ex siphone ejaculabat, iterumque congressa, & liberata adhuc ova plura vicinis. Quæ ova quarto Julii erant edita colore citrino, septimo evadebant punicea, & inde plumbea. Detinebantur in capsula post fenestram pomeridiano soli exposita. Sterilia tamen colorem non mutabant, sed subsidebant duntaxat. In necydalis solutis observes aliquoties motum tremulum, qualis est à rigore & hore febricitantium. Neque tamen febri laborare dixerim. Sed eam concussionem esse puto, ex alteratione & promotione seminalis materiae,

exhalante inde vapore & nerveas partes convellente. Ultimus necydalus pumilio vigesimo quarto Junii inter duo folia mori texens folliculum parvum prodiit decimo tertio Julii, in quo præterquam quod minimum fecisset bombylium, etiam hoc peculiare erat, quod non exiret in basi folliculi sed juxta apicem factò foramine, contra ac alii omnes, mas autem erat, qui non timebat conjungi cum sæmella jam ter marem passã & vix spiritum trahente. Bis autem coitu impleto postea projectus est. Alæ etiam videbantur pictæ aliter ac cæterorum. Nam cum reliquorum sint lineis in longum & latum distinctæ, tanquam limbis, hic quidem quatuor ejusmodi lineas plumbeas in latum acceperat, sed inter secundam & tertiam, versus sinus alarum extimos, interjectus erat parvus quidam circulus, non exactus, lividus, cum puncto albo in medio. Verum enim vero tam ingeniosa natura est in hoc insecto, ut cum plura observaveris, scripserisque, semper tamen restent notanda plura.

Differ-
entia.

Quantum ad *Differentias* sumuntur illæ à loco & colore. Sunt *Indæ*, *Hispanæ*, *Calabræ*. Illæ pollicis humani magnitudinem excedunt, domus earum capitis. *Hispanæ* Italicis minores, majores & præstantiores folliculos texunt. *Calabræ* majores & plus serici largiuntur. Alibi quæ visuntur, magnitudine omnibus istis cedunt. *Coloris* ratione, sunt albæ, cineræ, subflavæ. Aldrovandus tribus tabulis eos depingit. In prima priori loco depicta fœmina est, & tota candidat, exceptis posterioribus pedibus, qui flavescunt. *Secunda* tota est albo cærulea, mas. *Tertia* ex albo læviter flavescit, & pedes habet omnes candidos. Hic album texit folliculum. *Postrema* ita picta est, sicut nonnunquam sese contrahunt, vel metu vel frigore. *Prior* folliculus totus erat candidus, & à candido bombyce textus. *Secundus* pariter candidus est, & bombycis fœminæ opus. *Tertius* totus ferè viridescit, maris opus, postremus fœminæ, ejusdem coloris. Qui in secunda tabula ponitur quartus, gemellus est, à mare & fœmina una laborantibus factus. vulgus hoc folliculorum genus doppiones vocat. *Tertius* quodammodo lacertæ vel alterius animantis caput æmulabatur oblongum, deinde paulatim extenuatum in acutum declinabat. Primi aureo sunt colore, uterque etiam monstruosus, quoniam ovals non sint. Quorum unus amygdalam efformare videbatur, cortici suo etiam involutam; alter malum Armeniacum. Tales vulgo nobis Venturini dicuntur. In tertia tabula primo loco habes Bombycis jam serico gravidæ integri iconem, secundo supina parte sectam, sericum velut quædam intestina demonstrantem, tertio sericam

exemptum, quarto, quinto, sexto, diversas figuras Chrysalidum, prout nimirum, magis vel minus perfectæ sunt. Septimo, octavo, & nono Bombycum diversa exuvia, decimo folliculos duos invicem cohærentes, undecimo folliculum planum, & compressum, duodecimo alium folliculum oblongum, ex quo Papilio jam jam erumpere tentat, decimo tertio Chrysalidem ex qua exiturus Papilio media sui parte propendet, decimo quarto folliculum, qui cerasum magnitudine vix excedit, postremo semichrysalidem, quæ ex folliculo pyri figura erumpit.

Usus in cibis invenere. Vir doctus, Germanos milites frixas comedisse scribit. Cohortales aves appositis impinguntur: apponi possunt, si de ægrè habentium salute desperaveris. De *Educatione* Aldrovandum consule. Sericum, de quo alibi, combustum, putrida vulnera mundat; cum sale mixtum, dentium rubiginem abstergit: cor corroborat: ideò confectionem Alkermes ingreditur. Funiculo ex eo factò, si viperæ suffocentur, in angina Medici feliciter utuntur.

Chrysalidos seu *Aureliæ* nomen, ovo Aristoteles tribuit. Omnes enim Eruca, quæ folliculos texunt, cum se iis incluserint, figuram prorsus mutant. Nam cum prius molles essent, pedibus instructæ & moverentur, ederentque; tum indurescunt, pedes non apparent amplius, non moventur, nisi ad tactum, & veluti ovi speciem accipiunt. Mirum autem est *Chrysalidos* à Plilosopho vocari: cum plurima etiam sint viridia, nec pauca pallida. *Neopara* dici, alibi monuimus. Cum verò in Aureliam Eruca transit, infantis fasciis involuti formam imitatur, facie humana propè, cum mitra & cornibus.

Aldrovandus quatuor Icones unica tabula dedit. *Prima* insolentis, & forsan monstruosæ est figuræ cum ob enormem magnitudinem, tum maxime, quod in capite annexam habet velut promuscidem. Tota aureo colore resplendet, sed annulos habet nigros. Eiusdem coloris sunt Chrysalides, sive Necydali Bombycum, ex quibus quoque unam depinximus, eam autem, quæ secundo loco posita est. *Tertia* coloris est viridis, nonnihil ad cæruleum vergentis, punctis toto corpore maculata aterrimis. Hujus generis Eruca folliculos non texunt, sed in Chrysalides immutaturæ, eo quo hinc pingitur, modo super aliquod lignum, foliumvè aut etiam lapidem extendunt, & solis ardore dein mutantur in papiliones, eos autem, qui ex albo viridescunt. *Quarta* etiam viridis est, sed auri instar resplendet, depicta est pronè, & supine, item à latere.

Habet & novus orbis æmulum bombycis alium vermem, *temicelli* dictum: qui se, postquam in justam magnitudinem adolevit,

Arist. 2.
de generat.
animal.
c. 1.

Aldrov.
H. Inf. 2.
c. 25.

Vide &
apud
Mouss-
tum.

Nieremb.
l. 13.
c. 14.

vit, in membranam feralem ab ipso filis in-
textam condit; & deinde ac si parum esset;
suapte sponte detrusum in carcerem exha-
lasse animam, se libitinamque suam à sur-
culo aliquo suspendit, ut procedente tem-
pore, in volatilem papilionem vertatur, ac
insperatas subeat transformationes.

ARTICULUS IV.

De Curculione.

Curculio, quia in Papilionem abit,
Erucis subjungitur. Nomen per
acceptit, teste Varrone, quod nihil
penè aliud in eo quam gula videatur. Græ-
cis est *κίς* & *μίδα*, fortè & *κράξ*. Multa eo-
rum vere prodeunt examina, ubi frumen-
ta recens demessa, eaque madida, ante-
quam occalluerunt, reponuntur, vel ubi
granarii fenestræ Austrinis flatibus, sunt
oppositæ.

Columella
R. R. 2.
c. 10.

Inveniuntur tam in faba, quam in tritico.
Unicum *ortus* remedium, frumenta benè
& commodè recondere: & fabam, cum in
area exaruerit, confestim priusquam luna
incrementum capiat, excussam, inferre.

Columella
R. R. 12.
c. 2.

Cato, areas amurcâ subigi præcipit: Co-
lumella eadem, parietes subacto luto, ob-
liniri jubet, &c. Perimuntur falsugine in
qua allium decoctum est, si ea pavimenta
& parietes irrigentur. Refugiunt sabinam
hederam, lupuli salictarii flores, juglandis
folia, absynthium, abrotanum, nigellam,
&c. Naporum semen miram in prosternen-
dis vim habere, nostra & avorum memo-
riâ observatum est. Quia dulce & oleo-
sum, appetitur: eo distenti, intereunt.
Plura de iis vide in vermibus frumentariis.

TITULUS II.

De Insectis terrestribus non alatis
multipedibus.

CAPUT I.

De Asello.

Insecta multipeda non alata sunt, *Asellus*,
Scolopendra terrestris, & *Iulus*. *Aselli*
vocabulary insecto huic Latini imposuere,
non quod asino sit similis, sed quod ad co-
lorem ejus accedat. Quidam, *Cutionem*
& *Porcellionem* vocant. Plinius *Centipedem*
dixit. Aristoteli est *δύο*, Medicis Græcis
δύο, Theophrasto *δύο*, Dioscoridi
κίς, Absyrto *δύο*, Asiaticis, Galeno
teste, *κίς*, seu à forma fabæ, cui simi-
lis dum se in globum contrahit: seu quod è
fabarum folliculis & culmis prodire soleat.
Plinius *κίς*, à cutis callo & duritie vo-
cat: alii *κίς* sed perperam.

Gilen, 3.
de loc.
affect. lib.
II. de
simp.
facult.

Insectum est parvum, inquit Moufetus,
digitum transversum vix longum, semidi-
gitum ferè latum, colore livido nigricante.
Quatuordecem illi *pedes*, utrinque septem;
singulis pedibus unica junctura, vix perce-
ptibilis: duæ breves *antenna*, quibus viam
tentat: latera circa pedes ferræ modo den-
tata. Tactus se in globum colligit.

Descri-
ptio.
Moufetus
Theatri
Inf. 2. c. 9.

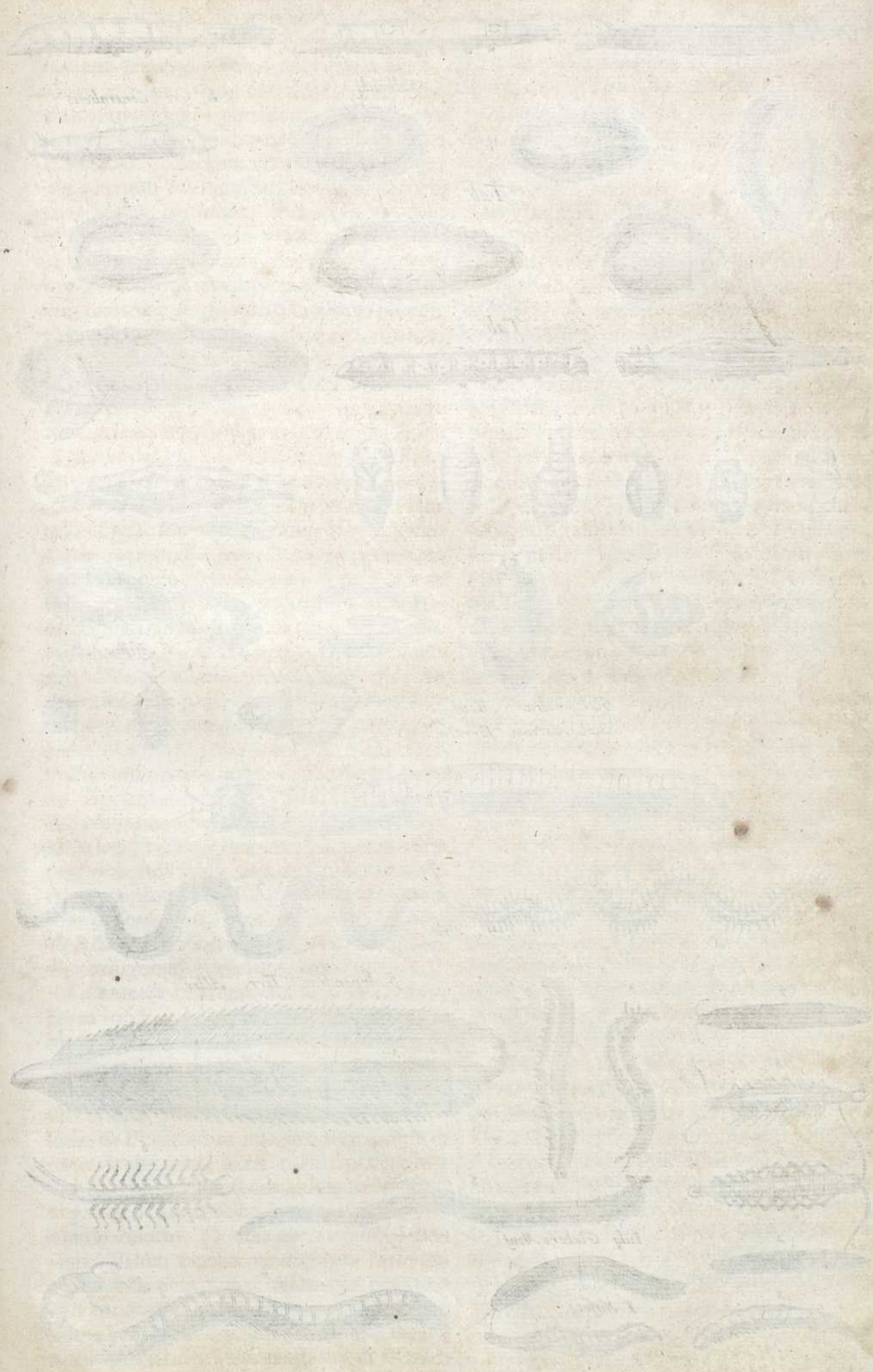
Sub tegulis, & hydriis, planè asininum
colorem refert; quatuordecim illi pedes
utrinque septem; singulis pedibus unica est
punctura; vix perceptibilis; duas habet bre-
ves antennas, ut viam tentet; tactus se in
globum colligit; vel (ut Galenus loqui-
tur) ad fabæ similitudinem, unde *κίς* no-
men indidit: latera circa pedes ferræ modo
dentata: sub tegulis, vasis aquariis, in me-
dulla arborum exesa, inter corticem & cau-
dicem putrescentem nascitur; uti etiam sub
petris, ex humido putrescente nati. Deinde
coeunt, & à coitu ova deponunt (unde ver-
mis) candida, splendentia; margaritulis si-
milis multa, & eodem loco coacervata, ut
anno 1583. observavimus: tepido humore
vivunt, in rimis parietum aut ædium late-
bris hyemem transigunt. Ex ovis primum
vermes duriusculi excluduntur, qui aliquan-
tisper fere immobiles hærent & albicantes;
tandem parentum more, liquorem atque
rorem sugunt. In calidis regionibus & siccis
etiam reperiuntur; sed ibi nocturno rore
vaporemque refarciunt, quicquid per diem
humoris fuerat exhaustum. Galenus hoc
Asellum pacto describit. *ὄνιον* *κατακλιθεὶς*
ζῶον ἐστὶ πολὺν ἐν τοῖς ὑδατοῖς ἀγχαίσι, ἢ ἐν τοῖς κομπλαῖς
γενέσθων; καὶ δὲ τὰς τῶν δακτυλῶν ἐπιπέσει σφαιροειδῶν.
Aristoteli fuisse eum cognitum id probat,
quod pediculum marinum huic similitum
dixerit, demptâ caudâ.

Genera-
tio.

Ufus eorum est in *Medicina*, multiplex.
Aperiunt, attenuant, discutunt. *Urina*
difficultati auxiliantur, si ex vino triti po-
tentur. *Calculum* pellunt, si duo triti,
cum stercoris murium & columbarum semi-
drachma, hauriantur. In *regeo morbo* ex
mulso Galenus propinat. In *asthmate* ab
Asclepiade, si combusti, cum melle su-
mantur, commendantur. Fidem Holle-
rius & Agricola firmant. Oculorum ferè
omnes morbos, ab adnatis vel innatis ortos
tollunt, catarrhactâ excepta, si recentes
benè contriti, ex convenienti liquore su-
mantur, vel extra adhibeantur. Nihil de
aurium dolore, parotidibus & strumis di-
cam. *Vivi paronychie* applicati medentur.
Panos cum resinæ terebinthinæ tertia parte
tollunt. *Unguentum* ad hæmorrhoidas
dolentes utilissimum, ex unguenti populei
unc. j. olei rosacei, in quo decocti sunt
aselli unc. j. f. croci gr. 4. paratur. Alii cum
adipe & butyro coquunt, & ovi luteum ad-
dunt. Olei violacei unc. iij. in quo quatuor
aselli ebulliere, ad tertiæ partis consum-
ptionem,

Dioscor.
M. M. 2.
c. 37.
Plin. H.
N. 10.
c. 8.

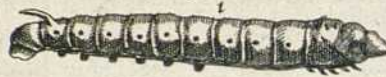
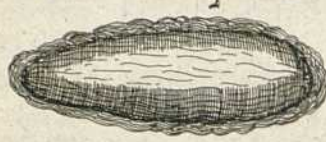

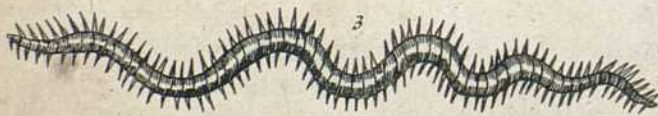
B. fese Contrabens

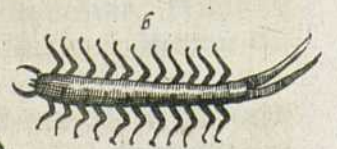
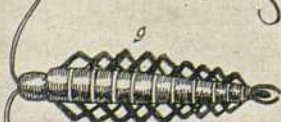
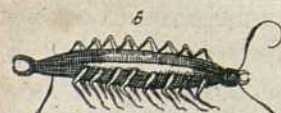
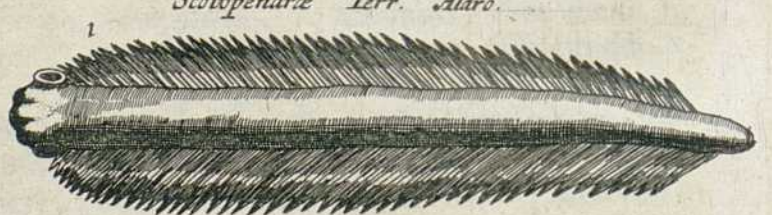
Afelus Mouf.

Scolopendrz Mouf.
Scol. Maxima Terrestr

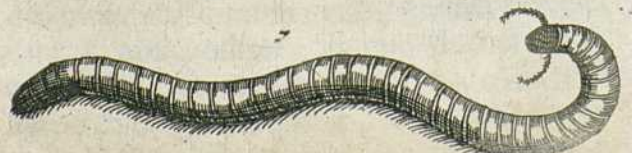
Scolopendrz Terr. Albro.

Iulq Glaberi Mouf.

I. Nigritq

ptionem, falsum humorem extra inunctæ reprimunt.

De Calculo quod dixi, certum Laurembergius pronunciat: cui & Hartmannus adstipulatur. Sequitur post assumptum medicamentum totius corporis calor: sitisque molesta, & circa pubem dolor affligit. Præparationem apud Laurembergium peculiari tractatu vide. Comeduntur à lacertis aquaticis, ranâ terrestri, & serpenticibus. Ad Asellos pertinent *Pollin* & *coyayahoal*. Mirificam vim excludendi spicula *pollin* habet. Insectum est parvulum, centipes: tritum & impositum, aculeos & sagittas ocyus extrahit. Prædurus vermis est *coyayahoal*, aliis *zinchoillin*, aliis *ichcaton* dictus, supernè fulvus, pede numerofo purpurascens. Arefactus, tusus, & aqua dilutus, maxillisque quotidie bis illitus, dolores dentium placat.

CAPUT II.

De Scolopendra terrestri.

Scolopendra nomen ex eo datum, quod *σκολοπα* aculeum habeat *εἰς ἕδρα*, volunt nonnulli. Quidam, *Hepam*, *Centipedam*, *Millepedam*, *Porcum lutosum*, & *Multipedam* dixere. Aristoteli est *σκολοπενδρα*, Theophrasto *σκολοπία*, Dioscoridi à serpentum interitu *ὀφιοκτίεν*. Varino & Hesychio *ἀμφιδίετραγον*, aliis *μυρίπους* & *πολύπους*; vulgo Græcorum *σκολοπίτρα* dicitur. Nicandro ideò *ἀμφικαρπός*, biceps, quòd pari facilitate prorsum capite, retrorsumque ducente cauda incedat.

Plurimos pedes habere, & pennis careere, Agricola scripsit, quod Julo potius debet coloremque eis æneum, corpus tenue, & latum, tres digitos aut ad summum quatuor longum addit. Aspleni folio similem Aldrovandus facit. Mousetus tantum à Julo differre vult, quantum locusta marina ab Astaco. Robertus Constantinus in cauda cornigeram comminiscitur.

In truncis arborum, aut lignis, vel palis terræ infixis, & gignitur & vivit. Amotis egreditur; aliàs plerumque latere solet. Circa radices gladioli reperiri apud Theophrastum habemus. Olim Rhytienses & Obterietes sedibus suis pepulerunt, si Æliano & Plinio fides est. Ex frequenti exitu; serenitatem aëris rustici præfagiunt. Ad *morsum* ejus, locus undique livescit, putrescit, intumescit, & vini rubri facibus similis videtur. Contra eum commendat, *intra*, salem ex aceto; Ægineta trifolium asphaltites cum vino: Actuarius nepetam cum eodem; Dioscorides, rutam sylvestrem, radicem dracunculi tritam; serpilli ramos & folia; Aëtius absynthium & mentham cum vino. Quidam morbum reme-

dia respuere credunt. *Extra*, locus scarificari, mox profundè incidi debet. Venenum per cucurbitas extrahitur. Tum succum centaurii minoris cum tertia parte vini dulcis, ad mellis consistentiam coctum imposito, & corium superligato, per octo aut quatuordecim dies; locum tandem cum spongia vino calido intincta foveto, & Scolopendræ morsum certò curabis. Reliqua apud Plinium & Dioscoridem vide.

Habent tamen & in *Medicina* aliquos usus. Oleo decocti capillos cum levi pruritu auferunt. Cimices suffiti interficiunt, &c.

Aldrovandus *Ophioctonem* diversam à volgari esse credit. De cætero, aliquot ipse species observavit. *Prima* est colore amethystino, albis ruberrimisque punctulis maculosa. *Alter*a lutea, maculis obscuris insignita. *Tertia* minor, colore rubicundo, per tergus atro. *Quarta* vulgaris, aurei coloris ad castaneum nonnihil vergentis. *Ultima* viginti instructa pedibus, proceriusculis & longissimis antennis, colore subferrugineo.

Mousetus tres species exhibet. *Prima* est maxima, terrestris Scolopendra, ea quam vides crassitie & longitudine est, color totius corporis ex fusco nigricante splendens. Singulis incisuris pedunculus appendet luteus, id est in singulis lateribus sexaginta prorsum & retrorsum aqua facilitate promovet. Nam & caput versus ingreditur & in caudam; ideoque à Nicandro & Rhodigino *biceps* dicitur. Partem inter caput & alvum non simplicem sed multiplicem habet: quo fit ut præcisum hoc genus vivere possit. Irritatus hic Scolopendra tam acriter mordet, ut Ludovicus Atmarus (qui nobis eum è Libya dono dedit) quamvis Chirotecis duplicique linteo munitus, vix eum manu petentem ferre potuerit: altè enim in linteum os forcipatum adegerat, diuque pendulus vix tandem excuti permisit. Horum alium ex novâ Hispaniolâ allatum linea quædam flammea medium per dorsum ornat; atque æneus later pilorumque color commendat: habet enim capillares pedes, atq; armatim se tollens celerimè currit. Hoc summa admiratione dignum est, quum natura huic animalculo caput minimum dederit, memoriam tamen, vimque rationis æmulam, neque congio, nec urceo sed amplissima quadam mensura tribuisse: cum enim innumeri adsint pedes, quasi remiges, & à capite veluti clavo alii permultum distant; novit tamen quisque officium suum, & pro imperantis capitatis mandato, in hanc vel illam partem se conferunt.

CAPUT III.

De Iulo.

Mouf.
Theatri.
Insect. 2.
cap. 8.
Nomen.

Iulos Græci, mea quidem sententia, inquit Mōufetus, non à lanugine, sed à nucum juglandium atque avellanarum veluti caudis, quarum villi callo compactili infixi, Julos hos repræsentant: unde & ipsi ^{Ἰούλοι} nomen sortiti. Ego Latine Julum dici nonnescio, sed triremem quoque dicere auderem. Quandoquidem Lycophron Paridis triremes numerosis utrinque scalmis celeres ^{ἰσχυροί} vocat. Eandem similitudinem Nicander Scolopendris applicat, unde pariformes esse Julum ac Scolopendram facile appareret. Hos Hispani Centopeas, Itali Centogambi: Angli (ex me forsan) Gally worme dicturi. *Numerius* Lumbricos terrestres nigros Julos item vocavit Athehæo teste libro 7.

^{Ἰούλοι}
κεκολλητῶν ἰσχυρῶν γυμνοῦσθαι ἰνὴν τῶν

Nihilominus nisi fuerint etiam multipedæ, in Julorum numerum nomenque non venient. Sunt autem Juli breves, (ut dixi) Scolopendræ pedum numero non asellum tantum atque Erucarum gentem, sed omnia alia insecta vincentes. Julorum *alii glabri*, cernuntur, *alii hirsuti*. *Glabrum unum* vidi in lactula capitata, parvi junci fluviatilis crassitie, atque ea quam videtis magnitudine: caput illi nigerrimum, dorsum aurea tinctum flavedine. Venter ex cæsis argentatus; incisuræ pedesque capillares totidem, ut oculos & memoriam facile fugerent. *Secundus* totus nigrescebat, alba linea excepta, quæ à capite ad caudam usque recta per dorsum ducitur. *Tertius* obfoletius flavescit; caput illi rubescit, uti & pedes; antennæ autem & nascentes juxta caudam setæ livescunt. *Quartum* si corpore nigrius punicantem feceritis, pedibus autem & antennis levius, facile rem expedietis. Horum alios è musco arborum corticibus innascente prodeuntés, alios sub ollis truncisque putridis latitantes cepimus. In hirsutos non plures incidi quam duos. *Primus* hac figura & forma albicans, in muro repit; pili brevissimi innascentes nigri fuerunt. *Secundus* ventre sublivido dorsoque inamœna flavedine maculato: est illi os punicatum, ocellus niger, pili canescentes. In arboribus effoetis, atque annosis inter corticem & lignum latitat, atque etiam inter saxa musco villoso ac

denso obducta. Omnes Iuli tactu se in gyrum colligunt & convolvunt.

An sint venenati equidem ignoro: sed si fuerint, sanè perbeatum Pennium, qui variè ipsis nuda manu irritatis ac læsis, in morsus sanusque evasit. Georgius Agricola ænei coloris Iulum, (sed is Scolopendram vocat) his verbis recenset: Scolopendra admodum exigua, in truncis arborum, aut in palis terræ infixis, (unde nomen invenit) gignitur & vivit; quibus amotis vel commotis egreditur, aliàs omnino latitura. Pennis caret, sed plurimos habet pedes. Si quando repit, corporis partem mediam, veluti arcum intendit: si bacillo alia vere tangatur, se contrahit: color illi æneus; corpus tenue, neclatum, tres transversos digitos longum, ad summum quatuor. Alia item specie, iisdem ferè locis reperitur, corpore exili & terete, fili ferè crassitie, spadicei coloris dilute: pedibus adeo numerosis atque exiguis, ut eos numero complecti *ἐν τῶν ἀδυνάτων* sit, quatuor digitos transversos longa est: sub ollis degit & asseribus putridis. Avicennæ Scolopendra, (qui etiam Iulus) solummodo 44. pedes habet, palmam longus, tam exilis ac tenuis, aures ut intrare possit libro quarto Fen. 6. tractat. 5. capite 19. Hujus (inquit) aut nullum aut languidum venenum est, nec magnum dolorem excitat: qui floribus Asphodeli, vel sale cum aceto mixto statim sedatur. Iuli nostrates, (inquit Gesnerus) si in ædibus fuerint, ad Saccharum Thomæ, id est purissimum (ceu ad optimum caseum mures;) congregantur. Bruerus noster (peritus ac industrius naturæ explorator) Scolopendras se in Anglia vidisse, & habere referet noctilucas, in ericetis muscosis toto corpore fulgentes. Cui licet, mentienti nescio, ultrò credam: eò tamen magis, quod Oviedus idem in nova Hispaniola per agros; & Cordus in Germania in cellis humidis observasse se scribunt. Mirum est quod Plutarchus refert, bestiolam asperam multis pedibus celeriter ambulantiem, multo cum semine ab Ephebo Athenis ejectam, libro 8. Sympof. probl. 9. Iulus cellarius in pulverem crematus, mirifice urinam provocat. Merula. Iulorum humor cum cruore ex asellis expresso, ad albuginem oculorum tollendam divinum & efficacius remedium. Arnold. Brev. 1. capite 18. Atque hætenus de Iulis, de quorum natura Hesychii, Aristotelis, Nicandri, Lycophronis & Ardoyni varias opiniones prætereo, quia variæ non veræ.

HISTORIÆ NATURALIS DE INSECTIS.

LIBER III.

De Insectis Terrestribus apodibus.

CAPUT I.

De Vermibus in genere.

THÆC DE INSECTIS terrestribus pedatis voluimus. *Apoda* sunt *Vermes*, *Teredo*, *Lumbricus terrestris*, *Tinea*, *Limax*.

Vermi nomen inditum, quod se in

multas partes vertat ac torqueat: vel quòd verrat, seu ad partes oppositas se trahat, ut *Isidoro* placet: nisi fortè ab *ἴστρο* deducere malis, quod reperere significat. Græcis est *σκωληξ*, aliquando *σφύρα*.

Nomen.

Generatio.

Mater omnium non tam putredo est, ex humidi nimia abundantia, cum calido juncta exorta: quam semen vel feminale principium, quod idoneam materiam nactum, & à calore ambientis excitatum, sese exerit, & vitales operationes exercere incipit. Unde accidit, ut & in illis quæ putrescere nequeunt reperiantur: molitoresque dum suorum lapidum læviorem stylo castigant, vermes ibi natos reperiant.

Natura.
Plin. H.
N. l. II.
c. 37.

Nulli generi oculos esse *Plinius* asseruit: levissimum quibusdam vestigium *Galenus*. Sentire, gustare datum. Percepto sonitu latefcunt. Amara refugiunt, dulcia requirunt & sugunt. Repunt, in arctum corpusculi sui partes colligentes, & posteriora attrahentes, quod *σινωμάδου* propriè Græcis. Motu undarum moveri *Galenus* dixit. Nullum iisdem ingenium vel memoria. Unde quidam *obliviosos* dixere. Medio corpore dissecti, utraque parte vivere videntur, iisdemque aluntur, ex quibus constant.

Galen. de
Diff. puls.
l. 1.

Ufus.

Cedunt aviculis & aliis animalculis in cibum, sed & ab Indis omnigeni comedi dicuntur. Crudos vorare, *Lopezius* testis est. Quæ de *Schamir* verme, cujus in findendis lapidibus ad templi *Salomonici* structuram usus, *Iudæi* scribunt, nugæ sunt.

Differentia.

Multæ eorum *Differentie*, sive magnitudinem, locum, colorem, sive alia attendimus. Sunt *parvi*, *mediocres*, *longi*, & quidem ita ut ad cubitos se extendant. Sunt *nigri*, *rubri*, *igneo colore micantes*.

Quidam rubicundo circulo propè caput in signiuntur. Habent alii caudam, carent eadem alii. Anno M.CC.LXXXV. *Scorpionum* instar caudati in *Prussia* vagabantur. Intra diem tertium puncti extinguiebantur. Author libri de *Natura*, *aurei coloris* quosdam esse ait, qui statim ac nati sunt à parentibus alantur, deinde absque cibo vitam transigunt, ut quasi immobiles jaceant. Constituto tempore reviviscere addit. Vestiuntur nonnulli pilis, quidam non item.

Apud *Mechoacanenses*, *Itzuaqua* vermis, qui & *Sipantipe* dicitur, duobus corniculis rubris iter prætentat; nigro fuscoque variegatus. *Tlaxquipillin* *Mexicanis* seu *marfupium* terræ vermis quidam niger dicitur, cujus pulvis inspersis medetur lepræ. *Coyayahual*, aliis *Tzinchoillin*, & *Ichaton*, prædurus vermis est, supernè fulvus, pede numeroso purpurascens. Arefactus, tufus, & aquâ dilutus; maxillifque quotidie bis illitus, dolores dentium placat. Anno M.C.IV. ignei vermiculi, incertâ specie, in *Italia* per aërem vecti, ceu dentæ nubis objectu, folis etiam lumen humanis oculis auferebant, &c. Nos secundum subjecta, in quibus nascuntur dispecemus.

Nieremb.
H. Exot.
l. 13. c.
16. 21.
c. 22.

CAP. II.

De Vermibus in specie.

ARTICULUS I.

De Vermibus qui in plantis nascuntur.

PUNCTUM I.

De Vermibus arborariis.

Vermes alii plantis, alii animalibus, alii homini innascuntur. Nihil de lapidibus dicam. Plantarii vel sunt *Arborarii* vel *Fruticarii*, vel *Leguminarii*, vel *Frumentarii*, vel *herbarii*.

ARBORARII, quidam lignum, quidam corticem, nonnulli folia, flores, & fructus exedunt.

Ligni-perdes dupliciter distinguuntur, vel ab ipsis arboribus, vel lignis: infestant

Moufet.
Theatri
Insect. 2.
c. 19.

R

non-

nonnulli ficum, alii sorbum, alburnum, esculum, Cinnamomum, Platanum, Quercum, &c. Eorum qui in *ficis* existunt, alii ex ipsis nascuntur arboribus: alius item paritur, qui vocantur *Cerastes*. Quum enim vermium magna pars specie formave inter se differunt, discrimen tamen præcipuum in his est, quod in aliâ arbore fructive nati, translati in aliud genus servari nequeunt. Cerasten autem & in oleo nasci, & in fico parere asseverant. Habet itaque & ficus suos vermes, & illos quoque emittit, quos alienos receperit. Omnes tamen in Cerasten figurantur, sonumque edunt parvuli stridoris. Syponinus duo illi cornua in capite assignat. Cum erodendo tantum loci excavaverit, ut semetipsum circumagere possit *ἀσπίς ἢ μύσος*, aliud animalculum progignit, & unam speciem in aliam (erucarum more) transmutat.

Et *Sorbus* arbor infestatur vermiculis rufis, pilosis atque ita emoritur. *Mespilus* item in senecta vermes tales procreat, sed grandiores quam in aliis arboribus, ut Theophrastus refert. *Alburnus* vermem profert Thripiformem, ex quo Culices deinceps vel Phalænarum species nascuntur, *ἀχρᾶδναι ζῶα τινὰ ζυνοειδῆ* Hesychio, quia *Pyros* sylvestres acriter infestant.

Vermiculus in *Esculo* arbore (*Galbus* à Suetonio dictus) miræ est exilitatis, unde qui primus Sulpitorum *Galbæ* cognomen tulit, à summâ gracilitate ita vocatus est. Carabum *Platanus* producit, (testibus Hesychio & Aristotele) vermem cancris marinis similem, sed sex tantum pedibus donatum. *κασιόβη σκῆλη* Hesychii hoc modo nascitur: (Theophrasto autore,) ligni *Cinamomi* ramulos binum digitorum longitudine abscindunt; recentisque bovinis tergoribus insuunt; tum exinde lignis putrescentibus vermiculos nasci ajunt, qui lignum corrodunt, corticem nullatenus tangunt ob acrimoniam: lignum hoc in ædibus Pennii visum est, à vermiculo erosum, quod cinerei fuit coloris, non valde durum, insipidum profus, & inodorum, contra quam Lusitani aliquot mercatores, & medicastri simplicium, ignari, affirmant.

Raucae vermes *Quercus* radici innascuntur, iisque nocent. *Olea* (inquit Plinius) male ponitur, ubi quercus effossa fuerat: nam relictæ in quercus radicibus raucae vermes, ad oleæ radices transeunt, atque eos infestant.

Corticarii vermes pauci à veteribus nominantur. Decempedem illud *Clopt* dictum superius descripsimus.

Folia arborum & flores depascunt *Syrones* dicti, quorum crassities quantilla sit ex eo cogitare possumus, quod inter folii tenuissimi membranas fodiendo serpit, salva utraque epidermide. Post aceti lum-

bricos: (inquit Joachimus Camerarius) nullum vermiculum vidi adeo compressum. Cuniculi, quos agit, subtilissimas aliquando lineas & fibras referunt; folia cerafi & mali maculata plurimum lædunt, atque post fatietatem excidunt, & videntur ex multis feminibus peponum secundum latum conglutinatis formati, nisi quod longè sint minores. Ab his emortuis aliud prodit insectulum, veluti & hi ab alio.

Syronibus perfimiles *ἀσπίς* quos Angli tam in lignis, cortice, folio, floreque & fructibus arborum, quam caseo & cera genitos, mites id est minutulos sive atomos appellant; à Syronibus eo differunt, quod ex multis *Acaris* constare videntur. *Acarus* autem ipse globosum, album, sepes, & pedicillo simile est animalculum; tam nullius ferè substantiæ, ut inter digitos pollicemque fortissimè compressus, ob exilitatem lædi sentirive nequeat. Antigonæcum & Aristoteles *διόσκαριον* vocarunt, id est Jovis promum; eam fortè ob causam quod erassissima vini dolia rostro perforat. Et sane nisi Jovis ei aliquid inesset aut divinæ virtutis, quomodo tantæ vires in tam pusillo & pænè nullo corpusculo cernerentur? In *fagi* quoque *foliis* tubercula parva reperiuntur, in quibus vermiculi exiles.

Fructus etiam arborum (ut Theophrastus loquitur) est *σκῆλη*: etiam cum adhuc crudus est, ut in *Sorbis*, *Mespylis*, *pyris*, malisque cernimus. *Oliua* tam in cute quam nucleo vermes *κάρπας* vocatos patitur: unde haud contemnenda pestis Theophrasto dicitur, quæ non solum succum & oleum absorbet, sed etiam nuclei tam duri ossa exedit. In *Gallis* perforatis vermiculi etiam deprehenduntur, ipsa intima medulla geniti; è quibus postea muscarum & culicum quorundam genus oriri, Valerandus Doures Pharmacopæus Lugdunensis auctor est. In *Quercus* item glande & pomis illis fungosis vermes aliquando nascuntur; eoque anno famem & annonæ caritatem Astrologi præfagiunt. *Nucibus* avellanis vermes inesse notius est, quam ut de iis contendam: præsertim æstate humida, & vento ex Austro flante. Mirum est quod Ringelbergius libro experiment. scribit: Hos vermes lacte ovillo ad serpentis magnitudinem enutriri posse. Cardanus tamen idem confirmat, modumque nutritionis, septimo de rerum varietate ostendit. Vermiculi in *ficibus* arefactis similes iis qui in avellanis nascuntur, capite nigro, reliquo corpore ex luteo albicante, sed minores. *Conos cedri* vermibus esse obnoxios comperi, (inquit Bellonius) quemadmodum & pineos. Cecindelam feminam crassitie referunt, digitum transversum longi, capite formicæ, sed magis compresso; incisuris duodenis; pedes *juxta* caput

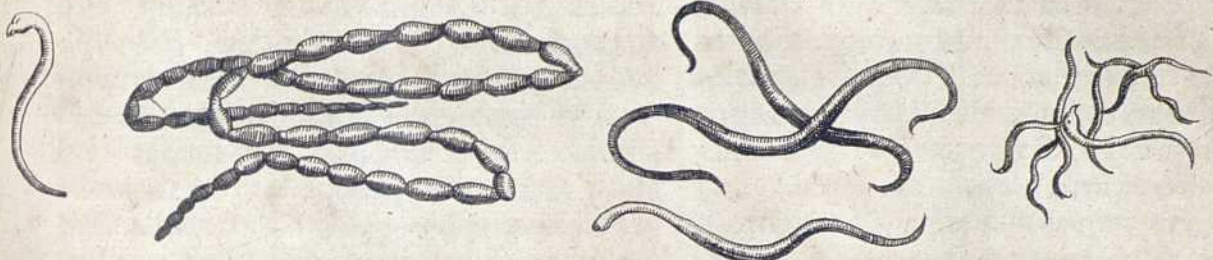
Vermer Arborej Holzwiurm Mouf.

Vermes Fructuum fleguminum Mouf.

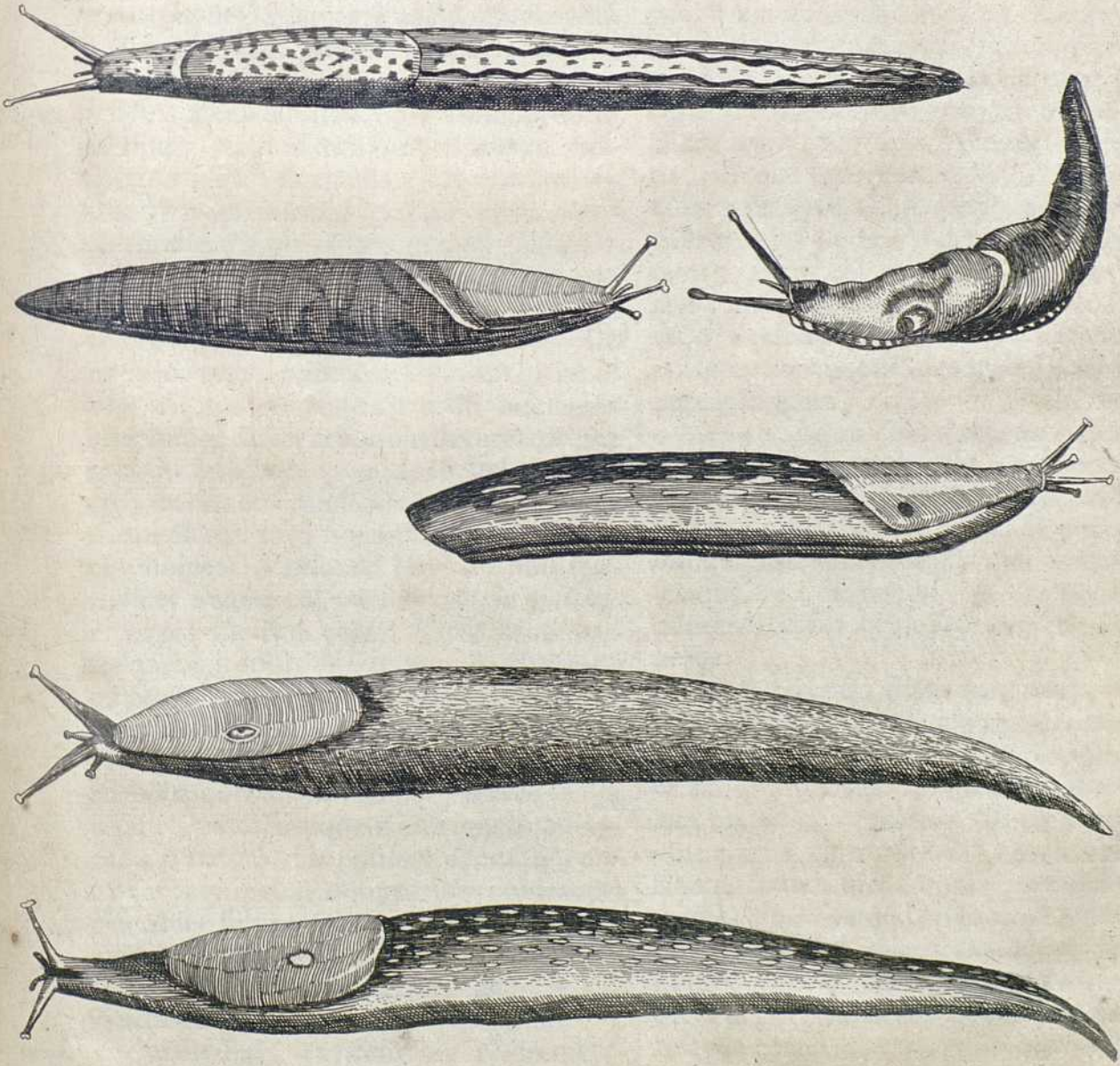
Vermes Hominum Menschen wuerm Aldr.

Spübwurm

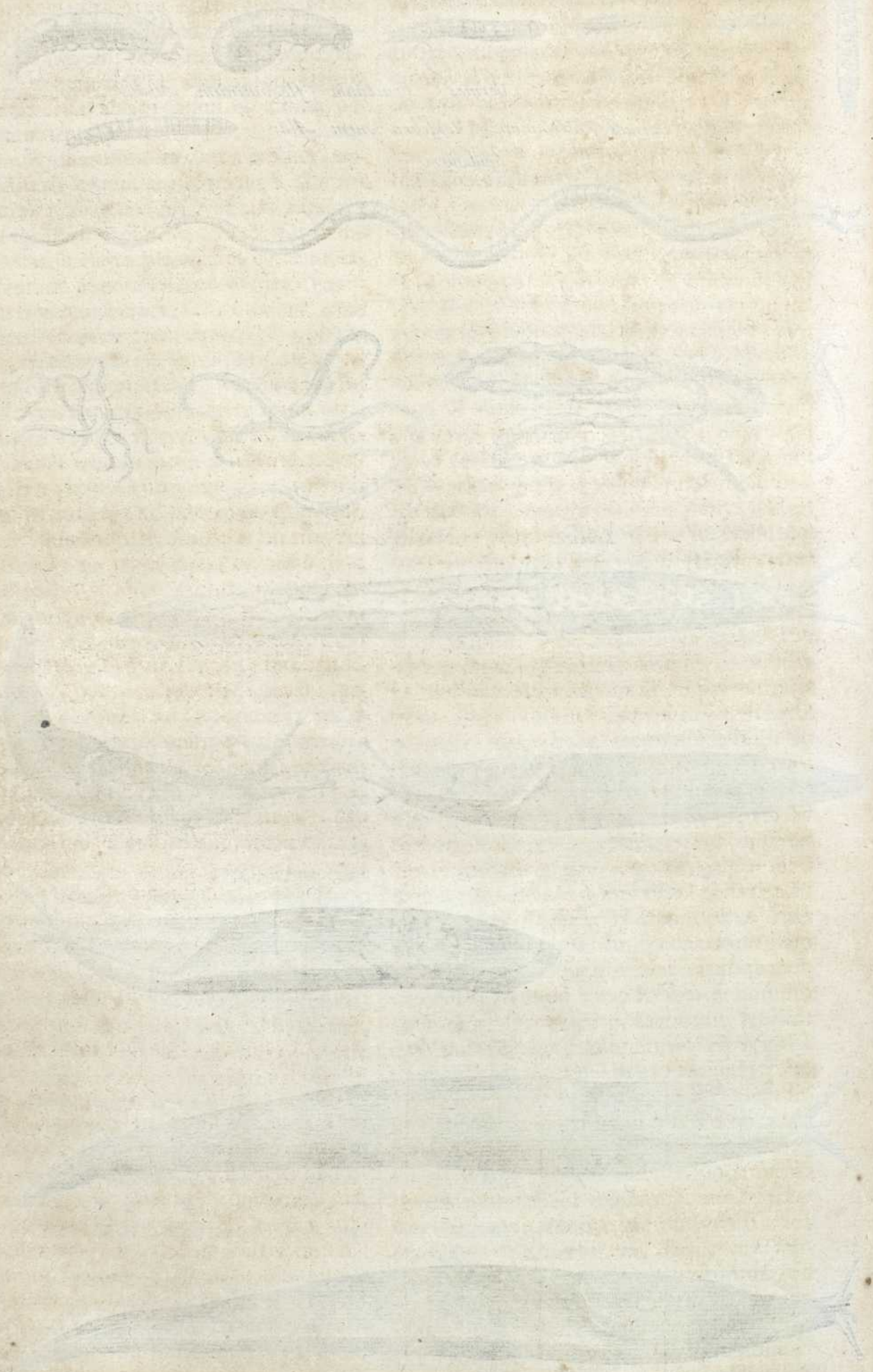

Limaces

Schnecken

caput utrinque tres, antennæ circulares binæ, venter crassus, cauda mucronata. In præduris quoque & lignosis *opali* pericarpis, semen inest latiusculum & sæpè, vermiculis exesum: quorum veluti aurelias ibidem reperies. Nulus denique fructus nominari possit, quem non tinea aut vermis inficit: imo ipsum aliquando Manna (ut Poëtæ fingunt, Deorum; ut Scriptura asserit: DEI filiorum cibus) putredinem & vermem admisit, quum, præter Jehovah mandatum in crastinum reponeretur.

Huc refer *Nopal Ocuillin*, seu Tunarum vermes, *Axocuilin*, & *Cuchipilutl* Indorum. De illis ita *Nierembergius*. Familiare est hucxutlæ, provinciæ Panicensis, tunarum genus, folia ferens longa, & angustiora cæteris, intra quæ solent vermes generari lineis candidis cyaneisque distincti, mirabilis facultatis in curanda infania, si bini tusi, & resoluti ex aqua semel intra fumantur; aut si inveteratus sit morbus, bis aut ter: inducitur enim è vestigio somnus, permissusque æger dormire, paulo post mente constans expergiscitur, atque resipiscit. Sunt autem hi vermes innoxii, neque ullum inferre nocumentum solent, si intra corpus deglutiantur: quo fit, ut intrepidè possint propinari. Addunt, paralyticis atque epilepticis eadem mensura conferre.

De *Axocuilin* ita idem. Plurimum usum vilissimæ etiam naturæ hîc videbimus. Nascuntur inquit *Franciscus Hernandus*, in arboribus guampatli, aut aliis, quas nostri ob similitudinem prunos vocant (cùm tamen ad myrobalanorum Arabicorum pertinere genus alicui fortassis videri possit) vermes quidam hispidi, *axocuilin*, seu ferentes axin; pallentes, vix longi binos latos digitos, ac pennam crassi anserinam. Hos indigenæ ab arboribus deturbatos permittunt ad ignem ex aqua elixari ac discocui, donec comminuantur, & adeps ejusdem coloris, axin nomine, supernatet atque emineat. Colligunt hunc ad usus multiplices incolæ, & conformant in globos, è butyro vaccino parari solitis haud apsimiles, olei odore & lenitate, & ad omnia, quibus oleum conferre solet, præstantissimos, non tamen in nutrimenti usum adhuc venere. Dolores, quamcunque partem corporis obsederint, sedant: nervos tenfos laxant, emolliuntque, discutunt tumores, aut, si natura in id potius propensa sit, maturant: erysipelatis desinentibus conferunt, ulceribus ferunt suppetias, convulsisque, nec non enterocelis, addita resina ac picietl, collectionesque cujusvis generis brevi admodum minuunt atque discutunt.

Cuchipilutl ita describit *Nierembergius*: Vermis genus est juxta moros aut salices versans, bombycis magnitudine, & pænè forma, sese illius instar Octobri mem-

se firma convolvens membrana, ac prodiens Aprilis, conversus in papilionem. Suspendunt hunc Indi infantium cunis, atque ita somnum illis conciliari credunt. Unde imposuere ei nomen. Idem in pulverem reductus, ac ex vino proprio, quod pulque vocant, totus potus, Venerem stimulat. Mexicanis agris provenit, & ex his quas dixi arboribus victum sibi quarit.

A lignis in quibus prodeunt sumptas differentias, si attendas, vel innascuntur virentibus truncis, qui *δίνες* dicuntur: vel in aridis & exsuccis qui *εξηυα*, vel in solidis & siccis qui *Thripes*, vel in lignis calidioribus qui *Termites*: vel in solidis & siccis qui *Cossi*: vel in navium tabulis qui *Teredines*.

Δίνες fortè *από τῆς δίνων* nomen sumpserunt, adeò ut sæpè ad earum radices magna pulveris vis, mordent enim & mandunt vivas arbores, quasi ferratione facta, conspiciatur: caput huic deforme; varium, tegmine coopertum, quod exerere & contrahere pro lubitu potest. Pedes habet in posteriore parte caudam versus, sicut *Cossi* in pectore; reliquum corpus tunica arenosa tegitur, quasi putamine; qua exuti moriuntur, ut cochleæ testis nudatæ. Tempore à natura constituto, in thecam aureliæ similem obdurescunt, sed quæ bestiola pennata inde provenit, nondum animadvertimus. *Cosso* longe major ob nimiam edacitatem, & minus delicatus. Pici martii, aliæque ligniperæ aves rostro virentes arbores percutiunt, & sono concavitates investigantes, eo loci perforant & pertundunt, donec ad mordellas istas pervenerint, ipsasque deglutiverint. Valdè enim delectantur hoc cibi genere, ejusque gratia integros aliquot dies in perfodienda arbere insumunt.

Εξηυα in ligno furdo reperitur, & pumicoso, quod ne baculo quidem percussum sonum edit: *Cerastræ Theophrasti*, & *pityocampæ Medicorum* valdè cognatus, nisi quod tres tantum utrinque pedes consecutus sit. Virosum illi & pertinacem odorem, & vim valde septicam tribuit *Gefnerus*.

Θμύκι à terendo dicti videntur, vulgares satis vermiculi ac frequentes, parvi, corpulculis albidis, capitibus nigricantibus vel ex rubro infuscatis, pedibus sex juxta collum tenuissimis, exilibus, & cum rubedine non magna nigricantibus; vermiculo avelanæ nucis structurâ corporis persimiles, sed medio minores atque breviores; nigra ligna non amant, sed albicantibus duntaxat (qualia sunt *Alburni*, *Coryli*, *Betulæ*, *Cinamomi*, *Platani*) innascuntur: quæ jam arida solidaqua perterebrant, & absorpta humiditate cariem inferunt.

Termitem producunt ligna solis nimio calore torrefacta; qui (*Servio* authore) ex

ipsa medulla genitus, matrem tantum absumit, ossisamque & corticeam substantiam non attingit. Ingratum sanè animalculum, tantoque aliis vermibus deterius, quanto cordi arborum, & vitali ipsi fonti perniciosius; vivunt enim aliquando cute & ossibus spoliatae: atqui medulla absorpta, statim pereunt, nec mederi tanto valet vulnere natura. Corporis effigie Cossos referunt: sunt autem minores multo, & non parum molliores.

Cossi rugosi admodum sunt corporis, unde & Consules quidam Romani Cossi vocabantur. Majores Cossi fere minimum digitum crassi videntur, & tres digitos transversos longitudine adæquant; colore albicante, erucis majoribus ferè similes: quare à Plinio prægrandes Cosses dicuntur; pedes utrinque tres, non procul à capite penduli, breves, exiles, nigricantes. Corpus annulis duodenis constat, versus caudam semper minoribus & pellucidis; caput crassiusculum, colore nigro, duæ in fronte laminae; juxta os sunt exiguae quasi setæ aculeatae, singuli annuli in lateribus, singulis punctis rubentibus modicè cavis notantur. Tardigradum valdè est animal, & motus vix perceptibilis; qua de causa ventricosos & desides cossos appellat Festus. Oculos habet parvos valdè, dorsum teres, ventrem nonnihil concavum, colore albicante dilutum; obesuli videntur & valde molles, lignis noviter sed intempestivè cæsis innascuntur; si verò diutius resecta fuerint, plurimamque humiditatem amiserint, minores oriuntur Cossi, magnitudine solum à majoribus diversi. Veteres in Ponto & Phrygia, (ut Plinius & Hieronymus tradunt) iis quasi delicatiori cibo vesci solebant, atque eum in usum farina faginabant, ut vermiculi quoque altiles fierent. In medicum etiam usum veniunt Plinio teste; sanant enim ulcera, lac augent, nomas illiti percurant; id quod Albertus quoque confirmat.

Teredines, capite ad passionem grandissimo, rodunt dentibus, perforantque robora, vel sono teste. Hæ tantum in mari sentiuntur (Theophrasto teste) nec aliam putant teredinem proprie dici. Horum alios tam longos in navibus Venetorum quæ diu in Alexandria portubus constiterant, repertos meminimus, ut cubitum longitudine, pollicem crassitudine æquarent. Quales etiam inclytus ille Franciscus Drakus, alter quasi Maris Neptunus, in nave sua orbivaga (canè jam penè spongiosa) domum reduxit. Vidimus alias *Teredines* unciam longas vermi farinario persimiles. His corpus teres, caput ex luteo splendente, parum rubens, os forcipatum, à cujus quasi labris parvæ spinulae nascuntur; pedes utrinque terni, incisuræ corporis undecim, aliquantum rubentes: re-

liquum corpus dilutè livescit cum splendore; quo majores fiunt, eò ex phæniceo obscurius splendent; quò verò minores, eò intentius albicant. Itali Byssam, Hispani ab edulio Bromam vocant: exedit enim naves & perforat; unde Aristophanes in *Equitibus* triremem exesam, loquentem, introducit his verbis *ὕπὸ τεριδόνων σαπίης τὰ πᾶντα καὶ γυρδόμεναι*. Sic etiam Ovidius 1. de Ponto. Estur ut occulta vitiata teredine navis. *Teredines* non naves tantum, sed & ædium trabes infestare. (Pace Penni dixerim) ex Homeri Scholiaste (Odiss. 2.) constat, cujus hæc sunt verba: Melampus, cui Draco aures purgaverat, ut Brutorum fermorem intelligeret, ob boves Iphicli abactos in carcerem conjectus est. Ubi cum intellexerat ex *Teredinum* colloquio, parum superesse de trabe, efferri se jussit, ne illa decedente vitam finiret. Atque dum à viro & muliere sublimis factus efferretur, domo corruente, uterque reversus periit. Patet id etiam ex Comitorum Latinorum faciliè principe, quam Philolachen adolescentem his loquentem verbis introducit:

*Atque illud sæpè fit: tempestas venit,
Teredo ades ingreditur, & vermis malus.
Venit imber, lavit parietes, perpluunt
Tigna, putrefacit aër operam fabri; &c.*

Magnis hi præsertim nocent arboribus, nempe Quercui, pyris, malis, castaneis, larici, juglandibus, fagis, mespilis, ulmis & latifoliis salicibus: in quibus immaturè cæsis, & plantatis, pinguedo quædam mollis & mala oritur (alburnen & alburnum saluariis dictum) omnium *Teredinum* seges & fomentum. Quo sicciore, amarior, oleosior, atque durior sunt arbores, eò magis à *Teredine* liberæ creduntur: tamen aliquando cupressu, juglandi, Guajaco, & Tiliæ, Ebano etiam ipsi, vim facit. Modus autem generationis ipsorum in lignis hujusmodi est. Plerique innascuntur, non foris se inferunt; depascuntque sua principia, ut ex quibus constant, ex iisdem constare pergant. Materialis causa & conjuncta, est dulcis & alimentarius lignorum humor putredine infectus, quemadmodum ex pituita dulci lumbrici intestinorum nascuntur. Putrescit autem dulcis ille humor duplici de causa. Dyscrasia scilicet vel continui solutione: per Dyscrasiam qualitas corrumpitur; per vulnera vero, non tantum innatus effluit, & se effundit humor, sed alienus quoque per pluvias caliginisque illatus putredinem efficit. In vetulis, raris, & siccatis per ætatem arboribus, maximi sunt vermiculi; tum quia humidum radicale magis minuitur, tum quod Dyscrasia colorque & humor peregrinus magis augentur: quemadmodum

modum & senes plerumque dira scabies, & syrones acarique crebrius infestant. Sub lunâ exposita lignacitius vermiculantur, ob nimiam aëris humiditatem; sub sole autem calidiore, ob nimium ardorem. Qui verò in-nascuntur, hi omni tempore generantur: Illatitiis autem, & ex semine culicum, muscarumve natis, ver potissimum atque æstas amica sunt: hyeme enim congelati pereunt. Cœlum quoque & solum magnam vim habent, ligna quippè Hibernica rarius putrescunt, ex Solis virtute; quemadmodum & Arabica, ex cœli.

PUNCTUM II.

De Vermibus fruticariis.

Vermes fruticarii, Salicem, Ilicem, Juniperum, Cynosbatum, & reliqua infestant. In *Salice* humiliori, (præsertim quando gallæ tuberculosæ erumpunt) nonnunquam quasi rosæ inveniuntur, quæ vermibus scatent, uti etiam in lentisci foliis accidit.

Illicis (inquit Quinqueranus) duo genera: alterum arborefcens, alterum frutex exiguus, sesquipedali proceritate. Lætissimè viret, foliis lævitate præfulgidis, spinarum vallo ambitis numerofo, stolone affurgit in modum rosarii: à nostris Fagi appellationem fortitus, quamvis nullam fagi imaginem repræsentet. Provenit locis planis quidem, sed in altitudinem erectis, exilibus & sitientibus collibus, sed infœcundis. Vere medio roati imbribus frutices, *Coccum* hoc modo ordiuntur. Ubi imus scirpus se in duo brachia fortitur, in horum medio primum omnium increfcit rotundum quiddam magnitudine & colore pisi; hoc Matrem vocant, quod ex eo cætera grana producuntur. Matres porrò habet ut plurimum quinque quælibet cespitum familia, quæ ineuntè æstate æstuque minutissimorum vermiculorum catervam profundunt, fatiscuntque in summitate. In animalia prorepat nova soboles colore candida pro se quisque in sublime. At ubicunque vermiculi vel germinantis furculi axellis occurrerint, decident, & incrementis aucti Milii magnitudine fiunt. Inde liberius adolescentibus, albus color in cinericium transit, jamque non animal, sed Pisum rursus apparent. Tuntque ea grana maturitatem adepta colliguntur, jam coloratis vermiculis foeta: dum asportantur mercatoribus, ambiens pelliculâ præ teneritate rumpitur. Vermiculorum quidem qui circa vaginulam habentur pretium in libram quamlibet, aureus solatus: in granorum vero quæ adhuc eorum partem retinet, hujus quadrans. Torpent interim vermiculi, ac immobiles jacent. Cæterum,

quum primum tempestivitas adest, in lintea præcipitati Soli exponuntur. Tum libato colore statim prorepunt, atque aufugere nituntur, sed à custode, qui continuus affidet, concussu lintei in medium eousque rejiciuntur, donec emorianantur. Tanta quidem dum hæc fiunt, totoque mox triduo, odoris suavitate ac gratia, ut non Cibetæ, non Moscho, non Ambræ, sed ne Citriorum quidem floribus concesserit. Si quæ verò grana legentis effugerint sedulitatem, ea mox alatorum animalium numerosum exercitum in auras effundunt. Observatum est uno anno ex campo lapideo, in Arclatenfi agro, hunc proventum undecim aureorum millibus æstimatum. Hæc Quinqueranus.

Similis Cocci parandi ratio, etiamnum meo tempore (inquit Carolus Clusius) in Gallia Narbonensi, atque etiam in Hispaniâ observabatur. Areas enim sub dio habent ad id destinatas eminente aliquantulum margine; quibus linteo panno infratis Coccum effundunt, custodibus cum bacillis summo fervore Solis perpetuo assidentibus, & extrema lintei concutientibus: ut vermiculos effugere properantes, in anteriorem lintei partem repellant. Verum Petrus Bellonius lib. I. obser. cap. 17. aliam præparandi Cocci rationem refert. Cocci baphicæ (inquit) proventus in Cretâ magnus est: Pastores & pueri eam colligunt. Inveniunt mense Junio in exiguo quodam frutice ex *Illicis* genere, quæ glandem fert, sine pediculo inhærens illius fruticis stipiti, colore ex cinereo albicante. Quoniam vero istius fruticis folia spinis horrent, uti Aquifoliæ; pastores ferulam sinistra gestant, quâ ramulos deprimunt & inclinant. Dextra falcem putatoriam, quâ ramulos demetunt; à quibus vesiculas rotundas, exigui pisi magnitudine auferunt, qua parte ligno adhæserant apertas & hiantes, plenas exiguis rubris animalculis lende minoribus qui per hiatum istum effugiunt, & vesiculam vacuum relinquunt. Pueri Coccum jam relictum ad Quæstorem deferunt, qui ex dimenso ab illis redimit. Is à vesiculis animalcula cribro segregat, deinde ea summis digitis leniterprehendendo in pilas efformat ovi gallinacii magnitudine: Etenim si nimium comprimeret, tota in succum resolverentur, & color periret. Itaque duo infectionis genera; unum pulpæ, alterum vesicularum, & quoniam pulpa inficiendo magis utilis est, ejus pretium quadruplo majus quam vesicularum.

In summis *Juniperi* furculis, exiles è croceo rubentes, Gesnerus observavit. In *Cynosbati*, sive rosæ sylvestris spongia vermiculi nascuntur albicantes, ex quibus Aristoteles Cantharidas provenire scribit. Post duos menses, (inquit Gesnerus) in hy-

pocasto servata spongia magnum numerum vermiculorum viventium reffudit. Spina item, & sentis, Rosa, Erica, Genista, Colutea, Rubus Idæus, Myrtillus, Capparis, uva crispa, Carpinus, Oxyacantha, ligustrum, vitex, glycyrriza, omnis denique frutex, & suffrutex à vermibus exeditur: neque Ricinus ipse (Jonæ, divino illi vati, nimium exæstuantis umbram præbens) ab hac peste legitur immunis.

PUNCTUM III.

De vermibus leguminariis & frumentariis.

Moufet.
Theatri.
2. c. 20.

Legumina sunt *σκακινίδαια*: sed quomodo id eveniat incertum est. An quoties diffundi nequit humor ob æstum & squalorem, ut Theophrastus innuere videtur? An potius dicendum à sicco humorem appeti, humorem autem illum refugere tanquam adversarium? Sic pendentes arido parieti videmus guttas. An calor nimius corrumpit naturalem, cum calorem, tum humorem intus contentum? Sanè eo modo putredinem induci, morbidissima Æthiopia testis est. Fabas depascitur vermiculus, Midas Theophrasto, Hesychio *κέραια* vocatus *κέραια* & *κναιματρίδα* vermiculus leguminaris dicitur, sed præcipuè in Pisce versans, & ab erosione nomen obtinens: qualis etiam in Cicere, posteaquam pluviis ab eo elota fuerit falsugo; ut præter Hesiodi Scholiasten Phavorinus & Theophrastus statuunt; leguminibus dulcioribus sæpè innascuntur, tum ob alimenti aptitudinem, & Elementi verminantem naturam. Dulcia enim vermes citò generant, generatosque nutriunt & signant.

Frumentarii.

Frumentarii vermes, in genere *φόμικος* dicuntur: qui tritici, filiginis, panici, avenæ, orizæ, milii, & fecalibus radicibus, stipulis, calamis, spinisque victitant. Eorum alii amylo vescuntur frumento, ut Farinarii: alii integro & mola nondum confrecto, ut *Curculiones*. *Farinarios* Angli Meale-wormes appellant, teredini similes, sepedes, capite parvo & spadiceo, corpore annuloso, & pro farinæ diversitate vario colore: proba enim & albissima farina, albos generat; vetustior flavos; macra & furfuribus immixta etiam fuscus. Cardanus eos *Blattas frumentarias* vocitat, sed (ut sæpè fit,) incogitanter. Furfure nutriti mirum est in quantam excrescant multitudinem, & ex decem trecentos brevi videas. Apud panni lanci textores quovis ferè tempore inveniuntur: hi enim ex furfuribus, aceto & axungia mixturam faciunt, undè copiosissime nascuntur. Integri frumenti, sive tosti, ut in *βόνι* Aëtii (quam Mault Angli, cerevisicæ matrem, appellant) sive crudi, strages curculio:

Farinarii.

fic enim rectissime meus Comicus, etsi Virgilius atque Varro Gurgulionem, & Curculionem scribant.

κί Græcis dicitur, Animal trirostrum. Triticum præcipuè sed etiam alia quæcunque vastat frumenta, præter cassam tenuemque membranulam nihil reliquum faciens; nam ut Georgicorum vates; populatque ingentem farris acervum, Gurgulio. Ad Scarabei minuti faciem formatus, rostrum habet sibi peculiare; & trifurcum. Corpus aliis nigrum, aliis subfuscum, aliis, & majoribus subviride, cujus medium isthmus coarctat. Bestiolæ tanta est siccitas ut primo quoque tactu levissimo in pulverem abeat. Vere maxime generatur paucorum dierum spacio, antequam examina faciunt apes. Nascuntur (inquit Theophrastus) ex alia grani parte; quod vero reliquum est, pro cibo utuntur: rustici nostri *σπιτοφάγον* hoc animal in parietum rimis ac inter tegulas ova ponere pro explorato habent, unde per procreationem nova soboles. *Triade* his bestiolis mira memorant. *Primum*, quod licet ab initio pauca fuerint, brevi in infinitam sobolem propagantur. *Secundo* quod inter tegulas ac in rimis parietum triennium ac amplius ferè sine cibo vivunt.

Tertio, si una cum hordeo vel tritico per triduum submergantur, tandem exemptæ reviviscunt. Syliardus noster (diligens naturæ observator) *Curculionis* propagationem ita describit: Quum formicæ aristæ culmen exederint, ascendit curculio, & per exiguum illud foramen, ovum unum vel alterum, (rarissimè tertium) deponit, magnitudine fermè grani milii; oblongum fulvum, liquidæ materiæ & fulvæ plenum: ex quo de inceptus novus prodit Curculio. Datur in hoc insectulo uterque sexus; siquidem coeunt antequam hanc injuriam inferunt. Petrus Comestor ex fabarum corruptione provenire affirmat, cui præter Guillerinum de conchis nemo subscribit, ne curculionem cum Mida malè confunderent. Præter vulgo notum hunc Curculionem Joach. Camerarius è Germanorum horreis duos ad Pennium alios misit, ventre longe turgidiore; quorum unus subcineritii, alter viridis coloris. Est etiam in tritico (inquit Scaliger) Curculio quidam erosistris, quem fortè Plinius Scarabei frumentarii nomine subintellexit.

Circa Lentzburg oppidum Germaniæ in agris reperitur Insectum, quod alii vepit, nonnulli Korne worme, quidam Kornevele appellant. Dicitur esse adeo venenosum & noxium, ut agricolæ aratro relicto obvium illud persequantur, & interficiant. Et rubro parvo nigricat inter segetes habitans, & grana comedens. Vermes in vitibus nati *Cocci* illos vermiculos amulantur, quales in Pimpinellæ radicibus colligi

colligi putat, imo pertinacius instat Bras-favolus.

PUNCTUM IV.

De vermibus Herbariis.

Herbarii nascuntur, in Violis, Cynara, Ocymo, Saccharo, Lupulo, Asphodele, Pimpinella, Dypsaco, Carlina, &c. *Violarum* vermes minutissimi conspiciuntur, & nigri, celeri repentes cursu; ut Jacobus Garetus, Pharmacopola diligentissimus, & simplicium cognitione inter paucos celebris, observavit. E radice *Cinaræ* prodit vermis Hexapus, eruciformis, albicans, capite ex nigro rubescente. Cinaræ radices qua rodit nigras reddit; ac tandem interire facit: tales item Raphanus producit.

Referunt, (inquit Cardanus) vermem *in ruta foliis* inventum, lacte ovillo, eodem modo quo Avellaneus, ad magnitudinem non parvam enutriti. Vermiculus filius roris, Ocymique hospes, corpore ferè erecto, posterioribus pedibus hæret, dum prioribus locum, capret. Ex *arundine* saccharina, saccharum paratur, omnium quidem salium dulcissimus, & (ut vulgus medicorum existimat) putredinis omnino expers. Tamen fretus Scaligeri clypeo, in saccharo pusillum vermem, longum, pulicis colore, & (si rostrum adimas) Curcullionii persimilem nasci asseveramus; & saccharinum propterea meritò dicimus. Hujus item Bellonius mentionem facit.

Videtur etiam rara admodum generatio ejus Insecti quod Germani (utor Cameraarii verbis) Mayen-wormlein appellant. Quippe mense Majo sæpè cadunt rores insalubriores, qui si in lupuli folia incidant, vertuntur in animalia, Hoppen dicta. Eorum aliquot intermillia unum interdum videris aliis longe majorem (quamvis ipse pediculum obesorem vix superat) cui lutei circa ventrem circuli, dorsum striatum, cauda fatis protensa, color maximam partem corporis subniger. Huic cum ros deficit alimentarius, reliquos sui gregis sigillatim devorat semper à proximo incipiens. Bombycum instar cutem mutat demum ubi totus ferè perlucet, depositâ ultima tunica, capite & pedibus per gluten quoddam tenue folio affigitur atque ita emoritur: Hunc vermem lupularium vocare quid impediatur?

In Asphodeli caule vermis gignitur *Asphodeli* cum herbâ florere incipit; ex hujus Scapulis alæ sensim excrescunt, atque tum volucris factus, lares deserit. In *Persicariæ* Siliquosæ & Cardui sylvestris geniculis extuberantibus, vermiculi nascuntur albicantes, ut in floribus *Pseudocalicæ* purpurascensibus sublutei, in *Pimpe-*

nelle radice miniati. *Apio* foeminae vermes lanuginosos; in *Fungis*, & *Brassica*, graciles, nigricantesque in *Acori* radice albidos sæpè vidimus. In radice *Enulæ* sive *Helennii* virentis & crescentis, vermis albus decem vel undecim articulis conspicuis oritur, ad pennæ anserinae crassitiem; capite parvo & nigro, pedibus sex brevissimis, & colore anthracoco. Indorum reges (*Æliano* teste) in planta quadam vermem repertum igne tostum, secundis mensis adhibent, & pro cibo suavissimo blandissimo laudant.

In *Dypsaci* capite vel caule vermiculum vidimus exiguum, capite parvo pedibus sex nigricantibus, incisuris decem vel undecim. Primum caulis medullam illam spongiosam depascitur, eaque deficiente, per inopiam pabuli commoritur. Mensis Octobris initio facilè invenitur, quamvis *Marcellus* in *Dioscoridem*, insigni sanè audaciâ, id denegat. Hic est ille, ni fallor, quem *Tatinum* appellant veteres. *Galedracon* vocat *Xenocrates* plantam leucanthemo similem, (inquit *Plinius*) Caule ferulaceo, alto, pinosoque capite, & oviformi: in hoc unâ cum ætate vermiculos nasci tradunt, in dolore dentium perutiles. In radicibus *Carlinae*, (quæ planta in excelsis *Sabaudia* montibus luxuriat) vermiculus reperitur, in quibusdam nascens, in aliis adolescens, in plurimis alatus, & avolare paratus. Albus est, in aliquot divisus articulos, oculis nigris conspicuus. Animalculi in potenti herba geniti usus in re Medica forsan eximius est: cujus curiosis secretorum naturæ indagatoribus disquisitio committatur.

ARTICULUS II.

De Vermibus qui in animalibus nascuntur.

Vermes in animalibus qui exoriuntur, superius quoque cum de pediculis ageremus attigimus: nunc omissa addantur: de quibusdam duntaxat qui in piscibus & quadrupedibus reperiuntur, agere placet, *Pisces* quod concernit, *Mullis* ideo sterilis est, quod in ejus utero vermiculi, postquam ter peperit, inveniuntur, qui semen absument, si *Athenæo* credimus. *Cyprini parvi* nigrum sub branchiis aliquando gerunt, qui eos in tabem deducit. Duodecem veluti uniones, inquit *Bellonius*,ervi magnitudine, carnosos tamen, candidos, & calli duritiem habentes, in quibusdam *Cernuis*, (sic vocat, teste *Gesnero*, percas fluviatiles) conspexi: quorum unusquisque vermem inclusum, gracilem, oblongum ac teretem contineret: qui ex venis mesaraicis dependerent inter colon & ileon, ad

Athen.
Dipnos. 6.
c. 16.

ad eos anfractus, in quibus lactes esse solent. Circa Basileam omnibus dulcimum aquarum piscium generi innascuntur, Leuciscis imprimis, quos Schwalen ibidem vocant. Albi sunt, longi, convoluti.

Æstate afficiunt: & ex ventris duritie, magnitudine, & albore deprehenduntur. Quatuor lumbricos, in secunda Leucisci Rondeletii specie Gesnerus invenit; vivos, candidos, latos, exigua crassitie. Major, digitos ferè decem longus erat, latus dimidium. Idem sub finem Maji, in Cypri- no lato, aliquot offendit, ad digiti longitudinem, unum albicantem. Sed & *Gobio* vermiculos in ventre gestat.

Ex *Quadrupedibus* laborant iisdem, Equi, Oves, Lupi, Capræ, Boves, Cervi, Canes, &c. *Equis* in quavis ferè corporis parte exoriri possunt. Paschalius ventris facit crassos & albos: gutturis, breves, rotundos, & crassos, qui etiam aliquando in intestinum rectum descendant: inter costam natos, longos, & capillorum instar tenuis. Ruinus quatuor *lumbricorum genera* in eorum intestinis exponit. *Crassos* & breves, in modum pistachiorum sanguineos. *Longos* rotundos & albos, qui terebibus in humano corpore respondent. *Parvos* ac tenues, *Tarme* Italis, qui quandoque cum fæcibus egrediuntur. *Ascari- des* fortè. Nam se foramini recti intestini copiosè ingerunt. *Breves* denique & crassos instar fabæ, pilosos, qui se interiori recti intestini parti applicant. *Brassavolus* in pullorum ventriculo, ingentem copiam rubrorum & seminigrorum Ferrariæ reperit, feminis cucurbitæ forma. Ruinus propè stomachum, in equis mortuis, plusquam centum, pistachii ferè magnitudine, sanguineos, qui prima stomachi membrana erosa, ad secundam pervenerant. In *ovium* hepate reperiri, nullum dubium. Adhærent & bifalcis eorum ungulis. In cava vena diebus canicularibus, Coiterus invenit. *Lupis* in vulneribus & ulceribus facillimè oriuntur. Ideò fortè lapides, ne lædantur, pertimescunt. *Caprarum* gregiarum caput, multis vermibus juxta cerebri basin naturaliter affici, scripsit Trallianus. *Boves* sub lingua, nec non inter cutem & carnem sæpissimè affligunt. In cerebro *Cervino* semina cucurbitulæ æmulantur, in aqua mortui videntur, in vino reviviscunt. Propè vertebra nati, iis qui carnes fœdant, similes sunt. *Canes* sub lingua vexantur. *τινα* vel *τινα* Græcis. Alii, nervosam quandam congeriem dicunt, quâ canicularibus inflammata, rabiem concipere opinantur.

Huc pertinent *μύγα*, qui in carnibus nascuntur: *Tarnia* qui in lardo. *Melderæ*, qui in caseo. *Cleri*, qui in favis apum. Habent & *Locustæ*, postquam pepererunt, cir-

ca fauces suas, qui eas strangulant. In-venti & in phalangio duo. Quid mortuis corporibus reperiuntur, vel ulceribus Chirurgorum aliquando incuriâ, & Hippocrati & Plutarcho, *σάρα vermina* Lucretio, *κακὰ ἄμφω* Suidæ, dicuntur. Sunt vel caudatæ, vel caudarum expertes. Gallinæ utrisque vescuntur. Democritus eorum ex Oraculi consilio usu, & Theognosti Democratii ductu, à comitiali morbo liberatus est. De *Fuga*, & quomodo occidantur, veterinarios vide.

ARTICULUS III.

De Vermibus qui in homine.

DE vivo homine res est. Nam ex cadavere exurgere certum: natumque aliquando ex medulla spinali serpentem, Camerarius author est. In variis verò illi membris reperiuntur. In *Cerebro* nascit, testantur, Hollerius, Thomas à Vega, Cornelius Gemma & alii. Frequens id olim in Hungaria & Germania: quique laborabant in phresin & maniam incidere solebant. Unicum in alio, quod cum vino sublimate exhibebatur remedium. Vir apud Benivenium robustus è dextra nare palma longiores ejecit. Prodiere ex *auribus* in peste, iique crassi sed non ita longi. Hinc *ἀτα σκαλακίανδα* Dioscoridi.

Vidit & Valescus de Taranta duos vel tres, granorum pini magnitudine, crassiores tamen. Sub lingua nasci, Montuus author est. In *Dentibus* Sinones à quibusdam vocantur. Battæo Syriæ Monacho ex nimia inedia, enatos fuisse, Sozomenus tradit. Per *oculi* iteriorem partem puellæ trimæ vermem semipalmarem, album, eductum, Amatus Lusitanus scribit: Stabulari aliquando in aspera arteria, Avenzoar, in pulmone, Aloysius Mundella, in vesica & renibus, Dodonæus, Rondeletius, Fernelius & Jocatius; in utero, Priscianus & Garzias Lopus, testes sunt. Ejectus ex pectore per tussim, egressus per penis meatum & quidem spontè unus: minxit quidam Perusinus parvos & latos: Italus quidam elychnii crassitudine, vivos & rubentes; vide & apud Moufetum exempla. Exiit per uteri collum magna multitudo. Prodiit & ex polyposis naribus postquam foliorum tabaci succo cruciaretur. De eorundem mictu, Tulpium consule. In brachiis, cruribus, suris, & cute reperiri, Dracontia puerorum, Nigux seu Toni Americanorum; & Indorum Orientalium, ostendunt. Quid plura? Nec cor fortè liberum erit.

Dari enim & in sanguine lumbriciformia animalcula, corpus exesura apud Plinium habetur. Cum femine ejectos, apud Plutarchum. Et qui non nascantur ibi vermes, ubi angues bifidi flagellati, ut in Appen-

Ruin. de
morb. e-
quor. 4. c.
1.

Trallian.
l. 3. tr. 2.
c. 3.

Vincen.
l. 29. c. 6.

Holler. l.
1. cap. 1.
Vega inc.
5. de locis
affectis
Galenii
Gemma in
appendice
operis Co-
smocrit.
Beniven.
Exemp.
c. 100.

Mont. 10-
mo 4. cap.
19.
Sozom. H.
Eccl. l. c.
34.
Lusitan.
cent. VII.
cur. 63.
Mundella
Dialogo
4. Dodon.
ad Beniv.
cap. 78.
Rondelet.
de dignof.
morb. cap.
17.

Moufetus
Theatri
Inf. 2. c.
30.

Tulp. ob-
serv. l. 2.
c. 49. 50.
& 51.

Plin. H.
N. l. 26.
c. 13.

Appendice ad serpentes diximus, inventi sunt.

In intestinis qui hærere solent, sunt *Latii*, *Teredes* & *Ascarides*. Priores omnes ætates infestant, Græcis *ἐν μύδοις κλυταίαι*, & *κρίαι*, Latinis propriè *Teniæ*. Per tota enim aliquando extenduntur intestina, corollæ in se ipsam ductæ instar. Tricenum pedum esse notat Plinius, Platerus quadraginta vidit. Partes eorum non ita exactè semen cucurbitæ referunt, sed ubi abrupuntur, & moram aliquando jam semi mortui trahunt, pars quæ ad latera tenuior, putrescit: quæ verò in medio veluti nodus, figuram seminis cucurbitæ vel cucumeris refert. Quatuor historiæ apud Fabricium Hildanum vide. Ad hosilli, qui *σκουειδῆς* seu *cucurbitini* vocantur pertinent. Ideo quibusdam alterum *Teniæ* genus. Ex partibus multis, quarum singulæ semen cucurbitæ referunt, constant. Ex his illum fuisse putto quem Lusitanus describit, quatuor cubitorum, latitudine semiunguis exigui, albus, capite verrucoso, ex quo totum corpus procedebat, quem mulier Illyrica tussicula vivum. ejicit. *Teretes* *τρογγύλοι*, seu rotundi Græcis, si magnitudinem spectes, sunt aliquando, longitudine sesquipedali, quinque pedum sæpe, nonnunquam palmam non excedunt: si colorem, sunt, rubri, flavi, nigri, ex parte albi vel fulvi, & virides: si constitutionem, visus est rubro capite, pisi magnitudine, lanuginosus, cauda lunata: visus dorso lanuginoso, pilis rubris confito, &c. Platerus octodecem ulnarum exsiccatum habuit, quem Moussetus vidit. Trecentorum pedum longitudine ejectum, Plinius author est.

Ascarides *ἀπὸ τοῦ ἀσκήν*, quod mordicationem & pruritus excitent; vel ab *ἀσκαρῆζω* moveo, dicuntur. Veteres *jumentarios* dicebant, quod sæpius in equis, & boum genere apparerent. Sunt lumbricis terrestribus similes, sed unciam raro superant. In extremo languore reperiuntur.

Dantur præter hos & *Monstrosi*. Benivenerius unum pedibus quatuor, cauda novæ lunæ instar falcata, digitorum duorum longitudine observavit: Gabucinus, nigrum & pilosum: Capriana, binis cornibus flexibilibus, & centum utrinque pedibus subviridem, & qui mire progrediebatur. Rondelet. Scolopendræ similem, sine oculis. Schenckii filius variantem, rostello acuto sanguineo excrevit. Rusticus apud Wierum octopedem, rictu oris capiteque anati simillimum Anguillæ similem, &c. Plura apud Aldrovandum & Moussetum invenies.

CAPUT III.

De Teredine & Lumbrico terrestri.

DE Teredine pedata, superius cum de vermibus plantariis ageremus, egimus. *Depedis* meminit Agricola, quem ab æneo colore *Kupffertwurm* vocat. Serpit, inquit, quia & pennis caret pedibus. Crassitudo ipsi quasi parvæ anserinæ pennæ, longitudo scolopendræ. Teres est, sub lignis putridis natus, & plerumque juxta scolopendram inventus.

Aldrovandus quatuor teredinum genera constituit. *Unum* Plinii & Theophrasti, quod dentes habet & duntaxat in mari in lignis reperitur. *Alterum* Vermiculus dictum; *Tertium* Thris, *Quartum* Cossium quem vermem multipedem in lignis quidam faciunt. Ipse observavit vermem pili longitudine in ligno nascentum, colore album, figura fere Erucæ sylvestris similem. Linea in dorso à capite ad caudam usque conspicua, more Erucarum repentem, fere, undecem in singulis lateribus, punctulis quibusdam castaneis, ore nigro ex duobus veluti introrsum se curvantibus dentibus confecto; qui admodum constringebantur, plusculis prope os pedibus. Ex ore succus quidam viscidus; lentusque emanabat. Hunc vermem *Cossium album* existimat.

Multe tamen sunt arbores quæ teredinem non sentiunt, ut tilia, quamvis corticis & foliorum succus dulcis sit, ob odorem; buxus, ob duritatem; abies circa germinationes decorticata; Mori materiem æternam Theophrastus reliquit. Alexandri verò Magni comites prodiderunt, in Tylo rubri maris insula, arbores esse, ex quibus C. C. annis durantes inventas, & si mergerentur incorruptas. In eadem esse fruticem baculis tantum idoneæ crassitudinis, varium, tigrium maculis, ponderosum: & cum in spissiora decidat, vitri modo fragilem &c.

Lumbrici terrestres Græcis *γῆς ἕντερα*, ἢ *σκουειδῆς*, Siculis *γαφάριαι*, quod terram comedant; Latinis *Intestina terre*, Monardi *Oniculi* & *Nisculi* dicuntur.

Duo ipsorum genera Lumbricis intestinalibus quidam sunt similes; alii *Ascarides*. Illi colore sunt interdum subalbido, interdum subsanguineo: & pluviis cadentibus subitò è terra prodeunt. Hos qui parvi, non unius ejusdemque coloris dicit Agricola. Sunt candidi, lutei, sæpiusque aratre excitantur. Vastant sata radicibus subsectis. Ad eos pertinent *Zuccarola*

Plin. H.
N. II. c.
33.

Hild.
Obs. Cent.
2. 71. 72.
&c.

Amat
Lusit.
Curat.
Cent. 6.
Cur. 74.

Agric. de
animalib.
sub terram.

Plin. H. N.
l. 16. c. 41.

Aldrov.
H. Inf. l.
6. c. 5.

Plin. l. c.

Theoph. H.
P. l. 5. c. 5.

Aldrov.
Hist. Inf.
6. c. 2.

Lumbrici
terrestres.
Aldrov.
Hist. Inf.
l. 6. c. 6.

Italici dicti, crassi, longi paulò minus digitum. Sub aëris æstum, è terta prodeunt. Terra pingui aluntur, & dulci radicum succo. Ex eodem nasci Gaudentius Merula scripsit. E terra egressos coivisse observavit Aldrovandus. *Tangunt se tandem modo, inquit, plusquam dimidia fere corporis parte, atque ita arctè sibi invicem adherent, ut non nisi pedum duriusculo calcatu & frictione absistant. Videtur autem uterque cum coeunt, unus lumbricus in medio corporis paulo crassior cæteris.* Pluviam præfagiunt, si per-tusa quasi terebello humo, affatim foras erumpant. Terra namque ab Austro & aëre vaporoso madefacta, perfacilem iis transi-tum largitur. Inerviunt in esca piscibus, a-vibus, turdis inprimis & cornicibus. Sed & gallinæ iisdem victitant. Haud spernendi & in *Medicina* usus. Profunt ad icteritiam tollendam si pulverizati in vino vel com-modo vehiculo exhibeantur: contra arthri-tidem scorbuticam vagam, si cum fabina, aristolochia, &c. exhibeantur: in nervo-rum vulneribus si triti imponantur: in cal-culo si ex vino passo bibantur. Mercuria-lis in lactis defectu nutricibus cum nucleis pini, amygdalis, semina petroselini, fe-niculi, rapis, &c. exhibet. Ex iisdem o-leum lumbricorum componitur. Lixivio, & amaris aquis occiduntur. Aqua verò, in qua semina cannabis decocta sunt, ad su-perficiem prolliciuntur.

CAPUT VI.

De Limace.

Aldrov.
Hist. Inf.
l. 6. c. 10.

Limacis nomen testudini terrestri perpe-ram Albertus imposuit. Distinguit & à Cochleis Plinius & quoties cochleas vocat, nudas adjicit. Nominis rationem locus sug-gerit. In limo enim nascuntur. Nec apud Græcos peculiare nomen habent.

De *Forma*, *Genere* & *Differentiis*, ita scribit. Aldrovandus. Limacum, seu nu-darum Cochlearum, aliæ magnæ sunt, aliæ parvæ: Magnæ Germanis à colore ruffæ dicuntur (quanquam in hoc genere etiam nig-ræ sunt) de quibus sentire scriptores qui-dam docti putant, cum ad medendum cochleas nudas postulant: Parvæ gregatim folia sectantur; & hortos infestant, cine-rei, aut fuscæ coloris, & hæ quidem sem-per nudæ sunt, quod sciam. Plin. Limaci magnæ similem esse scribit echinum. Sunt vero partium distinctiones, ut Scaliger an-notavit, in hisce animalculis admodum obscuræ, quæ hic exprimentur primo lo-co; ex cinereo nigricant, albis per ter-gus maculis, cornicula exerunt, quatuor è ca-pite, quibus iter prætendunt. *Tertia* tota nigra: postrema cinerea albis maculis per

dorsum, iisque longis varia. Albertus in eorum extremo sitos habere oculos asserit. Plinius cochleas hæc nudas sive Limaces non tamen omnes in capite lapidem gere-re memoriæ prodidit, idque verum esse do-cuit quotidiana experientia: nonnunquam officulum, ut post patebit, idem Plinius no-minat. Cardanus Limacium lapidem vo-cat his verbis: Limacius lapis in capite Li-macis, quæ cortice non integitur, solet ge-nerari Hunc ut ostendere possum can-dido colore, & aspera superficie esse o-portet, quod ex aquæ substantia coactus sit, & ob id etiam parvus, quod in parvo ani-mali inventus. Lapillus quem ego propriis manibus eximi è capite nudæ cochleæ, postquam in multis frustra quæsivissem, al-bidus erat fabæ ferè magnitudine, multò tamen humilior, compressusque magis, modice transpariens, inæqualis, admo-dum glaber, parte altera planior, altera velut in oculum protuberans durus, sed dentibus friabilis, ita ut in arenulas attera-tur. Venduntur, & alii lapilli multò majo-res, magis protuberantes, minus candidi, obscuri intus foveam habentes, sed ejusmo-di è nudis cochleis eximi non puto. Noctu potius, quam interdiu animalia isthæc ad pascua exeunt, degunt autem non modo in campis & hortis, sed in cellis vinariis, la-rinis, cloacis & aliis subterraneis, uligino-sisque ædium locis.

De *Usu* hoc habe. In Africa quas-dam edi, si Brasavolæ credendum. Ex iis-dem in Medicina, sale gemmeo aspersis, & cum aqua Limonum infusa insolatis, donec quasi in unguentum abeant, Cosmeticum ad faciem lævigandam fieri. Illinitur, & mox aqua florum fabarum abluitur. Pro-funt in *ulceribus pedum*, si vivæ comburan-tur, cinis cum thure & albumine ovorum superlinatur: in *hernia*, ruffæ inprimis, si emplastris illinantur: in *verrucis* & *ganglis* tollendis, si ex bene salitis liquor colliga-tus, iisdem affricetur. Producent in ju-mentis pilos ruffæ, si ex exenteratis & sale aspersus unguentum fiat. In iisdem, ex fero acido tepidè propinata, sanguinis per-vesicam & anum excretionem cohibent.

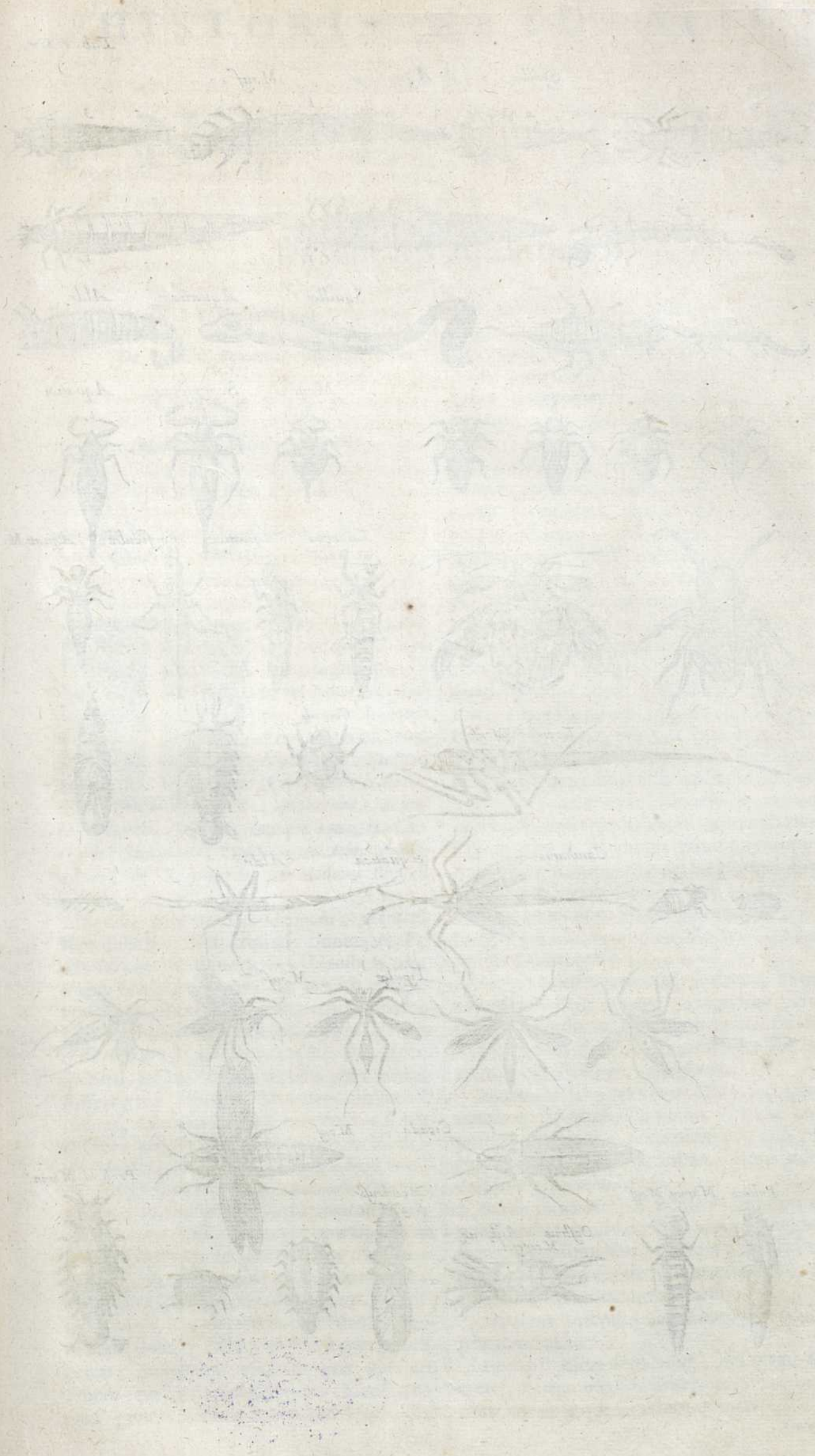
Lapillus qui in capite, quartanam solve-re solet. *officulum* quod in dorso reperit-ur, ad dentitionem alligari jubent. Inter duas orbitas inventæ, per aurem cum ebore trajectum, vel pellicula canina adalliga-tum, doloribus capitis medetur. Mizaldus stranguriosis prodesse scribit: nec non partu-rientibus, loca ipsa laxando.

Plin. H.
N. l. 30.
c. 15. l.
29. c. 6.

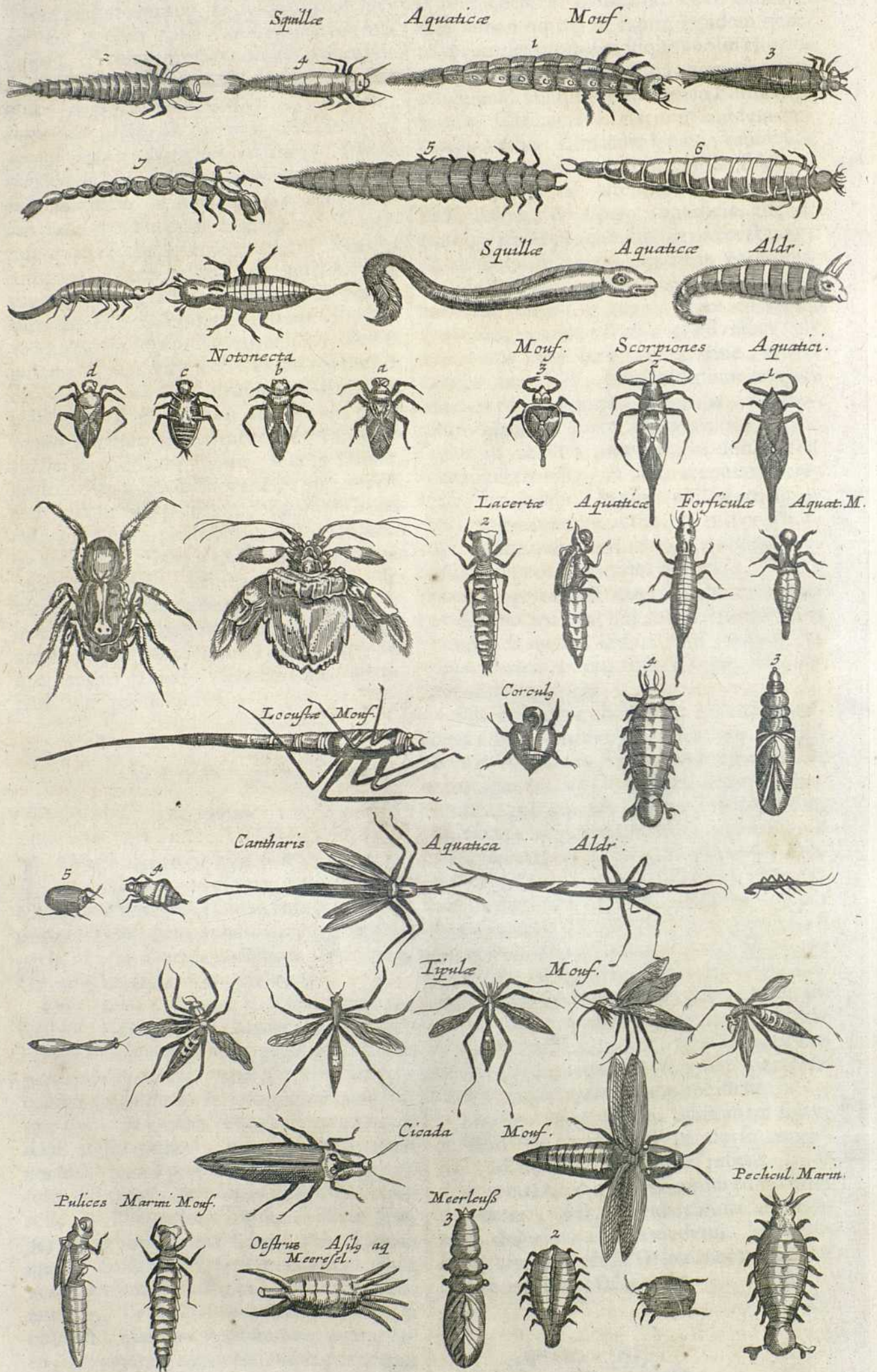

HISTO-

HISTORIÆ NATURALIS

DE

INSECTIS.

LIBER IV.

De Insectis aquatibus.

TITULUS I.

De Insectis aquaticis pedatis.

CAPUT I.

De Insectis aquaticis paucipedibus.

ARTICULUS I.

De Squilla, Locusta, Scorpione, Notonecta,
Cicada, Anthreno, Forficula,
Lacerta, Corculo.

NSECTA aquatica, in Pedata & Apoda distinguuntur. Illa vel paucos vel multos pedes habent. Paucipeda sunt, Squilla, Locusta, Scorpio, Notonecta, Cicada, Anthrenus, Forficula, Lacerta, Corculus, Musca aquatica, Cantharis, Scarabeus, Tipula, Attelabus Arachnoides, & Ligniperda seu Bellonii Phryganium.

Rondel.
de fluviat.
til. c. 37.

Mouf.
Theatr.
l. 2. c. 37.

Squilla primus, quod sciam, meminit Rondeletius, sed crustata duntaxat. Pedes ternos utrinque habet. Cauda in duo longa & tenuia veluti fila desinit, caput rotundum & compressum quatuor corniculis instruitur. At Moufetus plura genera observavit, & icones expressit. Squilla insectum, inquit iste, à Squilla pisce parum differt, nisi, quod & breviores multò antennis, colorem magis spadiceum vel terrestrem potius obtinuit. Horum alii testa fragili obducuntur, alii plani sunt & nudi. Testacei in rivulis præsertim degunt, arundinum vel gladioli radicibus adherentes; colore sunt subflavo, nonnunquam autem albicante atque cinereo. Sex tantum pedibus incedunt, reliqui hic appendices pinnarum munere funguntur. Nudi, vel molles sunt vel crustacei: Molles figura hæc constat satis, modo caput spadiceum; reliquum verò corpus obsoleto cinere tinctum imaginemur. Crustaceorum genera omnia articulata sunt, sed

aliis globosi articuli, aliis alii: globosi effigies graphicè hic repræsentatur, si ipsam leviori spadiceo mollius attigeris. Talis primi & secundi non globosi color. Tertia autem species dorso nigricat; ventre fusco: at omnibus os forcipatum & apppositi pertinax. Quartus prioribus tribus pedibus se movet, cæteris appendiculis pro remis utitur. Collum illi & antennæ forcipesque minio dilutius illitæ; corpus fuscum, vel magis cinereum. Quinto caput longè nigerrimum; corpus planè malicorio simile. Sextus ^{ἀκέραιος} videtur, ea quam vides forma & colore cinereo. His omnibus oculi duri, picei, membrana vitri modo perlucida obducti, qui non minus continuo moventur, quam quadrupedum aures. Assultant illi protinus, ut Squillæ pisces, in coitu, & ubi licentia audacia crevit, implent fæmelam. Hoc tempus speculatus index morsu levi significat: illa ore compresso quicquid inclusit exanimat, partemque socio tribuit: coeunt enim ore, cancerum more & locustarum. Quem verò in Medicina usum sortiuntur, nequeo ex scriptoribus vel Empyricis ullis, quibus vel ignoti Squillæ vel despecti videntur, recensere. Id tamen constat, mense Aprili & Majo, nihil ad pisces inescandos utilius haberi posse.

Locusta piscem imitatur. Colorem habet pallentem cum virore. Scorpionum palustrium tria vidit, atque habuit genera Moufetus. Primus nigricabat nonnihil, reliqui ^{Mouf. l. 2. c. 34.} arenam candicantem referebant.

Notonecta non ventre ut alia, sed spina innatant. Horum alii oculi, scapulæ corpusque nigricant, aliis virescunt, aliis pyropum, aliis picem referunt. Rarò duos ejusdem videris coloris.

Cicadæ fluviatiles, & ventris latitudine & pedibus natant, utrinque ternos habent, postremi longissimi sunt. Hoc à terrestribus differunt, quod capite sunt magis exerto, & ^{Rond. de fluviat. l. 38.} cervicis aliquid habere videantur.

Anthreno fuscum ubique corpus, oculis piceis exceptis.

Forficula idem ferè color, sed magis saturus; carere oculis videtur, sed intus conditis cernit atque dijudicat objecta.

Lacerta varii coloris est, & piscatorum gaudet intuitu. Circa rupes Britannicas non infrequens, ubi piscibus insidiatur.

Corculus cordis effigiem, pedibus capiteque demptis, scitè exprimit. Ocellos habet perexiguos & nigros; tibiae sex concolores, duobus digitis instructos.

ARTICULUS II.

De Musca aquatica, Cantharide, Scarabæo, Tipula, Attelabo Arachnoide, & Ligniperda.

Rondel. de
finvial.
6. 40.

DE *Musca aquatica* ita Rondeletius. Muscas volantes, in aquæ extremitate sæpè vidimus æstare. Oculis sunt magnis pro corporis magnitudine, dorso rotundo, ventre plano, senos habent pedes, posteriores majores ad corpus in aqua impellendum. Inter natandum geminas alas extendunt. Quare & in aëre volare, & in aqua natare possunt. Natant ventre in cælum converso, contrario situ volant. Utrumque per vices faciunt. Venter lineis nigris & viridibus distinguitur, his pisces insidiantur.

Vide verò quæ de iis in Muscis diximus.

Aldrov.
H. Inf. l.
7. c. 1.

Cantharides, in paludibus circa lacum prope Bononiam, reperiuntur, quæ per superficiem (placet hæc & sequentia verbis Aldrovandi describere) aquæ modo irrequieto huc illuc circa eundem ferè semper locum miraceleritate se trajiciunt: nec in summo tantum, sed etiam profundius feruntur. Magnitudine, & forma Cimices referunt. Cruscula fena habent subruffa. Vaginæ è nigro virides, præsertim ad solem, & splendentes alas tegunt sed non penitus: ad caudam enim alarum extremitas prominet, quæ cum in aqua celeriter feruntur ut solent, mirabili candore, splendoreque conspicuo argentum vivum quodammodo refert: Unde, & *Pygolampides*, si quis appellat, nomen ipsorum naturæ conveniens posuerit. In aërem si prorepserint, volare etiam possunt. Icon earum hæc est. Cum de *Scarabæis* ageremus, diximus etiam aquaticos dari. Eos audio esse majusculos corpore lato, compressoque, & à Germanis *Wassergugen* appellari, & in quarumvis aquarum fundis reptare. Sed videre eos mihi necdum licuit. Observavi verò Insectulum quoddam, vel ex *Scarabæorum*, vel ex *Cantharidum* genere: Rustici violam aquaticam dicunt *Cantharide* minor est, forma oblongiori, angustiorique utrinque in acutum desinens, atterimo splendens colore, duas juxta rictum appendices breves habens, seu cornicula, senos pedes colore ferrugineo. Observavi & aliud *Scarabæi*

aquatici genus; *Scarabæo* stercorario minori per omnia simile, nigerrimum, coleopteron, gressu, corruve, celerrimum, saliens etiam dorso impositum, maximo nisu in aëra se vibrans, subsultim in ventrem se convertit: pedes habet inæqualis magnitudinis: priores breviculi ad gradiendum tantum apti sunt, duo postremi, cum ad natandum fervire debeant remigum loco, multo sunt longiores: aliis verò illis communibus, æqualis pedum omnium est magnitudo. Hujus icon postea dabitur una cum *Tipulis*. Inveni & aliud in horti publici vasisaqueis, in quibus plantæ aquaticæ conservantur. Insectum è *Scarabæorum* genere, superiori in eo plurimum differens, quod anteriores pedes haberet duplicis usus, nimirum ad natandum & gradiendum. Sagacissima enim natura latissimos eos fecit in medio, haud aliter, ac avium aquaticarum pedes sunt, & ne latitudo (rotunda, ac cava) ad ingressum non esset inutilis, eisdem in extremo rursus fecit exiles, robustos tamen & hamatos, ut eis unà cum duobus subsequenter, qui contigui sunt, ac æque longi, ea carentes latitudine, ad progrediendum uti posset. Postremi pedes duplò sunt longiores, in extremo velut in pinnam molliusculam desinunt, in medio ventris siti, longè à primis; qui sunt in pectore. Horum quoque duplex est usus, ad natandum, seu potius ad natatum regendum, tanquam pinna aliqua, aut cauda, & cum cubat in dorsum, (apricatur enim libenter, & apricantem ego cepi) ad insiliendum. Salit enim cum in dorsum cubat, iis sese ad saltum à terra elevans. Cum cubat in ventrem, vel omnibus pedibus insistit, hocce posteriores tanquam ad incessum inutiles per terram trahit. Coleopteron est hoc insectum vagina tectum durissima, ventre quoque durissimo, ac propè osseo. color ejus ex atro ad castaneum non nihil vergit. Antennas à lateribus capitis erigit adeo exiles, ut visum pene fugiant, castanei coloris. In summa elegans animal est.

Tipularum, quæ etiam *Macropedii*, *Pedones*, & *Gruinæ* à pedum longitudine, *Moufetus* quatuor, Aldrovandus duas observavit differentias. *Prima* *Moufeti* species est tibiis longissimis araneo sylvestri similis, corpore ferè ovali, cinereo albicante, alis argenteis, oculis nigerrimis prominentibus, antennulis duabus brevissimis, cauda mucronata: volat subinde (ut *struthiocamelus*) quasi gradiendo: aliquando tamen in aëre volat, sed nec longè nec diu. Lucis adeo est appetens, ut lucernæ amore sæpè conflagret: autumnino in pascuis & pratis frequens cernitur. Sed hæc de mare. *Fœmina conformis* videtur, sed paulo nigrior, & caudæ mucronem quasi demorsum obtinet. Has Angli, Schep-

Mouf. Th.
Inf. l. I.
c. II.

Schepherds vocant : id est opiliones , quia ubi oves vescuntur ibi sæpius apparent. *Secunda* Tipula caput magis habet , oculos prominentiores , antennas quatuor exiles , corpus luteo nigroque colore varium , alas obscuriores. *Tertia* ferè similis , sed corpus totum luteum 6. vel 7. maculæ nigræ magis adornant ; habet item tam mas quam foemina caudam trifurcatam. *Quarta* species rara & perelegans videtur , capite & maxime ore furcato , scapulis turgidis , brevioribus pedibus , corpore duplo cæteris crassiore , dorso nigricante , ventre & lateribus croceis , cauda mucronata & nigra. In sepibus versatur æstate , rarius in campis reperitur. Coëunt dictæ tipulæ averfis caudis , atque ita volant ; recurvantur tamen quandoque velut in complexus. Aldrovandus bina Tipularum genera observavit. Prius in aqua stagnante scrobis , foveæve , cui cannabim macerandam immergunt rustici Bononienses , quæ ab eo usu Maceratolo vocatur , inventum , longum erat integrum palmum , colore fusco. Attelabo sive locustæ apteræ non ab simile , nisi quadrupes fuisset. Antennas binas , sed articulas , propè medium , extremo nonnihil deorsum reflexas , ac hamatas unico anicularum unguiculis simili , quibus obvia apprehendit , altera nempe articulo reliquæ antennarum longitudine annexas. Capitulum exiguum ante exigua appendice , velut corniculo acuto armatum , figura fere trigona , ocellis utrimque eminentibus atris ; ac splendidis immobilibus instructum. Alatum est pennis quaternis longis , & angustis , subtilissimis. Caudæ loco appendices binas longissimas filamentorum instar , statim ab ano dispartitas gestabat. Pedes quaternos , singulos tribus articulationibus distinctos , nempe ob longitudinem , sed imbecillimos , quales ferè Araneis sunt , anteriore corporis parte , pectore locatos. Unde cum in aquis degant , Belgæ & Germani , ut audio suo idiomate Water-spinnen vocant , id est araneas aquaticas. Collum à capite subest oblongiusculum , quod à ventre paulum latiore excipitur , & ipso tandem in acumen paulatim extenuato. Dorsum ei erat planum , quod alis tegitur , ac ferruginei coloris. Venter supinè utrimque in sulcum conspicitur exculptus , prominente medio tereti , seu cauliculo herbæ cujusdam , ut polygoni foemina internodiis , ac geniculis quinque quos annulos vocant , secto. Horum singulorum interstitiis macula , seu punctum nigrum conspicitur. Cum itaque quadrupes sit hæc Tipula , ab ea quam se pedem Festus esse dicebat , plurimum differt. Sed & hanc observavit. Mira corporis levitate , & pedum agilitate aquis quoque inambulat , oblongiusculum , & angustum , sed

priore multò minus , & multis ab illa partibus discrepans. Sepes est nec alatum , nigrum toto corpore , sine cauda , sed antennas exiguas , veluti filamenta subtilissima ante gerens , quibus etiam ingreditur nonnunquam. Est , & aliud genus inter hanc , & majorem medium Vere , ut Aprili aquis supernatans , ac repens , corporis figura majori planè simili , sed & multò minus , oblonga caudæ appendice carens , & maculis in ventre , quarum loco in mediis alis nigris albidam terete gerit.

Attelabum arachnoïdem nominat Aldrovandus insectum quoddam , Aranei speciem ferens , sed sex tantum pedibus dotatum , colore cinereo , ac vulvæ , seu fundi lutosi (in quo sese occultit , aut summa superficie ejus sedet , aliquando reptans , nonnunquam natans) adeò simili , ut nisi linceis oculis data opera diligentissimè intuenti eum deprehendere , aut observare non liceat. Rictu fere est Locustæ , ocellis utrinque altè satis extantibus , cætero corporis habitu non male araneum referens , alvo tota annulis pluribus secta , parte prona compressa , supina nonnihil rotunda , ita ut mediam quandam formam inter Araneum , & Attelabum , seu locustam apteram brevem habeat.

Ligniperdam aquaticam non videtur Aristoteles agnovisse. Etenim festucas , lignave colligere eam scribit , quibus sese induat , atque cum post iis spoliatur , emori , cum ejuscemodi animal , quod Ligniperdam aquaticam nominavit , spoliatum suis festucis , quæ variis ex partibus herbarum constant , minimè moriatur , sed subinde novas festucas recolligat , in quarum vertice exiguam ligni , at non cujuslibet , sed quod levitate sua aquis supernatare cognoscit , portiunculam supra cervicem suam , ne mergatur , immiscere novit : alioqui à terrestri nihil vel parum admodum differt. Bellonius Phrygium vocare videtur , & sic de eo scribit ; Phrygium fluviatile aque , ac marinum dejectamentum , Galli Charree appellant , quod cinereum excrementis sit persimile. Pisciculus est , aut potius vermiculus , quo piscatores utuntur pro esca : sic appellatus , quod phrygana , id est , fremia , sive festucas , sive thecæ , aut tegumenti lateribus , filo tanquam araneæ ab ejus ore dependente (novit enim nere ut aranea) agglutinans circumponat , ex quibus auferens , casam ampliolem sibi construit. In quo pinnoterem imitaretur : nisi pinnoteres sibi ipsi domum facere nescirent. Senos utrinque pedes habet , quibus in aquæ etiam rapidissimæ rivulis incedit : nare etiam nescit. Estque animal tenue , oblongum parvæ Erucæ simile , quem avidissime appetunt Truttæ. Est enim profluentibus aquis , ac torrentibus frequens. Eo etiam pisciculi , si sua theca , seu invo-

Aldr. H.
Inf. l. 6.
c. 1.

Aldr. l. e.

lucro nudetur, affatim capiuntur. Chryſippus Philoſophus, inquit Plinius, tradit, Phrygium aligatum remedio eſſe quartanis: quod autem eſſet id animal, nec ipſe deſcripſit, nec nos invenimus, qui noviſſet.

Quid eo ſentiat Geſnerus, vide apud eum & Aldrovandum.

CAPUT II.

De Inſectis aquaticis multipedibus.

Inſecta aquatica polypoda ſunt *Tinea*, *Pulex marinus*, *Pediculus marinus*, *Aſilus aquaticus*, *Scolopendra marina*, & *vermes in tubulis deliteſcentes*.

Tinea vermes ſunt perparvi, & quia convolvi ſolent, minores aliquando, colore albo, *pedibus* plurimis per totius corporis alveum contiguus, & mollioribus. *Cauda* oblonga in alveum deſinit. *Oculi* ſunt perexigua puncta alba, cum centro longe minutifſimo. Reperiuntur in fontibus bonis & frigidis; Martio præſertim menſe. In terra propter pedum ſeu molliem ſeu multitudinem (nam & ab ore veluti pedes prominent) progredi nequeunt: in aquis, corpore in latus alterum inclinato currunt; & niſi fallor, retroſum quoque incedunt. Cum aqua epotæ ventrem inflant, & largo hauſtu vini pelluntur. Forte & therebintinæ, oleo, butyro, lacti & fero cederent. Geſnerus Gallis eaſdem cum Scrofulis, quas Agrovelles vel Eſcroelles vocant eſſe putat. Multipedes ſane faciunt, corpusculo brevi, cauda reflexa, inveniri que in fluviis, puteis & fontibus.

Pulex marinus, qui Ariſtoteli *ψύλλον θαλάσσιον* Rondeletio eſt tenui cruſta inteſta beſtiola, quæ facie homines ridiculos pictos, aliis partibus locuſtas repræſentat: & tam parva ut particula corporis niſi ab oculato, diſcerni non poſſit. Gignuntur, inquit, in profundo mari tanta fecunditate, ut eſcam ex piſce conſectam, ſi diu in imo manſerit, totam corrodant. Aldrovandus hunc inter cruſtata refert. Niphus cum Scolopendra marina confundit. Kiranides minimum animal, quo piſcatores utantur, eſſe dicit: ſalire que per littus. Mouſetus *Aſellum marinum* vocat, & ſic deſcribit: *Pulex* ſive *Aſellus marinus* ſquillam molliorem refert, niſi quod quatuor tantum pedibus (pace Geſneri dixerim) donatur, & frequentibus longiſque ſaltibus ſe liberat, à numero pedum. *Aſellus* dicitur à ſaltu, Ariſtotelis *pulex*: à dorſo gibboſo, Scrofula nuncupatur: color illi lividus cum nigredine. Longitudo fluvialium digitorum tranſverſum: latitudo, ſemidigitorum non ſuperat: marinorum major dimenſio, qui littore refluyente, & in aquis

dulcibus ſæpe conſpicitur. Venatoribus item ſpectatoribusque mirum agilitatis præbet exemplum.

Hunc cum *Pyſyllio* herba decoctum, & de collo ſuſpenſum rigorem tertianarum fugare; cum aqua marina aſperſos, pulices pellere; tres in lapide pſorite, qui & porus, ſculptos, ſub calamo viridi manentes, cum radice herbe *pyſylli* recluſos, contra morbum comitalem, amuletum eſſe ſcribit Kiranides. Meminiſſe eorundem videtur Plinius, cum dicit: *Adeo nihil non gignitur in mari, ut Cauponarum etiam æſtiva animalia, pernici moleſta ſaltu, aut quæ capillis maxime calat, exiſtant: & circumglobata eſca ſæpe extrahuntur: qua cauſa ſomnum piſcium in mari noctibus infeſtare exiſtimatur.*

Pediculus, qui Ariſtot. *φύσις θαλάσσιος*, duplex ex Rondeletii ſententia eſt. Unus qui in mari, quod à Cyrene ad Ægyptum, circa Delphinum eſt: qui omnium pinguiſſimus pabuli copia evadit, quæ à Delphino ſuppeditatur. Alter eſt, quem hic depinximus, majoris fabæ magnitudine & latitudine, ſcarabæo terreſtri ſimilis, corpus ex aliquot tabellis, veluti locuſtæ vel ſquillæ cauda conſtat: ante os duo cornua brevia habet: utrinque pedes multos, incurvos, in acutum deſinentes. Piſcibus ita hæret ut eripi non poſſit. Sugit ut hirudo, nec prius abſcedit, quàm tabidum & exſuccum piſcem reddiderit. Reperitur cervici mugilum, luporum, & ſaxatilium piſcium affixus. Ariſtotelis eſſe demonſtrat ibidem. Bellonius perperam *Aſillum* ſeu *Oeſtrum* vocat. Octo utrinque pedes habere, octonis tabellis intergore lorricari; priorum pedum unguis ad caput, poſteriorum ad pedes converti; oculos parvos, nigros, & aliquanto eminentes habere; Erythrinis etiam dentalibus ac ſargis veſci; in orbem ſe contrahere; prægnantem denique prærumque inveniri, addit. Eſt & aliud animalculum marinum, cujus hic iconem appono. *Erythrinæ* quoque Numenii huc ſpectat, littoralis vermis & foſſilis, longis pedibus conſtans, repens & inſcandis piſcibus idoneus.

Aſilus marinus, quem *Oeſtrum marinum* veteres à naturæ ſimilitudine, quæ ei cum terreſtri communis, vocant, Ligures *Pruſam* pro ore tubulum ſeu fiſtulam habet, pro corporis ratione longam. Utrinque ſitæ ſunt veluti manus duæ, quæ ad os ſeſtuntur, ſequitur alvus cum inciſuris, cui affixi ſunt ſex pedes duo, qui in extrema alvo ſunt, craſſiores ſunt & longiores, qui ſequuntur utrinque locati, paulo minores, reliqui duo, qui magis in lateribus ſunt, omnium miniimi. Ore ſive fiſtula, ſcorpionis terreſtris caudæ, pedibus, ejuſdem brachiis ſimilis eſt, alvo & magnitudine, araneo. Ut Polypi acetabulis, ita hic

Aldrov.
H. Inſ. l.
7. c. 7.

Rond. de
piſcib. l.
18. c. 28.

Aldrov.
Hiſt. Inſ.
l. 7. c. 2.

Ariſtot.
Hiſtor.
Anim. l.
4. c. 10.
Rond. de
Piſcib. l.
18. c. 27.

Mouſ. de
Inſect. l.
2. c. 39.

Rond. de
Inſ. c. 8.

hic ore adhærent parti molliusculæ & pingui sub pinnâ ita tenaciter, ut avelli integer non possit. Sanguinem exugit hirudinum ritu, usque dum præ plenitudine decidat & moriatur. Cur in summo tantum æstu, & Caniculæ tempore pisces dictos infestet, id in causâ esse puto, quod æstate tantum nascatur, autumno pereat. Cur sub pinna hæreat, in causâ est partis mollitudo, pinguitudo, & sanguinis copia. Reliquo corpore Thynni cute quidem lævi integuntur, sed illi subsunt squamæ duriores.

Arist. H. A. 1. 2. c. 14.
Quantum ad *Scolopendras*, Aristoteles, *μαραωνοίαι τῶ ἐιδειδῆσι χερσῶται*, *aspectu terrenis similes* esse dicit; in saxosis locis gigni, colore magis rubro esse, pedum numero terrestres superare, gracilitatem crurum si excipias, serpentum more non in altis gurgitibus nasci, adjicit.

Rond. de Inf. c. 2.
Rondeletius, duas species proponit. Prior minor est, colore plane rubro, dorantali magnitudine, in saxosis locis degit. A capite ad caudam pedes habet plurimos: in flexus & volumina sese contorquet: nunc longior, nunc brevior, nunc gracilior, nunc crassior efficitur. Altera est superiore multò longior, utpotè quæ ad cubiti longitudinem accedat, tenuior, colore ad candidum vergente. A capite ad caudam pedes utrinque habet plurimos, veluti superior. Aldrovandus addit ex Gesnero tertiam, colore miniaceo. Gesnerus videtur quædam ex his in dubium vocare, dum Aristotelis descriptionem attendit. Minores terrestribus facere Aristotelem: Brasavolum verò ad se misisse duos pollices longam, apud se vix duos digitos æquare: Rondeletii longè majores esse, Marcellum Virgilium terrestribus longiores facere. Quod forma attendatur, longè aliam caudæ capitique in terrestribus vidisse. Ut ut sit, in lacertorum marinorum, ut & acuum ventriculo sæpè eas reperit Rondeletius: ita ut exinde, iisdem hos pisces vesci colligi possit: & quia in alto mari vivant, in littoribus aut littorum saxis easdem vivere, falsum sit. Appetere nidorulenta; hamum devoratum simul cum interaneis dejicere, dejecto, ista iterum intro recipere; piscatoribus quòd si hamum attigerint, nullus piscis ad hamum post accedat infestam esse; attractam adurere; naturæ ipsius est. Moussetus in limosis stagnis, & ubi ostrea faginantur, latere scripsit. Nonnus psylothrum ex thuris, atramenti sutorii ana unc. ij. scolopendr. unc. iij. tritis, & cum calcis pulvere comistis commendat.

Rond. de Inf. c. 5.
De Vermibus in tubulis nascentibus, ita Rondeletius: Nascuntur in saxis marinis & super concharum vetustarum testas, tubuli vel Siphunculi testacei, rotundi, asperi, candidi, intus lævissimi, quorum alii recti sunt, alii contorti & replicati. In

his procreantur & vivunt vermes, qui foras se exerunt hauriendæ aquæ gratia. Hi colore, substantia, scolopendræ rubræ similes sunt, figura & magnitudine nonnihil differunt: longissimi enim digiti magnitudinem non excedunt. Pars posterior folii myrtei modo in acutum desinit. Priore parte utrinque pedes habent, veluti scolopendræ, unde fistula prominet in extremo obtusa tubæ modo, & perforata, qualem in asilo marino depingemus, eâ aquam trahit. Horum vermiculorum testa Pharmacopæi nostri utuntur, in compositione unguenti citrini pro dentali. Huic similem testam etiam dentale vocant, quo in eodem unguento utuntur. Hujusmodi aliquot picturæ superiori aspersimus.

TITULUS II.

De Insectis aquaticis apodibus.

CAPUT I.

De Hirudine.

Absolutæ insectorum aquaticorum pedatorum historia, ad apoda progredimur. Hæc vero intra *Hirudines*, *Stellas*, *Hippocampum*, *Uvam marinam*, *Oripem*, *Lumbriticum marinum*, *Setam*, *Vermem Indicum*, & alios consistunt.

Hirudinem quidam ab hærendo, quòd corporibus hæreat, alii ab hauriendo Latinis dictam esse putant. Dicitur Latinis & *Sanguisuga*. Græci *βδέλλα*, & quidem *ιδανί*, *λιμαρία* dixere, sine dubio, à *βδέλλα*, *βδέλλω*, *αμείνω*, *επιτίσω*, *εγγύζω*. Hesychio dicuntur *δρακίτι* & *βλάτις*, & *δρακίτις*, secundum Elienses. Eisdem *βαίτυξ βδέλλα* est.

Duorum est generum. *Marina* nempe, & *Lacustris*. Illa, Rondeletio describente, digiti est magnitudine, cervice graciliore, cauda paulò crassiore. Os & caudæ extremum Polyporum acetabulis similia sunt, ut eorum adhæsiōne sese trahant. Corpus insectorum modo ex multis annulis circulisve constat, sed duriore cute quam palustres, quod in causa est, cur non ita in globum se contrahere, nec ita se colligere possint, sed caudam tantum & caput proferrunt, & retrahunt. Interna omnia continuo ductu producta & indistincta. In luto vivit, virus olet, cibo idonea non est: pisces tamen lutosi & litorales ea vescuntur. In oleo antiquissimo decocta aurium dolorem sedat. In oleo amygdalino, vel Chamæmelino, dolorem hæmorrhoidum. In vino, vulneribus nervorum & convulsionibus utilis est. Ustæ alopecias cum aceto curant.

Lacustris circulis velut inter se colligatis constant, quorum opera quandoque in globum contrahuntur. Ossibus & pinnis carent.

Aldrov.
H. Inf. 7.
c. 11.
Mousf. 2.
c. 41.

Nomen.

Differen-
tiæ.
Rond. de
Inf. c. 7.

carent. Os illis trianguli instar, id vulnus inflatum ostendit. Villanovanus fistulam in ore more culicis tribuit. Alii in majoribus acutius, in minoribus rotundum; in omnibus foramen in medio exile, observare. Ab ore ad alvum continuus est meatus. In mortuis longitudo circiter digiti. Lineis & punctis nigris notantur omnes, reliquo colore variant. Varias differentias fortiuntur. Sunt quæ caput magnum habent, coloris ruffi, variis filamentis distinctæ, lanuginosæ, & venenatæ. Sunt & aliæ tenuiores, capite brevi, ventre rubro; quæ in aquis puris habitant. Albertus Nigrarum & planarum; nec non quæ in dorso virgulas rubeas & aliquantulum rugatas habent &c. meminit. Apud Helvetios *Minores* sunt nigræ; *maiores* subvirides, striis per longitudinem subflavis aut ruffis, in quibus puncta aliquot nigricant. Visæ Venetiis *virides*, maculis hinc inde nigris resperæ. In fluentibus aquis, *albas*, perexiguas, ore utrinque in circulum lato, sed altero duplo latiore, quales vel piscibus nonnunquam adhærent, invenies. In Mauritaniæ quodam flumine septenum cubitorum, quæ per gulam perforatam respirant, inveniri, Strabo prodidit. In jecinoribus boum similem hirudini lacustri vermem, alii. Mousetus in *perforatas*, quas Europa non novit, & *Imperforatas* distinguit.

Mousetus de
Insect. 2.
c. 14.

Ad *Naturam* earum pertinet, in paludosis & turbidis aquis ut plurimum, in saxosis, arenosis & claris, raro inveniri: ex putri nasci, nec scitur an coeant: autumnos conditi, per hyemem latitare, circa Calendas Maij, aut paulò antè, & quidem non nisi tepido aère apparere. Eadem, sanguine victitant. Ubi corpori adhæserunt, non citius avelluntur, quàm expletæ decidant: imò quantò magistrahuntur, tantò fortius insident; donec rumpantur. Caudæ & ori innitentes moventur. Cannæ inclusæ, retrorsum exeunt: & quia os valdè acuerit & in tenuitatem se extendere possunt, per angustissima etiam elabuntur.

Usus Hirudinam.

Magni sunt in evacuando sanguine in Medicinâ usus. Eugiendæ ruffæ, magnorum capitum, virides, nigræ, & quæ in limosis nimis agunt. Laudantur, quæ ex aquis fluentibus ruffæ rotundæ, colore jecinoris, parvorum capitum. Præstantissimæ putantur, quibus venter rubet, dorsum viret, præsertim si ex aquis fluentibus fuerint. In Germania præferuntur majores, ex nigro subvirides, striis per longitudinem ruffis, in quibus maculæ nigræ sunt. Applicantur in vulneribus venenatis, capitis, colli, jecoris, lienis, genitalium membrorum: &c. morbis.

De præparatione, & modo utendi, abundè apud Medicos invenies.

Huc spectat, *Lumates* molestissima hirudinis species, inter herbas & montium arbores vivens, semidigitum longa, & impensè tenuis. Adhærent iter agentibus, subeuntque quosvis humani corporis meatus, etiam angustos & foedos, neque prius discedunt, quàm humano fatientur sanguine: tunc enim spontè cadunt, ac minus infestant Sole vigente. Remedium est, arundinibus quibusdam præacutis eas avellere, aut sese tueri intra aquas, confidendo saxis, si quæ fortè ad sunt, aut pyram construere, atque interponere ignem.

Nieremb.
H. E. 13.
c. 19.

CAPUT II.

De Stellis.

Datum Insecto huic *Stellæ* nomen, quod stellas imitetur. Græcis est *ἀστὴρ*, Myrepso *ἀσπίδιον*, modernis Græcis *σκῆπτρον*, ut Gillius notavit; vel potius, ut Rondeletio visum; *σκῆπτρον*, quod pali lignei infixi modo, radios habeant. Sylvaticus, Sydus marinum vocat: Cremonensis, Magiarastrum marinum.

Aldrov.
H. Inf. 6.
c. 18.
Nomen.

Os ipsius versus caudam, in medio radio- rum situm, inque gyrum quinque digitos ostendere, author est Bellonius: Excrementorum nullum exitum, & ore excerni quæ supervacua sunt, Rondeletius. Durior corio sive callo omnes integuntur; ideò Aristoteles cum aliis testaceis recensuit.

Descriptio.

Rondel. de
Inf. c. 10.

In marinis littoribus sæpè conspeximus: vaganturque in mari, ut polypi, brachia deducendo, nunc antegradiendo, nunc in orbem convolvendo, & suctu acetabulorum, Echini modo, lapidibus adhærent. Conchas aggrediuntur & devorant. Quinque in dissecto ventre cochleas invenisse scribit Rondeletius, tres integras, duas cum testis suis confectas. Adeò fervida ejus natura est, ut quicquid sumserit, id licet illicò ab ea extrahatur, biscoctum, (*δίσκοτον*) appareat. Plinius dicit, tam igneum fervorem ei esse tradi, ut omnia in mari contacta adurat, omnem cibum statim peragat. Extra aquam torpescere, prodidit Bellonius: in aquam immerfas, & supinas instratas, promuscides in extrema plusquam quinque millia exerere cernit, & in pronam partem moveri.

Natura.

Arist. H.
A. 5. c. 15.

Plin. H.
N. 9. c. 6.

Esse quasdam in *cibis*, ex Bellonio colligimus. In *Medicina*, Hippocrates, nigras cum brassica & vino odorato adversus uteri strangulationem propinat. Apud Myrepsum inter suffimenta contra epilepsiam recensetur. Inter psilothra à Galeno numerari, certum: & Gesnerus, carunculam, in quibusdam edulem esse scribit, reliquam substantiam pilos deperdere. Lavem, ad peritonæi rupturam, cum ononide, felici cum successu applicari posse existimat.

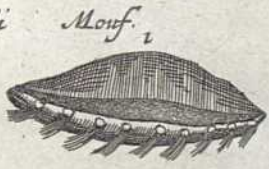
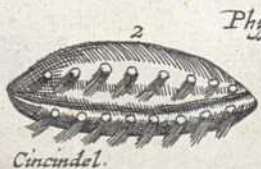
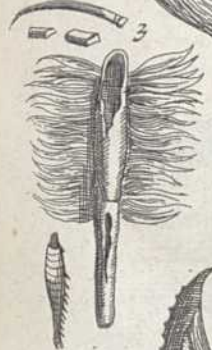
Usus

Rondel. de
Inf. c. 14.

Dis-

Insecta Varia ad loca sua referenda

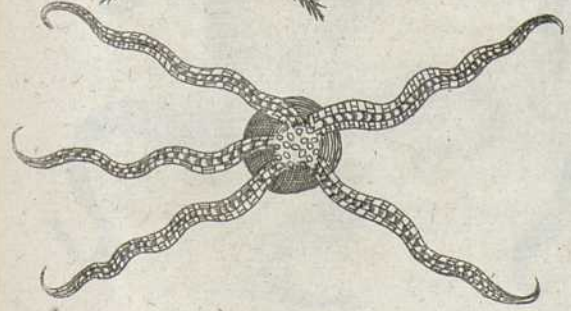
Cincindel.

Vermis fari. nuc.

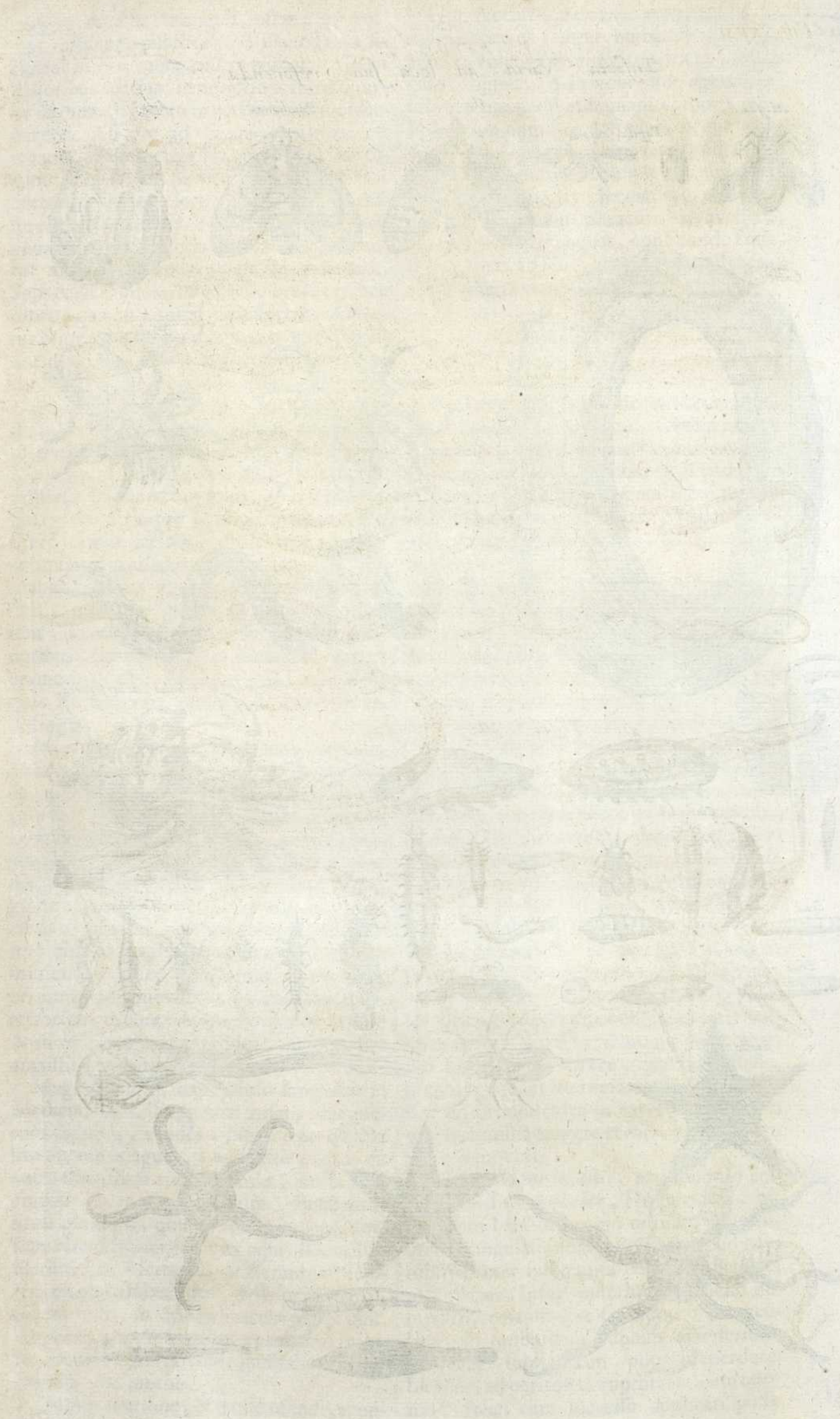
Terebrines.

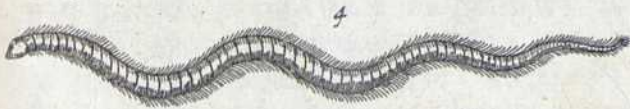
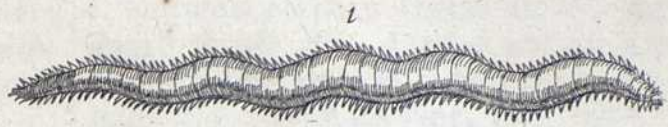
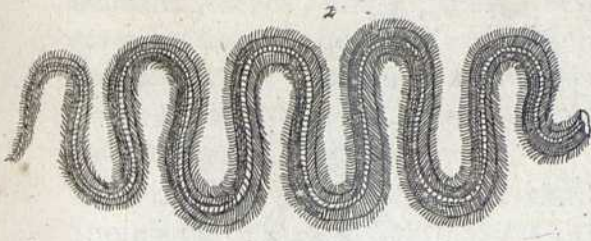
Stello Mar.

Saugegel et

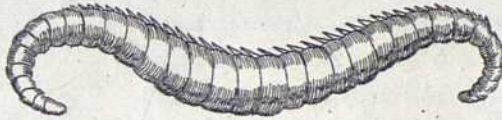
Meer

Hirudines Marinae

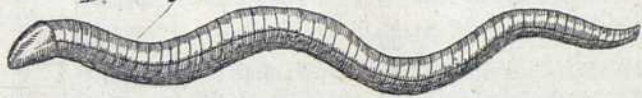
Meeraugegel Aldr

Hirudines Marinae

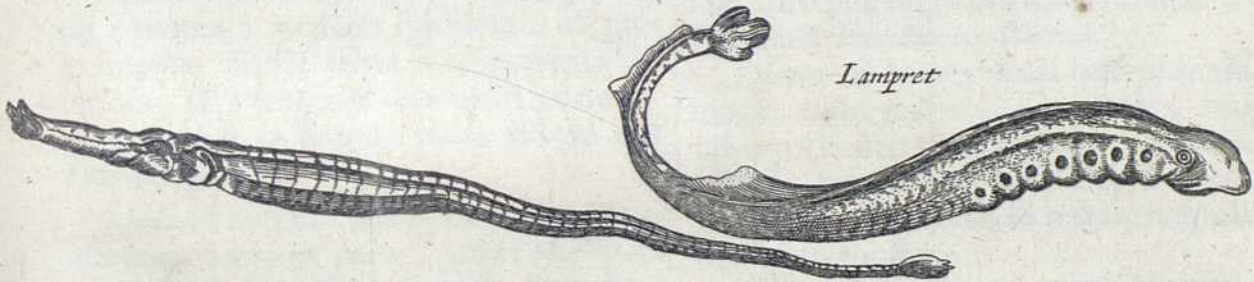

Meer wurm

Lumbrici Aquatici seu Marini

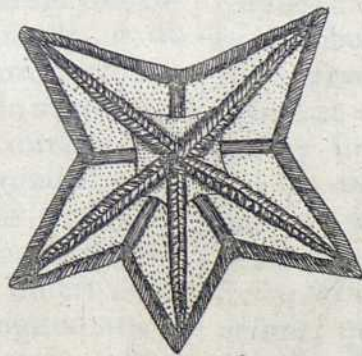
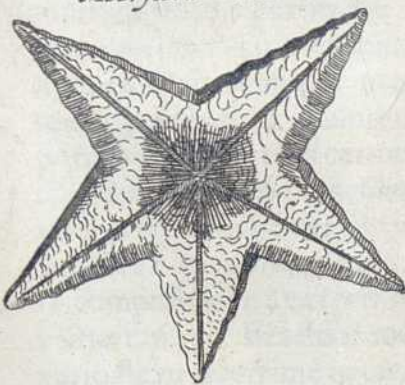
Lampret

Meersterne Aldr

Marinae

Stellae

Differen-
tiæ.

Differentias & Genera si attendamus, sunt plura. Sunt parvæ, magnæ: sunt, quæ flavescunt, nigricant, cinerascunt: sunt aculeatæ, læves, longæ, breves. Optimè vero, in eas quæ quinque radiorum sunt, & quæ plurimum distinguuntur. Illæ *Cartilaginea, Testacea, Leves, Pectinata, Echinata, Arborecentes, Solares.*

Cartilaginea pronè & supinè exhibetur. Supinæ partis marginibus puniceis, reliqua pars intima, & quæ hisce marginibus continetur, sanguineis maculis & albis, veluti in quodam marmoris genere, conspersa. Pronæ vero partis margines admodum sunt sanguineæ: quinque in medio rimæ, in singulas partes abeuntes, maculis autem cœruleis, ea pars, quæ margines undique contingit, insignitur: hæc aliæ sequuntur propè medium maculæ rubicundæ.

Testacea dicitur, non quod verè testacea sit (nam exsiccata, cum cortice teri manibus, quamvis agrè, potest) sed quod duritie corticis, magis quam aliæ stellæ, quas unquam observavi, ad testacea accedat. Hæc corticæ candicat, spithamam longa quoquoersum dimensa, nempe ab uno radio ad alterum, qui è regione est.

Distant autem extremitates cujusque radii à proximis mediam spithamam at paulo amplius. Possent etiam non immeritò tuberosa, & verrucaria nuncupari, nam superiori parte in singulis radiis tubera, & verrucas habet.

Lævis est duplex: *Rondeletii* nempe, aculeis enim omni ex parte, atque asperitate caret. Radii longi sunt rotundi, flexibiles, murium caudis perfimiles: eorum integumentum cortici serpentum simile est: & ob nigrarum albarumque macularum varietatem, spectaculum jucundum. In medio corporis trunco circulus cernitur, intra circumferentiam quinque maculis rotundis: & inter has stellulæ pictura distinctus, à cuius circumferentia quinque radii exoriuntur. Oris compositione à cæteris non differt, nec victus ratione. Brachiorum longitudine, & vario flexu celerrimè natat. Et *Aldrovandi* qui duas ponit. *Prima* est, pronâ parte & supina colore Lapidis lazuli: in medio punctulis nigris, & circulis aureis novem radiorum, ac totius corporis ea magnitudo est, quæ cernitur. Prona pars variis coloribus delineata, cuius medium, & colorem, & figuram pentaphylli æmulat.

Secunda multo præscripta minor, undique colore ferruginea, sed nigris aspersa maculis mediam spithamam, aut amplius longa.

Pectinatarum quinque sunt species. *Prima* *Rondeletii*, primæ ejusdem similis, iis demptis, quæ sequuntur. Radii circa rotundum corpus dispositi, in exortu suo an-

gulum acutum non constituunt, sed obtusum. Aculei, quibus latera muniuntur, rari, recti, pectinatim dispositi, unde pectinatam stellam apellavit *Rondeletius*.

In totius corporis centro stellula quædam expressa est, à cuius ambitu lineæ quinque per medium radiorum ad extremum usque protensæ sunt, radii initio satis lati sunt. Rara est hæc species, ore, dentibus, moribus, facultatibus aliis similis est. *Secunda* cujus figura exprimitur (folio 748.) marginibus albis pectinatim non rectè, sed obliquè dispositis: interius sanguineis undique conspersa maculis in centro stellulam habet admodum rubram, sed radiis constantem, tota pedem longa est. *Tertia* nulla elegantior, ejusdem cum prædicta magnitudine, colore, ac tuberculis spinosis admodum varia. Nam in medio est os, instar echini, quinque denticulis vix conspicuis constitutum, hoc continet stellula septem radiorum, quæ interiori parte nigra ferè est, exteriori verò cærulea, hanc circulus ambit albus, seu area alba; quam alia ruffa, seu carnea, hunc deinceps circulus circumdat ex undecim tuberculis constans in supremâ parte acutis. Singuli autem radii tres habent tuberculorum ordines singulos viginti quinque, aut triginta tuberculis constantes.

Quarta est haud dispari cum præcedenti longitudine, radiis albo cœruleis, marginibus pectinatis ferrugineis: in medio stellula est, ex sex punctatis radiis constituta.

Quinta quæ quinque radiis inæqualibus & hirsutis constat.

Echinata est corpore exquisitè rotundo, parvoque constat, & radiis quinque, sed brevioribus, unde fit, ut minor sit cæteris. Illi è parvo circulo, in quo crucis figura delineata est, veluti è centro, exoriuntur tenues frequentissimis aculeis horrentes, quæ de causa echinatam *Rondeletius* nominavit, in lateribus dispositis. Radiorum flexuoso motu, serpentum ritu, repit hæc stella, & sicco posita eos movere nequaquam desinit, quousque in partes disjecerit, quæ separata etiam moventur per flexus: ut *Vermium* partes, & *Lacertorum* caudæ abscissæ. Os habet ceratum.

Reticulata est duplex. *Rondeletii* & *Aldrovandi*. Illa à retis sive Cancellorum figura reticulatam, sive cancellatam nuncupamus, & quia inter distinctiones, retibus, vel cancellis similes extant tubercula quædam rotunda, tuberosa etiam vocari potest. Inter majores stellas reponenda est, brachia enim ad pedalum longitudinem perveniunt, crassiora sunt aliarum stellarum radiis. Aculeis parvis utrinque eadem munita sunt. Os habet cæterarem modo. Eleganti illa & reticulata distinctione spectabilis est, & inter anathemata collocanda.

*Rondel. de
Inf. p. 1224*

Hæc tuberculis rotundis cæruleis gemmæ Turcoiæ æmulis, radiorum marginibus hirsutis & pectinatis: quilibet radius supina parte apparet conus pinus ideæ oblongior. Prona autem parte fertis, tum luteis tum cæruleis. Singuli radii habent cauliculum tenuem per medium transeuntem.

Arborescens à frondium & ramurum multitudine. Hujusmodi duas vidit Rondeletius. Unam permagnam apud Guihelmum Pelicerum Monspeliensem Episcopum, ad Lerinum iselam captam, alteram ex Italia ad ipsum delatam. Ab aliis omnibus stellis plurimum differt. Radios quinque, sive truncos habet, in medio os cum quinque appendicibus, quæ multis parvis dentibus horrent, pars ea depressa est, & submissa, ambitus tumet, in quolibet radiorum intervallo foramen, seu rima conspicitur. Quilibet radius statim in binos finditur, hi rursus in binos ramos dividunt, atque ita deinceps, quousque ad tenuissimos, & capillorum tenuitatem referentes deventum sit. A quolibet oris angulo linea albicans prodit, & per omnium ramorum medium producta est, alioqui tota stella nigricat, & tenui, atque admodum durâ, sed asperâ cute tegitur, ramuli omnes intro flectuntur; quod argumento est hos tanquam citros ad cibum captandum conditos esse, quibus undique dispositis in orbem præda elabi non potest. Id spectaculum aliquando Rondeletius in mari studiosè contemplatus est. Stellam parvo filo alligatam in mare demittebat, in quo expansis ramis natabat, sed prædam aliquam appropinquare sentiens, brachiis omnibus contractis amplexabatur urticæ ritu. Rara est hæc stellæ species, & propterea inter anathemata suspenditur.

Solaris Sol marinus Rondeletio, qui solis refert picturam. Differt à stellis quod in his è medio corporis trunco veluti è centro radii enascuntur, in hoc vero ex corporis rotundi circumferentiâ, breves, minime asperi superiore in parte, sed veluti ex squamis compositi, in lateribus verò parvis aculeis rigentes, albi ad extremum usque gracilescentes. Corpus illud rotundum in medio rosæ pictæ figuram expressam habet. Ore victu, facultate à stellis non differt.

Aldrov. de
Insectis
l. 7. c. 18.

Stella quæ plurimum sunt radiorum, vel sunt septem radiorum, vel decem vel duodecim.

Septemos quæ habet, parte gibba colore ferrugineo obscuriore, spinosis, & parvis quibusdam tuberculis scabra, ac inæqualis, radiis in extremo lævi distortionem inflexis, parte concava ochræ ferè dilutum colorem exhibet ad ferrugineum minimum quid tendentem. Extremi laterum, quibus cum medio corpore, tum brachiis juxta eorundem longitudinem sectis committitur, marginis crenis, seu denticulis quibusdam albicantibus sunt asperi. Longitudo totius, ac

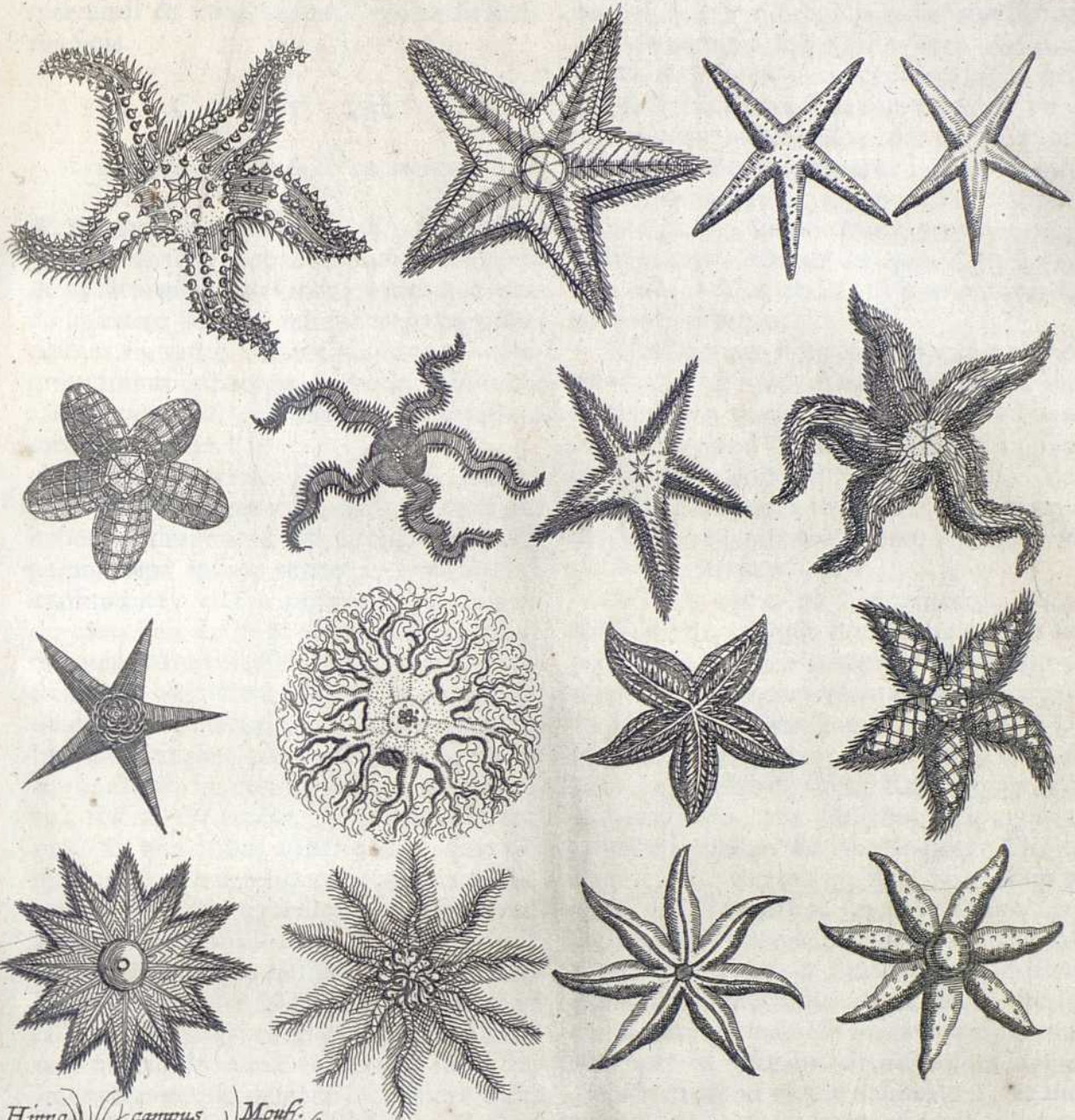
latitudo in peripheriam æqualis est, palmi unius cum demidio. Singuli verò radii tres propemodum digitos sunt longi, qui longissimè à se mutuo palmi unius intervallo distiti sunt.

De illâ quæ *decem brachia* habet ita Columna; Nova & perelegans hujus stellæ forma, ab aliis omnibus differens, nec adhuc descripta: nostro littori frequens, ita ut nec ulla retrahantur retia quin ipsis implicata, & simul cum piscibus in foro etiamnum invehatur. Hæc admodum fragilis est, ut viva ne ab rete excipiat potius frangi patitur, ita illi se implexa cirris continet. Non vis ulla in extrahendâ stella est adhibenda, cum radii sunt geniculati, atque genicula jungens cartilago sit admodum tenuis, qua de re facillimè genicula dissolvuntur, nec quamvis radii omnes sint disrupti, emoritur, nisi longo post intervallo. Hujus color subrubens est; forma vero ab aliis stellis dissidere videtur. Hæc enim parvum admodum corpus habet: radios quinque sed singuli in binos dividuntur, ita ut decem prima facie, videantur: semipedem longos, nec majores huc usque vidi: stellæ diameter pedem æquat. Radii vero omnes geniculis parvis constant, atque singula genicula formam trianguli habent, lineæ quidem secantes nunc in dextram, nunc in sinistram partem junguntur, spirarum modo, quæ alternatim angulos oppositos conficiunt. E singulorum vero triangulorum basi, cirri etiam, ut bases quoque utrinque alternatim producuntur, simili modo geniculati, minimi digiti longitudine, & canabini fili crassitie, quibus maximè implicatur, graditur, & apprehendit: Horum superiores parum longitudine, sicuti & crassitie alios inferiores ad extremum usque superant. E centro ipsius alii tenues cirri fili etiam crassitie, & eodem modo geniculati, majores digiti longitudine exeunt, quorum superiores inferioribus minores sunt, atque contrario modo, quo radii majores curvantur, quibus escam apprehendere, atque mos adducere censeo, in quorum umbilico visitur inesse, ex adversa parte corpus conspicitur rotundum, læve molle; cujus interiora propter tenuitatem considerare nequivi: ipsa verò facillimè disjungitur à stella: lævis est tota, sed aspera tactu videtur propter geniculorum, & cirrorum multitudinem crusta integitur duriuscula, ita ut ossibus geniculis, sed non admodum duris, compacta videatur. An splendeat; ut alia noctu, cum vivam domi habere non possem, experiri non potui. Hæc Fabius Columna.

Postrema duodecim habet radios qui quidem singuli singulos habent caules cæruleos per medium transeuntes, à quorum utroque latere sunt striæ, seu lineæ transversæ, sanguineæ frequentes: in medio

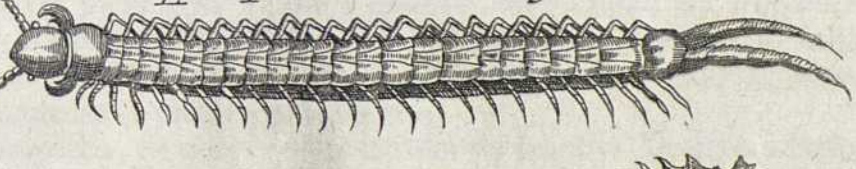
Stellæ s. Asterium Marina. Meerstern Aldr.

Hippocampus Mouf.

Hippocampus. Meerhaan Mouf.

Hippoc. Aldr.

Vua Marina Meertraubel Aldr.

dio quoque circulus ejusdem coloris, undique radiorum margines denticulati, coloreque albicante. Tam variæ, & multiplices stellarum formæ conspiciuntur, ut quærendi & contemplandi nullus sit futurus finis.

CAPUT III.

De Hippocampo & Uva marina.

Aldrov.
H. Inf. 6.
cap. 16.

Hippocampo, ab ἵππος & κίμην nomen datum est. Repando enim est corpore, & in arcum se curvante, erucasque cauda maxime refert: reliquo verò corpore, equum imitatur. Marcellus voce ἵππου, magnitudinem denotari putavit. Nonnulli *gallum marinum*, quidam Salamandram marinam dixerunt.

Rondelet.
de Inf. c. 9.

Ita eum nobis Rondeletius descripsit. Hippocampus toto corpore incisuras habet, dodrantalem magnitudinem non superat, sæpè minor reperitur, pollicis est crassitudine, rostro oblongo, tubuli modo cavo sine scissurâ, ab inferiore ejus parte operculum foramini opponitur, ad claudendum, vel demittitur ad aperiendum: oculos habet rotundos, satis prominentes, in capitis vertice pili erecti sunt, qui adeo tenues sunt, ut non in mortuis & exsiccatis, sed in viventibus tantum Hippocampis, & natantibus appareant, quemadmodum & qui in reliquo sunt corpore. Toto capite, collo graciliore, ventre protuberante, equo valdè similis est.

Post oculos quo in loco in cæteris piscibus branchiæ esse solent, pinnulæ duæ articulis similes sunt, maxime ob situm, utrinque unica. Branchiæ vero nullæ sunt, neque tectæ neque detectæ, sed supra dictas pinnulas duo sunt foramina sursum spectantia. Sub ventre rimulas duas habet. Ex una alvi excrementa, ex altera ova foras emittuntur. Cauda reliquo corpore tenuior est, quadrata, cum exochis aculeatis, toto etiam est corpore similiter aculeato, veluti ex cartilagineis circulis compacto, ex quibus aculei extant, membranulis intermediis, ut nulla caro appareat. Colore est fusco punctis albis notato, ventre albican-

te. Ventriculum pro corporis ratione satis magnum habet, hepar rubrum, similiter ova rubra, cor exiguum. Caudam quovis modo inflectas, & qualem vivo figuram tribueris, talem mortuus & exsiccatus servat.

Venenatum, sed solo ventre Ælianus prodidit. Qui ex vino decoctum bibit, primò singultit, mox sicca tussi afficitur. Venter superior intumescit; per nares aquosa pisculenti odoris egeruntur: oculi sanguine suffunduntur, &c. Qui evadunt, aquam, mente capti, summo studio prosequuntur. Remedium, acetum in quo sepia suffocata est, Aëtius ponit, Veneticæ eum in amatoribus usurpant.

Ufus eorum singularis in canis rabidi morfu est, ut apud Ælium habemus. Plinius lepore marini venenum restinguere potos; alligatos Venerem concitare ait. Galenus, ustos alopecis prodesse scribit. Vehementer vermes, si torreantur, & cum aqua absynthii propinentur pellere Rondeletius ex Græco quodam habuit.

De Uva marina ita Aldrovandus: Piscatores nostri, inquit Rondeletius, ova sepiarum racematim compacta à pediculo uno dependentia, earundem atramento asperso Uvam marinam nominat. Est etiam Uva marina zoophyton, diversum sane ab eo, quod nobis depinxit Rondeletius, cujus imaginem, cum de zoophytis agimus, tradituri sumus: de hoc loquitur Plinius cum scribit. Rerum quidem non solum animalium simulachra (mari) inesse, licet intelligere intuentibus uvam, gladium, ferras. Nos vero & hocce egregium aspectu animal Insectum potius, quam alterius cujuscumque generis Uvarum racemum verè referens in Oceano deprehensum damus depictum, & ad vivum delineatum, ea magnitudine, qua depictum videtur in hac tabula: acinis sane undique refertissimum, quorum alii cærulei: alii amethystini: alii rubentes, capite duobus corniculis Limacis instar præmunito, movetur motu progressivo.

Et tantum de Insectis. Si quid interim scitu dignum observatum fuerit, addi poterit impofterum. Quia verò ita Historiam Animalium absolvimus.

Ælian.
H. Anim.
14. c. 16.

Plin. H.
N. 32. c.
6. 7.
Galen. l.
11. simpl.
cap. 41.

Rondelet.
de Inf. c. 25.
Aldrov.
H. Inf. 7.
cap. 17.

SOLI DEO ESTO GLORIA,

in sempiterna secula, Amen.

I N D E X

I N

HISTORIAM NATURALEM

de INSECTIS. prior numerus Histriocæ descriptionis paginam, posterior Tabulam Iconismi demonstrat.

- A**
Nelytra Bipennia. Pag. 45.
Derecipennia. p. 1.
Quadrupennia. p. 1.
membranacea. p. 1.
farinacea. p. 28.
Anthrenus. p. 95.
aquaticus. p. 139.
Apis, Nomen, p. 1. t. 1. Descriptio, Locus, p. 2.
Generatio, p. 2. Vicus, Aetas, p. 3. 4. Volatus, Sonus, Odoratus, Auditus, Antipathia, Morbi, p. 4. Ingenium, p. 5. Usus, p. 6. Differentia, p. 6.
Apis amphibia. p. 8.
Aqua multa. p. 10.
Araneus, tab. 18. Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, Generatio, p. 97. Antipathia, Ingenium, Nocumenta & remedia, p. 98. Usus, p. 99. Differentia, p. 99.
Ascarides, p. 137.
Acellus, Nomen, Descriptio, Generatio, p. 126. 87. t. 23.
Acellus arvensis, p. 95.
Afilus, t. 8. Nomen, Descriptio, Natura, Differentia, p. 56.
aquaticus, p. 64. 144.
Attelabus. p. 140.
arachnoides. p. 141.
Aurelia Aldrovandi. p. 125. t. 22.
Axacoulin. p. 131.
- B**
Eftiola alata Moufeti. p. 65.
Blatte, Nomen, Descriptio, Usus, Differentia. p. 82. t. 15.
Bombylius. p. 43. 44.
Bombycis æmulus Temiæli dictus. p. 125.
Bombycum historia. p. 114.
Bombyx. p. 114. t. 22. 23.
Bruchus. p. 64. t. 11.
Buprestis, t. 14. Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, Venenum, Differentia. p. 78. 79.
Buprestis Dodonæi vera. p. 66.
- C**
Antharides, Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, Generatio, p. 14. t. 76. Nocumentum, Differentia. p. 77.
Cantharides aquatica. p. 140.
Cera, Nomen, p. 14. t. 2. Descriptio, p. 14. Locus, Natura, Differentia. p. 15.
Chrysalis. p. 44.
Cicada, Nomen, p. 22. t. 10. II. 12. Descriptio, p. 22. Locus, Vicus, Generatio, p. 23. Aetas, Cantus, p. 24. Natura, Usus, Differentia. p. 24. aquatica. p. 139. t. 10.
Rondeletii. p. 65.
Cicindela, Nomen, p. 80. t. 15. Locus, Generatio, p. 80. Usus, Differentia. p. 81.
Cimex, Nomen, p. 89. t. 17. Descriptio, Locus, Generatio, p. 89. Fuga, Usus, p. 89.
Cimices sylvestres. p. 25. t. 16.
Genera varia. p. 25. 26.
Congener Tauri volantes Brasil. p. 75. t. 15.
Corculus. p. 139.
Coffi. p. 131.
Coyayhoal. p. 127.
Crabrones, Nomen, p. 20. t. 1. Descriptio, Locus, p. 20. 21. Vicus, Generatio, Antipathia, p. 21. Usus. p. 22.
Cucujio. p. 79.
Cuchipilul. p. 131.
Culex, Nomen, p. 57. t. 10. Descriptio, Locus, Cibus, Generatio, Natura, p. 58. Remedia, Usus, Differentia. p. 59.
Curculio. p. 126.
- E**
Pheremeron musca. p. 57.
Eruca, Nomen, p. 105. t. 19. 20. 21. Nutritum, Generatio, Natura, p. 105. Usus, Damnum, Remedia. p. 106.
glabræ Moufeti. p. 106. t. 19. 20.
hirsuta densiores pili Mouf. p. 107. t. 19.
rarioris pili Mouf. 109.
Eruca Aldrovandi Tabula prima, p. 110. t. 21. secunda, p. 110. t. 21. tertia, p. 110. t. 21. quarta, p. 112. t. 21. quinta, p. 112. t. 21. sexta, p. 113. t. 22.
- F**
Orbicina. p. 93. t. 16.
Forticula. p. 83. t. 15.
Formica, Nomen, p. 84. 85. t. 16. Descriptio, Locus, Vicus, Generatio, Natura & Ingenium, p. 84. 85. Antipathia, p. 186. Usus, Damna & Remedia, Differentia. p. 187.
alata. p. 84.
Fucus, tab. 1. Nomen, Descriptio, Generatio, p. 16. G.
- G**
Ryllus, Nomen, Differentia. p. 64. t. 10.
Gryllotalpa Moufeti, Nomen, Differentia. p. 64. t. 10.
- H**
Erbiyora, p. 53.
Hippocampus. p. 146. t. 28.
Hirudo lacustris. p. 143. t. 27.
marina. p. 143. t. 27.
Holtzspecht Tigur. p. 63.
Humiliger. p. 53.
- I**
Insecta aptera octo pedum. p. 95.
duodecim & quatuordecim pedum. p. 105.
aquatica. p. 139.
apoda. p. 143.
multipeda. p. 142.
paucipeda. p. 139.
pedata. p. 139.
Insecta Coleoptera f. Vaginipennia. p. 60.
Terrestria apoda. p. 129.
pedata non alata. p. 85.
paucipeda. p. 85.
multipeda non alata. p. 126.
Involvulus Plauti. p. 179.
Ips. p. 179.
Julus. p. 128. t. 23.
- K**
Kupfferbaum. p. 137.
- L**
Acerta aquatica. p. 139. t. 25.
Lendes. p. 93.
Libella, Aldrovandi: Moufeti. p. 26. t. 17.
Ligniperda. p. 140.
Limax. p. 138. t. 24.
Locusta aquatica. p. 139. t. 25.
Locusta tab. 10. Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, p. 60. Generatio, Actiones animales, Usus. p. 62.
Aldrovandi. p. 64.
Moufeti. p. 62.
Lumbrici terrestres. p. 137.
aquatici. t. 27.
- M**
Ajalis Scarabæus. p. 74. t. 13.
Mantes Africana. p. 137. t. 10. II.
Italica. p. 137.
Mel, Nomen, Descriptio, p. 9. Electio, p. 9. Usus in cibis, p. 10. in medicina, p. 11. Differentia. p. 14.
Moloes Paracelli. p. 74.
Mulfum. p. 12.
Musca in genere, tab. 8. 9. Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, Generatio, Sympathia & Antipathia, Aetas, Volatus, Ingenium. p. 45. Usus, Differentia. p. 46. 47.
Musca Aldrovandi Tabula prima, p. 48. t. 9. secunda, p. 48. t. 7. tertia, p. 49. t. 9.
Musca Moufeti aquatica. p. 50. t. 9.
terrestres. p. 52. 53. t. 9.
militares Luciano *επαρσιότιδος*, p. 53.
sturiopteræ. p. 54.
Erimopteræ. p. 54.
Chelidonia. p. 54.
feticuda: Moufeti. p. 54.
unifera. p. 54. t. 9.
bifera. p. 54. t. 9.
bipiles. p. 54. t. 9.
tripiles. p. 55. t. 9.
quadripiles. p. 55. t. 9.
Musca rarioris speciei. p. 56.
scorpiura. p. 56. t. 9.
quadripennes. p. 56. t. 9.
Musca Chrysope dicta. p. 56. t. 9.
Tabanides. p. 56. t. 9.
Musca terrestres Moufeti *ζωοφάγος*. p. 52.
αζωοφάγος. p. 53.
Musca aquatica. p. 140.
- N**
Hamdii. p. 101.
Notonecæ. p. 139. t. 25.
- O**
Estrus. p. 56. t. 8.
Orfodacna. p. 25.
- P**
Apiliones in genere, Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, Generatio, Natura, p. 28. Usus, Differentia. p. 29.
Aldrovandi Tabula prima, p. 29. 30. t. 4. secunda, p. 30. 31. t. 4. tertia, p. 31. 32. t. 4.
- quarta, p. 32. t. 4. quinta, p. 33. t. 4. sexta, p. 33. t. 4. septima, p. 33. 34. t. 4. Octava, p. 34. t. 4. nona, p. 35. 36. t. 5. decima, p. 36. t. 5. undecima, p. 37. t. 5.
Papiliones Moufeti. p. 37. t. 6.
diurni, magni Mouf. p. 40. t. 6.
medii. p. 42. t. 6.
minimi. p. 43. t. 6.
Papilio Bombycum. p. 43. t. 22.
Indicus. p. 29. t. 4.
Pedeculi alati. p. 84.
Pediculus, Nomen, Generatio, Usus, p. 89. Differentia. p. 90.
marinus. p. 142. t. 25.
Perle vulgo dictæ, Differentia. p. 26. t. 17. 4.
Phalanga. p. 102. 26.
parva Bellonii. p. 105.
Phalanga magna Moufeti. p. 37. t. 6.
mediocres M. p. 39. t. 6.
minima M. p. 40. t. 6.
Pinguiculus Agricolæ. p. 74.
Pollin. p. 127.
Portapeso Infubr. p. 72.
Propolis. p. 15.
Proscarabæus. p. 74. t. 13.
Psephodophea. p. 19. t. 2.
Pulex, Nomen, Descriptio, Vicus, Locus, Ortus, Natura, Fuga, Differentia. p. 92.
marinus. p. 142. t. 25.
Puplices. p. 105.
- Q**
Uici Brasil. p. 68. t. 13.
- R**
Eduvius. p. 91.
Ricinus. p. 91.
- S**
Carabæi, Nomen, Descriptio, Locus, Vicus, Generatio, Natura. p. 66.
Scarabæi Aldrovandi. p. 70. t. 14.
Moufeti majores Cornuti. p. 67. t. 13.
minores non cornuti. p. 69. t. 13.
Scarabæus aquaticus. p. 140. 74.
Scolopendra terrestris, Nomen, Descriptio, Natura, Morfus, Usus, Differentia. p. 127. t. 23.
marina. p. 143. t. 27.
Scorpio, tab. 18. Nomen, Descriptio, Natura, & mores, p. 95. Locus, Vicus, & Generatio, Venenum & medela, p. 96. Antipathia, Usus in medicina, Differentia. p. 96. 97.
alatus. p. 84. t. 15.
palustris. p. 139. t. 25.
Sphondylis. p. 94.
Cordi. p. 66.
Squilla. p. 139.
Staphylinus. p. 95.
Stella, Nomen, Descriptio, Natura, p. 144. Usus, Differentia. p. 144. 145. t. 27. 28.
Syrones. p. 89.
- T**
Abanides musca. p. 56. t. 9.
Tabanus, Nomen, Descriptio, p. 56. t. 8. Differentia. p. 56.
Tagliadizzo Ital. p. 79. & 78.
Talpa Ferrantis Imperati. p. 95.
Tambeiva Brasil. t. 15.
Tarantula. p. 102. t. 26.
Taurus volans Brasil. p. 74.
Tenamazpanapaloo, p. 64.
Teocullin. p. 78.
Teredines. p. 132.
Teredo. p. 137.
Termites. p. 131.
Thripes. p. 131.
Tinea. p. 91.
Tinea. p. 142.
Tipula, Wasserucken. p. 140. t. 3. & 25.
Tunga Brasilienf. p. 105.
Tryxalis Moufeti. p. 65.
- V**
Ermes, Nomen, Generatio, Natura, Usus, Differentia. p. 129.
arborarii. p. 129. t. 24.
fructuarii. p. 133.
Leguminarii & frumentarii. p. 134. t. 24.
farinacii. p. 134.
Herbarii. p. 135.
in animalibus nati. p. 135.
Homine. p. 136. t. 24.
tubulis nascentes. p. 143. t. 26.
Vespa, Nomen, Descriptio, Locus, p. 17. Vicus, p. 18. Aetas, Usus, Differentia. p. 18. 19.
Uva marina. p. 146. t. 28.

F I N I S.

